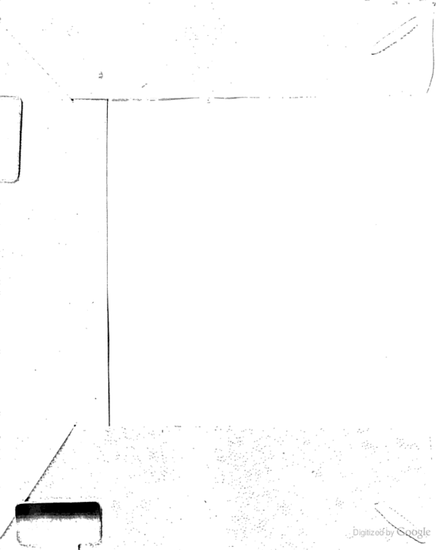
JUSTINI FEBRONII JCTI DE STATU ECCLESIAE ET LEGITIMA POTESTATE ROMANI PONTIFICIS LIBER...

Johann Nikolaus : von Hontheim

[illegible],

cambiato con altro di stampa più grande

JUSTINI FEBRONII JCti
DE
STATU ECCLESIÆ
ET
LEGITIMA POTESTATE
ROMANI PONTIFICIS
LIBER SINGULARIS,

AD

REUNIENDOS DISSIDENTES
IN RELIGIONE CHRISTIANOS
COMPOSITUS,

BULLIONI
APUD GUILLIELMUM EVRARDI.
MDCCLXV.

CLEMENTI XIII.

SUMMO PONTIFICI

PRIMO IN TERRIS CHRISTI VICARIO.

Junctus Cathedræ Petri, tanquam Centro Catholicæ unionis, a quo separari nunquam permissum est; motus profundo respectu erga Romanam Sedem, tanquam in Ecclesia Primam; plenus sincera veneratione erga eum, quem divina Providentia locavit in Apostolico throno; quemque submisse colo ut successorem Principis Apostolorum, qui Primatum in universa Ecclesia divinitus institutum, legitime tenet: de hujus Primatus jure tractare præsumens, ejusdem veros terminos delineare aggredior, ultra quos quidquid suscipitur, sanctæ nostræ Religioni exitiosum esse intelligitur, tam quoad internum Ecclesiæ regimen, quam quoad illud decus & splendorem, quo illa in facie orbis indiget apud exteros, ut hi eius suavitate, Christi instituto conformi, leniter fortiterque attracti, nobis aliquando in eadem doctrina, & sub eodem visibili Capite consocientur. Scilicet omnia mea vota & conatus illuc tendunt, ut cesset aliquando fatalis illa divisio, quæ duobus sæculis & ultra scindit Ecclesiam, ita, ut conformiter ad mentem Magni Leonis Papæ *nihil* vel ipsis adversariis nostris *remaneat in fide dubium, nihil* inter nos & ipsos *in charitate divisum*. (a) Porro, quidquid arbitrentur & dicant minus perspicaces, summæ Sedis dignitatem magis ex regulis humanæ ambitionis, quam ex vera ejus indole existimantes: genuina ejus majestas (vel ipsis id agnoscentibus & profitentibus Romanis Pontificibus) consistit non in diminutione, sed in conservatione jurium Episcopalium, & privilegiorum omnium Ecclesiarum.

Non dubito, quin futuri sint, qui mihi temere objiciant, a me Pontificiam authoritatem repudiari. Ego sane potestatem nullam rejicio quæ ad utilitates Ecclesiæ, ad coædificationem Templi, hoc est ad compactionem membrorum, corporisque Christi conjunctionem pertinere videatur, illam vero, quæ dominatum, a Christi instituto alienum, florentioribus Ecclesiæ sæculis incognitum, iis, qui foris sunt, terribilem quærit, a populi cervicibus removendum contendo. Vicarium Te, Beatissime Pater, Christi agnoscimus omnes Catholici; at Vicarius Christi est, qui ejus partes suscipit, vicaria bonaque fide mandata ejus, cujus munus subit, exequens, non ad dominationem comparandam, sed ad Christi doctrinam re ipsa, plus quam verbo, celebrandam: Probe vereque Episcopus Licolniens-

(a) Epist. ad Theodos. Aug. 40. alias 25. Cap. 3.

nienfis in Epiftola ad Innocentium IV. Papam: (a) *Apoftolicæ Sedis fanctitas non poteft nifi quæ in ædificationem funt, non deftructionem; hæc enim poteftatis plenitudo, omnia poffe in ædificationem.*

Agnitum fuit in Tridentino, tefte Francifco de Vargas Regis Hifpaniæ Oratore, Hæreticos indies infolentiores fieri, ex quo difpiciant graves in Ecclefia abufus non reformari. (b) Nemo prudens dubitat (& Hæretici nobis id ipfum quotidie objiciunt) inter hos abufus illum effe graviffimum, qui in exceffu facræ poteftatis confiftit. Claudius Efpencæus, vir pius, & boni ecclefiaftici Zelator, Pio IV. Papæ prædixit, nifi reformetur difciplina Ecclefiæ, (c) *præfertim Romana*, majorem adhuc, quam eoufque fuerat, futuram populorum a fide defectionem. Quod ille prædixit, probavit eventus. Eodem jure & fundamento mihi licet augurari, nifi ea reformatio effective fiat, reunionem Hæreticorum cum Orthodoxis minime fecuturam. Tanti intereft Tua, Ecclefiæ, ac caufæ Dei, follicite indagari, & candide aperiri, in quo hi abufus, maxime circa regimen Ecclefiafticum, confiftant. *Jus eft, Pater, jus eft veras exprimere voces, præfertim apud eum, qui amator eft & patronus veritatis: utinam audieritis, quomodo infultant vobis hoftes Ecclefiæ!* ita ad Te, fupreme Ecclefiæ Chrifti Pontifex, fcribere præfumo calamo Joannis Saresburienfis electi Carnotenfis Epifcopi. (d) Equidem ad fatisfaciendum Hæreticis jura Romani Pontificis minuenda non funt; neque veritati confulitur, fi ea cum errore componitur. Verum hic nemini fuum, quodque vero jure competit, tollitur; fuperfluum & ufurpatum abrogatur; amore pacis & juftitiæ. Non ipfam Pontificiam poteftatem, fed exceffivum ejus ufum moderandum, & ad normam genuinorum Canonum temperandum effe fuftinetur. Inter Chriftum & Belial incedere medium, magna, fateor, impietas eft; at inter Scyllam & Charybdim medium tenere curfum, arbitror effe prudentiam.

Judica me (fic Te conjuro, Pater Sancte) me inquam, & hanc caufam noftram, feu potius Ecclefiæ, amantiffimæ illius Chrifti Sponfæ, in verbo S. Stephani Papæ & Martyris: (e) *Nihil innovetur, nifi quod traditum eft:* & vide, fi toto hoc Tractatu veras, an apocryphas Traditiones fecutus fim. Confer nova ac vetera, & appende animo non præoccupato de jufto, æquo, & bono ftateram. Non novum vulnus detego, fed antiquum & exulceratum, atque hoc etiam titulo gravius, & fanando difficilius. (f) *Quod ergo erat tunc* (tempore Concilii Viennenfis & Conftantienfis) *dolendum, nunc* (poftquam fatis cognitum, atque origo & fedes mali detecta fuit) *auferendum eft, non afpere, fed, ficut fcriptum eft, in fpiritu lenitatis & manfuetudinis.* Cavebis tamen (fic in Domino confido) ut media, quibus in hunc finem utendum eft, non tam fint *lenia*, quam potius *levia*, ut vel hoc ipfo pro Te & Tuo pontificatu remaneant infructuofa, ac magnum illud facræ reformationis & reunionis meritum Tuis relinquatur in Petri cathedra fucceforibus. Finaliter tanto morbo medicina efficax ferenda erit; fi mollia non juvant, fuccedent afpera. In Gravaminibus Centum, compilatis anno 1523. (g) in Comitiis Norimbergenfibus, declarant Status Imperii Germanici, fe, fi Pontifex gravamina ipfe non tollat, de viis & mediis cogitaturos, quibus liberari a tantis moleftiis valeant. Durius fane foret, nec fanctæ Sedi adeo honorificum, fi fæculares Poteftates, authoritate fibi ad tuendos fubditos adverfus omnem exteriorem vim, & injuriam (quod enim non jure fufcipitur, & alium onerat, injuria merito appellatur) defuper data, uti deberent ad tollendos illos, de quibus querimur, facri regimi-

(a) apud Matthæum Paris ad an. 1253. p. m. 583. (b) Vid. Cap. VI. §. 12.
(c) cit. Cap. VI. §. 13. n. 11. (d) Epift. 60. inter Epiftolas S. Thomæ Cantuarien.
(e) apud Cyprianum Epift. 75. (f) S. Auguft. Epift. 22. alias 63. ad Aurel. Cartag.
(g) Vid. Cap. 6. §. 13. n. 6.

giminis excessus. Vide itaque, an non expediat, ut conveniente Tuæ authoritatis moderatione, & usurpatorum spontanea dimissione tantum opprobrium prævenias. Noli fidem adhibere adulatoribus, qui dicunt, tuum & successorum tuorum imperium semper subsistiturum. Vincula servitutis, ultra condignum adstricta, facem accendunt, docentque uti lumine rationis ad reclamandam competentem libertatem. Quod veritate oppugnatur, diuturnum esse non potest; & invisum imperium, postquam ejus vera indoles cognita est, nunquam retinetur diu. Non omnia posita sunt in eloquentia atque potentia: est quædam veritatis atque sanæ doctrinæ vis, eaque tanta, ut neque imperio prohiberi, neque viribus superari valeat.

Non ignoro, quam parum tuis Curialibus placita proponam; scio etiam, quibus incommodis vera in hoc genere scribentes se se exponant. Dudum ingemuit piissimus Gersonius: (a) *Heu! quod gravius plecteretur agens contra unum Papæ decretum, quam delinquens contra divinum præceptum, & Evangelium, juxta improperium Christi ad Pharisæos: Irritum fecistis mandatum Dei propter traditiones vestras.* Sed nihil metuo, nec quidquam molestiarum aut incommodi recuso, dummodo reversio ad cœtum Christi fiat, & accessio. Verum alius, & gravior isque indeclinabilis Te manet metus; hunc denunciavit tuus in sæculo IV. decessor Siricius, hæc ad diversos Episcopos scribens: Romanus Pontifex, (b) *cui omnium Ecclesiarum cura* demandata *est*, *metum divini judicii cogitare* debet, ne audiat *Dominum dicentem*, *Rejecistis mandatum Dei*, *ut traditiones vestras statuatis*. *Quid enim aliud est rejicere mandatum Dei*, *quam privato judicio & humano concilio novis rebus constituendis liberius delectari*. (c) „ Nostrum, inquit Espencæus (nostrum inquam ego) est etiam quantumvis magnos & maximos admonere, hortari, efflagitare, qui nos „ inter tot licet infirmitates, sordes, & abusiones in officio & obedientia contine„ mus: non perduellium aut desertorum; quibus cum ea quam reliquerunt, Ec„ clesia nihil vel commune vel negotii esse vel potest, vel debet. " Præsumo cum eodem Espencæo ita prosequi: „ Equidem minus speraverim, mea lectum ab Epi„ scopis iri, in quorum rem scribo; sed si forte tamen ad eorum vel aures vel „ manus pervenerint, non diffido vel eorum summum (Pontificem) pro sua tum „ pietate; tum medendis nostris abusibus & erratis voluntate boni consulturum. „ Nam & ejus sanctitatis præcessor Paulus IV., cum horum partim atque priva„ tim monerem, adeo non est offensus, ut serio cogitarit de me Romæ retinendo, „ non sine honore, quem ea sedes largiri solet maximum. "

Sane agimus causam Christi Capitis nostri. Tu videris, sanctissime Pater, an ea propter humanas rationes, quæcunque illæ esse valeant, deserenda sit. Quid respondebimus Tu & ego, brevi ante tribunal ejus, quod omni politica consideratione superius est, comparituri, si stationem nostram deseruerimus: ego, cui ex Patrum dictis & Conciliorum actis loquendi qualecunque talentum datum est, *tacendo*: Tu, in cujus manibus sacra authoritas posita est, *non operando* conformiter Traditioni, ad nos per eosdem patres & Synodos fideliter transmissæ, sicque optatam illam, ac Deo placitam Ecclesiarum unionem, quantum in nobis est, impediendo. Non hic me excusabunt discrimina quibus talia proferentes se se solent objicere; neque Te Curialistarum, quorum summopere interest hæc consilia impediri, inconcinnæ vociferationes. (d) *Si adhuc hominibus placeremus*, *Christi servi non essemus*. Tuum est, per Te ipsum de jure & facto Tuo primum judicare, eo candore, quo id facturus esses, si non Caput universalis Ecclesiæ, sed qualis non ita pridem fuisti, doctus prudensque adhuc fores Episcopus in Statu Veneto, ejusdemque Reipublicæ, qualis origine es, Nobilis Civis; in qua quomodo de juribus Primæ sedis respectu

(a) Consideratione 30. de Cordis directione, (b) Epist. 6. n. 1.
(c) Operum pag. 483. (d) ad Galat. Cap. 1. V. 10.

ſpectu aliarum Eccleſiarum, & de ſtylo Curiæ ejuſdem, qualis modo eſt, ſentiatur, pauci ignorant. Illaudabile habitum eſt Pio II., quod de jure Romanæ ſedis aliter ſenſerit, aut ſaltem ſcripſerit Pontifex, aliter Aeneas Sylvius. Veritas una eſt, nec alia nunc erit, quam fuerit ante quinquennium.

Cur in gratiam Romanæ gentis, de qua nonnulli ajebant, ſatius eſſe, relinquere totum ſeptentrionem in ſeceſſu majoris patris, quam intuitu gregis Catholici, qui adhuc per Germaniam ſupereſt, recedere a moderno ſyſtemate politico Curiæ, cur, inquam, in hujus gentis gratiam differs muneris Tui Apoſtolici partes, quod ſuperinducta jubet reſecari, ut oves, quæ ſeceſſerunt, ad ovile redeant, quæ manſerunt, eo lubentius permaneant? Noſti Romam, noſti genium Curiæ: attollunt Romani Papam ultra modum, ut ſe paſcant, repleantque marſupia denariis: colunt Te ſolum propter ſe, & ad ſua deſideria: Rege, ſicut illi Te regere non amant, abdica quæ primitus & legitime Tibi non ſunt data, & illico videbis, quid Tui loco coluerint, quidque ſibi avaritia decedere conqueratur. Quid exterarum nationum Pontifices, viri Sancti atque ad rectum tendentes, exſpectare poſſint a Romanis, docent nos hiſtoriæ Paparum ex Germania oriundorum, Gregorii V. Saxonis; Clementis II. Bambergenſis Epiſcopi; Damaſi II. Bavari, Epiſcopi Brixienxis; Leonis IX. Alſatæ; Victoris II. Bavari; Stephani IX. Lotharingi; & in ipſo reformationis tempore Adriani VI. Belgæ. Horum fata cum non timeas, cur pigeat Te, Papa Sancte (ut vox populi Romani erat, & adhuc eſt) perficere cœpta, opere exequi propoſitum: *non ſervire Curialium deſideriis* cum diſpendio animæ, & animarum? (a) *Eſto firmus in via Domini, & in veritate ſenſus tui, & ſcientia; & proſequatur te verbum pacis & juſtitiæ.* Cogita, quod Deus talium laborum, vere Apoſtolicorum, ſolus ſit remunerator; neque enim in aliquo alio ſalus, nec ſpes apud homines ulla.

Sed vix credibile eſt, quantum ad hæc exequendum, & ad frangendos contrarios aulicorum conatus, requiratur animi ac Apoſtolicæ fortitudinis. S. Bernardi de Conſideratione Libros, ad dirigendos ſummos Pontifices, imo ad regendam univerſam Eccleſiam quaſi divinitus dictatos, non modo Eugenius III. ad quem ſcripti ſunt, ſed præ ceteris Pius V. & Gregorius XIII. tanti faciebant, ut eorum lectionem etiam menſæ adhiberent. Clemens XI. mox atque ad ſupremum pontificatum tantum non invitus raptus fuiſſet, eundem divum Bernardum propter ſummum loquendi, monendi, etiam arguendi libertatem ſibi gratiſſimum, omnium conſiliorum ſuorum participem facere decrevit; & ſeorſim typis iterum ſubjici juſſerit laudatos de conſideratione Libros, qui pro enchiridio ei eſſent, ac facile poſſent circumferri, nec ab ejus unquam avellerentur conſpectu. Non ignoras, Beatiſſime Pater, in iisdem Libris diſpenſationes ſine cauſa taxari ut *crudeles diſſipationes*: (b) & merito; quia ſic diſpenſato porrigitur gladius, quo animam ſuam jugulet. Noſti quoque eodem Opere Bernardum non minus juſte, quam amare, queri, per Regularium exemptiones, quæ tunc multum invaleſcant, (c) *perturbari terminos, quos Eccleſiis poſuere patres, confundi ordinem, mutilari diœceſes & Eccleſias membris, tolli cum leſione juſtitiæ jura Epiſcoporum.* Et tamen quid circa hæc emendarunt ii, quos jam nominavi, Pontifices, Bernardi cultores? *Nihil.* Quid obtitit? *Aulici.*

Deus det nobis ſuam gratiam, ut impleatur commune Chriſtianæ Religionis & Catholicæ Eccleſiæ votum, quo proſtratis hæreſibus, atque abuſibus, primæva inſtituta & ſanctior diſciplina, Te Pontifice Maximo, ubique floreſcant. Te concordiæ ſequeſtro detumeſcant odia; tollantur ſciſſuræ; reducantur devii a fide populi.

(a) Eccleſiaſtici Cap. V. 12. (b) Lib. III. Cap. 4. n. 18.
(c) Ibid. num. 14.

puli ; Pax illa denique tot expetita desideriis, ac etiam tot dissidiis fugata, Pax Veritatis & Justitiæ comes revocetur.

Cæterum tanta mea est in Tua prudentia, æquitate ac pietate fiducia, ut non verear hic mea facere ea verba, quibus S. Anselmus Cantuariensis Archiepiscopus in libro *de Fide Trinitatis & Incarnatione Verbi*, quem inscribit *Domino & Patri Universæ Ecclesiæ in terra peregrinantis summo Pontifici* URBANO, hunc ita compellat: *Quoniam divina providentia vestram eligit Sanctitatem, cui vitam & fidem Christianam custodiendam, & Ecclesiam suam regendam committeret, ad nullum alium rectius refertur, si quid contra Catholicam fidem oritur in Ecclesia, ut ejus authoritate corrigatur; nec ulli alii tutius, si quid contra errorem respondetur, ostenditur, ut ejus prudentia examinetur. Quapropter sicut nulli dignius possum, ita nulli libentius præsentem Epistolam; quam vestræ destino sapientiæ: quatenus si quid in ea corrigendum est, vestra censura castigetur; & quod regulam veritatis tenet, vestra authoritate roboretur.*

Regibus & Principibus Christianis.

Pacem Reipublicæ ex universalis Ecclesiæ pace pendere, (*a*) recte scripsit S. Gregorius M. ad Mauritium Augustum. Hoc sicut verum fuit sæculo VI. quo Gregorius floruit, ita subsequentium temporum idem comprobavit & confirmavit experientia. Revocet in memoriam, quisquis pacem inter Christianos Principes diligit, quæ bella per omnes fere Europæ partes concitaverit (ut altius non ascendam) religionis diversitas sæculis XV. XVI. & XVII., & quæ mala eadem causare pergat in Germania hoc ipso, quod nunc agimus, sæculo. *Si de commissæ vobis Provinciæ securitate tractatis*, inquit idem Magnus Gregorius ad Gennadium Exarcham Africæ, (*b*) *nihil in vobis magis ad hoc proficiet, quam intestina Ecclesiarum quantum possibile est, bella compescere.* Tanti interest e medio tollere, quidquid prævideri potest Ecclesiarum pacem turbaturum, ac quod experientia probat, communem atque ordinariam hucusque publicarum turbarum ac motuum in - & exterorum causam ansamve fuisse.

Nemo Catholicorum dicet, Primatum, in Ecclesia a Christo institutum, esse objectum litium & bellorum; hunc Romano Præsuli nullus Episcoporum, præter insanum Photium, & hactenus disputasse, vel etiam invidisse legitur; abusum vero hujus potestatis horum malorum principium & causam sæpissime fuisse, dubitari non debet. Non memoro nunc bella, quæ ipsi Romanorum Pontifices moverunt, concitarunt, aut foverunt ad defendendam ac promovendam hanc Primatus nimietatem, demum ad formam temporalis Monarchiæ redactam; sunt etenim eruditis abunde cognita. Ne hic repeto publicæ tranquillitatis discrimina, quæ experientia teste regnis ac provinciis identidem imminent a multitudine hominum, qui *Exempti* nuncupati, sub legitima suorum Episcoporum disciplina & inspectione vivere recusantes, singularem Rempublicam, per universam Europam, quin & ultra, dispersam, arctissimoque nexu colligatam, sub privatis suis constitutionibus, haud raro publicam lucem fugientibus, & uno Monarcha Romano-Pontifice, constituunt, quia de his & eorum politia, regnorum (quod Historiæ docent) (*c*) quieti, ne quid amplius dicam, persæpe infesta, alibi locutus sum; quod institutum universalis Primatus sacri, male intellecti, aut nimium extensi, fructum esse, certum est.

Sufficiunt hæc ad vestram potentissimi Reges ac Principes attentionem & vigilantiam excitandam, eo fine, ut vobis per probos, doctos, nulloque particulari nexu

(*a*) Lib. V. Epist. 20. edit. nov. (*b*) Lib. IV. Epist. 7.
(*c*) Cap. VII. §. 8. n. 6. 7.

nexu Curiæ Romanæ addictos viros, præsertim Episcopos, cordate significari facias veros limites illius Primatus, qui juxta institutionem Christi & morem antiquum exercitus, Ecclesiæ necessarius, & regnorum quieti accommodus, extra legitimam suam sphæram propter humanos & temporales fines deductus, utrique noxius est. *Debes incunctanter advertere, regiam potestatem tibi non solum ad mundi regimen, sed maxime ad Ecclesiæ præsidium esse collatam:* ita ad Leonem Imperatorem scripsit S. Leo Papa. (a) Pars hujus exterioris Ecclesiarum præsidii in eo posita est, ut Principes non permittant, Ecclesias suorum territoriorum & provinciarum (hoc est, Clericos & Laicos sibi subjectos) ab exteris Ecclesiis divexari aut deprimi, illarumque legitima jura ab his usurpari; ut nihil patiantur, quod ex communi Episcoporum & prudentum judicio sanctissimam Religionem nostram iis, qui foris sunt, ita invisam reddat, ut per hoc Ecclesiarum reunio (quæ commune Christianorum votum, & Principum maxime sollicitudinem animare debet) præpediri queat. Audite Cœlestinum Papam ad Theodosium Imperatorem loquentem: (b) *Major vobis fidei causa debet esse, quam regni; ampliusque pro pace Ecclesiarum Clementia vestra debet esse sollicita, quam per omnium securitatem terrarum. Sequentur enim omnia prospera, si primitus quæ Deo sunt chariora serventur.*

Minus, ut ita dicam, Christiani sumus, quam Patres nostri, & infinite plura, quam illi, habemus officia & praxes. De illis, quæ versantur circa cultum Sanctorum, venerationem reliquiarum & imaginum, purgatorii pœnas, harumque remedia &c. providit Concilium Tridentinum, aut saltem excitavit Episcoporum vigilantiam. Circa universale Ecclesiarum regimen tres etiam maximi momenti quæstiones, quæ omnem, quam hic tractamus, materiam potuissent exhaurire, in eadem Oecumenica synodo agitatæ sunt: scilicet de *prætenso universali Episcopatu Romani Pontificis*: de *mediata*, *aut immediata aliorum Episcoporum jurisdictione*: demum de *Regularium exemptione a jurisdictione Ordinariorum*. Verum adoptato circa posteriorem Articulum (cujus adæquata decisio a binis prioribus dependet) provisionali solum remedio, ambæ priores, propter notas causas indecisæ manserunt, neque, unquam, prout nunc res sunt, consentiente Curia Romana, & adstipulantibus iis, qui ex ejus systemate commodum percipiunt, formaliter & aperte definientur. Vetus adagium est: *Citius clavam Herculi abstuleris, quam Romanis sua prætensa jura.* Interim exigit pax & bonum Ecclesiæ, ut Romanorum hac in parte genio, cum aliorum omnium populorum detrimento, non semper & perpetuo indulgeatur. (c) *Redeat in memoriam Constantinus Imperator Christianus: quem famulatum exhibuerit Deo: quæ habuerit vota, ut remotis schismatibus intermortua omni dissensione, sub toto cœlo filios suos gaudens in uno videret sancta mater Ecclesia. Reddiderat unam communionem, maritis uxores, parentibus filios, fratribus sorores.* Hunc eundem famulatum exhibere Deo, eosdem jucundissimos fructus percipere, eandem communionem reddere, in vestra, serenissimi Principes, est potestate.

Novistis, quam operosa priori sæculo a Principibus & aliis magnis viris laboratum sit pro pacificatione & reunione Ecclesiarum, tum per instituta solemnia Colloquia & Disputationes, tum per publicas Conferentias & Tractatus. Et imprimis quidem in ipso sæculi exordio an. 1601. celebres quidam Lutheranorum partium Doctores cum tribus Jesuitis, authoritate Maximiliani Bavari, & Philippi Ludovici Palatini, de Norma Religionis, & Judice controversiarum, Ratisbonnæ disputabant. Anno 1615. Wolfgangus-Wilhelmus Palatinus Neoburgi Jacobum Kellerum Jesuitam cum Jac. Heilbronnero Lutherano committebat. Anno 1645. Uladislaus Poloniarum Rex Theologos nobiliores, tam Catholicos, quam Lutheranos & Refor-ma-

(a) Epist. 125. al. 75. (b) Epist. 19. n. 2.
(c) Optatus de Schismate Donat. Lib. II.

tinatos, Thorunium, Borussiæ urbem, accersebat, ut de tollendis Religionis dissidiis inter se deliberarent. Anno 1651. Ernestus Hassiæ Landgravius Valerianum Magnum, Capucinum, cum Petro Haberkornio Doctore Giessensi in arce Rheinfeldensi congredi jussit. In Gallia celebris est ea concertatio, quâ anno 1678. Joannes Claudius Theologus Reformatus cum Bossueto Meldensium Episcopo congressus fuit. Anno 1686. & sequentibus Christophorus de Roxas Thinensis in Bosnia Antistes authoritate Leopoldi Imperatoris primarias Principum Germaniæ, Protestantium sacris addictorum, aulas adibat, media proponens, quibus Religionum tollerentur oppositiones. Extant & quædam pacis conditiones ab Electore Moguntino, jussu & auctoritate summi Pontificis, anno 1660. in aulis Germanicis propositæ. Ast omnium istorum congressuum, colloquiorum, tractatuum, unus idemque fuit exitus; scilicet commune pacis negotium nec in minimo per hæc media promotum est. Unde neque in hoc nostro sæculo hæc via, quam inutilem esse, tot experimenta probaverant, amplius tentata fuit.

Armis quoque, ac confœderationibus sæpe nitebantur, hortante Papa, Catholici ruinas Ecclesiæ per Germaniam restaurare; sed Deus exercituum armis non benedixit: plus plerumque amisere Catholici: non videtur esse Christi voluntas, ut violentiis convertantur aberrantes. Controversiarum etiam prædicatores, & scriptores tanto numero fuere, quantum satius fuisset non fuisse. Horum aliqui equidem non caruerunt omni fructu, se nondum est centuplus, sive optatus finis, sæpe convincitur intellectus, voluntas autem non vincitur. Protestantium politicorum voluntas magis sauciata est, quam intellectus. Cur medicinæ hactenus parum profuere? non fuit inde quæsita medela voluntatum; unde processerat origo mali morbi: odio Pontificii dominatus nemo erat controversistarum Catholicorum, qui afferret remedium; imo plerique, Regulares præsertim viri, sustinendo perfracte, quæ sustinenda per disputationem debuerant minime, auxerunt odium, proindeque voluntatis tenax malum.

Quisquis me de bono Catholicæ religionis, & generali Sacrorum in Europa pacificatione meditantem, ac pro ea vota verbaque facientem audire volet, is unicam ad desideratissimum hunc finem semitam superesse existimet, ut omnis materia *Disciplinæ* reducatur ad eum statum, quo fuit antequam adversarii nostri de injusto jugo & excessu potestatis, haberent non infundatam querendi materiam. Sublatis his scandalis (quæ quidem per se tanquam ab Ecclesia nunquam approbata, non debuissent, nec potuissent dare fundatam ansam scindendæ unionis, attamen, prout nunc res sunt, plurimorum animos ita occupant, ut propterea sinum Matris horreant) apparebit Religio nostra, omnibus, iis maxime, qui Evangelio credunt, qualis vel ipsis Ethnicis visa est, sancta & amabilis. Vidimus hoc nostro sæculo plures potentissimos Principes, etiam sine spe temporalis commodi, imo cum gravi suo incommodo, ad avorum suorum sacra reversos. Similes alias & frequentiores conversiones sperare, possumus pro modo, quo Ecclesiam purgabimus a superfluo & odioso. Atque hæc vera & plana via foret, plures successive provincias & regna ad eam reducendi. Eo honesto fine ego præsenti opera id ago, ut inter hos offensionis lapides omnium gravissimus tollatur, aut saltem media suggerantur, quibus ille auferri valeat. Alii tantundem præstent circa reliquos leviores, ac aspirante divina gratia, vestroque Serenissimi Principes favente potenti Christianoque præsidio, tandem obtinebimus finem bonis omnibus desideratum.

Episcopis Ecclesiæ Catholicæ.

Post causam Dei & Ecclesiæ ejus, vestra hic potissimum agitur; reverendissimi

in Christo Patres. Qualitatem *successorum Apostolorum* & omnis eorum officii nemo vobis disputat. Videte, an omnia adhuc illorum jura teneatis! Si magna horum parte exuti estis, superest, ut investigetis, quis vos ea privaverit. Deus, an Ecclesia? Si nec ille, nec ista; perpendite ulterius, num Ecclesiæ realis utilitas postulet, ut iis juribus, quibus totius Ecclesiasticæ potestatis auctor, creator, & perpetuus Dominus, divino certe consilio, non ad vanam gloriam, sed ad opus suum perficiendum vos investivit, eorro & semper careatis. Ad hoc accurate dignoscendum, nullum, me quidem judice, aptius medium est, quam ut ad origines eatis, perquirentes, quo tempore, qua occasione, quo modo, & a quibus eadem jura vobis & Ordini vestro abrogata fuerint. Nos singulas has quæstiones, & circa quaslibet Juris Ecclesiastici partes, hoc Opusculo examinamus; Vos æstimate &, judicate, qua soliditate. Quod si vera, & quæ Ecclesiæ utilia sunt, nos dixisse deprehenderitis, postulat religio vestra, ut eidem Ecclesiæ non desitis officio vestro, id est, pietate & authoritate vobis a Deo credita.

Si ad simplices Clericos & Presbyteros mihi sermo esset, sufficeret eis inspirare cor rectum, perfecteque dispositum ad serviendum Deo in illo particulari statu, ad quem quisque eorum vocatus est. At cum ad eos verba dirigantur, qui ad regimen Ecclesiæ a Deo destinati sunt, amplius aliquid desideratur, ut satisfiat Capitis & æterni Pastoris vestri sanctissimæ voluntati, & eorum exspectationi, qui per vos suum Ecclesiæ splendorem, & divino simul ac providentissimo institutori placitum ordinem redditum optimo jure postulant. Agite igitur, induite fortitudinem, & præcingite vos virtute, ut suus decor, & nativa potestas imprimis ordini ac sacro muneri vestro (quocum salus Ecclesiæ intime conjuncta est) restituatur; hoc ipso illa sponte & quasi naturaliter primævum suum statum & gloriam recuperabit. Media huic fini propria præsenti Tractatu suppeditantur; vestrum est illa ponderare, &, siquidem apta vobis visa fuerint, ea adoptare, & executioni tradere.

Absit, ut vel minimum proponam, quod deroget genuinis juribus, quæ Deus aut Ecclesia universalis Primatui reverá & stabiliter voluerint esse annexa. Loquamur de primo Vicario Christi, veluti de locuta est omnis retro antiquitas: exemplo hujus revereamur summum Episcoporum, atque intendamus Capiti Pontificum. Stemus respectu ipsius in eadem agendi ratione, in qua fuerunt Patres nostri, Movere ad hoc nos debet, quod Romana Ecclesia sit Centrum unitatis Catholicæ. Sed hoc ipso, quod hac in materia loquamur & agamus cum Majoribus nostris, res Romanæ non permanebunt in eodem situ, quo a nonnullis sæculis perperam, & proprio suo damno, subsederunt. Reclamavit utique, & fortiter quidem, Curialistarum caterva, obtento etiam summi Pontificis nomine, titulo, quin & authoritate. Verum, quantum ad hæc in justa oppositione communis boni Ecclesiæ, (a) & causæ Dei attendi debeat, in præsenti Tractatu nostro satis explicatum est. Repeto, & toto corde profiteor, vera jura Primatus non solum servanda, sed & conjunctis Ecclesiarum viribus, ac Vestra præsertim, reverendissimi Patres, sollicitudine defendenda esse. Sed, ut susceptus a vobis pro officii debito justus labor tanto suavius feliciusque operetur, optandum esset, ut infimul & concorditer Prima sedes se ipsam, suo, id est, rationabili modo & jure tueatur; quod fieri non potest, nisi illa se respectu aliarum Ecclesiarum conformiter ad institutum Christi & ad mores Patrum suorum habere tandem incipiat, sponteque sua inclinet. Prætendimus sic non noxium, sed profuturum, proindeque bonum eidem sedi ejusque Curiæ dare consilium, scilicet in hoc sensu Euripidis.

Quicunque ... recta consulunt semper, etiamsi non statim, tamen postea sunt utiles Urbi. (b)

" Ma-

(a) Cap. IX. §. 7. (b) in Orefce V. 908. seqq.

„ Maximis Principibus magis spectandum, (a) quid velit *perpetua* voluntas Pon-„ tificis, quam obsequium improbitate extortum, recte inquit Erasmus Roterodamus.

Quis nescit, ex rigore & inflexibilitate Romanæ aulæ, prætensa & immodica sua jura sustinendi, potissimas ejus jacturas & damna nata esse? si illa justas querelas contra ipsammet prolatas audisset in tempore, plerique populi, qui ejus imperio se subtraxerunt, forte adhuc hodie in convenienti, eoque debito nexu perstarent. Plerumque sub initium non tam agebatur de doctrina speculativa, quam de moribus ac politicis rationibus hujus Curiæ, ut non tam a jugo Ecclesiæ, quam Romæ, se niterentur exsolvere Principes cum plebibus. Lutherus ad defendendum novas suas sententias plurimum debacchatus est adversum praxes & usus aulæ Romanæ. Excitarunt hi clamores attentionem Principum Germaniæ, & quamvis invisi Romanorum mores, & ex ea urbe prodeuntes populorum vexationes Lutheri in fide novationes excusare minime valeant; nihilominus desiderium populorum excutiendi jugum, cujus injustitiam magis magisque sentiebant, eos determinavit ad acceptandum totum Reformatoris, seu potius Novatoris, systema, & hoc deplorando medio penitus abjiciendi authoritatem, a qua non sperabatur malorum remedium. Quibus viis & causis olim integra regna & multæ Provinciæ legitimo Primatui subtracti sunt, iisdem nunc præcluditur illorum cum Catholicis sub eodem primario Capite reunio.

An hæc complicatis brachiis aspectabit copiosum illud *Corpus sacerdotum*, (b) quod teste S. Cypriano *concordiæ mutuæ glutine atque unitatis vinculo copulatum est*, *ut si quis ex illorum collegio* (de quo & ipse Romanus Pontifex esse dignoscitur (*gregem Christi lacerare & vastare tentaverit*, *subveniant cæteri?* Sane vestri, venerandi Domini ac Patres (quos etiam ad *universo gregi attendendum Spiritus Sanctus posuit*) (c) vestri, inquam, officii est, laboranti Ecclesiæ hanc in parte consulere & succurrere. Vestrum, si id alii serio & cum effectu præstare omittant, erit, illud agere atque eniti, ut Ordini vestro restituantur jura illi ex Christi placito ac vero Jure Sacro propria: ut Ecclesiæ misere disjunctæ reuniantur; quod prout nunc res Romæ sunt, in æternum non eveniet: ut denique his modis & viis Primæ sedi restaurentur jura Primatus, ei per omnes Ecclesias legitime competentia. Pietas, scientia, prudentia, & fortitudo sunt propriæ & quasi congenitæ Ordinis vestri dotes. Itaque nemo vestrum trepidabit timore ubi non est timor. *Leo foris est*, *in medio platearum occidendus sum*: (d) sic in Proverbiis dixit *Piger*. Sed talis, spero, inter vos non datur. Timor in Episcopos, suo fungentes apostolico munere, non cadit, aut saltem cadere non debet. Objicite cuivis, vos vera rectaque sectantes terrere volenti, illud Magistri & Ducis vestri Basilii magni: *Neque enim forsan in Episcopum incidisti*, (e) & statim audietis timidum illud Modesti Præfecti Imperatoris Valentis: *Nemo me ad hunc usque diem ita allocutus est*.

Deplorandum sane foret, & vestro caractere indignum, si qui ex vobis propter spem transitoriam vestræ vestrorumque fortunæ, sibi vellent adsciscere illud Væ mutorum, non valentium latrare. Pluralitas Episcopatuum, Translatio ad fœcundiores cathedras, Brevia eligibilitatis, Retentio prælaturarum inferiorum cum episcopatibus, Promotio nepotum, Indulta conferendi beneficia in mensibus reservatis (quibus plerumque inescationibus Romani Episcopos, agere aliquid contra Curiam volentes, ablactent) non sunt verba, quæ exaudire deberet Episcopus, cui sponsa pauper & unica tam debet esse chara, ac dives, plurésque contra Apostolum uxores. Hoc malo spiritu, quod absit, vel in quibusdam potentioribus Germaniæ Episcopis dominante, novit Romana Curia exterorum omnium Zelum eludere: di-

 vidit

(a) Lib. XII. Epist. 10. (b) Lib. III. Cap. 13. (c) Act. XX. Cap. V. V. 28. (d) Cap. XII. V. 13. (e) Gregorius Nazian. Orat. 20.

vidit per paucos reliquorum cœtuum, & in divisis exercebit, quod in coadunatos nunquam audebit. Itaque uno spiritu, & consociatis viribus, vestram, Ecclesiæ & Dei causam suscipite, & evanescet omnis, si quæ adhuc superesse posset, etiam vana metuendi ratio.

Faxit Deus, edisant Ecclesiæ regendæ Principes, Ecclesiasticum regimen non aulæ flatibus & motibus, sed æterna veritate ac Patrum traditione niti oportere.

Doctoribus Theologiæ & Juris Canonici.

Post hujus mundi Magnates, tam Ecclesiasticos, quam sæculares, ad vos mea se convertit oratio, Eximii & Clarissimi viri. Status ecclesiastici regiminis, ejusque vicissitudines vobis plus debent, quam communiter existimetur, aut saltem cogitetur. In Decretalibus, Extravagantibus & Clementinis formam Ecclesiæ monarchicam stabilitam esse, observarunt eruditi, & a nobis per decursum hujus Operis demonstratum est. Has Canonum Collectiones Gregorius IX. Bonifacius VIII. & Joannes XXIII. legum more non publicarunt solemniter, sed eas ad *Doctores & Scholares*, in celeberrima tum Bononiensi Academia degentes, direxerunt, ut per illos traderentur, per hos vero haurirentur hæc Monarchiæ Sacræ fundamenta. Cum itaque sæculis XIII. XIV. & sequentibus utriusque Juris Studium Bononiæ ita ferveret, ut ex universo cultiore orbe juvenes, tanquam ad mercatum sapientiæ Civilis & Ecclesiasticæ, eo confluerent, hi in suam quique patriam reduces, summisque tum togæ tum stolæ officiis ac dignitatibus admoti, didicitæ Jurisprudentiæ principia in usum & praxim redegerunt; atque ita facile & quasi naturaliter evenit, ut per medium eorundem Doctorum Juris Canonici, ac dein Theologiæ, Monarchicus ille status, tanquam genuinus & unice verus, utique reciperetur, & per totum Occidentem stabiliretur.

Et quis Canonistarum ac Theologorum, præsertim *Regularium*, adhuc hodie, saltem in Italia & Germania (in Gallia enim quodammodo aliter sapitur) a teneris annis imbutus Systemate Monarchiæ Ecclesiasticæ, & cum hoc proxime conjunctæ Pontificiæ infallibilitatis, eadem principia suis discipulis non instillat? Ego hoc Systema refutare aggressus sum: non quidem ex argutiis scholasticis, quibus vestrum non pauci vacantes operose nihil agunt, sed ex sensu antiquæ & universalis Ecclesiæ, factis ipsis se se manifestante, atque ex interpretatione Sanctorum Patrum primi nominis, opposita textibus illis, in quibus vos ponitis fundamentum ædificii vestri Monarchici, non momento rationum, vel authoritatum, sed quadam conjuratione multitudinis, prædominari in docendo Ecclesiam affectantis, id jam fere lucrati, ut Italorum & Germanorum vix unus aperta fronte, ac cum subscriptione nominis, ausit vestro systemati contradicere. Si hoc effecistis in splendorem ac putativum decus *Romanæ Curiæ*, quid profuistis, aut quantum econtra non nocuistis *Universali Ecclesiæ* vestris istis doctrinis, aulæ potitiam potius redolentibus, quam veritatem? An lapidem scandali posuistis de medio? minime: imo vero reliquistis eum, & augetis nimietate vestri Studii pro sede Petri: Optatis, quod & ego, testis mihi est Deus, sincere percupio, ut extirpentur hæreses, ut qui a nobis recesserunt, depositis erroribus Theologicis, revertantur ad nos, & sapiant nobiscum id ipsum circa fidem, ut denique Ecclesia Orientalis cum Occidentali reuniatur sub eodem visibili Capite; hoc laudabile est prorsus, sed videamus, quis proximius attingat ad metam.

Vultis, & toto Studio contenditis, *esse absolutam in Ecclesia Monarchiam*. Nos id negamus, formam Ecclesiæ ejusque regiminis talem statuentes, (a) qualem ex sin-

(a) Cap. II. §. 12.

cera antiquitate hoc Opere descripsimus, quæque integris octo sæculis nulli mortalium, saltem nulli Christianæ genti, ostentioni fuit. Ex fructibus cognoscitur arbor: Videamus qui sint effectus, quæ corollaria systematis vestri monarchici, omnem sæcularem Monarchiam transcendentis. (a) Enarramus ea hoc Tractatu, non mutuata a Curiæ Romanæ inimicis, sed ab ejus primariis fautoribus ac statoribus: prætensa inquam hujus Monarchiæ jura, ab ipsis summis Pontificibus acriter defensa, & in quantum ab alia potestate, præsertim laica, obicem non inveniunt, toto die in usum deducta. Ex quam plurimis hic repeto pauca: *Episcopi non sunt immediati Christi, sed solummodo Papæ vicarii: Omnis jurisdictio ecclesiastica unice residet penes Papam, sic ut resedit omnis potestas sæcularis penes Imperatores adhuc monarchice regentes: Omnes Episcopi, Archiepiscopi & Patriarchæ sunt meri ejus officiales: Papa explet minima per plebanos & alios inferiores, media per Episcopos, & suprema per se ipsum: Episcopi Ecclesiis particularibus non sunt necessarii; suppleri omnes possunt per Prælatos jurisdictione quasi-Episcopali instructos: Sacramentum Confirmationis passim delegari potest a summo Pontifice simplicibus sacerdotibus, pro quorum ordinatione sufficit interdum peregre advenire aliquem Episcopum; hoc si fiat, legi divinæ satisfactum iri &c.* Atque hæc ex præstabilito sacro Papæ monarchismo, & aulice explicato Pontificatu universali, totum orbem pro diœcesi habente, quasi naturaliter dimanant. Quid dicam de aliis, pias ac prudentes aures ferientibus adagiis eorumdem Canonistarum, ad Romana principia eruditorum? *Papa potest Rex appellari: est Princeps principum, & Dominus dominantium: est quasi Deus in terris: est supra jus, supra leges, supra Canones: contra jus, & extra jus omnia potest: Est major omnibus Sanctis excepto Petro*; alii dicunt: *Est major Apostolo, nec Petri nec Pauli præceptis adstringitur: Ejus sententia prævalet sententiæ totius mundi: Sola ejus voluntas in beneficialibus est pro ratione: Non committit simoniam vendendo beneficia: Potest aliquem privare suo beneficio sine omni causa: In his quæ sunt juris positivi valet dispensare absque ulla causa, & sic dispensati sunt tuti quoad Deum: Potest auferre rem uni Ecclesiæ & dare alteri etiam sine causa; nec quisquam potest ei dicere, Cur ita facis: Non tenetur Concordatis: Papa & Christus unum faciunt Conciliorum: Potest de injustitia facere justitiam: Potest mutare substantiam rerum & de eo, quod nihil est facere aliquid: potest mutare quadrata rotundis*. Ut vero nemo his auderet contradicere, terruerunt piaculo sacrilegii, dicentes: *de potentia Papæ disputare, sacrilegium est; Papa enim est causa causarum; unde non est de ejus potestate inquirendum, cum primæ causæ nulla sit causa*. Potestne major dominatus mundanus fictio isto ab authoribus dominatu Papæ cogitari? Vix invenietur aliquis politicorum majora attribuisse absolutissimo despotismo. Et vos existimabitis, Christum talem formam dedisse Ecclesiæ, quam declaravit *liberam*, non *servam*? *Ecclesiam*, inquam, declaravit liberam, non *Papam* solum. Aut vobis talia docere vel comminisci pietas videbitur? A nobis certe nulla pietas agnoscitur, nisi cum Veritate & traditione conjuncta.

Sed hic nondum sistitur. Inter reliqua attributa juris sui monarchici etiam hoc ponunt Romani, quod *Papa non subjiciatur Canonibus*, & quod *a nemine possit judicari*, ne a tota quidem Ecclesia, in generali Concilio congregata. Inde fit, ut gravissimi abusus, non eos tantum, qui foris sunt, sed & ipsam (b) Ecclesiam scandalizantes, quot suo loco exhibuimus, non attentis sæpe iteratis remonstrationibus Imperatorum, Regum, integrarum Nationum, Synodorum, Episcoporum, denique piorum & Doctorum virorum, in Romana Curia quasi perpetuentur, atque inde plerasque alias Ecclesias afficiant, de quibus recte dixit Episcopus Ruremundensis Lindanus: *Multum cæcutiat, qui ea non videt; & insanus sit, qui excusare conatur*.

(a) Cap. III. §. 11. (b) Cap. 6. §. 13. & 14.

tur. Cum econtra, si depositis hisce despotici Monarchatus principiis omnia secundum placita Concilii Generalis Constantiensis agerentur, Disciplina Ecclesiæ ubique in salvo esset, & incurrentibus subinde abusibus tuto obviaretur. An putatis, talibus doctrinis & disciplinis licet substantiam fidei non afficiant, devios ad veram Ecclesiam facile reducendos, aut non potius horrorem eis injiciendum esse & implacabile odium adversus illud Ecclesiarum Caput, quod nutritur & fovetur principiis, e quibus ipsamet ejusdem primaria tribunalia, & summi ejus Consiliarii ac Ministri, imo Pontifices ipsi, tam invisas, ne quid amplius dicam, sequelas deducunt?

Tertium, quod difficilem & spinosam reddit viam reversuris ad sacra Catholica, est pertinax multarum ex vobis doctrina *de infallibilitate Romani Pontificis*, quæ minus solidis nixa præsidiis, & ab odioso illo Monarchatu plurimum participans, animis Protestantium fere tantundem odii instillat, & plus adhuc infunderet, nisi prudentiores inter eos satis informati essent, hanc doctrinam ab Ecclesia Gallicana, apprime Catholica, ambabus ulnis rejici. Declamate, quantum vultis, & vox sufficit, e doctoralibus cathedris vestris pro hac vestra sententia, quam cum lacte bibistis, & in qua multos ex vobis statuta Religiosorum Ordinum vestrorum retinent, cujusque contrariam, etiam agnitam, veritatem alios docere vobis non permittitur; sed addite, quæso, hanc sententiam, quia mera Opinio est, (*a*) *in fidei controversiis nullius momenti esse*, & sollicite monete discipulos vestros, ut & ipsi alios de hoc serio moneant, non contenti solum leviter eis insinuasse, quod Pontificiæ inerrantiæ doctrina non sit articulus vel dogma necessarium Catholicæ fidei. Cur enim vultis, etiam studiosa talium suppressione, exagitari conscientias infirmas, ut redeant ad obedientiam canonicam Papæ, subjicientes eidem se *tanquam* Pastori, eos monarchice rectuRO, & *tanquam* Doctori, qui errare non possit solus? Quid igitur has vestras doctrinas tanto æstu Germaniæ, in tres Religiones divisæ, obtruditis, persequendo etiam illos, qui longius prospicientes a vobis dissentiunt? An reducetis hac via oves, quæ discesserunt, ad antiquum Christi ovile, & Vicarii ejus legitimam obedientiam? Vereor, ne non obtineatis, nisi mecum revertamini ad genuinam Ecclesiæ Catholicæ formam, verumque gubernationis universalis modum, a Christo institutum, ab Apostolis practicatum, multo tempore servatum, donec Monarchismus, ope falsarum Isidori Decretalium, non spiritu Dei, sed mundi, animos agente, intravit in *Curiam*, & sustinere se fecit per vulgarem Doctrinam *Scholæ*.

Verum, iterum quæro: Quid Romanum hoc systema, & ex eo depromptæ Italorum Doctorum conclusiones Papæ profuerunt? Nihil: imo, quo magis ascenderunt impotentes sui doctrinæ, putantes, se obsequium præstare Deo, & ejus Vicariis, eo plus his nocuere: inde enim a tribus fere sæculis tanta plurium animorum aversio a Papa prognata est, quasi Catholici in talibus constituerent Primatum Petri. inde Nationes integræ ab obedientiam canonica, metuentes, eo prætextu exercitum iri intolerabilem dominatum, discessere. An eæ se reunirent Petræ, nisi ante omnia removeatur petra scandali? neque solum a docendis ejusmodi consecutionibus abstineatur, sed etiam ab ipso Monarchismo, tanquam principio talium consequentiarum, & fonte tantorum abusuum atque malorum. Hoc præstare conatus sum, & nihilominus *Petræ adhæreo & cathedræ Petri consocior* cum S. Hieronymo, affectu intimo; *Dominatus* doctrinam, minime Evangelicam, abominor, non dogma *Primatus* Apostolico-Romani, ratus, non ferendam esse in Ecclesia Christianorum sententiam, *quasi universis plus possit unus, & tanta possit, quæ prudentis viri animum percellunt*. Pontificiæ dignitati majori quam quisquam alius reverentia advol-

(*a*) Vid. Cap. I. §. 10.

volvor; sed quoniam omnibus Ecclesiæ Episcopis cum Romano Pontifice communis est Episcopalis dignitas, id inter alios profitente S. Leone M., (*a*) absit, ut quam in uno veneror, in cæteris calcari velim. Vos, si putatis expedire, ut monarchismi atque inerrabilitatis extra Concilium opinio porro promoveatur a vobis, promovete eam, pace mea; *Romanus orbis ruit; & tamen cervix vestra erecta non flectit.*

His omnibus, & quibuscunque aliis, utcunque gravibus ac evidentibus inattentis, non dubito, quin vestrum haud pauci futuri sint, qui obfirmato præjudiciis a juventute haustis animo, scandalum accipiant ab hoc, quod scripsi, verbo: commovebuntur velut ad inexspectatum obtutum cujusdam hæreseos, fuco catholico illitæ: excutentur calami adversus hoc scriptum: excitabuntur librorum Censores, ac sanctum Officium pulsabitur importune, donec continuatus Romæ Index prohibitorum suo illum registro inseruerit. Exaggerantes latens venenum calumniæ neutiquam deerunt: *Paulus Sarpi, Marcus Antonius de Dominis, Edmundus Richerius*, & si qui alii erant erga sedem Apostolicam malevoli, revixisse dicentur: ita me mihimet præsagire jubent tum præjudicia, tum habitus plurimorum ex vobis specialis ad Curiam Romanam. Sed nolite saltem me judicare ante tempus: (*b*) *Qui prius respondet quam audiat, stultum se esse demonstrat, & confusione dignum*: prius totam compagem Operis legite, iterum, atque iterum; & Historia Ecclesiæ, præsertim Conciliari, simul adhibita deprehendetis, si æquo animo esse volueritis, nec ad legendum cum immaturo proposito refutandi accedere, quod nostra hæc Ecclesiastici regiminis ratio non tantum sit vera, sancta & Catholice genuina, sed etiam Sanctæ, quam colo, amo, veneror, sedi præ Monarchismo salubrior.

Quorumcumque superiorum, maxime autem Sanctæ Ecclesiæ Catholicæ, de hac qualicunque opera mea judicium eo majore fiducia exspectabo, quod nullam a me propositionem in medium prolatam meminerim, quæ non proxime dimanet ex sanis Doctrinis, non incidenter sparsis, sed ex professo traditis in probatissimis Operibus Joannis Gersonii, Benigni Bossueti, Natalis Alexandri, & Claudii Fleury, virorum, quorum scriptis sancta mater nostra Ecclesia tantum debet, ut nulli in hoc genere post Sanctos Patres debeat amplius, ac quorum virtutem & insignem eruditionem ipsa Romana Curia non potest non suspicere. Neque tamen horum authoritatem cœce secutus sum, sed fontes adii, quibus illi, & eorum æmuli Romanorum patrum in Studio & ratione politica advocati, hauserunt, quodque ex his Divino verbo, & illud declaranti ecclesiasticæ Traditioni, magis conforme mihi visum est, hoc pro ea portione luminis, qua me Dominus illustrare dignatus est, fideliter adoptavi. Maximam autem vim hujus luminis mihi sentire visus sum in admirabili illo conceptu, non tam verborum, quam omnis generis factorum, non privatorum, non rarorum, sed publicorum, communium, continuorum, nullo contrario usu interruptorum, nec ulli ambiguitati aut æquivocationi subjectorum, quæ dum in unam summam coalescunt, unique omnino formæ respondent, evidentiam constituunt fatæ Traditionis, antequam ea per falsas Decretales obscuraretur: imo & post receptos hos malos Canones; quorum ut ut fere universalis per Occidentem (Oriens enim hac in Parte beatior fuit) adoptatio non potuit genuinæ Traditionis lucem subito extinguere.

Qui ex privatis ad me refellendum se se accingent, eos obtestor, ut id faciant christiane; non (quod ex odio Theologico haud raro videmus evenire) truncando propositiones; & eas aliter venditando, quam Auctoris mentem esse, suadet, tota libri series & materiæ cohærentia. Interim hoc apud me statutum est, illis, qui me meaque scripta prudenter ac sobrie oppugnaturi sunt, respondere imprimis, quan-

(*a*) Epist. 12. nov. edit. (*b*) Proverb. Cap. 18.

quantum in meis viribus est, solide, quod in & pro bona justaque causa præstare non adeo erit arduum: deinde breviter & modeste; ea fere methodo, quam servavit paulo ante laudatus Natalis Alexander, dum responderet Religiosis (subinde valde irreligiosis) suis Censoribus. Contumelias contemptu vindicabo, ad posteritatem ultro provocans, ad quam potius, quam ad præsens sæculum, semper respexerunt, quicunque graviter de Republica scripserunt.

Valete! Sponsam Christi sincere ac prudenter (id est, Papam propter eam) amate, & primorum vestrorum Bononiensium Magistrorum errores in hoc cultiore ævo emendate. Agnoscitis jamtum, illos fraude Isidori fuisse delusos: superest, ut perdurantem hactenus falsi effectum, pessimarum illarum conclusionum atque inordinationum principium, quoque generose auferatis. Quantum ad me: Pax Ecclesiarum primarius finis est, quem mihi in hoc Tractatu proposui. Quantum mihi gaudium, si Dominus purissimæ huic meæ intentioni ad perfectionem tanti operis benedicere dignaretur! Quidquid eveniat, honestum semper erit hanc pacem desiderare, & ad eam conciliandam allaborare. Quod si vel omni etiam fructu destituatur votum, spes & opera mea, dicam tamen confidenter cum Propheta: (a) *Etsi frustra laboravi, & vane fortitudinem meam consumpsi, judicium tamen meum cum Domino est, & opus meum cum Deo meo: Et licet Israel non congregetur, glorificatus tamen sum in oculis Domini, & Deus meus factus est fortitudo mea.* Si (quod amplius & facile est) illorum etiam odium incurram, qui citra necessitatem, imo contra omne bonum & æquum, bellis ac diffidiis frui malunt, hæc semper erit dulcis mea consolatio, tale propositum a viris bonis minime posse improbari, cui promovendo ea attuli, quæ pro ingenii ac lectionis mihi concessæ modo optima, a vera, Catholica & Apostolica Religione in nullo puncto aliena, & habita temporum, quibus vivimus, aliqua ratione, videbantur aptissima. Iterum valete!

(a) Isaiæ Cap. XLIX. V. 4. & 5.

CAPUT

CAPUT PRIMUM.

DE EXTERIORE FORMA REGIMINIS QUAM IN SUA ECCLESIA CHRISTUS DOMINUS INSTITUIT.

§. I.

De methodo rite interpretandi textus sacræ Scripturæ ad hanc materiam pertinentes.

Uo sunt fontes, e quibus Status Ecclesiæ eruendus venit: scilicet *Scriptura* & *Traditio*. Qui cum Ultramontanis formam monarchicam Ecclesiæ tribuunt, ii ex sacris litteris nonnullos textus, maxime Matthæi *cap. XVI.* v. 18. & Joannis *cap. XXI.* in rem suam trahere amant. Ut vero eandem sententiam etiam ex Traditione confirment, ad varia SS. Patrum asserta provocant, qui ipsis videntur S. Petrum, & post hunc Romanum Antistitem, non solum Caput Ecclesiæ constituere, sed etiam Principem, & cum plenaria potestate Rectorem; ita, ut penes illum sit, & apud ejus successores perpetuo maneat totius Reip. Ecclesiasticæ summa. De jam indicatis, aliisque Scripturæ locis infra agemus speciatim; hic solum prævie & generatim observamus, ab erroris periculo minime remotos esse, qui in interpretandis sacris textibus tanquam *Sophistæ verbosi* (uti S. Hieronymus loquitur) suo genio indulgent, & non magis attendunt ad genuinas interpretandarum SS. Scripturarum regulas, quas ex omnium assensu sapientissime tradidit VINCENTIUS LIRINENSIS in *Commonitorio I. cap.* 2. videlicet: „ Cum Scripturam sacram, pro sui & altitudine & obscuritate, non uno eodemque sensu omnes accipiant, sed aliter atque aliter alius atque alius interpretetur, & pene, quot homines, tot illinc sententiæ erui posse videantur (aliter namque illam *Novatus*, aliter *Sabellius*, aliter *Arius*, aliter *Donatus*) necesse fuit, ut propheticæ & apostolicæ interpretationis lineæ propter tam varii erroris anfractus secundum normam aliquam dirigerentur. Ob id ergo post Prophetas, Apostolos, & Evangelistas, sanctos quoque Doctores accepimus, quo eorum *Catholicam*, hoc est, *universalem* intelligentiam, *tanquam Ecclesiæ regulam* a Deo præscriptam sequeremur." Mente & spiritu hujus Legis ducti, in commentandis laudatis textibus sectabimur potius *SENSUM Patrum*, quam *dialectica ratiocinia*, & umbratilem illum recentiorum scholasticorum disputandi modum; *sensum* inquam *universalem*, quem certo nobis aperiet constans eorundem Patrum & Ecclesiæ *agendi* ratio, quando *scribendi* modus aut obscurior, aut inter se contrarius videbitur. Sequemur egregium illud INNOCENTII III. monitum in cap. 2. X. de Presbytero non baptizato, scilicet: *SOPITIS QUÆSTIONIBUS DOCTORUM, PATRUM SENTENTIAS TENEAS.*

1.) *Mutilum est, & prorsus invalidum, sumptum e scripturis argumentum, si pro cujusque arbitrio, quod adductum fuerit:.... in eam, quam semel imbiberint sententiam pertinacius detorqueant. Nam quid promovebis, cum, si quid defenderis, negetur; & ex diverso, si quid negaveris, defendatur? Et tu quidem nihil perdes, nisi vocem in contentione: nihil consequeris, nisi vilem de blasphematione laudem....... Internuntiis PATRUM & sacrorum CONCILIORUM organis, Spiritus sanctus docet nos omnia, & suggerit nobis omnia: sine quorum auspiciis qui scriptura sacra sensum habere se jactitant, non intelligunt, quæ loquuntur, neque de quibus affirmant, sed videntes non vident, & audientes non audiunt*: Ita Concilium Senonense anni 1528. *in IV. Decreto fidei.*

2.) Si unanimis (uti in quibusdam fit) Patrum in eandem interpretationem consensus haberi non possit convenit observari præcepta, quæ laudatus VINCENTIUS LIRINENSIS *cit. Commonit. I. cap.* 32 commendat: „ Hoc scilicet facere magnopere curabunt, quod in principio Commonitorii istius sanctos & doctos viros tradidisse nobis scripsimus, ut Divinum Canonem secundum universalis Ecclesiæ Traditiones, & juxta Catholici dogmatis regulas interpretentur: in qua item Catholicæ Apostolicæque Ecclesiæ sequantur necesse est *universitatem, antiquitatem, consensionem*. Et si quando pars contra vetustatem, unius vel

„ pau-

„ paucorum errantium dissensio contra omnium, vel certo multo plurium Catholicorum „ consensionem rebellaverit, præferant partitionis corruptioni universitatis integritatem : „ inque eadem universitate *novitatis profanitati antiquitatis religionem*, itemque in ipsa vetu- „ state unius, sive paucissimorum temeritati primum omnium generalia, si qua sunt, Uni- „ versalis Concilii decreta præponant: tunc deinde si id minus est, sequantur, quod proxi- „ mum est, *multorum atque magnorum consentientes sibi sententias Magistrorum*.

3.) Jubet itaque LIRINENSIS, cæteris etiam paribus, & ubi multorum & magnorum Magistrorum consentientes sententiæ (quas tamen pro nobis stare omnino credimus) haberi non possunt, *novitatis profanitati* præferri *antiquitatis religionem*. Ad probandam hanc præcipuam antiquitatis religionem *Traditione* potissimum utimur; hæc autem ex diutina & constanti multorum sæculorum observantia multo certius eruetur, quam ex nudis verbis Scriptorum; maxime quando ea tam varia sunt, ut alia in hanc, alia in illam sententiam trahi posse videantur. *Usus constans & uniformis Disciplina* plerumque certa sunt; scribentium verba, in hoc præsertim rixoso ævo, disputantium æstu redduntur dubia, tum maxime, quando memorata antiquior Disciplina ex causis, quas suo loco, scilicet *cap. III.* referemus, serius alterata fuit; quo casu homines, sive præjudicii, in quo enutriti sunt, amore, sive commodi, quod in novo illo Systemate inveniunt, causa, omnes nervos intendunt, ut veterum Scriptorum verba recentiori huic Systemati accommodent.

4.) His nixi regulis judicabimus facile & secure, etiam relative ad textus sacræ Scripturæ, de regimine Ecclesiæ, quale illud a Christo Domino institutum Ecclesia primitus agnovit, & multis sæculis retinuit, qualeque sic agnitum & retentum probant certissima monumenta hodieque prostantia; nequidquam obsistentibus quibusdam locis Patrum, quæ communiori, & *usu rerum* firmatæ aliorum interpretum sententiæ ad speciem magis repugnare videntur, quam revera opponantur, infinite autem absunt ab illa unanimitate, quam Tridentinum *Sess. IV.* ad authenticam Scripturarum interpretationem requirit: dum interim Romani, sibimet ipsis adulantes, sub illorum scuto tuti esse, & sub hac umbra tranquille degere posse existimant.

5.) Non venit hic prætermittenda ingens inter Theologiam *Scholasticam* ac *Positivam* & utriusque methodum differentia, atque hujus præ illa principalius meritum, ac virtus in commentandis locis sacræ Scripturæ, & dijudicandis capitalibus illis quæstionibus, quæ in omnium sæculorum disciplina sua debent invenire monumenta, Divini institutoris mentem & sensum interpretantia, de quarum numero est illa, quam hic de forma regiminis Ecclesiæ proponimus. Juvat hunc in finem adoptare fidelem relationem, ut ut aliquanto diffusiorem, attamen præsenti nostro instituto apprime convenientem, ex tractatu idiomatis galli-ci Lud. le Gendre *de Moribus & Consuetudinibus Gallorum pag. 35. edit. in fol.* „ L'ancienne „ Theologie, à laquelle on est revenu depuis 40. ou 50. ans, consistoit à bien étudier l'E- „ criture & la Tradition; la Religion ordonnant de croire sans approfondir les Mysteres : „ On se contentoit de sçavoir quels étoient les Dogmes de la Foy, sans entreprendre de „ les prouver autrement que par l'Ecriture & par les Ouvrages des Péres. Ce fut l'or- „ gueil de *Berenger* Archidiacre d'Angers, & l'émulation qu'il y avoit depuis quelque „ tems entre lui & *Lanfranc* Prieur de l'Abbaye du Bec, qui firent naistre sans y penser „ la *Theologie Scholastique*; l'Archidiacre ayant enseigné des erreurs sur l'Eucharistie, en- „ viron l'an 1047. l'Abbé lui opposa un fort grand nombre de passages tant des Péres que „ de l'Ecriture, si clairs & si convaincans, que pour en eluder la force, Berenger eut re- „ cours aux Sophismes & aux Distinctions, que la Logique d'Aristote suggere à un esprit „ fin: Lanfranc & ses seconds voyant les acclamations, que ces subtilités attiroient à son „ Adversaire, puiserent dans la méme source de quoy deffendre & attaquer non seule- „ ment sur cette matiere, mais encore sur toutes les autres. (*a*) *Abelard*, *Gilbert de* „ *la Porrée*, Evêque de Poitiers & autres sçavans de ce tems là suivirent la méme me- „ thode.

„ Quoy que le mérite de Gens si doctes, l'eût déja mise fort en vogue, elle y fut beau- „ coup davantage, depuis qu'un de nos Evêques (c'est le celebre *Pierre Lombard*, que l'on „ regarde communement comme le Pere de la Scholastique) eut mis au jour en 1150. son „ livre appellé *des Sentences* ..... (*b*) *Alexandre de Hales*, *Albert le Grand* & *Saint Thomas* „ commenterent le Livre des Sentences. La Somme de S. Thomas a toujours été regar- „ dée comme un excellent Abregé de toute la Theologie; les Gens à qui elle ne plait pas, „ n'y

(*a*) Abelardus obiit an. 1142. & Gilbertus an. 1154.
(*b*) Alexander decessit 1242. Albertus 1280. S. Thomas 1274.

„ n'y trouvent autre chose à redire, si non que trop frequemment il s'y est servi d'Aristote pour prouver & pour expliquer les verités chrétiennes.

„ Ces sommes de Theologie furent reçuës par le plus grand nombre avec applaudissement, parce qu'il falloit bien moins de tems à apprendre son Saint Thomas, qu'à bien sçavoir la *Positive*; qui comprend l'Ecriture sainte, les Conciles, les Peres, & l'Histoire. Une autre raison du progrés de la Scholastique, c'est que ceux qui la possedoient étoient presque assurés de vaincre tel adversaire que ce fût, & de n'être jamais vaincus, tant elle fournissoit d'argumens, de subtilités, de réponses & de faux-fuyans; ces avantages charmerent tellement les jeunes Gens, qu'ils se donnerent tout à fait à cette nouvelle Theologie, & n'étudierent plus l'Ecriture ni la Tradition, ni même les Humanités, ce qui est cause, que le Latin qu'on a parlé jusqu'à present dans les Ecoles de Theologie, est si barbare & si grossier.

„ Les vieux Theologiens qui avoient fait d'autres études, s'éleverent contre les Nouveaux & les accuserent hautement d'être au moins suspects d'héréfie; les Nouveaux se moquant des Vieux les traiterent de bonnes gens, qui n'avoient pas assez d'esprit pour aimer les subtilités & les appelloient par ironie des *Theologiens à Bibles*, (a) c'est à dire, qui sçavoient la Bible, & qui du reste n'eussent pû se débarasser d'un Sophisme. La querelle dura longtems, enfin les Scholastiques l'emporterent, & depuis cinq à six cens ans on n'a point enseigné d'autre Theologie que la leur. Cette Theologie est née en France, & c'est où elle a le plus fleuri. L'esprit de chicane se glissa presque en même tems dans l'Ecole de Droit &c. " His similia, imo graviora, de methodo *positiva* præferentialiter ad *dialecticam* in definiendis caussis Religionis usurpanda, tradunt eruditissimi Auctores Historiæ Literariæ Gallicæ *Tom. IX. pag. 207. seqq.*

§. II.

Diversæ Patrum sententiæ circa textum Matthæi XVI. v. 18. referuntur. Inter has communior & materiæ conveniens interpretatio adoptatur.

Primus, qui ad determinandam Ecclesiastici regiminis formam ponderandus venit facer textus, est Matthæi *XVI*, v. 18. Hic postquam JESUS discipulos suos interrogasset: *Quem dicunt homines esse filium hominis?* respondensque Petrus dixisset: *Tu es Christus filius Dei vivi.* tunc regerens JESUS ait ei: *Beatus es Simon Bar-Jona: quia caro & sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus, qui in cœlis est.* Et ego dico tibi, quia *tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam. Et tibi dabo claves regni cœlorum. Et quodcunque ligaveris super terram, erit ligatum & in cœlis: & quodcunque solveris super terram, erit solutum & in cœlis.* Unde Romani, eorumque fautores concludunt, solum S. Petrum, ejusque in Romana sede successores, esse lapides fundamentales Ecclesiæ; soli Petro immediate a Christo datas esse claves Ecclesiæ; ac per hunc in reliquos Apostolos, per ejus successores in omnes Episcopos, omnem sacram authoritatem dimanare; quod quam parum Patrum, imo universalis Ecclesiæ sensui conveniat, mox videbimus.

1.) Variis modis hunc textum SS. Patres interpretantur. Primo multi per *Petram hanc* intelligunt FIDEM, seu CONFESSIONEM, quam de Christi Divinitate Petrus fecerat Hoc agunt HILARIUS *Lib. VI. de Trinit. n. 36. 37.* GREGORIUS NYSSENUS in Opere, *de Adventu Domini*. CHRYSOSTOMUS *Homil. 55. in Matth. & Orat. II. contra Jud.* AMBROSIUS *Lib. VI. in Lucam*, & in *cap. XI. Epist. ad Ephes.* GREGORIUS M. *Lib. IV. epist. 38. edit. nov.* THEODORETUS *Epist. 77. pag. 947.* In eandem sententiam seu sensum ab eruditis laudantur saltem triginta quinque patrum & antiquorum graviorum scriptorum commentarii. His addenda loca ipsorummet Romanorum Pontificum, S. LEONIS, HADRIANI I. NICOLAI I. STEPHANI VI. INNOCENTII II. & URBANI II. apud Natalem Alexandrum *Hist. Eccles. Tom. VIII. pag. 375. edit. Paris.*, quibus omnibus hic textus de *Fide Petri* accipitur. Eundem sensum retinet Oratio in Missa Vigiliæ Apostolorum Petri & Pauli in Missali Romano: *Præsta quæsumus Omnipotens Deus, ut nullis nos sinas perturbationibus concuti, quos in Apostolicæ Confessionis petra solidasti.* Cui nullatenus repugnat Oratio pro festo Cathedræ S. Petri die 18. Jan. in Missali & Breviario præscripta: *Deus, qui B. Petro Apostolo tuo collatis clavibus regni cœlestis, ligandi atque solvendi Pontificium tradidisti* &c. Itaque cum non aliter cre-

(a) Biblica.

credat, & aliter oret Ecclesia (*legem enim credendi lex statuit supplicandi*, ut scribit Celestinus I. ad Episcopos Galliæ) videtur esse doctrina *Ecclesiæ*, ut hæc ipsa supra confessionem S. Petri fundata credatur, sicque Christi verba: *Et portæ inferi non prævalebunt adversus eam*, ad eandem fidem, & ad Catholicam Ecclesiam, in qua illa prædicatur, referantur.

2.) Alii hoc loco per *Petram* intelligunt JESUM CHRISTUM, qui revera est Ecclesiæ suæ fundamentum, lapis angularis, & essentiale Caput, juxta plures S. Scripturæ textus: 1. *Corinth.* 3. *v.* 11. Item 1. *Corinth.* 1. *v.* 4. Porro *ad Ephes.* 11. *v.* 20. Insuper 1. *Petri* 2. *v.* 4. 6. 7. Denique *ad Hebræos cap.* 6. *v.* 1. Facit hoc præ ceteris S. AUGUSTINUS Tract. CXXIV. in Joan. ubi: *Ecclesia fundata est super Petram, unde Petrus nomen accepit. Non enim a Petro petra, sed Petrus a Petra; sicut non Christus a Christiano, sed Christianus a Christo vocatus. Ideo quippe ait Dominus: super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, quia dixerat Petrus: Tu es Christus filius Dei vivi. Super hanc ergo, inquit, Petram, quam confessus, ædificabo Ecclesiam meam. Petra enim erat Christus: super quod fundamentum etiam ipse ædificatus est Petrus. Fundamentum quippe aliud nemo potest ponere præter id quod positum est, quod est Christus JEsus. Ecclesia ergo, quæ fundatur in Christo, claves ab eo regni cœlorum accepit in Petro, id est, potestatem ligandi solvendique peccata*. Idem repetit S. Doctor in suis retractationibus Lib. 1. cap. 21. ibi: *Tu es Petrus, Petra autem erat Christus, quem confessus Simon, sicut eum tota Ecclesia confitetur, dictus est Petrus*. Eadem interpretatio legitur in Commentariis S. HIERONYMI in *cap. VII. S. Matthæi*, nec non in THEODORETO super *cap. III. Epist. I. ad Corinth.* aliisque.

3.) Communior autem sententia est eorum Patrum ac sacrorum Interpretum, qui Christi verba de S. Petro quidem, sed ita accipiunt, ut quemadmodum Petrus Domino *omnes* interroganti suo & condiscipulorum suorum nomine respondit, ita & in replica Christi cum Petro intelligantur *RELIQUI QUOQUE APOSTOLI*, quippe qui omnes revera sunt fundamentum Ecclesiæ juxta illud S. Pauli ad Ephes. cap. II. v. 20. *Ædificati supra fundamentum Apostolorum*: nec non Apocal. cap. XXI. *Et murus civitatis habens fundamenta duodecim, & in ipsis duodecim nomina duodecim Apostolorum agni*. In summa: Christus ipse est *unicum & primarium* fundamentum suæ Ecclesiæ; & si S. Petrus dicatur *secundum*, & *ministeriale* fundamentum, debebit & tantundem asseri de reliquis Apostolis. Itaque si de *secundario* hoc fundamento accurate loqui velimus, Petrus erat *primus*, sed non *unicus* fundamenti lapis. Sic *a*) ORIGENES Tract. I. super cap. 16. Matthæi Tom. II. p. 22. edit. Paris. an. 1604. *Tu es Petrus. Petra enim est quilibet Christi discipulus, & super talem Petram construitur omnis Ecclesiastica doctrina.... Quod si super illum unum Petrum tantum existimas ædificari totam Ecclesiam, quid dicturus es de Joanne filio tonitrui, & Apostolorum unoquoque?* &c. *b*) S. HIERONYMUS Lib. I. adversus Jovin. Tom. II. p. 27. edit. Francof. *At dicis: super Petram fundatur Ecclesia, licet id ipsum alio in loco super omnes Apostolos fiat, & cuncti claves regni cœlorum accipiant, & EX AEQUO super illos fortitudo Ecclesiæ solidetur, tamen propterea inter duodecim unus eligitur, ut capite constituto schismatis tollatur occasio*. *c*) S. AUGUSTINUS Tract. 108. *Unus pro omnibus dicit, Tu es filius Dei vivi, & propter hoc claves cum omnibus, tanquam personam gerens Ecclesiæ, accepit; ideo unus pro omnibus quia unitas in omnibus*. Adde alia ejusdem S. Doctoris loca, cum hoc non discordantia, paulo ante relata, & infra §. VI. referenda. Inter diversa interpretationum genera, quibus textum Matthæi explicat AUGUSTINUS, quæque omnia in eundem finem a nobis intentum collimant, dat finaliter in suis Retractationibus Lib. I. cap. 21. lectori optionem: *Harum autem*, ait, *sententiarum, quæ sit probabilior, eligat Lector*. *d*) S. LEO Sermone III. in Anniversario die suæ assumptionis ad Pontificatum cap. 3. *Transivit in alios Apostolos vis istius potestatis, & ad omnes Ecclesiæ Principes hujus decreti constitutio commeavit: sed non frustra uni commendatur, quod omnibus intimetur; Petro enim singulariter hoc creditur, quia cunctis Ecclesiæ Rectoribus forma præponitur*. *e*) THEOPHILACTUS in hunc locum Matthæi: *Licet ad Petrum tantum dictum sit illud: Tibi dabo claves &c., tamen omnibus Apostolis olim datum est, quando dicit: Quorum remiseritis &c* *f*) EUCHERIUS Lugdunensis Episcopus Homil. de Nat. Petri: *Hoc enim quod Petro principaliter dicitur, cæteris quoque Apostolis dictum esse intelligi debet*. *g*) PASCHARIUS RATBERTUS Lib. IV. in Matth. *Non super unum Petrum, verum super omnes Apostolos, Apostolorumque successores Ecclesia Dei ædificatur*. Eodem sensu hunc textum intelligunt HINCMARUS Epist. XXXIII. ad Hincmarum Laudun. cap. 20. & alibi. ODO CLUNIACENSIS Lib. IV. Collat. cap. 19. PETRUS BLESENSIS Serm. 44. aliique innumeri. *h*) Eandem interpretationem amplexus est Gratianus *Causa XXIV. Quæst. 1. Can. 6.*

cum

cum S. AUGUSTINO, & *Can.* 18. cum S. CYPRIANO. Atque adeo quidem hæc opinio de auctoritate annuntiandi Evangelium, & regendi Ecclesiam omnibus Apostolis *ex æquo* data, Sæculo VIII. constans erat, & communis, ut ipsa eam *Pseudo-Isidorus* expresserit in Decretali *Anacleto* Papæ supposita, cujus fragmentum idem Gratianus refert *Dist. XXI. Can.* 2. His adde Cardinalem Cajetanum *Tract. de Auctorit. Papæ, & Conciliorum cap. III.* „ Si qui autem interpretes illud *Portæ inferi non prævalebunt adversus eam*, ad Petram „ quoque referunt; ii quidem pauci sunt, ac pro uno mille in contrarium recensere „ possumus: " inquit Ill. Bossuetius Episcopus Meldensis in *Defens. Declarationis Cleri Gall. Lib. XV. cap.* 34.

4.) Omnium Interpretum loco, quoad intelligentiam hujus sacri textus, & applicationem ejusdem ad genuinum, antiquæ & sanæ doctrinæ conformem *Primatum* Petri, hujusque in Romana sede successorum, esse potest jam laudati LEONIS Papæ Sermo II. in Anniversario suæ Assumptionis cap. 3. in quo ita: *In universa Ecclesia, Tu es Christus filius Dei vivi, quotidie Petrus dicit: & omnis lingua, quæ confitetur Dominum, magisterio hujus vocis imbuitur. Hæc fides diabolum vincit, & captivorum ejus vincula dissolvit. Hæc erutos mundo, inserit cœlo; & portæ inferi adversus eam prævalere non possunt. Tanta enim divinitus soliditate munita est, ut eam neque hæretica unquam perrumpere pravitas, nec pagana potuerit superare perfidia. His itaque modis, dilectissimi, rationabili obsequio celebratur hodierna festivitas; ut in persona humilitatis meæ ille intelligatur, ille honoretur, in quo & omnium Pastorum sollicitudo cum commendatarum sibi ovium custodia perseverat & cujus etiam dignitas in indigno hærede non deficit. Unde venerabilium quoque fratrum & consacerdotum meorum desiderata mihi & honoranda præsentia hinc sacratior est & devotior, qui pietatem hujus officii, in quo adesse dignati sunt, ei principaliter deferunt, quem non solum hujus sedis Præsulem, sed & omnium Episcoporum noverunt esse primatem*. Hoc loco omnia fere continentur simul & junctim, quæ *ad speciem diversa* e Patribus retulimus in eum, quem modo interpretamur, locum Matthæi: Scilicet *a*) *Fides* Petri. *b*) Huic conjuncta *universalis Ecclesiæ* fides, *c*) *adversus quam* portæ inferi non prævalebunt. *d*) Perseverans in Petri successoribus sollicitudo omnium Pastorum & ovium his creditarum, id est, *sollicitudo omnium Ecclesiarum* in sensu Apostoli ad Corinthios II. cap. 11. v. 28. *e*) fundata in *Primatu*, a Petro in Romanos Pontifices quasi hæreditarie translato.

5.) Hæ Patrum doctrinæ, ad speciem diversæ, in substantia tamen non discordantes, multum absunt; ut in textu Matthæi agnoscant inductionem *formæ Monarchicæ* in Ecclesiam, vigore cujus regimen Universæ *uni Petro* ita committeretur, ut reliqui Apostoli tantum vocati censerentur *in parte sollicitudinis* ejusdem Petri, cui liberum esset Coapostolis suis, quam voluerit, portionem sacri regiminis communicare, quam voluerit, sibi reservare. Et quanquam nonnulli Patres, in hunc locum Evangelistæ disserentes, aut de Romano Pontifice tanquam Primate Ecclesiæ, data occasione, honorifice loquentes, S. Petro, hujusque in Primatu successoribus, figuram sacrorum verborum (quod Scriptoribus Ecclesiasticis familiare est) retinentes eum specialius applicent, inde tamen haud sequitur, quod reliquos Apostolos, horumque successores ab illius vera significatione ac sensu, & a Christi, Collegium Pastorum instituentis, intentione, excludant.

6.) Illud nihilominus ex commentario D. HIERONYMI in supra adductis verbis, *Propterea inter omnes unus eligitur, ut CAPITE CONSTITUTO schismatis tollatur occasio*; nec non ex illo Magni LEONIS, *Petro SINGULARITER hoc creditur, quia cunctis Ecclesiæ rectoribus FORMA præponitur*: demum ex mox referendis verbis S. AUGUSTINI: *Petro PRIMITUS; quia in Apostolis Petrus est PRIMUS*; rite infertur, etiam ex hoc loco S. Matthæi elucescere, & probari *Primatum Petri*, sed talem, qui fines *directorii*, & *formæ* non egrediatur, nec impediat, quominus reliqui Apostoli pariter dicantur, & revera constituant *fundamentum Ecclesiæ*, habeantque, æque ac ipse, *immediate* a Christo claves Ecclesiæ cum potestate gregem dominicum pascendi, nec non ligandi atque solvendi. Vide interim Matthæi *cap.* 28. *v.* 18 & Joannis *cap.* 20. *v.* 22. Ex quibus textibus apparet, oppido falli illos, qui *uni Petro* claves a Christo datas autumant.

§. III.

Genuinus, & Patrum judicio conformis sensus verborum Christi Joan. XXI. *proponitur*.

Alter textus sacer, qui pro *indefinita & monarchica* potestate S. Petri in Ecclesia allegari solet

solet, est Joannis *XXI.*; Ubi Petrus de amore Christi ter interrogatus, ter oves ejus pascendas accepit, per verba: *Pasce agnos meos*; *Pasce oves meas*. Hic volunt, *uni Petro*, licet alii Discipuli ac Apostoli præsentes fuerint, adeoque & *soli* in cathedra Petri *successori*, independenter a Corpore Pastorum, *illimitatam*, & ad nullum determinatum vinculum restrictam solvendi, ligandique potestatem concessam esse. At, si Patres Ecclesiæ consulamus, etiam hoc loco Christi verba in persona Petri ad omnes Pastores Ecclesiæ diriguntur.

1.) Ita *a*) S. AUGUSTINUS Sermone CVIII. cap. 4. de Diversis: *Non enim inter discipulos suos SOLUS meruit pascere Dominicas oves: sed, quando Christus ad unum loquitur, unitas commendatur; & Petro primitus, quia in Apostolis Petrus est primus.* *b*) S. AMBROSIUS Lib. II. de Dignit. Sacerd. cap. 2. *Repetitum est ter a Domino, Pasce oves meas; & quas oves, & quem gregem tunc beatus suscepit Petrus? sed & nobiscum eas suscepit, & cum eo illas nos suscepimus omnes.* *c*) S. CHRYSOSTOMUS Homil. 79. in Matth. *Amas me Petre? Pasce oves meas. Quod non ad sacerdotes solummodo dictum est, verum etiam ad singulos nostrum, quibus vel minimus grex commissus esse videtur.* *d*) S. BASILIUS in Constit. monast. cap. 22. *Hoc a Christo ipso docemur, dum Petrum Ecclesiæ suæ Pastorem post se constituit. Petre amas me plus his? Pasce oves meas. Et omnibus præterea deinceps Pastoribus, ac Magistris eandem tribuit potestatem.* Et multi alii. Itaque ex eo, quod hæc verba, ad omnes Apostolos & Pastores pertinentia, a Christo dirigantur ad Petrum, hujus equidem præeminentia iterum intelligitur; sed id nullatenus impedit, quominus, eadem præeminentia salva, ovium cura & custodia æque immediate & directe reliquis discipulis, Christo tunc loquenti & committenti adstantibus, tradita fuerit.

2.) Qualitatem *Pastoris* & *Conductoris* Dominici gregis non esse singularem & propriam solius Petri & Successorum ejus, sed omnibus Apostolis & Episcopis communem, docemur ab Ecclesia in Præfatione Missæ de Apostolis canente: *Quos operis tui vicarios eidem contulisti præesse Pastores*. Et ipse Petrus ad Presbyteros suos: *Pascite*, inquit, 1. Petri cap. 5. v. 2. *qui in vobis est, gregem Dei*. Distinctio, quam aliqui scholastici faciunt inter *Agnos*, & *Oves*, quasi per his *Episcoporum*, per illos cæterorum *fidelium* cura Petro a Christo commissa fuerit, secus ac aliis Apostolis, imaginaria subtilitas est, antiquitati incognita, noviter ad sustinendam absolutam potestatem Romani Pontificis adinventa.

3.) Contineat de reliquo verbum *Pascendi*, Petro (suppone etiam soli) dictum, quantamcumque authoritatem & potestatem: non repugno; hoc contendo, nullam verbo *Pascendi* inesse, quæ non æque, imo amplius, contineatur illis Christi dictis ad omnes Apostolos: *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos*; item his: *Euntes docete omnes gentes*.

§. IV.

De aliis sacra Scriptura locis, quæ in hanc causam allegantur.

Equidem Romanæ Curiæ advocati adhuc alia Scripturæ loca hanc in rem atque in suam sententiam trahere moliuntur; sed verius dicam, sacro textu abutuntur. Bellarminus *Lib. II. de Conciliis cap. 17.* quinque loca pro se allegat, ex quibus deducere nititur, Romanum Pontificem simpliciter & absolute esse supra Ecclesiam universam, & supra Concilium generale. Primus ejus locus est in Evangelii Lucæ cap. XII. *Quis est fidelis dispensator & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam?* Alter in Epist. I. Pauli ad Timotheum cap. 3. *Hæc tibi scribo, sperans me ad te venire cito: Si autem tardavero, ut scias, quomodo oporteat te in domo Dei conversari, quæ est Ecclesia Dei vivi, columna & firmamentum veritatis.* Tertius in Evangelii Joannis cap. ult. *Pasce oves meas.* Quartus in Epistola Pauli ad Ephesios cap. 4. *Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios vero Evangelistas, alios autem Pastores & Doctores, ad consummationem sanctorum, in opus ministerii, in ædificationem Corporis Christi.* Et post alia: *Veritatem autem facientes in charitate, crescamus in illo per omnia, qui est caput, Christus.* Quintus in ejusdem Epistola cap. 5. *Viri, diligite uxores vestras, sicut Christus dilexit Ecclesiam, & tradidit semetipsum pro ea.* JOANNES LAUNOIUS Tom. I. Lib. 2. Epist. 1. hic accusat Bellarminum violatæ regulæ Concilii Tridentini, quod Sess. IV. *ad coercenda petulantia ingenia decernit, ut nemo suæ prudentiæ innixus in rebus fidei & morum sacram scripturam ad suos sensus contorquens, eandem contra unanimem consensum Patrum interpretari audeat.* Tan-

tum

tum autem abest, ut Bellarminus relata quinque scripturæ loca juxta unanimem consensum Patrum acceperit & interpretatus fuerit, ut ne unum quidem e patribus propositi lemmatis assertorem in medium proferre potuerit; id quod observasse, Bellarmini placitum fere confutasse est. Singula hæc scripturæ loca curatius dilucidat Natalis Alexander *Hist. Eccles. Tom. VIII. Dissert. 4. Art.* 1. §. 3. De textu Lucæ cap. XXII. v. 32. in quo Romani præcipue, licet frustra glorientur, agemus ex professo infra *Cap. V.* §. 1. Cæterum manet inconcussa regula, quam tradit Ill. Bossuetus *de Potest. Eccles. Lib. XIII cap.* 15. „ Non ex proprio cerebro, vanisque ratiocinationibus Christianæ Reip. formam essingendam esse, sed Scripturis & Traditione demonstrandam *Ecclesiasticam* Monarchiam „ sub Christo præcipuo Monarcha constitutam, ad formam Monarchiæ *Sæcularis* penitus „ institutam esse, quod falsissimum est.

1.) Silentium sacræ Scripturæ in re tanti momenti, in qua de summa rei Sacræ *uni personæ* per universam Ecclesiam cum *illimitata* potestate credenda agi contenditur, naturaliter in omnium non præoccupatorum animis prudens idque ingens dubium debet excitare de hujus asserti veritate & subsistentia; neque enim Christus suæ Ecclesiæ satis prospexisse videri potest, si Monarchiam sacram, eamque absolutam, instituere volens, eam tam obscuris & incertis expressionibus involvit, ut imprimis in quinque illis textibus, de quibus hoc §. precipue agimus, nullus SS. Patrum illam subodoratus fuerit: sed neque in reliquis Scripturæ locis integræ Provinciæ & Regna, de cætero apprime Catholica, adhibito impigro studio, eadem invenire unquam potuerint, nec in hunc usque diem videre queant.

2.) Scripsit S. LUCAS integrum librum de Actis Apostolorum, in quo horum Gesta, præsertim quantum ad nostram instructionem pertinet, accurate traduntur. Nihil in eo conspicitur, ex quo colligi valeat, cæteros Apostolos suspexisse Petrum ut *Magistrum & præceptorem* suum, qualem reveriti fuerant *CHRISTUM*: minus ut talem, *a cujus nutu & voluntate illorum ministerium dependeret*. Contrarium potius ex eadem Apostolorum Historia intelligitur. Scilicet Actorum cap. VIII. v. 14. legimus: *Cum audissent Apostoli, qui erant Hierosolymis, quod recepisset Samaria verbum Dei miserunt ad eos Petrum & Joannem*. Quæ verba expendens GERSONIUS Tract. de Potest. Eccles. Considerat. XI Operum edit. Antverp. Tom. II. col. 245. „ Apostoli, inquit, miserunt in Samariam Petrum & Joannem, *tamquam subditos Ecclesiæ*.

3.) Possunt haud dubie Interpretes ingenia sua exercere circa curiositates historicas & genealogicas circa Judaicos ritus, & ejus generis alia, quæ S. Scripturam elucidant, ipsi autem Religioni innoxia sunt; hæc enim proprie non sunt objectum Traditionis & Doctrinæ Ecclesiæ. Aliud est in & de his, quæ sanctæ nostræ *Religioni & Ecclesiæ* Christi possunt causare præjudicium, quale huic per Systema Monarchistarum (qui tot sacros textus, nullo præeunte Patre, quin magis contra omnium sensum; in rem suam violenter detorquent) effective inferri, hoc opere satis demonstramus. Porro Decretum Tridentini non solum pertinet ad materias fidei & morum ab Ecclesia jam *decisas*, sed etiam ad *præveniendos* errores, ita ut cum *petulantia ingenia* sibi nimium indulgere voluerint, auctoritas Patrum eorum temeritati fines ponat. Hæc monuit Illustrissimus Bossuetus in sua Instructione circa Versionem & Notas Richardi Simon in Novum Testamentum.

§. V.

Formam Ecclesiæ non esse Monarchicam, ex sacra Scriptura demonstratur.

Aliam plane ideam de forma & statu Ecclesiæ, *Monarchiæ oppositam*, nobis præbent clari textus sacræ Scripturæ, & genuina horum interpretatio; quippe quibus innotescit, Ecclesiam primo Apostolorum non fuisse subjectam; sed econtra, hanc, & illam repræsentans universale Concilium, suam authoritatem immediate habere a Christo, esseque supra Petrum, & ejus successorem Romanum Pontificem. Et imprimis quidem, quod Oecumenicorum Conciliorum authoritas *immediate a Christo* sit, solent eruere ex verbis Joannis XIV. *Ego rogabo Patrem, & alium Paracletum dabit VOBIS, ut maneat VOBISCUM in æternum, Spiritum veritatis*. Cui addendum hoc Matthæi XVIII. v. 20. *Ubi enim sunt duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum*; Item illud 1. ad Timotheum 3. *Ut scias quomodo oporteat te in domo Dei conversari, quæ est Ecclesia Dei Vivi, columna & firmamentum*

mentum veritatis. Com quibus denique oportet conferri verba synodi Hierosolymitanæ Apostolorum & Seniorum, ad terminandam controversiam de legalium ceremoniarum observatione congregatorum, Actuum XV. *Visum est Spiritui sancto & NOBIS*. Quo quid magis pro hac authoritate dici, aut ab ullo mortalium pro majore robore expectari debeat, non video, & nemo (uti quidem censeo) non præoccupatus, poterit videre. Quando hæc *Collegio* Apostolorum & Discipulorum suorum promittit & largitur Christus, ex contrario de *singulis*, nec excepto quidem primo, sic disponit Matthæi, XXVIII. v. 8. seqq. *Nolite vocari Rabbi, unus enim est Magister vester, omnes autem, vos fratres estis. Et patrem nolite vocare vobis super terram; unus est enim Pater vester, qui in cœlis est. Nec vocemini Magistri, quia Magister vester unus est Christus*. Quæ sane infinite absunt ab omni idea Monarchæ, a Christo, ut prætenditur, instituti. Porro quod universæ Ecclesiæ authoritas sit *potior dignitate Papali*, habeatque hanc a se dependentem, prudenter eruitur ex illo Matthæi XVIII. v. 15. seqq. *Si peccaverit in te frater tuus, vade & corripe eum inter te, & ipsum solum: si te audierit, lucratus es fratrem tuum: si autem te non audierit, adhibe tecum adhuc unum, vel duos, ut in ore duorum, vel trium stet omne verbum. Quod si non audierit eos, dic ECCLESIÆ: si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus*. Sub *fratris* nomine, hoc loco indicati, continetur etiam *Papa*, æque circumdatus infirmitate, & peccato obnoxius. Potest itaque & debet in ipsum quoque fraterna correctio exerceri; maxime si ob hæresim, schisma, vel dissolutos mores, multis scandalo sit & offensioni. Sic Paulus reprehendit Petrum non recte ambulantem ad veritatem Evangelii. Si vero fratrem corripientem; vel adhibitis testibus, non audiat, denuntiandus erit *Ecclesia*, quæ non potest dici esse Pontifex ipse: ne idem sit reus & Judex, corripiens & correctus. Neque poterit his casibus Pontifex deferri Ecclesiæ *dispersa*, quæ ipsum coercere non valebit, sed debebit *congregata* in universali Concilio, quod totius nominis Christiani repræsentatio est. Sed nec posset Papa Ecclesiæ sic congregatæ denuntiari, nec ab ea corrigi, nisi hujus superior esset potestas, immediate a Deo accepta ad ligandum solvendumque omnes fideles, atque ipsum etiam Romanum Pontificem. Unde Dominus noster jam relatis verbis Matthæi mox v. 18. subjicit: *Amen dico vobis, quæcunque alligaveritis super terram, erunt ligata & in cœlo: & quæcunque solveritis super terram, erunt soluta & in cœlo*.

1. Hoc argumentum ex Evangelista Matthæo depromptum urget GERSONIUS Tract. de *Potestate Eccles. Consideratione IV. cit. Tom. II. col.* 231. ubi ,, Hanc potestatem, inquit, ,, contulit Christus *Matth.* 18. *v.* 15. dum dixit Petro vice omnium: *si peccaverit in te frater tuus, vade & corripe eum &c.* Sequitur, *quod si te non audierit, DIC ECCLESIÆ; quod si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus*. Quo in loco fundatur juridica potestas excommunicandi, vel interdicendi ab Ecclesiasticis sacramentis, ,, & communione fidelium rebelles & inobedientes Ecclesiæ, sicut usus est Apostolus, ,, & idem hortatus est ad *Titum III. v.* 10. scribens: *hæreticum hominem post primam & secundam correctionem devita*. Et simile dicit 1. Corinth. V. v. 11. *Si quis frater nominatur inter vos &c.* Sequitur: *cum hujusmodi nec cibum sumere*. Fundatur rursus, absque ,, omni calumnia possibili, in hoc textu plenitudo potestatis gladii spiritualis, & executio ejus in Ecclesia, super quemlibet Christianum, qui est frater noster, etiamsi ,, *Papa* fuerit. Nec accipiendum est hic, *DIC ECCLESIÆ*, id est, *PAPÆ*; quoniam ,, Christus *Petro* loquebatur, qui non dixisset sibi ipsi. Item quia subjunctum est pluraliter. *Quæcunque ligaveritis super terram &c.* Denique si non haberet Ecclesia talem potestatem & executionem, frustra dixisset Christus: *DIC ECCLESIÆ*; quia potuisset ,, impune non audiri, contra illud, quod sequitur: *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi &c.* ,, Fundatur etiam in hoc textu nedum potestas *excommunicandi*, sed & potestas *definiendi*, determinandi, statuendi, decernendi, constituendi præcepta, leges & Canones; ,, procedendi denique contra non obedientes usque ad sententiam excommunicationis ,, inclusive; immo secundum Canones nunc institutos, usque ad invocationem brachii ,, sæcularis; quia dicitur in textu, *quod si Ecclesiam non audierit &c.* Audire igitur debet Ecclesiam quilibet frater noster, qui dicit ad Deum: *Pater noster*, sicut explicat ,, alibi Christus: *Qui vos audit, me audit*. Luc. X. 15.

2.) ,, Concluditur autem ex præmissis (sic prosequitur Gerso) quod si potestas prædicta sit *Ecclesia* data, *Concilium generale* repræsentans Ecclesiam habeat illam; immo ,, videtur, quod Ecclesia, ut *sparsim considerata*, non habet illam potestatem, nisi in ,, quodam materiali & potentiali: sed *congregatio sua*, & *unitio*, quæ fit in Concilio

,, gene-

„ generali, dat quasi formam, sicut in aliis Communicationibus exemplum dari potest.
„ Et fundatur prædicta potestas Ecclesiastica Jurisdictionis in unitate vel unione tali;
„ quemadmodum notasse videtur elevatus Augustinus, dum dicit: quod *Claves Ecclesiæ*
„ *data sint unitati*. Verum tamen hoc non impedit, quin datæ sint Petro, tanquam
„ monarchæ, legitimisque successoribus suis, principalius tamen Ecclesiæ. Primo, ra-
„ tione inevitabilitatis, *quia porta inferi non prævalebunt adversus eam*. Matth. XVI.
„ v. 18. nec deficiet fides ejus: non sic in Papa. Secundo ratione regulabilitatis; quoniam
„ habet regularem usum potestatis Papalis, non sic e converso. Tertio ratione multipli-
„ citatis; quoniam Ecclesia continet potestatem quamlibet Ecclesiasticam, etiam Papalem;
„ non sic Papa, præsertim in executione. Quarto ratione obligabilitatis; quia Ecclesia
„ potest condere leges obligantes, & regulantes etiam ipsum Papam, tam quoad perso-
„ nam, quam respectu usus potestatis. Non sic econtra potest Papa judicare totam Ec-
„ clesiam, vel usum suæ potestatis limitare; imo si Papa condat Leges & Canones, vi-
„ detur observandum illud, quod dicit AUGUSTINUS: *Leges instituuntur, cum promulgan-*
„ *tur, firmantur autem, cum moribus utentium approbantur*: Hoc enim dicitur ad repri-
„ mendum præsumptionem quorundam summorum Pontificum, vel eis adulantium, qui
„ videntur voluisse debere servari pro regula immutabili de Papa, respectu cujuslibet
„ Provinciæ vel totius Ecclesiæ: *Quod placuit Principi, legis habet vigorem*.

3.) S. Petrus & reliqui Apostoli, sicut inter se fratres, ita ejusdem Corporis, quod est Ecclesia, *membra* fuere, ut ut ille principalius. Quis autem dubitet, uni membro minorem esse authoritatem, quam toti corpori? Agnovit id S. GREGORIUS Lib. V. Epist. 18. edit. nov. ad Joannem Constantinopolitanum scribens: *Certe Petrus Apostolus primum membrum Sanctæ & Universalis Ecclesiæ est. Paulus, Andreas & Joannes, quid aliud quam singularum plebium Capita; & tamen SUB UNO CAPITE CHRISTO, omnes sunt membra Ecclesiæ.* In nullo statu Monarchico subditi unquam dicti sunt *fratres* sui Regis, Princeps una cum eis *membrum* Reipublicæ. Naturale est Ecclesiæ, etiam ex instituto Christi, *coire in Corpus*, seu *Collegium*; non ita in regnis Monarchicis (quorum paucissima habent Status) subditi cum Rege, tanquam commembro & consodali suo Collegium faciunt, collegialiter deliberant, statuunt, & definiunt. Quare ex communissimis omnis juris Collegialis notionibus ac regulis apte de Ecclesia tanquam *corpore* dicitur, quod major sit authoritas Corporis, quam cujusque membri, etiam primi; secus ac in regnis, in quibus, quantum ad administrationem publicam, & directionem universi, nihil de Collegio noscitur. Atque hoc est quod dicit S. HIERONYMUS apud Gratianum Dist. 93. Can. 24. *Si auctoritas quæritur, ORBIS major est URBE*. Quo loco sane non quæritur, quis multitudine aut quantitate, sed quis authoritate præstet.

§. VI.

Potestas clavium universitati Ecclesiæ a Christo data est.
Illam hæc per Ministros suos exercet;
Inter quos Romanus Pontifex primarius quidem est,
Nihilo tamen minus Universitati subordinatus.

Quando anterioribus §§. probavimus, *non unum* Petrum esse fundamentum Ecclesiæ; neque *illi soli* traditas esse claves cum potestate solvendi atque ligandi, illud volebamus & debebamus inferre, *Petrum solum non esse subjectum immediatum potestatis Ecclesiasticæ*. sed clavium potestatem *Universitati Ecclesiæ* proprie, & ita transcriptam esse, ut illa per ejus Ministros pro sua cujusque portione, ac inter hos per summum Pontificem, exerceatur. Ea est communis sententia Theologorum Galliæ, tam veterum, quam recentiorum. Juvat hanc dilucidare, & firmare verbis Tostati Abolensis *in Cap. XIII. Num. Quæst.* 48. ubi ita: „ Claves datæ sunt a Christo *toti Ecclesiæ*; quia tamen non poterat universi Ec-
„ clesiæ dispensare illas, cum non esset aliqua persona, eas Petro dedit *nomine Ecclesiæ*.
„ Si tamen intelligeretur claves traditas esse *Petro specialiter*, non solum sequeretur in-
„ convenienter, quod inducitur, scilicet, quod alii Apostoli non habuissent, ... sed
„ adhuc inconveniens majus erat, quod defuncto Petro non mansissent claves, quod ne-
„ cesse erat, si soli Petro datæ fuissent; non solum, si ipsi soli, sed etiam si omnibus
„ Apostolis datæ fuissent, *tanquam determinatis personis*, defunctis illis non mansissent
„ claves in Ecclesia, quia isti non habent potestatem dandi aliis claves, faciendo eos suc-

,, cessores suos, cum nemo possit Prælatum successorem sibi facere ..... Ergo non fue-
,, runt datæ claves illis, *tanquam determinatis personis*, sed tanquam *Ministris Ecclesiæ*;
,, & tunc magis dabantur claves *Ecclesiæ*; cum Ecclesia, quæ ipsos habet *radicaliter*,
,, nunquam moriatur. Hinc leviter apparet, quomodo mortuo Petro succederent alii
,, summi Pontifices in æquali potestate, quia illa potestas clavium erat in Ecclesia ....
,, Hinc mortuo Petro potest eligere successorem, & eligendo confert eam potestatem.
,, Hoc idèm patet in Communitatibus; si enim aliqua communitas, vel collegium est,
,, ibi erit jurisdictio; & quia non potest administrari per universam societatem, admini-
,, stratur per unum de communitate: non est tamen jurisdictio in illo, ita, quod non
,, sit in communitate, sed est magis in communitate, quia antequam ille constituatur in
,, Judicem, vel Rectorem, nullam habet jurisdictionem: illo mortuo, vel cadente, non
,, penitus exspirat jurisdictio: potest alius præfici in Rectorem vel Judicem; non tamen
,, posset hoc fieri, si non maneret jurisdictio in communitate; ergo ipsa communitas ha-
,, bet magis jurisdictionem .... Ergo videtur, quod jurisdictio illa *radicalius* erat in *Ec-*
,, *clesia*, quam in *Prælato*. Non tamen haberet eam Ecclesia, nisi in principio ei tradita
,, fuisset, quia jurisdictio clavium non est talis, quales sunt jurisdictiones, quas consti-
,, tuunt sibi homines; quia, cum jurisdictio sit in remittendo peccata & ligando, non
,, possunt eam homines sibi fingere, sed a Deo solo est, cum ipse solus remittat pecca-
,, ta, in Ecclesia autem est ista jurisdictio. Ergo oportet, quod illam aliquando accepe-
,, rit; & hoc non fuit, nisi cum primo traditæ sunt claves a Christo.

Deinde idem Thema prosecutus Abulensis *Quæst.* 49. sic differit: Ecclesia suscipit claves
,, a Christo, & Apostoli, *tanquam Ministri Ecclesiæ*; & nunc Ecclesia illas habet, & Præ-
,, lati etiam; sed *aliter Ecclesia*, quam *Prælati*: nam Ecclesia illas habet *secundum origi-*
,, *nem & virtutem*, Prælati autem habent *secundum usum earum*. Dicitur Ecclesia habere
,, secundum virtutem claves, quia potest illas conferre Prælato per electionem .....
,, Exemplum hujus rei in *domino rei*, & *usufructuario*, atque *usuario*; nam dominus rei ha-
,, bet usum rei, & confert illum usum alteri, sed non eo modo, quo habet; quia sibi
,, reservat usum ut proprietario, alteri concedit ut usuario, vel usufructuario; & in hoc
,, confert dominus, quod habet, quia dominus rei non est usufructuarius vel usuarius.
,, Conformiter in Ecclesia: ipsa enim non habet claves, *quantum ad usum*. Omnia autem
,, ista descendunt ex hoc quod Ecclesia non est aliquid *unum per se*, potens habere *admi-*
,, *nistrationem* clavium, si autem posset per se administrare, non committeret alicui
,, Prælato.

1.) Hanc doctrinam agnovit *Tridentinum*, licet eo tempore necdum esset suspicio de falsitate *Isideranianarum* Epistolarum, quæ omnem authoritatem Ecclesiasticam Romano Pontifici tribuunt. Tanta est vis veritatis! Hoc Concilium Sess. XIV. Can. 15. decernit: *Si quis dixerit, claves, ECCLESIÆ datas, tantum ad solvendum, & non ad ligandum &c.* Item Sess. XXV. cap. 21. de indulgentiis. *Cum potestas conferendi indulgentias a Christo ECCLESIÆ concessa sit, atque hujusmodi potestate divinitus sibi tradita antiquissimis etiam temporibus usa fuerit, sacrosancta synodus &c.* Hoc loco potestas conferendi indulgentias a Christo conceditur *Ecclesiæ*; priori eidem *Ecclesiæ* conceduntur claves. Quare & Episcopi ac Pastores in usu Clavium numquam non se agnoverunt Ministros *Ecclesiæ*. exemplo Pauli Apostoli, scribentis ad Coloss. cap. I. 25. *Pro corpore ejus, quod est Ecclesia, cujus factus sum ego Minister.*

2.) Sed neque alia fuit Patrum sententia omnibus retro sæculis. Sic *a)* TERTULIANUS Scorpiace cap. 10. *Memento, claves hic Dominum Petro, & per eum Ecclesiæ reliquisse*. *b)* S. AUGUSTINUS Lib. de Agone Christiano C. 30. *Huic enim Ecclesiæ claves regni cœlorum data sunt, cum Petro data sunt, & cum ei dicitur, ad omnes dicitur, Pasce oves meas.* Idem Tractatu L. in Joannem: *Petrus, quando claves accepit, Ecclesiam sanctam significavit*; quem locum etiam laudat & adoptat GRATIANUS Caus. XXIV. Quæst. 1. Can. 6. qui & alibi in suo Decreto hanc interpretationem constanter retinet. vid. Dist. I. de Pœnitent. Can. 44 nec non cit. Caus. XXIV. Quæst. 1. Can. 4. Item cit. S. AUGUSTINUS Tract. CXXIV. *Cujus Ecclesiæ Petrus Apostolus propter Apostolatus sui primatum gerebat figurata generalitate personam .... Ecclesia ergo, quæ fundatur in Christo, claves ab eo regni cœlorum accepit in Petro, id est, potestatem ligandi, solvendique peccata.* Denique, ut ejusdem S. Doctoris alia plura in hanc rem loca prætermittam, idem Sermone CXVIII. de diversis cap. 2. *Dominus JEsus discipulos suos ante passionem suam elegit, quos Apostolos nominavit. Inter hos PENE UBIQUE SOLUS PETRUS TOTIUS ECCLESIÆ MERUIT GE-*

STARE

STARE PERSONAM, *propter ipsam personam, quam totius Ecclesiæ solus gestabat, audire meruit: Tibi dabo claves regni cœlorum. Has enim claves NON HOMO UNUS, sed UNITAS accepit ECCLESIÆ .... Nam, ut noveritis ECCLESIAM accepisse claves regni cœlorum, audite in alio loco, quid Dominus dicat omnibus Apostolis suis: Accipite Spiritum Sanctum; & continuo: si dimiseritis peccata, dimittentur eis; si cujus tenueritis, tenebuntur. Hoc ad claves pertinet &c.* c) S. CYRILLUS ALEXANDRINUS Lib XII. super Joannem v. 22. & 23. *Quomodo ergo, nec immerito, quærit aliquis, quandoquidem vere aberat* (S. Thomas) *S. Spiritus vere factus est particeps, cum discipulis Salvator apparuit, & insufflavit dicens: Accipite Spiritum sanctum? Respondemus, virtutem in omnes permanasse, & scopum largientis implesse. Dedit autem Christus NON ALIQUIBUS SEORSUM, sed UNIVERSIS discipulis. Quapropter eam accipiunt, tametsi quidam non aderant, dantis liberalitate non ad præsentes solum contracta, sed in omnem sanctorum Apostolorum chorum permeante.* d) S. FULGENTIUS Lib. I. de Remissione peccat. c. 19. *In sola ergo Ecclesia Catholica datur & accipitur remissio peccatorum, quam ipse sponsus unam dicit esse columbam suam, unam electam suam, quam super petrum fundavit, cui claves regni cœlorum dedit, cui etiam potestatem ligandi solvendique concessit, sicut beato Petro veritas ipsa repromittit, dicens: Tu es Petrus, & super hanc petram &c. Ab hac Ecclesia, quæ claves regni cœlorum accepit, quisquis foris est, non cœli viam graditur.* Idem eod. Lib. cap. 24., nec non Libro de Fide ad Petrum cap. 3. e) GREGORIUS I. Lib. VII Expositionis in cap. 16. Lib. I. Regum cap. 3. pag. 387. Tom. III. edit. nov. *Cernu quidem salutis quid est, nisi sublimitas Ecclesiastica potestatis? nam, quod antiquis nusquam dicitur, modo UNIVERSALI ECCLESIÆ dicitur, quodcumque ligaveris super terram &c.* f) Ven. BEDA in cap. XIX. Matthæi: *Claves regni cœlorum Petrus, TANQUAM PERSONAM GERENS IPSIUS UNITATIS, accepit.* Et in cap. XXI. *ECCLESIA ergo in Petro claves regni cœlorum accepit.* Denique in Homilia de S. Petro: *OMNI igitur electorum ECCLESIÆ juxta modum culparum, vel pœnitentiæ, ligandi atque solvendi datur auctoritas.* Quam plurima alia Patrum & Doctorum in hanc rem loca, quasi continuata serie, usque ad tempora Concilii Tridentini refert Jo: LAUNOIUS Epist. ad Hadrianum Vallantium, quæ est quinta Tomi I. Part. 2. edit. noviss.

3.) Cum itaque Ecclesia ipsa *principaliter* & *radicaliter* obtineat potestatem clavium, quæ ab illa in omnes ejus Ministros, ipsumque summum Pontificem, derivatur, & singulis quibusque pro sua portione communicatur, hinc sequitur, Ecclesiam *juxta propriam suam dispensationem*, id est *CANONE* regi *Conciliorum* (quippe quæ totam Ecclesiam repræsentant) authoritatem superiorem esse illa *cujusque Ministri*, etiam *summi*; Papam non posse abrogare legem in Concilio Universali latam, aut ab ejus observatione dispensare, nisi de consensu *saltem præsumpto*, Concilii, id est, *in eo casu*, quo Concilium ipsum dispensaturum fuisset; Episcopos in generali synodo congregatos esse judices omnium controversiarum Ecclesiasticarum, & personarum, atque ipsorum etiam Pontificum Romanorum, si in fide, officio vel moribus peccent; frequentem Conciliorum celebrationem perutilem esse, & vix non necessariam &c.

4.) Non ignoro effugia, quibus ad declinandum genuinum ac integrum hac in parte ecclesiasticæ Traditionis sensum, utuntur Romanæ Curiæ fautores. Inter hos alii claves in persona Petri non tam ipsi Ecclesiæ, quam *in commodum totius Ecclesiæ* datas esse asserunt. Alii, quod *JESUS* loquens Petro non intenderit ei dare personale privilegium, Petri morte finiturum, sed ejus Primatui perpetuo adhæsurum, hocque sensu *Ecclesiam* accepisse claves, in ejus sinu usque ad consummationem sæculi substituras. Verum hæ interpretationes, ut ut de se bonæ ac veræ, non exhauriunt totam vim traditionis a Patribus ad nos transcriptæ. Ponderentur verba S. AUGUSTINI Serm. 149. n. 7. *Numquid istas claves Petrus accepit, & Paulus non accepit?* Item Tract. 2. in Joan. *Petrus universam significat Ecclesiam.* Et deinceps: *Ergo si*, Apostoli *personam gerebant Ecclesiæ, sic eis hoc dictum est tanquam ipsi diceretur Ecclesia.* Porro Lib. III. de Bapt. cap. 4. n. 6. *Si ergo personam gerebant Ecclesiæ, & sic eis hoc dictum est tanquam ipsi Ecclesiæ, diceretur; pax Ecclesiæ dimittit peccata, & ab Ecclesiæ pace alienatio retinet peccata*; & judicet quisque æquus rerum arbiter numne rerum sit quod tradit Natalis Alexander Hist. Eccles. Sæc. XV. & XVI. Dissert. VIII. n. 54. scilicet: „ Ex his porro omnibus evidens est, inconcussum manere principium istud ex Scriptura sacra & Traditione acceptum, & a S. „ Augustino aperte frequenter, perseveranter traditum & inculcatum, claves toti Ecclesiæ a Christo datas; immediate ipsi collatam a sponso authoritatem ligandi & solvendi; potestatem jurisdictionis in tota universalitate Ecclesiæ principaliter residere

 „ ut-

„ ut Scholastici loquuntur: quod unum est ex fundamentis sententiæ, quam Ecclesia „ Gallicana, & sacra Facultas Parisiensis propugnant, asserentis Concilium Oecumeni- „ cum superius esse Romano Pontifice, ut agnoscunt Dominicus Soto & Martinus Na- „ varrus.

§. VII.

Omnium Apostolorum in Ecclesiastica potestate æqualitas (salvo Petri Primatu) ex Scriptura demonstratur.

Eadem speciatim confirmatur ex iis, quæ ab Apostolis in Synodo Hierosolymitana gesta sunt.

Formam regiminis Ecclesiastici, Monarchiæ oppositam, prodit disciplina primitiva Ecclesiæ, tam sub Apostolis,

Quam sub Episcopis, qui in illorum locum proxime successerunt.

Quam semel *in domo*, id est *in Ecclesia sua*, Christus instituit œconomiam, hanc deinceps non mutavit. Illam jam quodammodo, imo sufficienter, agnoscimus ex divinis verbis ecclesiasticæ potestatis institutivis, & collativis, in quæ in prioribus §§. ex sententia Patrum, imo ex ipsiusmet Ecclesiæ sensu, commentati sumus. Certe, si *ab uno homine* totam Ecclesiæ summam perpetuis futuris temporibus Dominus deprehendere voluisset, tanti ea res fuisset momenti, tam omnibus scitu necessaria, tamque facilis enuntiatu, ut nesciam, an divinæ Sapientiæ regulis fuisset conforme, fideles desuper relinquere in dubio insuperabili, aut potius in errore. Dicamus verius, dubium, ea ce re *ferius motum*, humanæ imbecillitatis partum esse; quandoquidem satis certum, & ex œconomia Ecclesiastici regiminis (quatenus id a Deo constitutum est) exclusum haberi debeat, quod ex una parte sacræ Litteræ nullatenus declarant, ex altera multorum sæculorum uniformis observatio) si ea bona fide & tranquillo animo inspiciatur, & perpendatur) manifeste excludit.

1.) Videtur hæc quæstio ipsos Apostolos anxios tenuisse eo ipso ferè tempore, quo Christus postremum ipsis Vale dedit. Orta etenim inter illos, referente Evangelista Luca cap. XXII, v. 24. & 25. disceptatione; *Quis inter ipsos Major esset*, respondit Salvator, & ea quidem dictionis claritate, quæ nullas tenebras admittit: *Reges gentium dominantur eorum: & qui potestatem habent super eos, benefici vocantur. Vos autem non sic: sed qui major est in vobis, fiat sicut minor* (textus grecus habet *junior*, quod opponitur *seniori*), *& qui præcessor est, sicut ministrator.* Erat hic quæstio, si minus Apostolis, certe Christo, non de *temporali regno* inter illos instituendo, sed de *Ecclesia*, de sacro cœtu; ab hac ergo ipse Ecclesiæ fundator Statum Monarchicum exulare volens, opponit præcellentiæ *Regis* munus *Præcessori*; vixque poterunt verba Lucæ accipi in alia, quam in hac significatione: *Reges gentium dominatum gerunt, & qui potestate ista summa fulgent, beneficorum titulo ornantur. Absint autem hæc a vestro cœtu; sed in eo, qui prior senioreve est, sit veluti junior; & qui res dirigit, ministrum se esse cogitet.* Unde vel per se corruit, quod relative ad hunc locum Evangelistæ ingerit Cardinalis Orsi *de Rom. Pontificis Auctoritate Tom. III. Lib. VII. pag. 599.* scilicet *Ecclesiasticam* Monarchiam ad formam Monarchiæ *Secularis* equidem non esse institutam, *quantum ad dominandi fastum* & libidinem, opum amplitudinem, & omnem exteriorem apparatum ac splendorem; bene vero *quoad vim Principatus*, in eo positam, ut universa Resp. *unius mente, & imperio* regatur.

2.) Ex Epistola Pauli ad Galatas cap. II, v. 7. seqq. clare satis eruitur Apostolorum in potestate æqualitas. Eandem firmat CYPRIANUS in Lib. de Unitate Ecclesiæ scribens: *Et quamvis Apostolis omnibus parem potestatem tribuat post resurrectionem; hoc erant utique & cæteri Apostoli, quod fuit Petrus, pari consortio præditi honoris & potestatis.* Eadem est sententia HIERONYMI Lib. I. adversus Jovinianum, ubi: *At dicis*, inquit, *super Petrum fundatur Ecclesia, licet hoc ipsum alio in loco super omnes Apostolos fiat, & cuncti claves regni cœlorum accipiant, & EX ÆQUO super eos Ecclesiæ fortitudo solidetur.* Hinc & omnes Apostoli a Patribus, imo ab Ecclesia *Vicarii Christi* appellantur omnes eadem authoritate, eadem potestate a Christo donati sunt, illamque eodem modo, quo Petrus, exercuerunt; nam Ecclesias, ut ille, fundarunt, Evangelium ubique annuntiaverunt, Episcopos constituerunt: nec quidquam potest assignari, quod iste fecerit, illi vero non fecerint, *exceptis solis functionibus primatus*, de cujus jure agemus Cap. sequenti.

3.) Cum *Antiochia* nata esset controversia circa observantiam Legis Judaicæ, Petrus eam sua authoritate non diremit, prout potuisset, & haud dubie fecisset, si penes ipsum solum fuisset summa sacræ potestatis, sed Apostolos congregavit *Hierosolymis*, & præsedit eorum conventui, in quo nec decidit solus, nec decisionem *suo nomine* publicavit. Ex simplici sacri textus in Act. Apost. Cap. XV. complexione seu analysi forma regiminis Ecclesiastici facile & certo eruitur: Scilicet Paulus & Barnabas ascenderunt Hierosolymam, ubi tum erat Ecclesia principalis, in qua sedebat Petrus Apostolorum Princeps. Ascenderunt autem *a*) in qualitate *condisputantium* adversus quosdam, dicentes, non posse salvari gentiles sine circumcisione: *b)* in qualitate *deputatorum*, ab Antiochena Ecclesia: *STATUERUNT, ut ascenderent Paulus & Barnabas.* Ascenderunt illi, non signanter *ad Petrum*, sed in communi ad *Apostolos & Presbiteros* super hac quæstione. Hierosolymæ suscepti sunt *ab Ecclesia, ab Apostolis*, & *a Senioribus*: en gradationem a majori ad minores. Convenerunt *Apostoli*, & *Seniores*, videre de verbo hoc. Fiebat *magna conquisitio*, id est disputatio pro & contra. Surgens Petrus postea peroravit, non quasi rem se solo *definiturus*, sed argumentis adductis *persuasurus* cœtum. Itaque deliberatio a Petro inchoatur, qui mos deinde invaluit, ut sacri cœtus Principes primi sententiam dicerent, iisque auctoribus decretum sanciretur. Tacuit interim *omnis multitudo*, non quasi jam adfuisset conclusum, sed *audiebant Paulum & Barnabam, narrantes, quanta Deus fecisset signa & prodigia in Gentibus per eos*, in confirmationem argumentorum, quæ protulerat perorans Petrus: nolebant illi duo conjudicare, quia ipsimet erant in controversia cum Pharisæis, & velut partes contestantes. Paulo & Bernaba tacentibus locutus est Apostolus Jacobus, non dicens; *Petrus locutus est, causa finita est*; sed recapitulans narrata Petri quoad ea quæ *facti* erant: *Simon narravit*: deinde adjecit ea quæ sunt *juris*: *Et huic concordant verba Prophetarum* &c. Subjunxit: *propter quod ego JUDICO*, sentiens primum id ipsum, quod Petrus, deinde monuit *ulteriora* scribenda Gentilibus, ultra id, quod dixerat Petrus, ut abstineant nempe ab idolothytis, a fornicatione, a suffocatis, & sanguine. Conclusum postea factum est: *tunc placuit Apostolis & Senioribus*. Decretum Concilii expediebatur sub nominibus communibus, & appellativis: *Apostoli, & Seniores fratres*..... *Placuit nobis collectis in unum* .... *Visum est enim Spiritui sancto, & nobis*. Expediebatur accurate juxta votum Apostoli *Jacobi*, quod fecerat quandam restrictionem voti a Petro dati, ut adeo nonnullis in mentem venerit dubitare, an non plus hic fecerit authoritas Jacobi quam Petri. Plura de hoc Concilio dicemus *cap. VI.* §. 6. *n.* 4. 5. Si ageretur de forma veteris cujusdam Reip. determinanda, non posset convincentius argumentum contra statum ejus Monarchicum adhiberi. Bellarminus, ea sic quidem, sed nulla necessitate facta asserit, cum non modo Petrus, sed & reliqui Apostoli, ex se se ac singulares, quæstione determinare potuissent. Ergo sic quasi lusisse Apostolos statuit, ac simulate ab iis institutam quæstionem de re quam exploratam habebant. Supponamus tamen, sic esse: igitur nullo concilio ac deliberatione indigentes, tamen ut formam darent posteris, hanc inierunt viam, ut idem fatetur Bellarminus. Hoc sane loco fidem Cardinalis Orsi desidero *cit. Tr. Tom. I. P. I. pag.* 129. scribentis: „ Cum Petrus certam de re, quæ in quæstionem vocabatur, „ sententiam pronuntiasset, eam deinde Jacobus ad scripturarum amussim, & Prophe- „ tarum oracula exegit; non equidem, quod Petri definitionem haud satis suo ponde- „ re firmam & immobilem judicaret, sed ut, *quos Petri auctoritas non moveret*, in ean- „ dem sententiam veterum Scripturarum auctoritate pertraheret. " Soliditatem hujus ratiocinii, cum sacro textu collati, cujusque prudentis judicio ponderandam relinquo; illud tantum moneo, qualiter ipsemet Eminentissimus hic agnoscat, fuisse tunc, *qui unius Petri e cathedra decidentis auctoritate se non sivissent trahi*. Plura vide infra *cap. VI.* § 6. *n.* 5. 6

4.) Apostoli erant inspirati, *quoad ea*, quæ relata sunt in Canonem S. Scripturæ; *non vero quoad omnes actiones suas* relativas ad Ecclesiarum gubernationem. Sic certe opinatus est D. AUGUSTINUS de S. Petro, cui *judaizanti* restitit Paulus; agens enim S. Doctor de causa Baptismi hæreticorum, in qua S. CYPRIANUS restitit S. STEPHANO Papæ definienti, ait *Lib. II. de Baptismo contra Donatistas cap.* 1. „ Si potuit Petrus contra ve- „ ritatis regulam, quam postea Ecclesia tenuit, *cogere gentes judaizare*, cur non potuit „ Cyprianus contra regulam veritatis, quam postea tota Ecclesia tenuit, cogere hæreti- „ cos vel schismaticos denuo baptizari? Puto, quod sine ulla sui contumelia Cyprianus „ Episcopus Petro Apostolo comparatur, quantum attinet ad Martyrii coronam. Cæte- „ rum magis vereri debeo, ne in Petrum contumeliosus existam. Quis enim nescit, il-

„ lum

„ lum Apostolatus principatum cuilibet Episcopatui præferendum? " Itaque licet cæteri Apostoli, sicut & Petrus ipse, Spiritu Sancto fuissent pleni, non credebant tamen, controversiam circa legales ceremonias motam aliter definiendam esse, quam congregatæ Ecclesiæ judicio.

5.) Synodus illa Hierosolymitana *Act. cap. XV.* ab omnibus signanter a Bellarmino *Lib. II. de Concil. cap.* 8. pro norma Conciliorum Ecclesiæ habetur. Quod adversus horum *necessitatem*, & pro decisionum Papalium *sufficientia* allegatur: scilicet *a*) Concilio, licet necessaria non sint, tamen ideo utilia esse, quia plurium judicio res prudentius agi creditur. *b*). Ex omnium Nationum conventu certiorem Ecclesiastici status rationem haberi posse: *c*) Minus suspectum videri judicium, quod plurium consensu perficitur: Hæc inquam, Petro & Hierosolymitano Concilio nullatenus convenirent, si cognitum Apostolis fuisset, soli Petro omnium sacram auctoritatem & judicii Ecclesiastici certitudinem inhærere.

6.) Cum nascente Ecclesia aliud subortum esset dubium, *an ad Evangelii gratiam vocandæ sint gentes*, quas veluti immundas judæi perhorrescebant: Petrus objecto cœlitus viso de voluntate Dei edoctus, visionem ipsam & divinam sententiam Coapostolis suis aperuit. Act. *cap. XI.* ubi: *his auditis*, inquit sacer textus *v.* 18. *tacuerunt*, *& glorificaverunt Deum dicentes*: *Ergo & gentibus pœnitentiam dedit Deus ad vitam*. Vidi Theologum, qui ex hoc reliquorum Apostolorum *silentio* inferebat agnitam in uno Petro gubernante totius Ecclesiæ potestatem. Ego potius contrarium inde arguerem. Scilicet. *tacuerunt*, postquam divina & miraculosa revelatione, a Petro narrata, certi facti fuissent de mente Salvatoris; an si sententiam de proprio Petrus deprompsisset, magis in hoc conventu tacituri fuissent, quam in Hierosolymitano illo *Act. XV.* de quo paulo ante memoravimus, merito dubitaretur. Ipsum illud *Tacuerunt*, non sine causa positum, contrarium videtur innuere.

7.) Natura regiminis Ecclesiæ melius cognosci non potest quam in observatione & consideratione modi, quo ea gubernata est per Apostolos, horum discipulos, & illorum successores, usque ad Concilia generalia, imo per novem priora sæcula, in quibus octo horum Conciliorum celebrata fuerunt. Porro quamdiu Apostoli vixere testantibus id eorum Actis, Ecclesia *universalis* non fuit recta a Petro ut Monarcha, sed ab Apostolis conjunctim cum illo. Discipulos Apostolorum horum exemplum secutos esse, planum fit ex Conciliis, quæ celebrata sunt ad imitationem Hierosolymitani illius, cujus acta jam retulimus. Ex his etiam dignoscitur, Episcopos provinciarum rexisse *particulares* suas Ecclesias inconsulto Romano Pontifice. Videantur Concilia *Africana*, uti & *quinque* priora *Orientalia* Notandi hanc in rem sunt Canones Concilii Nicæni *IV. V. & VI.* Antiocheni *XIII. & XIV.* nec non Sardicensis Canon. *III. & VII.*, qui in judiciis Episcoporum Recursum ad Pontificem primum induxerunt.

8.) Quoad sævientibus persecutionibus deficiebat via congregandorum Generalium Conciliorum, non deerant tamen media, quibus particulares Ecclesiæ de negotiis ad rem communem pertinentibus inter se conferrent, & communia conclusa perficerent. De his agemus infra *cap. II.* §. 8. nec non *cap. IV.* §. 2. Quamvis itaque ante annum 325. nulla Oecumenica synodus celebrata esset, non ignorabantur tamen eo usque illarum jura respective ad formam & systema Universalis regiminis sacri. Hoc est, quod relative ad Annum 256. fecit dicere S. AUGUSTINUM in causa S. CYPRIANI (de qua nos *cap. VI.* §. 9.) *se non audere tale quid asserere, quale Stephanus jussit, nisi Ecclesia Catholica concordissima auctoritas per plenarium Concilium fuerit eliquata & solidata*.

§. VIII.

Capitalis hæc quæstio de forma Ecclesiæ Monarchica in Concilio Tridentino agitata, nec tamen favore Romani Pontificis decisa fuit.
Argumenta pro Pontifice in Synodo allegata referuntur, & refutantur.

Quamdiu Ecclesia a Præconceptu *falsarum Decretalium* vacua fuit, nullum prudens dubium suboriebatur favore serius prætensi status ejus Monarchici. At postquam per sex vel septem Sæcula in illarum, quasi per primos eosque sanctissimos Pontifices & Martyres revera editæ fuissent, verba ab omnibus jurarentur; minime mirandum, si in Tridentina Synodo quæstio mota, quin & magno fervore agitata sit, Num Romanus Pontifex pro-

Uni-

Universalis Ecclesiæ Episcopo & Rectore haberi debeat? Econtra pro singulari Divinæ providentiæ ac sapientiæ affectu, nec non Christi Ecclesiam etiamnum in- & exteriore sua assistentia regentis operatione habendum, quod eandem quæstionem, etiam in illa, qua tunc plerique circa hanc materiam premebantur caligine, non permiserit juxta placita Romanæ Curiæ, & fervent a Ultramontanorum desideria, id est, juxta *Isideriana* decreta in universali Concilio decidi. Quid ea de re ibidem per integros decem menses actum fuerit, breviter referemus verbis Natalis ALEXANDRI *Hist. Eccles. Tom. VIII. Dissert.* 12. *Art.* 13. ,, Canon octavus de summi Pontificis auctoritate sub hac forma paratus fuit: *Anathema sit, si quis dixerit, B. Petrum per institutionem Christi non fuisse primum inter Apostolos, & ejus Vicarium in terra, vel necesse non esse, ut sit in Ecclesia unus Pontifex Petri successor, eique aqualis in auctoritate regiminis: atque in summa Sede legitimos ejus successores ad hoc usque tempus non habuisse jus Principatus in Ecclesia; nec fuisse Patres, Pastores & Doctores omnium Christianorum, nec fuisse ipsis traditam a Domino nostro JEsu Christo plenam potestatem pascendi, regendi & gubernandi Ecclesiam universalem.* Hæc verba quamvis pene ad verbum exscripta ex *Florentino* Concilio, maximas difficultates & oppositiones pepererunt. Episcopi enim Theologique Galli admittere noluerunt has postremas voces, quibus exprimebatur; traditam esse a Christo potestatem Romano Pontifici pascendi regendi & gubernandi Ecclesiam universalem, quod sententiæ Galliganæ Ecclesiæ asserentis Concilium Generale superius esse Romano Pontifice, officere videretur...... Cardinalis *Lotharingus*, se verba illa admittere non posse; contestatus est, absque regni perturbatione, famæ suæ dispendio, & damnationis periculo. Pro sedis Apostolicæ auctoritate totum se profusurum sanguinem, salvis tamen juribus veritis, & conscientiæ officio, quam Ecclesiæ authoritati semper erat subjecturus. Hæc summo Pontifici & Cardinali *Borromæo* nomine suo dicenda *Britoni* Secretario suo præscripsit. Aliis parati Canonis formam ac tenorem Romæ propugnantibus respondit: *Major est Orbis Urbe. Praterea meliorem & perfectiorem orbem & habitationem inquirimus, & per misericordiam Dei exspectamus. Parum tandem profuerint, qui verbum unum aut alterum ad gloriam & auctoritatem sedis Apostolica adjecerint, qua non ab hominibus pendet, sed a Deo fundata est supra firmam petram; & interim nobilissimum regnum, aut etiam regna ab obedientia alienaverint. Ego plus existimo, reipsa prodesse sedi Apostolica, si in fide & obedientia regnum Gallia perseveret, quam si duo verba meo sensu attulerim, & eas disputationes excitaverim, qua ad subversionem tantummodo nunc prosunt. Ego neminem volo judicare; sed qui me judicat, Dominus est; & me etiam suus Vicarius Dominus meus Beatissimus Papa judicet e pro cujus semper auctoritate tuenda mortem non detrectabo.* Scribit in eandem Epistolam Cardinalis *Lotharingus*: se Gallum, & in Academia Parisiensi institutum profiteri, in qua auctoritas Concilii supra Romanum Pontificem propugnatur...... Propositionem hujusmodi ad subversionem audientium, & regni separationem, ejusque desolationem tendere. Insanum esse sibi persuadere, quod aliquis Gallicanæ Ecclesiæ Præsul huic sententiæ assensum præbeat: Christianissimi Regis Oratores intercessuros, & protestationem oblaturos; id schismatis initium futurum: libros ab utraque parte scriptum iri, & sedis Apostolicæ auctoritatem in dubium revocandam. Rescripsit Cardinalis *Borromæus* ad Legatos, & speciatim ad Mantuanum, Pontificio nomine..... ubi difficultas in eo offenderetur sine dissidio insuperabilis, satis futurum Pontifici, si nec de sua, nec de Episcoporum potestate quidquam exprimeretur, illis tantum editis definitionibus, in quas Patres unanimi consensu conspirarent. Denique, modo sedis Apostolicæ auctoritati nullum vulnus inferretur, ea Præsides agerent, quæ in obsequium Dei, & Ecclesiæ utilitatem cessura existimarent. Salebrosa igitur quæstio, consentiente Pontifice, & *Ferdinando* Imperatore favente, omissa est, & Canon de auctoritate Romani Pontificis suppressus, cum ejus Primatum novo Canone definiri opus non esset, quem in ipsa Synodo Oecumenica exercebat, & inextricabiles controversias inter Catholicos excitare periculosum, & Christianæ rei exitiale videretur. Ista constant ex Historia *Pallavicini*, & ex Commentariis Rerum ad Synodum Tridentinam spectantium a *Puteano* editis. ,, Alia quæstio, cum hac intimam connexionem habens, insimul in Synodo mota, sed pariter indecisa relicta est: nimirum de *Episcoporum institutione jure, & auctoritate*: an illa *immediate* a Deo sit, an a Romano Pontifice, ita, ut hujus proximi sint Vicarii, non Christi. Nos de hac ex professo agemus infra cap. VII. Utramque autem quæstionem Concilium non finivit, quod eæ non inter Catholicos & Hæreticos controversæ essent, sed inter Catholicos Theologos disceptarentur.

2.) Nulla

1.) Nulla Tridentini proposita fuit materia, de qua tam sæpe & tam ferventer fuerit disceptatum. Stabant ab una parte Itali, ab altera Hispani cum Gallis. Momenti Juris, quæ pro illorum parte proferebantur, adminiculum quærebatur a rationibus politicis. Fecit inter eos dextere spargi Cardinalis *Simoneta*, diminutionem Pontificiæ auctoritatis toti Italiæ futuram probrosam & præjudicialem, ex quo illa inter Nationes vix singularem existimationem haberet, præter eam, quam a summo Pontificatu mutuatur. Adeo autem vel in ipsa Synodo certum habebatur, multum in hac materia intervenire gratiæ & obsequii, ut vel ipse *Didacus Lainez*, Jesuitarum Generalis (quem Præsides ultimo loco ad differendum pro jure Pontificio servaverant (in ingressu amplissimæ suæ Orationis, quam dixit in Concilio die 20. Octobris anni 1562., apud PALLAVICINUM *Lib. XVIII. cap.* 15. publice professus fuerit, *complures ab eo opere se dehortatos, ne in vituperationem assentatoris Pontificii caderet*. Sane Gentianus Hervetus, qui cum singulari nominis fama in eadem Synodo stetit, dedit anno sequenti literas ad Salmeronem Lainii socium, quibus suos hac de re sensus ita exprimit: Jesuitæ sub ipsa Societatis initia vi-
„ tiis Pontificum & Curiæ Romanæ adulabantur. At vos appello Alphonse Salmeron &
„ Jacobe Lainez.... Quidnam vos movit, ut hanc tueremini sententiam, & miseris E-
„ piscopis, qui ad suum præcipiter ruunt exitum, frigidam, ut ajunt, suffunderitis...
„ Si sodalitatis JEsu vere estis Sodales, quod vobis verbo tribuitis, re ipsa ostendite.“
Add. cap. VIII. §. 8. *n.* 8.

2.) Refert PAULUS SARPI *Hist. Concil. Trid. Lib. VII. p.* 592. *edit. Amelot. an.* 1713. & noscitur ex Litteris Vicecomitis die 19. Octob. 1562. Legatos Præsides, dum hæc materia in Concilio agitari inciperet, existimasse, ab Episcopis aliud non intendi, quam ut eorum authoritati decùs aliquod & incrementum accederet; at serius, scilicet post alteram demum Congregationem, habitam ante Sessionem XXIII., ab eis ex Patrum suffragiis & adductis rationibus observatum esse, cujus sequelæ & præjudicii sint hæ quæstiones: quippe ex quarum decisione (si Galli & Hispani audirentur) sequeretur, Claves soli Petro non fuisse datas; Concilium esse supra Pontificem; Episcopos ei (excepto Primatu) esse æquales; præeminentiam Cardinalium præ Episcopis vix subsituram; residentiam Episcoporum esse juris Divini; magnum denique has res influxum habituras in collationes beneficiorum ad excludendas reservationes, & præventiones &c. Quo comperto Legati omnem in hoc nervum intenderunt, ut impedirent, ne plura Italorum suffragia Hispanis accederent.

3.) Proposuit tandem in Concilio Cardinalis *Lotharingus*, ut, quia nimis contentiosi essent hac de re Patrum animi, neque facile in unum conventuri, illa pro nunc relinquatur in medio, ea spe, futurum, ut adjuvante Deo alio tempore perficiatur, quod nunc vix possit obtineri. Reposuit Granatensis Archiepiscopus, & cum eo Hispani Præsules, indignum esse, & Patribus probrosum, nolle post tam accuratas discussiones definire rem æque certam, atque sint ipsa Decalogi præcepta. Cumque Lotharingus regereret: sufficere impediri malum, & præjudicium veritati ab adversariis intentatum, si bonum, quod intendimus, cum effectu obtinere minus valeamus: sic denique, at ægre satis, quievit contentiosum illud negotium.

4.) Quæ pro Monarchico statu Ecclesiæ a Patribus, & Theologis Romanæ Curiæ addictis in Concilio prolata sunt, ea potissimum fundantur in textibus S. Scripturæ, quos huic systemati parum favere supra satis probatum est. Ne quid tamen eorum dissimulemus, quæ pro eodem argumento amplius adducta fuerunt, hinc porro addimus, quod *a*) a *Simone Florentino*, Cardinalis *Seripandi*, Theologo, ibidem propositum est, scilicet Imperium Monarchicum omnium esse perfectissimum; igitur, nisi illud in Ecclesia obtineat, dici non posse, huic a Christo optima ratione provisum fuisse. Huic addebat *Lainez* Jesuitarum Generalis *b*) Salvatorem nostrum, quamdiu inter homines versabatur, Ecclesiam suam rexisse absolute & monarchice; proinde, quando mundum visibiliter relicturus erat, eadem cum potestate, atque in eadem regiminis forma, Vicarios sibi constituisse S. Petrum, ejusque in Romana sede successores, his committendo & subjiciendo Ecclesiam, qualis Christo Domino subdita fuerat. Addit Lainius *c*) absolutam & universalem Petri potestatem porro elucere ex eo, quod Christus jamjam moriturus ei adjecerit privilegium infallibilitatis, illo Lucæ XXII., v. 31. *Et tu aliquando conversus confirma fratres tuos* &c. Nonnulla alia ad firmandum idem thema protulerunt jam nominatus Jesuitarum Præpositus, & alii Theologi Itali, sed quæ tam exigui ponderis sunt, ut a nobis, qui brevitati studemus, sine ullo causæ dispendio hic prætermitti possint.

5.) Ita-

5.) Itaque *ad primum* respondeo, mirum videri debere, quod Theologus regimen Ecclesiæ velit reducere ad humanæ politices regulas, & non potius ad eas, quas ipse præscripsit salutis nostræ Auctor, & suæ Ecclesiæ fundator *JEsus* Christus, qui in illius institutione nihil minus designat, quam Monarchiæ formam. Deinde: anne certum est, monarchicum statum reliquis esse perfectiorem? Negant id omnes Republicani, manetque quæstio hactenus indecisa. Neque sic antiqui Pontifices cogitarunt, quorum acta & scripta nihil tam parum spirant, quam absolutam authorItatem. Cum tamen *CÆLESTINUS* Papa frequentiore Executorem in Africam missione rationes suas ita constituere‍t, ut monarchici regiminis formam imitari velle videretur, scripserunt ad eum Africani Patres e generali sua Synodo anni 425. *ne fumosum typum sæculi in Ecclesiam Christi, qua lucem simplicitatis & humilitatis diem Deum videre cupientibus præfert, videamur inducere*. Apud Harduinum Concil. Tom. I. col. 950. Supposito etiam, quod forma Imperii monarchica optima sit absolute & in se, non erit tamen hic talis comparate ad circumstantias. Cum enim Ecclesia non in uno populo, non in uno orbis angulo sit inclusa, sed per totum mundum diffusa, ut impossibile sit, unum omnibus posse intendere, semperque melius prospectum Reip. nimis remotæ, si a propriis Dominis, non mercenariis, regatur: non expedit illi forma regiminis monarchica, quæ facile solet in despotismum declinare, quod est contra naturam regiminis Ecclesiastici, in charitate & humilitate fundati. Communio Sanctorum, quæ scopus est Ecclesiæ, pietate & charitate fovetur, non imperatoria vi, quam Reges gentium affectant. Sed nec ex altera parte expediret imperium *mere aristocraticum*, cum sit semen discordiarum, proin unitas vix possit servari. Atque ita institutus a Deo est Primatus, talis, qualem ex sincera antiquitate hic describimus, ad servandam unitatem apprime idoneus.

6.) *Ad secundum*: Quam verum est, Christum, quandiu inter homines versatus fuit, Ecclesiam suam indefinita authoritate rexisse, tam est suppositítium, quod in cœlum ascendens parem suæ potestatem primo ex suis Vicariis reliquerit. Quam Redemptor noster in terris habuit authoritatem in Ecclesiam sponsam suam, eam & in cœlis exercere pergit, juxta id quod ante ascensionem dixit Apostolis: *Ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi*; ita, ut per operationem Spiritus sancti etiamnum veniat a Salvatore & Capite nostro non solum *interior* gratiarum *influxus*, sed & *exterior assistentia*, vi cujus per Apostolos, Pastores & Doctores obfirmantur fideles adversus errores, & deducuntur ad unitatem fidei; Ministri quoque munera sua fideliter exercent secundum mensuram potestatis & portionem jurisdictionis, quæ cuique a Deo tributa est. Sic Lainio aptissime in Concilio respondit Jacobus de Nogueras Episcopus Aliphanus; in cujus confirmationem placet subjungere quod docuit Petavinus *Tom. V. Theol. Dogm. Lib. 12. de Incarnat. cap. 17. n. 1.* scilicet : ,, Quibus omnibus ex Apostoli locis, aliisque tria maxime in *Capitis* pro-
,, prietate spectanda sunt & *ad Christum* accommodanda. Primum est illius cum membris
,, omnibus ac toto corpore summa conjunctio, quæ ex ambobus unum efficit. Secundum
,, est Principatus quidam & eminentia, qua cunctis antecellens, iis ipsis velut in arce
,, quadam prospisciens, consulit ac moderatur. Tertium est vivifica vis, & communica-
,, tio gratiæ auxiliorumque omnium, quæ ex largissima copia & plenitudine per univer-
,, sa membra dimanat a Capite...... *Et num.* 3. Quod equidem spiritualis corporis Ca-
,, put, non tantum *morale*, ut vocant, cujusmodi a plerisque constituitur; sed eatenus
,, etiam *Physicum* appellari autem posse, quod *physica essentia* (sic enim nominant) gra-
,, tiam producat, ut in Eucharistiæ Sacramento, in quo Caro Christi in Verbo subsistens,
,, sanctitatem & gratiam in iis qui rite digneque participant, efficit.

7.) *Ad tertium*. Sinistram profecto textui Lucæ, qui simplicissimus est, interpretationem affingit Jesuitarum Generalis, ejusque sequaces. Eo loco Christus Petro se negaturo mandat, ut ab hoc, quem ei prædicebat, gravi lapsu relevatus, fratres suos confirmet; id est, impediat, quominus probrosa morte sua scandalizati infirmentur in fide, quam Salvator eis tradidit, curetque; ut in ejus professione maneant constantes. Quæ sane nulla ratione applicari possunt *ad judicia doctrinæ* deinceps a solo Petro, multo minus ab ejus successoribus, ferenda. Pluribus de hoc loco Evangelistæ agemus *cap. V. §. I.*

8.) Quæ ex Actis Tridentini hactenus prolata sunt, omnino evincunt, non fuisse hujus Concilii mentem agnoscere, aut declarare monarchicum Ecclesiæ statum, in quo unus summus Pontifex ad *regendam* universalitatem a Deo constitutus sit, reliqui ad ei *ministrandum*. Inde certo concludi debet, in eum sensum minime accipiendum esse, quod legitur in eodem Concilio Sess. XIV. de Pœnit. capit. 7. *Pontifices maximos pro suprema*

potestate, sibi in universa Ecclesia tradita, causas aliquas criminum graviores suo posse peculiari judicio reservare. Item Sess. XXIV. cap. 1. de Ref. *Beatissimum Romanum Pontificem sollicitudinem universæ Ecclesiæ ex muneris sui officio debere*. De priore horum locorum agemus speciatim infrà *cap V* §. 4. nec non *cap. VII.* §. 6. De posteriore legimus in PAULI SARPI *Hist. Concil. Trid. Lib. VIII. pag.* 794. Cardinalem Lotharingum, a Synodo Tridentina in Galliam reducem, inter alias etiam hanc exprobationem sustinuisse, quod posquam cum reliquis Gallis per decem menses adversus prætensam Romani Pontificis potestatem & sollicitudinem *universalis Ecclesiæ* legitime decertasset, hic eandem minus cauta expressione quasi significari passus esset; multo accuratiorem futuram fuisse positionem *sollicitudinis omnium Ecclesiarum*, quippe quæ, cum S. Pauli Apostoli 2 *Cor. cap. XI.* esset, nemini non potuisset arridere.

9.) Equidem Tridentinum Sess. XXV. cap. 21. declaravit, ut in Decretis de Reformatione, sub quibuscunque clausulis, *salva semper authoritas sedis Apostolicæ & sit, & esse intelligatur*. Hoc Romani explicant, ut salvum sit arbitrium, & voluntas Pontificis, sicque in praxi majorem circa hæc Decreta ipsi potestatem tribuunt. Ast recte observat cl. BARTHELIUS in *Annotat. ad Jus Can. Lib. I. Tit.* 2 *pag.* 54. id menti synodi Tridentinæ adversari, & ea tantum ratione hoc additum fuisse, quia authoritas Pontificis mxime a Protestantibus oppugnata fuit; alia quoque Concilia, licet id non expresserint, eandem authoritatem semper salvam voluisse. Addit Barthelius, ideo etiam in Bullis addi: si quid contra Concilia conceditur, per hoc tamen Decretis Concilii Tridentini derogari nolle. Cæterum rescriptum, quod aliquid continet contrarium Concilio generali, sub-& obreptitie obtentum censetur. Confer GIBERT *Corp. Jur. Can. Tom. I. pag.* 158. ubi asserit, verum sensum Clausulæ, *salva sit sedis Apostolicæ Authoritas*, hunc esse, „ quod si Pontifex „ validis ex rationibus expedire ducat, ut ab observatione Decretorum Concilii cesset in „ quibusdam circumstantiis, Concilium tunc libenter consentire, ut Pontifex illa non „ observet in iis circumstantiis.

10.) Falsitas Decretalium Isidori tempore Concilii Tridentini necdum erat aperta: quare minime mirandum, si multi Isidorianis his principiis (quæ Gratianus, Juris communis Ecclesiastici stator, non solum plene adoptavit, sed etiam auxit) splendido nomine primorum sanctissimorumque Pontificum corruscantibus, tam tenaciter adhæserint, & nonnulla eundem spiritum redolentia in Acta publica Conciliorum, etiam Generalium, irrepserint, quæ nullum veritati post detectæ prejudicium generant. Dum hodie Historiam sacram & Acta Ecclesiastica septem vel octo primorum sæculorum in fontibus scrutamur, multo certius de genuina potestate summi Pontificis, quatenus ea revera ex Deo est, judicamus, quam Patres nostri, falsis illis documentis innocenter delusi. Confer infra *cap. VIII.* §. 4. *n* 4.

11.) In Tridentina Synodo *PONTIFICII LEGATI* omnes nervos intendebant, ut absoluta Romani Præsulis Monarchia apertis verbis declararetur; quam vero ii hac in parte a Gallis Hispanisque sentiebant resistentiam, ea novos illis stimulos ansamque dabat, omnem suam industriam versutiamque eo dirigendi, ut quas prætensiones non possent sine gravi omnium exterorum Episcoporum, quin & quorundam Italorum offensa *directe* & *aperte* sustinere, eas saltem *oblique* insinuarent. Cisalpini sane Episcopi nihil ardebant amplius, quam ut excuterent illegale illud jugum, & rumperent catenas immeritæ servitutis: verum minor erat horum numerus, noveratque Aula Romana eis objicere numerum multo ampliorem Italorum, huic servituti a multo tempore absuetorum, & pro religione exosculantium. Inde evenit, ut quanquam Hispanis & Gallis id data quavis opportunitate urgentibus, nonnullorum jurium possessio Episcopis restituta sit, nihilominus eis pro parte Romanorum hisque faventium *imprimis* nunquam concedi voluerit, suam illos jurisdictionem divino jure & virtute sui caracteris tenere: *deinde*, ut illud, quod recuperarunt, ipsis solum tanquam summi Pontificis delegatis concederetur, non vero tanquam jus eorum dignitati inhærens. Unde vere THUANUS *Hist. Lib. VI.* scribit: *Episcoporum potestas* in Concilio Tridentino *non solum non aucta, sed ex ea multum delibatum est; cum ea potestas, qua ipsorum propria* [illegible], *& ex Dei instituto iis attributa, iis tanquam a sede Apostolica delegatis concedatur*. Fertur etiam Philippus II. Hispaniæ Rex ea occasione dixisse: *Prælatos, qui Tridentinum inierunt ut EPISCOPI, inde rediisse ut PAROCHOS*. Atque hæc quidem item ex facto hominum, veritati, quæ multis modis obfuscatur, non concedentium. Sed ea molimina non impedierunt, quominus vis veritatis, præter agentium intentionem, in eadem synodo in gratiam genuinæ & nativæ formæ

Re-

Regiminis Ecclesiastici, atque ita in declarationem veri Juris Episcoporum, perrumperet, ut infra demonstramus *cap. VI. §. 1. n. 5.* si autem excessu politici zeli pro commodis suæ Curiæ forte peccarunt Legati Sedis Romanæ, debetur ex altera parte hæc eis justitia, quam & ipse Paulus Sarpius illis tribuit, quod in materiis doctrinæ se se satis continuerint, & circa Patrum vota ac synodi decisiones impartiales gesserint. Constat etiam omnibus, quod quanquam Patres & Theologi quoad quasdam quæstiones subinde divisi fuerint, nihilominus in damnanda Lutheranorum doctrina semper convenerint.

12.) Ut autem ad primariam nostram conclusionem revertamur, scilicet *CONCILII* animum non fuisse, Romano Pontifici attribuere absolutum in Ecclesia imperium, addimus præclaram observationem eximii Theologi & Canonistæ Jo. PETRI GIBERT. *cit. pag.* 158. ubi: „ Quod Concilium partim convocatum fuerit ad reducendos Hæreticos, in gremium Ecclesiæ revocandos, idcirco multoties invitati fuere ad conveniendum, imo „ enixe rogati; quod ut illis suaderetur, polliciti sunt iis Patres, fore ut benigne audirentur, iisque omnem securitatem obtulerunt. Porro Concilium ignorare non poterat; quod adtribuendo Pontifici imperium absolutum, ejus que mero arbitrio temperatum, removerentur Hæretici a reditu ad Ecclesiam, quia questi erant, quod Pontifices Ecclesiam regerent despotice & declaraverant hoc unam esse e separationis suæ „ causis. Proinde vel Concilium non egisset consequenter ad propositum suum, vel nulla „ est probabilitas, quod mero Pontificis arbitrio Decreta sua subjicere voluerit.

§. IX.

Ecclesia hodieque regitur exteriore Christi institutoris assistentia.
Inde suam habet infallibilitatem; quæ non est revelationis *sed* directionis.
Hæc non solum verbis Sacræ Scripturæ,
Sed & ratiociniis celeberrimorum Philosophorum & Theologorum Angliæ demonstratur.

Quod cum Jacobo Giberto de Norgueras Hispano, Aliphensi Episcopo, diximus paulo ante Ecclesiam etiamnum regi *exteriore* Christi fundatoris sui *assistentia*, qua servetur, in puritate & unitate fidei; hoc ad fingendum noscendumque Ecclesiæ statum apprime pertinet. Scilicet in illis, quibus mens humana circumdatur, infirmitatibus fideles omni vento doctrinæ circumferrentur, ipsaque fides, quæ assensum *firmissimum* ex essentia & notione sua exigit, in dubio ac suspenso hærere, & perpetuo fluctuare deberet, si deficeret legitima authoritas, enatas controversias decidendi ex vero sensu sacrarum Scripturarum, *in quibus sunt difficilia intellectu, quæ indocti & instabiles depravant.* 2. Petri III. v. 16. Sed neque unitati fidei adhuc satis foret consultum, si *mere persuasiva*, & *pedagogica* esset hæc authoritas, non autem *publica*, talisque, cui omnis humana ratio cedere debeat, & se se submittere; insuper etiam ab omni errandi periculo remota, ita, ut omnibus rationabile mentis & intellectus obsequium imperare possit. Quamobrem ipsamet sapientissima Divinæ providentiæ œconomia exigebat, inter Christianos constitui authoritatem, *nec simpliciter Divinam*, quia hominibus accomoda, *nec simpliciter humanam*, quia certissima, & erroris omnis nescia, ac circa religionem quæ tota supernaturalis, & ex Dei libera prorsus voluntate ac institutione pendet, occupata esse debebat; atque ita *humanam* quidem, sed *divinitus directam*, atque hominibus non tantum *a Deo communicatam*, sed & infallibili Divini ejusdem Spiritus assistentia, ac *inerrantiæ dono* perpetuo *munitam* esse oportebat. Habet, inquam, Ecclesiæ infallibilitas pro principio *Spiritum Dei*, illi assistentem, eamque illuminantem, juxta illud Salvatoris nostri Joannis cap. XIV. v. 25. & 26. *Hæc locutus sum vobis apud vos manens. Paraclitus autem Spiritus Sanctus, quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, quæcunque dixero vobis.* Spiritus autem ille veritatis semper manebit cum Ecclesia, conformiter ad illud ejusdem Domini nostri promissum cit. cap. XVI. v. 16. *Et ego rogabo Patrem, & alium Paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiscum in ÆTERNUM.* Hoc inquam *principium* infallibilitatis Ecclesiæ; ipsa autem ejus *institutio* aliis locis perspicue legitur, scilicet Matthæi XVI. v. 18. *Tu es Petrus & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus EAM.* Ibidem cap. XVIII. v. 17. *Si ECCLESIAM non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus.* Nec non cap. XXVIII. *Ecce ego VOBISCUM sum omnibus diebus, usque ad consummationem sæculi.* Item Lucæ X. v. 16. *Qui VOS audit, me audit: qui vos spernit, me spernit.* Adde 1. Timoth. III. v. 15. *ECCLESIÆ Dei vivi, columna &*

firmamentum veritatis. Omnia hæc liquido ſic exponit S. Auguſtinus contra Creſconium *Lib. I. cap. 33. n. 39.* „ Scripturarum a nobis tenetur veritas , cum hoc facimus , quod „ *universa* jam placuit *Eccleſiæ*, quam ipſarum Scripturarum commendat auctoritas , ut „ quoniam ſacra Scriptura fallere non poteſt , quiſquis falli metuit , hujus obſcuritate „ quæſtionis eamdem *Eccleſiam*, *de illa conſultat* , quam ſine ulla ambiguitate ſancta Scri- „ ptura demonſtrat. " Obſervandum interim , hanc ſancti Spiritus influentiam & aſſiſtentiam non eſſe *revelationis*, qualis fuit Prophetarum ; ſed *directionis* & *providentiæ*, qua Spiritus ille veritatis vigilat , & intendit conſervationi ſacri depoſiti Eccleſiæ crediti , impediendo , ne Paſtores concordent ad proponendum fidelibus & ne hi pari conformitate amplectantur aliquid , quod non ſit conforme regulis fidei , in verbo Dei contentis. Ita in Concilio Generali , in quo omnia ordinate aguntur , juxta formam primi Concilii Hieroſolymitani , ubi materiæ diſcutiuntur ex Scriptura & Traditione , ubi Epiſcopi plena libertate pronuntiant , non eveniat unquam , ut realis vel moralis Paſtorum unanimitas in errore concordet. Quod ſi vero Canonicæ hæ regulæ non ſerventur ; & Epiſcopi congregati , ſpreta miniſterii ſui dignitate , veritatem prodant , uti evenit in Concilio *Ariminenſi* & *Epheſino II.*, ſuſcitabit Deus quoſdam e fidelioribus ſuis Miniſtris , qui favore orthodoxæ fidei adverſus talem prævaricationem reclament : dabit illorum verbis & actibus efficaciam , quæ ſeductionem diſſipet , & veritati triumphum paret ; iniquitas ſenſim detegetur , & quod initio *tanquam Concilium* prætenditur , ea poſt *tanquam Conciliabulum* , & *Latrocinium* rejicietur.

Eadem eſt diſciplina earum ſacrarum doctrinarum , quæ longo tempore *conſtanter* & *uniformiter* in Eccleſia obſervatæ ſunt ; quippe circa quas obtinet aurea illa regula a S. AUGUSTINO *Lib. IV. de Bapt. contra Donatiſtas . Cap. 24.* tradita , & ab eodem aſſidue inculcata : *Quod univerſa tenet Eccleſia , nec Conciliis inſtitutum , ſed ſemper retentum eſt , non niſi ab Apoſtolis traditum rectiſſime creditur.* Unde monente VINCENTIO LIRINENSI *Commonit. I. cap. 9.* non licet *contra univerſalis Eccleſiæ regulam , contra ſenſum omnium Conſacerdotum , contra morem atque inſtituta Majorum* novam doctrinam invehere qua toti Eccleſiæ mortiferi erroris labes inureretur. Vid. infra *num. 2. hoc §.* Dixi , quæ *conſtanter* & *uniformiter* obſervata ſunt ; aliud eſſet *in* & *de novis dubiis* , aut de iis quæſtionibus , in quibus *contra communem ſententiam ſtarent haud pauci* , iique graves & probi viri , quales fuerunt CYPRIANUS , eique adhærentes in cauſa Baptiſmi Hæreticorum , quo in caſu quid agendum ſit , antequam quid pro articulo fidei haberi debeat , dicemus infra *cap. VI.* ubi de Conciliis generalibus tractabimus , præſertim §. 8. & 9. Quod autem *Univerſitati* Eccleſiæ Chriſtus tribuit privilegium , hoc *in unius* , licet primi , *perſona* recognoſcere non poſſumus . Totum præſens opus noſtrum in eo verſatur , ut ejiciamus ex animis Italorum , & quorundam aliorum , *ideam ſtatus Monarchici* in Eccleſia , quæ inde a detecta falſitate Iſidorianarum Decretalium plurimum vacillat , & jam ante apud Gallos & Hiſpanos (quibus adverſum falſa hæc documenta ex legitima Traditione melius quodammodo cautum fuerat) nihil auctoritatis habuit , & in Concilio Tridentino egregie oppugnata non potuit caput attollere. Quidquid autem illi ſyſtemati ex *Traditione* , & longa primorum ſæculorum *Obſervantia* , adverſatur , etiam officit *unius irreformabili judicio* in materiis fidei ; textus vero *S. Scripturæ* , qui pro ſolius ſummi Pontificis infallibilitate adferri amant , jam præſenti Capite in alium & genuinum ſuum ſenſum explicati ſunt.

1.) Adeo apertum firmumque videtur *Catholicum* Syſtema *de infallibilitate Eccleſiæ* , a perpetuo Chriſti Capitis ſui præſidio in eam derivante , tum a perſpicuis textibus ſacrarum Litterarum , quos allegavimus , tum a ratione & œconomia Eccleſiæ per Salvatorem noſtrum inſtituta ut aſſenſus ſapientum ei negari non poſſit. Utemur hic pro ejus confirmatione non tam teſtimonio , quam ratiocinio trium *Anglorum* virorum a prudentia & eruditione celebrium , qui in hac cauſa nemini ſuſpecti eſſe poſſunt. Primus eſt JOANNES LOCKE , qui in Opere quod inſcripſit *le Chriſtianiſme raiſonnable* ; *pag. m.* 368. & *ſeqq.* his verbis , quæ ex Gallico Sermone in Latinum verſa , damus , diſſerit : „ Nonne „ verum eſt , *ſacram Scripturam unicam eſſe debere fidei Chriſtianæ regulam* ? An non ve- „ rum , *nullum nunc in terris reperiri ſcripturæ ſacræ interpretem infallibilem* ? Omnes *Prote-* „ *ſtantes* de his duobus principiis conveniunt. Porro , ſi ea ſincere probant , ſicuti millies „ & millies eadem propugnarunt , tum in ſuis ſermonibus , tum in Confeſſionibus fidei , „ tum in libris editis adverſus Catholico-Romanos : concedant neceſſum eſt cuilibet „ Chriſtianorum æquale jus , per ſe ipſum S. Scripturam interpretandi. Fateantur opor- „ tet , eandem doctrinam reſpectu unius , illam videntis in Scriptura , eſſe articulum

„ fidei

„ fidei secus respectu alterius, qui illam in scripturis non esse existimat. Hinc necessario sequitur, nullum Protestantibus jus inesse diffamandi, excommunicandi, & hæresis notam inurendi illis, qui post diligens Scripturarum studium, diversa prorsus vident ab iis, quæ vident Protestantes. Esto exemplum: Vos Protestantes invenitis in Scripturis *Consubstantiationem*, *Ubiquitatem JEsu Christi Corporis*, *Prædestinationem absolutam*. Hæc credenda vobis sunt. Huic fidei renuntiare haud valetis, quoniam scripturam respicitis ut infallibilem fidei vestræ regulam. Verum si ego hæc ipsa dogmata rejiciam, quia in Scripturis illa non invenio, nego vos in me irruere jure posse, meque infamare, & ut detestandum, atque diabolo & ejus angelis devotum hæreticum damnare. Hoc mihi paradoxon est. Nisi præsumatis, ut pro æterna obtinenda salute ego credere adstringar, reipsa in Scriptura reperiri omnia illa dogmata, quæ vos videtis, secus ego. Quod si hoc a me postulatis, cur jubetis, ut ego Scripturam legam, *omniaque expendam, & id teneam, quod bonum est*, quemadmodum S. Paulus luculenter præscribit? Cur potius catalogum mihi non porrigitis omnium dogmatum, quæ vos contineri in Scripturis sanctis existimatis, *ut ad ea credenda festinem*, (a) ut false ajebat Comes de Grammont? Quid ejusmodi dogmata expiscari ego debeo in scripturis, in quibus forsitan illa non inveniam, si mihi æque credenda illa sunt, sive inveniam, sive secus?

„ Rursus, quo fundamento exigitis, ut eo credam aliquod in Scripturis reperiri dogma, si ego illud in iisdem non deprehendo? Forsitan authoritate vestra nixus? Quia vos estis Doctores, Professores, Prædicantes qui linguas Arabicam, Græcam, Hebræam, Latinam, Syriacam calletis, qui ingentia controversiarum Theologicarum volumina edidistis? At numquid homines nihilosecius non estis errori abnoxii? Jure ergo destituti estis me astringendi, ut vi auctoritatis vestræ credam, hæc & illa dogmata in Scripturis contineri, nisi ego ipse in eisdem illa videam. Ut ad id me cogatis, Dei, qui nec falli nec fallere potest, authoritate egetis. Clarius loquar. Ut jure me ad credendum cogatis Consubstantiationem, Ubiquitatem Corporis Christi, Prædestinationem absolutam, aliosque fidei articulos, quos tanto ardore defenditis, quosque ego in Scripturis non invenio, necessum est, ut miraculis, iis similibus, quæ JEsus Christus, ejusque Apostoli patrarunt, mihi ostendatis *interpretationem*, qua exponitis sanctos Scripturæ textus, in quibus vestros fidei articulos contineri existimatis, esse ita *authenticam*, ut sunt textus ipsi. Animadvertite, amabo vos, mihi animus haud est onus vobis imponendi, ut miracula patretis, per quæ demum jus vobis obveniat amplectendi dogmata, quæ in Scripturis reperitis. Adeo longe ab hoc absum, ut contra asseram, vos obstrictos esse ad credenda illa dogmata, quæ certo doceri existimatis a JEsu Christo, & suis Apostolis in Scripturis. Verum subdo, si ego hæc dogmata in Scriptura non deprehendo, nullum vobis inesse jus, me obstringendi, ut illa credam, nisi saltem mihi palam faciatis, luculentissimis miraculis, vos (Protestantes) a Deo missos esse, ut ejus nomine annuntietis hominibus interpretationem, qua exponitis hos aut illos textus, quibus dogmata vestra confirmatis. Quo in casu eo obsequio interpretationem vestram suscipere debeo, quo ipsam Scripturam sanctam amplector....

„ Tandem si verum est, Scripturam esse unicam regulam fidei Christianæ quemadmodum omnes Protestantes profitentur se credere; quo jure possunt illi excommunicare, & ad inferni flammas damnare discipulum JEsu Christi, qui pro fidei articulo habet, ea credenda esse, quæ ipse existimat in Scriptura sancta contineri? Hoc est, quod non capio. Quamvis hæc doctrina opposita sit principiis Lutheri, & Calvini, aut definitionibus Concilii Nicæni, aut Synodi Dortrechtanæ, aut Confessioni Augustanæ, nequeo non illam videre in Scripturis, quousque illam video, & nequeo non illam credere, quousque sincere convictus sum revelatam eam esse a JEsu Christo, aut a suis Apostolis: nisi tenear uno in sensu *intelligere* Scripturam, & in alio contrario illam *credere*; illam explicare ut *Arminienses* aut *Anabaptistæ*; eamque credere in sensum quem eidem affingunt *Lutherus & Calvinus*....

„ Plures Theologi opponent, me haud recte ratiocinari. Revera nemo Christianorum, ut salvus fiat, tenetur credere ea omnia, quæ credidere *Lutherus & Calvinus*; quin opposita his magnis viris credere valet. At sunt certi fidei articuli ab omnibus Christianis credendi, certa *dogmata fundamentalia*, quorum professio unam ab altera communionem secernit, quæque nemo revocare in discrimen potest, quin fiat *hæreticus*,

„ & omni-

(a) Vid. Menagiana T. II. p. 7. edit. Holl.

& omnibus Ecclesiæ suæ censuris dignus. Hæc oppositio se ipsa corruit. Si Scriptura est unica fidei nostræ regula, ut penes omnes Protestantes convenit, articuli isti propositi sint conceptis verbis in Scriptura necessum est. Quo in casu omnes, qui credunt in Christum JEsum, illos susciperent...... Si *Calvianus* vellet in *articulos fundamentales* erigere interpretamenta, quibus ipse exponit scripturæ loca, *Lutherani* & *Arminiani* eodem jure poterunt sua commenta, tanquam *dogmata fundamentalia*, tametsi opposita proponere, imo propinquiora Spiritui sancto: imo id præstare pro ingenio cæteri omnes potuerunt, quoniam singulis propria dogmatæ conformiora, quam illa Arminiensium, sancto Spiritui apparent.

„ Accedit, actum esse de *vulgi* salute; si fides *dogmatum horum fundamentalium* sit necessaria ad salutem, cum tamen non minus pro rudis populi, quam pro Theologorum salute mortuus sit Christus. Quandoquidem si excommunicari & anathematizari illi debent ut hæretici, qui hæc dogmata fundamentalia in sensu a Theologis hujus aut illius societatis exposita non credunt; rudis populus, qui eadem vix intelligit, nedum credit in pejori reperitur statu, quam illi, qui hæc dogmata rejiciunt, quia in Scripturis illa non reperiunt....

„ *Catholici Romani* in ratiocinio sibi magis constant. Ecclesia Romana, inquiunt illi, est infallibilis. Christus JEsus potestatem ei dedit, regendi fidelium conscientias, eosque imbuendi in omni veritate ad salutem necessaria. Veri igitur Christiani necessario hujus Ecclesiæ definitionibus se submittere adstringerentur. Has illi rejicere nequeunt definitiones, quin sint rebelles ipsimet Christo JEsu, qui hujus Ecclesiæ ore loquitur. Jure ergo Ecclesia Romana illos excommunicat, qui amplecti renuunt suam doctrinam. Juste illa in istos anathemata vibrat, & sathanæ devovet, ut hæreticos, infideles & apostatas, qui jugum JEsu Christi Domini & Magistri excusserunt. Consequentia est ineluctabilis. Nemo inficiari illam potest, semel admisso principio, unde necessario manat. Sed illud in quæstionem vertitur, sitne Ecclesia Romana infallibilis, & num Christus Dominus facultatem eidem tradiderit, fidelium conscientias regendi, eosque instruendi in omni veritate ad salutem necessaria. Id si ita esset, procul dubio infallibilitas Romanæ Ecclesiæ foret articulus fundamentalis, quem necessario Christiani omnes admittere tenerentur.

Utitur sub finem Lockius æquivoco, dum ait, de eo quæri, num *Romanam* Ecclesiam Christus dotaverit jure infallibilis instructionis. Si per *Romanam* intelligatur *particularis* illa Ecclesia Italiæ, ut ut inter reliquas nunc prima, certe de hoc non quæritur solum, sed inter ipsos etiam Catholicos valde (ne quid amplius dicam) dubitatur. Si econtra intelligatur Ecclesia *Romano-Catholica* non diffitebitur Lockius, eam revera, solamque esse, quæ hoc jure, eoque divino instituto, quod tot loca S. Scripturæ evidenter exprimunt, & sana ratio firmat, semper usa est, proinde vel *in hac Ecclesia sola*, vel in nulla, *authenticam* scripturarum interpretationem, veramque fidem esse, & conservari posse.

2.) Huic loco Lockii, non minus notabili, quam longo, addamus secundum æque diffusum, ac sane ratione plenum. Hunc desumimus ex Præfatione Doctoris GUILIELMI SAYWEL in editionem Epistolarum Joannis Launoii anno 1689. Cantabrigæ vulgatam, ubi ita: „ Tota potestas & autoritas docendi, regendi, corrigendi Ecclesiam, Episcopis & Pastoribus commissa est, & nihil magis Christianis injungitur, quam pacem colere, schismata vitare, Pastores audire, iis obedire, & se se subjicere, eorum fidem sequi: & ne sub aliquo prætextu in doctrina & moribus ab Ecclesiæ unitate recedant, semper ad Episcopos in dubiis & arduis recurrendum est: *Qui vos audit, me audit; qui vos rejicit, me etiam rejicit; & ecce vobiscum sum usque ad consummationem sæculi*. Deinde Dominus ipse modum definiens, quomodo lites & dissidia in Ecclesia terminanda sunt, ait: *Si peccaverit in te frater, dic Ecclesiæ, & si Ecclesiam non audierit, sit tibi tanquam Ethnicus & Publicanus*. Et per Ecclesiam hic Episcopi & Presbyteri sunt intelligendi, quia statim subjungit: *Quodcunque ligaveritis in terris, ligatum erit & in cœlis*. Per Ecclesiam itaque servator notat eos, quibus incumbit sententiam ferre, & non obedientes excommunicationis vinculo ligare; Et si possent omnes Episcopi in unum convenire procul dubio omnibus æquale esset jus & authoritas de rebus Ecclesiasticis communi suffragio dijudicandi, ut est in regimine Aristocratico: sed cum hoc sæpe fieri non possit, unanimi Episcoporum consensu Ecclesia ita in Provincias, Diœceses, & Parochias distributa est, ut quamvis diversis locis, eandem tamen fidem &

„ cha-

„ charitatem omnes vere Catholici summa cum benevolentia amplectantur; & ad ostendendam strictam unionem, & connexionem omnium membrorum inter se, & cum Christo Capite, sæpe Ecclesia comparatur *corpori*, *viti*, *domui*, &c. quorum partes vitam & perfectionem amittunt, quamprimum a toto, vel sua propria sede, & loco separantur. Atque ita hac ratione, Laicus, qui non audit Parochum, & Parochus qui non audit Episcopum, & Episcopus, qui non audit Synodum Provincialem, & Synodus Provincialis, quæ non audit Collegium Pastorum, sive Concilium vere Generale in rebus ad pacem & unitatem Ecclesiæ spectantibus, non audit Ecclesiam, ac proinde non Dominum ipsum, qui dicit: *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi tanquam Ethnicus & Publicanus.* Hanc etiam methodum praxis Apostolorum & totius Ecclesiæ, & recta ratio in aliis rebus peragendis nobis demonstrant. Unde recte AUGUSTINUS contra Donat. Lib. II. cap. 9. *Si authoritas Cypriani est sequenda, magis eam sequendam esse in unitate servanda, quam in Ecclesiæ consuetudine commutanda. Si autem Concilium ejus Carthaginense III. attenditur, huic est universæ Ecclesiæ posterius Concilium præponendum, nam universum partibus semper jure optimo præponitur.*

„ At objiciat aliquis: verum est, hanc methodum, & Scripturæ, & Ecclesiæ praxi, & rectæ rationi consentaneam esse; nec aliter pax & ordo in regimine Ecclesiæ conservari possit, nisi ubi populus a Pastoribus, Pastores a Conciliis Oecumenicis, h. e. membra a capite, & partes a toto dirigantur. Sed quomodo consulendum est Collegium Pastorum aut Concilium generale, cum per mille annos nullus ejusmodi conventus haberetur, nec unquam sperandum est, Episcopos per tot terrarum spatia, quibus sparguntur, iterum posse in unum coire ad Concilium generale celebrandum? quamvis igitur Concilium Generale sit *unus* modus, quo Ecclesia mentem suam de rebus Theologicis exponit, non tamen est *solus*, & per se absolute necessarius. Non enim Dominus dixit solummodo, *Obedite Ecclesiæ, & Pastoribus in Concilio congregatis*, sed, *si ECCLESIAM non audierit*, sive in Concilio, sive extra Concilium, eadem est authoritas Pastorum, & eorum monitis & decretis de rebus Ecclesiasticis fideles obedientiam præstare tenentur. Abunde enim sufficit, si ex *Scripturis* & *Antiquorum scriptis*, *Usu passim recepto* res nobis traduntur, licet nullis Conciliorum decretis confirmentur. Fundamentum enim, & norma omnis veritatis est sacra Scriptura: Ecclesia est custos & interpres istius regulæ; & semper in omnibus sæculis in Liturgiis, & Catechismis, in Concionibus, in Litteris formatis, in Conciliis particularibus, & nonnunquam in generalibus, quando Ecclesiæ necessitas postulabat, fidem Evangelicam una cum Scripturis, omnibus Christianis commendavit.... Tantum aberat, ut per Traditionem Ecclesiæ, aut Concilium vere generale ab Ecclesia Catholica approbatum aliquid contra fundamentalem veritatem in hunc usque diem decerneretur, quod audacter affirmare possimus, quod tot hæreses & schismata funditus evellerentur, aut saltem reprimerentur, & veritas Christiana tanta claritate per orbem terrarum, ringente diabolo, obtinentibus hæreticis, & frendentibus atheis, diffunderetur, maxime deberi Episcoporum studiis & pietati, & œcumenicorum Conciliorum decretis. Ingrati igitur sunt posteri, si non gesta sanctorum Patrum cum laude celebrent, & summæ injuriæ postulandi, si contemptui habeant, quæ ab illis in fide Catholica, & Ecclesiæ pace, & unitate conservanda feliciter peraguntur.

„ Non ignoramus, quod prædixerit Apostolus: *Oportet esse hæreses, ut & qui probati sunt, manifesti fiant in vobis*. Et S. Paulus monet Episcopos Act. XX. *quod ex ipsis exurgant viri loquentes perversa, ut abducant discipulos post se*: imo & frequentibus Conciliis idem contingere potest. Sed de Collegio Pastorum aut Conciliis vere œcumenicis, ab Ecclesia Catholica receptis, & approbatis, nihil tale dici potest. Nec est quod aliquis Scripturam, & Traditionem Ecclesiæ, traditioni Concilii œcumenici passim recepti & approbati opponat: idem enim docent, & pari passu fidem Evangelicam enunciant, nec aliter testantur Pastores sparsim diffusi, aliter in Concilio vere libero collecti. Eadem veritas continetur in Scripturis; continetur in Traditione, continetur in Conciliis œcumenicis..... Si quid dubium & difficile occurit in Scripturis, Ecclesiæ doctrina & Traditio lumen affert Textui, & tenebras depellit; si quid disceptationi obnoxium est in Ecclesia, Scripturæ Canon litem dirimit; & si de mente Scripturæ & Ecclesiæ controvertitur, Pastores afflatu Divini Spiritus ad hoc munus instructi, de Doctrina recepta, & recto sensu testimonium perhibent.

„ Dum itaque alii suam particularem Ecclesiam & interpretationem Scripturis & Ec-

„ clesiæ

,, clesiæ Catholicæ præponunt, & alii suam privatam expositionem Scripturæ Decretis
,, Conciliorum generalium, & Traditioni Ecclesiæ Catholicæ opponunt, ambo a verita-
,, te Evangelica recedunt, & hæreticis & schismaticis ad Ecclesiæ pacem & unitatem
,, convellendam, viam præmonstrant. Unde factum est, quod membra Corporis mystici
,, Domini nostri in tot particulas discerperentur; nec unquam spes subesse potest, ut in
,, unum coirent, donec Traditionem Ecclesiæ ad normam sacræ Scripturæ, & interpre-
,, tationem Scripturæ ad analogiam fidei, seu Traditionem Ecclesiæ Catholicæ compo-
,, nant. Si vero e medio tollantur, quæ præter vel contra Scripturas pro doctrina Ca-
,, tholica traduntur, vel quæ præter vel contra Scripturas pro doctrina Evangelica præ-
,, dicantur, statim dissentientes Ecclesiæ inter se communionem colerent. Nec opus est,
,, ut Concilium generale ad has lites dirimendas cogeretur: si id, quod superadditum
,, est a *Romanensibus* auferretur, & id, quod omissum est a *Reformatis* restitueretur, nul-
,, la disceptandi causa restaret, nec ulla contentio inter Ecclesias superesset, nisi ut pio
,, affectu erga Deum, & fraterna erga se invicem charitate aliæ aliis antecedant. Imo
,, si Pontifex Romanus limites a Canonibus præscriptos, quorum observationi juramento
,, astringitur (*Dist. XVI. Can.* 8.) non transiliret, & Ecclesiæ Reformatæ ordinem Epi-
,, scopalem secundum Traditionem Apostolicam, Canonibus definitum, & usu Ecclesiæ
,, Catholicæ per mille & quingentos annos ubique receptum, denuo restituerent, quod
,, facile possunt & debent, Pax & Communio Ecclesiastica non tam misere perturbare-
,, tur.....

,, At dicant nonnulli :Hæc quidem satis commode proponuntur, & optandum esset,
,, ut Pastores & Concilia sacris Scripturis tam firmiter inhærerent, ut eorum Traditio-
,, nibus & Decretis sine damno salutis tuto innitamur. Sed ex nullo S. Scrituræ textu
,, hoc *non deficiendi* privilegium Pastoribus & Conciliis certo ac necessario colligitur....
,, Verum imprimis in dubium non vocatur, utrum vox Dei in Scripturis sit audienda;
,, sed de vero sensu & interpretatione verbi Dei in rebus ad unitatem & pacem Ecclesiæ
,, spectantibus, cui sit fides adhibenda: Plebeis, an Episcopis? privatis Pastoribus, an Con-
,, ciliis? an Collegio Pastorum, hoc est, partibus, an toti? si Scripturæ sunt claræ & per-
,, spicuæ populo, sunt etiam Pastoribus; si uni Episcopo: multo magis synodo provinciali,
,, & Collegio Pastorum, seu Concilio vere generali. De fide, pietate & diligentia
,, Conciliorum in tradenda Ecclesiæ doctrina, & in eruendis & expendendis Sacrarum
,, Literarum mysteriis, multo minus quam de privatorum hominum fide & diligentia du-
,, bitandum est: quod unus videt, plures videre possunt, præsertim Episcopi, qui sunt
,, speculatores, & huic muneri a Deo ipso perficiuntur. Et si non in apertis verbis, ta-
,, men certis rationibus hanc Pastorum in tradenda veritate firmitatem colligere licet:
,, non solum enim promisit Deus, *quod porta inferorum* contra Ecclesiam in genere *non*
,, *sint valitura*, sed in hunc finem dedit Pastores, *ne circumferamur omni vento doctrina*,
,, & ubique præcipit *obedire eis*, *& habere abundantius in honore propter opus illorum*, *&*
,, *pacem habere cum iis*, *eorum fidem sequi*. Et ne forte aliquis metus subesset, quasi ipsi
,, deficerent, promisit Christus, se cum illis adfuturum usque ad consummationem sæ-
,, culi; nec solum in angulis & latibulis; sed *Mons Domini exaltabitur super omnes mon-*
,, *tes*, *& non faciet avolare a te ultra Doctorem tuum*, *erunt oculi tui videntes precepto-*
,, *rem tuum*. Ecclesia dicitur *Columna & Firmamentum veritatis*; semper itaque extat,
,, & errantibus viam demonstrat. Nec solum unitatem sed pulchritudinem, & ordinem
,, Ecclesiæ Scripturæ repræsentant. Hinc comparatur domui, horto, exercitui, in qui-
,, bus omnia decenter & certis regulis disponuntur..... Hæc itaque supradicta, si non
,, certo probare, satis innuere videntur, quod Spiritus sanctus ita reget & disponet cor-
,, da Episcoporum, ut saltem in Decretis & Interpretationibus, quæ spectant ad fidem
,, & pacem Ecclesiæ, nusquam a veritate Catholica aberraverint. Omnes fatentur Ec-
,, clesiam usque ad finem mundi, saltem in angulis & locis abditis, permansuram, Sed
,, cum tot præclara & magnifica de ordine, pulchritudine, pace & unitate hujus Civita-
,, tis Dei in Sacris Scripturis dicantur, & ea tamquam dux & lumen dubiis & erranti-
,, bus porrigantur; Deo curæ erit procul dubio, ne instabiles & indocti in hæreses &
,, schismata auctoritate Collegii Pastorum, aut Concilii vere œcumenici impellantur, &
,, pax regimen Ecclesiæ defectione Episcoporum dissolveretur.

3.) Lockii Philosophica ratiocinia egregie sustinentur momentis rationum & sacrarum Litterarum, pro Ecclesiæ Universalis jure fideles instruendi, pro absoluta & indefinita subjectione debita doctrinæ ejusdem Ecclesiæ; denique pro perpetua hujus visibilitate a Say-

Saywello prolatis: Addit tamen is: etiam Pastoribus extra generale Concilium obedientiam in rebus sacris esse præstandam; quod & suo certe modo verum est, salva illa subordinatione, quam Saywellus ipse statuit inter Pastores, Episcopos, Synodos Provinciales & Concilia generalia. De eo, quod idem Auctor in gratiam Launofanarum Epistolarum sustinet, Ecclesiæ docenti extra Concilium (cujus nomine ipse intelligit sacras Traditiones per viros eruditos ex monumentis Ecclesiasticis erutas & stabilitas) tantum esse authoritatis, quantum in universali Synodo collectæ, agemus infra *cap. VI.* §. 8. Audiemus autem interim mox dicentem, GUILLELMUM CAVE, & suo modo recte: *Veneramur Patres non tanquam fidei Judices, sed Testes.*

4.) Itaque quod de Traditione Salywellus memorat, amplius illustrabitur ex GUILIELMO CAVEO, pariter Anglo, quem pro tertio teste adducimus. is in Epistola Apologetica adversus Joannem Clericum *Tom. II. Hist. Literar. edit. Basil. in Append. pag.* 68. sequentia
,, tradit: ,, In hoc omnes ferme conveniunt Reformati, sacram Scripturam primam
,, esse, & unice infallibilem fidei, morumque normam; proximum post sacras Literas lo-
,, cum sanctis Patribus dandum esse, quatenus iis consentiunt, & veritatem inibi tradi-
,, tam suo judicio comprobant & confirmant. Veneramur Patres, non tanquam fidei ju-
,, dices, sed testes, qui quid quovis sæculo gestum creditumve sit, nobis fideliter exponunt,
,, sacrum fidei depositum ad nos trasmittunt; quæ hæreses, & quando ortæ hunc vel il-
,, lum fidei articulum oppugnarunt, perspicue docent. Et quo vetustiores hi testes sunt,
,, eo validius ferunt testimonium, & nos majori nitimur certitudine. Hanc viam in defen-
,, denda religione Christiana inierunt olim fortissimi ejus athletæ, Tertullianus, Augusti-
,, nus, alii, ad antecessores suos perpetuo provocantes. Nemo vero hoc argumentum felicius,
,, disertius, luculentius tractavit quam VINCENTIUS LIRINENSIS in Commonitorio adver-
,, sus Hæreticos, e quo pauca excerpam Pag. 317. edit. Baluz. *Si quis velit exurgentium*
,, *hæreticorum fraudes deprehendere, laqueosque vitare, & in fide sanus ac integer permanere,*
,, *duplici modo munire fidem suam Domino adjuvante deberet. Primo scilicet divinæ legis auctorita-*
,, *te, tum deinde Ecclesiæ Catholicæ traditione. In ipsa Catholica Ecclesia magnopere curandum*
,, *est, ut id teneamus,* QUNDUBIQUE, QUOD SEMPER, QUOD ABOMNIBUS CREDITUM
,, EST: *Hoc est vere proprieque catholicum (quod ipsa vis nominis, ratioque declarat) quod omnia fere*
,, *universaliter comprehendit; sed hoc demum ita fiet, si sequamur universalitatem, antiquitatem,*
,, *consensionem.* Verum omnia huc spectantia notare, integrum esset Commonitorium exscri-
,, bere. Concludit tandem pag. 356. *Hoc apud omnes fere hæreses quasi solemne esse ac legiti-*
,, *mum, ut semper profanis novitatibus gaudeant, antiquitatis scitu fastidiant, & per opposi-*
,, *tiones falsi nominis scientiæ a fide naufragent. Contra vero Catholicorum hoc vere proprium,*
,, *deposita sanctorum Patrum & commissa servare, damnare profanas novitates, & sicut dixit,*
,, *atque iterum prædixit Apostolus, si quis annuntiaverit, præterquam quod acceptum est, ana-*
,, *thema sit.* Pluribus deinde interjectis hæc habet pag. 362. *Quibus hac lege credendum est,*
,, *ut quicquid vel omnes, vel plures, uno eodemque sensu, manifeste, frequenter, perseveran-*
,, *ter, velut quodam consentiente sibi magistrorum Concilio, accipiendo, tenendo tradendo firma-*
,, *verint, id pro indubitato, certo, ratoque habeatur.*
,, Ex his liquet, non esse efficaciorem hæreses confutandi rationem, quam si post alle-
,, gatam S. Scripturæ auctoritatem, constantem & universalem Veterum consensum ad
,, partes nostras advocemus. Expertus est id Theodosius Imp. apud Sozomenum *Lib. VII.*
,, *cap. 12. p.* 718. SOCRATEM *Lib. V. cap.* 10. anno 383., quando Catholico Episcopos cum
,, Arianis, Macedonianis, Eunomianis, coacta Synodo confligere vellet; suadebat potius
,, Nectario & Agello, qui ipsum consuluerant, Lisinnius, ut interrogarent hæreticos
,, istos, num admitterent illos doctores atque intrepretes SS. Scripturarum, qui ante dis-
,, sidium Ecclesiæ floruissent. *Etenim*, ajebat, *si istorum testimonia rejecerint, a suis consorti-*
,, *bus explodentur. Si vero illos ad dirimendas controversias idoneos esse arbitrabuntur, profe-*
,, *rendi sunt eorum libri: probe enim norat*, inquit SOZOMENUS, *antiquos, qui Filium Patri*
,, *coæternum credi reperissent, nunquam ausos fuisse dicere, quod generationis suæ aliquod ha-*
,, *buisset initium.* Hoc consilio usus Imperator tentare cœpit hæreticorum animos, quid-
,, nam ipsi de veterum interpretationibus sentirent: & percontatus ex iis, qui veteres
,, magnopere laudarent, utrum ex illorum dictis controversias decisuri essent, & num
,, illos idoneos doctrinæ testes judicarent, mox dissentientes inter se sectarum principes
,, abierunt; unde statim lege lata Theodosius hæreticos penitus exterminavit.

5.) Non habent Protestantes, quod infallibilitati Ecclesiæ, tam evidentibus argumentis ex propria illorum agnitione a Scriptura & Ratione stabilitæ, ut eis assensum nega-

rè magnæ temeritatis esset, opponant, quam illud, quod injecit Andreas Episcopus VVintonensis in Apologia pro Rege Jacobo contra Bellarminum cap. XIV. pag. 333. scilicet: *Date nobis Concilia legitime congregata & procedentia. Da te Patres unanimi consensu judicantes, & in forum sententiam ibimus statim.* Ergo juxta illorum principia, contra prædictionem, ordinationem & promissionem Christi, contra analogiam fidei, contra rationis sensum, omnia iterum sunt in incerto, & deficientibus Patribus tanquam veris *Testibus* traditionis doctrinæ Majorum & disciplinæ antiquæ: deficientibus item legitimis Conciliis, tanquam ultimatis *Judicibus*, omnia demum ad S. Scripturam hujusque privatum intellectum & interpretationem redeunt; sicque vera Ecclesia contra prophetiam & promissum Christi est, & perpetuo manebit, non tanquam omnium regula supra *montem* posita, sed *in angulo* abscondita; de quo audi S. AUGUSTINUM *Exposit. 2. in Psalm. XVIII.* „ In sole posuit Tabernaculum suum, in manifestatione Ecclesiam suam, „ non in occulto; non quæ lateat, non velut operta, ne forte fiat sicut operta greges „ hæreticorum . . . . In sole ergo posuit tabernaculum suum. Quid tu hæretice fugis in tenebras? &c. " Recte profecto vereque dixit Concilium Senonense 1528. Decret. de Fide: *Conciliis si ea decernendi, quæ ad sinceritatem fidei, & extirpationem hæresum, Ecclesiæ reformationem, & morum integritatem pertinent, potestas adimatur*; (sive directe sive indirecte) *nihil certum, nihil stabile futurum est, nihil denique, quo hæreticus ab orthodoxo possit internosci.*

6.) Constat, quod Protestantes nihil reformaverit in *Moribus*, quin ex contrario satis evidens est, quod per relaxationem veteris disciplinæ libidini & licentiæ fræna laxata sint. In *Doctrina* equidem reformarunt haud pauca; at per hoc circa eandem puncta reformata non sustulerunt dubia & controversias, siquidem ipsi circa illa inter se divisi sint. Non est autem hominis veritatem sincere diligentis, de una Communione transire ad aliam, tantum ad mutandas *opiniones*, & absque majore certitudine ex capite *evidentiæ*, multo autem inferiore ex capite *autoritatis*. Taceo, quod temeritate non videatur vacare, propter rationes non evidenter certas abjicere & damnare loquendi formulas ab antiquitate sacratas, & usus quos constans traditio fecit venerandos, quosque penitus supprimi nulla suadebat necessitas. *Nos religionem, non qua vellemus ducere, sed potius qua illa duceret sequi oportere, idque esse proprium Christianæ modestiæ & gravitatis, non sua posteris tradere, sed a majoribus accepta servare*, docet VINCENTIUS LIRINENSIS in Commonit. cap. 8. occasione controversiæ de Baptismo Hæreticorum: tumque sic prosequitur. *Sed forte tunc ipsi novitiæ adinventioni patrocinia defuerunt? Immo vero tanta vis ingenii adfuit, tanta eloquentiæ flumina tantus adsertorum numerus, tanta veri similitudo, tanta divinæ legis oracula, sed plane novo ac malo more intellecta, ut mihi omnis illa conspirationullo modo destrui potuisse videatur, nisi tanti molitninis causam novitatis professio destituisset.* Ingenue fassus est Hugo Grotius in *Voto pro Pace*, fidem omnium antiquorum dogmatum hodieque in Ecclesia Romano-Catholica subsistere minusque ei exprobari posse repudiationem essentialium veritatum, quam superfluorum & inutilium adoptionem. Inter hæc superflua illud nunc impugnamus, quod cæteris omnibus intolerabilius est, sed poterit, imo debebit id debellari, & ad justos terminos redigi, *sine Schismate*, imo sine generali Concilio, uti supra recte monuit Saywellus.

§. X.

Ultramontanorum doctrina de Romani Pontificis infallibilitate neque ab aliis Catholicis Ecclesiis agnoscitur.
Neque practicam habet utilitatem.

Quam hactenus non tam probavimus, quam demonstravimus, *universalis Ecclesiæ* in decretis & definitionibus fidei infallibilitatem, illam Transalpini *etiam soli Romano Pontifici* asserere nituntur: atque ad hanc stabiliendam varios textus & loca Patrum proferunt, qui tamen omnes in alium, eumque Catholicum sensum apte exponi possunt, & de facto a plerisque SS. Patribus & a celeberrimis Galliæ Theologis exponuntur. Singula hæc loca nunc expandere non vacat; celebriora tamen, eaque in quibus adversarii nostri potissimum suum præsidium collocant, præsenti tractatu, & ubi se ab hoc offert opportunitas, examinamus. Duo hic solum generaliora principia affirmamus: *Primum*: quod cadente Romani Pontificis Monarchia sacra, cui omnis antiquitas Ecclesiastica repugnat, etiam prætensa ejus infallibilitas nutet. *Secundum*: quod assertio Pontificiæ inerrantiæ parum

pra-

practicæ utilitatis in Ecclesia habeat; ex quo regulam dirimendarum controversiarum fidei numquam valeat constituere; mera etenim *Opinio* est, contradicta a viris celeberrimis, inter quos GERSON Universitatis Parisiensis Cancellarius; TOSTATUS, vir præ eruditione dictus *stupor mundi*; DIONYSIUS CARTHUSIANUS; PETRUS DE ALLIACO Cardinalis; ALMAINUS; ADRIANUS IV. Papa; CLAUDIUS SANTESIUS Tridentini Concilii Theologus; & qui unus plurium instar esse possit, BOSSUETIUS: *opinio* inquam, a maximis, iisque apprime catholicis Ecclesiis rejecta; quamque, ut ait PETRUS COLLET. instit. Theol. Tom. II. p. m. 598., *alii* (Itali præsertim & Monachi) *utraque una complectuntur*, *alii*, *SI LICERET*, *rejicerent triplici*. Sed erit horum libertatis & veritatis impedimentorum aliquando finis. *Non Est autem fides æstimatio*, *sed certitudo*, inquit S. BERNARDUS Tract. de Erroribus Abaelardi cap. IV. edit. Paris. Tom. I. col. 665. Nec replicam patitur quod tradit idem BOSSUETIUS in defens. Cleri-Gallicani Lib. XV. cap. 36. nempe: „ Non ratiociniis aut votis duci nos, sed certis promissis, certaque traditione niti oportet: ac „ si vovere, aut potius somniare placet, certe expetemus homines, ut Romanus Pontifex, tanti gregis ductor, non modo nullo errore, sed etiam nullo unquam peccato, „ nulla ignorantia, aut negligentia, aut cupiditate teneatur. Quod cur Christus non fe„ cerit, ne quæri quidem fas est.

1.) *ECCLESIA GRÆCA* Sæculo XII. (ut antiquiora hic prætercam, quæ tamen alibi, data occasione occurrent) per os NECHITIS Nicomediæ Archiepiscopi suos hac de re sensus abunde declaravit in Anselmi Havelbergensis Dialogo III. cap. 8. impresso in d' Acherii Spicileg. Tom. XIII. pag. 212. ubi: *Quid igitur*, ajebat, *nobis Scripturarum scientia? Quid nobis literarum studia? Quid Magistrorum doctrinalis disciplina? Quid Sapientum Græcorum nobilissima ingenia? Sola Romani Pontificis authoritas, qua sicut tu dicis, super omnes est, universa hæc evacuat? Solus ipse sit Episcopus, solus Magister, solus Præceptor, solus de omnibus sibi soli commissis, soli Deo sicut solus bonus Pastor respondeat. Quod si in vinea Dei voluerit habere cooperatores, ipse quidem conservato Primatu suo exaltatus glorietur in humilitate sua, & non contemnat fratres suos, quos veritas Christi non in servitutem, sed in] libertatem in utero matris Ecclesiæ generavit .... Proinde in nullo Symbolo hoc reperitur, quod Romanam Ecclesiam confiteri specialiter jubeamur: quinimo Unam, sanctam Ecclesiam Catholicam & Apostolicam confiteri ubique docemur. Hæc de Romana Ecclesia, salva pace tua, dixerim, quam ego tecum veneror, sed non tecum per omnia sequor, nec ex necessitate per omnia sequendam arbitror: cujus etiam authoritatem tam excellentem tu pro nobis proposuisti, ut deposito ritu nostro ejus formam & imitationem in sacramentis indiscussa ratione & Scripturarum authoritate susciperemus, & ut tanquam cæci clausis oculis ducentem sequeremur, quocunque illa proprio Spiritu ducta præiret. Quod quam securum, seu honestum nobis fuerit, judicent tam Latini quam Græci sapientes.* Eadem Ecclesia Græca in Concilio Florentino numquam voluit agnoscere Romanum Præsulem aut Concilio superiorem esse, aut infallibilem; sed antiqua duntaxat Romanæ Ecclesiæ privilegia servanda. *Scimus*, inquiebat Sess. IX. Besserion pro Græcis verba faciens, *quæ sint jura & prærogativa Romanæ Ecclesiæ, nihilominus scimus etiam, prærogativa ejus quos terminos habeant.* Et infra: *Quantacunque facultate polleat Romana Ecclesia, minus tamen pollet Synodo œcumenica; & universali Ecclesia.*

1.) Haud aliter sensit *ECCLESIA AFRICANA*, quæ sententiam de valore Baptismi hæreticorum, a Stephano Papa damnatam, in tribus Conciliis Carthaginensibus acriter propugnavit, inattento, quod Pontifex Africanos Episcopos a sua communione propterea removere tentaverit. Sed de hoc pluribus agemus infra *cap. VI.* §. 9.

3.) *GALLICANA ECCLESIA*, quæ decretis Conciliorum Constantiensis, & Basileensis circa supremam Conciliorum Generalium authoritatem supra Pontificem semper adhæsit, in horum sequelam anno 1682. conspirantibus omnibus regni Ordinibus, Curiis & Academiis, se Romanum Pontificem in decretis fidei, nisi accedente Ecclesiæ assensu pro infallibili haud agnoscere, solemniter professa est.

4.) Sed nec aliam fuisse *ECLESIARUM GERMANIÆ* sententiam abunde liquet ex Actis Synodi Constantiensis, quam, uti & Basileensem, pro œcumenica & legitima omnes & singuli Status & Prælati Germaniæ una cum Regibus suis Sigismundo, Alberto, & Friderico III. agnoverunt, receperuntque. Vid. HERMANNI VONDER HARDT *Acta Concil. Constantien. Tom. I. Part. 5. pag.* 172. Adde Acta Conventus Moguntini, in quo edebatur instrumentum acceptationis Decretorum Concilii Basileensis per Principes Alemanniæ, in S. A. VVURDWEIN *Collect. Concil. Moguntin. ad an.* 1439.

D 2 5.) Ipse

5.) Ipse Cardinalis Orsus, qui novissimus inter Ultramontanos, & magna quidem animi contentione, adversus Declarationem Cleri Gallicani de anno 1682. & æternum ejus Defensoris Meldensis Episcopi Opus, inerrantiam Pontificiam sustinere conatus est, in Præfatione primi Tomi sincere confitetur: „ Ipse & Romæ & alibi plures audivi nec „ malos, nec indoctos aut imperitos, qui Bossuetiano Opere pervoluto, nec indiligenter, „ ut eis videbatur, expenso, causam hanc non ultra a Romanis Theologis sustinendam, „ sed veluti conclamatam & deploratam, dimittendam esse censerent. Nihil esse quod „ perspicuæ veritati objici possit, nec unquam scholasticis subtilitatibus aut distinctiun„ culis retundendam aut hebetendam aciem argumentorum, quæ Clarissimus adversa„ rius eduxerat. Non enim, ut in Scholastica disputatione fieri solet, unum aut alterum „ locum ab eo produci, unde suas ipse conclusiones eliciat; quas ope dialecticæ artis elu„ dere, aut aliis objectis locis obruere, arduum non est: sed omnibus Ecclesiæ sæculis „ decursus, omnium Conciliorum actis evolutis, omnium celebriorum controversiarum „ historia clare lucideque contexta, demonstratum ab eo esse: omnia, quæ ad summam „ attinent, coalescere, & uni omnino formæ respondere, quam Gallicani Episcopi edi„ ta declaratione informarant." Sic fatente Eminentissimo Romæ & alibi *pluribus viris bonis ac doctis*, post vulgatum Opus Bossuetianum, nec *probabilitas* quidem superesse visa fuit Romano infallibilitatis Systemati. Hanc equidem Orsus restituere conatus est: sed quo effectu, judicent alii. Supponamus interim, quod apud aliquos, facilius apud suos, Romanæ doctrinæ existimationem reparaverit, manebit nihilominus verum quod eadem Præfatione agnoscit & declarat Cardinalis noster, nimirum: *Non probabiliter*, *SED CERTO constare debet, esse Petri successores ad fidei controversias dirimendas divina praditos auctoritate, ut eorum decreta veluti Spiritus sancti oracula, ac veluti certas & irretractabiles fidei Catholica regulas excipiamus.*

5.) Si, qui ex adversæ sententiæ patronis vehementissimi sunt, & alterius partis argumenta tanta occupatione animorum legunt, ut interdum non legisse, sed cursim transiliisse videantur, hic illud, quod de superioritate Rom. Pontificis supra Concilium asseruit Bellarminus *Lib. II. de Concil. cap.* 17. usurpent nempe suam sententiam *FERE DE FIDE ESSE*: ii patientur a nobis interrogari: Quid hoc monstri sit, quod est *fere de fide*, totum de fide non est? Vel enim illud suum *fere de fide* ad Dei revelationem referunt, vel ad Ecclesiæ consequentem declarationem. In primo sustinebunt, quod Deus *fere* revelaverit; in altero, quod Ecclesia *fere* definiverit. At quod Deus *plene* non revelavit, neque Ecclesia *plene* definivit, nullo modo de fide esse constat: neque enim ex parte fides, sed ex toto, plenoque & perfecto est. *Quacumque ab Schola placitis dissident, scholastico Theologo sunt haretica; quod crimen ita vulgatum est, ut rebus quoque levissimis impingatur, cum sit ipsum per se atrocissimum*, inquit JO. LUDOVICUS VIVES celeberrimus Sæculi XVI. Theologus:

7.) Itaque est, & semper manebit verum quod Tournelyanæ Theologiæ Continuator & Abbreviator Colletus, Theologus equidem Gallicanæ Ecclesiæ principiis imbutus, valde tamen moderatus cum de Romano Pontifice & ejus prærogativis disputat, cit. Tom. II. pag. 592. statuit, scilicet *Infallibilitatem Pontificiam, quam tantopere jactitant Ultramontani NULLIUS IN FIDEI CONTROVERSIIS MOMENTI ESSE*.

CA-

CAPUT II.

DE PRIMATU IN ECCLESIA,

ET

GENUINIS EJUS JURIBUS.

§. I.

Probatur existentia Primatus ex Scriptura & Traditione.

QUamvis juxta relata *cap. praeced.* in Ecclesia non sit status monarchicus, nec Monarcha *proprie dictus*, inde tamen non sequitur, in ea neque *Primatum* esse, neque *Primatem*. Econtra quisquis unitatem Ecclesiæ agnoscit, facile intelliget, quantum ejusdem intersit, esse primum aliquem inter Episcopos, qui bono communi principaliter intentus, continuo invigilet, ut arceantur profanæ novitates disciplina ecclesiastica servetur integra; nec minus fatebitur, conveniens esse, ut hic Primatus credatur Episcopo, qui dignitate & præcellentia suæ sedis plus habeat authoritatis ad defendendam veritatem & promovendam virtutem: Primatus, inquam, Spiritui Domini nostri JESU CHRISTI conformis, sanctus, & apostolicus, qui sit sine contagio humani dominatus, quique fundetur in charitate.

1.) Bini illi textus, Matthæi XVI., v. 18. & Joannis XXI. (quos cap. I. ex sententia Patrum ita interpretati sumus, ut in Persona Petri reliquis nihilominus discipulis claves Ecclesiæ traditæ, pastura ovium credita, illi denique omnes fundamenta Ecclesiæ positi sint) non obscure indicant, *præcipuum aliquid in Petro* præ reliquis Apostolis, quod aptius exprimere non possumus, quam huc repetendo eademmet, quæ ibi retulimus, Patrum verba. Inter hos TERTULLIANUS ait: *Petrus propter Apostolatus sui primatum Ecclesiæ, gerebat figurata generalitate personam.* LEO Papa: *Petro singulariter, quia cunctis Rectoribus forma proponitur.* BASILIUS: *Christus Petrum Ecclesiæ suæ Pastorem post se constituit; & omnibus præterea deinceps Pastoribus eandem tribuit potestatem.* EUCHERIUS Lugdunensis: *Quod Petro principaliter, hoc reliquis quoque Apostolis dictum intelligi debet.* VEN. BEDA: *Claves regni cœlorum Petrus tanquam personam gerens ipsius unitatis accepit &c.*

2.) Hunc Petri Primatum annuntiant Evangelistæ, qui dum Apostolos enumerant, non modo semper Petrum Primo loco collocant, sed & *primum* fuisse affirmant. Sic Matth. X. v. 2. *Duodecim autem Apostolorum nomina hæc sunt: PRIMUS Simon, qui dicit Petrus &c.* Et Marci III. v. 16. nec non in Act. Apost. cap. I. v. 13. Simon Petrus commemoratur primus. Denique Lucas cap. VI. v. 14. electos a Christo Apostolos recensens, orditur a Petro. Ne quis autem existimet, nihil per hoc speciale a sacris Scriptoribus intendi, audiat ORIGENEM in Joan. pag. 382. Tom. II. edit. Huet. sic loquentem: *Quod si opus est Scripturam perscrutari usque ad ea, quæ minima esse putantur: quæret aliquis, cur tandem in numerandis Apostolis primum locum obtineat Petrus? Fortassis, quia cæteris honorabilior. Quoniam etiam vere omnium ultimus Judas ob malum affectum in ultimum locum projectus jacet.* Eodem sensu EUSEBIUS CÆSARIENSIS Lib. III. Demonstrat. Evangel. pag. 123. *Petrum* dixit *omnibus Apostolis præpositum*. Item in Psal. LXIX. pag. 373. *Maximum inter Apostolos &c.*

3.) Causam, ob quam Christus Petro hanc prærogativam contulerit, alii aliam proferunt: Hieronymus & Chrysostomus ejus *ætati* id delatum asserunt. Epiphanius, Cyprianus & Hilarius inde hoc privilegium repetunt, quia Petrus *primus* ad Apostolatum *fuit vocatus*. Augustinus & Cyrillus id præcipue *ejus in Christum charitati* tribuunt. Sed perinde est, qua ratione motus Petrum reliquis Christus prætulerit; sufficit, quod illud effective fecerit, sicque Caput suæ Ecclesiæ dederit, sine quo Corpus non potuisset non sæpius nutare.

4.) Hunc locum etiam post mortem Christi retinuisse Petrum? constat ex Actis Apostolorum, ubi cap. I. primum Ecclesiæ coegit Concilium, in quo Apostolis electionem alicujus e discipulis in locum proditoris Judæ proposuit. *Quam est fervidus*, inquit in hunc

locum S. CHRYSOSTOMUS: *quam agnoscit creditum a Christo gregem: quam in hoc choro princeps est?* Et postea: *Merito primus omnium auctoritatem usurpat in negotio, ut qui omnes habeat in manu. Ad hunc enim dixit Christus: Et tu aliquando conversus confirma fratres tuos.* Item *Act. cap. II.* primus omnium Apostolorum Christum annuntiat. *Cap. III.* & *IV.* comitem licet habeat Joannem, solus tamen orationem habet, & pro se respondet ac pro illo. *Cap. XV.* in causa Legalium Hierosolymis iterum Synodum congregat, eidemque præsidet. Adde locum S. CHRYSOSTOMI ex Homilia 5. de Pœnitentia, quem paulo infra *Num.* 6. referemus. Unde magis magisque declaratur, Ecclesiæ cœtibus præsidendi jus ita fuisse huic Apostolo concessum, ut illud nemo in controversiam vocarit, nemo non libentissime tulerit.

5.) Equidem Petrus non magis est Apostolus & Episcopus, quam Joannes, Philippus & Bartholomæus; sed primus est Apostolorum & Episcoporum. Doctrina ejus neque purior est, neque certior, quam reliquorum. Est, sicut illi, una ex petris vivis, super quas ædificavit Dominus Ecclesiam suam; sed primus lapis est ex ministerialibus; adeo, ut quodammodo singularius de illo dixerit Christus: *Tu es Petrus &c.* Ita tamen, ut Christus sit & maneat lapis angularis mystici hujus ædificii, a quo solo venit ejusdem æternitas & indeflectibilitas, ipso dicente: *EGO vobiscum sum usque ad consummationem sæculi.*

6.) Loca Patrum in confirmationem primatus Petri cumulare supersedeo, quia ubivis prostant. Juvat tamen paucorum testimonia adferre, e Græcis, & Latinis. *a*) Ex Græcis S. BASILIUS in Procemio de Judicio Dei: *Beatus ille Petrus*, inquit, *omnibus discipulis prælatus cui soli majora data quam aliis sunt testimonia, qui prædicatus est beatus, cui claves regni cælorum concredita sunt.* S. CYRILLUS Hierosolymitanus Catech. 2. pag. 31. & Catech. 11. pag. 151. *Petrus Apostolorum summus & Princeps.* GREGORIUS NAZIANZENUS Orat. 26. pag. 453. *Vides quemadmodum ex Christi Discipulis, magnis utique omnibus & excelsis, atque electione dignis, hic petra vocetur, atque Ecclesiæ fundamenta in Fidem suam accipiat.* Item Orat. 7. pag. 142. *Petrus Ecclesiæ columen*, Demum Carmine adversus Episcopo apud Tollium pag. 25. *Petrus Apostolorum princeps.* S. EPHRÆMIUS SYRUS Sermone de Compunctione & salute animæ pag. 142.: *Princeps ac vertex Apostolorum Petrus flens amare veniam impetravit, ac coryphæus permansit.* Item in Panoplia p. 479. *Princeps Apostolici cœtus Petrus.* S. GREGORIUS NYSSENUS Sermone 2. de S. STEPHANO pag. 339. apud ZACAGNIUM: *Ille, quem Dominus Apostolici chori principem & choryphaum designavit &c.* Ibid. pag. 343. *Celebratur Petri memoria, quia Apostolorum est Caput, & una quidem cum ipso extera Ecclesiæ membra glorificantur; Dei vero Ecclesia in ipso solidatur. Hic enim juxta prærogativam sibi a Domino concessam, firma & solidissima petra est, super quam Salvator Ecclesiam ædificavit.* S. EPIPHANIUS Doctor Ecclesiæ Hæresi 59. cap. 7. pag. 50. *Princeps Apostolorum Petrus ..... solida petra instar nobis extitit, cui velut fundamento Domini fides innititur.* Et in Anchorato cap. 9. pag. 14. *Huic* (Petro) *Germanum suum filium indicat; & beatus idcirco dicitur .... Si enim ei, qui inter Apostolos primus esset, consentaneum erat, solida, inquam, illi petra, supra quam Ecclesia Dei est fundata, & portæ inferi non prævalebunt illi. Quarum portarum nomine hæreses & hæreseon conditores intelliguntur.* S. JOANNES CHRYSOSTOMUS Homilia 5. de Pœnitentia pag. 311. Tom. II. *Gravem post illum casum; nam nullum negationi par malum: sed tamen post tantum malum, iterum eum ad priorem honorem revehit: Ecclesiæ præfecturam ipsi* (Petro) *per universum mundum tradidit.* Item Homilia de decem millium talentorum Debitore pag. 4. Tom. III. *Petrus chori Apostolorum princeps, os discipulorum, columna Ecclesiæ, firmamentum fidei, confessionis fundamentum, orbis terrarum piscator, qui genus nostrorum ex profundis errorum in cælum adduxit &c.* Denique Homilia 87. in Joan. sub initium: *Quia Petrus erat os Apostolorum & Princeps, propterea Paulus eum visurus ascendit.* B. THEODORETUS Epist. 77. pag. 947. *Hac de causa Christus Dominus noster Apostolorum principem; cujus confessionem velut basin quandam & fundamentum Ecclesiæ defixerat, fluctuare & errare permisit.* *b*) Ex Latinis S. AMBROSIUS Lib. X. in Lucam p. 1542. *Quia Petrus solus profitetur ex omnibus, omnibus antefertur.* Porro in cap. 12. Epist. 2. ad Corinth.: *Primatum non accepit Andreas, sed Petrus.* S. HIERONMYUS Lib. I. adversus Pelag. Tom. II. pag. 179 Lit. e. edit. Francf. *Quid Platoni & Petro? Ut ille enim princeps Philosophorum, ita hic Apostolorum fuit, super quem Ecclesia Domini stabili mole fundata est.* Alium in hanc rem locum S. HIERONYMI referemus §. seq. S. AUGUSTINUS Lib. II. de Bapt. n. 2. *In Scripturis sanctis didicimus Apostolum Petrum, in quo primatus Apostolorum tam excellenti gratia præeminet, aliter quam veritas postula-*

stulabat, de circumcisione agere solitum. Item Serm. 76. num. 1. & 4. *In illo uno Apostolo, id est, Petro, in ordine Apostolorum primo & præcipuo, in quo figurabatur Ecclesia, utrumque genus significandum fuit, id est, firmi & infirmi, quia sine utroque non est Ecclesia.* Item Lib. I. contra JULIANUM cap. 4.: *Puto eam tibi partem orbis sufficere debere, in qua primum Apostolorum suorum voluit Dominus gloriosissimo martyrio coronare.* S. CYPRIANUS Epist. ad Quintum: *Petrus, super quem* Dominus *ædificat Ecclesiam suam*: ad quæ verba AUGUSTINUS Lib. II. de Bapt. cap. 1. *Ecce*, inquit, *commemorat Cyprianus, quod etiam nos in Scripturis Sanctis didicimus, Apostolum Petrum, in quo primatus Apostolorum tam excellenti gratia præeminet.* Plura de CYPRIANI in hanc rem doctrina vide in Petri Coustant Præfat. ad Epistolas Rom. Pontificum pag. 4. & seq. S. GREGORIUS M. Lib. V. Epist. 20.: *Ecce, claves regni cœlorum accepit* (Petrus) *potestas ei ligandi ac solvendi tribuitur, cura ei totius Ecclesiæ & principatus committitur, & tamen universalis Apostolus non vocatur.* Item Lib. III. Epist. 30. *Apostolica sedes, Deo auctore, cunctis prælata constat Ecclesiis.* Lib. V. Epist. 13. *Cura nobis fuit, quæ universis Ecclesiis a nobis impendiuntur.* Denique Lib. VII. Epist. 19. *Quia cunctarum Ecclesiarum injuncta nos sollicitudinis cura constringit.* ALCUINUS Epist. ad Eanbaldum Tom. II. Lectionum Canisii, edit. 1725. *Non despiciant Romanos discere ordines: Quatenus Caput Ecclesiarum Christi secundum facultatem virium imitantes: benedictionem a beato Petro principe Apostolorum, quem Dominus noster JEsus Christus caput electi sibi gregis statuit, habere mereantur æternam.* S. PASCHASIUS RADBERTUS Lib. VI. in Matth. cap. 10. pag. 473. *Jure igitur in meritis primus æstimatur, per quem, & in quo, ad alios dona transmittuntur. Accipiunt autem reliqui in eo omnes claves regni cœlorum, cum ei a Domino specialius committantur* &c. &c.

§. II.

Fundamentum hujus Primatus est bonum Unitatis in Ecclesia.

Causa instituendi inter Apostolos, & fundandi in Ecclesia Primatus, est bonum Unitatis in eadem servandæ: bonum, sine quo impossibile est Ecclesiam subsistere aut perdurare, uti abunde demonstravimus cap. I. §. 9. Apte id expressit S. OPTATUS MILEVITANUS, scriptor Sæculi IV., a S. AUGUSTINO Lib. II. de Doctrina Christ. cap. 40. n. 6. comparatus Cypriano, Lactantio, Victorino & Hilario. Is *Lib. II. contra Parmenianum pag. 28. Negare*; inquit, *non potes, scire te in urbe Roma Petro primo cathedram Episcopalem esse collocatam, in qua sederit omnium Apostolorum Caput Petrus, unde & Cephas appellatus est: in qua una cathedra unitas ab omnibus servaretur; ne cæteri Apostoli singulas sibi quisque defenderent: ut jam schismaticus & peccator esset, qui contra singularem cathedram alteram collocaret.*

1. (Nec minus clare alibi idem sanctus & egregius scriptor hanc Ecclesiæ Unitatem Primatui Petri annectit. Sic Lib. VII. pag. 104. *Bono unitatis beatus Petrus, cui satis erat, si, quod negavit, solam veniam consequeretur, & præferri Apostolis omnibus meruit, & claves regni cœlorum communicandas cæteris solus accepit.* Revera quæ *Matth. XVI.* Petro datæ sunt claves, erant postea *Matth. XVIII.* & *Johan. XX.* communicandæ reliquis Apostolis, equidem *immediate a Christo*, ut ex iisdem textibus apparet, attamen sine præjudicio Unitatis, & fundati super ea Primatus, qui jam Matthæi XVI. institutus noscebatur. Hinc idem S. OPTATUS pag. 105. *Stant tot innocentes, & peccator accipit claves, ut unitatis negotium formaretur.*

2. Neque singularis ea fuit Optati opinio, sed communis Patrum sententia. Hinc HIERONYMUS Lib. I. adversus Jovinianum pag. 27. Tom. II. edit. Francof.: *Super Petrum fundatur Ecclesia; licet idipsum in alio loco super omnes Apostolos fiat, & cuncti claves regni cœlorum accipiant: & ex æquo super eos Ecclesiæ fortitudo solidetur: attamen propterea inter duodecim unus eligitur, ut Capite constituto schismatis tollatur occasio.* AUGUSTINUS Tract. 108. *Ideo unus pro omnibus, quia unitas in omnibus.* S. PACIANUS Barcinonensis Episcopus Epist. 3. pag. 311. *Ante passionem suam dixerat Dominus Apostolis: Quæcumque ligaveritis in terra &c. . . . . . Ad Petrum locutus est Dominum; ad unum ideo, ut unitatem fundaret ex uno: mox idipsum in commune præcipiens, qualiter tamen ad Petrum incipit: Et ego tibi dico: Quia tu es Petrus, & super istam petram ædificabo Ecclesiam meam &c.* S. LEO Papa Serm. 3. pag. 53. edit. Lugdun. an. 1700. *Dicitur beatissimo Petro: Tibi dabo claves &c. Transivit quidem etiam in alios Apostolos jus potestatis istius, & ad omnes Ecclesiæ Principes decreti hujus constitutio commea-*

meavit: sed non frustra uni commendatur quod omnibus intimatur. Petro enim ideo hoc singulariter creditur, quia cunctis Ecclesiæ Rectoribus Petri forma præponitur. S. CYPRIANUS Epist. 59. pag. 205. Romanam Ecclesiam vocat *Petri cathedram atque Ecclesiam principalem, unde unitas sacerdotalis orta est.*

§. III.

Qua ratio movit ad instituendum Primatum, eadem illum fecit perpetuum.
Hic Primatus Romano Præsuli creditus esse probatur.
Non quidem a Christo, sed a Petro & ab Ecclesia.
Adeoque & hujus authoritate ad aliam sedem transferri potest.

Ratio unitatis, superiore §. exposita, quæ Christum Dominum in fundatione Ecclesiæ suæ novit, ut inter hujus Ministros, unum constitueret Primum, & Corporis moderatorem, ea quoque effecit, ut eumdem Primatum in Ecclesia perpetuo voluerit subsistere. Personas, quæ post futurum Petri decessum primarium hoc in Ecclesia munus gesturæ essent, salvator non designavit: Fecit id vel Petrus ipse, & solus; vel cum eo Ecclesia. Perinde est, qua ratione & quo tempore, id factum fuerit: sufficit Primatum a Christo institutum esse; provisione eatenus a Deo non facta. Rite id exponit Bellarminus *Lib. II. de Rom. Pont. cap. 12. Opp. Tom. I. pag. 635. edit. Col.* „ Successio Romani Pontificis in Pontificatum Petri ex instituto Christi est: ratio autem successionis, qua *Romanus* Pontifex potiusquam *Antiochenus*, vel aliquis alius, succedat, *ex facto Petri* initium habuit. Successio ergo ipsa ex Christi instituto & jure divino est, quia Christus ipse instituit in Petro Pontificatum duraturum usque ad finem mundi; & proinde quicunque Petro succedit, a Christo accepit Pontificatum. At vero quod Episcopus *Romanus*, quia Episcopus Romanus est, sit Petri successor, *ex facto Petri* ortum habuit, non ex prima Christi institutione. Nam potuisset Petrus nullam sedem particularem sibi unquam eligere, sicut fecit primis quinque annis, & tunc moriente Petro, non Episcopus Romanus, neque Antiochenus successisset, sed is, quem *Ecclesia* sibi elegisset; potuisset quoque semper manere Antiochiæ, & tunc Antiochenus sine dubio successisset. Quia vero Romæ sedem fixit, & tenuit usque ad mortem, inde factum est, ut Romanus Pontifex ei succedat. "

Cum itaque firmum maneat, quoad personam & locum successoris in Primatu, a Deo nihil provisum statutumque esse, reliquum est, ut penes Ecclesiam (cui uti dictum, potestas clavium, & omnis Ecclesiastica authoritas tradita fuit) steterit, & etiamnum perduret jus determinandi, per quem unam alteramve partem clavium administrari, adeoque, per quem primum in Ecclesia officium, per quem inferiora munia, conformiter ad institutionem Christi, geri velit. Hinc, sicut per rationes convenientiæ *humana auctoritate* Romanæ urbis Antistiti sacer Primatus creditus fuit; sic & ex rationabilibus motivis *auctoritate Ecclesiæ* eundem ad alium Episcopum e g. Mediolanensem, Parisiensem &c. transferri posse, recte statuunt SCOTUS *in IV. Dist.* 24. Card. de CUSA *de Concordantia Cath. Lib. II. cap.* 33. CORDUBENSIS *Lib. IV. Quæst.* 1. BANNES *in II. Quæst.* 1. *Art.* 10. & alii. Ea Sæculo XVI. fuit constantissima sententia regni Galliæ, quam in Articulis Germanis Smalcaldæ propositis, his verbis exprimunt: *Sentire Regem Gallorum, jure tantum humano, non divino, Romanum Pontificem habere Primatum.* Apud SECKENDORFF *Hist. Luther. Tom. II. p.* 105.

Quod autem inde a Petri excessu, per continua non interrupta tempora, hoc, de quo agimus, eminens Primatus officium, non ab aliis, quam solis Romanis Præsulibus, nunc cum *justa & legitima*, nunc cum *excessiva* authoritate, gestum, sed & in illis a Catholica Ecclesia respective agnitum fuerit, certum reddunt Acta Conciliorum, Gesta eorundem Pontificum, denique Scripta & elogia Patrum, tam Orientis, quam Occidentis.

1.) Fidem Romani Primatus præprimis faciunt antiquissima Concilia. Inter hæc Concilium generale NICÆNUM I. anni 325. Can. VI., qualiter Paschasinus sedis Apostolicæ Legatus in Concilio Chalcedonensi anni 451. sic hunc Canonem ex suo codice recitavit: *Ecclesia Romana semper habuit primatum*: apud HARDUINUM Collect. Concil. Tom. II. Col. 638. Differant autem judices in eadem CHALCEDONENSI Synodo ibid. col. 642.: *Ex his, quæ gesta sunt, & ab unoquoque deposita, perpendimus omnem quidem primatum & honorem præcipuum secundum Canones antiquæ Romæ amantissimo Archiepiscopo conservari &c.* Dum

Pa-

Patres Concilii CONSTANTINOPOLITANI an. 381. Cap. V. apud Harduinum Tom. I. col. 810, decernunt, *Costantinopolitanæ civitatis Episcopum habere oportere primatus honorem post Romanum Episcopum*, supponunt utique & agnoscunt. Romanum Antistitem esse omnium primum. Patres Concilii AQUILEJENSIS ejusdem anni in Epistola ad Gratianum, Valentinianum & Theodosium AAA. apud Harduinum cit. Tom. I. col. 837. *Romanam Ecclesiam* vocant *totius orbis Romani Caput*. Afri numeroso MILEVITANÆ Synodi conventu ad Innocentium I. scribentes, cum nec ipsorum, nec complurium aliorum sententiæ cederent Pelagius cælestiusque, dixerunt: *Arbitramur adjuvante misericordia Domini Dei nostri, qui te & regere consulentem, & orantem exaudire dignatur, auctoritati Sanctitatis tuæ DE SANCTARUM SCRIPTURARUM AUCTORITATE DEPROMPTÆ, facilius eos, qui tam perversa & perniciosa sentiunt, esse cessuros*. INNOCENTII I. Epist. 27. n. 3. apud Petrum Constant col. 875. Concilium CONSTATIENSE, Pontificibus de cætero haud ultra condignum favens. Romani Episcopi Primatum abunde firmat, dum advertas ei sententias damnat, illam quidem JOANNIS VVICLEFI: *Non est de necessitate salutis credere Romanam Ecclesiam esse supremam inter alias Ecclesias*; hanc vero JOANNIS HUSS: *Romanus Pontifex non est Caput Romanæ Ecclesiæ*. Concilium FLORENTINUM, post agitatam multis in Collationibus Latinos inter & Græcos de Romano Primatu quæstionem, sic tandem sanxit: Definimus, sanctam Apostolicam sedem, & Romanum Pontificem in universum orbem tenere primatum, & ipsum Romanum Pontificem successorem esse B. Petri Principis Apostolorum.

2.) His Conciliorum, maxime *Orientalium*, decretis, addamus exstantiora quædam Græcorum Patrum pro Romano Primatu elogia. Inter hos S. ATHANASIUS Epist. ad Felicem Papam Tom. II. pag. 676. *Ob id vos*, inquit, *prædecessoresque vestros, Apostolicos videlicet Præsules, in summitatis arce constituit, omniumque Ecclesiarum curam habere præcepit, ut nobis succuratis*. S. GREGORIUS NAZIANZENUS Carm. de Vita sua pag. 9. Tom. II.

Fides vetusta (Romæ) *recta erat jam antiquitus,*
Et recta perstat nunc item, nexu pio,
Quodcunque labens sol videt, devinciens,
Ut universi Præsidem mundi decet,
Totam colit quæ Numinis concordiam.

B. THEODORETUS Epist. 116. ad Renatum pag. 989. *Habet sanctissima illa Sedes Ecclesiarum, quæ in toto sunt orbe principatum multis nominibus &c* Notum S. IRENÆI locum referemus infra §. 5. S. CHRYSOSTOMUS, postquam accepit, latam in se a Theophilo Alex. & a Synodo ad Quercum exauctorationis sententiam, ad Innocentium I. Rom. Pontificem confugit, *Obsecro*, inquiens, *ut scribas, quod hæc tam inique facta non habent robur: illi autem, qui adeo inique egisse deprehensi sunt, pœnæ ecclesiasticarum legum subjaceant.*)

3.) Ex Latinis Patribus laudamus imprimis CYPRIANUM, qui Epist. 55. ad Cornelium Papam scribit: *Petri cathedra, Ecclesia principalis, unde unitas sacerdotalis exorta est*. Idem de Unitate Ecclesiæ: *Qui Petri cathedram deserit, in Ecclesia non est*. Plura S. Cypriani in hanc rem loca collegerunt Hagiographi Antverpienses in Commentario prævio ad Acta hujus sancti Tom. IV. Septembris pag. 314. seqq. S. HIERONYMUS Epist. 57. ad Damasum pag. 90. Tom. II. edit. Francofurt. *Ego nullum primum, nisi Christum sequens, Benedictioni tuæ, id est, Cathedræ Petri, communione consocior. Super illam petram ædificatam Ecclesiam scio. Quicunque extra hanc domum agnum comederit, profanus est*. S. AUGUSTINUS Ep. 43. *In Romana Ecclesia semper Apostolicæ Cathedræ viguit principatus*. Episcopi GALLIÆ in Epist. ad Leonem Papam: Opp. Leonis pag. 288.: *Magna & ineffabili quadam tui gratulatione succrescimus, quod illa speciali doctrina vestra pagina ita per omnium Ecclesiarum conventicula celebratur, ut vere consona omnium sententia declaretur: merito illic Principatum sedis Apostolicæ constitutum, unde adhuc Apostolici spiritus oracula referentur*. Ipse S. LEO M. Sermone II. in Anniversario die assumptionis suæ ita loquitur: *Soliditas illius fidei, quæ in Apostolorum Principe est laudata, perpetua est; & sicut permanet quod in Christo Petrus credidit, ita permanet quod in Petro Christus instituit.... Manet ergo dispositio veritatis, & B. Petrus in accepta fortitudine petræ perseverans, suscepta Ecclesiæ gubernacula non reliquit*. Tum inferius: *Celebratur hodierna festivitas, ut in persona humilitatis meæ ille intelligatur, ille honoretur, in quo & omnium Pastorum sollicitudo cum commendatarum sibi ovium custodia perseverat, & cujus etiam dignitas in indigno hærede non deficit.*

 S. PROS-

S. PROSPER Carmine de Ingratis num. 40.

Sedes Roma Petri , quæ Pastoralis honoris
Facta Caput mundo , quidquid non possidet armis ,
Religione tenet .

S. BERNARDUS Lib. II. de Considerat. ad Eugenium Papam cap. 8. *Non modo ovium , sed & pastorum tu unus omnium Pastor* &c. His addendus VALENTINIANUS Imp. Epist. ad Thedos. Opp Leonis pag. 263. ubi : *Beatissimus Romæ civitatis Episcopus , cui principatum Sacerdotii super omnes antiquitas contulit &c.* Dum sic Imperator in causa religionis scribit ad Imperatorem, debuit ea tunc fuisse publica & communis fidelium sententia . Alia , & fortiora his, occurrent per decursum hujus Capitis præsertim §. 5. *& seqq.*

4.) Inter tot Romanos Pontifices, primorum præsertim sæculorum , sanctitate & doctrina conspicuos , ne unus quidem deprehenditur , qui sibi aut Ecclesiæ suæ collatam hanc prærogativam non crediderit , ut esset totius Ecclesiæ Caput . Econtrà intra reliquas omnes Christiani orbis Ecclesias , illas etiam , quæ ab Apostolis fundatæ sunt , nullam offendimus, cujus Præsul eo devenerit ambitionis, ut se totius Ecclesiæ Caput affirmare non vereretur , uno excepto Photio , Constantinopolitanæ urbis Episcopo , qui præter alia multa, quæ per summam impudentiam dixit , scripsit , egit , hoc etiam cum suis affirmare non timuit : *Quando de Romana urbe Imperatores Constantinopolim sunt translati, tum & Primatum Romanæ sedis ad Constantinopolitanam Ecclesiam transmigrasse , & cum dignitatibus regiis Ecclesiæ Romanæ privilegia translata fuisse* . NICOLAUS I. Epist. 70. ad Episc. Galliæ n. 7. Ast nulla id ratione sustineri potuit , & secuta tempora docuerunt , per translationem regiæ sedis , Ecclesiæ Romanæ ne quidquam de suo Primatu decessisse . Et vero antequam Byzantium migraret Constantinus, quid Præsulibus Romanis conferebat Imperatorum præsentia ; nisi ut vexationum ærumnas & incommoda , & quascumque sævientium Principum furor inferre pœnas poterat , mortem denique ipsam citius ac facilius subirent .

5.) Quod autem is, qui Ecclesiæ totius Caput erat , in urbem totius orbis dominam pervenerit, ibiquem sedem fixerit suam , singulari divinæ providentiæ consilio factum videtur : ut scilicet ipse ejusque successores inde , quasi ex sublimi loco excubias agere , & muneris suis partes commodius implere possent , non tantum sine perturbatione quietis populorum , sed adjuvante etiam civilium rerum in Imperio dispositione . *Sedi Senioris Romæ , QUOD URBIS ILLA IMPERARET . Patres jure privilegia tribuerunt* , inquiunt Patres Concilii Chalcedonensis anni 451. Can. 28. Possunt hæc non minus accipi de & pro causa fixationis Primæ sedis in urbe orbis domina , quam de juribus Patriarchalibus eidem postea attributis . Conveniunt insuper omnes ex Imperio negotiorum causa Romæ, tanquam in sede ordinaria Imperatoris & Senatus, datque hic civium Romanorum in Urbe quasi naturalis confluxus occasionem conveniendi Caput universalis Ecclesiæ , vel per se , vel per epistolas , atque ab eo responsa accipiendi . Erat demum situs Romæ , quasi in meditullio Orientis Occidentisque positæ, idoneus ad novas Ecclesias fundandum , ac fundatis prospiciendum . *Romani Imperii amplitudinem Ecclesiæ exordiis & amplificationi servire* , agnovit & tradidit S. LEO M. Lib. II. de Vocatione gentium cap. 16. & Sermone LXXX., in Natali Apostolorum Petri & Pauli cap. 2.

6.) Sententia, licet in se verissima , quod Primatus cum omni suo jure , authoritate Ecclesiæ , alio transferri valeat, non placet Romanis ; irascitur ei singulariter BENEDICTUS PP. XIV. in suo Opere de *Synodo Diœcesana Lib. II. cap. 1. n. 1.* Quamvis ipse ibid. haud diffiteatur, *in aliquo sensu* (non exprimit in quo) *dici posse , supremam Ecclesiæ Monarchiam jure tantum humano Romanæ sedi annexam esse* . Quidquid sit : cum talis translationis legitimæ causæ hactenus defuisse videantur , & omnis prudens ratio ei obstetisse merito censenda sit ; hinc ne forte per talem mutationem ipsi Primatui noceatur , Christus ejusdem auctor & conservator suam ei fecit (non obstantibus tot tantisque vicissitudinibus) in Romana Sede constare firmitatem : Fecit id , cum sancta illa sedes sub Romanis persecutoribus infidelium tyrannidi subesset ; idem fecit , quando exagitati seditionibus Romani Pontifices alio se conferrent , ibique multo tempore consisterent ; idem probabiliter faciet , si quid aliud humano animo prævisum , aut imprævisum , Romæ eveniat : Nostrum non est in hæc divinæ Providentiæ arcana indagare , sed in *naturam rei* , de qua agimus , inquirere.

§ IV.

§. IV.

In quo consistat natura Primatus, & quæ sint genuina ejus jura?

Joannes VViclef, Joannes Huss, Lutherus & Calvinus eorumque sequaces, Primatum in Ecclesia vel negant penitus, vel ita deprimunt, ut ad nihilum ejus jura redigantur. Theologi Romanæ Curiæ addicti cum econtra tam enormiter efferunt, ut maximam illi invidiam conflent. Qui saniores sunt, & rem ex Jure ac æquitate æstimant, illum nec extenuant cum Romanæ aulæ inimicis, nec ultra condignum extollunt cum ejusdem Curiæ adulatoribus. Nos, dum in naturam Primatus sollicite inquirimus, eam in statu monarchico, hujusque juribus nullatenus deprehendimus; hunc siquidem statum ab Ecclesia penitus exulare, non solum superiore Capite generatim probavimus, sed ne *unicum* quidem effectum juris monarchici in sacro nostro Primatu, qualis a Christo institutus, & ante falsas Decretales exercitus est, in Ecclesia deprehendi, perdecursum hujus Tractatus demonstrabimus, tanquam in quo singulas ejus partes probe excutiemus. Econtra cum genuinum fundamentum ejusdem Primatus in *bono UNITATIS Ecclesiæ*, supra §. 2. invenerimus, hinc pro principio statuemus. *OMNIA ILLA ET SOLA ESSE PRIMOGENEA, ET ESSENTIALIA JURA PRIMATUS, SINE QUIBUS UNITAS NON POTEST SERVARI*. Quia autem in applicatione hujus regulæ facile affectibus indulgeri posset, aliis eam ad superfluum dominatum extendere, aliis illam cum præjudicio unitatis nimis coarctare volentibus; hinc, ut in re tam gravi, & ad justum Ecclesiæ regimen pertinente, æqua ponatur ratio, certius aliud & prudentius ad tollendas quascunque enascituras difficultates ac dubia non supererit medium, quam ut circa singulas sæpefati Primatus partes ejusque jura consulamus *constantem usum & disciplinam Ecclesiæ*; non quidem qualis fuit, postquam falsi Canones plurima in jure Publico Ecclesiastico corruperant, sed qualem primis sex vel septem Sæculis cum maximo Ecclesiæ bono & unitatis (post heu nimium ruptæ, &, prout nunc res sunt, ægre restaurandæ) conservatione viguisse, ex scriptis Patrum, actis Conciliorum, ipsorumque Romanorum Pontificum gestis evincitur. Demum a prudentia vacuum, & a proposito nobis fine alienum non putamus consilium, quo authoritatem sedi Apostolicæ divina institutione concessam in iis rebus collocamus, & de quibus Scholæ Catholicæ omnes consentiunt; nihil enim eget Cathedra Petri concertationibus nostris; quodque in ea Catholici omnes unanimi consensione venerantur, plane sufficit ad eam tuendam potestatem, quam sedes Apostolica ad ædificationem, non autem ad destructionem accepit.

1.) Nulli Apostolorum in particulari erat potestas, seu jurisdictio proprie dicta in alium, sed singuli subjiciebantur Collegio, hujusque decisionibus & mandatis. Qualis in Senatu est Præses, talis propemodum in Collegio Apostolorum Petrus. Ille Senatorum sententias rogat, non cogit; uno suo arbitrio nihil decidit. Reliquorum actibus intendit, eos commonefacit; arguit etiam, sed non destituit. *Caput* ipsorum est, ac *Major*, non *in stricta significatione* superior, minus *Dominus*; quam qualitatem quidam imperite tribuunt Petro ex male intellecta denominatione *Principis Apostolorum*. Caput, inquam, erat Petrus: Inde deferebatur ei primarius honor; ejus sententiæ multum tribuebatur; nulla causa majoris momenti sine ejus participatione definiebatur, maxime, si Universum Corpus Ecclesiæ respiceret. Ipse in conventibus proponebat materiam, de qua deliberandum erat; ipse cum id opportunum esset, levabat vocem suam, & omnium loco ac nomine loquabatur.

2.) Verus inter hos *nudi directoris* fines jure Primatus non subsistunt; exigit amplius aliquid conservatio Unitatis in Ecclesia, non semper in Conciliis congregata, quam pro fundamento & principio Primatus ponimus. Qui ad genuinum sensum S. Scripturæ, Traditionis, ac Disciplinæ primorum sæculorum sapiunt, illi quanquam sciant, claves a Christo toti Ecclesiæ, collectim sumptæ, datas esse, ita, ut harum jus juxta ejusdem Ecclesiæ beneplacitum & destinationem per Prælatos & Antistites exerceatur; norunt nihilominus, quod, cum Romanus Pontifex inter hos sit *primus*, supremo ejus muneri annexa esse debeat sollicitudo, ut per universum orbem observentur Canones; ut fides illibata custodiatur, ut iidem ritus substantiales in ministrandis Sacramentis adhibeantur; ut denique unam omnes, eamque sanam, doctrinam moralem profiteantur. Quisquis enim primus est in aliqua societate, is lege naturali tenetur invigilare, ut leges socie-

tatis ſerventur. Cum vero, qui id procurare tenetur, neceſſaria authoritate inſtructus eſſe debeat, refragantes ad id compellendi mediis ſyſtemati convenientibus, & per Canones eum in finem ſtatutis, hinc minime dubitandum, quin talis authoritas Romano Pontifici quæ Primati universali competat. Atque illud eſt, quod in Concilio Florentino diſponitur, quando ratio exercendi Primatus determinatur, ſcilicet *juxta eum modum, qui in Actis Conciliorum, & in ſacris Canonibus continetur*. Porro, qualis modus circa ſingulas ſupremi hujus Miniſterii partes exercendas in *Conciliis*, & *ſacris* Eccleſiæ, qualis viciſſim in *improbis* Iſidori *Canonibus* contineatur, per decurſum hujus Tractatus, in quo de omnibus ſuo ordine agemus, explanabitur.

3.) Communiter agnoſcitur, quod quanquam penes ſummum Pontificem ſolum legislatoria poteſtas reſpectu univerſalis Eccleſiæ non reſideat, nihilominus in magna congregandorum Generalium Conciliorum difficultate condere poſſit leges generales, eaſque toti Eccleſiæ proponere obſervandas, non ante tamen vim habituras, quam communi conſenſu fuerint receptæ.

4.) Licet Pontifex non ſit omnium controverſiarum *ultimus* judex, ſunt tamen ejus *præcipua* in judicando *partes*; & quanquam ejus definitiones de fide ac moribus non ſint omnino irrefragabiles, ſunt tamen magni apud omnes momenti, ſolentque ſingulæ privatim Eccleſiæ ſingularem eis reverentiam præſtare, adeo, ut *proviſorie* illis obſequendum ſit, ſaltem, ut ait GERSO, *ad non dogmatiſandum contrarium*, quamdiu Eccleſia non reclamat. Quod ſecus eſt circa privata *Epiſcoporum* Decreta, quibus ii tantummodo ſunt obſtricti, qui eorum jurisdictioni ſubjiciuntur.

5.) Si tamen pertinacius ſit malum, nec tantæ ſedis judicio poſſit omnino extingui, ſive ob plurium inſignium Eccleſiarum oppoſitionem, ſive ob hæreticorum, aut Schiſmaticorum contumaciam, cum neceſſe ſit hoc caſu, generale Conciliam univerſam Eccleſiam repræſentans congregari, nemo dubitabit, aliis hoc facere omittentibus, id Romanum Pontificem virtute Primatus ſui poſſe & debere.

6.) Cum Papa ſit *Centrum Unionis* eccleſiaſticæ, ſic inde ab initio naſcentis Eccleſiæ per omnium ſæculorum decurſum, tum in negotiis gravioris momenti, tum in iis, quæ Univerſam Eccleſiam ſive in fide, ſive in diſciplina reſpiciunt, ad eum referebatur, ut per hoc medium diſſitæ Eccleſiæ *etiam extra Concilium* inter ſe conferrent, & bono communi conſulerent, maxime ad ſervandam inter ſe unionem, & fidei unitatem.

7.) Inſuper æquum eſt, & patitur univerſalis Eccleſia, ut Romanus Pontifex tanquam Caput in legibus, a Conciliis, etiam Generalibus, latis ſapienter diſpenſet, eo ſcilicet caſu, quo ipſummet Concilium diſpenſaturum eſſet.

8.) Multitudo fidelium, diviſio diœceſium, & inde nata ſtabilitas Paſtorum ſuadebat, ut authoritati *inſpectionis* & vigilantiæ, quibuſdam Præſulibus competenti, adderetur & illa *inſtantiarum*, id eſt, ut diverſi gradus inſtituerentur judiciorum, a quorum uno, ſcilicet inferiore, provocaretur ad aliud ſuperius; inter hæc autem judicia ſupremum, ſaltem in Occidente, non quidem ſimpliciter, certo tamen modo, per Concilia, & omnium quidem primo per Sardicenſe anno 347. Romano Pontifici attributum eſt; huic enim potius, quam cujus alterius, hæc prærogativa conveniebat, ex quo jam a S. Petro jus illud univerſalis inſpectionis & ſacræ præfecturæ obtinuiſſet.

9.) Habent denique Eccleſiæ Occidentis hunc præterea reſpectum ad Eccleſiam Romanam, quod ex hac urbe exierint, qui primi Chriſtianam fidem annuntiarunt in Italia, Gallia, & Hiſpania; unde Romana Eccleſia *Mater* & *Magiſtra* cæterarum Eccleſiarum dicta fuit, etiam a Tridentino. Dat hic reſpectus fundamentum reverentiæ & gratitudinis, qualis debetur Matri, & ei, qui eſt cauſa ſalutis; non tamen omnimodæ dependentiæ & ſubjectionis. Reſponſa illius ad harum conſultationes attentionem merentur & reſpectum; at leges non ſunt, quæ ſtricte obligent.

10.) Hæc ſumma Pontificiorum *reſervatorum*, quæ in Primatu fundatur, defluentium partim, imo ut plurimum, immediate ex jure divino, partim deductorum ex convenientia hujus juris & inſtituti, partim ab Eccleſia ad melius eſſe adjectorum, proinde mutationibus pro re nata, & dum utilitas Eccleſiæ exigit, obnoxiorum. De ſingulis his juribus agetur hoc Tractatu ſuis reſpective locis latius, & ex condicto.

§. V.

§. V.

Ecclesia, cui Primatus annectitur, per hoc fit Centrum Unitatis.

Inter reliquas proprietates sacri & universalis nostri Primatus ea ex primariis est, quod in sequelam eorum, quæ §. 2. a nobis tradita sunt, pro *Centro* etiam Unitatis habeatur, ad quod omnes Ecclesiæ particulares collimant. Scilicet oportuit unam aliquam & singularem Ecclesiam a Deo constitutam esse, cujus ope & auctoritate per orbem terrarum omnem innotescerent, qui in provinciis peculiaribus detegerunt Hæreticorum errores & doli, quæque his malis adhibenda sint remedia, ut una præprimis eademque omnium perstaret inconcussa fides. Per hoc medium dissitæ Ecclesiæ etiam extra Generale Concilium inter se conferunt, & sub directione atque auctoritate communis omnium Ecclesiarum Primatis communi bono consulitur. Hæc quomodo quibusque viis in effectum redigantur, dicemus *h. cap.* §. 8. *n.* 5. *& seqq.* & *cap. IV.* 9. 2. *n.* 7. 8. *Ad hanc Ecclesiam* (Romanam) inquit IRENÆUS Lib. III. adversus Hæreses cap. 3. *propter potiorem principalitatem, necesse est omnem convenire Ecclesiam, hoc est eos, qui sunt undique fideles.* Insuper ad fidem in sua unitate, religionem in puritate; hierarchiam sacram in suo statu servandam, opus est principiorum & articulorum ad illa pertinentium communicatione, atque exteriore unius Ecclesiæ ad aliam, demum omnium inter se, per commune illud Centrum, communionis demonstratione, per symbola aut signa ad eam declarandam idonea & recepta. S. OPTATUS MILEVITANUS, qui floruit circa annum 368 Lib. II. contra Parmenianum pag. 28. *Negare non potes scire te in urbe Roma Petro primo Cathedram Episcopalem esse collatam: in qua sederit omnium Apostolorum caput Petrus, unde & Cephas appellatus est: in qua Cathedra unitas ab omnibus servaretur, nec cæteri Apostoli singulas sibi defenderent: ut jam schismaticus & peccator esset, qui contra singularem Cathedram alteram collocaret: ergo Cathedra unica, qua est prima de dotibus, sedit prior Petrus: cui successit Linus, Lino successit Clemens, Clementi Anacletus. Cumque nobis totus orbis commercio formatarum, in una communionis societate concordat. Vestræ Cathedræ vos originem reddite, qui vobis vultis sanctam Ecclesiam vindicare. Sed & habere vos in urbe Roma partem aliquam dicitis. Ramus est vestri erroris; protentus de mendacio, non de radice veritatis.* Huic communioni opposita est excommunicatio, tanquam remedium ab origine Ecclesiæ receptum, semperque in ea retentum, & nunquam non usurpatum ad excludendum a consortio Ecclesiæ eos, qui necessariam illam unionem scindere aut schisma facere voluerint; uti hæc latius exponemus *cap. III.* §. 4. ubi de principiis & receptis in Ecclesia regulis communicationis omnium Ecclesiarum per Romanum Pontificem distinctius agemus. Confer Petrum de Marca *de C. S. & J., Lib. I. cap.* 2. *n.* 4.

1.) Equidem qui Romanas partes cum excessu tuentur, ex genio hujus *Unitatis* (quæ a summa, perfectaque animorum cum Principe Apostolorum consensione originem trahit, atque in simili consensione omnium Episcoporum & fidelium cum Petri successore conservatur) nec non ex natura *Centri* (in quo omnes ac singulæ a peripheria ductæ lineæ desinunt, atque in eo invicem conjunguntur, demumque in illo immote quiescunt) concludunt, in Petri Cathedra, ejusque authoritate ac judicio universam debere quiescere Ecclesiam, nec ab illa recedi aut ad generale Concilium ab eadem recurri posse. Verum differt Centrum *physicum* a *morali*; neque enim hoc illius indolem ita sequitur, ut, quod in physicis *semper* obtinet, in moralibus non declinet *unquam*. Adde *cap. III.* §. 6.

2.) Relata Irenæi verba expendens Renatus Massuetius *Dissert. III. in Iren. Art.* 4. §. 30. sic in eadem commentando disserit: „ Ut *Unitas* inter tot Episcopos, totque singulares Ecclesias, tam longe a se invicem distantes, foveri, omniumque consensus facilius „ explorari posset, nec omnes emergentibus controversiis, maximo cum singularum gravamine, simul in unum locum convenire cogerentur, necesse erat primam aliquam inter omnes Ecclesiam constitui, quæ cæteris omnibus præesset, cæteris pro jure invigilaret, ac veluti quoddam *Unitatis Centrum* esset, in quod omnes confluentes, ejusdem fidei & communionis nexu colligarentur. Cognita igitur hujus primæ Ecclesiæ sententia, cæterarum omnium satis ut plurimum cognita fuerit: una enim omnium „ cum ea Ecclesia fides atque doctrina: hæc cæterarum Caput, cui arctissime adhærere „ tenentur omnes.

3.) Ex

3) Ex his omnibus, Irenæi mentem dilucide exponentibus, aliud non colligimus, quam *a*) Romanæ Ecclesiæ inter omnes per universam terram vera fide unitas præsidium ac directorium, etiam extra generale Concilium, quod sæpius congregari foret difficile. *b*) Jus reliquis fidelibus invigilandi: utique juxta formam & normam Canonum. *c*) Unitatis *veluti* Centrum, in quo, & per quod fideles inter se correspondeant, & communionis nexum servent; adeo quidem, ut *d*) Qui Romanæ Ecclesiæ fidem noverit, reliquarum cum ea communicantium religionem ut plurimum quoque cognitam habeat. At ex his nulla ratione sequitur, Caput illud & Præsidium non indigere vicissim subsidio Corporis, a quo & sustentetur, & nutans sublevetur; hoc sane sustentaculo ei opus esse visum fuit Sixto PP. III. cujus verba referemus *cap. III. §. 6. n. 4.*

4.) Hoc sensu scripsit BONIFACIUS I. Papa anno 422. ad Episcopos per Thessaliam constitutos, in Collectione D. Petri Constant col. 1037 *Institutio universalis nascentis Ecclesiæ de beati Petri sumpsit honore principium, in quo regimen ejus & summa consistit:* indeque mox concludit; *Hanc ergo Ecclesiis toto orbe diffusis velut Caput suorum certum est esse membrorum; a qua se quisquis abscindit, fit Christianæ religionis exterris, cum in eadem non cœperit esse compage.*

§. VI.

Ea quæ ad Ecclesiæ statum attinent, ubivis gerantur, ad Romanum Pontificem referenda sunt;
Ut is solicitudinem suo Ministerio convenientem expleat.

Persuasum habens Sardicensis Synodus, Romanæ sedis Antistiti tanquam Ecclesiæ Capiti, incumbere Ecclesiarum omnium sollicitudinem, sic anno 347. scribit ad JULIUM Papam apud HARDUINUM Tom. I. Concil col. 653. *Hoc optimum & valde congruentissimum judicabitur, si ad Caput, id est ad Petri sedem de Singulis quibusque provinciis Domini referant Sacerdotes.* Huic Synodo præluxerant anno 314. Arelatensis Concilii Patres, qui Sylvestrum pariter de rebus a se gestis & decretis certiorem facere curaverunt. Vid. HARDUINI *cit. Tom. I. col.* 261. Jam ab anno 255. idem præstiterant Afri & ex duabus provinciis Carthagine congregatis, unde conscriptis ad Stephanum Papam, litteris (quæ prostant apud eundem HARDUINUM *Tom. I. col.* 157.) ipsi significarunt ea, quæ decreverant. Quin & ipsa etiam nascentis Ecclesiæ exordia si recolimus, occurret Epistola Corinthiorum ad Clementem, in qua post expositam discordiæ apud ipsos obortæ causam, Romanorum opem & consilium implorabant. Porro anno 416. Afri paternum exemplum imitati, e Conciliis Carthaginensi & Milevitano ad INNOCENTIUM Papam referenda esse duxerunt ea, quæ de Pelagii atque Cœlestii causa sentiebant, quæque adversus illorum hæresim definiverant. Quorum litteris rescribens INNOCENTIUS I. Epist. 30. n. 1. & 2. apud PETRUM COUSTANT in Epist. Rom. Pont. col. 895. primo *inter cæteras Romanæ Ecclesiæ curas & Apostolicæ sedis occupatione* eas recenset, *quibus*, inquit, *diversorum consulta fideli ac medica disceptatione* tractamus. Tum nec silet, quo pacto Apostolos sedis Præsulem *præter illa quæ extrinsecus sunt, sollicitudo manet omnium Ecclesiarum.* Unde gratulatur Afris, *quod super anxiis rebus quæ sit tenenda sententia*, ab eadem sede quesiærint, *antiquæ regulæ formam secuti, quam toto semper orbe mecum*, inquit, nostis esse servatam, utpote *scientes*; idque etiam *actione firmantes, quod per omnes provincias de apostolico fonte petentibus responsa semper emanent*. Atque hæc obiter, velut quæ omnibus obvia compertaque sint, præfatus, sic demum Afros alloquitur: *Præsertim quoties fidei ratio ventilatur, arbitror omnes Fratres & Coepiscopos nostros nonnisi ad Petrum, id est sui nominis & honoris auctorem, referre debere, velut nunc retulit vestra Dilectio, quod per totum mundum possit Ecclesiis omnibus in commune prodesse.* Nempe, ut postrema Innocentii verba innuunt, oportuit unam aliquam & singularem Ecclesiam a Deo constitutam esse; cujus ope & auctoritate Fidei & Disciplinæ commune consuleretur. Conf. infra *cap. IV. §. 2. n. 10.*

1.) Ephesina Synodus in suis ad *CÆLESTINUM* Papam litteris, postquam eum laudaverat, quod in sublimi culmine positus omnium Ecclesiarum negotiis provideat, Capitis officio recte functus, cujus est cæterorum corporis membrorum sanitati providere, deinde ideo ad eum scribere se testatur, quoniam oportebat omnia ad eum referri. *Est* (sic ad eum Patres) *hoc vobis adeo magnis in more positum, ut in omnibus celebres sitis, studiaque vestra Ecclesiarum firmamenta constituatis. Quia vero necesse est, ut omnia quæ consecuta*

sunt

sunt Sanctitati Tuæ significentur; non possumus non scribere &c. HARDUINUS Tom. I. col. 1503.

2.) Eundem secuti morem Chalcedonensis Concilii Patres, relationem LEONI miserunt, in qua viginti supra quingentos convenisse se statim exponunt, tum subjiciunt proxime: *Quibus Tu velut Caput membris præeras*, scilicet per Legatos. Epist. LEONIS 90. n. 1.

3.) *Scitis Synodalium legum esse, ut in rebus, QUÆ AD ECCLESIÆ STATUM PERTINENT, si quid dubitationis fuerit exortum, ad Romanæ Ecclesiæ maximum Sacerdotem, quasi ad Caput nostrum, membra sequentia recurramus*, inquit apposite ad hanc rem S. AVITUS Episcopus Viennensis Epist. 36. Adde ejusdem Epistolam 93.

4.) Justinianus Imp. in *Leg. 7. Cod. de Sum. Trinit.* ad Epiphanium Patriarcham Constantinopolitanum ita scribit: Divinum antehac promulgavimus edictum, per quod hæreticorum furores comprehendimus, ita ut in nullo quovis omnino modo immutaverimus, immutemus, aut prætergressi simus eum qui nunc usque coadjuvante Deo servatus est Ecclesiasticum statum, quemadmodum & tua novit Sanctitas: sed in omnibus servato statu unitatis sanctissimarum Ecclesiarum cum ipso sanctissimo Papa veteris Romæ ad quem similia hisce perscripsimus. Nec enim patimur ut quicquam eorum, *quæ ad Ecclesiasticum spectant statum, non etiam ad ejusdem referatur Beatitudinem, quum ea sit Caput omnium sanctissimorum Dei Sacerdotum*, vel eo maxime quod quoties in eis locis hæretici pullarunt, & sententia & recto judicio illius venerabilis sedis coerciti sunt.

5.) Ideo autem ad Papam referenda sunt quæ ad statum Ecclesiæ pertinent, quia servandæ unitatis in fide & incorruptæ in substantialibus disciplinæ primaria sollicitudo ei incumbit. Hoc sensu scripsit XYSTUS PP. III. ad Joannem Antiochenum Epist. 6. n. 5. *Romani Pontifici non parum oneris non parum laboris incumbere, ut Ecclesia Domini macula desit & ruga*. Et CÆLESTINUS I. Epist. 3. ad Episcopos Illirici: *Pontificem præcipua circa omnes cura constringit, cui necessitatem de omnibus tractandi Christus in S. Petro Apostolo, cum illi claves aperiendi claudendique daret, indulsit*. Juvat hic specialia quædam exempla universalis hujus sollicitudinis se se ad omnes provincias & Ecclesias extendentis, subjungere.

6.) Ut DAMASUS Papa Orientem ab Arianis afflictum litteris suis visitare & consolari non gravetur, scripsit ad eundem BASILIUS Cæsareæ Episcopus circa exitum anni 371. apud Petrum Coustant *col.* 475. hoc tenore: „ Horumce malorum unicum esse remedium „ duximus vestræ commiserationis visitationem. Et quidem nos semper tempore præterito recreavit charitatis vestræ vis admirabilis: atque ob lætum rumorem, quo spes dabatur fore ut visitaremur a vobis, aliquantisper animo corroborati sumus. Verum ista „ spe lapsi, cum durare amplius nequeamus, harumce litterarum nostrarum hortamento „ utimur, ut vos ad opem nobis ferendam excitati viros quosdam mittatis unanimes, „ qui vel dissidentes inter se componant, vel Dei Ecclesias reducant ad amicitiam, vel „ saltem perturbationis hujus auctores vobis notiores faciant: *ut & vobis deinceps compertum sit & exploratum, quibuscum communionem habere debeatis*. Atqui nihil prorsus novum aut insuetum exposcimus, sed quod olim beatis ac Deo charis viris, præsertim „ vobis (id est Romanis Pontificibus Damasi Prædecessoribus) in more fuit positum &c. " Narrat deinceps Basilius, qualiter Dionysius Papa Cæsariensem Ecclesiam per litteras visitaverit. Adde Epistolam. 15. BONIFACII I. de anno 422. apud Coustant *col.* 1042. *seq.* ubi n. 6. specifice refertur, qualiter Orientalium maximæ Ecclesiæ in gravibus negotiis ad sedem Romanam recurrerint ejus opem implorantes.

7.) Postquam Afri ab ANASTASIO I. Papa litteras accepissent, quibus suam erga eos benevolentiam & paternam pro illorum Ecclesia sollicitudinem ostendebat, hi 13. Septemb. an. 401. Carthagine congregati, easdem litteras sibi recitari, & quo pacto illas receperint, synodalibus gestis in hunc modum mandari curarunt in *Cod. Can. Eccles. Afric. c.* 65. „ Recitatis Epistolis beatissimi fratris & consacerdotis nostri Anastasii Ecclesiæ Romanæ Episcopi, quibus nos *paterna & fraterna charitatis sollicitudine ac sinceritate adhortatus est*, ut de hæreticorum & schismaticorum Donatistarum insidiis & improbitatibus, quibus Africanam Ecclesiam catholicam graviter vexant, nullo modo dissimulemus: gratias agimus Domino, quod illi optimo & sancto antistiti suo tam piam curam „ pro membris Christi, quamvis in diversitate terrarum, sed in una compage corporis „ constitutis, inspirare dignatus est.

8.) Ex simili Zelo servandæ unitatis in Fide & puritatis in Disciplina profecta est

INNOCENTII I. Epistola 3. circa annum 404. in Hispaniam missa, & ad Synodum Toletanam directa, in Collectione Coustantiana *col. 763. seqq.* in qua Pontifex ait: ,, Sæpe me & nimia cum teneret cura sollicitum super dissensione & schismate Ecclesiarum, quod per Hispanias latius in dies serpere, & citatiore gradu incedere fama proloquitur; necessarium tempus emersit, quo non posset emendatio tanta differri, & deberet congrua medicina provideri. Nam fratres nostri coepiscopus Hiliarius, & Elpidius Presbyter, partim unitatis amore permoti, partim qua laborat provincia pernicie, ut oportuit, excitati, ad sedem Apostolicam commearunt, & in ipso sinu fidei violatam intra provinciam pacem, disciplinæ rationem esse confusam, & multa contra Canones Patrum, contemto ordine, regulisque neglectis, in usurpatione Ecclesiarum fuisse commissa, nec concordiam, in qua fidei nostræ stabilitas tota consistit, posse retineri, cum dolore & gemitu prosecuti sunt...... Quare incumbendum est dilectioni vestræ, & bonis sacerdotibus adnitendum, quatenus præeunte doctrina in unitatem Catholicæ fidei omnes qui dispersi sunt congregentur; & esse inexpugnabile unum corpus incipiat, quod si separetur in partes, ad omnes patebit lacerationis injurias, & ex se se pestem patietur internam, quando secum compago ipsa confligit. Sed hæc generaliter de unitatis reformatione omnes, tanquam singulis scripta sint, accipiant Sacerdotes. Dehinc in partes animum super omnibus dilectio vestra quæ proponentur intendant &c.

9.) Si ab Hispania oculos deflectamus in Britanniam, videmus ibidem, qualiter ,, Agricola Pelagianus, Severiani Pelagiani filius, Ecclesias Hiberniæ dogmatis sui insinuatione corrupit. Sed actione Palladii Disconi Papa CÆLESTINUS Germanum Autisidiorensem Episcopum vice sua mittit, ut deturbatis hæreticis Brittanros ad fidem Catholicam dirigat, teste Prospero *in Chronico ad annum* 429. Refert autem etiam Prosper *Lib. cont. Collat. c.* 21. *n.* 25. quod idem Papa ,, nec segniore cura ab hoc eodem morbo (Pelagiano) Britannicos liberaverit, quando quosdam inimicos gratiæ, solum suæ originis occupantes, etiam ab illo secreto exclusit Oceani, & ordinato Scottis (Palladio) Episcopo, dum Romanam insulam studet servare catholicam, fecit etiam barbaram Christianam.

10.) Idem CÆLESTINUS Papa de puritate fidei in Ecclesia Constantinopolitana sollicitus, scripsit ad ejusdem urbis Clerum & populum *Epist.* 14. *n.* 1. ,, Nos licet longe positi, ubi perversitate doctrinæ cognovimus nostra membra lacerari, paterna sollicitudine nos urente pro vobis alieno flagravimus incendio. licet inter Ecclesias Dei, quæ in unum Christi thalamum ubique referuntur, nihil longe sit, nihil censeatur alienum. Cum ergo nostra viscera sitis, jure trepidavimus, ne fidem vestram, quæ ubique prædicatur, a tramite veritatis insinuatio male docentis avertat.

11.) Denique, ut plura alia prætermittam, Eutherius Thyanensis & Helladius Tharsensis Episcopi Orientis anno 433. scribunt ad XYSTUM Papam apud Coustant *in Epist. RR. Pont. col.* 1245. ,, Olim quidem sæpius jam ex Alexandria hujusmodi hæreticis Zizaniis insurgentibus suffecit vestra Apostolica Sedes per universum tempus illud ad mendacium convincendum, impietatemque reprimendam, & corrigenda quæ necessarium fuit, muniendumque orbem terrarum ad gloriam Christi, tam sub illo ter beato & inter sanctos habendo Episcopo Damaso, quam sub pluribus aliis gloriosis atque admirabilibus. Cujus rei gratia & nos præsumimus has supplicationes offerre: ut adjuvetis orbem terrarum, & in illa parte quæ tyrannidem sustinet, quæque ad hoc impugnatur, ut iis quæ non conveniunt (nempe Capitulis Cyrilli) assensum præbeat, eo quod nec velit, nec expedire judicet, ut Ægyptiorum Capitulorum varias vocum novitates excipiat." Cum Orientales in hac Epistola JULIUM Papam potuissent nominare, qui Athanasii ad se confugientis causam, donec sedi suæ restitueretur, propugnare non destitit: DAMASUM in medium proferre maluerunt, ut qui Apollinari damnarit hæresim, quam a Cyrillo restauratam prætendebant.

12.) Placuit hæc plurium exemplorum allegatione illustrare, ut simul innotescat, quibus modis Sæculo IV. & V. Romani Præsules per reliquas etiam longissime dissitas Ecclesias gravissimo suo Primatus ministerio in bonum Fidei & Disciplinæ satisfecerint. Scilicet curat imprimis pro posse Pontifex, justa effatum. *Xysti*, ut Ecclesiæ Domini macula desit & ruga. Hunc in finem *Anastasius* Afros paterne & respective fraterne monet, ut sibi a Donatistarum insidiis & novitatibus caveant, *Innocentius* vero Hispanos hortatur, ut violatam Ecclesiæ pacem & concordiam, in qua fidei nostræ stabilitas tota consistit, restituant; confusam disciplinæ rationem emendent, Patrumque Canones san-

ctæ custodiant. Idem Afris denuntiat, qualiter Sedes Apostolica in anxiis & dubiis fidei quæstionibus responsa dare nunquam detrectet. *Cælestinus* orthodoxos Episcopos mittit in Britanniam, qui paganos ad Christianam religionem convertant, & devios ad veram fidem reducant. Hæresum Zizaniis in Oriente pullulantibus, *Damasus* Papa & nonnulli ejus successores Epistolis & Legationibus malo obsistunt, errantes in rectam semitam deducentes, & perversas doctrinas damnantes; cui damnationi Orientales plerumque acquiescunt. Eidem Damaso scripsit Basilius M. ut viros in Orientem mittat, qui vel dissentientes componant, vel dissensionum auctores notent, ut ipse Pontifex noscat, quibus communicare debeat, quibus non.

13.) In omnibus autem his, & pro eorum directione ac pleniore intellectu addendum illud, quod ad Eulogium Episcopum Alexandrinum scripsit S. GREGORIUS M. Lib. VIII. Epist. 30. scilicet: *Verbum JUSSIONIS peto a meo auditu removete; quia scio quis sum, qui estis. Loco enim mihi fratres estis, moribus patres. Non ergo jussi, sed quæ utilia sunt, indicare curavi.*

§. VII.

Romanus Pontifex est tutor & vindex Canonum per universam Ecclesiam. In horum fideli observatione Papa sui Primatus invictum præsidium invenit.

Fuit sane Pontificibus primorum sæculorum intime persuasum, neque dubitabant reliqui per orbem Episcopi, illos a supremo omnium Pastore Christo in altiori specula positos, ut totam quam late patet Ecclesiam circumspicerent, & ubique cum Apostolicas Traditiones, cum etiam Synodalium Canonum statuta sedulo sancteque coli curarent: ubi vero eadem vel per ignorantiam lædi, vel negligi per desidiam, aut etiam a nonnullis præ nimio novitatis studio attentari, deprehenderent, tum (quod suadet pacis & disciplinæ amor) erudirent imperitos, erigerent desides, novarum rerum amantes dedocerent. Demum si nihil promoverent monitis, hortationibus, minis: ea adversus contumaces obverterent media, quæ hunc in finem ab ipsis Canonibus præscripta, non solum illis prodessent ad emendationem, sed & cæteris ad exemplum. Dixi *Media a Canonibus præscripta*: de quorum ratione & modo agemus §. 9. Porro hæc talia sunt, ut non solum non supponant absolutam in Ecclesia monarchiam, sed ex contrario omnem ejus ideam ab illa excludant. Quare non potest Pontifex per se refractarios deponere, uti *cap. IV.* §. 8. nec non *eod. cap.* §. *II. n.* 2. demonstramus: bene vero excommunicare; at excommunicandi jus & facultas nullam arguit jurisdictionem proprie talem in personam excommunicati, quemadmodum *cap. III.* §. 4. visuri sumus; aut si talem a quovis Episcopo, etiam alienum diœcesanum excommunicante, exerceri supponeremus, ea ex Scoti & aliorum sententia communi totius Ecclesiæ nomine, & ex ejus delegatione, exerceri dicenda esset.

1.) A CÆLESTINO Papa Epist. 4. n. 1. in Collectione Petri Coustant *col.* 1066. vere & asseveranter dictum fuit; *In speculis a Deo constituti* (sumus) *ut vigilantia nostra diligentiam comprobantes, & quæ coercenda sunt resecemus, & quæ observanda sunt sanciamus.* Duo in hoc dicto observanda sunt: primum, ut per vigilantiam suam curet Papa, quatenus *coercenda resecentur*; alterum, ut *observanda sanciat*. Potest, uti diximus, rebellia membra excommunicando resecare; potest observanda sancire Constitutionibus & Rescriptis Apostolicis, ea ratione, quam exponemus §. *seq.* & *cap. V.* §. 1. & 2. In priori sensu distinctius scripsit idem CÆLESTINUS Epist. 5. n. 3. *Quisquis conatu fuerit tentare prohibita, sentiat censuram Apostolicæ sedis.*

2.) *Sanctionis*, & quidem pœnalis, exemplum adversus violatores Canonum dedit ZOSIMUS Papa Epist. 9. n. 4. apud Coustantium col. 970. ad Hesychium scribens: *Sciet quisque hæc* (quod scilicet missis litteris interdixerat) *posthabita PATRUM ET APOSTOLICÆ SEDIS auctoritate* (notandum, quod hæc duo coniungat) *neglexerit, a nobis districtius vindicandum, ut loci sui minime dubitent sibi non constare rationem, si hoc putat POST TOT PROHIBITIONES impune tentari. Contumelia enim studio fit quidquid interdictum TOTIES, usurpatur.* Plerumque tamen Pontifices violatoribus Canonum non quamlibet minabantur pœnam, sed *congruam*. Sic SIRICIUS Epist. 1. n. 19. item Cælestinus Epist. 5. n. 3. in hunc modum: *Quæ enim sola admonitionis auctoritate non corrigimus, necesse est per severitatem, CONGRUENTEM REGULIS, vindicemus.* Vid. Coustant col. 637. & 1074.

 3.) Ne-

3.) Neque vero Cælestinus adhibendam hanc severitatem dicit, ut privata quædam constituta defendat, sed ut recidat *ea, qua in eversionem regularum novella presumptione tentantur*. Ita & Siricius, dum iis, qui sacros Ordines illicite vel contulerint, vel susceperint, interminatur pœnas, non simpliciter ait, quia id tentatum contra interdicta nostra est, *sed contra Canones ET interdicta nostra*.

4.) Demum hic recolendum quod ab eodem SIRICIO Epist. 5. n. 1. declaratum, ac deinde his verbis ab Innocentio Epist. 1. n. 2. repetitum: *Litteras tales dare placuit, non qua nova pracepta aliqua imperent, sed quibus ea, qua per ignaviam desidiamque aliquorum neglecta sunt, observari cupiamus; qua tamen APOSTOLICA ET PATRUM CONSTITUTIONE sunt constituta*. Non fuit in his omnibus Romanorum Pontificum animus, novum Jus condendi, antiquos Canones renovandi, in memoriam & usum reducendi uti amplius dicemus *cap. III. §. 7. n. 2. 3.* Laudandus itaque merito LIBERIUS Papa, anno 354. ad Constantium Imp. scribens Epist. 4. n. 3. *Nunquam mea statuta, SED APOSTOLICA, ut essent semper firmata & custodita perfeci. Secutus morem ordinemque majorum, nihil addi Episcopatui urbis Roma, nihil minui passus sum*.

5.) Romanum Pontificem sententiæ Conciliorum executorem esse, iterato declaravit GELASIUS Papa, imprimis quidem in Epistola ad Faustum Magistrum contra Acacium cap. 2. Opp. S. Leonis edit. noviss. Tom. II. Pag. 91. ubi: *Itane non perspicit secundum formam Synodi Chalcedonensis Acacium fuisse damnatum . . . . decessoremque meum executorem fuisse veteris constituti, non nova constitutionis auctorem?* Deinde Epistola ad Episcopos Dardaniæ cap. 2. cit. Tom. II. pag. 96. ibi: *Quibus convenienter, ut dictum est, ex paterna traditione perpensis, confidimus, quod nullus jam veraciter Christianus ignoret uniuscujusque Synodi constitutam, quod universalis Ecclesia probavit assensus, nullam magis exequi sedem oportere pra ceteris, quam primam*.

Adde S. BERNARDI de Consideratione Lib. III. Caput quintum, quod inscribitur: *Summo Pontifici incumbere curam de Apostolicis decretis, & majorum institutis per totum orbem observandis*.

6.) Notanda quinimo sunt quæ in hanc rem scripsit Ill. Bossuetius Defensione Declarationis Cleri Gallicani *Tom. II. in Corollar. pag.* 408. scilicet: „ Hac exequendi aucto„ ritate freti, Gelasius, ac deinde secuti Romani Pontifices, adversus Imperatores, ac „ Regiæ urbis Antistites, in Chalcedonensem Synodum rebellantes, nulla, nova Synodo „ indigere se professi, tanta egere confidentia, tantaque vi, ut Imperatores, totamque „ Orientalem Ecclesiam, ad condemnandos perduelles, sola jam Sedis Apostolicæ auctori„ tate perpulerint. Quid ubi nulla Synodus intervenit? Ecclesiarum consensione freti, „ haud minus fiducialiter egerunt: Pelagianos nullo loco consistere passi sunt, ac superbis „ ne illud quidem solatium reliquerunt, ut ab Oecumenica Synodo damnati viderentur. „ Quis autem Pontifex posteriore ætate, quanonnullis potestate aucti videntur, tanta au„ ctoritare tanta gessit? Tanta potest, auctore & executore Petro, *Capiti connexa Eccle*„ *siarum fides*.

7.) Paulo post subjungit vir Illustrissimus: „ Invicti fuerunt Romani Pontifices, cum „ Canones ab Ecclesiis, sede Apostolica, sive auctore, sive probante susceptos vindica„ runt. His Constantinopolitanos Præsule alta spirantes, & Principum gratia ferociores „ & a Nestorianis Acacianisque usque temporibus Ecclesiæ graves, tanquam in schisma „ eruturos animo providerent, qua gravitate poterant, coercebant. Orientali Ecclesiæ, quæ „ novæ Romæ faveret, Nicænos Canones opponebant; invictos se rati, *quamdiu, ut ipsi* „ *profitebantur, secundum Canonum regulas paternorum, rem gererent* " Contrarium sanctissimæ hujus Disciplinæ observamus in hodierna Politica Romana, quam indicamus *cap. III. §. 7. n. 6.*

8.) Ita est: Tam diu suus stabit Primatui vigor, quamdiu Rom. Pontifex secundum paternorum Canonum regulas rem geret; quam primum hanc metam prætergreditur, cessat *quoad hoc* subordinatio, & (quod naturale est) oritur confusio: *Universa pacis tranquillitas non aliter poterit custodiri, nisi sua Canonibus reverentia intemerata servetur,* inquit S. LEO M. *Epist.* 62. (nunc 92.) *cap. IV.* Primatis authoritas, & Canonum observantia sunt bini cardines, in quibus totus sacer orbis vertitur; horum altero convulso, alter fere extra activitatem ponitur. Ea ratione eodemque sensu scripsit ad Joannem Panormitanum S. GREGORIUS M. *Lib. XIII. Epist.* 44. (nunc 37.) *Tunc status membrorum integer manet, si Caput fidei* (Rom. Pontificem) *nulla pulset injuria*, & *Canonum manet incolumis atque intemerata semper auctoritas*.

9.) Hi-

9.) Habet Universalis Primatus sua jura, partim ex Jure *divino*, partim ex *humano*; imo plura ex hoc quam ex illo. Habet Ordo Episcoporum fere omnia sua ex Jure divino. Quantum ad reciprocam seu respectivam horum jurium observantiam ac defensionem, nemo æquus negabit, quin par debeat esse & æqualis ratio. Ea sane est constans Ecclesiæ traditio. Hinc GREGORIUS M. Lib. III. Epist. 29. ad Presbyteros & Diaconos Mediolanensis Ecclesiæ, in fin. *SICUT ab aliis nostra exigimus, ita singulis sua jura servamus*. Item GREGORIUS VII. Lib. I. Epist. 24. ad Brunonem Episcopum Veronensem: *SICUT Romana Ecclesia debitum honorem impendi a cæteris Ecclesiis, ita unicuique Ecclesiæ proprium jus servare desideramus*. Porro INNOCENTIUS III. Lib. I. Epistola ad Rectores Tusciæ: *SICUT jura nostra volumus servari, sic aliorum jura volumus illibata servare* &c. Itaque si, quod Sacri Canones Ordini Episcopali proprium fecere, naturalis ille Canonum Tutor & Vindex non solum defendat, sed tollat ipsa, aut evertat; naturale est, ut *quoad hoc* Tutor ille non agnoscatur, quoadusque officii sui partes debite resumpserit.

§. VIII.

Summus Pontifex habet jus, universalis Ecclesiæ nomine, leges aliaque observanda proponendi.

Quemadmodum Petrus, Apostolici princeps Collegii, Matthæi XVI. v. 15. seq. Domino *omnes* Apostolos interroganti: *Quem vos me esse dicitis*? pro omnibus *unus* respondit *Tu es Christus filius Dei vivi*: ita & Petri successor ex communi eorum, qui in locum Apostolorum successerunt, sensu, nec non ex universali Traditione, ad Ecclesiam loquitur. Sunt autem quædam in fide tam aperta, ut ea pernegare ne contumaces quidem audeant; & est quædam Ecclesiæ Catholicæ vox, quæ quocunque locorum diffunditur; quam etiam ante omnem dictam sententiam Catholici haud graviter audiunt. Quanto magis cum prolatum judicium ab altissima Petri Sede ad omnes dilabitur Ecclesias? Sic (ut iterum præeuntis Petri exemplo utamur) is Act. I., v. 16. exsurgens dixit in medio fratrum: *Viri Fratres, oportet impleri Scripturam &c.* Quæ cum omnibus manifesta visa esset, nullius exquisita est sententia, sed in verbo Petri omnes agnoverunt sensum Scripturæ.

Non alia ratione Petri successor (cum quo, tanquam Centro, omnium Ecclesiarum Antistites communicant, quique vel hoc etiam titulo communis Traditionis, præ cæteris, gnarus esse, eamve occurrente dubio facilius indagare potest) suborta quæstione veritatem depromit ab alto. Hanc *si omnes*, aut fere omnes *recognoscant*, tum in Petri decreto communem omnium, totiusque Ecclesiæ sententiam venerantur; hocque est quod dixit S. LEO Papa Sermone III. in Anniversario suæ assumptionis cap. 3., relatus in Decreto Gratiani Can. 4. Caus. XXIV. Quæst I. *Manet ergo Petri privilegium, ubicunque ipsius fertur æquitate judicium*. Eo sensu idem S. LEO M. Epist. 93. (alias 63.) scripsit ad Theodoritum Episcopum Cyri: *Gloriamur in Domino, qui nullum nos in nostris fratribus detrimentum sustinere permisit, sed quæ nostro prius ministerio* (al. nostrum prius ministerium) *definierat, universæ fraternitatis irretractabili firmavit assensu* (al. irretractabilis... assensus) *ut vere a se prodiisse ostenderet, quod prius a prima omnium sede formatum, totius Christiani orbis judicium recepisset: ut in hoc quoque Capiti membra concordent*. Alia & plura ejus generis exhibet Bossuetius *Defens. Cleri Gallic. Lib. XIV. cap.* 12. 13. *&* 14. Si autem *graves oriantur seditiones*, fratresque inter se (maxime vero *Episcopi* aut integræ *Ecclesiæ*) collidantur, unicum superest, ut ad *communem Synodum* recurratur, & communis fides communi atque *expressa* Apostolici cœtus & successorum ejus, id est Episcoporum (quorum quisque Ecclesiam suam *in universali Concilio* repræsentat) sententia, Spiritu sancto auctore, declaretur. Quo certe in cœtu sit princeps ipse Petrus; cæterum *communi sententia* judicium proferetur.

Itaque si ex insperato Pontifex extra Concilium ita ediceret, ut in ejus eloquio Ecclesiæ suam traditionem non recognoscerent, his competit jus contradicendi. Ne vero Ille sublime sui Primatus ministerium justæ particularium Ecclesiarum contradictioni exponat, cautelis opus est, queis provida antiquitas usa fuit. Non eas indicamus *cap. IV. §. 2. n. 8. & 9.* Cæterum non solum in legibus condendis, verum etiam in aliis gravibus negotiis totam Ecclesiam tangentibus, & Universalis Ecclesiæ authoritate definiendis, Romanum Pontificem eodem prætaxationis jure uti dicimus *cap. II. §. 7. n. 6. cap. IV. §. 8. n. 5. cap. V. §. 8. n. 2.* Porro quæ præsenti §. tradimus, ea illustrationem, quin & pro re nata modifica-

dificationem ac restrictionem accipere debent ab iis, quæ de Constitutionibus Ecclesiæ uberius tractabuntur *cap. VI.* §. 8.

1.) Non ob quamvis subortam quæstionem sollicitandus Orbis terrarum, aut generalia Concilia statim convocanda sunt, sed ex ea tantum causa, ex qua graves per orbem dissensiones oriuntur, nec aliter pax coalitura videtur. Sed neque ulla lex jubet, aut consuetudo exigit, ut ad œcumenicum Concilium quæcunque quæstiones de *magna* quavis re sed de *obscura ancipiti*, & gravibus altercationem *nebulis involuta* deferantur. Sic in Actis Apostolorum cap. XV. v. 2. Concilium non ideo præcise collectum videmus, quod suborta esset quæstio, sed post ipsam quæstionem *facta seditio non minima*, ut textus loquitur. Vide Jo. Gersonium *Tom. II. col.* 307. *Prop. VI.*

2.) Si Papa (quod Superi avertant) non proponat, sed imponat & imperet universæ Ecclesiæ, etiam sub excommunicationis pœna, quæ particularibus Ecclesiis videantur injusta, aut minus opportuna, magisque pro excessiva elatione primariæ Ecclesiæ, reliquarum vero depressione adinventa, quam universali Ecclesiæ & bono Religionis profutura: Faciendum tunc quod in S. Cypriano laudavit S. Augustinus, quodque vel ipse in illo excusat Bellarminus; de quo nos *cap. II.* §. 12. *n.* 1. & *cap. VI.* §. 9.

3.) Quod pluries hoc Tractatu insinuamus, id & hic ex S. AUGUSTINO repetendum est: scilicet ad damnandam, imo extinguendam, quamlibet hæresim, neque summi Pontificis neque Conciliorum authoritatem semper desiderari. Sic S. Doctor *Lib. IV. ad Bonif. cap.* 12. „ Nunquid congregatione Concilii opus erat, ut aperta pernicies damnaretur? „ Quasi nulla hæresis aliquando, nisi Synodi congregatione damnata sit; cum potius ra„ rissimæ inveniantur, propter quas damnandas necessitas talis extiterit, multoque sint „ incomparabiliter plures, *qua UBI extiterunt*, *ILLIC improbari damnarique meruerunt*; „ atque inde per cæteras terras devitandæ innotescere meruerunt. " Notetur illud: *Ubi extiterunt*, *illic &c.* id est, in iis diœcesibus vel provinciis, in quibus natæ fuerant. Nec non: *Inde devitanda &c.* nulla censuræ Romanæ facta mentione. Adde infra *cap. VI.* §. 2. & *cap. VI.* §. 8. *n.* 3. & 4.

4.) Quando in edicto publico circa materiam fidei Traditio tanquam motivum credendi proponitur, sive a Papa, sive ab alio, non provocatur ad traditionem particularis Ecclesiæ Romanæ, sed aliarum etiam, præcipue Apostolicarum, Ecclesiarum. Sic Gratianus, Valentinianus & Theodosius A. A. A. ad populum urbis Constantinopolitanæ in *Lib. I. Cod. de summa Trinitate*: „ In tali volumus Religione versari, *quam divum Pe„ trum Apostolum tradidisse Romanis*, Religio usque adhuc ab ipso insinuata declarat; quam„ que *Pontificem Damasum* sequi claret, & *Petrum Alexandria Episcopum*, virum Aposto„ licæ sanctitatis. Add. cap. III. §. 6. n. 1.

5.) Qua autem ratione talium decretorum Apostolicæ sedis promulgatio per Ecclesias fieret, paucis verbis, scite tamen ac distincte, explicat INNOCENTIUS I. Epist. 24. n. 4. in Collectione Caustantiana *col.* 854. ubi responsis ad Alexandri Antiocheni consulationes datis subjungit: *Gravitas itaque tua hac ad notitiam Coepiscoporum vel PER SYNODUM, si potest fieri, vel per harum* (litterarum) *recitationem faciat pervenire*, *ut OMNIUM CONSENSU studioque firmentur*. Ex his duplicem observare est Pontificis decreta promulgandi modum: unum quidem, cum Episcopis aliisque *in Synodum* coeuntibus; alterum vero, cum Episcopis itidem, sed singulis & seorsim, denutiata, eorum *consensu* confirmabantur. Quamvis Innocentio magis arrideat facta in Synodali cœtu promulgatio, eamque, *si fieri potest*, præferri amet; haud dubie quia magis authentica est, magisque *omnium consensum*, quo decreta sua firmari cupit, patefaciendum accommodata. Ubi vero est consensus, ibi quoque deliberandi atque dissentiendi facultas supponitur:

6.) Hac via Concilii (scilicet Lateranensis II. anni 1139.) usus fuit INNOCENTIUS II. ad publicandum Decretum Gratiani, ejusque procurandam receptionem. Quamvis enim privatum hoc Monachi opus; anno 1127. uti refert Theolosanus, exaratum, aut saltem, quod mavult Bellarminus, eo anno inchoatum, nec eo judicio ac cura confectum sit, ut nomen *Concordia discordantium Canonum* sustineat, nec a Pontifice aliquo Juris robur acceperit: non tamen eo minus studuerunt Pontifices, ut illud gentibus omnibus tanquam genuinum Corpus Canonum insinuaretur. licet irrito aliquamdiu conatu, cum tot experimentis moniti Reges ac Principes non possent non subolfacere, quid monarchicis his principiis, eorumque generali insinuatione, adfectet aula Romana. Rem sic refert Odericus Vitalis, qui floruit circa annum 1140. Hist. Eccles. Lib. XIII. pag. 919. *Multa eis* Patribus Concilii Lateranensis) *Papa* Innocentius *de priscis Codicibus propalavit*, *insignem-*

que

-que *SACRORUM DECRETORUM TEXTUM congessit. Sed nimis abundans per universum orbem nequitia terrigenarum corda contra ecclesiastica scita obduravit. Unde remeantibus ad sua Magistris apostolica decreta passim per regna divulgata sunt. Sed nihil, ut manifesto patet, oppressis & opem desiderantibus profuerunt, quoniam a PRINCIPIBUS & OPTIMATIBUS REGNORUM cum subjectis plebibus parvi pensa sunt*. Adde Sim. Frid. Hahn *Hist. German. Tom. III. cap. 4. §. 9. p. 203. Not. CC.*

7.) Plura de decretorum Sedis Romanæ publicatione & receptione collegit ac erudite exposuit P. Coustant in Præfat. ad Epistolas Romanorum Pontificum *num. 37. pag 49. & seqq.* Conf. §. præced. n. 2. & seqq. Vid. etiam infra cap. IV. §. 2. n. 7. Sed & illa, quæ in Majoribus, licet non Generalibus Synodis definita fuerant, haud raro ad Romanum Pontificem eo fine dirigebantur, ut per ejus organum omnibus Ecclesiis innotescerent. Sic Patres Concilii primi Arelatensis Acta & Canones a se constitutos dirigunt ad Silvestrum Papam cum Epistola, qua eum rogant, *ut per ipsum*, tanquam *qui majores diœceses tenet* (i. e. cujus authoritas extensiores fines tenet) decreta Concilii *potissimum omnibus insinuentur*: apud Harduinum *Concil. Tom. I. col.* 261.

§. IX.

Qua ratione Papa sollicitudinem suam, ad omnes Ecclesias pro observantia Canonum se se extendentem exercere debeat, ex S.S. Cypriano & Augustino declaratur. Idem exemplis ab Ecclesia Orientali desumptis ostenditur.

Diximus, & inter attributa universalis Primatus primario numeravimus jus & obligationem summi Pontificis, curandi atque intendendi, ut per universam Ecclesiam observentur Canones, tam circa Doctrinam, quam circa disciplinam universaliter receptam. Si autem ulterius, quo modo hæc cura ad mentem & sensum Canonum in usum redigi debeat, exploretur, nonnulla SS. Augustini & Cypriani loca, quibus pro exemplo utimur, nobis sufficiens lumen accendent. Et AUGUSTINUS quidem, postquam *Lib. I. contra duas Epist. Pelagian. cap. 1.* ad Bonifacium Papam scripsisset, necessarium esse, ut irrumpenti Pelagianismo occurratur, addidit, hanc sollicitudinem omnibus Episcopis communem esse, magis tamen ad Romanum Pontificem pertinere: *Cum sit*, ait, *communis omnibus nobis, qui fungimur Episcopatus officio; quamvis in eo praemineas celsiore fastigio, Specula Pastoris*. Itaque si novus in Ecclesia error exsurgat, Episcoporum earum diœcesium, in quibus nascitur, est, se se illi objicere; quod si facere negligant, aut si sola eorum authoritas ad id minime sufficiat, sanctæ sedis pondus adjiciendum est, ut malum eo certius, fortiusque comprimatur. Hac disciplina & methodo usi sunt Episcopi Africæ in negotio Pelagianorum: Scilicet Patres Conciliorum Carthaginensis & Milevitani an. 416., postquam novam hanc hæresim damnaverant, hoc suum judicium INNOCENTIO Papæ communicarunt, ut Apostolicæ Sedis authoritas eis ad suffocandum errorem accederet: *Procul dubio*, ajunt, *ista te permovent, ut ab eis corrigendis, ne latius serpant, multosque contaminent, vel potius interimant, dum sub nomine Christi a gratia Christi penitus alienant, omnino dissimulare non possis*; apud Harduinum *Tom. I. col.* 1223. Atque ea ratione decreta Romani Pontificis in materia fidei ad universam Ecclesiam pertinent; attamen salvo jure Episcoporum, hæc decreta examinandi, uti alio loco dicemus. Eadem de Pontificio Primatu, hujusque exercitio disciplina concipitur ex Epistola S. Cypriani scripta circa annum 254. ad Stephanum Papam occasione Marciani Arelatensis Episcopi, quem Novatianorum sectæ addictum ex Faustini Lugdunensis litteris intellexerat. Hunc cum Præsules Galliæ a sua sede deponere negligerint, scripsit ad Stephanum Papam CYPRIANUS *Epist. 13. Lib. III.*: *Cui rei nostrum est consulere & subvenire, Frater Charissime, qui divinam Clementiam cogitantes, & gubernandæ Ecclesiæ liberam tenentes &c.* Agnoscit hic imprimis S. Martyr & Doctor, firmatque, omnibus Episcopis pro bono universalis Ecclesiæ vigilandum, maxime enascente adversus fidem errore: *Idcirco*, addit, *Frater Charissime, copiosum est corpus Sacerdotum, concordia mutuæ glutine atque unitatis vinculo copulatum, ut si quis ex Collegio nostro hæresim facere, & gregem Christi lacerare, & vastare tentaverit cæteros*. Ex hoc principio Cyprianus, quanquam a Gallia remotus, venit in adjutorium fidei in illa periclitanti. Attamen amplius quoad hoc in Romano Pontifice jus recognoscens, hunc urget, ut majorem suam authoritatem interponat, eo fine, ut deposito Marciano, alioque in ejus locum constituto Episcopo, schismatis tollatur occasio: *Dirigantur*, inquit, *ad provinciam*,

& ad

& ad plebem Arelate consistentem a te litteræ, quibus abstento Marciano, alius in locum ejus substituatur, & grex Christi, qui in hodiernum ab illo dissipatus, & vulneratus contemnitur, colligatur. Non quasi solius Stephani Papæ authoritate Marcianus destituendus, & alius in ejus locum ponendus esset Arelate Episcopus (nam de simili Romani Pontificis jure tunc ne cogitabatur quidem) sed ut promotore Stephano, tanquam inter omnes Primas tenente, Episcopi Galliæ excitarentur ad satisfaciendum suo officio adversus Collegam schismaticum. In proprio significatu *abstentio* significat *excommunicationem*, in extraneo *depositionem*; quanquam hæc potius illius esset sequela: utrumque autem, sicut & quod de *colligendo dissipato* per Marcianum *grege* mox subditur, erat synodi materies; quam proinde hujus negotii causa in Gallia collectam fuisse prudenter creditur. Subjungit in fine Epistolæ S. Pater: *Significa plane nobis, qui in locum Marciani Arelate fuerit substitutus, ut sciamus, ad quem fratres nostros dirigere, & cui scribere debeamus.* Hoc scire Cypriani intereat, ut nosset, cui dirigendæ essent Litteræ Formatæ, ad communionem unitatemque cum Galliis servandam. Simili supremi muneris sui vigilantia CÆLESTINUM Papam, postquam a S. Cyrillo de prævaricatione Nestorii monitus fuerat, adversus hunc usum fuisse, dicemus *cap. V.* §. 4. *n.* 2. Præter complura alia, quæ per decursum hujus Capitis insinuamus.

1.) Omnis Ecclesiastica potestas versatur circa *Dogma*, aut circa *Disciplinam*. Quæ circa illud sit Romani Pontificis præcipua & generalior, quæ respectiva Episcoporum, auctoritas, apparet ex jam dictis, & iis, quæ cap. IV. §. 2. porro trademus. Quod ad externum Ecclesiæ regimen attinet, de ejus partibus agemus singulatim tum eodem capite IV tum alibi. Nullam prætermittemus regiminis Ecclesiastici partem, in qua aliquid juris sibi vindicare possit Romanus Pontifex: & ubilibet curate indagabimus, quid in quavis habeat juris *originarii*, quid *adventitii*. Eo intuitu tractabimus de *Conciliis*, de *Judiciis*, de *Legibus* &c.

2.) Hic prævie asserimus, principalius jus & officium Primatis nostri nullum esse, quam ut *ante alios omnes* curet, ut circa *fidem* & *mores* statuta Canonum maneant illibata; diverso tamen modo: fides enim eadem esse debet in toto mundo; mores econtra, quatenus legi divinæ non repugnant, & substantiam rerum credendarum non ingrediuntur, pro genio, usu & statu provinciarum ac regnorum varii esse possunt; nec tenentur populi & diœceses particulares suos usus, siquidem illaudabiles non sint, universalitati accommodare.

3.) Quæ ex SS. Augustino & Cypriano *hoc* §. pro regula proposuimus, ex actis Ecclesiæ *Latinæ* desumpta sunt. Sed nec alia disciplina *Græci* utebantur respectu primæ sedis. Hinc S. BASILIUS *Epist.* 69. scripsit ad Athanasium: *Visum est mihi consentaneum, ut scribatur Episcopo Romano, ut quæ hic geruntur consideret, & sententiam expromat*, scilicet ubi pro religione *in commune* consulendum est minime prætereundus Romanus Pontifex; imo hujus partes sunt, ut causa legitime discussa primus suam sententiam expromat, præsertim si ea causa generalior sit, & malum latius serpere velle videatur. His principiis innixus idem S. BASILIUS *Epist.* 70. scripsit ad Damasum Papam: *Omnino nihil exposcimus novi, sed quod & cæteris olim beatis ac Deo dilectis viris usitatum & præcipue vobis. Novimus enim ex serie memoriæ, a Patribus nostris interrogatis & litteris etiamnum apud nos asservatis edocti, Dionysium beatissimum illum Episcopum* (Romanum) *qui apud vos & recta fide & reliquis virtutibus enituit, invisisse Ecclesiam nostram Cæsariensem, & Patres nostros per litteras consolatum esse, ac misisse, qui fratres captivos redimerent .... Nunc difficilior ac tristior est rerum nostrarum status, & cura majore indiget. Neque enim terrenarum ædium lugemus demolitionem, sed excidium Ecclesiarum: neque corporum servitutem, sed animarum captivitatem quotidie ab hæresis propugnatoribus perfici videmus. Quare nisi jam ad suppetias ferendas excitemini, paulo post nec quibus manum porrigatis inventuri estis, omnibus sub hæresis potestate redactis.* Aliud pro Orientali Ecclesia exemplum dedimus paulo ante in Cælestino Papa respectu Nestorii. Tertium addemus *cap. III.* §. 6. *n.* 4.

4.) Hanc certe universalem Ecclesiarum curam, & servandæ in eis, tam Græcis, quam Latinis orthodoxæ fidei, S. DIONYSIUS ALEXANDRINUS & tota ejus Ecclesia agnovit in Dionysio Episcopo Romano; cum enim ille a quibusdam Catholicis, quasi male sentiret de SS. Trinitate, delatus fuisset, misit ad Dionysium Romanum apologeticos libros, quibus ab omni hæreseos suspicione se purgavit. Vid. BARONII *Annal. Eccles. Tom. II. an.* 263. *n.* 31. *& seqq.*

5.) Accidit nonnunquam, ut Papa hæresim ejusque auctorem seu fautorem damnaret atque,

atque loco, etiamsi Episcopus esset, pellendum decerneret. Attamen id ita eveniebat, ut Pontifex depositionem ipse, & jure suo, decernere non videretur, sed hæc tanquam damnationis & excommunicationis sequela haberetur, aut vero quæ a Papa eatenus decreta essent in Synodo deinde confirmarentur. Ita cum ad Siricium Papam delata esset impia Joviniani scriptio, errorem ipsum & fautorem erroris, convocato Clero, rogataque prius omnium sententia, anathemate confixit; Sic autem confixit, ut non tam judicare se, quam Apostoli præcepto obsequi, ejusque judicium denuntiare profiteretur: *Apostoli*, inquit Epist. 7. n. 4. *secuti præceptum, quia aliter quam quod accepimus annuntiabant* (Jovinianus ac Socii) *omnium nostrum tam Presbyterorum & Diaconorum, quam etiam totius Cleri, unam scitote fuisse sententiam, ut..... qui incentores novæ hæresis & blasphemiæ inventi sunt, divina sententia & nostro judicio extra Ecclesiam remaneant*. His jungendum Decretum Zosimi Papæ, quod retulimus §. 7. n. 2. Tulerat etiam Papa Cælestinus in Pelagianos depositionis sententiam; hanc firmat EPHESINA SYNODUS, anno 431. ad Cælestinum scribens: *Lectis in sancta Synodo gestis qua celebrata sunt in depositionem irreligiosorum Pelagianorum & Cælestianorum Cælestii, Pelagii, Juliani, Prasidii, Flori, Marcelliani, Orontii, & similia eis sapientibus, censemus & nos valida & firma perdurare quæ definita fuerunt a tua reverentia, & consentanei sumus in sententia omnes depositos eos habentes*; apud Harduinum *Tom. I. Concil. col.* 1510. Coustantium in *Collect. Epist. RR. PP. col.* 1175. Adde infra cap. V. §. 4. n. 9.

§. X.

Rom. Pontifex habet jus mittendi Legatos ad opus officii sui Primatialis.
Ne vero in hoc committantur abusus in plerisque regnis muneri & functionibus Legatorum fines ponuntur.

Reliqua Romani Pontificis reservata, supra §. 4. enuntiata, aliis locis opportunius, non minus tamen solide, elucidabuntur. Hic interim prætermittendum non est, quod Papæ pro exercitio & usu jurium suo Primatui adhærentium competat facultas habendi in provinciis & regnis *Vicarios & Legatos*. Hinc INNOCENTIUS I. exemplo provocatus Apostolorum, qui *principes Evangelii constituti, cæterarum rerum causas necessitudinesque suis discipulis curandas obeundasque mandarunt*, scripsit anno 412. Thessalonicensi Episcopo Rufo: *Divinitas ergo hac procurrens gratia ita longis intervallis, disterminatis a me Ecclesiis discat consulendum, ut prudentiæ gravitatisque tuæ committendam curam causasque censeam*. Epist. 13. Adde S. GREGORII M. Epist. 54. & 55. Lib. V. nov. edit. Scilicet cum supremo Pontifici vi sui muneris incumbat cura, inspectio, & quædam superintendentia in omnes Ecclesias, is nullibi, *quoad hoc*, potest haberi pro extraneo. Quia vero ipse omnibus adesse non potest, sic prohiberi nequit, quominus per Nuntios has suas partes expleat. Ea ratione in *cap.* 20. *de Consuetud. inter Extravagantes Communes* Principes & subditi excommunicantur, si prohibeant ingressum Legati Pontificis.

Interim minor majorve fuit Legatorum authoritas, prout creverunt, obstetricantibus Isidorianis Decretalibus, jura Romanorum Pontificum. Equidem Concilium Tridentinum agnoscens ejus authoritatis, qualis tunc a Legatis exercebatur, abusum, aliquos ei limites posuit, ast posteritati relictum mansit, detecta serius earundem Decretalium falsitate & injustitia, penitus emendare quod hæc in parte Regnis noxium, & Episcoporum Juribus adversum intelligitur.

1. Ab initio Legati Pontificii ne minimam quidem partem jurisdictionis exercebant, sed erant meri *Apocrisarii*, & *Responsales*. Cum sub Christianis Imperatoribus Ecclesia cœpit exaltari, suos in comitatu Cæsarum Papæ habebant Legatos, qui Imperatoribus negotia proponerent, & de his referrent iterum ad Pontificem, adinstar Legatorum aliorum Principum.

2.) Sæculo IX. post falsas Decretales Nuntii Apostolici amplissimam potestatem sortiebantur, ut ad speciem regiminis sæcularis essent instar Præsidum provinciarum; exercebantque concurrentem cum Episcopis jurisdictionem. Aucta hæc sunt maxime sub Gregorio VII. & Bonifacio VIII. adeo, ut quidquid esset jurisdictionis, vel contentiosæ, vel voluntariæ, hoc iidem Legati in provinciis exercerent. Vid. clar. Barthelii *Annotat. ad Jus Can. P. Engel Lib. I. Tit.* 30. *pag.* 108.

3.) Protensa in immensum illorum potestate, depressa plane, & ab nihilum fere redacta

dacta jacebat authoritas Archiepiscoporum & Episcoporum, quorum beneficia Legati conferebant, & præripiebant jurisdictionem. Tandem per subsequentia Concilia, Constantiense & Basileense, potissimum vero per Tridentinum *Sess. XXIV. cap.* 20. quodammodo restricta est excessiva hæc Legatorum authoritas, & Episcoporum jurisdictio quasi postliminio restituta; ita, ut sub pœna nullitatis omnes causæ in prima instantia coram Episcopis tractandæ sint, nec detur nisi a *definitivis* eorum sententiis appellatio. Observat autem Barthelius *loc. cit. pag.* 209. propter has, similesque restrictiones non mitti amplius Cardinales, sed plerumque Archiepiscopos in Partibus.

4.) In Gallia, Belgio, & Sicilia, Pontificii Legati ne minimam partem jurisdictionis exercent. Antequam autem in Galliam admittantur, indigent permissione Regis: bulla legationis Parlamento Parisiensi exhibetur, in qua si quid inveniatur Libertatibus Ecclesiæ adversum, illud modificatur; sic verificatæ, approbatæ, & modificatæ facultates Nuntii registrantur in omnibus Regiis Curiis (*Parlements*) ad quarum districtus eædem facultates extenduntur; denique jurat Nuntius, se non aliter, quam ita, & quamdiu Regi placitum fuerit, his approbatis facultatatibus usurum. Hericourt *Loix Ecclesiastiques Part. I. cap.* 7. §. 6. *seqq.*

5.) In Germania Nuntii Apostolici ampliore adhuc utuntur potestate, quam in aliis regnis; cognoscunt nempe in illa, & decidant causas in secunda & ulteriore instantia; non tamen id peræque in omnibus Germaniæ partibus: Moguntini e. g. nuntio ad tractum Rheni nihil jurisdictionis in sua Archidiœcesi permittunt. Hæc variationes, tam temporum, quam locorum, sufficiunt ad probandum, omnia hæc, quantum cum essentialibus juribus Primatus necessariam non habent connexionem, mutationibus esse obnoxia, neque aliud fere habere fundamentum, quam *in origine* falsas Decretales, *in conservatione* majorem vel respective minorem potentiam, vigilantiam & genuinorum Jurium notitiam; quæ omnia *in Sacris* non faciunt Jus.

6.) Quemadmodum *Legatis*, ne limites Pontificiæ potestatis excederent, fines a Regibus & Synodis positi sunt, ita & Romanæ Sedis *Vicariis*, hinc inde in partibus constituti, suos invenerunt obices, ut primum Episcoporum, Metropolitanorum, seu Provincialium Synodorum præjudicium observantur. Ex pluribus exemplis damus unum alterumve: Cum SERGIUS Papa II. anno 844. Drogonem Metensem Episcopum suum trans Alpes Vicarium constituisset, ut omnium illic sollicitudinem gereret, cum potestate congregandi Synodos generales in Germania & Gallia iisque præsidendi, recipiendi etiam auctoritate Apostolica appellationes, examinandi Episcopos & Abbates &c. Patres Concilii Vernensis, eodem anno mense Decembri habiti, imprimis statuerunt Canone XI. *de prælatione reverendissimi Drogonis desinire aliud non audemus, nisi exspectandum, quam maximus cogi potest, Galliæ Germaniæque conventum, & in eo Metropolitanorum reliquorumque Antistitum inquirendum esse consensum, cui resistere nec volumus, nec valemus.* Deinde vero hunc consensum nunquam secutum fuisse, sicque Pontificium hunc Vicariatum, tanquam juribus aliorum Præsulum præjudicialem, evacuatum mansisse, intelligimus ex Hincmari *Epist. XLIV. cap.* 30. ubi: *Quod* Drogo *affectu ambiit, effectum non habuit: & quod efficacia usu, non consentientibus quibus intererat, obtinere non potuit, patientissime, ut eum decuit, toleravit, ne scandalum fratribus Consacerdotibus generans, schisma in sanctam Ecclesiam introduceret.*

7.) Similiter cum Ansegiso Episcopo Senonensi a Romana sede jura Apostolici Vicariatus per Galliam & Germaniam attributa essent, atque Episcopis in Pontigonensi Synodo congregatis authoritate Caroli Calvi Imp. ea agnoscenda proponerentur, hi Pontificium decretum acceptarunt quidem, sed non aliter, quam *ut servato singulis Metropolitanis jure privilegii secundum sacros Canones, & juxta decreta Sedis Romanæ Pontificum, ex eisdem sacris Canonibus promulgata, Domni Joannis Papæ Apostolici jussionibus obedirent. Et cum Imperator & Legati Apostolici satis egerint, ut absolute Archiepiscopi responderent, se obedituros de primatu Ansegisi, sicut Apostolicus scripsisset aliud, nisi ut prædictum est, responsum ab eis extorquere non potuerunt.* Annales Bertiniani *ad annum* 876. Cum autem hac declaratione inattenta Imperator jussisset sellam plectilem poni ante omnes Episcopos Cisalpini regni sui, & in ea Ansegisum collocari, reclamavit Hincmarus Remorum Archiepiscopus, audientibus omnibus, *hoc factum sacris regulis obviare*; & sic soluta est Synodus in illa die. De hoc negotio iterum agemus infra *cap. IV.* §. 1. *n.* 4. Adde Petrum de Marca *de C. S. & J. Lib. V. cap.* 45. *n.* 2. 3. 4. & 6. nec non *Lib. VI. cap.* 29. *n.* 3. 4. 5. item *cap.* 28. *n.* 12.

Hæc

Hæc sufficiunt ad probandum jus Episcoporum, Principum, Nationum, contradicendi Litteris Legatorum & Vicariorum papalium; in quantum eæ illorum juribus præjudicant, aut genuinis Canonibus adversantur. Pone tamen, exstare exempla similium litterarum & commissionum, quibus contradictum haut appareat: sive illud factum sit aliquorum indulgentia, veris Juris ignorantia, seu alia quavis causa, per hoc Romanæ Curiæ rationibus nequidquam accedit. Vid. infra *cap. VIII.* §. 5.

§. XI.

Principatus Summi Pontificis per universam Ecclesiam non tam est jurisdictionis, quam ordinis, ac consociationis.
Quo sensu Papa dicatur Episcopus Universalis?

Vidimus §. 8. *cap. I.* quanto studio laboraverint in Concilio Tridentino Romani, ut Pontifex *Universalis Ecclesiæ Episcopus & Rector* declararetur; tanquam frustraneo conatu. Exposuimus præsentis Capitis §. 4. & *seqqu.* qualiter eidem summo Pontifici incumbat *sollicitudo universæ Ecclesiæ*, seu, ut malunt Galli, *sollicitudo omnium Ecclesiarum*; at inde non sequitur, Papæ competere jurisdictionem proprie dictam, & immediatam in omnes Ecclesias. Diximus §. 8., esse ei jus proponendi Leges ab omnibus Ecclesiis observandas; verum addidimus, id eum facere non suo jure, sed universalis Ecclesiæ nomine, proindeque ab hujus voluntate dependere, an has ut suas velit agnoscere. Ad eum non pertinere de quibuscunque per orbem Christianum ecclesiasticis causis cognoscere & statuere; imo ante Concilium Sardicense ne ulla quidem ratione jus appellationis ad eum pertinuisse probabimus *cap. V.* Potest convocare Generale Concilium; sed & Senatum congregat Præses, absque eo quod solus jurisdictionem teneat, quæ penes Corpus residet. Debet in casu exortæ hæresis (sicut fecit Stephanus Papa in causa Marciani Arelatensis) scribere ad Episcopos Provinciæ vel Regni, ut schismaticum Episcopum causa cognita deponant, scandalum tollant, Canones Conciliorum universaliter receptos observent, & similia; si vero hi monitis minus obsecundent, ipse per se, suaque Primatiali authoritate scandalosum vel hæreticum Præsulem non deponit (hoc enim ex sensu genuinorum Canonum in ejus facultate non est) sed eum, eique adhærentes excommunicat. Ast ne ipsa quidem hæc excommunicatio est actus jurisdictionis proprie talis, uti *cap. seq.* demonstrabimus, quippe cujus jus cuique Episcopo respectu cujuscunque hæretici, etiam non subditi, competit. Vere etenim GELASIUS Papa Kal. Nov. an. 493. scripsit ad Faustum legationis officio Constantinopoli fungentem apud Harduinum Collect. Concil. Tom. II. col. 884. *Quod non solum Præsuli Apostolico facere licet, sed unicuique Pontifici, ut quoslibet & quemlibet locum, secundum regulam hæreseos ipsius ante damnatæ, a Catholica communione discernant.* Clerus Gallicanus in celebri sua Declaratione de Ecclesiastica potestate anno 1682. edita, propositione quarta edixit: *irreformabile non esse S. Pontificis judicium, nisi Ecclesiæ consensus accesserit;* mox addens: *in fidei quæstionibus præcipuas esse ipsius partes, ejusque decreta ad omnes & singulas Ecclesias PERTINERE.* Recte haud dubie; nec quisquam bonus Catholicus aliter sentiet. Sed vigilant verbo *Pertinere* Clerus usus fuit, quod conjunctum cum præcedente *negativa irreformabilitatis*, ac cum jure omnium & singulorum Episcoporum propria veraque, in ipsos a Christo delapsa, authoritate cognoscendi de puritate Decretorum fidei a Romana sede emanantium sufficienter excludit *imperium*, quod omni jurisdictioni vere tali connatum est. Quærit in causis *Doctrinæ* vera sunt, in negotiis *Disciplinæ* minus adhuc dubii habent, & difficultatis. Sed de his agemus plenius infra *cap. V.* §. 4.

1.) In contentione, quæ fuit inter S. STEPHANUM Papam & S. CYPRIANUM de Baptismo Hæreticorum, hic S. Pater illum in Cartaginensi Synodo III. circa an. 255. apud Harduinum *Tom. I. col.* 159. perstringens ad Collegas suos, ex tribus Africæ provinciis congregatos, dixit: Neque enim quisquam nostrum Episcopum se esse Episcoporum con-
„ stituit, aut tyrannico terrore ad obsequendi necessitatem Collegas suos adigit, quando
„ habeat omnis Episcopus pro licentia libertatis, & potestatis suæ arbitrium proprium,
„ tanquam judicari ab alio non possit cum nec possit ipse alterum judicare. Sed exspe-
„ ctemus universi judicium Domini nostri JEsu Christi, qui unus & solus habet potesta-
„ tem & præponendi nos in Ecclesiæ suæ gubernatione, & de actu nostro judicandi. “
Qui bona fide contulerit inter se quæ in hac controversia Stephanum inter & Cyprianum

acta sunt, animadvertet facile, S. Cyprianum, licet alias Primatum Romani Pontificis probe recognoverit, uti hujus Capitis §. 3. *n.* 3. demonstravimus, verum imperium & externam coactionem ab eo exclusisse. Talem scilicet hic S. Martyr præter-propter fatebatur principatum summi Pontificis in *universali* Ecclesia, qualem Cyprianus gerebat in *Africana*, qui æqualitatem & libertatem Episcoporum Africæ non infirmabat, sed jus solum dabat Concilia convocandi, illisque præsidendi, Coepiscopos fraterne admonendi, similiaque, quæ Romano Pontifici *per totam Ecclesiam* competunt, in sua Africana exercendis eo semper salvo, quod Stephani R. P. universalis Primatus sit ex institutione Christi, Cypriani econtra humanæ ordinationis. Confer Steph. Baluzii *Annot. ad Cypriani Epistolas pag.* 387. 389. 400. *&c.* Imprimis vero lege ipsum CYPRIANUM pro Episcoporum omnium paritate fortiter disputantem *Epist.* 71. *pag.* 127. *Epist.* 73. *pag.* 137. *Epist.* 55. *ad Cornelium Romanum pag.* 86. *seq.*

2.) Quod multi in Papa *Jurisdictionem* vocant, nos *Authoritatem* dicimus. Quis rectius loquatur, judicent peritiores. Forte de re convenimus, sicque inutilis esset de voce concertatio. Saltem nos cum Tridentino loquimur, quod quoties de primariis Apostolicæ Sedis in Ecclesia juribus agit, semper *authoritatis*, numquam *jurisdictionis* vocabulo utitur. Vid. Sess. VII. in fine Præfat. de Reform. & Sess. XXV. cap. 21. Dico itaque, Romani Pontificis Primatum non esse simplicem nominis & gradus prærogativam; ad eum originarie pertinere jus immediatum & universale vigilantiæ, adhortationis, imo excommunicationis, eo, quo diximus sensu, aliaque quæ hoc Cap. singulatim recensuimus. Hac ratione ex omnibus totius orbis Ecclesiis ad Papam recurri potest, atque ad eum referri debet de gravioribus causis, fidem & unitatem Ecclesiæ concernentibus. Loquimur identidem de juribus Primatui *a Deo* annexis, non de iis, quæ illi *ex facto hominum*, accesserunt, sive per Ecclesiæ consensum & legitimos Canones, sive per spurias Decretales, sive demum per obscurorum fata temporum & circumstantiarum. Pluribus de hac materia & ex professo agemus *cap. V.* §. 4.

3.) Graviter sane peccant, qui eo sensu Romanum Pontificem *Catholicæ Ecclesiæ Episcopum* dici existimant, quasi Catholica Ecclesia ejus diœcesis sit, in qua ipse proprio jure Episcopum agat, reliqui Episcopi, præter nomen, vicariam illius unius præfecturam tantum administrent. Hos sæpe in Epistolis suis perstringit S. GREGORIUS M. Maxime autem notanda sunt verba Epistolæ ejus ad Eulogium Alexandrinum, quæ est XXX. Lib. VIII. Indict. 1. nov. edit. ubi: *Indicare quoque*, ait, *vestra Beatitudo studuit, jam se quibusdam non scribere superba vocabula, quæ ex vanitatis radice prodierunt, & mihi loquitur, dicens; SICUT JUSSISTIS. Quod verbum jussionis peto a meo auditu removete; quia scio quis sum, qui estis. Loco enim mihi Fratres estis, moribus Patres. Non ergo jussi, sed quæ utilia sunt, indicare curavi. Non tamen invenio Beatitudinem vestram hoc ipsum, quod memoriæ vestræ retulit, perfecte retinere voluisse. Nam dixi, nec mihi vos, nec cuiquam alteri tale aliquid scribere debere; & ecce in præfatione Epistolæ, quam ad meipsum, qui prohibui, direxistis, superbæ appellationis verbum, Universalem me Papam dicentes, imprimere curastis. Quod, peto, dulcissima mihi Sanctitas vestra ultra non faciat, quia vobis subtrahitur, quod alteri plus quam ratio exigit, præbetur. Ego enim non verbis quæro prosperari, sed moribus. Nec honorem esse deputo, in quo fratres meos honorem suum perdere cognosco. Meus namque honor est universalis Ecclesiæ. Meus honor est, fratrum meorum solidus vigor. Tunc ergo vere honoratus sum, cum singulis quibusque honor debitus non negatur. Si enim universalem me Papam vestra Sanctitas dicit, negat se hoc esse, quod me fatetur universum. Sed hoc absit. Recedant verba, quæ vanitatem inflant, & charitatem vulnerant. Et quidem in sancta Chalcedonensi Synodo, atque post a subsequentibus Patribus hoc decessoribus meis oblatum vestra Sanctitas novit, & tamen nullus eorum uti hoc unquam vocabulo voluit, ut dum in hoc mundo honorem Sacerdotum diligerent omnium, apud omnipotentem Deum custodirent suum.* His confirmantur quæ præcedentibus insinuavimus. Cæterum perverse religiosus foret, qui aliter, ac Sedes Apostolica per S. Gregorium, aut sentiret, aut scriberet.

4.) In hanc Epistolam & titulum *œcumenici Episcopi* ita commentantur eruditissimi editores Benedictini Operum S Gregorii M. *Tom. IV. pag.* 248. „ Quod spectat ad vocis hujus significationem, idem est *œcumenicum*, ac *universale*: & Concilium œcumenicum „ dicitur, quod ex omnibus mundi partibus convocatur & congregatur .... Si in hoc significatu quid sit œcumenicus Episcopus aut Patriarcha constituamus, statim quale in „ Religione Christiana monstrum foret hujusmodi Episcopus manifestum fiet. Nullus „ enim universalis Episcopus fieri proprie potest, nisi exclusis cæteris aliisque Episcopis;

„ cæte-

„ etenim si totius orbis Christiani unus quispiam foret Episcopus, cui alteri locus relin-
„ queretur? Id vero sacræ Scripturæ diserte adversatur, quæ non obscure nos docet
„ Spiritum sanctum posuisse *non unum sed plures* Episcopos regere Ecclesiam Dei. Unus
„ quidem est grex Christi, sed plures gregis hujus Pastores sunt, qui singuli unam hujus
„ gregis portionem pascendam & regendam susceperunt.

Et postea *pag.* 251., „ Immerito vero heterodoxi, apostolicæ Sedis hostes infensissimi, ad
„ se trahunt quod S. Gregorius docet, *œcumenici* nomen ne Romano quidem Pontifici
„ concedi posse, cujus primatum & amplissimam in omnis Ecclesiæ jurisdictionem hac
„ sententia pulsari contendunt. Sic ex sancti viri modestia & humilitate fragrantibus il-
„ lis floribus non mel ut apes, sed venenum conficiunt ut arenæ. At non attendunt
„ *œcumenicum* eo sensu quo S. Gregorius vocem hanc interpretatur, significare unicum
„ in tota Ecclesia Episcopum, quod ultra fatemur Papæ non congruere, & ad supre-
„ mam ejus dignitatem ac potestatem minime convenire. Cæcutiunt autem qui non vi-
„ dent Gregorium ipsum de se suaque *authoritate* (hoc vocabulum supremo ejus juri
„ melius convenire existimamus, quam illud *jurisdictionis*. Vid. cap. V. §. 4. n. 9.) tam
„ modeste sentientem, jurisdictionem tamen in tota Ecclesia exercuisse liquet. Adde
„ cap. VII. §. 1. n. 6.

5.) S. Leonis M. Epistolæ 26. hæc proponitur epigraphe: *Cæsari Theodosio religiosissimo & piissimo Augusto, Leo Papa Ecclesiæ CATHOLICÆ Urbis Romæ*. Sanctus hic Pontifex, qui alias simplici hac appellatione: *Leo Episcopus*; vel ista: *Episcopus Urbis Romæ* contentus est: nihil aliud extraordinaria illa inscriptione designat, quam *Catholicæ communionis Episcopus*, ut loquitur Epiphanius Hæres. XLII. Eadem ratione eodemque sensu, quibus de Aurelio Carthaginensi, Augustino & Fortunatiano Episcopis Africanis, in Carthaginensi Collatione cum Donatistis ita scribitur: *Fortunatianus Episcopus Ecclesiæ Catholicæ: Aurelius Episcopus Ecclesiæ Catholicæ: Augustinus Episcopus Ecclesiæ Catholicæ dixit*: scilicet ut se hac formula ab Hæreticorum conventiculis & communione secernerent. Creduntur huic appellationi occasionem primi dedisse Donatistæ, qui Ecclesiam in parte collocabant; quibus *Catholicæ Ecclesiæ* nomen opponunt Ecclesiæ per orbem diffusæ assertores Episcopi.

§. XII.

In primævo statu, in quo Primatus octo sæculis perstitit, bono Unitatis optime prospectum fuit.

Verum inquient Romani: Si summo Pontificatui ex natura Primatus & Jure divino non adhæreat jus proprium & *absolutum* in rebus sacris, præsertim fidei, decidendi, statuendi, & imperandi, non erit a Deo satis prospectum bono suæ Ecclesiæ & securitati fidei: interim dum judicium universalis Ecclesiæ exspectatur, hæreseos malum serpet latius, quisque facile inveniet prætextum licentiæ ad vilipendendum decreta primæ Sedis, & in incerto fluctuabit Religio. At minime existimamus, in sententia nostra (quæ est eadem cum sententia Patrum, & conformis systemati florentissimorum Ecclesiæ sæculorum) minus consultum stabilitati fidei, quam finaliter reducimus ad hunc Apostolici Symboli articulum: *Credo in Spiritum sanctum, SANCTAM ECCLESIAM CATHOLICAM*. Quis existimabit, a veris Christianis, qui se *corde* & *ore* Ecclesiæ filios agnoscunt, & subditos profitentur, decreta etiam particularium Synodorum, & summorum Pontificum facile contemnenda? Non ignoramus, plurimas hæreses sola Romanorum Pontificum authoritate, nullo interveniente Concilio, damnatas & suppressas esse. Sed, quis unquam sustinuit, a solis œcumenicis Conciliis hæreses damnari & profligari posse? Ad extremum hoc remedium tunc demum recurrendum est, si difficultas aut hæresis tolli non possit intermediis judiciis Episcoporum, Conciliorum diœcesanorum & provincialium, demum Romanorum Pontificum, quibus omnibus pro re nata competit de rebus fidei judicium, quanquam non ultimatum & irrefragabile.

1.) Neque sic (quod forte quis nobis male affinget) arma privatis suppeditamus *ad resistendum* Romano Pontifici, legitimo Ecclesiæ Capiti a Christo constituto. Quando, per quos, & quomodo ad Ecclesiam, id est, ad generale Concilium, a Papa recurri possit, dicemus alibi; uti & quæ media interim adversus irrumpentes hæreses adhibenda sint. Vid. *cap. VI.* §. 8. Cæterum nemo dubitat, quin resistentia possit esse legitima. Hoc cer-

te putavit Bellarminus, dum *Lib. IV. de Rom. Pont. cap. 7. Opp. Tom. I. col.* 817. *Lit. C. edit. Col.* docet, S. Cyprianum Stephano Papæ (qui tamen vera bonaque ordinaverat) propter repugnans dictamen conscientiæ obedire non debuisse.

2.) Quid si integrum Regnum aut Respublica, magna Provincia, & plures Episcopi prudentes & pii, rationabiliter credant, extare casum, de quo in Decreto Gratiani *Caus. XXV. Quæst. 1. Can.* 6. memorat URBANUS I. nimirum: *Si quod docuerunt Apostoli & Prophetæ, Romanus Pontifex destruere (quod absit) niteretur? Non sententiam dare, sed magis ERRARE convinceretur. Sed hoc procul absit ab eis, qui semper Domini Ecclesiam contra luporum insidias optime custodierunt?* Resistere *legitimæ* Potestati gravis noxa est, & quovis suplicio vindicanda resistere ei, qui authoritatem usurpat, quam nec a Deo obtinuit nec ab hominibus, sæpe excusationem meretur. Sed de hoc plura & alibi, & ex instituto, præsertim *cap. IX.* §. 9.

3.) Quamdiu continebatur Authoritas Romani Pontificis intra fines Petro præscriptos, & primis octo sæculis observatos, tollebantur omnes hereses per media Ecclesiæ connata; neque illarum ulla remansit. Postquam autem eadem Authoritas in Monarchiam excrevit, prudentissime ambigitur, an quoad illa in hoc statu permanserit, exspectari possit funestissimi schismatis, quo Ecclesia ultra duo sæcula premitur, exitus. Vid. infra *cap. VIII.* §. 7. Post hæc judicet quisque bonus & æquus, quo systemate (abstrahendo etiam ab omni vero Jure & antiqua Disciplina) bono Unitatis melius consultum sit.

4.) Finaliter Systema nostrum, ab Ecclesia agnitum, tot sæculis sancte servatum, nec ulli sæcularium Potestatum Præjudicium aut inquietudinem generans: Systema in quo omnes hæreses feliciter suppressæ ac sublatæ: leges disciplinares incomparabiliter melius servatæ sunt, ad hæc capita reducitur: Incumbit Petri successori sollicitudo omnium Ecclesiarum. Ideo ex omnibus provinciis ad eum referenda sunt quæ ad communem Ecclesiæ statum pertinent. Ad ipsum tanquam ad Centrum omnia concurrunt, quo servetur unitas fidei, puritas morum, Hierarchia ecclesiastica, ritus substantiales Sacramentorum &c. Ad eum pertinet cura & defensio Canonum a generalibus Conciliis sancitorum, aut alias ab Ecclesia acceptatorum. Hunc in finem instruit, hortatur, arguit. Adversus refractarios utitur mediis per Canones præscriptis. Demum suam & Ecclesiæ communionem negat, a qua similis aliarum Ecclesiarum communio & respective excommunicatio ut plurimum dependet. Scribit etiam ad Episcopos provinciæ, ut Collegam scandalosum aut hæreticum deponant. Suborto in causa fidei dubio, priusquam aliquid definiat, & toti Ecclesiæ credendum proponat, Episcoporum sententias rogat, colligit, ponderat. Quod si ne sic quidem omnium Ecclesiarum exspectationi satisfactum appareat, sed earum plures atque insignes reclament, Universalem Synodum congregat, eique, salvo suo præsidio, liberum causæ examen, cognitionem, & decisionem permittit. Neque aliter procedit in negotiis Disciplinæ, quatenus hæc universam Ecclesiam possunt afficere; nam & in his jus habet legem communem proponendi, cujus vigor ab acceptatione & publicatione dependet. Cæterum non invadit ordinaria Episcoporum jura, neque ea sibi privative arrogat, quæ Christus in persona Apostolorum omnibus Episcopis attribuit, quibusque hi ab origine Ecclesiæ quiete usi sunt. Minus pastorali eorum pedo & inspectioni subducit oves ex Domini instituto & Ecclesiæ ordinatione inde a diœcesium divisione Episcoporum sollicitudini creditas. Cum ex constituto sanctissimorum Canonum ab Universali Ecclesia sancitorum omnes causæ Ecclesiasticæ intra provinciam judicandæ & terminandæ sint, ipse eorundem Canonum primus custos & vindex, illorum vim & authoritatem non enervat. Et si ob speciales rationes Patres permiserunt, ut Episcopus a suis Collegis vexatus, Primæ Sedis authoritatem inclamare possit, eo fine, ut Pontifex dispiciat, num forte judicium in provincia, assumptis e vicinia pluribus judicibus, addito etiam his, quatenus visum, Apostolico Legato, renovandum sit, non ideo ipsius causæ plenam cognitionem ac decisionem trahit ad suam Sedem; minus eo prætextu omnibus liberam facultatem tribuit, in quibuscunque causis ad Romanam Curiam appellandi.

5.) Eruditis non est incognitum, in quo doctissimus Cardinalis Petronius substantiam sacri Primatus nostri collocaverit, Epistola ad Casaubonum scripta, quæ cernitur in capite ejus *Replica ad Regem magnæ Britanniæ*, qui liber cum mihi modo ad manum non sit, nihilominus transumptum Epistolæ, gallico idiomate, ex alio Opere huc referendum putavi. Est autem tale: „ L'Eglise Romaine est le centre & la racine de l'unité épiscopale & de la communion ecclésiastique; & l'antiquité lui a perpétuellement déféré la

„ pri-

,, primauté & la suprême intendance sur toutes les choses religieuses & ecclésiastiques: ,, & *c'est la seule chose* que l'eglise exige comme un article de foi de la confession de ,, ceux qui entrent dans sa communion, afin de discerner la societé de celle des Grecs ,, & autres complices de leur secte, qui se sont séparés depuis quelques siecles du chef ,, visible de l'eglise.

6.) Postquam toto Capite I. egimus de statu & forma Ecclesiæ, Capite vero II. de singulis partibus tractavimus, quas in sacro regimine tenet Ecclesiæ Caput Romanus Pontifex, exspectabit haud dubie Lector, ut nunc accurate definiamus, quæ in hac *Civitate Dei* (sic eam S. Augustinus vocat) dicenda sit vigere regiminis formula. Quisquis a nobis hoc interrogat, non succenseat si ei respondeamus cum viro, sacris quidem Protestantium addicto, sed docto & rerum politicarum cum primis perito, atque in hac parte vera tradente: *In Ecclesiis formandis non opus est decreto super certa regiminis forma introducenda; absurdaque adeo sunt quæstiones, monarchica, aristocratica, an democratica forma competat Ecclesiæ. Hæ quippe formæ cadunt in Statum aliquem seu Civitatem: Ecclesia autem Status non est*. Ita Samuel a Pufendorf in Libello de Habitu religionis Christianæ ad vitam civilem §. 32. pag. 139.

CAPUT III.

DE INCREMENTIS JURIUM PRIMATUS ROMANI ILLORUMQUE ANSIS, TUM FORTUITIS ET INNOCUIS, TUM SONTIBUS.

§. I.

Episcopatus in Ecclesia unus est, & omnibus Episcopis certo modo communis.

DIximus supra *cap. I.* §. 6. & ex Patrum sententia probavimus, Claves a Christo non uni Apostolo, sed Corpori Ecclesiæ datas esse; primario gerendas per Apostolos, quibus omnibus & singulis Dominus eas tradidit immediate, ita ut quilibet horum æqualem in eis partem habuisse credatur, non quidem quoad externum & politicum regimen, sed primam & essentialem religionis partem Christianæ videlicet fidei seu doctrinæ propagationem & conservationem. Hoc sensu S. CHRYSOSTOMUS Homil. XVII. In illud: *Salutate Priscillam*. Tom. V. pag. 217. edit. Francof. S. Paulum totum mundum suæ curæ commissum habuisse, asserit, his verbis: *Primum est, ut Pauli virtutem admiremur, quod cum illi totius orbis terrarum esset cura commissa, & terram, mare, cunctasque civitates, quæ sub cœlo sunt, & barbaros & græcos, & tot populos secum circumferret, adeo de viro uno, deque una muliere sollicitus esset.* Et paulo post: *Jam enim Præsules Ecclesiarum id agere nihil sane mirum, cum & tumultus illi sedati sint, & unius civitatis tantum curam susceperint: tum vero non periculorum tantum magnitudo, sed & itineris intercapedo, & multitudo curarum & continui fluctus, quodque non semper apud omnes assidue moraretur, poterant etiam charos a memoria excutere.* Eandem rationem idem S. Doctor *Homil. VI. adversus Judaos, Tom. I. pag.* 480. Timotheum *universi orbis Episcopum* nuncupat. Hoc jus, hæc obligatio, divisis diœcesibus, non cessavit in Episcopis, Apostolorum Successoribus. Si quando periculum esset, ne fides vel hæresi subverteretur, vel vexationibus destrueretur, nullus erat Episcoporum, qui non existimaret, suarum partium esse, ut manum admoveat, & pro quavis alia non minus, quam pro propria sua diœcesi laboret. Diœceses ad bonum ordinem tempore pacis conservandum spectabant: Fides autem res universalis erat, quæ cum oppugnaretur, universus orbis una tantum diœcesis, & tota Ecclesia unus grex habebatur.

1.) De hac doctrina nemo dubitabit, quisquis mentem Patrum sollicite voluerit indagare. Ex his S. AUGUSTINUS Lib. I. contra duas Epist. Pelag. cap. I. ad Bonifacium Rom. Pontificem sic scribit: *Communis est nobis omnibus, qui fungimur Episcopatus officio (quamvis ipse in eo celsiore fastigio præemineas) specula pastoralis: Facio quod possum pro mei particula muneris, quantum mihi Dominus adjuvantibus orationibus tuis dare dignatur, ut pestilentibus & insidiantibus eorum scriptis medentia & munientia scripta prætendam &c.* S. CYPRIANUS Epist.

Epist. 68. al. 67. ad Stephan. de sui temporis consuetudine loquens *Copiosum*, inquit *Corpus est Sacerdotum, concordiæ mutuæ glutine atque unitatis vinculo copulatum, ut si quis ex Collegio nostro hæresin facere, & gregem Christi lacerare & vastare tentaverit, subveniant cæteri . . . . . Nam etsi Pastores multi sumus, unum tamen gregem pascimus, & oves universas, quas Christus sanguine suo & passione quæsivit, colligere & fovere debemus.* Eodem sensu GREGORIUS NAZIANZENUS Orat. XVIII. in laud. Cypr. pag. 281. de S. Cypriano dicit, *quod EPISCOPUS UNIVERSALIS fuerit; quod non Cartaginensi tantum Ecclesiæ, nec Africæ, verum Occiduis omnibus regionibus, ac prope etiam Orientali omni, atque Australi, & Septentrionali oræ præfectus fuerit.* Nec aliter de S. Athanasio loquitur, dum Orat. XXI. pag. 377. ait, quod *cum Alexandrino populo præfectus fuerit, idem sit, ac si universo terrarum orbi præfectus fuisset.* Hoc ipsum cum BASILII congruit observatione, quam de eodem S. Athanasio habet Epist. 52. ad Athanas. Tom. III. edit. Paris. an. 1636. pag. 79. nimirum: *Tantam geris omnium Ecclesiarum curam, quantam ejus, quæ tibi peculiariter a Domino nostro concredita est.* Demum, ut plura alia prætermittamus, SYMMACUS Papa in Epist. ad Æonium Arelat. *Dum ad Trinitatis instar, cui una est atque individua potestas, unum sit per diversos Antistites Sacerdotium; quomodo priorum Statuta a sequentibus convenit violari?*

2.) Inde nata pervulgata illa apud Cyprianum notio de *uno* tantum in Ecclesia *Episcopatu*, in quo quilibet Episcopus æqualem universi curam sustineat. Verba S. CYPRIANI Epist. VII. de Unitate Ecclesiæ sunt: *Episcopatus unus est, cujus a singulis in solidum pars tenetur.* Hujus Cyprianæ Epistolæ summa refertur a Gratiano *Caus. XXIV. Quæst.* 1. *Can.* 18. Sententiam Cypriani sequuntur præstantissimi Teologi & Canonistæ, Thomasinus *Part. I. Lib.* 1. *cap.* 4. *n.* 6. & 8. Petrus de Marca de *Concord. Sac. & Imp. Lib. I. cap.* 2. *n.* 4. Tournelius *Tom. II. Cursus Teologici Tract. de Ecclesia pag.* 146. *edit. Colon.* Hericourt *Tr. de Legibus Eccles. pag.* 16. & Alii. Sicut autem docuit Cyprianus *unum* a multis geri Episcopatum; ita S. LEO M. Epist. XII. ad Anastasium Thessalonicensem cap. II. agnovit *communem* inter omnes Episcopos dignitatem, & Epist. IV. ad Eudem cap. 1. nec non Epist. V. ad Metropolitanos per Illyricum cap. 2. fraternum omnium Episcoporum *Collegium*.

3.) Ne quis autem S. Cyprianum, illustrissimum Doctorem, calumnietur, ac si verbis ludat in re maxime gravi, gestis sanctissimorum virorum, & praxi Ecclesiæ ejus sententiam firmabimus. Magnum ATHANASIUM, ab exilio reducem, ne Ecclesia ab Arianismo obrueretur, in variis civitatibus, quas peragrabat, etiamsi ad ejus diœcesin, minime pertinerent, non dubitasse plures ad sacros Ordines evehere, refert Socrates *Hist. Eccles. Lib. II. cap.* 24. Idem fecit celebris ille EUSEBIUS SAMOSATENSIS tempore persecutionis Arianæ sub Valente: *Qui cum multas Ecclesias Pastoribus carere vidisset, militari habitu indutus, & tiara capiti imposita, Syriam, Phœniciam, & Palestinam peragravit, Presbyteros ordinans & Diaconos, aliosque sufficiens Ordines Ecclesiasticos. Quod si quando doctrina consentientes Episcopos invenisset, etiam Pontifices carentibus Ecclesiis præfecit.* Ita de eo Theodoretus Lib. IV. cap. 12. De eodem Eusebio idem Theodoretus Lib. V. cap. 4.: *Magnus Eusebius ab exilio reversus Acacium, cujus celebris est fama, Berœæ ordinavit Episcopum; Hierapoli vero Theodorum . . . . . . Chalcidis porro Eusebium, & Cyri nostræ Isidorum . . . . . Sed & Eulogium . . . . . ab eodem ferunt Edessæ Pastorem fuisse ordinatum . . . . . . Postremum omnium Marim divinus Eusebius Delichiæ creavit Episcopum.* Cum EPIPHANIUS simili in casu Paulinianum, fratrem S. Hieronymi, primo quidem Diaconum, deinde Presbyterum in quodam monasterio, extra ipsius diœcesin in Palestina sito, ordinasset, hoc ille se jure egisse defendit, quod in casu necessitatis quilibet Episcopus in qualibet totius Ecclesiæ parte officio suo fungi queat: *Nam etsi*, ait, *singuli Ecclesiarum Episcopi habent sub se Ecclesias, quibus curam videntur impendere, & nemo super alienam mensuram extenditur; tamen præponitur omnibus charitas Christi, in qua nulla simulatio est: nec considerandum, quid factum sit, sed quo tempore, & quo modo, & in quibus, & quare factum sit.* Ita potestatis & juris sui Episcopalis exercitium in aliena diœcesi defendit EPIPHANIUS ad Joan. Hierosolymit. Tom. II. Opp. pag. 312. b. In Arii Alexandrini causa OSIUS Cordubensis, Hispanus, judex & arbiter sedet in Synodo Alexandrina. ATHANASIUS, in Tyria ab Orientalibus damnatus, ab Occidentalibus in Sardicensi absolvitur. CHRYSOSTOMI curam pro conversione hæreticorum & idololatrum, ad omnes homines & ad plures provincias se se extendentem, late enarrant Antuerpienses Hagiographi *Tom. IV. Septemb. pag.* 526. *seqq. tot.* §. 21. & *pag.* 642. §. 78. Idem in Concilio Constantinopolitano Asiaticorum Episcoporum, nihil ad se pertinentium, cau-

lam.

tam tractat; laboranti Ephesinæ Ecclesiæ succurrit, & ordinato ibi Episcopo, Asiæ Ecclesias reformat; unde non suam tantum, sed & aliorum universas Ecclesias curasse dicitur. CYRILLUS Alexandrinus in Nestorium insurrexit. Petrum Mongum Alexandrinum Præsulem damnavit ACACIUS Constantinopolitanus. Et quæ sunt innumera ejus generis alia, quorum nonnulla etiam videri possunt apud Remigium Cellier *Hist. des Auteurs Ecclesiastiques Tom. VII. pag. 282. & seqq.*

4.) Hoc igitur sensu potestas Episcopi *Eugubiensis* tam late se extendebat, quam Episcopi *Romani*, & Episcopus *Rhegiensis* æque totius Ecclesiæ Episcopus erat, ac *Constantinopolitanus*; ex quo nullus officii Episcopalis actus sit, quem non quisquis eorum, *exigente necessitate*, sine ulla dispensatione; potuisset peragere: scilicet, ut jam diximus, in rebus ad fidem spectantibus, & quæ cum hac magis necessariam connexionem habent; qualis inter alia est observatio Canonum substantialium; quæ enim extra hæc ad solam Ecclesiasticam politiam (quæ sine præjudicio unitatis Ecclesiæ in diversis diœcesibus diversa esse potest) pertinent, in his nihil unquam erat, aut esse potest, aliis in aliorum diœcesibus commercii aut curæ, sed suæ solius diœceseos negotiis quemque intentum esse oportet.

5.) Denique egregiam illam & plane Apostolicam omnium Ecclesiarum sollicitudinem non in remotissimis tantum sæculis intuemur in Cypriano, Chrysostomo, Ambrosio, aliisque aureorum temporum Episcopis; sed ne inter posterioris etiam ævi Antistites defuere, qui sicuti hæredes erant officii & potestatis Apostolicorum illorum virorum, ita & essent zeli eorum imitatores. Vide inter alia Vitam Bartolomæi de Martyribus *Lib. II. cap. 2.*

6.) Quamvis sæpe haud levem zelum pro decore domus Dei ejusque exaltatione in aliis quoque Dei servis, uti in Hieronymo, Bernardo &c. æque ac in Episcopis videamus, multum tamen adest, ut eadem ab aliis, qualia ab his, aut potestate, aut authoritate præstita intelligamus. Certe non omnibus Presbyteris, sed omnibus & solis Apostolis atque Episcopis dixit Christus apud Marcum cap. 16. *Euntes in mundum UNIVERSUM prædicate Evangelium OMNI CREATURÆ*. Et apud Matthæum cap. 20. *Euntes docete OMNES GENTES*. Add. infra cap. VII. §. 3.

§. II.

Non omnia, quæ Romani Pontifices in aliorum diœcesibus gessere, præcise vi Universalis Primatus egisse, aut sua authoritate perfecisse censendi sunt.

Si itaque Episcopatus omnium ita *pro indiviso* communis existit, ut, quantum ad substantialia fidei, etiam post divisionem diœcesium quilibet Episcoporum in defectu aliorum ea fartam salvamque statuere teneatur: multo magis, imo primario, subsidiaria hæc cura tenebit Primatem; adeo, ut quæ hac in parte in quovis alio Episcopo levior fortasse culpa omissionis videri posset, ea in Capite longe gravior futura sit, non solum *coram Deo*, sed etiam *coram Corpore Ecclesiæ*, cui & ipse Primas de gravi negligentia, in sublimi munere admissa, respondere tenetur. Quare quæ Romanus Pontifex sæpe legitur fecisse extra fines suæ diœceseos, provinciæ, quin & sui patriarchatus, pro sustinenda fide, pro reprimenda hæresi, pro Canonum universalium manuntentione & executione, (de quibus egimus *cap. II. §. 7.*) ea ex prædictorum norma multum absunt, ut in agente specialiorum & proprie dictam *jurisdictionem* aut supponant, aut involvant. Interim facillimum est, ut hæc minus peritis, aut parum attentis fiant occasio erroris, quo firmetur tenent, sine supposita in agente *ordinaria* & *immediata* in omnibus diœcesibus jurisdictione, talia tractari haud potuisse.

1.) In quavis societate singulis ejus membris jure naturali incumbit obligatio procurandi observationem legum communium. Quoniam vero in communibus his obligationibus idem evenire solet, quod in communi bonorum seu jurium possessione, ut scilicet hæc communiter negligantur; hinc convenit, ut in omni societate unus præcipue ferat onus, reliquis ex officio intendendi, & legum executionem urgendi. Justum est, ut qui hoc onere gravatur, reliquis præferatur honore, loci præeminentia, imo authoritate dicendi. Hi ei honores attribuuntur, non tam ut laboris proemium, quam ut pondus addant admonitionibus illius, a quo procedunt.

2.) Hac ratione specialior est obligatio Romani Pontificis, seu Capitis Ecclesiæ, se

se

ſe objiciendi irruentibus in eam erroribus & vitiis, tanquam a quo Eccleſia etiam neglectæ hac in parte ſtationis rationem poterit exigere. Hoc ſenſu intelligendum illud GREGORII: *Cunctos Chriſtianos, ubi peccant, Sedis Apoſtolicæ correctioni ſubjectos eſſe*. Adde cap. V. §. 4. n. 9. v. *Ad primum*.

3.) Huc quoque pertinet jus illud Primæ Sedis in gravioribus Eccleſiæ negotiis præeundi, ſeu primam ſententiam promendi, etiam extra Concilium, quam deinde aliæ Eccleſiæ, ſive expreſſe, ſive tacite, plerumque ſequuntur; in quo Eccleſiarum conſenſu ſeu conſpiratione negotii perfectio conſiſtit. De hoc egimus latius *cap. II.* §. 8.

Atque hæc *PRIMA* anſa erroris, quo plura vel tanquam genuini effectus Primatus accipiuntur, quæ tamen per ſe omnibus Epiſcopis communia ſunt: vel a Primate quidem inchoantur, ſuam tamen vim & robur ab omnibus Eccleſiis obtinent.

§. III.

Varia etiam præter vel contra ſtatuta Canonum in alienis diœceſibus acta leguntur, quæ in exemplum trahi non debent.

Nonnulla ex ſpeciali privilegio & prærogativa exercebantur, quæ ultra fines privilegii extendi non poſſunt.

ALTERA cautela eſt, ut non *a factis*, ſed *a Jure* normam in hac materia ſumamus. Negari equidem non poteſt, exſtare etiam exempla, quibus Romani Præſules majori Libertate uſi, tantundem fere authoritatis & poteſtatis in alienis diœceſibus exercuerint, quantum proprii harum Ordinarii. At non debet de *genuina* Pontificum poteſtate judicari ex *illa*, quam exercuerunt eo tempore, quo hæc nullis credebatur circumſcripta limitibus; venit ea potius commenſuranda ex actis Conciliorum, ex ſententia Doctorum Eccleſiæ, ut plurimum etiam ex proprio Pontificum judicio: ſed illo, quod de ſuis juribus ferebant *ante tempora ignorantiæ*.

Multo minus a particulari jure aut privilegio, etiam legitimo concludi poteſt aut debet ad jus univerſale. Exercuit Romanus Pontifex etiam in purioris Diſciplinæ ſæculis jus ad Clericatum ſive ad Ordines ſacros promovendi quorumcunque Epiſcoporum diœceſanos. Hoc jus etiam exprimitur & ſtabilitur in Decreto Gratiani *Cauſ. IX. Quæſt.* 3. *Can.* 20. & 21. item *Cauſ. XVI. Quæſt.* 1. *Can.* 31. Quid facilius iis, qui fundandæ Monarchiæ Eccleſiaſticæ tota mente incumbunt, quam hoc interpretari & accipere tanquam effectum & fructum juris diœceſani univerſalis? Et tamen eo referri minime debet; quandoquidem conſtat, ſimile jus intra fines ſui reſpective Primatus aut Patriarchatus competiiſſe Epiſcopo Carthaginenſi tanquam totius Africæ Proconſularis Primati, Patriarchæ Conſtantinopolitano, aliis item primarium Sedium Epiſcopis; quibus certo nullum jus diœceſanum competiit in provinciis & Epiſcopatibus ad ſuum Primatum pertinentibus. Vide hæc egregie deducentem Franciſcum Hallier *Tract. de ſacris Electionibus & Ordinationibus. pag.* 650. & *ſeqq.*

1.) Hodie non tam in facili eſt veros fines Romani Primatus & jurium ei annexorum determinare. Provenit hæc difficultas ex ea, quod recentiores Theologi & Canoniſtæ Gratiani & Iſidori aſſerta non ſatis diſtinxerint ab eo, quod circa eundem Primatum eſt *Juris Divini*, aut primævæ ac legitimæ inſtitutionis. Romæ & in locis huic Curiæ cum exceſſu addictis creditæ fuerunt Ultramontanorum prætenſiones eſſe antiquiſſimæ, Papamque *ſemper* uſum fuiſſe prærogativis ei ſerius attributis; ſicque Primatus, quatenus *ex Jure Divino* eſt, fuit confuſus cum novellis opinionibus & doctrinis, quæ ex multis ſingularibus juribus, partim veris, partim ſuppoſititiis, unum Syſtema, idque Monarchicum, conflantes, Pontifici per deductas inde conſequentias infinitam poteſtatem adjiciunt. Itaque ſi regimen Eccleſiaſticum ex & in vero ac genuino ſuo ſtatu æſtimare, atque in convenientem Deoque placitum ordinem velimus reponere, omnia provide diſſecanda, ſingulæque politici hujus ædificii partes ſeparatim ſpectandæ erunt; antequam ea in unum corpus coaleſcere, nobiſque vera cum falſis, apta cum ineptis in una mixtura repræſentari patiamur.

2.) Quod diximus de jure primariarum ſedium alienos Clericos ordinandi, non ſic accipiendum eſt, ac ſi earum Epiſcopis licitum liberumque fuiſſet aliorum diœceſanos ad ſervitium peregrinarum eccleſiarum deſtinare & conſecrare; ſed ſicuti nemo ordinabatur niſi ad officium certæ eccleſiæ, quod nunc *beneficium* vocamus, ita Romano Pon-

Pontifici, Primatibus, & Patriarchis ſolum permittebatur præter vel contra communem regulam (de qua nos infra *cap. VII. §. 3. n. 1.*) ex alienis diœceſibus Clericos deligere, eoſque Patriarchalis ſeu Primatialis ſuæ Eccleſiæ (quam reliquarum formam eſſe, adeoque delectu Cleri præeminere decebat) miniſterio volentes adſcribere. Hæc multum abſunt ab exercitio propriæ & ordinariæ jurisdictionis in alienis diœceſibus.

§. IV.

Antiqua ratio excommunicandi, ejuſque jus, non erant effectus juriſdictionis reſpectu excommunicati.

TERTIUM, quod ſub ſpecie vel opinione juriſdictionis univerſalis proprie dictæ in errorem facile inducere poteſt, eſt modus communicandi & reſpective excommunicandi, inter Romanam & alias Eccleſias olim ſervatus. Communio illa Eccleſiarum duobus præcipue modis innoteſcebat: Primo ex litteris communionis quas ad ſe ſcribebant invicem. Secundo ex benigna ſuſceptione eorum, qui ab externis Eccleſiis veniebant, & conceſſa eis communione. Quoniam vero fieri vix poterat, ut ſingulæ Eccleſiæ mutuo ſibi commercio notæ eſſent, idcirco magnæ quædam Sedes eligebantur, per quas Eccleſiæ inter ſe communicabant. Sic Eccleſiæ Orientis cum Occidentalibus communicare cenſebantur, quando communicabant *Antiocheno* Patriarchæ, qui junctus erat communione cum *Romano*, cui ſpecialiori nexu adhærebant Occidentales. Ita etiam Egyptii per *Alexandrinum* communicabant cum *Romano*: & Occidentales omnes cum Orientalibus & Ægyptiis itidem per *Romanum*, quem S. BASILIUS Epiſt. 239. propterea Occidentalium *Coriphæum* nominat. Verba S. Baſilii ſunt: *Ego ipſa circa communem formam ad eorum* (Occidentalium) *Coriphæum ſcribere volebam*. Hoc ſenſu *OPTATUS MILEVITANUS*, ut ſe & ſuos cum omnibus univerſi orbis Eccleſiis communione junctos demonſtraret, ait, ſe ſuoſque cum Siricio Papa communicare, *cum quo*, inquit, *totus orbis commercio Formatarum in una communionis ſocietate concordat*. Eodem in negotio S. AUGUSTINUS Epiſt. 162. ait Cæcilianum *Romanæ Eccleſiæ & cæteris terris per litteras communicatorias eſſe conjunctum*. Nec aliter accipienda illa S. CYPRIANI Epiſt. 52. verba, ubi *ſcripſiſti etiam*, ait, *ut exemplum earundem Litterarum ad Cornelium* Rom. Pontificem *tranſmitterem, ut ſciret te ſecum, hoc eſt, cum catholica Eccleſia communicare*. Hoc pariter ſenſu ſcripſere *PATRES CONCILII AQUILEJENSIS* anni 381. ad Gratianum, Valentinianum, & Theodoſium A.A.A. apud Harduinum Collect. Concil. Tom. I. col. 837.: *Totius orbis Romani Caput Romanam Eccleſiam, atque illam ſacroſanctam fidem Apoſtolorum ne turbari ſineret, obſecranda fuit Clementia veſtra. Inde enim in omnes veneranda communionis jura dimanant*. Agebatur in hac Epiſtola de Urſino Antipapa, qui Romanam Eccleſiam turbare non ceſſabat. In alia mox ſequenti Epiſtola eorundem Patrum ad eoſdem Auguſtos ibid. col. 839. in negotio Paulini & Flaviani, de Antiochenæ urbis cathedra contendentium: *petimus*, inquiunt, *Vos, clementiſſimi & Chriſtiani Principes, ut & Alexandria Sacerdotum Catholicorum omnium Concilium fieri cenſeatis, qui inter ſe plenius tractent atque definiant, quibus impertienda communio, quibuſque neganda ſit. Nam etſi Alexandrina Eccleſia ſemper diſpoſitionem ordinemque tenuerimus, & juxta morem conſuetudinemque majorum, ejus communionem indiſſolubili ſocietate ſervemus: tamen ne aut aliqui videantur eſſe poſthabiti, qui & pacto, quod ſtare voluimus, communionem noſtram rogarunt, aut ullius pacis & ſocietatis fidelium neglecta compendia; id obſecramus, ut cum inter ſe cœtu pleniore tractaverint, etiam auxilia decretis Sacerdotalibus Veſtræ Pietatis aſpirent, & nobis deferri ad notitiam cenſeatis, ne titubanti muniamur affectu &c.* Sic Romana Eccleſia erat quidem *punctum*, in quo, & per quod reliquæ Eccleſiæ inter ſe communicabant; ſed vel ipſa hæc communionis jura & communicandi modi regebantur Regulis, non a *Romana*, ſed ab *Univerſali* Eccleſia dictatis. Vid. Epiſtolam Concilii Africani ad Cæleſtinum Papam an. 425. apud Conſtantium *col.* 1060. *n.* 2. nec non *col.* 1062. *n.* 5. ibique *not.* 9. Huic Eccleſiarum *Communioni* oppoſita eſt earundem *Excommunicatio*. Cum enim quædam Eccleſia, aut ejus Epiſcopus in doctrina vel diſciplina alterius Eccleſiæ, ejuſve Epiſcopi perverſum quid eſſe arbitrabatur, tunc nuntium ejus communioni mittebat vel datis litteris, vel rejectis a ſua communione iis, qui inde veniebant. Hac ratione Eccleſia Romana, quæ propter Primatum ſui Antiſtitis eſt *Centrum unitatis*, cujuſque Epiſcopus cæterorum omnium *Caput* conſtitutus eſt, ut ſchiſmatis tollatur occaſio, alias Eccleſias ſæpe excommunicabat: ſcilicet,

licet, ut quisquis alius Episcopus Episcopum, aut Ecclesiam, sive vicinam, sive longissime dissitam, absque ulla jurisdictionis specie, vel umbra.

1.) Multa percurrentibus Historiam Ecclesiasticam obveniunt hujus excommunicationis exempla.. *a*) S. CYRILLUS Alexandrinus in Epistola ad Cælestinum Papam Parte I. Concilii Ephesini cap. XIV. in Collectione Labbæi hisce sanctum Pontificem alloquitur: *Non prius autem illius* (Nestorii) *communionem palam aperteque deserimus, quam hac ipsa pietati tuæ indicaremus. Digneris proinde, quid hic sentias, præscribere; quo liquido nobis constet, communicare ne nos cum illo oporteat, an vero libere ei denuntiare, neminem cum eo communicare, qui ejusmodi erroneam doctrinam fovet ac prædicat. Porro tuæ integritatis mens, & super hac re sententia, piissimis Deoque devotissimis Macedoniæ Episcopis, nec non totius Orientis Antistibus perspicue per litteras exponi debet. Nam cupientibus illis ansam dabimus, ut omnes uno animo in una sententia persistant, rectæque fidei, quæ jam impugnatur, opem ferant.* Cæterum ultimatum de fide Nestorii judicium demum ab Ephesina Synodo prolatum est. *b*) S. EPIPHANIUS Hæresi LXVIII. quæ est Melitianorum, Num. 8.: *Id quod,* ait, *Ursatii & Valentis confessione postea declaratum est, cum pœnitentia ducti Julio Romano Pontifici libellos obtulerunt, quibus errorem suum deprecabantur. Calumniam, inquiebant, contra Papam Athanasium struximus: tu vero ad communionem & pœnitentiam nos admitte.* *c*) S. CHRYSOSTOMUS, postquam accepit latam in se a Theophilo Alexandrino & a Synodo ad Quercum exauctorationis sententiam, confugit ad Innocentium I. his ad ipsum verbis scribens: *Obsecro, ut scribas, quod hæc tam inique facta, & ab una solum parte, absentibus nobis, & non declinantibus judicium, non habent robur, sicut neque sua natura habent: illi autem, qui adeo inique egisse deprehensi sunt, pœnæ Ecclesiasticarum legum subjaceant: nobis vero, qui nec convicti, nec redarguti, nec habiti ut rei sumus, litteris vestris & charitate vestra aliorumque omnium, quorum scilicet & antea societate fruebamur, frui concedite.* Vide infra *cap. V. §. 8. n. 2.* ubi etiam de excommunicatione Occidentalium adversus Orientales, qui eis subjecti non erant. Pertinent hæc primario ad communionem cum Romano Pontifice, & respective excommunicationem, de qua hic tractamus. Porro similia eadem occasione S. Joannes Chrysostomus petiit a Venerio Mediolanensi, & Chromatio Aquilejensi.

2.) Attamen si Romanus Pontifex sine legitima causa excommunicationem ferret, totaque Ecclesia aut magna ejus pars judicaret, eam decerni non debuisse, tunc excommunicatus ab Illo pro schismatico habendus minime esset, dummodo animum retineret servandæ cum eodem Pontifice, tanquam Primate unitatis, & ad recuperandam ejus communionem totis viribus allaboraret. Hinc nemo Cyprianum & Africanos Antistites, licet a communione Stephani Papæ vel actu pulsos, vel jam jam pellendos, ab Ecclesia alienos esse, aut futuros fuisse, pronuntiabit. Idem est de Firmiliano, Meletio, Cyrillo & aliis Orientalibus. Sed de his amplius tractabimus infra *cap. VI. §. 9.* nec non *cap. IX. §. 7.* Cæterum nemo ignorat, validitatem & effectum Excommunicationis *Juris* sive *Canonis* dependere a validitate & obligatione legis. Vid. Suarez *de Censuris Disput. 4. Sect. 6. n. 4.*

3.) Hæc hactenus de excommunicatione respectu non subditi. Quantum autem ad eam, quæ a particulari aliqua Ecclesia ejusve Episcopo in sibi subjectum seu proprium suum diœcesanum fertur, ejus effectus nihilominus ex Canonum dispositione se se ad universam extendit Ecclesiam, ita ut a suo Episcopo excommunicatus ab alio recipi non debeat. Sic statuunt Canones Apostolici 12. & 33. Concil. Nicæn. *Can.* 5. Concil. Sardic. *Can.* 16. Concil. Elvirian. *Can.* 53. &c. Hujus Disciplinæ illustre exemplum dedit Ecclesia Romana (quæ non minus his Canonibus tenetur, quam aliæ) in Marcione, qui ab Episcopo eodemque parente suo excommunicatus Romam confugit, sperans se ibidem in communionem recipiendum, sed respondit ei ejusdem Urbis Clerus apud EPIPHANIUM Hæres. 42. *Nobis injussu venerandi patris tui facere istud non licet; una siquidem fides est, & una animorum consensio.* Eadem ratione SIRICIUS Papa Epistola X. ad Gallos Episcopos n. 19. apud Coustantium pag. 699. *aut removeatur quibus indigne ordo collatus est, aut ad nos omnia eorum deferantur, ut sciamus a quibus nos abstinere debeamus.* Hoc dedit ansam viris eruditis sustinendi, quod Papa, & quilibet Episcopus legitime excommunicans, id nomine & vice *totius Ecclesiæ* agat. Sic Almainus *de Authorit. Eccles. cap. VIII. Resp. ad 3. arg. Tom. II. Gerson. col.* 997. „Episcopus particularis non solum gerit vices suæ diœcesis in ordine ad populum sibi commissum; sed etiam totius Ecclesiæ universalis in ordine ad eundem populum alias non posset aliquem *simpliciter* excommunicare, ut bene arguit Scotus in IV.

§. IV.

§. V.

Qualitas Sedis PATRIARCHALIS, Romæ adhærens, sæpe cum Universali Primatu miscetur, & errores generat.

QUARTO loco ad devitanda *equivoca* minime prætermittenda in Romano Pontifice qualitas *Patriarchæ*, quam per Occidentem exercebat super tot Metropoles, antiquitate, urbium celebritate, dignitate Sedium, nec non Sanctitate primorum Episcoporum illustres; quarum fides, uti jam dictum, æstimabatur ex illa *Patriarchæ*, ad quem eæ referebant; adeo, ut non ab *Occidentalibus* solum haberentur Romanorum Pontificum decreta fidei pro orthodoxis, sed & ab *Orientalibus* reputarentur tanquam declarationes *totius Occidentis*. Eo sensu S. AUGUSTINUS scribens adversus Julianum, & S. HIERONYMUS contra Vigilantium, provocant ad authoritatem Præsulis Romani, cujus sententiam tanquam judicium totius Ecclesiæ Occidentalis proponunt. Eodem pariter animo INNOCENTIUS PP. II. voluit decreto Romanæ Sedis reverentiam haberi, utpote munito omnium Ecclesiarum Occidentis, quibus præsidebat, suffragio.

GRATIANUS agens *Dist. XXII.* de Ecclesiis, quæ inter *Majores* habendæ sunt, *Can. 6.* refert Canonem 36. Concilii Constantinopolitani II. vulgo *in Trullo* his verbis: „Renovantes sancti Constantinopolitani decreta Concilii, petimus, ut Constantinopolitana „Sedes similia privilegia, quæ *inferior Roma* habet, accipiat; non tamen in Ecclesiasticis rebus magnificetur ut illa: sed hæc secunda post illam existens, prius, quam Alexandrina Sedes, numeretur, dein Antiochena, & post eam Hierosolymitana. „Legitur in hoc Trullano Canone per Gratianum *inferior Roma*, pro *senior Roma*. Itaque tum secundum hunc Canonem, tum juxta Novellam Justiniani 123. *quinque* numerantur & revera sunt per universim Ecclesiam *Patriarchæ*, scilicet *Romanus*, *Constantinopolitanus*, *Alexandrinus*, *Antiochenus* & *Hierosolymitanus*. Romana Sedes in Can. 21. Concilii VIII. sub Adriano II. habiti anno 869. relato eadem *Dist. XXII. Can. 7.* adhuc expresse recensetur inter Patriarchales. Interim Canonistæ sensim Romanum Pontificem e numero & ordine Patriarcharum expunxerunt, atque ita horum tantum quatuor numerarunt; quos tandem secutus est INNOCENTIUS III. in *cap. 23. X. de Privilegiis*, ubi antiqua Patriarchalium Sedium privilegia renovans, *quatuor* duntaxat expressit tanquam Patriarchales, Romanam inter eas nequaquam reponens, sed de hac dicens: *Quæ disponente Domino super omnes alias ordinariæ potestatis obtinet principatum, utpote Mater universorum Christi fidelium & Magistra*. Itaque mirum videri non debet, si abolito tandem Romani *Patriarchatus* titulo & jure, omnia olim in *Occidente*, id est intra fines *Romani Patriarchatus*, a Romanis Præsulibus gesta, deinceps habita fuerint quasi acta *jure Universalis Primatus*, qui in divina institutione suum habet fundamentum.

1.) Notus est Canon XXVIII. Concilii Chalcedonensis: *Antiquæ Romæ throno, quod Urbs illa imperaret, Patres haud immerito privilegia tribuerunt; & eadem consideratione moti 150. Dei amantissimi Episcopi sanctissimo novæ Romæ throno æqualia privilegia tribuerunt, recte judicantes &c.* Fuit hic Canon scopulus, ad quem Protestantes alliserunt. Videntes hi ex hoc Canone, Romanis Pontificibus certa quædam privilegia a Patribus concessa, existimarunt, his privilegiis *Primatum ipsum* contineri, proinde hunc non esse *juris Divini*, sed humanæ concessionis. Provenit ille error ex male intellecto Canone, in quo non agitur de *Primatu* Papæ, sed de jure ejus *Patriarchali*, uti solide demonstrat Du Pin *de Antiqua Ecclesiæ Disciplina Differt. I. §. II.*

2.) Utcunque autem extensa sint *Patriarchatus Occidentalis* privilegia, uti & aliorum Patriarcharum jura, certum est, eos esse *humanæ institutionis*, hancque dignitatem Romano Episcopo obvenisse *sine præjudicio* aut alteratione illius, quam ferebat tanquam Caput Ecclesiæ *ex jure Divino*. Tantum autem abest, ut officium Patriarchæ jura dignitati & muneri Episcopali propria minueret, ut illud potius ad horum tutelam institutum censeatur. Neque tamen negandum, quod successu temporis confusa fuerint utriusque officii jura, multaque existimata *a Primo universalis Ecclesiæ Episcopo* facta, quæ reapse *Patriarcha Occidentis* gesserat.

3.) Damus hujus equivoci exemplum, ex pluribus unum, idque cæteris extantius: Variæ Spuriæ Decretales, a nobis alibi referendæ, Romano Pontifici tribuunt *plenitudinem potestatis*, dum interim reliquos Episcopos tantum in *partem sollicitudinis* vocatos

 esse

esse volunt. Possent illæ fundamentum videri habere in Epistola XII. S. LEONIS Papæ apud Gratianum Caus. III. Quæst. 6. Can. 8. in qua suo per Illyricum Vicario, Thessalonicensi Episcopo, in fine scribit: *Vices nostras ita tua credidimus Charitati, ut in partem sis vocatus sollicitudinis, non in plenitudinem potestatis*. Verum agitur hic aperte de potestate *Patriarchali*, quam eo tempore, id est, Sæculo V., Romanus Pontifex per Illyricum obtinuit, uti observat, & pluribus probat Petrus de Marca *de c. s. & J. Lib. V. cap.* 26. Itaque non loquitur LEO P. de *potestatis plenitudine*, quasi ex Christi ordinatione hanc per *omnes* Ecclesias *solus* habeat Romanus Episcopus, cæteri vero per orbem Antistites ab eo tantum vocati sint in *partem sollicitudinis*. Add. *cap. seq. §.* 1. *n.* 2.

4.) S. HILARIUS iis, qui una fidei communione ac societate cum Gallis copulabantur, Librum de Synodis scribens, cum iisdem Germaniæ primæ & secundæ, Britanniarumque Episcopos recenset. His si adjungantur variæ Illyrici provinciæ, quas INNOCENTIUS *Epist.* 13. *n.* 2. suam in eas vicem Rufo committens recenset) nempe Achaiæ, Tessaliæ, Epiri veteris, Epiri novæ, & Cretæ, Daciæ Mediterraneæ, Daciæ Ripensis, Moesiæ, Dardaniæ & Prævali Ecclesiæ, dioeceseon, quæ ad Romanum Patriarchatum attinent, satis accurata habebitur enumeratio. Ita, & recte Petrus Coustant *ad Epistolas Rom. Pontificum pag.* 855. *not. c.*

5.) Quando agitur de institutione & certis prærogativis *Sedium Patriarchalium*, dubitari nequit, quin ejusmodi Sedium, & jurium eis attributorum, institutio pro bono Ecclesiæ mutari, ampliari, vel etiam restringi possit. Hoc agnovit Bellarminus *Lib. II. de Concil. cap.* 8. *Opp. Tom. II. col.* 96. *edit. Col.* dicens: „ Decretum de honore Sedium Patriarchalium, sicut a Concilio Nicæno factum fuerat ita poterat ab alio mutari.

§. VI.

APOSTOLICÆ Ecclesiæ dignitas, Romanæ præcipue competens, & SANCTITAS Episcoporum ejus, magnam illi authoritatem conciliavit, sed nativi Primatus juribus nihil addidit.

Idem observandum de qualitate MATRIS & MAGISTRÆ, qua Roma respectu Ecclesiarum Occidentis tribuitur.

Titulus & dignitas CAPITIS ECCLESIÆ, nec non VICARII CHRISTI, Romano Pontifici propria, absolutam superioritatem non importat.

Pro *QUINTA* ratione seu occasione erigendæ, aut per quandam speciem æquivocaffe rendæ, firmandæque sacræ Monarchiæ, deprehenduntur servisse variæ dotes, Romanæ Ecclesiæ communiter attributæ, quas hic junctim intuebimur: videlicet *Sancta*, *Apostolica*, *Matris* & *Magistra* aliarum Ecclesiarum, quibus addendæ prærogativæ Præsulis in hujus Ecclesiæ cathedra sedentis, quæ sunt *Vicarii Christi*, & *Capitis universalis Ecclesiæ*. Et imprimis quidem qualitas *APOSTOLICÆ* Ecclesiæ, Romanæ Sedi, præ aliis ab ipsis Christi discipulis fundatis, ea ratione magis propria est, quod ipsa ab Apostolorum *Principe* plantata noscatur. Habet equidem Traditio, tanquam Regula articulorum fidei, suam in omnibus Catholicis Ecclesiis sedem; at major semper hujus testimonii fides æstimata fuit in Ecclesiis, quæ ab Apostolis institutæ sunt, & ab his proxime verbum Dei hauserunt, de quo, tanquam ad se per authenticam traditionem delato, eo certius respondere posse creduntur. Maxima autem semper fuit hujus depositi ratio in Ecclesia *Romana*, etiam independenter ab omni Primatu, tanquam fundata a Petro, & non hujus tantum, sed & Coapostoli ejus Pauli verbo ac sanguine irrigata. Hoc singulare decus non modice illustratum fuit *SANCTITATE* Romanorum Præsulum; siquidem inter omnes, quantumvis illustres, Christiani orbis Ecclesias nulla sit, in qua tot refulserint Episcopi sanctitatis gloria insignes, quam Romana; nulla autem re magis, quam hac, populorum reverentia conciliatur.

His qualitatibus accedit illa *MATRIS*, quam Romæ promeruit spiritualis generatio plurimarum Ecclesiarum *Occidentis*. Scripsit sub initium Sæculi V. INNOCENTIUS I. Papa Epist. XXV. n. 2. ad Decentium Episcopi Eugubinum, *Manifestum esse, in omnem Italiam, Gallias, Hispanias, Africam atque Siciliam, in Insulas interjacentes, nullum instituisse Ecclesias, nisi eos, quos venerabilis Apostolus Petrus, aut ejus successores, constituerint Sacerdotes*. Quod tamen in sensu accomodo accipiendum esse, dubitari haud potest. Quidquid sit: receptum erat, ut Ecclesiæ Matres *Centrum* essent *unionis*, & ecclesiasticæ communionis,

respectu filiarum; sique natura ipsa duce ac magistra diligimus observamusque eos, a quibus corporis vitam accepimus, nihilo certe minus admonemur intimo religionis sensu, ut obsequio singulari eos prosequamur, qui nos genuerunt in Christo, atque auctores secundum Deum salutis nostræ fuerunt. Porro quod sub Innocentio I. Romanæ Ecclesiæ fuit attributum, ut esset aut diceretur mater Ecclesiarum *Occidentis*, id succedente tempore ita extensum est, ut sub Innocentio III. eadem *universarum Ecclesiarum* mater appellaretur, quanquam revera & in proprio sensu non esset. Sic legitur in Concilio Lateranensi anni 1215. cap. 5. *Disponente Domino* Romana Ecclesia *super OMNES ALIAS ordinariæ potestatis obtinet principatum, utpote MATER UNIVERSORUM Christi fidelium.* Possunt nonnullæ Patrum, præsertim Cypriani elocutiones (quas infra referemus) universalioris hujus maternitatis denominationi occasionem & ansam dedisse.

Docet insuper ratio, quoties dubitationis aliquid habent, leges, ad eos imprimis recurrendum esse pro earundem interpretatione, (maxime ubi hæc ex usu ac traditione accipi potest) a quibus & per quos illæ profectæ sunt. Inde ad Romanam Ecclesiam, tanquam ad fidei suæ alumnam & Canonum interpretem, e vicinis æque ac remotissimis oris majores nostri confluebant, ut ex ejus tanquam *MAGISTRÆ* sinu seu dogmatum seu legum explicationem plenius haurirent. Unde apparet, quare loco cit. dixerit INNOCENTIUS I. *si in his provinciis* nemo *alius Apostolorum* præter Petrum *invenitur aut legitur docuisse, oportet eos*, qui in illis sunt, *hoc sequi, quod Ecclesia Romana custodit, a qua eos principium habuisse non dubium est.*

Chalcedonense Concilium Romano Præsuli qualitatem *CAPITIS ECCLESIÆ* quoque attribuit in sua ad S. Leonem relatione: tum exponendo, qualiter ipse per suos Legatos Concilio præsideat, velut Caput suis præest membris: tum ab eo exspectando, ut ipse quædam Concilii decreta probet, sicut Concilium ejus probavit Literas, his verbis: *Rogamus igitur, & tuis decretis nostrum honora judicium, & sicut nos CAPITI in bonis adjecimus consonantiam, sic Summitas tua filiis, quod decet, adimpleat.* Adde Leg. 7. & 8. Cod. de Summa Trinit. Insuper *VICARII JESU CHRISTI* nominantur Pontifices; idque imprimis ab Episcopis & Presbyteris, qui cum GELASIO Papa ad cognoscendam Miseni Episcopi causam consederunt, *Gelas. Epist. XXVII. n.* 15. Deinde in Decretalibus *cap.* 2. & *cap.* 3. §. 2. *de Translat. Epis.* nec non *Extravag.* 3. §. *Nos itaque Joannis XXII. de Verb. Signif.* &c.

Verum hic observandum, quod circa omnia hæc & generatim notavit Andreas Duvallius *de suprema Rom. Pontificis potestate Part. IV. Quæst.* 7. qui Ultramontanorum sententiis egregie addictus, ac præcipuus Richerii æmulus, licet Doctor Sorbonicus, Romanis minus suspectus videri debet. Sic autem ille: „ Concilium Florentinum authoritatem Papæ supra Concilium non definivit, etsi definiat eum esse *Christi Vicarium*, totius *Ecclesiæ Caput*, & a Christo ipsi traditam potestatem *regendi universalem Ecclesiam*: Quod nemo eorum, qui contra sentiunt, negat. Illius enim potestatem in Ecclesiam universalem ubique locorum diffusam, sive in omnes & singulas orbis particulares Ecclesias, admittunt: & omnium Christianorum *Patrem* & *Doctorem* eum agnoscunt; sed contendunt, Concilium Florentinum non propterea definivisse, eum in Ecclesiam Universalem, quatenus est legitime congregata, & in Concilio aliquo per suos Prælatos generaliter unita & consentiens, potestatem habere.

Cæterum nihil facilius est, quam ut honorata undique in Romana Ecclesia qualitas *Matris & Magistræ*, atque in eo, qui eidem Ecclesiæ præest, authoritas *Capitis universalis Ecclesiæ* ac *Vicarii Dei*, in tenebrosis sæculis, atque in concursu tot aliarum ansarum amplificandæ potestatis, quas hoc Capite enumeramus, minus cautos in transversum agat, cum vel in hodierna harum rerum luce Romani nondum desinant, has expressiones in favorem prætensæ suæ Monarchiæ captare.

1.) Sedes seu Ecclesiæ *APOSTOLICÆ* non una ratione dicuntur. *a*) Romana Sedes *Apostolica* appellatur per excellentiam: quia a principibus Apostolorum fundata, & utriusque sanguine consecrata fuit. *b*) Alexandrina & Antiochena: quia post SS. Petri & Pauli prædicationem Christianum in hac nomen primum exortum est; illa per S. Marcum Petri discipulum fundata *c*) Ecclesiæ, quæ ab aliis Apostolis fidei semina acceperunt, aut ab eis sunt administratæ: hoc titulo Hierosolymitana Sedes Apostolica appellatur a Theodorito *Lib. IV. cap.* 21. *d*) TERTULLIANO *Lib. de Præscript. cap.* 32. ea est Apostolica Ecclesia, quæ *evolvit ordinem Episcoporum suorum ita per successiones ab initio decurrentem, ut primus ille Episcopus aliquem ex Apostolis vel Apostolicis viris qui tamen cum Aposto-*

lis

dis perseveraverit, habuerit authorem & antecessorem: hoc enim modo Ecclesiæ Apostolicæ census suos deferunt: sicut Smyrneorum Ecclesia Policarpum ab Johanne collocatum refert. e) Illa quoque ab eodem Tertuliano cit. Lib. cap. 20. *Apostolicæ deputantur, ut soboles Apostolicarum Ecclesiarum, quæ ab Ecclesiis per Apostolos conditis traducem fidei & seminæ doctrinæ mutuata sunt, ut Ecclesiæ fierent.* Adde ejusdem Libri cap. 36. *f)* Videtur denique S. AUGUSTINUS *Lib. II. de Doctrina Christ. cap.* 8. eas Ecclesias Apostolicis accensere, quæ Epistolas Apostolicas accipere meruerunt: quales sunt Thessalonicensis, Ephesina, Colossensis &c. S. LEO *Epist. LXXVIII. n.* 3. Anatolio auctor est, ut Constantinopolitanæ urbis Episcopatu contentus, suæ se dignitatis finibus concludat, non ambiat altiorem gradum, *nec dedignetur Regiam civitatem, quam APOSTOLICAM non potest facere SEDEM: quæ utique* (inquit eodem sensu GELASIUS Epist. VII. n. 6.) *per Canones inter Sedes nullum locum accepit.* Ubi notandum, Apostolicas illas Cathedras veluti per antonomasiam *Sedes* nuncupari. Equidem non diffitendum, illud Romanam inter & reliquas Sedes esse discriminis, quod hæ privilegia *per Canones*, & Ecclesiastico tantum, eoque humano Jure instituta dicantur obtinuisse; illa vero, quæ Petri morte consecrata est, totum id retinuerit juris, quod Apostolorum princeps fuerat *a Domino* consecutus. Verum dum (prout hic) simpliciter & in sensu hactenus enuntiato, agitur de qualitate Apostolicæ Sedis, quæ per se neque sedentem facit infallibilem, neque totius Ecclesiæ Monarchiam constituit, abstrahimus hactenus de altera, cum priore necessariam connexionem non habente, dignitate Primatus, ejusque juribus ac effectibus, de quibus alibi abunde differimus.

2.) Habet utique *SANCTITAS* tam suaves illecebras, ut vel ferocissimos animos, & impios religione obligatos in sui admirationem traducat. Ea etiam ratione eandem inter ansas ampliatæ authoritatis Romanæ referimus, sed nullum illa jus novum superaddit: quod si daret, quia mere humanum foret, per contraria scandala, illa præsertim Sæculi X., amissum dici posset. Præclara hæc plurium Pontificum dos facilem eis accesium, quin & gratiam paravit apud Augustos, qua hi inclinabantur ad eorum decreta, etiam extra ordinem emanata, Imperiali potestate sustinenda. Exemplum damus in S. LEONE M. cui difficile haud fuit, cum ei per sub- & obreptiones prævento (quod agnoscit Baronius *ad annum* 445. *n.* 9. propositum esset, S. Hilarii Arelatensis potestatem in Gallis pro bono Ecclesiæ (ut ei videbatur) minuere, a Valentiniano III. Imp. (cujus animum, quo vellet, inclinabat) elicere edictum Gallicanæ Ecclesiæ consuetudini derogans, hoc tenore: *Nec quid tam Episcopis Gallicanis, quam aliarum provinciarum liceat sine viri venerabilis Papa urbis æterna authoritate tentare: sed illis omnibusque pro lege sit, quicquid sanxit vel sanxerit Apostolicæ Sedis authoritas.* Sed de hoc negotio pluribus agemus infra *cap. IV.* §. 11. *n.* 5.

3.) Titulus *MATRIS*, & *MAGISTRÆ omnium Ecclesiarum*, Romanæ demum per Canones in Corpore Juris clausos obtigisse, aut saltem in eo sensu, quo serius acceptus est, confirmatus videtur. Primus circa hoc & antiquissimus Canon, ex spuria Epistola Calixti Papæ desumptus, in Decreto Gratiani *Dist. XII. Can.* 1. exstans, sequentibus pro fundamento potuit servire. Huic adde alterum *Dist. XXI. Can.* 6. In Decretalibus vide *cap. 2. circa fin. de Summa Trinit. cap. 5. de Appellat. cap. 23. de Privilegiis cap. 20. §. Quia de Foro compet.* In Sexto Decretalium *cap. 5. §. fin. de Pœnit.* In Extravagantibus Communibus *cap. 3. de Elect.* Verum hæc Capitula etiam commode explicantur & proprie spectant ad Romanam Ecclesiam comparatam cum singulis aliis *seorsim* sumptis, & *in plurimum*, saltem in Occidente, ab illa conditis. Sane ex authoritate, qua Christus fuit & est *Magister* discipulorum suorum omniumque fidelium, nec Petrus, nec ejus in Primatu successores, Magistri omnium Ecclesiarum dici debent: hoc enim expresse prohibuit Dominus Matthæi *XXIII. v. 8. seqq.* Quod *proprie* non potuerit, nec possit Romana Ecclesia dici *Mater Catholica, id est, universalis Ecclesia*, manifestum est; potiori id jure debetur aliis Apostolicis Ecclesiis, quæ in Oriente ac Palestina primum coaluerunt, antequam Romanæ civitati fides & Episcopatus inferretur. Hoc imprimis convenit Hierosolymitanæ Ecclesiæ, quæ revera Mater & Matrix omnium Ecclesiarum nuncupatur in Epistola Patrum Concilii Constantinopolitani ad Damasum, Ambrosium, & alios Episcopos Romæ congregatos, in Harduini *Collect. Concil. Tom. I. col.* 826. & a Justino Imp. circa annum 514. in Epistola ad Hormisdam apud eundem *Tom. II. col.* 1025. Porro & Paulus Titum in Creta Metropolitam instituit, jussitque, ut per Ecclesias Episcopos constitueret, absque eo quod in his omnibus intervenerit, aut necesse fuerit intervenire Petrum. Nec E-

phesi-

pheinam, Cæsariensem, Heracleensem, aliasque in Oriente primarias Sedes Petrus instituit &c. Hine est, quod INNOCENTIUS Papa in Epistola ad Decentium recensens provincias, quæ a S. Petro ejusque successoribus fidei suæ semina, Ecclesiarumque institutionem debent, nullas nominet, præter *Italiam*, *Gallias*, *Hispanias*, *Africam atque Siciliam*, *insulasque interjacentes*. Itaque, cum Tridentinum *Sess.VII. Can.3. de Baptismo*, nec non *Sess. XIV. cap. 3. de Extrema unct.* laudatorum Canonum phrasin imitatum, eadem quoque expressione *Matris* & *Magistra* utatur, id non alio sensu, quam illo, quem modo exposuimus, intelligendum erit. De reliquo hæc in Tridentino non *declarantur* per decretum fidei, sed *proferuntur* ex communi Juris Canonici usu loquendi. Equidem jam ante omnia hæc S. CYPRIANUS Epist.45. ad Cornelium scripsit: *rationem reddidisse nos scimus*, *& hortatus esse*, *ut Ecclesia Catholica matricem & radicem agnoscerent ac tenerent*; quod de *Romana Ecclesia* intelligit Jacobus Pamelius & alii interpretes : sicut & prima fronte accipi debere videri posset. Verum genuinus sensus Cypriani est, hortatum se esse singulos navigantes, ne parti Noviti adhærerent, ne schisma & divisionem sectarentur, sed ut *unitatem Catholicam*, quam Ecclesiæ Catholicæ *radicem & matricem* appellat, agnoscerent ac tenerent. Deinde quid per Matricem intelligat vir sanctus, aperte declarat Epistola 71. ad Quintum, ubi, *quos*, inquit, *constat hic*, hoc est Ecclesia Catholica, *baptizatos esse*, *& a nobis ad hæreticos transisse*, *si postmodum*, *peccato suo cognito*, *& errore digesto AD VERITATEM ET MATRICEM redeant*, *satis sit in pœnitentiam manum imponere*. Hoc igitur est Catholicum *tenere matricem* in Epistola ad Cornelium, quod hæreticum *redire ad matricem* in Epistola ad Quintum. Quod in formula Professionis fidei, a Pio IV. præscripta, continetur: *Sanctam CATHOLICAM & Apostolicam Romanam Ecclesiam*, *omnium Ecclesiarum Matrem & Magistram agnosco*: id non ita accipiendum est acsi *particularis*, Ecclesia Romana idem esset, quod Ecclesia Catholica seu *Universalis*, quæ profecto differunt; sed eo sensu quo prædicatum *CATHOLICÆ Ecclesia*, Romæ cum multis aliis Ecclesiis comune, imo tanquam Capiti fere præcipuum esse, diximus *cap. II. §. 21. n. 5.*

4.) *CAPUT* sane est Romanus Pontifex universalis Ecclesiæ; verum non omni Capiti competit superioritas proprie dicta in universum Corpus. Dantur corpora suo capite superiora, qualia sunt pleraque Capitula, Collegia judicum, Universitates &c. In *singula* membra an & quid juris seu potestatis competat Capiti Ecclesiæ, distincte explicabimus, cum de Legibus, Judiciis, Appellationibus &c. acturi sumus. De *universis* semper manebit verum, quod SIXTUS III. in Epistola ad Episcopos per Illyricum consistentes scripsit: *Ut omne corpus capite regitur*, *ita ipsum caput*, *nisi suo corpore sustentetur*, *firmitatem & vigorem suum perdit*, *& non tenet quam habuerat dignitatem*. Cæterum huc confer, quæ de primario Capite Ecclesiæ diximus *cap. I. §. 8. n. 6.*

5.) Per quod Papa sit *VICARIUS CHRISTI*, a simili Vicariatu non excluduntur reliqui Episcopi, æque ac ille Apostolorum successores. In eo solum differunt, quod Pontifex in hoc Vicariatu parem cum Petro partem habeat, adeoque sit *primus Vicarius*, & cæterorum in jam explicato sensu *Caput*. Interim evenit haud difficulter, ut quod sua origine in *reverentia filiali*, in *magistrali authoritate*, demum in *mero Primatu* fundatum est, post in *imperium* sacrum pertrahatur, atque a multis, dominante ignorantia & ignavia, ut tale agnoscatur.

§. VII.

Relationes in gravioribus & dubiis causis, ad Romanam Sedem fieri solita, magnum ei authoritatis pondus addidere.

SEXTUM Pontificiæ authoritatis augmentum debetur frequentibus illis particularium Ecclesiarum ad Romanam Sedem Relationibus, & inde ad has remeantibus Responsis. Quamvis enim illæ de se minime sint argumentum *Status Monarchici*, nihilominus in hunc sensum paulatim tractæ sunt, postquam Romani Pontifices his Relationibus adsueti, eas deinceps *pro jure* postularent. Consuetudo multorum, in difficilioribus negotiis ad Sedem Romanam, tanquam Matrem & Magistram recurrendi, & inde lumen seu consilium accipiendi, talis erat, ut nullum *jus perfectum* Primæ Sedi ad has relationes competierit, quasi ejus consilia necessario expetenda, & iis acquiescendum fuisset; quanquam postmodum Romani id ipsum *in necessitatem* traxerint. Non ad solum Romanum, sed ad alios etiam magnæ authoritatis Episcopos, recursus pro accipiendis luminibus & dire-

direčtione sumebantur: Sic ad S. Cyprianum subinde, ab ipsa etiam Romana Ecclesia, similes relationes factæ leguntur; neque ex eo aliqua juris prærogativa pro certa Ecclesia desumi potest. Theodosius Imperator in *Leg. 45. Cod. Theod. de Episc.* & *Leg. 6. Cod. Justin. de Eccles.* tale privilegium, quale Romanus Episcopus sibi vendicabat, indulsit Constantinopolitano. Verba Legis sunt: *Si quid dubietatis concesserit, id oporteat, non absque scientia viri reverendissimi sacrosanctæ legis urbis Constantinopolitanæ (quæ Romæ veteris prærogativa lætatur) conventui Sacerdotali, sanctoque judicio reservari.* Hinc duo quasi sponte defluunt: *primum*. prætensum Romani Pontificis jus hac lege *per indirectum* confirmari; *alterum*: hoc jus Relationum sua origine, tanquam *verum & perfectum jus*, nulli sedi proprium esse; pressius tamen ab una parte strictiusque vindicatum, ab altera vero remissius agnitum, viam facile aperuisse ad mutandum *Consilia* in *Mandata*; *Directorium* in *Imperium*.

1.) Primus id fecisse videtur INNOCENTIUS I. qui anno 402. cathedram Petri ascendit. Quid ille de *Majoribus causis*, ex prætenso *Synodi statuto & veteri consuetudine*, Sedi Romanæ referendis ad Victricium Rothomagensem Episcopum scripserit, videbimus *cap. seq.* §. 1. Idem in alia Epistola ad Episcopum Nucerianum ita disserit: *Mirari non possumus, Dilectionem tuam sequi instituta Majorum omnia, quæque possunt aliquam recipere dubitationem, ad nos quasi ad Caput atque ad Apicem Episcopatus referre, ut CONSULTA videlicet Sedes Apostolica, ex ipsis rebus dubiis certum aliquid faciendum pronuntiet.* Idem Papa in Epist. ad Concil. Milevitan. apud Harduinum Tom. I. Concil. col. 1028. *Inter cæteras*, inquit, *Ecclesia Romana curas & Apostolica Sedis occupationes, quibus diversorum CONSULTA fideli & medica disceptatione tractamus &c.* Sicque iterato sæpefatas Relationes *Consulta* vocat. Idem facit LEO Papa Epist. 10. ad Episcopos Galliæ pag. 217. *Nobiscum Vestra Fraternitas recognoscat, Apostolicam Sedem pro sui reverentia, a vestra etiam Provincia Sacerdotibus, innumeris relationibus esse CONSULTAM.*

2.) Hac eo tempore utebantur modestia Pontifices, ut non *novum jus* conderent, sed consulti de *jure constituto* in dubiis responderent; licet, uti mox innuimus, eam Sedi Romanæ jam prærogativam vindicaverint Innocentius I., ut de quæstionibus dubiis & majoribus ad eam referri *debere* contenderet. Præterea id curabant atque agebant, ut sua responsa, quæ & *Decreta* vocant, in aliorum notitiam deducerentur, eo fine, ut omnibus norma essent Disciplinæ. Cæterum observat de Marca de C. S. & J. Lib. VII. cap. 13. n. 4. *eam Romanis Episcopis mentem non fuisse, cum responsa dabant post consultationes, ut novas leges his responsis præscriberent, aut nova statuta inveherent, sed tantum, ut Christianorum mentes revocarent ad observationem Canonum & antiquæ traditionis*, id quod ex Innocentii I. confessione illustrat.

3.) Hæc authoritas cum Responsis Romanorum Pontificum tributa esset, consultum visum fuit eadem colligere, ut jus Ecclesiasticum in Occidente certiorem haberet usum. Fecit hoc sub initium Sæculi VI. Dionysius Exiguus ad preces Juliani Presbyteri tituli S. Anastasiæ. Constat ejus opus ex Constitutis & Decretis Sedis Apostolicæ Præsulum Syricii, Innocentii, Zosimi, Bonifacii, Cælestini, Leonis M., Gelasii, & Anastasii; quibus deinde ab aliis, Dionysio posterioribus, alia decreta sub nomine Hilarii & sequentium Pontificum usque ad Gregorium Minorem in hac Collectione addita sunt. Nulla quidem primitus hujus Codicis publica authoritas; sed ne ea quidem intentione a Dionysio concinnatus fuit; attamen ita hæc Collectio a Romana Ecclesia suscepta & probata fuit, ut a NICOLAO I. *Dist. XIX. Can.* 1. nec non a LEONE IV. *Dist. XX. Can.* 1. omnibusque insequentibus Canonum Collectoribus *Codex Canonum* dicta sit.

4.) Atque ea quidem necdum, aut vix, introducto Jure Isidoriano, hactenus satis moderate, hoc vero plenius recepto, alia inducta rerum facies. Tunc etenim Episcopis imposita necessitas & obligatio recipiendi & sese conformandi Decretalibus Romanorum Pontificum. Hoc ex fundamento, Sæculo IX. JOANNES PP. VIII. VVilliberto Coloniensi Archiepiscopo Pallium negavit, ita ad eundem rescribens apud Sirmondum Concil. Gall. Tom. III. pag. 520. *Optatum tibi pallium nunc conferre nequimus, quia fidei tuæ paginam minus, quam oporteat; continere reperimus, cum videlicet in ea nullam sanctarum universalium Synodorum .... nec DECRETALIUM PONTIFICUM ROMANORUM CONSTITUTORUM secundum morem feceris mentionem; sed nec illam subscriptione munieris, nec aliquem, qui hanc jurejurando firmaret miseris.*

5.) Sed processere ea cum tempore longius. Observat celeberrimus nostri ævi Canonista Barthelius, Antecessor & Procancellarius VVirceburgensis, in *Annotationibus ad*

Patris

Patris Engel Jus Canonicum in Proœm. pag. 7. qualiter „ uſque ad medium Sæculum XII. „ rariores adhuc fuerint ad Pontificem recurſiones. At poſtquam (ait) in hoc Sæculo „ invaluit ſtudium Juris Civilis, Pontifices etiam totum proceſſum forenſem in Eccleſiam introduxere. Cœperunt etiam tum temporis diſpenſationes, exemptiones, privilegia, indulta, ſub Innocentio potiſſimum III. & Alexandro III., qui ſe *Dominos* „ *Canonum* dixerunt; cum anteceſſores Pontifices ſe tantum *Cuſtodes*, *Vindices*, & *Executores Canonum* nominarent; neque unquam niſi in pœna poſt tranſgreſſionem Canonis diſpenſaverint. Hinc continuæ ſupplicationes, conſultationes ad Pontificem factæ, „ & tot reſcripta prodierunt, ut ex illis ab anno 1150. uſque ad annum 1230. ſex fuerint compilationes factæ, donec tandem Gregorius IX. ſuam ediderit, & more approbandi tum conſueto ad Univerſitatem Bononienſem miſerit, illamque publice prælegi juſſerit. Circa hoc tempus (addit. clar. Barthelius) *Eccleſia*, quæ antea hoc „ tantum nomine compellabatur, cœpit vocari *Curia Romana*, novaque illa diſciplina „ & politia introducta eſt.

6.) Cum Imperator Juſtinianus diſplicentiam relationum ſibi factarum oſtendiſſet, eaſque Novella CXXV. inhibuiſſet; Romani Pontifices contraria politica in rem ſuam uſi noſcuntur: laudare enim ſolebant referentes & conſulentes, uti conſtat ex multis Capitulis Decretalium Gregorii IX. his præſertim, quæ incipiunt: *Quod in dubiis* vel *Gratum gerimus*. Habent hæc utique ſua motiva, ex ratione Status deſumpta; maxime quoad eos recurſus, qui plerumque libenter ſumi amant ab illis, qui onere & vinculo legis ſolvi optant. Nemo dubitat de veritate ejus, quod aſſerit Claudius Fleury Inſtit. Eccleſ. Lib. I. cap. 1. §. 17. nempe: *Pontificum potentia nulla re magis cenſeri poſſe videbatur, quam ſi diſpenſationes a Canonum obſervantia in infinitum extenderentur, quarum præteritis decem ſæculis admodum circumſpectus uſus fuit*. Sed hæc ad inſignes ſequioris ævi corruptelas pertinent. Aliter ſenſit proba antiquitas. Vid. *cap. II.* §. *7. n. 6. 7.*

7.) Hæc intelligenda ſunt citra præjudicium illarum Relationum, quas *de rebus ſtatum univerſalis Eccleſiæ tangentibus* ad ſummum Pontificem faciendas eſſe diximus *cap. II.* §. 6. Interim neceſſariæ hæ Relationes potuerunt eſſe, & veroſimiliter fuerunt anſa & occaſio aliarum relationum de rebus ad officium Primatis proprie non pertinentibus.

8.) Magnum Eccleſiæ obſequium præſtant, qui operam locant in deſtruenda veſana illorum ſecuritate, qui ſub ſcuto diſpenſationum, indulgentiarum, exemptionum, & aliarum ejus generis gratiarum, ſe immunes putant ab obligationibus communium & genuinarum regularum Diſciplinæ ac Morum, quique Romani Pontificis poteſtatem eo potiſſimum fine in immenſum extollunt, ut in illa præſidium inveniant adverſus remorſus conſcientiæ, ſæculi cupiditatibus ſeductæ, quæ quandoque velo religionis obducuntur.

§. VIII.

Quæ hinc inde occurrunt figuratæ aut ampullatæ Patrum elocutiones, ſubſtantiam rei non mutant.

Genuina Romanæ Eccleſiæ jura, hactenus relata, (quæ licet propriis ſuis limitibus circumſcripta, nihilominus de ſe magna, & omni titulo veneranda eſſe, nemo negaverit) occaſionem dederunt tum Patribus & Scriptoribus Eccleſiaſticis, tum ipſis etiam Romanis Pontificibus, ut ſæpe de illis illorumque complexu (inter quæ univerſalis Primatus ſemper præeminet) ampliſſimis verbis, præſertim in æſtu concertationis, loquerentur & ſcriberent. Inde novus iterum, & nobis quidem in ordine SEPTIMUS, titulus extendendæ Pontificiæ poteſtatis: id ita ferente humanæ conditionis infirmitate, quæ egre intra legitimos fines ſeſe continet. Scilicet a proprio & ſtricto ſenſu *Verborum*, nonnunquam generalius, & ſine conſideratione aut reſpectu ad *determinata* quædam *Jura*, quæ Primatui adhærere ſerius prætenſa ſunt, prolatorum, argumenta deſumuntur, pro eorundem putativorum jurium aſſertione & confirmatione. Venit hic omnino uſui, quod in Concilio Florentino Patres Græci Romanis, ex elogiis Patrum concertantibus, oppoſuerunt: *Quæ honoris cauſa dicta ſunt, in conſequentiam trahi non debere.*

1.) Admodum frequens in Decreto Gratiani, in Decretalibus, nec non in litteris & conſtitutionibus recentiorum Pontificum, eſt uſus, ſeu potius abuſus, verborum Chriſti: *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram &c. Paſce agnos meos, paſce oves meas*; Et *Ego pro te rogavi Petre, ut non deficiat fides tua &c.* ad ſtabiliendam univerſalem Monarchiam ſacram

 inſal-

infallibilitatem, jus exclusivum cognotcendi de causis, quas *Majores* dicere placuit &c. Vid. Dist. XIX. Can. 7. Dist. XXI. Can. 2. & 3. Dist. XXII. Can. 2. Caus. IX. Quæst 3. Can. 14. Caus. XVI. Quæst. 3. Can. 27. Caus. XXIV. Quæst. 1. Tan. 4. & 15. cap. 2. de Homicidio in 6to. Extravag. *Unigenitus* de Pœnitentiis intor Communes. Bulla Pii II. de an. 1463. Tomo I. Bullarii pag. 377. edit. an. 1727. &c. Dum Jacobus Pamelius ad S. Cyprian. Epistolam 54 Not. 90. pro asserenda excessiva potestate summi Pontificis, qualem ipse credidit, non exiguum numerum falsarum Decretalium attulisset, scilicet Anacleti Epis. 1. & 3. Evaristi Epistolam ad Africanos Episcopos, Alexandri Epistolam ad orthodoxos omnes, Sixti I. & Eleuterii ad Ecclesias Gallicanas. Pii I. ad omnes Ecclesias, Victoris ad Theophilum, Zepherini ad Episcopos Siciliæ, Lucii ad Episcopos Gall. & Hisp. &c. subjungit in fine: *Hi fere omnes suam sententiam confirmant dicto illo ad Petrum: Super hanc petram ædificabo ecclesiam meam*. Verum sacros hos textus ad id, pro quo allegantur, evincendum, nimis generales, quinimo plane extraneos esse, patet ex eorum proprio sensu, quem *cap. I.* dedimus conformiter ad judicia Patrum, & ad praxim primorum sæculorum, quam toto hoc opere fideliter exhibemus. Si hoc evenit circa ipsum Dei verbum, quis mirabitur similem aut majorem abusum circa scipta Patrum? Ex multis & generalioribus horum dictis, quæ in ambiguum & excessivum sensum in eo, quod hic tractamus, argumento, trahi possunt, atque solent, pauca pro exemplo elucidabimus, quia omnia recensere gravius, & a nostro instituto alienum foret.

2.) S. HIERONYMUS in Epistola, labente anno 380. aut circa initium anni 381. scripta ad Damasum, quæ est 14. alias 57. apud Gratianum Caus. XXIV. Quæst. 1. Can. 25. *Ego*, inquit, *nullum primum nisi Christum sequens, Beatitudini tuæ, id est, Cathedræ Petri communione consocior. Super illam petram ædificatam Ecclesiam scio. Quicunque extra hanc domum agnum comederit, profanus est. Si quis in arca Noe non fuerit, peribit regnante diluvio*. Et postea: *Non novi Vitalem, Meletium respuo, ignoro Paulinum. Quicunque tecum non colligit, spargit: hoc est, qui Christi non est, antichristi est*. Hæc verba, utcunque turgida, probe expensa, aliud non exprimunt, quam communionem illam cum primaria Sede, scilicet Romana, de qua egimus supra §. 4.; hanc Caput esse aliarum Ecclesiarum, & Centrum unitatis, nemo Catholicorum negat. Considerandæ insuper veniunt circumstantiæ temporum, in quibus hæc Hieronymus scribebat. Idem S. Doctor Epist. 16. alias 58. *Hinc*, ait, *præsidiis fulta mundi Ariana rabies fremit: hinc in tres partes scissa Ecclesia ad se rapere me festinat*. Alii scilicet tres hypostases, alii unam duntaxat in Deo esse ac dici debere contendebant. In hoc conflictu ac schismate Orientalium, sapienter dicebat Hieronymus: *Cathedræ Petri consocior; si quis cathedræ Petri jungitur meus est*. Quem alium consulere tutius tunc potuisset, quam Romanum Pontificem, cujus præcipue sunt in quæstionibus fidei partes; quamvis ineluctabile non sit ejus judicium. Et vevo cum testaretur Hieronymus, velle se judicio Damasi Rom Pontificis adhærere, non ignorabat cum eo totum Occidentem Egyptumque conspirare: *Hæreticum me cum Occidente, hæreticum cum Egypto, hoc est, cum Damaso Petroque condemnent*, scribit Epist. 15. alias 77. Damaso scilicet *Romæ*, & Petro *Alexandriæ* Episcopo. Unde intelligi potest illud ejusdem Epistolæ 14. n. 2. *Hic Collegas tuos Egyptios confessores sequor*: adeo ut inter diversas Episcoporum Orientis, in quo degebat Hieronymus, factiones & sectas, Petri Alexandrini, qui ob fidei confessionem e civitate sua pulsus antea fuerit, Ægyptiorumque ei adhærentium fidem sectari se profiteatur. Videtur de cætero Hieronymus hic intendere in edictum Theodosii sub finem mensis Febr. an. 380. datum in *Cod. Theod. Lib. XVI. Tit. 1. leg. 2.* quo iste Princeps eam declarat religionem Catholicam, *quam Pontificem Damasum sequi claret, & Petrum Alexandriæ Episcopum*.

3.) S. AUGUSTINUS Epist. 63. alias 162. *In Romana*, inquit, *Ecclesia semper Apostolicæ cathedræ viguit principatus*. Item Epist. 190. al 157. *Me*, ait, *apud Cæsaream præsente, venerunt, quo nos injuncta nobis a venerabili Papa Zozimo, Apostolicæ Sedis Episcopo, ecclesiastica necessitas traxerat*. Hic iterum nihil præterquam Universalis Primatus, & huic cohærens jus indicendi Synodos.

4.) Cum Pelagius & Cælestius adversus Apostolicam doctrinam *de Gratia* dogmatizare cœpissent, Episcopi Africæ, postquam illos in duabus Synodis provinciarum Carthaginensis & Numidiæ damnassent, Synodales suas relationes miserunt successori S. Petri, ut eorum judicium etiam primæ & Apostolicæ Sedis authoritate muniretur, atque particularium illarum Ecclesiarum Traditio, cum Traditione Sedis Apostolicæ collata, origini & principio conformior agnosceretur. Id his verbis expressit idem S. AUGUSTINUS Epist.

95.

95. in fine ad Innocentium I. scribens: *Utrum noster* (Afrorum) *rivulus*, *licet exiguus*, *ex eodem*, *quo etiam tuus abundans emanet capite fluentorum*, *hoc a te probari volumus*. Post hæc S. Doctor, collatione facta, in Romanæ Ecclesiæ doctrina se universalis Ecclesiæ sententiam invenisse ratus, non dubitavit asserere, atque repetitis vicibus proclamare, *CAUSAM FINITAM* esse, *Sermone II. nunc* 131. *de Verb. Apost. cap.* 10. Item *Lib. III. contra Julian. cap.* 1. Et hoc quidem ex eo, quod jam memoravimus, caput, quod ille Libro I. contra Julianum cap. 4. sic refert: *Quid enim potuit vir ille sanctus* (Innocentius Papa) *Africanis respondere Conciliis*, *nisi quod antiquitus Apostolica Sedes & Romana*, *cum cæteris tenet perseveranter Ecclesia*? Sic itaque in exspectatione S. AUGUSTINI causa finita erat, uti aliæ plures hac ratione finitæ sunt; idque ex ea decisiva ratione, quia Papa responderat, *quod antiquitus Apostolica Sedes cum cæteris tenet perseveranter Eclesiis*; at quia id ipsum, quod Augustino, non omnibus visum est, sic eadem causa hoc solo Pontificis responso *effective* & *plene* necdum terminata est: siquidem Innocentio anno 417. defuncto, alia in Pelagianos sub Zozimo in Africa celebrata sunt Concilia, & tandem Ephesina *œcumenica* Synodo, adversus Nestorium convocata, nedum Nestorianæ hæresis, sed etiam Pelagianæ, uno ore, fuit conclamata damnatio. Vid. Annati *Apparat ad Theologiam Lib. VII. cap.* 9. *p. m.* 633. Interim illa Augustini verba, *Causa finita est*, adeo sunt ad gustum Cardinalis Orsi & Sociorum ejus, ut ex illis universalem regulam pro quibusvis causis, per Romanos Pontifices decisis, desumant, quando econtra illud ejusdem S. Doctoris ad Donatistas, querentes de judicio Papæ Miltiadis: *Restabat adhuc plenarium Ecclesiæ Concilium*, ad unum solum particularem casum pertinere contendunt. Vid. infra *cap. VI.* §. 10.

5.) Minus finita, & solius Romani Pontificis authoritate dirempta est quæstio de *spiritus Sancti Divinitate*, de qua sequentia refert Sozomenus Lib. VI. Hist. cap. 21. *Controversia*, *quæ jam pridem incœpta fuerat*, *nimirum utrum Spiritus sanctus Patri & Filio consubstantialis censendus esset*, *jam magis magisque crevit*: *deque ea multæ disputationes plene contentionis*, *non minores illis*, *quæ ante de Deo Verbo susceptæ fuissent*, *institutæ*. *In hac re quidem & hi*, *qui Filium Patri dissimilem asserebant*, *inter se consenserunt*; *nam utique Spiritum sanctum administrum*, *& tertium a Patre*, *tum ordine*, *tum honore*, *tum etiam substantia diversum esse affirmabant*. *At qui Filium Patri consubstantialem putabant*, *hi de Spiritu sancto idem ipsum censebant*. *Quam doctrinam in Syria Apollinarius Laodicensis*, *in Egypto Athanasius Episcopus*, *in Cappadocia & Ecclesiis Ponti Basilius & Gregorius strenue propugnabant*. *Qua controversia cum contendendi studio*, *uti credibile est*, *in dies magis magisque cresceret*, *Episcopus Romanus de ea certior factus*, *scripsit ad Ecclesias Orientis literas*, *ut unacum Sacerdotibus & Episcopis Occidentis Trinitatem & Consubstantialem esse*, *& gloria æqualem*, *existimarent*. *Quo facto*, *utpote controversia JUDICIO ROMANÆ ECCLESIÆ TERMINATA*, *singuli quievere*; *eaque quæstio finem tandem accepisse VIDEBATUR*. In hac relatione duo observanda & distinguenda sunt, quorum alterum ad *factum summi Pontificis*, alterum ad *narrationem Historici* pertinent. *a*) Romanus Pontifex scripsit Orientalibus, ut sentirent *cum Episcopis Occidentis*: sicque non suam tantum fidem, sed omnium Occidentalium, quorum nomine, ut ipsorum *Patriarcha* hactenus loquitur, illis proposuit. *b*) *Videbatur* quidem sic causa Romanæ Sedis judicio, ex sententia omnium Ecclesiarum Occidentis (suppone, si vis, a Papa ut *Primate* Universalis Ecclesiæ, a cujus officio hoc minime alienum est: Vid. *cap. II.* §. 6. *n.* 4. item §. 8. & *cap. IV.* §. 2. *n.* 8. 9.) propalato, terminata; verum defuit & huic quieti sua stabilitas, quæ non nisi *plenarii* Concilii (nimirum Constantinopolitani an. 381.) authoritate, Orbisque adunati consensione restitui potuit, unius Romani Pontificis judicio ad hoc minus sufficiente.

6.) S. BERNARDUS Lib. II. de Considerat. ad Eugenium cap. 8. *Age*, inquit, *indagemus diligentius*, *qui sis*, *quam geras pro tempore personam in Ecclesia Dei*. *Quis es*? *Sacerdos magnus summus Pontifex*. *Tu princeps Episcoporum*, *tu hæres Apostolorum*, *tu primatu Abel*, *gubernatu Noe*, *patriarchatu Abraham*, *ordine Melchisedech*, *dignitate Aaron*, *authoritate Moises*, *judicatu Samuel*, *potestate Petrus*, *unctione Christus*. *Tu es*, *cui claves traditæ*, *cui oves creditæ sunt*. *Sunt quidem & alii cœli janitores*, *& gregum pastores*: *sed tu tanto gloriosius*, *quanto & differentius utrumque præ cæteris nomen hæreditasti*. *Habent illi assignatos sibi greges*, *singuli singulos*; *tibi universi crediti*, *uni unus*: *nec modo ovium*, *sed & Pastorum tu unus omnium Pastor*. Ex amplissimis his verbis, figurarum plenis, aliud certi verique non eruimus, quam sollicitudinem omnium Ecclesiarum, incumbentem Romano Pontifici, tanquam Primati; qua autem ratione hæc sollicitudo explenda: an ea, quam

 ha-

hactenus exposuimus, utpote statui ac genio puriorum Ecclesiæ sæculorum conformi: an tali, qualem prætendunt Ultramontani, id minime exprimitur. Cæterum ævo divi Bernardi systema falsarum Decretalium jam prævaluerat; unde minime mirandum, si idem vir sanctus hic & alibi secundum hujus corruptæ Oeconomiæ ideam non tantum locutus fuerit, sed & quædam Scripturæ loca in eundem sensum traxerit, quæ secundum se spectata illuc nulla ratione pertinere noscuntur.

7.) Hæc lucem dare possunt aliis similibus Patrum locis, quæ in hanc rem proferuntur a Bellarmino, Perronio, Tournelio, Orso & aliis, neque tamen causam, in quam allegantur, ulla ratione evincunt, ad summum vero alias ansam dare potuerunt, & probabiliter dederunt agnoscendi aut supponendi in Papa authoritatem, quam neque divino neque humano jure obtinet. Illustre hujus rei exemplum porro exhibebimus *cap. V. §. 7.*

§. IX.

Status Ecclesiæ exterior per falsas Isidori Decretales penitus immutatus est. Lineamenta hujus novi Systematis.

Septem, quas hactenus recensuimus, ansæ Pontificiorum jurium extra legitimos fines proferendorum, eæ simul junctæ occasionem & materiam dederunt *OCTAVÆ*, omnium feracissimæ, quæ in una compage, ex præcedentibus pessime formata, imo egregie ementita, Ecclesiæ statum formamque consarcinavit, a primævo suo instituto, & a veritate plane alienam. Loquor de spuriis Decretalibus Isidori, ante finem Sæculii VIII. sub ficto nomine primorum sanctissimorum Pontificum & Martyrum editis, de quarum auctoritate, receptione, ac constanti observantia agemus infra *cap. VIII.* Quæ fuerit norma regiminis Ecclesiastici ex Christi instituto, & Apostolorum usu, felicibus illis sæculis, eam, quam hic tangimus, periodum præcedentibus, servato, evidenter liquet tum ex iis, quæ a nobis generatim de genuino Systemate sacræ Reip. hucusque exposita sunt, tum ex illis, quæ de singulis ejus partibus deinceps tradentur. Hic ex opposito intuebimur ejusdem Reipublicæ Christiano-Ecclesiasticæ faciem, qualem in suis pseudo-Decretalibus pingit Isidorus, quamque pro exteriore regiminis forma in Ecclesiam invehere ei successit, ministra ignorantia, & adminiculantibus circumstantiis, quas *cit. cap. VIII.* referemus. Agnoscemus autem haud difficulter in juniore hac facie, antiquitati incognita, formam illam monarchicam, quam toto hoc Opere expugnamus; sicque facile intelligemus, per hanc Decretalium confictionem & introductionem, *Patrum disciplinam* fuisse confractam, &, quoad hanc, Christiano orbi quasi pro jure proposita principia, tanquam ab Apostolica Traditione ad nos transmissa, quæ tamen Apostolorum moribus, & primorum sæculorum observantiæ directe repugnant.

1.) Præprimis facit Isidorus Romanum Pontificem *UNIVERSALIS Ecclesiæ* Episcopum. Sic etenim Epist. II. Stephani I.: *Stephanus Universalis Apostolica Ecclesiæ Episcopus; apud Harduinum Collect. Concil. Tom. I. Col.* 143. In Victoris Epist. I. cap. 3. *Ecclesia Romana Universalis Ecclesiæ Sedes* vocatur; Caus. II. Quæst. 6. Can. 7. In Pontiani Epist. II.: *Pontianus sanctæ & Universalis Ecclesiæ Episcopus omnibus Christianis*; Caus. III. Quæst. 5. Can. 4. Similia aliis attribuuntur, signanter Sixto I. in Harduini *Collect. Concil. Tom. I. col.* 90.

2.) Vult Isidorus omnes *MAJORES* causas ad Apostolicam Sedem referri. Hunc in finem loqui facit Anacletum Papam Epist. in fin. apud Gratianum *Caus. II. Quæst. 6. Can.* 3. nec non Marcellum Epist. I. *Caus. XXIV. Quæst. 1. Can.* 15. in qua Episcopos provinciæ „ Antiochenæ hortatur, ne a Sedis Romanæ dispositione devient, ad quam (ait) cuncta *Majora* Ecclesiæ negotia, divina disponente gratia, jussa sunt referri, ut ab ea regulariter disponantur, a qua sumpsere principia." Idem quoque ordinat circa *DIFFICILIORES* causas; siquidem Epistola III. Anacleto attributa cap. 4. apud Harduinum *cit. Tom. I. col.* 74. hæc memorat: „ Si quæ causæ *difficiliores* inter vos (loquitur ad Episcopos, & reliquos Christi Sacerdotes) ortæ fuerint, ad hujus sanctæ Sedis apicem eas, quasi ad Caput referre, ut Apostolico terminentur judicio: quia sic Dominum velle, ab eoque ita constitutum esse, antedictis testimoniis declaratur. Hæc vero Apostolica Sedes cardo & caput omnium Ecclesiarum a Domino, & non ab alio, est constituta. Et sicut cardine ostium regitur, sic hujus sanctæ Sedis authoritate omnes Ecclesiæ, Domino disponente reguntur." Adde *Caus. II. Quæst. 6. Can.* 3 & *Dist. XXII. Can.* 2. Nos de Majoribus & Difficilioribus causis ex professo tractabimus *cap. seq.*

3.) Cau-

3.) Causas *EPISCOPORUM* reservat Romanæ Sedi in pluribus falsis Epistolis, sub nomine Sixti I. Epist. II. cap. 2. Aniceti cap. 3. Eleuterii cap. 2. Victoris Epist. I. cap. 3. Zepherini Epist. I. Marcelli Epist. I. Eæ pro parte prostant in Decreto *Caus. III. Quæst.* 6. *Can.* 5. 6. 7. 9. Denique in Africanorum ad Damasum Papam Epistola, quam ex collectione Isidori dat Harduinus *cit. Tom. I. col.* 763. in qua ita: „ Episcoporum judicia, & „ summorum finem Ecclesiasticorum negotiorum, in honore beatissimi Petri, Patrum De- „ creta omnium, cunctam reservavere sententiam, inquirendi reverentia in Dei rebus, „ quas omni cura & sollicitudine observare debemus. Maxime vero juste ab ipso debent „ Præsulum examinare vertice Apostolico, cujus hæc vetusta sollicitudo, tam mala da- „ mnare, quam revelare laudanda. Confer infra *cap. IV.* §. 1. *n.* 3. §. 8. §. 11. *n.* 2.

4.) Huic Epistolæ ita respondere fingitur Damasus, ut simul innuat, sine authoritate Romani Pontificis nulla *CONCILIA*, etiam *provincialia*, (de horum enim materia hic potissimum sermo est) congregari posse. „ Nam ut nostis (ait cap. 2. apud Harduinum „ *col.* 764.) Synodum sine authoritate fieri non est Catholicum; nec Episcopus nisi in „ legitima Synodo, & suo tempore Apostolica vocatione congregata, definitive damnari „ potest; neque ulla unquam Concilia rata leguntur, quæ non sunt fulta Apostolica au- „ thoritate." His adde falsam Decretalem Julii I. Papæ apud eundem Harduinum *col.* 566. Fontes, ex quibus hæc derivavit Isidorus, indicat Petrus Costantius in *Collect. Epist. Pontif. col.* 386. *not. e.*

5.) Quamvis, ut observat clar. Pithœus in Commentario ad Libertates Ecclesiæ Gallicanæ *cap.* X. non reperiatur, ullius *Synodi* & Decretorum ejus *CONFIRMATIONEM* octo primis sæculis a Sede Romana postulatam fuisse; nihilominus post publicatas falsas Decretales & receptum Gratiani Decretum, cui eæ insertæ sunt invaluit opinio, præsertim apud Romanos, nullam Synodum cogi, aut ejus decreta rata esse posse, nisi Sedis Apostolicæ accesserit authoritas. Etenim in supposititia Epistola Marcelli Papæ ad Maxentium apud Gratianum *Dist. XVII. Can.* 1. legitur: *Synodum Episcoporum absque hujus sanctæ Sedis authoritate (quanquam quosdam Episcopos congregare possitis) non potestis regulariter facere.* Porro *ead. Dist. Can.* 2. in quo fragmentum supposititiæ Decretalis sub nomine Julii I. ad Orientales, hoc summarium præfigitur: *Non est ratum Concilium, quod authoritate Romanæ Ecclesiæ fultum non fuerit.* Equidem in Decreto Concilii Trid. *Sess. XXIV. cap.* 4. quo singulis trienniis Synodum Episcoporum cogendam statuitur, nihil occurrit de præsidio Legati Apostolici, aut confirmatione a Pontifice petenda; attamen ad calcem dicti Capitis secundi subnectitur declaratio Congregationis Cardinalium Concilii Trid. interpretum de die 6. Aprilis an. 1596. his verbis concepta: *Quæ in Conciliis Provincialibus conduntur, publicari non debent inconsulto Pontifice.* Hac declaratione, tanquam falsis Decretalibus sat conformi, verbis Concilii Tridentini *vim apertam* inferri, observat P. de Marca *de C. S. & J. Lib. VI. cap.* 24. *n.* 13.

6.) Iisdem semper principiis insistens Isidorus, fingit Anterum Papam scribentem, quasi Eusebius quidam Apostolica authoritate de parva civitate ad Alexandrinam Sedem *TRANSLATUS* fuisset; quod quantum a moribus tertii sæculi, quo Anterus floruit, alienum sit, nemo ignorat, & nos pluribus referemus *cap. seq.* §. 6.

7.) De *APPELLATIONIBUS* ad Romanam Sedem agemus ex condicto infra *cap. V.* Ad probandam prætensam antiquitatem hujus juris producuntur inter cæteros trium primorum sæculorum Pontifices, Sixtus I. *Epist. II. cap.* 2. Zephyrinus *Epist. I.* Fabianus *Epist. III. cap.* 5. Sixtus II. *Epist.* II. in quarum postrema sic disseritur apud Harduinum *Tom. I. col.* 180. & in Decreto Gratiani *Caus. II. Quæst.* 6. *Can.* 5. „ In hac sancta Sede (Ro- „ mana) dudum a multis Episcopis constitutum fuit: & modo (ait Auctor Epistolæ) „ ad vestrum & cæterorum fratrum auxilio est denuo roboratum, ut omnes Episcopi, „ qui in quibusdam gravioribus pulsantur vel criminalibus causis, quoties necesse fuerit, „ libere Apostolicam appellent Sedem, atque ad eam quasi ad Matrem confugiant, ut „ ab ea, sicut semper fuit, pie fulciantur, & liberentur." Post hæc, tanquam *antiquam* Apostolorum & primorum Pontificum authoritatem adducit Canones Synodi Sardicensis, (quæ anno 342. habita est, quando Sixtus PP. II. jam anno 259. obierat) verbis „ non parum interpolatis, ac tum demum subjungit: „ Et si quis putaverit, se proprio „ Metropolitano gravari, apud Primatem diœceseos, aut penes Universalis Apostolicæ „ Ecclesiæ Papam judicetur: Ait enim Jacobus Apostolus: *Judicium sine misericordia illi* „ *fiat, qui non fecit misericordiam. Superextollit aut misericordiam judicio.*" Solida, me Hercule, & insignis probatio!

8.) Ex

8.) Ex eodem Isidoriano promptuario refertur apud Gratianum *Dist. C. Can.* 1. Decretalis Pelagii I., in qua hæc inter alia: „ Placuit, ut quisquis Metropolitanus, *ultra* „ *tres menses* consecrationis suæ, ad fidem suam exponendam, *PALLIUMQUE* suscipien„ dum, ad Apostolicam Sedem non miserit, commissa sibi careat dignitate, sitque Me„ tropolitanis aliis licentia, post secundam & tertiam commonitionem, viduatis Ec„ clesiis, cum consilio Romani Pontificis, ordinando Episcopos subvenire. " Inde inducta disciplina hodieque obtinens, quod Metropolitani, licet consecrati, ante receptum pallium ne Episcopales quidem functiones exercere valeant; cum tamen, uti observat Thomassinus *de Discipl. Eccles. Part. II. cap.* 25. *n.* 10. reperiatur, quod primitus Metropolitani, obtenta consecratione, impedirentur obire functiones, quoadusque pallium recepissent. Eo non attento, præmemoratæ Decretali innixus Gregorius VII. *Lib. IX. Epist.* 1. Rothomagensem Metropolitanum vehementer redarguit, quod pallio ab Apostolica Sede haud postulato, functiones suis ordinis obire præsumpserit; „ Proinde, ait, Apostolica „ tibi præcipimus authoritate, ut quia *Sanctorum Patrum* statuta parvi pendisti, nullum „ deinceps Episcopum vel Sacerdotem ordinare, seu Ecclesias præsumas consecrare do„ nec honoris tui *supplementum*, Pallii videlicet usum, ab hac Sede impetraveris. " Gregorium VII. secutus est Innocentius III. in *cap.* 28. §. *un. v. Præterea de Elect.*

9.) Voluit denique Isidorus, & sub falso nomine Julii I. Papæ *Dist. XI. Can.* 3. Orientalibus declaravit, *non licere membris dissentire a consuetudine Ecclesiæ Romanæ*. In iis etiam negotiis, quæ directe ad Sedem Romanam referre non potuit, ut tamen huic apertas liberasque manus servaret, addidit familiarem sibi clausulam: *Salvo in omnibus Romanæ Ecclesiæ privilegio*: vel: *Salva in omnibus Apostolica authoritate*. Vid. Pii I. Epist. II. & Fabiani Epist. III. cap. 2. apud Harduinum *Tom. I. col.* 98. & 129. Adde Gratianum *Caus. III. Quæst.* 6. *Can.* 12. & 14.

10.) Quis non consideratis, combinatis, & pro veris reputatis his omnibus, concludet pro *MONARCHIA ROMANI PONTIFICIS*, cujus meri ministri sint Episcopi? Hoc certe fecit Gratianus, asserens Episcopos tantum in partem sollicitudinis esse vocatos, solum Papam in plenitudinem potestatis; sic enim sub nomine Vigilii (alii *Julii*) Papæ scribit Caus. II. Quæst. 6. Can. 12.: *Qui se scit aliis præpositum, non moleste ferat, quem sibi esse prælatum. Ipsa namque Ecclesia, quæ prima est, ita reliquis Ecclesiis vices suas credidit largiendas, ut in partem sint vocatæ Sollicitudinis, non in plenitudinem Potestatis*. Idem sub nomine Gregorii IV. refert ead. Quæst. 6. Can. 11. Utrumque hunc locum & Vigilii & Gregorii supposititium esse, observavit de Marca *Lib. V. cap.* 26. *n.* 9. Interim substitere hæc principia, & transierunt etiam in Decretales Gregorii IX. uti videre est in *cap.* 4. *de Authorit. & usu pallii*; suntque hodiernum veluti fundamentum cæterorum Italicorum Axiomatum circa potestatem summi Pontificis, Inde ea colligit Fagnanus in *cap.* 1. *de officio & potestate judicis ordin. n.* 47. *seqq.* & inter reliqua hoc: Quod Episcopi jurisdictionem non immediate a Christo, sed a Romano Pontifice teneant, adeoque illa possit pro hujus voluntate coarctari. Plura de fictis Isidori Decretalibus recurrent *toto cap. IV.*

11.) De fructu hujus præclaræ operæ ita disserit Petrus Coustant, doctissimus Congregationis S. Mauri Sodalis in Præfatione ad Epistolas Romanorum Pontificum anno 1721. editas, pag. CXXVII. „ Isidorus hac sua fraude quam sit perniciose de Ecclesia meritus, „ dici vix potest. Hinc debilitati penitus fractique Disciplinæ nervi, perturbata Episco„ porum jura, sublatæ judiciorum leges, aut miserum saltem in modum afflictæ; hinc „ discordiarum, seditionum ac litium seges immensa, quæ tot sæculis ad Ecclesiæ de„ decus fideliumque offensionem fruticavit. Neque id solum, sed alienæ etiam commu„ nionis hominibus aperta ingens ad calumniam fenestra. Cum enim putida tot scripta „ mendacii insimulare promptum esset, ac re quidem vera insimularent ipsi convincerent„ que, gradum inde ad genuina in dubium vocanda fecerunt. Errorem, ut par erat, „ refellere parum contenti, in veritatem ipsam involarunt. Exprobrata Catholicis ni„ mia credulitas, fuco falsi adspersa sapientissima decreta, sanctiores ritus explosi, re„ jecta sine pudore ac modo fundatissima quæque summorum Pontificum Jura, aut certe „ ad tenuem exilemque umbram redacta........ Spurios quidem hos fœtus in ipso sta„ tim ortu extingui ad Ecclesiæ utilitatem pertinebant......... Verum Isidori ætate nil „ mirum ab hujusmodi fraudibus non ita cautum esse. Disciplinæ veteris severitatem la„ xaverat præpositorum incuria, seu fatalis illa rerum humanarum conditio, ut optimæ „ quæque non sint diuturnæ. Accedebat paucitas hominum, qui & intimam antiquita„ tis cognitionem & sanioris critices gustum haberent. In hoc rerum statu irrepsit sensim „ ne-

„ neque animos statim perculit, latens error, & sub gravissimorum hominum per„ sona invaluit, sic tamen, ut majorum nostrorum quasi somno adolevisse videantur.

12.) *Omnia* in sancta Religione nostra *quæ fidè a Patribus accepta sunt, eadem fide filiis consignari debent, nosque religionem non qua vellemus ducere, sed potius qua illa duceret, sequi oportere; idque esse proprium Christianæ modestiæ & gravitatis, non sua posteris tradere, sed a majoribus accepta servare*, inquit Vicentius Lirinensis in *Commonitorio cap.* 8. Adversus hanc regulam Sæculo VIII. insigniter peccatum est duce Isidoro, qui formam Ecclesiæ & regiminis ejus, qualem a Patribus acceperant, posteris non consignavit, sed qua ipse voluit duxit, & discipulos invenit. Porro *Ecclesia*, ut ait Facundus, *non est indiga falsitatis*.

§. X.

Novum illud Systema non leviter roboratur per amplum dominium & regimen temporale, quod Romanæ Ecclesiæ circa eadem tempora accessit.

Ad stabilienda hactenus recensita media formandæ *Monarchiæ sacræ* accessit NONO dominium temporale amplissimi territorii, quod Romanæ Ecclesiæ ex Imperatorum & Principum liberalitate serius obvenit; quodque (prout est humana debilitas, quæ exteriore apparatu facilius capitur & excœcatur) ejusdem Ecclesiæ Præsuli, ecclesiastico Primatu jamtum fulgenti, temporalis quoque Principatus majestatem fastumque adjecit; qui se deinde etiam in officium sacri Primatus ejusque administrationem nimium quantum ingessit. Itaque Romæ tanquam in Centro volvebatur spirituale regimen universalis *Ecclesiæ*, agebatur autem & ibidem jamtum Sæculo VIII. & IX. sæcularis *Curia*, haud levem in res Romani Imperii & jura Capitis ejusdem habens influxum, qui deinde & mira incrementa accepit. Conf. supra §. 7. *n.* 4.

1. Non agam hic de prætensa donatione CONSTANTINI, de qua videri possunt Baronius *in annal. ad an.* 324. *n.* 117. de Marca *Lib. III. cap.* 12. *n.* 3. & innumeri alii. Hoc donum, qualecunque sit, antiquius est Sæculo X., in quo illud multi Critici reponunt. Comparet hæc donatio jam Sæculo VIII. in Epistola Hadriani Papæ I. ad Carolum M. quæ est XLIX. Codicis Carolini lectu dignissima, in Muratorii *Rer. Ital. Script. Tom. III. P. II. pag.* 194. Nec examinabo fines donationis a PIPINO, Ecclesiæ Romanæ factæ terrarumve ei beneficio hujus Regis restitutarum, de quibus testantur Eginhardus *de Gestis Pipini Regis ad annum* 755. *apud Du Chesne Tom. II. pag.* 235. Annales Fuldenses *ad an.* 756. Annales Laurisheimenses *ad an.* 753. Anastasius in *Vitis Pontificum, in Vita Stephani III. pag.* 126. Minus hic discutiam, an CAROLUS M. factus Imperator & Dominus Romæ, supremum & *absolutum*, an *utile* tantum dominium hujus urbis, Romanæ Ecclesiæ & summo Pontifici transcripserit, in qua quæstione pro *Imperio* disputat Muratorius *Droits de l'Empire sur l'Etat Ecclesiastique c. VI. p.* 77. *seq* pro *Papa* Justus Fontanini *Dominio della S. Sede sopra Comachio Diss. I. c.* 95. 96. Hoc tamen perspicuum existimem, amplam tum modo Romani Pontificis in urbe tractuque Romano potestatem fuisse, multaque cum imperio ab eo libere sancita & facta esse. Unde apparet, regimen illud Pontificum temporale receptioni Isidorianarum Decretalium tantum non coævum esse.

2.) Qui in Historia Ecclesiastica vel tenuiter versati sunt, non ignorant, quantum per omnia Sæcula Romanis Pontificibus negotii fuerit cum Imperatoribus & Romano Imperio, aliisque Principibus circa illud, quod nunc vocamus *Patrimonium S. Petri*, ejusve partes, imo circa extera regna & provincias, quæ feudi titulo a Romana Ecclesia dependere prætenduntur; quam porro faciles fuerint Romani ad miscendum in his conflictibus iura spiritualia (& ea quidem ad leges Isidori commensurata) cum temporalibus, pro defensione aut extensione jurium sui territorii; & vicissim, quam politice iidem agant ad sustinendas omnes vel minimas partes sacræ suæ authoritatis, in quarum possessionem eos Jurisprudentia falsarum Decretalium, aliæque non minus favorabiles circumstantiæ, quas suis respective locis indicamus, miserunt.

3.) Patientissimus quidam Galliæ Præsul superiore sæculo hanc politicarum sacrarumque rationum mixturam deplorans, dolore vere Apostolico ingemuit, ita ad suos Collegas scribens: „ Ce ne pas aujourd hui, que ceux qui sont auprès des Papes, & qui ne „ travaillent qu'à leur inspirer leurs passions, les ont porté à mepriser les Evêques. Il „ paroit, que depuis quelque tems, ils les ont voulu mettre en possession de ne faire

„ au-

„ aucun état des lettres des Evêques, lorsqu'il n'écrivent qu'en Evêques, sans êtres „ apuïés du credit & de la faveur de personnes séculieres. Comme le Pape a deux „ qualités, celle de *Princes Temporel*, & celle de *Chef de l'Eglise*, on les confond tellement etemble, que lors même qu'il ne s'agit que des fonctions de la derniere, qui „ ne doit rien avoir que de spirituel & de Divin, on est sujet à y méler beaucoup de cet „ esprit de grandeur mondaine, qu'inspire la premiere; & c'est ce qui fait que la seule „ qualité de Successeurs des Apôtres, quand elle est destituée des apuis humains, n'attire „ gueres le respect en un lieu, ou ceux, qui ont eu plus de crédit auprès des souverains „ Pontifes, sont accoutumés de regarder les choses par des vûës plus politiques qu'Apostoliques, & sont d'ordinaire plus disposés à traiter des plus importantes affaires de l'„ Eglise avec des personnes qui n'en ont aucune connoissance, qu'avec des Evêques, „ qui en seroient le mieux instruits, lorsqu'ils n'ont point d'autre recommendation que „ leur caractere, leur suffisance, & leur piété. Car il semble, qu'alors ils prennent plaisir à enseigner par actions, ce que les Theologiens de Rome enseignent par leurs livres, que le Pape est le maitre souverain & absolu de toute l'Eglise: Que les Evêques „ ne sont que ses Vicaires, tenant de lui toute leur puissance: Qu'il les écoute, quand „ il luit plait, & qu'il ne les ecoute pas, quand il ne lui plait pas...... Qu'il est libre „ d'en user comme il veut; & que quoiqu'il fasse, c'est aux inferieurs à respecter la conduite, que l'on tient fur eux." Confer infra *cap. VII. §. 8. n. 15.* item §. 9.

4.) Agimus hic de rationibus politicis, quæ veniunt in subsidium Monarchiæ sacræ. Qui cum INNOCENTIO III. in *cap. 34. X. de Elect.* sustinet, ad Papam pertinere jus electum Imperatorem examinandi, approbandi, coronandi, aut si indignum putaverit rejiciendi: cum CLEMENTE V. in *Clementina unica de Jurejur.* ab Imperatore summo Pontifici homagium & vasallagium deberi: cum INNOCENTIO IV. in *cap. 2. de sentent. & re judicata in 6to.*, quod Papa Regibus sibi inobedientibus possit regna auferre & aliis tradere: denique cum prælaudato INNOCENTIO III. in *cap. 6. X. de Voto & voti redemptione*, quod Rex votum ultramarinum non implens regno privandus sit: qui, inquam, præ oculis habet Systema Juris Ecclesiastici, ex cujus principiis hæ conclusiones defluunt, quæ Romano Pontifici tantam authoritatem super omnes Reges & regna tribuunt; an ille, stipatus caterva Ministrorum, has res, si non plus, saltem non minus ex rationibus politicis, quam sacris, æstimantium, facilis erit ad relaxandam vel minimam partem jurium, quæ ejusdem Monarchiæ tribuunt Isidorus & Gratianus, quorum verba purum verissimum sonum esse sanctissimorum Patrum secundi & tertii sæculi, jurassent non ipsi solum Pontifices eorumque Aulici, sed ii etiam, quibus illorum imperium tam grave & onerosum accidit?

5.) Gerohus Præpositus Reicherspegensis Expositione in Psalmum LXIV. sive in Libro de corrupto Ecclesiæ statu ad Eugenium III. Papam, apud Baluzium *in Miscellaneis Tom. V. pag. 63.* „ Neque enim, ait, vel hoc ipsum carere macula videtur, quod nunc dici„ tur *Curia Romana*, quæ antehac dicebatur *Ecclesia Romana*. Nam si revolvantur anti„ qua Romanorum Pontificum scripta, nusquam in eis reperitur hoc nomen, quod est „ *Curia*, in designatione sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ, quæ rectius *Ecclesia* quam *Curia* nominetur, quia nomen Curiæ, ut ante nos dictum est, a cruore derivatur, sive „ a curis, ut ait quidam:

„ *Curia curarum genitrix, nutrixque malorum,*
„ *Injustos justis, inhonestos aquat honestis.*

„ Absit autem a sacrosancta Romana Ecclesia talis macula & ruga, qualis nomine Cu„ riæ notatur; quod nomen his, qui mollibus vestiuntur, & in domibus Regum sunt, „ atque Judicibus cunctis, qui in judicio sanguinis cooperantur ad vindictam malefacto„ rum, non improbabiliter attribuitur." Sic recte cogitari & dici putabatur ante VI. Sæcula. Quid obstat, ut & idem existimemus hodie? Adde infra *cap. VII. §. 5. n. 5.*

§. XI.

Systema falsarum Decretalium etiamnum in Romana Ecclesia viget: quin multo durioribus, quam olim, conditionibus practicatur.

Si jam enarratis modis Jus Publicum Ecclesiasticum per varia media; maxime autem per falsa Isidori, & his innixi errores Gratiani, ingentem plagam sustinuit, quin potis- sima

sima sua parte eversam est, atque egregium illud fallum *novissime* solum detectum fuit, minime mirandum, quod Romana Curia, jurium utcunque partorum tenacissima, iisdem principiis continuo instat, imo (sicut in humanis, cum semel aggeres rupti sunt, fieri solet) eorum consequentias multiplicet. Non poterimus autem certius evincere eorundem principiorum in dicta Curia subsistentiam, quam si Lectorem rogemus, ut systema subdititiarum Decretalium, quod §. 9. suis e fontibus erutum stitimus, comparet imprimis cum generali idea, quam de supremis juribus summi Pontificis dat, inter alios, Cardinalis de Luca, deinde cum sequelis, quas ex ea deducunt, & quotidie practicari tradunt versatissimus in his rebus Papa BENEDICTUS XIV. & alii primarii in Curia Doctores, Consiliarii, ac Judices. Sic autem laudatus Cardinalis in *Relat. Curia Rom. forensis Disc. IV. n.* 10. „ Spectata majori & principali persona Summi Pontificis, in con„ cernentibus regimen Ecclesiæ Universalis sub nomine Officialium & Adjutorum Papæ, „ juxta unam opinionem, veriorem, receptam hac in Curia (quam tamen, ut alias di„ ctum est aliqui Ultramontani non de facili admittunt) large seu mediante recensen„ tur catholici Patriarchæ, Primates, Archiepiscopi, Episcopi, aliique inferiores Prælati „ spiritualem, seu quasi-Episcopalem jurisdictionem habentes. Cum enim Papa dicatur „ *Episcopus Ecclesia Universalis*, ac *Ordinarius Ordinariorum*, habens universum mundum pro „ diœcesi, ut supra Discursu 2. advertitur; hinc per necesse danda est hæc subordinatio, „ quod scilicet alii Prælati, quamvis in pontificali dignitate vel ordine constituti, cen„ sendi sint quidem Pastores sibi commissorum gregum vel ovilium, ita pro meliori re„ gimine distributorum, sed subordinati primo Pastori, a quo, vel cum cujus auctorita„ te præpositi sunt, juxta illam proportionem, quæ cadit inter Episcopos & parochos, „ vel plebanos singulorum locorum diœcesis. Si enim hæc subordinatio non adesset, non „ potuisset Papa interdicere Episcopis ac Prælatis provisiones beneficiorum, quæ sub „ Apostolicis reservationibus vel affectionibus cadunt, aliaque multa eis prohibere, sibi„ que reservare, quæ inspecta jurisdictione nativa, & antiquorum Canonum dispositio„ ne sunt juris Episcopalis. " Ex generali hac Idea Pontificiæ authoritatis quam *cap. VII.* §. 7. aliis etiam verbis ejusdem eminentissimi Viri exhibemus) hæc quasi naturaliter profluentia, & illis, quæ supra §. 9. ex Isidoro dedimus, apprime respondentia themata dimanere facit ac veluti totidem firmas conclusiones statuit BENEDICTUS XIV. in celebri suo Opere *de Synodo diœcesana*, videlicet: „ Romanus Pontifex est universæ, quæ sub „ cœlo est, Christi Ecclesiæ Princeps, Moderator, & Pastor. *Lib. II. cap.* 1. *n.* 1. Est su„ pra Concilium. *Lib. XIII. cap.* 12. *n.* 2. In tota Ecclesia est proprius Sacerdos, qui con„ fessiones excipere, & facultatem illas excipiendi alteri delegare potest. *Lib. IX. cap.* 14. „ *n.* 2. Habet authoritatem reservandi casus. *Lib. V. cap.* 4. *n.* 1. In eo residet plenarie jus „ indulgentias elargiendi, & ab eo profluit in Episcopos. *Lib. II. cap.* 9. *n.* 7. Potest ab „ omni jurisdictione Episcopi subtrahere quamlibet Ecclesiam *Lib. V. cap.* 7. *n.* 6. In Con„ ciliis generalibus non tenetur sequi majorem partem judicum. *Lib. XIII. cap.* 2. *n.* 3. „ Supremam habet authoritatem relaxandi & immutandi quamcumque legem ecclesiasti„ cam. *Lib. IX. cap.* 4. *n.* 7. Ipse solus potest leges, ritus, & consuetudines ubique rece„ ptas tollere & mutare. *Lib. XIII. cap.* 18. *n.* 11. De Pontificis potestate, postquam di„ spensavit, dubitare, instar sacrilegii est. *Lib. VII. cap.* 7. *n.* 7. Potest jure optimo sibi „ reservare spolia Clericorum. *Lib. III. cap.* 8. *n.* 6. &c. " His multo uberiore prostant in iis Curialistarum scriptis, quæ universam sacram Jurisprudentiam complectuntur. Ex horum primariis, qui reliquorum omnium norma sunt & cynosura, extracta hic subjungimus potiora axiomata, scilicet ex Collectionibus Recentiorum Decisionum Rotalium Merlini & Rubei, ex Fagnani Commentariis in Libros Decretalium, denique ex Cardinalis de Luca Theatro Veritatis & Justitiæ. Celebriores his non novimus, neque forte noverunt alii. Ex his autem prudens Lector facile judicabit de reliquis.

1.) In Clementis Merlini *DECISIONIBUS S. ROTÆ ROMANÆ* edit. an. 1662. Tomo I. occurrunt sequentia: De potestate Papæ nefas est dubitare. *Decis.* 389. *n.* 26. *anno* 1629. Papa est in re beneficiaria dominus supremus, & dispensator. *Decis.* 814. *n.* 2. *anno* 1639. Potestas est indubitata, & absoluta in Pontifice Romano, præsertim in materia beneficiaria, in qua liberas habet habenas. *Decis. ead.* Cum Papa sit dominus beneficiorum omnium, recte potuit præjudicare quibuscunque collatoribus. *Decis.* 830. *n.* 3. *an.* 1640. Papa est supra omne jus positivum. *Decis.* 755. *n.* 26. *an.* 1638. Dogma certissimum est & solum ab hæreticis impugnatur, ecclesiasticum regimen esse debere præcipue monarchicum, quod ex tribus generibus Regiminum optimum est & perfectissimum, Apostolo-

rumque Principem Petrum, & non alium, fuisse Monarcham a Christo Domino constitutum hujus regni, Romanumque Pontificem subinde succedere Petro in hac ecclesiastica Monarchia, Caputque & Pastorem esse omnium Ecclesiarum particularium, ac etiam totius universalis Ecclesiæ simul congregatæ, uti omnia scite admodum ex principiis fidei, sacris Conciliis & SS. Patrum testimonio comprobant, & ab impiorum calumniis vendicant Card. Turrecremata &c. *Decis.* 755. *n.* 23. *an.* 1638. Dato autem hoc monarchico regimine, sequitur hæc facultas disponendi super bonis omnium Ecclesiarum, tanquam suo dominio, & primariæ ac supremæ administrationi subjectarum. *Ibid.* Papa est dominus omnium bonorum Ecclesiarum, & habet plenariam dispositionem jure monarchico, quod apud eum residet in universum Corpus Ecclesiæ, & singula ejus membra. *Ibid. n.* 20. Congrue dici potest, Papam constitutum esse a Deo Dominum domus suæ, & Principem omnis possessionis suæ. *Ibid. n.* 22. Episcopi a Papa immediate acceperunt & habent potestatem cum omni alia facultate administrandi bona suarum Ecclesiarum. *Ibid. n.* 21. Ipse Pontifex, tanquam Caput Ecclesiæ est dominus & supremus arbiter dominii & proprietatis Ecclesiarum. *Decis.* 846. *n.* 12. *an.* 1640. Papa uti totius Ecclesiæ gubernator supremus, & Dei Vicarius, est dominus bonorum omnium Ecclesiarum, & habet liberam ac plenam administrationem super his bonis Ecclesiarum. Inferiores Prælati dicuntur habere administrationem ab ipso Papa. *Decis.* 764. *n.* 12. Et potest libere alienare ista bona, concurrendo, vel præveniendo inferiores Prælatos. *Ibid. n.* 13. Papa potest supplere omnes defectus, & de hoc dubitare nefas est. *Decis.* 577. *n.* 3. *an.* 1633.

2.) Ex VIII. Parte Recentiorum Decisionum Rotalium Rubei hæc facile in oculos animumque incidunt: Papæ potestas in beneficialibus est amplissima, & adæquat, ut vulgo dicitur, quadrata rotundis. *Decis.* 83. *n.* 27. *an.* 1638. Summus Pontifex non est simplex administrator rerum Ecclesiarum, sicut sunt alii Prælati inferiores, sed est dominus absolutus, & ideo potest vendere bona Ecclesiarum ut sua, & uti dominus, non autem ut simplex dispensator, & concurrendo cum inferiorbus Prælatis bona omnium Ecclesiarum in feudum & emphytheusim potest concedere. *Decis.* 39. *n.* 31. 32. 33. & 34. *an.* 1638. Romanus Pontifex est Monarcha, Imperator, Rex, & Antistes, & de ejus potestate temporali in toto orbe ad assequendum aliquem finem supernaturalem, & alias vide late a me scripta in Part. I. Annot. ad decis. 2. a num. 187. usque ad num. 291. Part. 3. Recent. Rubeus *annot. ad Decis.* 217. *n.* 166. *an.* 1643. Constito de voluntate Papæ in beneficialibus, frustratorium semper erit, & quasi nugas agere, si quis vellet quærere de ejus potestate & authoritate; argumenta enim deducere in materia tam clara non minus stultum esset, quam sub lucidissimo sole mortale lumen quærere: Et non solum Papa potest prævenire, vel concurrere cum quolibet orbis collatore circa beneficiorum collationem; sed quod plus & mirabile est, omnia beneficia mundi sunt manualia & obedientia respectu Papalis potestatis: Quare Papa ad nutum suæ voluntatis sine causa (quod tamen pro immensa æquitate ac pietate Romanorum Pontificum nusquam fieri vidimus, aut legimus) potest quemlibet possessorem suo beneficio privare &c. Idem *ad Decis.* 254. *n.* 16. & 17. *an.* 1644.

3.) In ejusdem Rubei Part. IX. Recentiorum occurrunt sequentia: Plenitudo potestatis, quam Papa habet super jure, cum sit ipse Monarcha, & Imperator supremus, longe difficilius extenditur ad Canones Conciliorum, quam ad alias quascunque constitutiones; ex hoc tamen in nihilo derogatur veritati illi hodie canonizatæ, coronatæ, & sacrosanctæ, quod Papa sit major Concilio, quidquid nonnulli temerario latrent ausu. Idem *ad Decis.* 90. *n.* 180. 181. *an.* 1642. Summo Pontifici, dum Dei vices retinet, censentur ab initio donata fuisse omnia bona, quæ aut ex munificentia Principum, virorum aut aliorum pietate concessa fuerunt alicui Ecclesiæ. *Decis.* 24. *n.* 2. *an.* 1641. Pedibus Romani Pontificis, tanqnam Vicario Jesu Christi, successori B. Petri, ac æterni regni Clavigero, Cæsarea succumbit Majestas, Regesque suas submittunt regales coronas, ejusque Romani Pontificis summa potestas, tanquam æmula solis, ubique se dilatat, imo relinquendo a tergo, uti metas angustas, terminos Zodiaci, a Zeferinis portis Empirei usque ad profundos abyssos averni gloriose se extendit. Rubeus *ad Decis.* 412. *n.* 125. 126. 127. *an.* 1646.

4.) Parte XII. ejusdem Collectionis: Fas non est dubitare de potestate Papæ. *Decis.* 107. *n.* 27. *an.* 1655. Papa in bonis Ecclesiæ habet latissimam potestatem, & nulla lege coarctatam. *Decis.* 413. *n.* 36. *an.* 1642. De potestate Papæ disputare sacrilegium est. *Ead. Decis. num.* 78. Pontifex non attentat, cum præsit jure quæsito positivo. *Decis.* 105. *n.* 3. *an.* 1656.

Parce

Parte XIII. Papa potest tollere Jus Civile, quod ei famulari solet. *Decis.* 538. *n.* 20. *an.* 1615. Papa potest disponere de bonis Ecclesiæ, quomodo vult, tanquam bonorum Ecclesiæ absolutus dominus. *Decis.* 374. *n.* 3. *an.* 1661.

Cesso ab extrahendis ulterioribus; qui volet excutere reliqua Volumina Recentiorum Decisionum Rotalium, XIX. Tomos implentia, hæc & similia principia (ex quibus etiam exteræ Nationes Romæ judicantur) sexcenties in eis repetita inveniet.

5.) In CARDINALIS DE LUCA Theatro Veritatis & Justitiæ sequentes prostant doctrinæ: Papa est Episcopus totius orbis. *De Benef. Disc.* 21. *n.* 6. *Disc.* 45 *n.*13. Habet fiscum & territorium in toto mundo quoad personas & causas Ecclesiasticas. *Relat. Cur. Disc.* 2. *n.* 5. 35. 36. *&c.* Ad eum spectat Diœceses & loca Nullius constituere. *De Jurisd. Disc.* 1. *n.* 11. *Disc.* 7. *n.* 3. Omnes Episcopi, Archiepiscopi, & Patriarchæ sunt ejus Officiales. *Relat. Cur. Disc.* 4. *n.* 10. Est absolutus dominus omnium beneficiorum; & in eis potest tertio præjudicare. *De Benef. Disc.* 46. *n.* 17. *Disc.* 52. *n.* 16. Potest prævenire ordinarios collatores, & concurrere cum quolibet eorum. *De Jurisdict. in Sum. n.* 33. *seqq. de Benef. Disc.* 18. *n.* 11. *Disc.* 23. *n.* 2. Beneficia perpetua ejus respectu sunt manualia. *De Benef. Disc.* 97. *n.* 24. Concordata non ligant ejus potestatem *Miscell. Disc.* 1. *n.* 7. Concedere potest Coadjutorias sine consensu Coadjuti, & absque consensu Capituli vel Monasterii. *De Regular. Disc.* 53. *n.* 14. 16. Perpetuis pensionibus potest Ecclesias gravare, etiam absque patronorum consensu. *De Jurepatr. Disc.* 66. *n.* 14. Habet plenum dominium etiam in iis, quæ Ecclesiis concessa sunt per Principes sæculares. *Relat. Curia Disc.* 2. *n.* 17. Derogare potest Conciliis generalibus cum nota speciali, & Tridentino absque ea. *De Benef. Disc.* 46. *n.* 1. 13. *Disc.* 52. *n.* 14. *Annot. ad Concil. Trid. Disc.* 1. *n.* 13. *Disc.* 41 *num.* 1. *&c.* Concernentibus Deum & animam ipse solus in orbe derogat. *Annot. ad Concil. Disc.* 21. *n.* 6. Ad actus validitatem potest fingere factum fuisse id quod erat faciendum. *De Feud. Disc.* 4. *n.* 3.

6.) Denique FAGNANUS in suo ad Decretales Commentario sequentia suppeditat: Papa non puri hominis, sed veri Dei vicem gerens in terris, cœleste habet arbitrium. *In cap. Quanto de Translat. Ep. n.* 64. 65. 66. Est major Apostolo; nec Pauli nec Petri præceptis adstringitur. *Cap. Super eo de Bigam. n.* 1617. Omnia potest extra jus, supra jus, & contra jus. *Cap. Consultationibus. de Cler. agrot. n.* 25. Interpretatio Papæ prævalet dictis sanctorum Patrum; & contraria opinio Abbatis erronea est. *Cap. Ne innitaris. de constitut. n.* 8. Standum est ejus sententiæ si contradicat Ecclesiæ, vel Concilio, etiam in materia dogmatum. *Cap. Significasti. de Elect. n.* 11. Sententia Papæ prævalet sententiæ totius mundi. *Ibid. n.* 28. Non subjicitur Canonibus. *Cap. Antigonus. de Pactis. n.* 37. In spiritualibus omnia potest, & nullus potest quærere possessionem, quæ illi præjudicet. *Cap. Cum illo. de Translat. Epis. n.* 5. Facit jus de eo quod non est jus; potest enim immutare naturam rei. *Cap. Cum pridem. de Pactis n.* 27. De absoluta potestate potest rerum substantias mutare, & de eo, quod nihil est, aliquid facere. *Cap. Cum ad monasterium. de Statu monach. n.* 52. Est universalis Ecclesiæ Episcopus, judex omnium mortalium, & Ordinarius singulorum. *Cap. De illis. de Desponsant. impb. n.* 44. *Cap. Praterea. Ne Prælati vices suas. n.* 51. Solus habet potestatis plenitudinem, & principatum in omnibus Ecclesiis. *Cap. Conquestus. de Feriis. n.* 29. *Cap. Relatum. Ne Clerici vel Monach. n.* 28. Explet minima per Plebanos & alios inferiores, media per Episcopos, & suprema per se ipsum. *Cap. Ex parte. de Foro compet. n.* 5. Potest committere ea, quæ sunt Ordinis etiam non Episcopo. *Cap. Aqua. de Consecrat. Eccles. n.* 5. In uno Episcopatu potest duos Episcopos constituere. *Cap. Quanto. de Translat. Episc. n.* 51. 89. Potest concedere privilegium audiendi confessiones alterius diœcesani, etiam Episcopo invito; & contraria opinio damnatur uti periculosa in fide. *Cap. Omnis. de Pænit. & remiss. n.* 73. Voluntas Papæ in beneficialibus est pro ratione, & sola potestate pro causa. *Cap. Quanto. de Translat. Epis. n.* 39. 43. Si velit, potest libere disponere de beneficiis jurispatronatus laicorum. *Cap. Quoniam. de Jurepatr. n.* 9. Concedendo in Germania Coadjutorias perpetuas in omnibus mensibus, non dicitur Concordatis contravenire. *Cap. Nulla. de Concess. preb. n.* 77. Potest quem privare suo beneficio sine causa. *Consultationibus. de Cler. ægrot. n.* 27. In his quæ sunt juris positivi, dispensare potest sine ulla causa, & sic dispensati sunt tuti quoad Deum. *Cap. Henricus. de Cler. pugn. in duello. n.* 15. Voluntas Papæ in dispensationibus habetur pro ratione *Cap. Quia. de Preb. n.* 15. Romanus Pontifex est Princeps principum & Dominus dominantium. *Cap. Præterea. Ne Prælati vices suas: n.* 50. Contra infideles, ejus mandatis inobedientes, potest juste bellum indicere. *Cap. Canonum statuta. de Constitut. n.* 72. In Concilio,

cilio deponit Imperatorem, etiam non approbante Concilio *Cap. Antigenus. de Pactis. n.* 56. Ratione criminis potest; absolvere vasallos laicorum ab omni obligatione, & alios Principi obnoxios a quocunque pacto, etiam jurato. *Cap. Absolutos. de Hæreticis. n.* 2. Propter injustitias, & alias iniquitates, potest judices sæculares dignitate privare. *Cap. Vergentis. de Hæreticis. n.* 7. Potest res & bona omnium Ecclesiarum totius orbis administrare, & de iis disponere pro libitu voluntatis. *Cap. Relatum. Ne Clerici vel Monachi, a n. 29. usque* 36. Potest collectare Ecclesias totius mundi. *Cap. Præterea. Ne Prælati vices suas. n.* 39. Potest auferre rem uni Ecclesiæ, & dare alteri, etiam sine causa nec quitquam potest ei dicere, Cur ita facis? *Cap. Quanto. de Translat. Episc. n.* 48.

7.) Si dantur in Theologia propositiones *piarum* aurium offensivæ, quæro, an hæ non sint tales, quæ omnium *prudentum* in Jure Ecclesiastico aures non debeant gravissime lædere? Plus dico: horrorem talia injiciunt iis, qui in scientia Scripturæ, Conciliorum, Patrum, & Historiæ Ecclesiasticæ vel modice versati sunt. Et si unquam alibi argumentum *ab Absurdo* locum invenit, illud hic plenam suam vim debebit exercere. Anne talia principia, non *speculativa*, sed quam maxime *practica*, & decidendis causis undecunque advenientibus quotidie inservientia, vel umbram spei relinquere possunt reuniendorum cum Romana Ecclesia, vel *Protestantium* in Occidente; vel *Schismaticorum* in Oriente? Conf. infra *cap. VIII. §. 7. n.* 9. Interim monstramus per decursum hujus Operis, has conclusiones non esse approbatas ab Universali Ecclesia, etiamsi sint adoptatæ a particulari Romana, & non paucis renitentibus obtrusæ. Protestamur autem coram Deo & Sanctis ejus, quod hæc (quæ absque eo in omnium oculis & manibus sunt) non proferamus eo fine aut animo, ut iis, qui foris sunt, aversionem injiciamus, & majorem a sancta nostra Ecclesia alienationem; sed ut tandem aperiantur oculi Curialistarum Romanorum, & tam pro bono interni Regiminis Ecclesiastici, quam pro reunione aliarum Ecclesiarum cum unica vera, Systema suum monarchico politico-sacrum aliquando dimittant. Adde *cap. VI. §. 14. n.* 6.

8.) Non diffitetur ALEXANDER III. in *cap. 5. X. de Rescriptis*, talia subinde a Romana Curia prodire, *quæ fraternum animum EXASPERARE videntur*. De horum sane numero sunt quæ jam recensuimus. Itaque sequendum consilium moderatione plenum, quod *ibid.* dat Pontifex: scilicet, ut *per literas rationabilis causa prætendatur, quare talia adimpleri non possint*. In his causis allegandis & justificandis toti quanti sumus; superest ut audiamur.

C A P U T IV.

DE CAUSIS, QUÆ VULGO MAJORES VOCANTUR.

§. I.

De causis Majoribus in genere; & quando illæ Sedi Apostolicæ reservari cœperint?

AD formandum de genuina Romani Pontificis potestate rectum & Canonibus conforme judicium, multum refert nosse, qualis fuerit Ecclesiæ disciplina in quibusdam negotiis *gravioris* momenti, quæ sequius ævum Summo Pontifici reservavit. Porro in Jure Canonico aliæ causæ *MAJORES*, sic *communiter* dictæ, non exprimuntur, quam sequentes: 1.) Difficiliores fidei quæstiones. 2.) Ineligibilium personarum ad prælaturas Postulationes. 3.) Confirmationes legitimarum electionum ad easdem prælaturas factarum. 4.) Episcoporum cessiones sive resignationes. 5.) Translationes eorundem Episcoporum. 6.) Sedium Episcopalium erectiones, translationes & uniones. 7.) Institutio novarum Metropolium & Sedium Patriarchalium. 8.) Episcopalium Coadjutorium datio. 9.) Denique Episcoporum depositio. Nullum horum Reservatorum jure Divino, & primorum sæculorum observantia Apostolicæ Sedi proprium esse singulatim demonstrabimus. Inde tanto certius concludemus, *Primatum* ejusdem Sedis origine & substantia sua multum distare a *Monarchia*, nec alia jura (nisi speciatim ei ab Ecclesia attributa noscan-

tur

tur) ipsi competere, quam directiva illa, de quibus egimus *cap. II.* præsertim §. 4. Hic tantum de Majoribus causis *generatim* statuimus, ante sæculum quintum de earum reservatione non fuisse cogitatum.

1.) Antiquiorem locum, qui *Majorum causarum* mentionem ingerat, non vidi, quam in Epistola INNOCENTII I. ad Victricium Rothomagensem, anno 404. scripta, ubi: *si Majores causæ in medium fuerint devolutæ, ad Sedem Apostolicam, sicut Synodus statuit, & vetus consuetudo exigit, post Episcopale judicium referantur.* Habetur ea cap. 10. inter Decreta Innocentii I. a Dionysio Exiguo collecta apud Justellum *cap. I. Veteris Juris Canonici.* Apud Labbæum *Concil. Tom. II. col.* 1250. Item apud Antonium Augustinum *Epist. veteris Juris Can. Lib. II. Tit. X. cap.* 21. Nec non Petrum Coustant in *Collect. Epist. RR. Pont. col.* 749. *n.* 6. Verum *a*) Verba illa *Vetus consuetudo* apud probioris notæ Scriptores, signanter Labbæum & Justellum, non reperiuntur. *b*) Quod *post Episcopale judicium* causæ Majores ad Apostolicam Sedem referendæ sint, aperte denotat, huic relationi judicia Episcoporum eorum locorum, in quibus eædem causæ natæ sunt, præmittenda fuisse. *c*) Quod de *Statuto Synodi* Innocentiana Epistola memorat, observat laudatus Coustant *l. cit. in not.* non pertinere ad Sardicensis Concilii Canones 3. 4. vel 7. quibus Romanum Pontificem appellare permittitur, sed respicere ejusdem Synodi Epistolam ad Julium, in qua declarat Synodus, *optimum & valde congruentissimum esse, si ad Petri Apostoli Sedem de singulis quibusque provinciis Domini referant Sacerdotes*: scilicet ad ductum eorum, quæ tradidimus *cap. II.* §. 6.

2.) Aliud vestigium illius disciplinæ, qua *Majores* causæ Romanæ Sedi reservantur, Sæculo V. inveniri creditur in Epistola VII. LEONIS Papæ cap. 1., in qua hic Sanctus Pontifex Anastasio Thessalonicensi Episcopo, suo per Illyricum Vicario, in memoriam revocat mandata alias data, vigore quorum *Majora negotia & difficiliores causarum exitus liberum ei esset* nonnisi *sub nostra* (Pontificiæ) *exspectationis sententia extendere.* Ast ex toto Epistolæ contextu intelligitur, hic solum agi de Jure *Patriarchali*, quod per Illyricum Papa tunc exercebat, cujus administrationem Vicario suo ita commiserat, ut si *major* emergeret, causa, *quæ ibidem terminari non posset*, ipse eam suo arbitrio & judicio non definiat, sed ejus decisionem suspendat, donec Leonis sententiam intellexisset. Vid supra cap. III. §. 5. n. 3. Dixi *Major causa, quæ ibidem*, id est, in provincia, *terminari non posset*: quod qualiter accipiendum sit, facile intelligitur ex LEONIS Epist. XIII. cap. 1. ubi hujusmodi causas non tam a suo Vicario tanquam *Judice* discuti finirique mandat, quam ab eodem *ut ARBITRO sub divini timore judicii componi* statuit. Adde etiam Epist. IV. cap. 5. Interim ex his & similibus Isidorus Mercator occasionem arripuit fingendi Decretales, in quibus *reservationem* Majorum causarum favore Sedis Apostolicæ antiquissimorum temporum disciplinæ simpliciter adscribit; quæ deinde etiam in Decretales Gregorii IX. influxit.

3.) Varias fictitias Isidori Decretales, quibus cognitio & decisio *Majorum causarum* summo Pontifici reservantur, indicavimus *cap. III.* §. 9. *n.* 3. Plures ex Blondelli Pseudo-Isidoro refert Bœhmer *J. Eccles. Protest. Lib. III. Tit.* 6. §. 17.

4.) JOANNES Papa VIII. constituens Ansegisum, Senonensem Archiepiscopum, suum per Gallias & Germaniam Vicarium, dedit ei authoritatem „ quoties utilitas Ecclesia„ stica dictaverit, sive in evocanda Synodo, sive in aliis negotiis exercendis, per Gal„ lias & Germanias Apostolica vice fungatur, & decreta Sedis Apostolicæ per ipsum „ Episcopis manifesta efficiantur; & rursus, quæ gesta fuerint, Apostolicæ Sedi pandan„ tur, & *majora* negotia ac *difficiliora* quæque suggestione ipsius a Sede Apostolica di„ sponenda & enucleanda quærantur." Cum per hanc commissionem jura Metropolitanorum in convocandis Episcoporum Conciliis, & *majoribus* etiam causis in eis terminandis labefactarentur, Episcopi, ea præsente Carolo Calvo Francorum Rege lecta, responderunt: „ Ut *servato singulis Metropolitani jure* privilegii, secundum Sanctos Canones, & „ juxta Decreta Sedis Romanæ Pontificum ex ejusdem Canonibus promulgata, Domini „ Joannis Papæ Apostolicis mandatis obedirent. Et cum Imperator & Legatus Apostoli„ cus satagerent, ut *absolute & simpliciter* Episcopi responderent, se obedituros de Pri„ matu Ansegisi, sicut Apostolicus scripsit, aliud, nisi quod prædictum est, responsum „ ab iis extorquere non potuerunt." Referuntur hæc in Labbæi *Collect. Concil. Tom. IX. col.* 281. Conf. supra *cap. II.* §. 10. *n.* 6. & 7. Sic equidem Episcopi observantiæ antiquæ Disciplinæ adhuc adsueti, & jurium suorum tenaces, cum de his singillatim lædendis aut auferendis ageretur, contra vim Isidoriani Juris subinde reclamabant, uti exem-

exemplo Hincmari Remensis omnibus conspicuum est, sed vicit plerumque, in defectu artis criticæ, conspecta in receptis Codicibus authoritas primorum Pontificum.

5.) INNOCENTIUS III. volens in *cap.* 13. *X. Qui filii sint legitimi*, prerogativam Apostolicæ Sedis de causis majoribus ambiguis & difficilibus cognoscendi ex *jure Divino* deducere, provocat ad Deuteronomii Caput XVII., ubi in gravi difficultate ad summum Sacerdotem ejusque Concilium recurrendum Dominus disposuit. Sed nemo non agnoscit, quam infirmo hæc fundamento nitantur. Etenim *a*) is Scripturæ locus ad præcepta vel ceremonialia vel judicalia pertinet. *b*) Loquitur de *Synedrio* sive supremo Judæorum tribunali, quod post constructum templum resedit in civitate Hierosolymitana. *c*) Parum vel nihil concludit ratiocinium hujus cap. 13.; quia in iis, quæ pendent a mera Dei voluntate, argumentum a majori ad minus non habet locum.

6.) Quanquam autem nec ulla ex præmemoratis causis, quæ *Majores* vocantur, in specie pertineat ex natura sua ad cognitionem & dispositionem Primi seu Summi Præsulis; id tamen non impedit, quominus subsistat quod *cap. II.* §. 6. statuimus scilicet ea gravioris momenti negotia, quæ universæ Ecclesiæ aut unitati fidei præjudicium possunt adferre, non sine participatione Primæ Sedis definienda esse. Eo sensu in causa Pelagii Cælestiique ad Afros rescripsit INNOCENTIUS I. Papa Epist. 29. n. 1. *Ut quidquid quamvis de disjunctis remotisque provinciis ageretur, non prius ducerent finiendum, nisi ad hujus* Romanæ *Sedis notitiam perveniret, ut tota hujus authoritate, qua fuerit justa pronuntiatio, firmaretur.* Eadem ratione BONIFACIUS I. Epist. 15. n. 6.: *maximas Orientalium Ecclesias in magnis negotiis, in quibus opus esset disceptatione majore, Sedem semper consuluisse Romanam, & quoties usus exegit ejus auxilium postulasse.* Qua de re vide latius tractantem Petrum Coustantium in *Præfat. ad Epistolas RR. Pontificum n. 22. pag. 17. seq.*

§. II.

Causæ fidei non sunt reservatum summi Pontificis.
Singuli Episcopi & particularia Concilia habent jus damnandi hæreses.
Doctrinas a Sede Apostolica damnatas possunt Concilia particularia ad examen revocare.
Qua causa, & quo fine, graviores fidei quæstiones ad Rom. Pontificem referendæ sint?

Singuli Apostoli damnabant errores, enatos in Ecclesiis, quarum gerebant curam. Sacra Scriptura nobis certa hujus disciplinæ exempla prodit in Epistolis S. Pauli, S. Petri, S. Joannis. Hoc jus conservarunt Episcopi Apostolorum successores, & non secus ac ipsi Apostoli a Spiritu sancto positi regere Ecclesiam Dei; probe noscentes, non minus ad officium sollicitudinis pastoralis & regiminis Ecclesiastici pertinere, de dogmatibus fidei cognoscere & judicare; erroresque condemnare, quam morum & vitæ puritatem in populo suo conservare, & vitia atque abusus extirpare. Hinc legimus ab initio Ecclesiæ Episcopos in nascentes errores hæresesque sollicite inquisivisse, suaque authoritate, ut primum eas detexerant, confixisse & damnasse. Imo nullam pene hæresim per Concilia Generalia primorum sæculorum damnatam videmus, quæ non prius per Episcopos, vel particularibus Decretis, vel per congregatos in Episcopalibus Synodis damnata fuisset. Neque creditur de hac Episcoporum authoritate per octo aut novem Ecclesiæ sæcula fuisse dubitatum. At vero circa Sæculum X. falsis Decretalibus sub nomine primorum Pontificum in authoritatem receptis, ac signanter post editum receptumque Decretum Gratiani, prætendi & doceri cœpit, majores & graviores causas, atque inter has præcipue *Quæstiones fidei*, ad Sedem Apostolicam esse referendas, ejusque solius judicio terminandas. Unde in Concilio Remensi anni 1148., in quo Episcopi Gallicani Symbolum fidei adversus Gilbertum Porretanum condiderant, Romanæ Ecclesiæ Cardinales, id ægre ferentes dixerunt: *Nulli fas esse circa fidem quidquam determinare citra authoritatem Romani Pontificis*; uti fusius refertur in Actis ejusdem Concilii, & apud Baronium in *Annal. Eccles. ad an.* 1148. *n.* 16. Hæc persuasio, Sacræ Scripturæ, toti antiquitati, Conciliorum definitionibus, & observantiæ universalis Ecclesiæ contraria, tempore INNOCENTII III. eousque invaluerat, ut hic Pontifex interrogatus super Quæstione de Baptismo parvulorum; in suo responso ad Archiepiscopum Arelatensem, *cap.* 3. *X. de Baptismo.* Quasi indubitatum præmittendum censuerit: *Majores Ecclesiæ causas, præsertim articulos fidei contingentes, ad Petri Sedem referendas intelligit, qui cum quærenti Domino, quem discipuli*

scipuli discerent ipsum, respondisse notabat: Tu es Christus filius Dei vivi: & pro eo Dominum exorasse, ne deficiat fides ejus. Confer Natalis Alexandri *Hist. Eccles. Tom. VI. pag.* 485. *seqq.*

1.) Divinæ Scripturæ Canones docent, Episcopum esse debere *Doctorem recte tractantem Verum veritatis; attendere debere doctrina, amplecti qui secundum doctrinam est fidelem sermonem, ut potens sit exhortari in doctrina sana, & eos, qui contra dicunt, arguere, depositum custodire; divinantem profanas vocum novitates, & oppositiones falsi nominis sententia; hæreticum hominem corrigere, & post unam alteramve correctionem devitare.* Epist. Pauli *ad Timoth. I.* ad Titum *cap.* 1. & 3.

2.) In Actis Concilii Chalcedonensis *Act.* 3. Leonis Papæ Legati ad Concilium referunt, Eutichen *regulariter a proprio damnatum Episcopo Flaviano.* Harduini *Collect. Concil. Tom. II. col.* 346. Quis nescit, errores Gothescalci Monachi in Concilio Moguntino anni 848., hæresim Berengarii in Synodo Turonensi an. 1055., novitates Abaelardi in Senonensi Concilio an. 1140., denique errores Lutheri primitus a variis Episcopis & particularibus Conciliis fuisse damnatos?

3.) Multis Canonibus in Decreto Gratiani referuntur & probantur damnationes hæreticarum doctrinarum, factæ in particularibus Synodis: signanter in Sedecim Canonibus Concilii Gangrensis relatis *Dist. XXX.* In quinque Canonibus Concilii Milevitani insertis *Dist. IV. de Consecrat. a Can.* 152. *usque ad fin.* In Canone 9. Concilii Toletani XII., relato *de Consecr. Dist. II. Can.* 9. In Canone 17. mox allegati Concilii Milevitani *Causa XXXII. Quæst. 7. cap.* 5. &c. Quibus addi potest *cap.* 3. *X de Presbytero non baptizato.*

4.) Possunt *Concilia particularia* suo examini subjicere doctrinas a Sede Apostolica definitas; & inquirere, num hæ definitiones verbo Dei scripto vel non scripto conformes sint. Colligitur id inter cætera ex *Can* 109. *de Consecrat. Dist. IV.*, in quo legitur, qualiter Concilium Arelatense decisam a Papa Stephano quæstionem de Baptismo (quem, S. Cypriano oppositus, a quibus hæreticis quacunque labe infectis valide administrari edixit. Vid. infra *cap. VI.* §. 9.) suo examini subjecerit, illamque aliter quodammodo definierit. *Patienter sustinebimus, si non feceris, quod prava nobis fuerit insinuatione suggestum,* inquit ALEXANDER III. in *cap.* 5. *X. de Rescriptis.* Adde infra *cap. IX.* §. 8. *n.* 13.

5.) Imo *Episcopi* acceptantes Constitutiones Papæ, *etiam in materia fidei*, non debent id facere nisi cum deliberatione, maturitate, & judicio; neque enim sunt *simplices executores* judiciorum Papæ, quippe qui neque est Dominus Ecclesiæ, neque ab hac ut infallibilis agnoscitur. Etiam huc pertinet, quod ad Archiepiscopum Ravennæ in *cit. cap.* 5. scripsit ALEXANDER Papa, scilcet: *Si quando aliqua tua Fraternitati dirigimus, qua animum tuum exasperare videntur, turbari non debes: Qualitatem negotii pro quo tibi scribitur diligenter considerans, aut mandatum nostrum reverenter adimpleas, aut per litteras tuas, quare adimplere non possis, rationabilem causam prætendas.*

6.) Neque tamen propterea dici potest, ita Episcopos se se supra Pontificem efferre, atque de ejus Constitutionibus sibi sumere judicium. Illud scilicet hoc casu agunt Episcopi, quod ex divina institutione ad eorum pertinet officium: judicant, uti debent de negotio fidei, nec eunt in præviam Papæ sententiam, quam cognita causæ veritate & justitia; in summa; *judicant cum ipso* Romano Pontifice. Nota est plurium Conciliorum formula, qua Episcopi, aliorum judicium præmisso examine secuti, signant: *Ego judicans, ego consentiens subscripsi.*

7.) Primis Ecclesiæ sæculis, quando sævientibus persecutionibus generalia Concilia adunari non poterant, enascente controversia, quæ orthodoxam *fidem* tangeret; aut cum *schisma* oriretur, scindendæ Ecclesiæ aptum; denique si de reformanda aut determinanda communi *disciplina* ageretur: (qui tres casus a Constantiensi Concilio expressi sunt, tanquam ad universalis Ecclesiæ judicium necessario deferendi) Episcopi, quantum id ferebant tempora & circumstantiæ, particulares in suis provinciis Synodos cogebant; (uti signanter factum in causa Paschatis, de qua mox) harum conclusa & definitiones Papæ transmittebant, qui cum omnibus totius mundi ecclesiis communicans, ea ratione cunctorum colligens sententias, commune faciebat conclusum, quod omnibus deinde propalabat, ab his acceptandum, si illud Canonibus & communi Ecclesiarum sententiæ conforme visum esset; qua in parte Victor Papa in memorato Paschatis negotio quodammodo excessisse notatur. Vid. infra *cap. IX.* §. 7. *n.* 2. Ita circa materiam *FIDEI* agebatur in causa Pauli Samosateni Episcopi Antiocheni, docentis Christum esse purum hominem, de cujus concordi damnatione, anno 272. facta, videndus Eusebius *Hist. Lib. VII.*

VII. cap. 27. 28. 29. 30. Theodoretus *Hist. Lib.* 1. *cap.* 4. nec non Epistola Alexandri Alexandrini ad Alexandrum Constantinopolitanum *Tom. II. Concil. edit. Labbe pag.* 18. in qua Paulus omnium totius mundi Episcoporum consilio ac judicio ab Ecclesia pulsus dicitur. Pro exemplo causæ *SCHISMATIS* illud proponimus, quod Novatianus Presbyter Ecclesiæ Romanæ anno 251. adversus S. CORNELIUM Pontificem accendit; de quo vid. Epistolæ Cornelii ad Cyprianum *inter Cyprianicas edit. Oxonen.* 49. & 53. *Rigal.* 46. & 52. In materia *DISCIPLINÆ* serviet imprimis quæstio *de Lapsis*, ad annum 255. potissimum pertinens; circa quam consulendæ ejusdem S. Cypriani *Epist.* 19. *alias* 14. *item Epist.* 55. *alias* 52. Huc quoque referendum, quod ex Eusebii *Hist. Lib. V. cap.* 23. & 24. intelligitur, scilicet VICTOREM I. Papam anno 196. per diversas provincias encyclicam misisse Epistolam, qua ab Episcopis, quo die Pascha celebrandum esse sentirent, sibi significari *petebat*. Vid. Coustantii *Epist. Rom. Pont. col.* 94. De his extra Conciliaribus omnium Ecclesiarum in commune tractatibus & definitionibus per organum Romani Pontificis, præsertim in causis fidei, pluribus egit Bossuetius Dissertatione præliminari, quæ editioni Gallicæ Defensionis Cleri Gall. præfixa est, *cap. LXXVI.*

8.) Ea porro de causa majores fidei quæstiones ad *Sedem Apostolicam* referri haud raro expedit, ut illarum definitio omnibus valeat prodesse. Sunt autem in his rebus *modi*, citra earundem causarum haud leve præjudicium non facile negligendi. Episcoporum, qui viciniores sunt grassanti novo dogmati, munus est cum discretis, atque omni partium studio liberis, hominibus doctis, synodaliter, vel quasi, desuper deliberare, correspondere cum Metropolitano, & Comprovincialibus, nec non aliis sanctitate & doctrina conspicuis Episcopis; audire etiam desuper sentimenta suarum Universitatum, præmonitarum tamen, ne quid nimis, ne quid præcipitanter agant. Cumprimis autem, malo latius grassante, referendum erit Primæ Sedi. Hæc utique studebit, ad parcendum sumptibus, milleque incommodis, rem sopire *extra Concilium*; damnabit propositiones, aut dissimulabit; sed *variante effectu*; prout res instituetur. Si primo audiantur *sententiæ Episcopales*, atque collecto unanimi sensu Papa suum publicet judicium de novo dogmate; jam aderit efficax, & cuilibet sufficere debens damnatio, licet nondum adesset *ultimata*, de qua agemus *cap. VI.* §. 8. fieri enim vix potest, ut quod *in doctrinalibus* omnes Ecclesiæ *dispersa*, post maturam deliberationem, senserunt, ab eo recedant *congregata*. Quod si vero Roma *primum* incipiat, & *loco collectarum sententiarum Episcopalium* sui magni Patriarchatus, audiat *Theologos* solum Romanos, præventos sæpe homines, Thomistas, Scotistas, Jesuitas, calentes ad damnandum, & crucifigendum, hisque solum auditis definiat, tunc docuit experientia inde a Luthero usque huc, tantæ efficaciæ non esse fulmina Apostolica: regerunt enim damnati dogmatis professores, *Papam sine Concilio non esse inerrabilem: Non constare de positivo assensu omnium Ecclesiarum: A multis Episcopis causam nullatenus, a multis non nisi obiter discussam fuisse: Plerosque tantum promulgasse bullam dogmaticam, ne displicerent Papæ, aut se suspectos facerentur &c. &c.* Sint hæc inania: attamen elucet ex his, quod modorum alius alio sit efficacior. Adde *cap. III.* §. 10. *n.* 3.

9.) S. AUGUSTINUS referens controversiam de Baptismo hæreticorum, quæ Sæculo III. S. Cyprianum Episcopum & Martyrem a S. Stephano Papa & pariter Martyre fere ad schisma usque divisit, (de qua nos pluribus infra *cap. VI.* §. 9.) scribit Lib. II. de Bapt. contra Donatistas cap. 4. *Quomodo potuit ista res, tantis altercationum nebulis involuta, ad plenarii Concilii, luculentam illustrationem confirmationemque perduci, nisi PRIMO DIUTIUS, per orbis terrarum regiones, MULTIS hinc atque hinc disputationibus atque COLLATIONIBUS EPICOPORUM pertractata constaret?* Dein *Lib. V. cap.* 26. *Si quid postea PLURIBUS & DIUTURNIORIBUS inquisitionibus compertum Ecclesia confirmaverit, non ambigamus.* Denique Lib. VII. cap. 53. *Nobis tutum est, in ea non progredi aliqua temeritate sententia, quæ nullo in catholico regionali Concilio cœpta, nullo plenario terminata sunt*: Si itaque antequam fidei controversia ad *plenarii Concilii* cognitionem & decisionem perducatur, conveniat, ut prius *multis* Episcoporum *collationibus* per *orbis terrarum regiones* pertractetur, & quod vel sic *diuturnioribus inquisitionibus* compertum fuerit, Ecclesia confirmare, proin ea, quæ in *regionalibus Conciliis cœpta* sunt, in universali *terminare* debeat: quanto magis prudentiusque *Romanus Pontifex*, ex cathedra definire volens, a collectione sententiarum Episcopalium, non paucarum, sed plurimarum, per orbis terrarum regiones dispersarum, incipiet, antequam suam illis examinandam proponat.

10.) Sed & illa ratione graviores fidei quæstiones ad Romanum Pontificem referri opor-

oportet, quia *eæ ad Statutum Universalis Ecclesiæ* attinere possunt, quo titulo summi Pontificis est curare, ne quid definiatur, quod in eundem statum communem seu publicum impingat. Hac causa CYRILLUS ALEXANDRINUS, comperta Nestorii hæresi, officii sui esse duxit rem tanti momenti cum Papa communicare. *Si silere*, inquit ad Cælestinum scribens Epist. Cælest. 8. n. 1. *& non pietatem tuam de omnibus, quæ moventur, litteris certiorem facere citra culpam ac sinistræ suspicionis metum liceret, præsertim in rebus adeo necessariis, UBI FIDES PERICLITATUR, in memetipso dicerem. Bonum & periculi expers est silentium .... Sed quoniam Deus hisce in rebus vigilantiam nostram exigit, & LONGA ECCLESIARUM CONSUETUDO suadet, ut hujusmodi res cum Sanctitate tua communicentur, scribo plane necessitate adactus.* Huc, ut alia prætermittamus, etiam spectat illud AVITI Viennensis Episcopi Epist. 36. *Scitis Synodalium legum esse, ut in rebus quæ ad Ecclesiæ statum pertinent, si quid dubitationis fuerit exortum, ad Romanæ Ecclesiæ maximum Sacerdotem, quasi ad CAPUT NOSTRUM membra sequentia recurramus.* Imo Justinianus Imperator, cum Christum *unum de Trinitate* dicendum esse, re diligentissime discussa, non dubitaret, tamen id quod hacce de causa edixerat, petiit a JOANNE II. firmari, & hanc petitionis suæ rationem affert Epist. 3. Joannis II. n. 3. *Nec enim patimur quidquam quod ad Ecclesiarum statum pertinet, quamvis manifestum & indubitatum sit, ut non vestræ innotescat Sanctitati: quia CAPUT est omnium sanctarum Ecclesiarum.* Adde Codicis Justinianæi Lib. I. Tit. 1. Leg. 7.

§. III.

Confirmatio electionis Episcoporum genuino Jure ad Synodum provincialem, aut ad Metropolitanum pertinet.
Eo etiam data opportunitate reduci posset.

Ad constitutionem Episcopi aliud non requiritur, quam *legitima* assignatio diœceseos, & consecratio. Solum Romanum Pontificem hæc in sua habere potestate, ulla valet ratione sustineri. Episcopi Græci non minus sunt veri Episcopi, licet eorum Patriarchæ præsilent, quod ratione Episcoporum Latinorum facit Papa. In Occidente etiam confirmatio electi ad Synodum Provincialem spectabat usque ad tempora Alexandri PP. III. Aliud ante, hac in parte, Latini non agebant respectu Papæ, quam quod ei electionem, seu potius consecrationem suam jam factam significaret, & media transmissione professionis fidei, ejus communionem peterent.

1.) Confirmatio & approbatio electionis sive nominationis primis Ecclesiæ sæculis omnimodo erat penes Episcopos ordinatores, id est, Metropolitanum cum Suffraganeis, juxta Canonem IV. NICOENUM, cui addendus Canon XII. Synodi LAODICOENÆ apud Harduinum *Tom. I. col.* 783. *seq.* Quoniam tamen inter Episcopos ordinatores primus & præses est Metropolitanus, neque semper omnibus Comprovincialibus Episcopis commodum esset ad singulas Episcoporum ordinationes convenire, sensim ex quodam saltem tacito Ecclesiæ consensu ad Metropolitanum devolutum est jus discutiendæ electionis, eamque vel ut Canonicam probandi, vel reprobandi ut minus legitimam. Hanc Metropolitani authoritatem non obscure expressit in citato Canone NICOENA Synodus his verbis: *Potestas sane vel confirmatio pertinebat per singulas provincias ad Metropolitanum Episcopum.* In hujus sequelam Gratianus Dist. LXIV Can. 8. ait: *Illud generaliter clarum est, quod si quis præter sententiam Metropolitani fuerit factus Episcopus, hunc magna Synodus definivit Episcopum esse non oportere.* Adde ejusdem Distinctionis Can 1. & 6. Inde etiam illud Innocentii I. ead. Dist. Can. 5. *Extra conscientiam Metropolitani Episcopi nullus audeat ordinare Episcopum.* Cum his confer SIRICII Papæ Epist. V. ad Afros cap. 1. ibique Notam Constantii. Quod si eligentium vota in partes dividantur, itidem *Metropolitani* est eum alteri præferre, qui illum meritis superat. *Dist. LXIII. Can.* 36.

2.) Inde ab ALEXANDRO III. de Episcoporum Confirmatione a *Romana Sede* obtinenda frequens est in Jure mentio: in *cap.* 1. 2. 3. *&* 4. *X. de translat. Episc. cap.* 15. 18. 19. 20. *&* 21. *X de Electione. Cap.* 6. 16. 47. *eod Tit. in* 6. *cap.* 5. *X. Ut lite non contest.* Scilicet censuerunt Pontifices, inducendam majorem Episcoporum ab eis dependentiam: aut potius in cospectu Isidorianarum Decretalium toleratum est, ut illi majorem sibi in hos authoritatem attribuerent.

3.) At hic qualis-qualis consensus, hæc tolerantia, antiquum & genuinum Jus ita non

L abo-

aboleverunt, ut illud opportuno tempore non possit reduci. Non fuit mutata, nec potuit mutari rei substantia, alia solum inducta Ecclesiastica politia. Observarunt quidam Galli, qualiter vigentes inter Innocentium IX. & Ludovicum XIV. notæ dissensiones commodam occasionem præbere visæ fuerint, pristinam & genuinam Disciplinam reducendi, precidendique ingentem illam subordinationem, quam post se trahit obligatio petendi & obtinendi bullas Pontificias pro beneficiis Consistorialibus. Per hoc non solum immensæ pecuniarum summæ, quæ quot annis Romam mittuntur, in regnis & provinciis mansissent; sed etiam Episcopi rediissent in pristina sua jura, & Clerus tam Regularis, quam Sæcularis fuissent emendatior.

§. IV.

Idem jus in Postulatione obtinet.

Cujus est Electionem confirmare, ejus est & Postulationem admittere; nisi dispensatio, qua postulatus eget, Confirmantis potestatem excedat. *Cap.* 13. *X. de Elect. cap.* 1. *&* 2. *X. de Translat. Epis.*

1.) Postulatio per se ad Majores causas non pertinet; nisi quando de tali agitur, in qua Postulato opus est dispensatione, quam *Jus Novum* Papæ reservat, uti in defectu Natalium quoad dignitates. *Cap.* 20. *X. de Elect. cap. fin. X. de Filiis presbit. cap.* 1. *eod. Tit. in* 6. Idem est de ea, quæ solvit vinculum Episcopale in transferendo ad aliam Sedem. *Cap.* 2. *X de Translat.* &c. Itaque ad quas dignitates confirmatio Electionis *ex moderno Jure Pontificio* ab Apostolica Sede obtinenda est, ad eas multo magis Postulationes ab eadem Sede peti debere, naturale est.

§. V.

Datio coadjutoris cum futura successione serius inter causas Majores numerata est.

Ut deputatio Coadjutoris Episcopi inter Majores causas numeraretur, exeunte demum Sæculo XIII. factum esse colligitur ex *cap. unico de Clerico agrot in* 6. De cætero Coadjutores cum futura successione dari, Juris analogiæ repugnat. Vid. *cap.* 3. *de Conceß. preb. in* 6. & totos Titulos *de Concessione prebendæ & ecclesiæ non vacantis*. Add. *Caus. VII. Quæst.* 1. *Can.* 12. 13. *&* 14.

1.) In cit. cap. unico, anno 1298. composito, sic loquitur BONIFACIUS VIII. *Pastoralis officii debitum exequentes, declaramus atque statuimus, Coadjutorum Episcoporum & superiorum Prælatorum dationem intelligendam esse de causis Majoribus, & referendam ad Sedem Apostolicam, & ab ea, non obstante consuetudine contraria, tantummodo postulandam*. Verba *Declaramus atque statuimus intelligendam esse de causis Majoribus*, satis indicant hic Jus Novum condi, præsertim si simul ponderentur hæc: *Non obstante contraria consuetudine*, quæ non obscure significant, eo usque rem aliter fieri consuevisse; quemadmodum & effective ante falsarum Decretalium receptionem contrarium usum obtinuisse probant Bœhmer *J. E. P. Lib. III. Tit.* 6. §. 7. Natalis Alexander *Hist. Eccles. Tom. V. pag.* 176. *&* 451.

2.) In sequelam hujus Juris Novi Concilium Tridentinum *Sess. XXV. de Ref. cap.* 7. ordinat, ut si urgens necessitas aut evidens utilitas Cathedralis Ecclesiæ vel Monasterii id postulet, non, alius detur Coadjutor, quam causa per Papam diligenter cognita, eaque lege, ut qualitates in ipso Prælato desideratas Coadjutor habeat.

§. VI.

Translationes Episcoporum, semper authoritate Synodorum Provincialium factæ, demum vi falsarum Decretalium Romano Pontifici reservatæ fuerunt.

Nullus genuinus Juris locus prostat, pontificatu INNOCENTII III. antiquior, qui expresse vel æquivalenter dicat, Translationes Episcoporum Papæ reservari. Prima in hanc rem Decretalis legitur in *cap.* 2. *X. de Translat.* quæ est de anno 1198. Cumque Collector Sæculi XII. *Canone* 34. *Caus. VII. Quæst.* I. clausulas huic reservationi Pontificiæ consor-

formes inseruerit, hinc colligitur, eo tempore hanc disciplinam invaluisse. Ad eundem Canonem 34. respexit idem Innocentius in cap. 3. cit. Tit. in quo ita: *Potestatem transferendi Pontifices ita sibi retinuit Dominus & Magister, quod SOLI beato Petro Vicario suo, & per ipsum successoribus suis speciali privilegio præbuit & concessit. Sicut* (ait) *testantur ANTIQUITAS, cui Decreta Patrum sanxerunt reverentiam exhibendam, & evidenter asserunt sacrorum Canonum sanctiones.* In fato Canone 34. sub nomine *Anteri* Papæ legitur, quod Episcopi habeant potestatem mutandi Episcopos, *non tamen sine sacrosanctæ Romanæ Sedis auctoritate & licentia.* Sciunt quidem hodie eruditi, hanc Decretalem esse fœtidam & male olentem pseudo-Isidori mercem; quin nec eam clausulam in eadem Epistola haberi notarunt Correctores Romani. Verum ætate Innocentii inter venerandæ antiquitatis sincerissima monumenta habebatur, quidquid in Gratiani Decreto continebatur, e quo tanquam unico Canonum limpido fonte sua fere depromebat Innocentius. Hoc itaque supposititio Decreto innixus pronuntiavit translationem Episcoporum *soli Petro* ejusque successoribus *speciali privilegio* a Christo fuisse reservatam; cum tamen constet, eam per novem ut minus sæcula authoritate Synodi Provincialis factam esse.

14) Quarto, sexto, & octavo Sæculo ad Episcopos provinciæ pertinuisse Episcopi translationem, ex variis Juris textibus colligitur. *a*) Hoc de quarto Sæculo docet *Canon* 37. *Caus. VII. Quæst. I.* desumptus ex Concilio Carthaginensi IV. anno 398. celebrato; cui addi potest Canon XIII. Apostolorum, quorum Canonum Collectio ad quartum Sæculum pertinere creditur. *b*) Quoad sextum Sæculum adduci potest *Canon.* 36. *ejusd. Quæst. I.*, in quo per verbum *Majores* provinciæ Episcopos intelligi non dubitatur. *c*) De octavo Sæculo idem indicat *Canon* 34. *ejusd. causæ & Quæstionis*. Adde Natalem Alexandrum *Hist. Eccles. Tom. V. pag.* 177. 451. & 700. Textibus Juris ad speciem repugnantibus satisfacit Gibert *Corp. Jur. Canon. Tom. II. Tit.* 7. §. 5. *pag.* 128.

§. VII.

Iisdem mutationibus etiam Cessiones Episcoporum subjecta fuisse noscuntur.

Quo tempore ad alios, quam ad Papam, Episcoporum Confirmatio pertinuit, consequens est, ut ad eosdem quoque spectarit admissio resignationis Episcoporum. Scilicet non invenitur in toto Corpore juris locus Sæculo XII. antiquior, qui abdicationem Episcopatus referant inter causas Majores, & Romano Pontifici reservatas. Primus hic Canon est INNOCENTII III., quem jam pluries in horum novorum Jurium constitutione laudavimus, in cap. 2. X. de Translat. ubi: *Translatio, depositio, CESSIO, non tam Constitutione Canonica, quam INSTITUTIONE DIVINA, SOLI sunt Romano Pontifici reservata.* Quod ante ea tempora renuntiationes Episcopatuum authoritate Conciliorum provincialium constanter & optimo jure peractæ fuerint, demonstrant Natalis Alexander *Hist. Eccles. Tom. V. pag.* 178. & 451. nec non Gibert *l. cit.* §. 4. *pag.* 125.

1.) Ad verba citati cap. 2. *Institutione divina* reflectens Guillelmus Barclaius Tract. *de Potestate Papæ cap. XXVIII.* observat, „ hæc illa esse, quibus homines isti in præcipitem „ errorem deferuntur, *ut quidquid a Papa fiat, a Deo factum esse putent.*" Alii his & similibus Decretalibus adscribunt perversam quorundam Canonistarum opinionem, de qua Cardinalis Contarenus in suo ad Paulum III. Consilio „ Voluntatem Pontificis regu- „ lam quandam esse, qua ejus actiones dirigantur: neque in Jure positivo constituendo, „ aut abrogando, aut dispensando regulam quampiam Pontifici esse constitutam." Recte profecto! nam qui jura sua immediate a Deo obtinere sibi persuasum habet, ille ea ab hominibus sibi auferri aut contra voluntatem suam coarctari haud patietur.

2.) Abundant Ecclesiastica monumenta eorum exemplis, qui vel nemine consulto onus Episcopale abjecerunt, vel de hoc cum suæ Provinciæ Episcopis egerunt. Plura horum exempla prostant apud Petrum de Marca *de C. S. & J. Lib. VI. cap.* 8. nec non in Vita Bartholomæi de Martyribus Bracarensis Archiepiscopi auctore Ludovico Isaco de Sacy *Lib. IV. cap.* 11. Adde S. AUGUSTINUM *Epist.* 261. *ad Cœlestinum Papam*, & *Lib. II. contra Cresconium cap.* 11. *&c.*

§. VIII.

Causa depositionis Episcoporum de Jure ad Synodos Provinciales pertinent. Ut ea inter reservata summi Pontificis referrentur, plurima Decretales conficta sunt.

Episcoporum Canonica Judicia secundum Canonum dispositionem fieri debere, inconcussa veritas est. Porro Canones decernunt, Episcopos in Conciliis suarum Provinciarum judicari, & si causa canonica subsit, deponi debere. Ita statutum in Antiocheni Concilii Canone XIV. & XV., Sardicensis Canonibus III. IV. & VII., Constantinopolitani I. Canone VI. in Collectione Græca, Chalcedonensis Canone IX. Africanorum Conciliorum Canonibus plerisque, ut videre est in Codice Ecclesiæ Africanæ Can. XII. XV. XIX. XXVIII. LXXXVII. LXXXVIII. XCVII. collatis cum Ecclesiæ Africanæ Epistola ad Cœlestinum Pont. max. Item ex Capitulis Hadriani I. Metensi Episcopo Ingilramno anno 785. traditis in Binii & Sirmondi *Collect. Concil.* cap. V. IX. X. XII. XIX. XX. XXVII. XXIX. Eam disciplinam tum in Galliis, tum alibi, religiose constanterque servatam fuisse produnt quam plurima exempla apud Gregorium Turonensem *Hist. Franc. Lib. V. cap.* 28. nec non *Lib. VII. cap.* 16. *&* 17. Petrum de Marca *de C. S. & J. Lib. VII. per tot.* Natalem Alexandrum *Hist. Eccles. Tom. III. pag.* 118. *Schol.* 5. item *Tom. V. pag.* 474. *& seq.* Adde infra *h. cap.* §. 11. *n.* 2.

Ut tam certa Jura pessumdarentur, nulla est ex causis, quæ *Majorum* titulo honorantur, circa quam plures textus conficti sunt, quam Depositio Episcoporum. Falsæ hæ Decretales prostant sequentes in Decreto Gratiani: Ex *Sæculo II.* ANACLETI Papa Causa III. Quæst. 6. partim Can. 13 partim Can. 15. SIXTI I. Caus. II. Quæst. 6 Can. 4. HIGINI Causa IX. Quæst. 3. Can. 4. ANICETI ead. Quæst. 3. Can. 6. ELEUTERII Caus. III. Quæst. 6. Can. 7. VICTORIS Caus. II. Quæst. 6. Can. 7. Ex *Sæculo III.* ZEPHERINI Caus. III. Quæst. 8. Can. 1. FABIANI Caus. II. Quæst. 6. Can. 1. 2. 20. 21. Item Caus. III. Quæst. 6. Can. 1. 2. 3. SIXTI II. Caus. II. Quæst. 6. Can. 5. Nec non Caus. III. Quæst. 6. Can 5. Ex *Sæculo IV.* JULII I. Caus. II. Quæst. 6. Can. 10. Caus. III. Quæst. 6 Can. 9. FELICIS II. Caus. II. Quæst. 6. Can. 16. DAMASI Caus. III. Quæst. 9. Can. 7. & Quæst. 6. Can. 6. &c. Puderet tantam falsorum instrumentorum copiam, quibus Sacra Disciplina Inde a Sæculo IX. regitur, Lectorum oculis subjicere, nisi ea a Catholicis & Orthodoxis peræque cognita essent. Ante fictitios hos Canones nullum habemus qui dixerit, inconsulto Pontifice Episcopum deponi non posse; post illos vero habemus adhuc nonnullos, qui id fieri posse agnoscant. Eo pertinent *Canones* 12. *&* 13. *Caus. II. Quæst.* 6., quibus insinuatur, eo solum casu Episcopos a Collegis *definitive* judicari non valere, quo ad Romanam Sedem provocarunt.

Ideo autem Impostor Eruditis creditur hac in causa artem suam potissimum exercuisse, quia sperare poterat, futurum, ut hi Canones ad alia Episcoporum negotia, veluti Translationes, electionum Confirmationes, Postulationes & Cessiones facile traherentur. Potuit & hoc dare ansam Episcopis, Primæ Sedi tanto arctius adhærendi, vel ea ratione severitatem Judiciorum Provincialium diffugerent.

1.) Cum falsarius sibi proposuisset, ex Romano Pontifice *absolutum Monarcham* Ecclesiæ facere, omnia arripuit media, quibus viam pararet, suo systemati quomodolibet aptam. Ad hoc Canones III. & VII. Concilii Sardicensis (qui quandam provocationis speciem a Synodis Provincialibus ad Rom. Pontificem Episcopis permittunt) ei fuerunt valde opportuni. Nos eosdem Canones ex vero & naturali suo sensu interpretabimur infra *cap. V.* Ex quo apparebit, nihil minus ex eis sequi, quam *reservationem* Causarum Episcopalium, & in specie *Depositionis* Episcoporum.

2.) Huc repetenda, quæ superiore §. diximus de *cap. 2. X. de Translat.*, in quo etiam *Depositio* Episcopi summo Pontifici ex prætenso Jure Divino reservatur. Hic textus primus est ex Jure Canonico, inter non spurios; qui tantam authoritatem Apostolicæ Sedi tribuerit. Absit, ut INNOCENTIO III. idem crimen imputemus, quod Isidoro. Ille hujus falso quodammodo innocenter deceptus est. Pontifices, supposito & jam communiter recepto Isidoriano Systemate, quæsierunt & publicarunt rationes eidem Systemati convenientes, quibus jus hujus Reservationis colorarent. In *Can.* 9. *Caus. III. Quæst.* 6. allegatur gravitas materiæ, quæ illam *Majoribus* causis fecit annumerari. In *cap.* 2. *&* 3. *X. de Translat.* proponitur vinculum spiritualis matrimonii, quod est inter Episcopum & Ecclesiam, Sed hæ causæ satis arbitrariæ sunt.

3.) Inte-

3.) Interim hæ fuerunt ansæ, quibus motum Concilium Tridentinum *Sess. XXIV. cap. 5.* sequentem in modum statuit: *Causæ criminales graviores contra Episcopos, etiam hæreticos, quod absit, quæ depositione aut privatione digna sunt, ab ipso tantum Summo Pontifice cognoscantur & terminentur. Quod si ejusmodi sit causa, quæ necessario extra Romanam Curiam sit committenda, nec uni prorsus ea committatur, nisi Metropolitanis aut Episcopis, a Beatissimo Papa eligendis, hæc vero commissio & specialis sit, & manu ipsius Sanctissimi Pontificis signata, nec unquam plus his tribuat, quam ut solam facti instructionem, summam, processumque conficiant, quem statim ad Romanum Pontificem transmittant, reservata eidem Sanctissimo sententia definitiva.* Ad hunc articulum tria veniunt observanda: *a*) Reservationem causarum depositionis Episcoporum repugnare genuino Juri & Disciplinæ Ecclesiasticæ, uti jam diximus. *b*) Quæ Tridentinum in sequelam & vim falsarum Decretalium ordinavit, tanquam in errore Juris Communis fundata, emendationi subsequentium temporum, quibus falsum detectum est, subjacent. Vide infra *cap. VIII. §. 4. n. 4. & 5.* *c*) Adversus hanc Tridentini dispositionem Oratores Regis Christianissimi, Concilio præsentes, mox protestati sunt, hoc modo: *Caput* Causæ criminales *non placet, adversatur enim antiquissimo Juri Regio, & Ecclesiæ Gallicanæ privilegiis quibus cavetur, ne quis etiam volens, extra regnum a quoquam ex quacumque causa in jus vocari, nedum condemnari possit.* Adde cit. cap. VIII. §. 8.

4.) Eam, quæ sic facta fuit, mutationem ex Jure antiquo in Jus novum, sequentibus notavit Petrus de Marca de C. S. & J. Lib. III. cap. 6. n. 1. ubi: ,, Hæc una inquit, ratio Nicolao I. persuasit, ut se acerrimum vindicem earum Epistolarum (Isidori) præstaret, quo facilius Episcopos Romanæ Sedi sine medio subjiceret. Ex iis ,, enim novam illam Regulam, veteribus Canonibus incognitam, constituit, scilicet E- ,, piscopum, etiamsi non appellaverit Romanam sedem, a Synodo Provinciæ inconsulto ,, Romano Pontifice deponi non posse. Nicolai verba hæc sunt in Epistola 42. ad Epi- ,, scopos Galliæ: *Quanquam etsi nunquam provocasset, nunquam omnino præter scientiam no- ,, stram deponi debuerit: quia sacra Statuta, & veneranda Decreta Episcoporum causas, ut- ,, pote majora negotia, nostra definiendas censura mandarunt.* Statuta illa Decretalia, quo- ,, rum meminit Nicolaus, referri debent ad Epistolas Victoris, Sixti, Marcelli, Ze- ,, phirini, Julii, & aliorum Pontificum. Iis duo præcipue caventur. Primum, ut nulla ,, Synodus Provincialis Episcoporum criminales causas definiat inconsulta Romana Se- ,, de. Secundum, ut nulla Synodus præter Sedis illius authoritatem cogatur. His duo- ,, bus capitibus præcipuum discrimen Juris antiqui & novi continetur. Unde effectum ,, est, ut Metropolitanorum authoritas, quæ in Canonibus decernendis, aut Judiciis ,, reddendis vigebat, maxime debilitata sit, atque ad novæ quæ indies emergere so- ,, lent negotiorum species, non amplius in Conciliis Gallicanis, ut fieri solebat juxta ,, mores antiquos, sed in Conciliis Romanis primum, deinde a solis Pontificibus discus- ,, sæ & decisæ fuerint; licet Synodorum Provincialium congregationi, & Canonum con- ,, dendorum potestati in universum Episcopi Gallicani renuntiare noluerint.

5.) Quomodo per quandam consequentiam ex *præeunte* Papæ judicio Episcopi quandoque loco suo dejecti fuerint, diximus *cap. II. §. 9. n. 5. cap. III. §. 4.* & repetemus adhuc alibi. Hic ejus rei idoneum exemplum adferemus verbis Meldensis Episcopi Benigni Bossuetii in *Defens. Declarat. Cleri Gallic. Lib. XIV. cap. 15.* ubi ita: ,, Gelasius PP Epist. 13. ad Episcopos ,, Dardaniæ scribens, commemorat quod Dioscorum *Sedes Apostolica sua authoritate da- ,, mnavit*, id est, uti ex ante dictis facile elucescit, quod auctor fuerit ejus sententiæ, ,, quam facto deinde examine Chalcedonensis Synodus confirmaret, ut vidimus; de Epi- ,, scopis vero, qui Dioscoro consenserunt, hæc scribit: Sedes Apostolica *hos in sua per- ,, fidia permanentes sua authoritate prostravit: quam congregatio, quæ illic* (Chalcedone sci- ,, licet) *collecta fuerat; est secuta: Quoniam sicut id quod prima sedes non probaverat, con- ,, stare non potuit; sic quod illa censuit judicandum, Ecclesia tota suscepit.* Quæ ad Sedis ,, Apostolicæ authoritatem ideo referuntur, quod eam præeuntem Chalcedonensis Syno- ,, dus sit secuta: ut profecto constet, in eo esse vim maximam & ineluctabilem, quod ,, Sedis Apostolicæ judicia *Ecclesia tota suscepit*, habita quidem quæstione, & nova di- ,, scussione, ut ex gestis constat.

§. IX.

§. IX.

Erectio novorum Episcopatuum nullo expresso Juris textu, sed tantum observantia, Romanæ Sedi reservatur.

A Metropolitano & particularibus Conciliis Episcopatus erigi posse, omni Jure scripto certum est. Intelligitur id tum ex Decreto Gratiani *Caus. XVI. Quæst.* 1. *Can.* 50. *&* 51. tum ex Decretalibus *cap.* 16. *de Majorit. & obedient.* Oppositos ad speciem Canones dilucidat Gibert *cit. Tom. II. Tit. VII.* § 6. *pag.* 134. Sed ne in Tridentino quidem quidquam legitur, quod hac in re Pontificiæ reservationi faveat. Quanquam in Occidentali Ecclesia jam diu usus invaluerit, ut authoritate Romanæ Sedis Episcopatus erigantur, etiam in Gallia.

1.) Equidem Antistites se hodie plerumque scribunt Dei & *Apostolica Sedis gratia* Episcopos. Sed *a*) hic mos non adeo antiquus esse dignoscitur, quippe Sæculo XIV. necdum usitatus; vid. Gallia Christiana *nov. edit. Tom. I. in Probat. pag.* 12. 27. 36. 47. 60. 70. 81. 88. 116. 149. 151. 174. 175. Tom. II. *pag.* 239. 246. 300. &c. &c. *b*) Convenit hæc formula cum GREGORII M. sententia, qui scribens ad Petrum Subdiaconum, suum in Sicilia Legatum *Epist.* 36. *Lib. I. nov. edit.*, de hujus insulæ Episcopis, ut prohibeat eos convenire ad anniversarium suæ ordinationis diem, quæ Romæ celebratur; quamvis id moris esset, addit: *sed si eos convenire necesse est, in beati Petri Apostolorum Principis Natalem conveniant; ut ei, ex cujus largitate Pastores sunt, gratiarum actiones solvant.* Ad quem locum Benedictini Congregationis S. Mauri in sua editione hæc observant: „ Idem profitentur Antistites, dum se suis in Epistolis & commonitoriis præfantur Apostolicæ „ Sedis gratia Episcopos. Sedem enim Apostolicam pro S. Petro usurpari, & vice versa, „ norunt eruditi omnes. “ Itaque eo sensu plerique Episcopi S. Petri & Sedis ejus gratia Pastores sunt, seque esse profitentur, quo scripsit INNOCENTIUS I. ad Decentium Episcopum Eugubinum, *Manifestum esse, in omnem Italiam, Gallicas, Hispanias, Africam atque Siciliam, & insulas interjacentes, nullum instituisse Ecclesias, nisi eos, quos venerabilis Apostolus Petrus aut ejus successores constituerunt Sacerdotes.* *c*) Observat Thomassinus *Discipl. Eccles. de Benef. Part. IV. Lib. I. cap.* 22. primos, qui hac forma: *Dei & Sanctæ Sedis gratia* usi sunt, Archiepiscopos fuisse: scilicet Petrum Narbonensem in Concilio Biterrensi an. 1351. & Simonem Turonensem in Andegavensi Synodo an. 1365. *Ea*, inquit *de causa, quod authoritas Metropolitanarum dimanaverit a primatu S. Petri super Episcopos; potestas vero Episcoporum juris & instituti sit divini.* Interim crude accipiendum non est, quod hoc loco Thomassinus ait de authoritate Metropolitanorum super Episcopos, a Primatu Petri dimanante; sed potius intelligendum de iis juribus, quæ Archiepiscopali *Pallio* annectere Pontificibus visum fuit: de quo alibi.

2.) Forte ea de causa Ecclesiæ utilius foret, pristinam hac in parte Disciplinam reduci, quod non desint qui cum fundamento querantur a Romana Sede, ex politicis rationibus eidem Curiæ propriis, tot non erigi novos Episcopatus, quot institui postularent populorum ad veram fidem conversiones. Juvat ea de re audire Auctorem libelli anno 1762. in Gallia adversus Jesuitas editi sub rubrica *Questiones proposées à l'Auteur de l'appel à la raison.* Sic autem ille pag. 30. „ Vos Missions des Indes orientales & occi- „ dentales ont un vice radical, qui les rend essentiellement différentes des missions des „ vrais Apôtres & de leurs imitateurs, qui vous ont précédé en cette bonne œuvre. „ On vous a dit, que ce défaut principal entrainoit necessairement l'instabilité de vos „ prétendues nouvelles Eglises, & qu'il en causoit nécessairement la ruine, comme l' „ experience l'a si bien prouvé. Cette difference est bien facile à sentir & à definir. „ Les Apôtres de JEsus Christ & leurs imitateurs, en arrivant dans un pays qu'ils vou- „ loient convertir, commençoient par y établir un Evêque Diocèsain fixe & à demeu- „ re: l'Evêque établissoit des Curés & des Ministres inferieurs dans des Paroisses de- „ terminées. C'est là ce qu'on appelle la Hierarchie Ecclesiastique, & une mission exe- „ cutée selon l'esprit de l'Eglise. Vous n'avez jamais pû revoquer en doute que cette „ méthode ne fût bonne puisqu'il est de fait & de foi que le Saint Esprit en est l'Au- „ teur. Pourquoi donc les Jesuites ne l'ont-ils pas suivie? Pourquoi point d'Evêques? „ Pourquoi point de Curés en titres dans leurs missions à la Chine, au Japon & dans „ les Indes. Si vous aviez préféré le vrai bien des pauvres peuples que vous préten-

„ diez

„ diez convertir, vous auriez établi leurs Eglises sur le vrai fondement de l'autorité & de la sollicitude pastorale : pourquoi ne l'avez vous point fait ? Parce que les Evêques & les Curés titulaires renverseroient, ou du moins géneroient trop l'autorité de votre Regime. Vous avez mieux aimé courir les risques de voir le troupeau sans Pasteurs, & la foi détruite à la premiere persécution. L'événement vous a fait voir, que des Eglises ainsi fondées n'avoient aucune consistance, au lieu que le Christianisme, établi sur la véritable Hierarchie, resiste dix siécles à la plus violente persécution.

§. X.

Quod in erigendis Episcopatibus, idem & in novis Metropolibus & Ecclesiis Primatialibus instituendis juris est.

Ante falsas Decretales nihil plane invenitur, quod hac in parte prætensionibus Ultramontanorum faveat. Post harum autem receptionem cœperunt circa Sæculum X. Pontifices & hoc sibi jus vindicare, non tamen sine Episcoporum obmurmuratione. Cum JOANNES IX. sub initium dicti Sæculi Metropolitanum cum tribus novis Episcopis in terris Sclavorum instituisset, qui a sua ad Christianam fidem conversione Pataviensi Episcopo subjecti fuerant; conquesti sunt de hac nova institutione, tanquam sacris Canonibus repugnante, Pheotmarus Juvaviensis Ecclesiæ Archiepiscopus aliique Episcopi in Epistola ad dictum Pontificem, quæ exstat in Lubbæi *Tom. IX. Concil. col.* 498. Adde supra § *I. n. 4. hoc cap.*

1.) Fictæ Decretales, quæ tantam potestatem Pontificibus tribuunt, sunt Clementis I. ad Jacobum fratrem Domini, cujus fragmentum prostat apud Gratianum *Dist. LXXX. Can.* 2., nec non secundæ Epistolæ Anacleti Papæ, cujus verba idem Gratianus retulit *Dist. XCIX. Can.* 1. In his spuriis monumentis fit mentio *Metropolitanorum*, *Archiepiscoporum*, *Primatum* & *Patriarcharum*, quin & *Archiflaminum*, quos a S. Petro & Clemente per provincias constitutos fuisse asseritur; cum tamen eo ævo neque has dignitates, sed nec earum etiam nomina cognita fuisse, hodie omnibus manifestum sit.

2.) Cum GREGORIUS VII. Litteris, in Gallia Christiana *Tom. IV. pag. 7. inter Instrum.* editis, quibus Lugdunensem Ecclesiam in Primatialem erigit, eique tres Metropolitanos, Rothomagensem scilicet, Turonensem & Senonensem subjicit, expresse profitetur, se in hac erectione *antiqua Sanctorum Patrum vestigia* imitari, nequaquam obscurum est, eum in paulo ante relatam falsam Decretalem Clementis I. intendere. Patet & hoc manifestius ex Ejusdem Epistola ad prædictos tres Metropolitanos *ibid. pag* 8. in qua profirmando jure Sedis Apostolicæ erigendi Ecclesias Primatiales impendit fragmentum pariter allegatæ supposititiæ Decretalis Anacleti Papæ I. relatum apud Gratianum *cit. Dist. XCIX. Can.* 2. ad quem canonem Correctores Romani sequentia notant: „ Hoc Caput integrum repetitur a Gregorio VII. *Lib. VI. Regesti Epistola* 35. Rothomagensi, Turonensi, atque Senonensi Archiepiscopis scripta, ex qua, & originali nonnulla sunt restituta.

3.) Fuit aliquoties in Gallia proposita quæstio & instituta deliberatio, de constituendo intra fines regni *Patriarcha*. Creditum ea occasione nonnullis, ad hoc perficiendum Romanæ Sedis consensum æque parum desiderari, atque ad Constantinopolitani & Hierosolymitani Patriarchatus erectionem Romanorum authoritas olim requisita est. Ast ineptum, aut saltem incompletum erat hoc ratiocinandi genus. Orientales illi Patrarchatus ibant a pari cum nostro Occidentali, habebantque singuli separatos fines; neque unius jura eorumve exercitium alteri ferebat præjudicium. Vid. supra *cap. III.* §. 5. At si ageretur de novo Patriarchatu excitando intra fines hujus nostri antiqui Occidentalis, & cum attributione verorum jurium patriarchalium, ac respectiva diminutione eorum, quæ ad hunc vigore *genuinorum Canonum* pertinent; non posset id *regulariter* fieri, Patriarcha Romano rationabiliter dissentiente. Attamen hæc intelligenda sunt salvis iis, quæ *extra ordinem*, pro re nata & Ecclesiæ bono, statui posse memorabimus *cap. IX.* §. 4. *n.* 2. 3. 4. Loquor hic de *vero* Patriarchatu, qualis semper intelligitur, quoties in Jure hujus dignitatis mentio occurrit. Alia est ratio *minorum* Patriarchatuum, quales sunt Aquileensis, Venetus, Ulyssipponensis, Indiarum &c. qui, quoad jus, *Primatibus* potius accensendi veniunt.

§. XI.

§. XI.

Nec ullum juris Monarchici attributum, per totam Ecclesiam, Romanæ Sedi adhærere, adversus Cardinalem Orsum singillatim demonstratur.

Attamen in negotiis universam Ecclesiam concernentibus Papa, tanquam Primas, extra Concilium, multum valet; præsertim sui negatione assensus.

Si itaque, uti nunc luce meridiana clarius patet, ex omnibus illis Pontificiis reservatis, quæ *Majorum Causarum* nomine significantur, ne vel unum Primatui Universalis Ecclesiæ naturaliter, id est, ab instituto, adhæreat, quid dicemus de *minoribus* Ecclesiæ *negotiis*? & qua ratione figurare nobis licebit, totam rerum summam ex Christi instituto esse penes solum Romanum Pontificem; Episcopis (quibus tamen hæc omnia & singula, tam majora, quam minora, inde a primæva Ecclesiæ institutione, & ex ipsiusmet Salvatoris concessione competebant) in partem tantum sollicitudinis a Papa, non authoritatis a Christo, vocatis.

Recte dixit Ill. Bossuetius de Potest. Eccles. Lib. XIII. cap. 15. *non ex proprio cerebro vanisque ratiocinationibus Christianæ Reip. formam effingendam esse seu Scripturis & Traditione demonstrandum, Ecclesiasticam MONARCHIAM sub Christo præcipuo Monarcha constitutam esse, quod*, inquit, *falsissimum est*. Hoc prudenti monito excitatus Cardinalis Orsi *Tom. III. Lib. VII. cap. 3 pag.* 598. se accingit ad probandam *ab effectibus* sacram Monarchiam, seu a juribus ei naturaliter connexis, probe, advertens, totam suam molem machinamque ruituram sin ex Scriptura & Traditione demonstraret, ea omnia, aut saltem potissimam illorum partem suo Monarchæ competere. Scilicet ibidem Romano Pontifici attribuere nititur jus ferendarum *Legum*, & *Pœnarum* eis, qui iisdem legibus refractarii essent infligendarum, jura supremi *Judicii*, & constituendorum *Magistratuum*; jus universalium *Coimterium* seu *Conciliorum*; demum ipsiusmet *Immunitatem* ab omni judicio humano. Alia, quæ Pontifici largiretur jura Majestatica, non habuit Eminentissimus. Præsens nostra qualiscunque Tractatiuncula in his similibusque summæ potestatis attributis elucidandis, & suis quasque legitimis possessoribus attribuendis & vindicandis, tota quanta occupatur. Sic autem penes æquum prudentemque Lectorem judicium, an in comparatione eorum, quæ ex genuinis fontibus, antiqua scilicet Ecclesiæ observantia, proferimus, vel unicum ex iisdem attributis Orsus Romanæ Sedi ita asseruerit, ut vel umbra Status Monarchici in Ecclesia remaneat.

1.) Jus proprium ferendarum pro universali Ecclesia legum Romano Pontifici neque in materiis Fidei, neque in causis Disciplinæ competere, probabimus *capite V.* Habet is quidem uti *cap. II.* §. 6. insinuavimus, jus nomine Ecclesiæ leges observandas proponendi; sed quia, uti ibidem demonstravimus, illæ vigorem non obtinent, priusquam ab Ecclesia agnoscantur & admittantur, hinc tantum abest, ut ex hoc prætaxationis jure absoluta propriaque potestas legislatoria deduci valeat, ut potius ejus oppositum inde defluat. Hæc lumen ac confirmationem accipiunt a GREGORII M. Epist. 30. Lib. VIII. ubi Eulogio Episcopo Alexandrino scribit: „ Verbum *jussionis* peto a meo auditu removete; „ quia scio quis sum, qui estis. Loco enim mihi fratres estis, moribus patres. Non ergo jussi, sed quæ utilia sunt, indicare curavi. " Id ita Gregorius, quo nullus majore constantia Apostolicam authoritatem exercuit. Vid. *cap. V.* §. 4. *n.* 9. Quid ita? quia Canones, quia priscas consuetudines, quia omnium fratrum jura æque ac sua servabat, cum Episcopis, rectam fidem & regulam secutis, æquo propemodum jure agens. In omnibus Rebuspublicis formula publicationis legum semper accommodata est ipsiusmet Reip. formæ seu systemati. In monarchico Imperio nunquam aliter Leges conceptæ fuerunt, quam Principis nomine. Nullæ magis veriusque sunt Leges Ecclesiasticæ, quam quæ in Generalibus Conciliis feruntur; at hæ nec concipiuntur nec emanant solius Pontificis nomine. In primo Concilio Apostoli Decretum suum circa observationes legales adscripserunt Synodo, non S. Petro: *Visum est Spiritui sancto & NOBIS*: Eadem ratione omnes Synodi Generales in *Oriente* habitæ Canones suo nomine conceperunt. Inter *Occidentales* pleræque idem fecere, ne Tridentina quidem excepta.

2.) Ad probandum jus Pontificis puniendi eos, qui se ejusdem legibus *refractarios* exhibent. Orsus *l. cit. pag.* 611. & 164. duo proponit exempla Episcoporum, suis honoribus a Sede Apostolica privatorum; scilicet Marciani Arelatensis a S. STEPHANO Papa, & S. Hi-

Hilarii pariter Arelatensis a LEONE M. depositorum. Ast utrumque ad Orsi intentum parum aut nihil conducit. De *Marciani* exauthoratione, non a Rom. Pontifice (de quo nulla prostat notitia) sed ab Episcopis Galliæ hortatu Stephani procurata, egimus ipsi *cap. II.* §. 9. Confer Galliam Christianam *Tom. I. col.* 522. *nov. edit.* De negotio *Hilarii* sequentia veniunt observanda: *a*) eum non fuisse depositum, sed jure tantum Metropolitico a Leone privatum. Vid. LEONIS *Epistolam X. nov. edit. cap.* 7. *b*) Leonem ad sic & acerbius adversus Hilarium procedendum sub- & obreptionibus inductum fuisse agnoscit Baronius *ad. an.* 464. *n.* 8. *c*) Hilarium etiam illegaliter & a judice non competente damnatum, probat du Pin *de Antiq. Eccles. discipl. Diss. II. pag.* 207. *seq. d*) Leo disciplinam continua serie custoditam prætergressus, suæque Sedis amplitudini (quæ Sanctorum etiam virorum infirmitas est) plus æquo studens, in hoc negotio vel ab ipsorum etiam Sardicensium Canonum, quorum maxime authoritati incumbebat, sanctione recessit. *e*) Denique cernens, hoc inceptum suum novum esse, & sententiam suam nullam in Gallia vim habituram, pro ea, qua apud Augustum, tum Romæ præsentem, pollebat authoritate, a Valentiniano III. Imp. rescriptum impetravit, datum 6. Junii ad an. 445. ad Aetium Magistrum militiæ in Gallia, ut judicium illud executioni mandet; prostat illud apud Baronium *ad ann.* 455. *n.* 9. Plura de utraque hac causa, tam *Marciani*; quam *Hilarii*, egregie discussa vide in Dissertatione Apologetica pro Hilario Arelatensi, quæ extat Tom. II. Opp. S. Leonis nov. edit. *Part. I. cap.* 8. 14. & 16. Porro verissimum est quod observavit Fleury *Discursu IV. in Hist. Eccles. n.* 3. „ Il est dit dans les „ fausses decretales que les Evêques ne peuvent être jugez definitivement que par le „ Pape seul, & cette maxime y est souvent répetée. Toutefois vous avez vû cent exem- „ ples du contraire .... Rien n'est plus fréquent dans les neufs premieres siécles, que „ les accusations & les dépositions d'Evêques: mais leurs procès se faisoient dans les „ Conciles provinciaux, qui étoient le tribunal ordinaire pour toutes les causes eccle- „ siastiques. Il faut ignorer absolument l'histoire de l'Eglise, pour s'imaginer, qu'en au- „ cun tems, ni en aucun païs, on n'ait jamais pû juger un Evêque sans l'envoyer a Ro- „ me, ou faire venir une commission du Pape. „ Vide supra *cap. III.* §. 9. *n.* 3. & *hoc cap.* §. 8. Adde etiam infra *cap. V.* §. 6.

3.) Tertium, quo tanquam a naturali attributo, & ita a consequenti, Eminentissimus Orsus *pag.* 615. *seqq.* Pontifici monarchicam potestatem vindicare, hancque veluti a posteriore deducere nititur, est jus Appellationis seu supremæ instantiæ. Verum nos *cap. V.* §. 5. & *seqq.* genuinam hujus juris tum originem, tum ideam, dantes, utramque talem esse evidenter demonstramus, quæ Romano Primatui a divina institutione minime adhæreat, & ita *limitate* primæ Sedi ab Ecclesia serius attributa sit, ut ex ipsa hac nova humanaque concessione ad negativam potius & exclusivam omnis juris monarchici concludi debeat. Adde *cap. I.* §. 7. *n.* 7.

4.) Cardinalis de Luca in Relatione Curiæ Romanæ (cujus verba referemus *cap. VIII.* §. 2.) ait, sub nomine Ministrorum & Officialium Papæ, quanquam in *largiore* significatione, etiam venire Patriarchas, Archiepiscopos & Episcopos. Qui alterius Officialis est, & ejus delegatione jurisdictionem exercet, debet *a*) hanc ab illo, quacunque concessione, sive expressa, sive tacita, accepisse, & *b*) ab eodemmet suum obtinuisse officium; neutrum autem in Episcopis verificatur respectu Papæ: non *primum*: quia talis concessio neque apparet ex Scriptura, neque ex Traditione, quin ex his ipsis contrarium erui, nempe Episcopalem authoritatem immediate a Deo esse, abunde nos probaturos confidimus *cap. VII.* Non *secundum*, quia certum est, & a nobis præsentis Capitis §. 3. 4. 5. 6. ad oculum demonstratum, de *Jure* nullas Romani Pontificis in constituendis & confirmandis Episcopis partes esse.

5.) Jus convocandarum universalium Synodorum, ad quod Orsus porro provocat, æque purum concludit ad Statum Ecclesiæ monarchicum; siquidem imprimis nulla lege divina aut humana ea convocatio Romano Pontifici reservatur, uti id non solum infra *cap. VI.* §. 2. asseremus, sed ibidem in simul probabimus, octo priora generalia Concilia ejusdem authoritate coacta non fuisse. Subjungemus equidem *ibid.* §. 3. id ei tacito Principum & Ecclesiarum consensu, rationabiles ob causas, serius delatum esse, attamen non pro omni casu. Supposito etiam illud universali Primatui originarie, & essentialiter annexum esse, inde tamen ad monarchica jura æque parum concludetur, quam ex jure cujusque Præsidis congregandi Senatores.

6.) Quod denique Papa Generalium Conciliorum juri, directioni & potestati non sub-

sit, hoc pernegamus; omnino confidentes, nos ejus contrarium demonstrare *cap. I.* §. 5. 6. 7. 8. ~~nec~~ non *cap. VI.* §. 1. & 16. denique *cap. IX.* §. 3 & 9. Quæ autem ibi referimus talia sunt, ut sane in terminis *directiva* obligationis minime subsistant, sed *coactivam* omnino involvant. Ipsi Romani Pontifices tanquam certum ratumque semper agnovere & tradidere, se ad servandum Conciliorum decreta & Patrum statuta, id est, Universalis Ecclesiæ placita, districte obligari. Sic JULIUS I. in Epistola ad Orientales apud Athanasium: *Id vero ad Synodi & Episcoporum, qui in Synodo fuerunt, contumeliam vergeret, si quæ illi tanto studio & cura, velut Deo præsente egissent, a nobis, ut vana futiliaque abrogarentur.* Seu; ut emendatius legit Coustantius col. 362. *Illud enim revera Synodo & Episcopis, qui in ea convenere, contumeliosum esset, si quæ illi tanto studio & pietate, tanquam Deo præsenti egerunt, quasi nullius pretii abrogarentur.* LEO I. in Epist. *LXXVIII.* ad Marcianum Imp. cap. 3. *In quo opere, auxiliante Christo, fideliter exequendo, necesse est, me perseverantem exhibere famulatum, quoniam dispensatio mihi credita est, & ad meum tendit reatum, si paternarum regulæ sanctionum, quæ in Synodo Nicæna ad totius Ecclesiæ regimen Spiritu Dei instruente sunt condita, me, quod absit, connivente violentur; & major sit apud me unius fratris voluntas, quam universæ domus Domini communis utilitas.* GELASIUS I. in Epist. 13. ad Episcopos Dardaniæ: *Quibus convenienter ex paterna traditione perpensis confidimus, quod nullus jam veraciter Christianus ignoret, uniuscujusque Synodi constitutum, quod Universalis Ecclesiæ probavit assensus, non aliquam magis exequi Sedem præ cæteris oportere, quam primam* &c. Ex quo sequitur, Episcopos non servantes statuta Patrum peccare, & inter eos Romanum maxime; aut si Romanus Episcopus non peccat, dum statuta Patrum minime servat, cæteros Episcopos multo minus peccare. Alias non minus pertinentes hanc in rem Pontificum declarationes magno numero collegit Jo. Launoius *Lib. I. Epist.* 7. & 8. nec non *Lib. II. Epist.* 3.

7.) His, quantum ad judicia humana, quibus Romani Pontifices exempti asseruntur, addendum quod tradidit doctissimus Gerson *Tract. de Reformatione Ecclesiæ in Concilio Universali Cap. XVIII.* ,, Et si Papa dicat, se non habere superiorem in terris qui eum judi-,, cet: *Dist. XL. Can.* 6.) Certum, quod omnes leges factæ & decreta sint propter con-,, servationem reipublicæ, ut prædixi. Unde illa jura sic loquentia intelliguntur, quan-,, do malitia *Papæ* aut *Papatus* ipsius Papæ non redundat in detrimentum aut damnum ,, totius universalis Ecclesiæ, & ubi mala vita ejusdem Papæ non est hominibus notoria. ,, Quia tunc, ut dixi, propter suum malum vivere subjicitur præcepto correctionis fra-,, ternæ. Secus esset, si bene viveret, bene doceret, ut Papam decet. Quis enim san-,, ctum dubitet, quem apex tantæ dignitatis attollit? Nam si malum futurum Papam ,, illi Sancti, qui illud Capitulum instituerunt, prævidissent, nequaquam de Papa ta-,, lia dixissent: Cum Paulus propter culpam minimam Petrum reprehenderit, qui ta-,, men Princeps Apostolorum extitit, & sanctior & melior tunc, quam nunc sunt no-,, stri Papæ. " Huic Gersonis loco jungendus ille ejusdem Cancellarii, quem retulimus *cap. I.* §. 5. *n.* 1. 2. Ex cujus utriusque loci conjunctione intelligitur, quomodo qui fraternæ correctioni subjectus, fratrem corripientem non audit, ex Christi instituto, Ecclesiæ judicio submittatur. Adde Andreæ Episcopi Magorensis *Gubernaculum Conciliorum* in Actis Concilii Constantien. *Tom. VI. pag.* 155.

8.) Atque hæc sunt omnia & singula Monarchiæ Ecclesiasticæ signa caracteristica, quæ Eminentissimus Orsi designare potuit. Accedit revera ei quod reliquis omnibus hujus Systematis statoribus: dum pro eo stabiliendo *generalia* proferunt, magnificis verbis incedunt; dum vero ad genuinos & *speciales* effectus hujus Monarchiæ ex genuino Jure & antiqua Disciplina demonstrandos urgentur, multo modestiores, quin & aridi comparent. Itaque nolentes volentes fateri coguntur, usum, observantiam & traditionem Ecclesiæ eorum sententiæ repugnare.

9.) Attamen ea non impediunt, quominus vera & speciatim notanda sit gravis illa observatio Bossuetii *Lib. XIV. cap.* 15. scilicet: ,, S. Gelasius Pontifex Epist. 13. ad Episc. ,, Dardaniæ de Acacio adversus Chalcedonensem Synodum rebellante commemorat, quæ ,, Sedes Apostolica, etiam sola, ac sine præcedente Synodo, possit in absolvendis da-,, mnandisve, quas oporteat personis: quæ quidem nos pari veneratione suscipimus; ab-,, sit enim, ut velimus Sedem Apostolicam in omnibus causis Concilio œcumenico esse ,, subjectam, cum multa sint, quæ vel sola dissentienda prohibeat atque disturbet, cu-,, jus consensionem atque sententiam in maximis rebus maxime exquirendam perpetua ,, traditio docet. Hinc illa exempla, quæ nobis Zosimus Pontifex pari magniloquentia

,, ac

„ ac veritate subjungit, Athanasii, Joannis Chrysostomi, Flaviani, quos *Sedes Apostolica* „ *etiam sola*, *QUIA NON CONSENSIT*, *absolvit*. Quæ quidem vera sunt; sed aliunde „ supplenda ea, quæ cum ad rem facerent, beatus Gelasius prætermisit. " Nos imprimis illa, quæ Gelasius circa causas Athanasii, Joannis Chrysostomi & Flaviani prætermisit, & plurimum ad rem faciunt, supplebimus *cap. V.* §. 8. Deinde, sicut summus Pontifex in legibus ferendis in verba & sententiam præit, ita & in aliis gravioribus negotiis, universam Ecclesiam concernentibus, propter quas Concilium congregari vel plane non, vel difficilius potest; Et quamvis sola sua voluntate & authoritate nova perficere non possit, attamen *non consentiendo* extra Concilium impedire valeat, quominus ea, quæ ab universalis Ecclesiæ ordinatione dependent, perficiantur. Quæ *de absolvendis vel damnandis*, citra judicia ordinaria, *personis* asserit Bossuetius, ea interpretationem accipiunt ab iis, quæ in causa S. Joannis Chrysostomi gesta sunt, & a nobis tradentur *cit.* §. 8. *n.* 2.

10.) Si (quod probavimus) contra genuinum Ecclesiæ Systema obscurioribus sæculis tot *Reservata* Romanæ Curiæ facta, atque tam multa, imo innumera alia in Dispensationibus, Provisionalibus beneficiorum, Appellationibus &c. ad eandem Curiam tracta fuerunt: restat, ut expendatur, jurene, an injuria in Conciliio Generali Viennensi postulaverit Durandus Mimatensis Episcopus, ut Ecclesia Romana *non omnia ad se traheret*, ne *omnia perderet*. Vid. infra *cap. VIII.* §. 3. *n.* 6.

CAPUT V.

DE LEGIBUS ECCLESIASTICIS, EARUM

PRO UNIVERSALI ECCLESIA FERENDI JURE; ET DE APPELLATIONIBUS AD ROMANUM PONTIFICEM.

§. I.

Rom. Pontifex an & quatenus habeat jus condendi leges in causis Fidei, universam Ecclesiam obligantes?
Exponitur genuinus sensus verborum Lucæ XXII. v. 32.

QUÆ in Ecclesia *universaliter* statuuntur aut decernuntur, ea vel ad *Doctrinam* pertinent, vel ad *Disciplinam*. Ex iis quæ *cap. IV.* §. 2. de materia *doctrinæ* tractavimus, sat intelligitur, Concilia & Episcopos esse genuinos, natosque arbitros, ac judices fidei, multumque abesse, ut a *solius Papæ* judicio atque authoritate dogmata dependeant. Sed neque ab eo hanc potestatem ex asserto aliquo privilegio infallibilitatis jure prætendi posse abunde liquet ex traditis *cap. I.* §. 10. Porro in *novis* fidei *decretis*, pro universali Ecclesia contentis, Episcopi, per provincias & diœceses dispersi, eandem partem obtinent, quam habent in generali Concilio congregati, licet diverso effectu, de quo agemus Capite sequenti. Quis non videt, quam invidiosa res sit, summam Ecclesiæ ac Fidei, uni homini, summo quamvis, summaque dignitate prædito, sed mortali tamen, ne quid dicam amplius, permittendam? Convocari Episcopos ad Generales Synodos, ac viduari Ecclesias, ut unum Legislatorem audiant? Rem per se tantam, tam incredibilem, atque huc usque pro dubia saltem habitam pro certo Ecclesiæ fundamento collocari? Denique ut id fiat, everti formulam ab Apostolica usque ætate firmissimam, nempe illam: *Visum est*, non Petro, sed *Spiritui sancto & nobis*. Quanta autem audent, qui Petro negata Petri successoribus tribuunt. Itaque quod in hac materia Romano Præsuli, qua *Primati* universalis Ecclesiæ, præcipuum est, ad ea fere redigitur, quæ de ejus jure prætaxandi & toti Ecclesiæ Leges *proponendi*, tradidimus *cap. II.* §. 8. Quibus adde *cap. IV.* §. 11. *n.* 1.

1.) Nova est prætensio, omni antiquitati repugnans, definitionibus Conciliorum & universalis Ecclesiæ usui contraria qua nonnulli asserunt, *solius* Romani Pontificis esse, cir-

ca regulas fidei decernere, ſtatuere & ordinare; Epiſcopos econtra teneri ſe ſe hac in parte illius judicio ac decreto ſubmittere ſine examine, ſine cognitione, ſine libertate deferendi Pontificis ſententiam, ubi eam invenerint vel non conformem ſacræ Scripturæ & Traditioni, vel ejus de fide ſtatutum minus aptum ad promovendum bonum religionis.

2.) Quidem excluſivam hanc & abſolutam ſummi Pontificis authoritatem, in prætenſa ejus infallibilitate fundare conantur; quam quia nemo niſi Deus homini poteſt tribuere, ideo illam quærunt in verbis Chriſti, Lucæ XXII., v. 32. *Ego pro te rogavi, Petre, ut non deficiat fides tua; & tu aliquando converſus confirma fratres tuos.* Verum *a*) his verbis Chriſtus Petro promittit, non ſolum, quod nullum errorem fidei definiturus, & alios docturus ſit, ſed etiam quod *particularis* & *perſonalis* ejus fides non ſit defectura. Id eſt, Petrus equidem negabit Dominum & Magiſtrum ſuum, nihilominus poſt agnitum errorem, reſurgens a lapſu, fratres & Coapoſtolos ſuos fide confirmabit, ipſe futurus in ea ſtabilis. Hujus autem promiſſionis efficaciam, ad Petri ſucceſſores tranſituram, nemo ſuſtinebit. *b*) Petrus juxta prædictionem JEſu Chriſti fuit tentatus ad negandum Dominum ſuum, ſuccubuit tentationi aſſentiens; Chriſti oratio pro eo operata eſt illius converſionem; agnovit culpam ſuam, eamque amare deflevit; primus poſt Reſurrectionem Evangelium prædicavit, ejuſque fidem conſtanter defendit, quam denique morte ſua obſignavit. Sic prædictio & promiſſio Chriſti *in perſona Petri* impleta eſt. At hæc nihil *ad Petri ſucceſſores*, qui neque ceciderunt cum ipſo, neque cum eo reſurexerunt, neque eandem aut ſimilem cum eo promiſſionem acceperunt. *c*) Hic genuinus & naturalis ſenſus eſt ſacrorum verborum, de quibus agimus; ſic ea communiter accipiunt & interpretantur Patres ac Doctores, nominatim TERTULLIANUS *Lib. de Fuga in perſecut. cap.* 2. CYPRIANUS *Epiſt.* 8. & in *Lib. de Orat. Domin.* HILARIUS *Lib. I. de Trinit.* BASILIUS *Homil.* 22. AMBROSIUS *in Pſal.* 43. CHRISOSTOMUS *Homil.* 63. & 8. *in Matth.* AUGUSTINUS *Epiſt.* 252. item *Lib. de Corrept. & Gratia cap.* 6. 8. & 12 CIRILLUS ALEXANDRINUS *Lib. XI. in Joan.* S. LEO *Serm.* 2. *in Natal. Apoſt.* PROSPER *Lib. contra Collat. cap.* 35. *Ven.* BEDA *in cap. XXII. Luca.* Et alii quam plures. Adde Ill. Boſſueti *Defenſ. Declar. Gallic. Lib. I. cap.* 7. nec non *Lib. III. cap.* 10. item *Lib. XV. cap.* 3. *ſeqq.*

3. Gerſon Tractatu *Quomodo & an liceat in cauſis Fidei a ſummo Pontifice appellare, ſeu ejus judicium declinare, Propoſit. III. Opp. Tom. II. col.* 307. ſequentia tradit: ,, In cauſis ,, fidei nullus *particularis homo* per ſuam determinationem poteſt de Propoſitione non hæ- ,, retica facere hæreticam, ſicut nec de Catholica non Catholicam; ita nec Papa, nec ,, Epiſcopus, proprie & vere loquendo, poſſunt propoſitionem aliquam hæreticare. Poſ- ,, ſunt tamen propoſitionem aliquam, quæ videtur aliquibus non hæretica, *declarare quod* ,, *ſit hæretica*, & hoc *judicialiter*, ſicut Doctores ſcholaſtice hoc faciunt, vel *doctrinaliter.* ,, Et hoc appellatur facere Articulum; diverſimode tamen, quia Papæ *determinatio pœna-* ,, *lis*, extendit ſe ad omnes fideles, ſed Epiſcopalis tantummodo ab ſubditos ſuos, ut ,, præciſe eſt Epiſcopalis. " Recte hæc ita; ſed *a*) talis *declaratio Papalis* (præſertim antequam conſenſus Eccleſiæ acceſſerit) proprie non poteſt dici Univerſalis Eccleſiæ *Lex*, de qua in præſentiarum agitur; quanquam *Judicium*, & quidem in Eccleſia primarium, Romano Pontifici negandum minime veniat, licet definiens *per ſe* non ſit. Quod *b*) de *determinatione pœnali* addit Gerſonius, lumen & reſtrictionem accipit ab iis quæ tradimus *cap. II.* §. 9. *cap. III.* §. 4. *cap. V.* §. 4. *n.* 9. & alibi.

4. Dicunt aliqui, quod quanquam infallibilis non ſupponatur Rom. Pontifex, *proviſorie* tamen ipſius Decretis, quæ apud omnes bonos maximi ponderis eſſe debent, obſequendum eſſe ſaltem *ad non dogmatiſandum contrarium*, quamdiu Eccleſia non reclamat: Vere hæc iterum; aſt parum accuratum eſt quod dicitur *Quamdiu ECCLESIA non reclamat*; ex quo ſufficiat *negatio conſenſus Univerſalis Eccleſiæ*, quam ſufficienter manifeſtat reclamatio plurium & gravium *particularium* Eccleſiarum. Huc pertinent binæ propoſitiones Gerſonii *cit. col.* 307. inter quas *Secunda*: In cauſis fidei non habetur in terra Judex in- ,, fallibilis, vel qui non ſit deviabilis a fide, de lege communi, præter ipſam Eccleſiam ,, Univerſalem, vel Concilium Generale eam ſufficienter repræſentans. *Quarta*: In cau- ,, ſis fidei nulla determinatio judicialis Epiſcopi, immo nec Papæ ſolius, præciſe ut eſt ,, Epiſcopi vel Papæ, ligat Fideles ad credendum quod ita ſit de veritate Fidei, ſicut ,, prætendit ſua Declaratio; quoniam tam Papa, quam Epiſcopus deviabiles ſunt a Fi- ,, de: obligat tamen ſubditos ſub pœna excommunicationis talis Determinatio, *quod* ,, *non dogmatizent oppoſitum talis Determinationis*, niſi appareat manifeſta ratio repugnandi.

di. " Quibus denique addendum quod ex eodem Gersone retulimus *cap. I. §. 5. n. 2.* Nimirum „ Ecclesia potest condere leges, obligantes & regulantes etiam ipsum Papam tam „ quoad personam, quam respectu usu potestatis. Non sic econtra potest Papa judicare „ totam Ecclesiam, vel usum suæ potestatis limitare; imo si Papa condat leges & Canones, videtur observandum illud quod dicit Augustinus: *Leges..... firmantur, cum moribus utentium comprobantur.*

5.) Ne illo, quod de *judiciali* declaratione tradit Gerso (qui ejus jus peræque attribuit *Papæ* ac *Episcopis*: illi pro toto mundo: his pro suis respective ecclesiis) error subrepat; observandum venit, hic ut plurimum non agi de judicio proprie & juridice dicto, cui de essentia intervenire debent actor, judex & reus: Deinde aliam hac in materia esse naturam judicii *Episcopi*, utpote qui jurisdictionem vere talem in ferendis legibus, decidendis litibus, puniendis reis &c. a Christo acceptam, intra fines suæ diœcesis citra omnem controversiam omneque dubium exercet, tam in causis Fidei, quam in quibuscunque aliis Ecclesiasticis: Aliud *Papæ*, qui quidem etiam jure sui Primatus, a Deo accepti, judicium suum seu sententiam format & declarat, futuram normam toti Reip. Christianæ, sed quia hæc norma (quæ, tanquam omnes fideles quasi judicium Dei ligatura, certa & ultimata esse debet) talis esse non potest, nisi authoritate & sigillo Universalis Ecclesiæ munita; ideo ex natura rei *Lex* totius Ecclesiæ esse aut dici aliter non valet, quam per universalis Ecclesiæ (cujus solius, ex communi fidelium agnitione, est leges Fidei *infallibiles* condere) consensum; qualis consensus diœcesanorum in legem particularem Episcopi non requiritur. Pro exemplo damus Bullas LEONIS X. de 15. Junii 1520. & 3. Jan. 1521. adversus errores Lutheri. Adde infra *cap. VI. §. 1. & 6. n. 3.* Qui autem sustinuerit, judicii Papalis, *quatenus Lex est*, independenter ab assensu Ecclesiæ, in causis Fidei per universum orbem eandem per omnia naturam, vim & authoritatem esse, quam judicium Episcopale in particulari quavis diœcesi obtinet, ei non poterimus salva veritate assentiri. Et sane, si quis poneret hanc Thesin: *Papa omnia potest in toto mundo, quæ quisque Episcopus in sua diœcesi*; is paucos prudentes sibi inveniret assentientes; certe non Gersonem.

§. II.

In materiis Disciplinæ Papa non habet potestatem obligandi totam Ecclesiam.
Imo ne Generalium quidem Conciliorum decreta in materia disciplinari particulares Ecclesias obligant sine receptione.
Leges etiam pro universa Ecclesia legitime latæ non obligant, nisi in provinciis debite promulgatæ.
Semel autem receptæ, non possunt ad beneplacitum Papæ mutari.

Disciplina Ecclesiastica, quæ nervus est, quo religio sustinetur, quoad partes suas *essentiales* per JEsum Christum instituta, per Apostolos aucta, per horum successores Episcopos in Conciliis tum generalibus tum particularibus in Corpus illud disciplinare Ecclesiasticum, in quo demum subsedit, redacta est. Adversus Canones disciplinares, vel in generalibus Conciliis sancitos, vel universalis Ecclesiæ observantia receptos usque stabilitos, Romani Pontifices nunquam aliquid directe attentarunt; & si quid aliquando hac in parte statuerunt, id ad harum legum communiter receptarum observantiam pertinuit. Habuerunt præterea & habent diversæ Nationes & singulares Ecclesiæ pro particulari suo regimine singulares usus legesque, laudabiles utique & inviolabiles, dummodo *communibus* Ecclesiæ & *essentialibus* constitutionibus non repugnent; his derogare non creditur esse in potestate summi Pontificis. Verissime scripsit LEO Papa IX. in Epist. ad Michaelem Cercular. Tom. IX. Concil. Labbæi col. 966. *Nil obsunt saluti credentium diversæ pro loco & tempore consuetudines, quando una fides, per dilectionem operans, bona quæ potest, uni Deo commendat omnes* & Gratianus Dist. XI. cap. 8. *Privatis Constitutionibus & propriis informationibus unaquæque Ecclesia pro locorum varietate, prout cuique visum est, subsistit & regitur.*

1.) In re certa & omnibus nota versabor paucis. Ecclesia Neo-Cæsareensi in Ponto peculiari utitur liturgia, de qua S. BASILIUS *Epist 63. ad Neocæsar. pag. 96.* loquitur. Ab hac discrepabat liturgia S. Chrysostomi, quam hic pro Ecclesia Constantinopolitana composuit. Similiter differt formula Ambrosiana a Romana, & hæc ab aliis, Africanæ quo-

que

que Ecclesiæ singularem pro semet ipsis liturgiam habebant, diversam a Romana &c. Vid. Gard. Bona *Rer. Liturg. Lib.* 1. *cap.* 9. 10. 11. 12.

2.) Equidem INNOCENTIUS I. Papa prætendit, & quidem omnium primus, Occidentales Ecclesias Romano ritui subjicere; sic enim scribit ad Decentium Concil. Tom. II. col. 1245. edit. Labbe, & apud Coustantium in Epistolis RR. PP. col. 856. *Quis enim neget, aut non advertat, quod a Principe Apostolorum* Petro *Romana Ecclesia traditum est, ac nunc usque custoditur, ab omnibus debere servari, nec superinduci aliquid, quod aut auctoritatem non habeat, aut aliunde accipere videatur exemplum, præsertim cum sit manifestum, in omnem Italiam, Gallias, Hispanias, Africam atque Siciliam, Insulasque interjacentes, nullum instituisse Ecclesias, nisi eos, quos venerabilis* Petrus *Apostolus, aut ejus successores, constituerint Sacerdotes; . . . . oportet eos sequi, quod Romana Ecclesia custodit. Si qui a Romana Ecclesia institutionibus errant, aut commoneas, aut indicare non differas, ut scire valeamus, qui sint, qui aut novitates inducunt, aut alterius Ecclesiæ, quam Romanæ, existimant consuetudinem esse servandam.* Sed imprimis hic discursus laborat fundamento, cum verosimile non sit, alium Apostolum præter Petrum toto Occidente Evangelium non prædicasse, aut instituisse Ecclesias. Deinde etiam effectu caruit intentio Papæ Innocentii, quod irrefragabiliter evincunt Missa Ambrosiana, Mozarabica, & Gallicana apud Card. Bona *cit. cap.* 10. 11. *&* 12. Adde Constantium *loc. cit. Not' e.*

3. Dignum memoratu exemplum est Archiepiscopi Moguntini, quod refert Conradus Urspergensis in Cron. ad an. 1054. pag. 217 ubi: *Apostolico* (Leone IX.) *& Imperatore* (Henrico III.) *Natale Dominicum divino & regio cultu VVormatiæ agentibus, missarum celebratione in sancta die peracta, ut oportuit, ab Apostolico, in sequenti die Luitpoldum Moguntinæ Sedis Episcopum, utpote in sua Sede præcipuum, huic subrogavit officio. Qui peracta processione . . . . . . postquam se in sua sede locavit, quidam ex Diaconis suis Hunibertus nomine . . . . . . lectionem decantavit. Quod quidam ex Romanis Papæ assistentibus vituperantes, & contra Papam, quia Romano more non ageretur, objurgantes, persuaserunt ei, ut ad eundem Diaconum mitteret, & decantationem interdiceret. Quod cum ille juvenum more contemneret, iterum mittendo Papa interdixit, qui mox eadem vocis sonoritate, qua prius cantavit, legendo decenter lectionem usque ad finem perduxit. Qua finita Papa illum ad se vocavit, quasi pro inobedientiæ contumacia degradavit. Archiepiscopus vero misit ad illum, ut suum sibi redderet ministrum. Quod ubi Papa abnuit, Pontifex* (Moguntinus) *ut erat antiqua disciplina, licet ægre, patienter tamen interim tacendo sustinuit: Perlecto autem Evangelio . . . . ubi sancti sacrificii tempus advenit, Moguntinus in sua sede resedit, vere contestans, nec se, nec alium quempiam completurum illud officium, nisi reciperet processionis suæ ministrum. Quod ubi Apostolicus intellexit, Pontifici* Moguntino *cessit, reindutumque ministrum continuo remisit. Quo recepto, debito se Præsul injunxit officio. Qua in re & Pontificis* Moguntini *auctoritas, & Apostolici consideranda est humilitas, dum & ille officii sui dignitatem defendere contendebat, & iste, licet majoris dignitatis, Metropolitano tandem in sua diœcesi cedendum perpendebat.* Adde S. AUGUSTINI Epist. CXVIII. cap. 5.

4.) Hæc non impediunt, quominus persistent, quæ diximus supra *cap.* 2. §. 6 scilicet pertinere ad Romani Pontificis Primatum, ut leges, quas necessitas vel utilitas Ecclesiæ hic & nunc postulare videtur, universali Ecclesiæ *proponat*; has propter *intrinsecam* earum æquitatem Episcopi tenebuntur acceptare, quando eas judicanbunt aptas ad promovendum bonum religionis, & disciplinæ Ecclesiasticæ, & postquam statui publico Regni vel Imperii nullum dignoscentur adferre præjudicium. Huc respicit pulchrum illud S. LEONIS Serm. III. pag. 53. effatum: *Manet ergo Petri privilegium, ubicunque EX IPSIUS fertur ÆQUITATE judicium.* De hoc vide latius & egregie disserentem Petrum de Marca *de C. S. & F. Lib. IV. cap.* 6. *n.* 3. Secundum hæc quoque accipiendum, hisque accommodandum, quod scripsit celebris Academiæ VVirceburgensis Procancellarius Bartelius in *Annotat. ad Jus Can. pag.* 10. scilicet: „ Si objectum Constitutionum Pontificiarum sit *materia fidei* vel *morum*, utique leges habent suam authoritatem; si autem „ objectum sit *ærarium*, *fiscus*, & *Camera*, tolerantur potius, quam approbantur. " Quis ex. gr. dicet de facto attendi debere, aut unquam attendendas fuisse Constitutiones Papales, quibus quasi ad invidiam Principum Romano Pontifici asseruntur *jura temporalia*, & ad hæc respicientes quædam eminentiores prærogativæ? Huc pertinent cap. *Venerabilem* 34. X. de Elect. & electi potest. Cap. 1. v. *Unde in veteri.* de Sacra Unct. Clem. un. de Jurejurando. Clem. *Pastoralis.* in fin. de Sent. & re judic. Extravagans *Unam sanctam.* inter Comm. de Majorit. & obedientia. Extravagans *super.* de Consuetudine. Extravagans *Si fratrum.* Joannis XXII. Ne sede vacante &c.

5.) Quod

5.) Quod si supponeretur etiam, præter veritatem, regimen Ecclesiæ *arbitrarium* esse, & *ab unius voluntate* dependere; nihilominus in tanta regionum, morum, genuinorum, aliarumque fere infinitarum circumstantiarum varietate, ad officium, Episcoporum, quibus suarum respective Ecclesiarum cura & regimen a Deo commissum est, maximopere pertineret, dispicere & mature ponderare, an leges & decreta, quæ Romæ emanant, populis suæ curæ creditis utilia futura sint, aut potius apta ad gignendos tumultus in fideli illarum regionum populo: quo casu finis legis, qui est majus bonum, nullatenus obtineretur. Adde supra *cap. I.* §. 8. *n.* 5. Confer de Marca *de Concord. S. & J. Lib. II. cap.* 16. *n.* 6. item *Lib. III. cap.* 7.

6.) Ea scilicet est regiminis Ecclesiastici ratio, diversitati morum (quæ pro differentia nationum ita variat, ut quod uni prodest, alteri noceat) a Salvatore nostro taliter adepta, ut ne *Generalium* quidem *Conciliorum* (quibus nemo Catholicorum potestatem legislativam deneg et) Constitutiones sine Ecclesiarum, regnorum ac provinciarum acceptatione, vim & effectum legis obtineant. Per solam hujus acceptationis necessitatem explicari potest ratio, ob quam aliis in locis Oecumenicarum Synodorum Canones observentur, in aliis minus; si enim eorum executio & observantia esset necessaria sequela authoritatis a qua illi emanarunt, deberet, ubique æqualiter servari, quia ex eadem authoritate procedunt. Sane evidens est, quod Tridentina Synodus, condemnationem Protestantium, & usuum in Latina Ecclesia receptorum justificationem sibi pro primario fine proponemus, non habuerit intentionem suis Canonibus, licet universaliter conceptis, *Orientales* obligandi. Hujus rei indicia apparent in Decretis concernentibus usum latinæ linguæ in sacrificio Missæ & aliis partibus divini officii, divortium ob causam adulterii, numerum Minorum Ordinum, ritus & formas variorum sacramentorum, usum Calicis, cœlibatum Presbyterorum &c. Egregie hæc confirmantur ex actis receptionis Concilii Tridentini in Gallia, & cæteris regnis. Decreta hujus Synodi confirmaverat Pius PP. IV. solemni constitutione, publicata Romæ die 26. Jan. an. 1563.; atque alia 18. Julii 1564. subsecuta declaraverat, Concilii sanctiones vigorem obtinuisse, & parendi obligationem induxisse, inde a prima Maji ejusdem anni. Nihilominus certum & omnibus notum est, eadem decreta (illis exceptis, quæ specialis observantia introduxit, quæve in jure divino positivo, aut naturali fundata sunt) vim legis in Gallia non obtinere, & consentias non ligare, quia publica authoritate recepta & publicata nunquam fuerunt. Agnovere id ipsum Romani Pontifices per toties iteratas apud Reges Galliæ instantias, quibus rogarunt, ut decreta Concilii in regno reciperentur. Ut alia prætercam, petitio Cleri Gallicani in Conventu Statuum anni 1615. continebat: „Qu'il plaise „à V. M. ordonner, que le Concile Universel & Ecumenique de Trente sera *reçu* & „*publié* en ce Royaume, & les constitutions d'icelui gardées & observées, sans prejudice toutesfois des droits de V. M., libertés de l'Eglise Gallicane, privileges & exemptions des Chapitres &c. pour les quels sa Sainteté sera suppliée à ce qu'elles soient „reservées & demeurent en leur entier." Vid. Histoire de la reception du Concile de Trente *Tom. II. pag.* 314. Sed Status sæcularis huic petito non acquievit, opponens. „Que par cette clause on blessoit l'autorité du Roi, en l'engageant de supplier le Pape de conserver les droits, & la liberté de sa Couronne, & on favorisoit le sentiment „de ceux, qui les regardent, comme des concessions des Papes .... Enfin, parce que „la publication du Concile de Trente pouvoit tirer à conséquence contre l'article de „l'independance de la Couronne de France &c. *cit. Tom.* 2. *pag.* 340. Et postea *pag.* 352. *seq.* „Il est inoui, que jamais on ait procedé en ce Royaume à aucun promulgation de „Concile, combien que Ecuménique. Il n'y en a aucun dans les Regitres du Parlement, ni ailleurs. Aussi la vrai publication des Conciles gît en l'observance & l'execution d'iceux, comme pour exemple il se pratique beaucoup de choses du Concile de „Trente parmi nous, sans que pour cela il soit nécessaire d'en exprimer le nom, n'etant „ni *Trente*, ni *Constance*, ni *Basle*, qui ayent fait les Conciles, mais les resolution des „Peres qui y ont été assemblés. Denique *pag.* 354. La bigarrure du temps, auquel nous „vivons, aporte & à vous & à nous la necessité de rejetter la publication du Concile „plustôt, que l'embrasser. Néamoins Messieurs du Clergé se peuvent mettre d'eux-„mêmes dans ce Concile, en pratiquer les resolutions en retranchant la pluralité des „bénéfices & autres abus, auxquels il a remédié." Atque in his terminis negotium perstitit; Clerus Gallicanus in solemni Conventu anni 1615. se decretis Concilii submisit, Rex autem illud non acceptavit, neque in regno permisit publicari. Adde de Marca

cit.

cit. Lib. 2. cap. 17. n. 6. Locum hic sane merentur verba Stephani Pasquier celebris in Parisiensi Parlamento Advocati, in Libro quem inscripsit *Recherches*; in quo ita: *En admettant tous les Decrets du Concile, au lieu de moyenner un ordre, en y apportat un desordre, & une Monarchie non jamais vene au milieu de la notre. C' est pour quoi sagement nous ne l'avons voulu admettre en France encore qu'à chaque occurrence d'affaires les Courtisans de la Cour de Rome nous touchent toujours de la publication de ce Concile, par lequel en un trait de plume le Pape acquieroit plus d'autorite, qu'il n'auroit pù faire dès & depuis la fondation de notre Christianisme.* Qua ratione, & quibus; ac quam variis modificationibus, & restrictionibus in aliis regnis & provinciis Concilium non nisi de speciali consensu & authoritate Principum acceptatum fuerit legi potest, & quidem de Statu ac Rep. *Veneta* apud Morosini Hist. Venet. Lib. VIII. pag. 324. ad an. 1564. de regno *Neapolitano* in Giannone Hist. Civile du Royaume de Neaples Tom. IV. Lib. XXXIII. pag. 240. seqq. de *Hispania* apud eundem eod. Lib. XXXIII. pag. 237. de regno *Polonia* in Vita Cardinalis Commendoni Lib. II. cap. 10. & 11. de *Belgio*, in Van Espen Tract. de Promulgatione Legum Eccles. P. III. cap. 2. Confer Spondanum *ad annum* 1564. *n.* 3.

7.) Cæterum ut revertamur ad Ecclesiasticas Constitutiones *solius* Romani *Pontificis* authoritate emanantes: recte scripsit Ivo Carnotensis Epist. 180. *si privilegiis nititur Rhemensis Ecclesia, illa privilegia apud nos nulla sunt, quia nec in generalibus Conciliis, nobis audientibus sunt recitata, nec ad Ecclesias nostras Epistolari maturitate directa; & ut manifestius dicamus, nulla nobis familiari vel publica relatione prolata. Illius ergo legis prævaricatores non sumus, cujus auditores nunquam fuimus; quæ tamen, si audita esset, nihil nobis abesse posset; lex enim justa debet esse, & possibilis, loco & tempori congruens.* Hæc quantum ad posteriorem partem quæ Thesin continet, manifeste pertinent *a*) ad Legislatoriam de rebus Ecclesiasticis potestatem. *b*) ad modum eas ferendi, & respective recipiendi. *c*) ad necessariam earundem legitimamque publicationem.

8.) Cum Romani quererentur, quod Episcopi *Galliæ* illis solum Decretalibus Pontificum utantur, quas suæ intentioni conspicerent suffragari, tunc Hincmarus *scripsit Apologeticum contra obtrectatores suos, qui calumniabantur eum apud Papam Joannem, quod nollet authoritatem recipere Decretorum Pontificum Sedis Romanæ; atque & tunc in Synodo Tricassina, & postea hoc in Apologetico respondit, se Decretalia Pontificum Romanorum, a SANCTIS CONCILIIS RECEPTA ET APPROBATA recipere, & sequi DISCRETE, PROUT SUNT SEQUENDA*: ita Flodoardus Hist. Remen. Lib. III. Cap. 21. Dum Galli sic sentiunt & loquuntur, dicuntur *uti Libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ*. Ne ipsis quidem Romanis, siquidem ratione contendere amant, hæc displicere possunt. Sane NICOLAUS I. in *Can. I. Dist. XIX.* ad Episcopos *Galliæ* scribens, licet prolixe contenderet, quod etiam ea, quæ pro multifariis Ecclesiæ necessitatibus, & fidelium moribus diverso tempore Sedes Apostolica scripsit, omni debeant honore præferri, & ab omnibus prorsus in quibuslibet opportunitatibus reverenter assumi, interjecit tamen hæc verba: *discretione, vel dispensatione magistra.* Nos alibi dicemus, Legislatoriam potestatem, quantum ea *de Jure* penes Romanum Pontificem residere creditur, non esse majorem *in aliis partibus* orbis Catholici, quam *in Gallia*. Atque hoc intuitu omnibus commune est, quod vere dixit egregius quidam Galliæ Jurisconsultus: *Tot habemus Libertates, quot novas habent, aut formare possunt Romani prætensiones, alienas ab antiquo & genuino Jure communi.*

9.) Quando autem Leges pro Universa Ecclesia in Conciliis latæ, & ab hac generali usu receptæ sunt, non est in solius summi Pontificis potestate illas abolere, aut eis, saltem absque præsumpto Synodi consensu, derogare. Evincit hoc superioritas Conciliorum Oecumenicorum supra Pontificem, quam firmamus *cap. I. §. 5. 6. 7. & 8. cap. VI. §. 1. cap. IX. §. 3. & 9.* Illud agnoverunt sæpe Romani Pontifices, nempe se universalibus Conciliorum legibus teneri; quorum in hanc rem loca notiora sunt, quam ut ea hic conglomerare necesse sit. Vid. Gibert *Corp. Juris Can. Tom. I. in Prolog. Sect. 2. pag. 3. seqq.* Item *pag. 22. & seqq.* Demum *pag. 158. seq.* Porro *Tom. II. pag. 14. 15 16. & seqq.* Natalis Alexander *Hist. Eccles. Tom. III. pag. 115. & seqq. edit. Paris.* de Marca *de C. S. & J. Lib. III. cap. 7.* Scilicet manebit semper verum & firmum quod refert Gratianus Caus. XXV. Quæst. 1. cap. 7. *Contra statuta Patrum concedere aliquid, vel mutare, nec Apostolicæ quidem Sedis POTEST authoritas. Apud illam enim inconvulsis radicibus vivit antiquitas, cui Decreta Patrum sanxere reverentiam.* Adde infra cap. VIII. §. 5. n. 3.

10.) Professionis Fidei, quam olim Romani Pontifices electi edebant, quæque refertur in *Libro Diurno Romanorum Pontificum*, hæc sunt formalia: „ Nihil de Traditione,
„ quod

„ quod a probatissimis prædecessoribus meis servatum reperi, diminuere vel mutare, „ aut aliquam novitatem admittere, sed ferventer, ut vere eorum discipulus & sequipeda, totis viribus meis conatibusque tradita conservare ac venerari. Si qua vero emerserint contra Disciplinam Canonicam, emendare; sacrosque Canones & constituta Pontificum nostrorum, ut divina & cœlestia mandata custodire, utpote tibi, Beate Petre „ redditurum me sciens de omnibus, quæ profiteor, districtam in divino judicio rationem, „ cujus locum divina dignatione perago. “ Hinc recte colligitur, Romanum Pontificem Canones Spiritui Dei conditos, & totius mundi reverentia consecratos abrogare, aut in eis pro libitu dispensare non posse.

11.) Adversum hæc si Romana Curia attentare præsumat, non Episcoporum tantum erit, efficax ponere remedium servando suo genuinis Canonibus vigori, sed & Principum sæcularium. Recte ea de re scripsit P. de Marca *Lib. VI. cap.* 36. „ Certum est, „ Regem ex sententia Concilii sui, quod auget aut minuit prout ei lubet, posse latis „ edictis decernere, ut Canones observentur, ac circumstantias & modos necessarios addere ad faciliorem eorum executionem, sive ad veram eorum mentem explicandam, „ eosque accommodare ad utilitatem regni. Ad probationem autem hujus authoritatis „ extant exempla omnium Imperatorum Christianorum, Constantini videlicet, Valentiniani, utriusque Theodosii, Arcadii & Honorii, Marciani, Leonis, Justiniani, Heraclii, Leonis Philosophi, & Basilii. In Gallia vero, inter Reges tertiæ stirpis emicat „ sanctus Ludovicus, qui propria authoritate, nulla facta mentione congregationis Ecclesiæ Gallicanæ, celebre illud edictum tulit anno 1268. quo pessumdantur novitates „ ab Ecclesia Romana per illas tempestates introductæ, & Ecclesia Gallicana revocatur „ ad observationem Canonum &c. “ Plura de his memorabimus infra *cap. IX. §. 6.*

12.) Si, vel ipsa id haud obscure fatente Romana Curia, ad legis Ecclesiasticæ *Disciplinaris* obligationem requiratur ejus publicatio in provinciis, aliud obtinebit in *Dogmate*, vel ipsa hujus natura contrarium suadente. Etenim inter omnes convenit, Ecclesiam Catholicam eandem semper & ubique fidem ex Apostolica traditione, sive scripto, sive sine scripto, conservasse; neque materiæ credendorum quidquam post Apostolorum tempora accessisse novi. Sed nec minus certum est, ab hoc ut quis fide divina dogma aliquod revelatum credere debeat, non requiri, illud ei aliqua lege humana propositum aut intimatum fuisse, sed sufficere ut quacunque ratione ipsi constet, articulum illum, sive scripto, sive non scripto, a Deo esse revelatum, atque ab Ecclesia declaratum & definitum. Unde nequaquam dependet a publicatione vel executione Decreti seu Bullæ Dogmaticæ, ut quis Dogmati assensum fidei præbere teneatur: eo quod præveniendo omnem publicationem & executionem quisque debeat fide divina credere dogma, quod ipsi sufficienter constat ex divina revelatione esse traditum.

§. III.

Collectiones Canonum non nisi ex receptione & observantia Juris vigorem obtinent.
Hoc nominatim verum est de Decreto Gratiani, de Decretalibus Gregorii IX. & reliquis partibus Juris Canonici.
Eadem, imo minor ratio habetur Regularum Cancellariæ, Bullæ Cœnæ, & Declarationum Concilii Tridentini.

Quod de *singularibus Constitutionibus* Romanorum Pontificum diximus, id de *integris Collectionibus* Decretalium etiam tenendum est; quippe quæ ex eorum, quorum jussu compilatæ & evulgatæ sunt, authoritate, legis communis vim obtinent, sed ex receptione ac observantia pro Jure possunt allegari. Vid. supra *cap. III. §. 7. n. 3. seqq.*

1.) *DECRETUM GRATIANI* est compilatio Canonum Synodalium, Pontificiorum Decretorum & Epistolarum, nec non extractuum e scriptis SS. Patrum, per privatum hominem procurata, nulla Ecclesiastica authoritate munita. Interim cum hæc Collectio, multa licet confusione compacta, erratorum congerie, nec non apocryphis monumentis referta, mox servierit, & hucusque serviat prælectionibus Scholarum, atque in Ecclesiasticis tribunalibus frequenter allegetur, habet pondus aliquod, attamen, vel ipso hoc, inter alios, agnoscente Card. de Luca *in Annotat. ad Concil. Trid. Disc. 28. n. 8.*, nullam propriam & legalem authoritatem, nisi qua per se gaudent Concilia, Decreta & Scripta, e quibus desumpta sunt loca, quæ in capite singulorum Canonum indicantur; dum-

N modo

modo tamen ii fontes (quod sæpe desideratur) genuini sint . Adde supra *cap. II. §. 8. n. 6.*]

2.) Nec aliter tenendum de *DECRETALIBUS* GREGORII IX. Quanquam enim hæc Collectio (quæ & ipsa multam crisin patitur , ex quo , uti recte observat Franciscus Florens in Oratione *de recta Juris Canonici discendi ratione*, in ea Pontificum constitutiones passim interpolatæ, rescissæ, ac sæpe contra mentem Auctorum immutatæ sint) jussu hujus Pontificis per Raymundum a Pennafort procurata: & eo fine publicata sit, ut ejus tam in Judiciis, quam in Scholis usus esset; nihilominus ne ab ipso quidem Papa tanquam Lex communis ad *universam* Ecclesiam directa fuit, sed solum *ad Doctores & Scholares Bononiæ commorantes* , uti apparet ex Epistola Gregorii eidem Collectioni præfixa. Idem de Collectione BONIFACII VIII. & CLEMENTINARUM dicendum apparet similibus Epistolis Bonifacii & Joannis XXII., quæ his Collectionibus respective præmittuntur, quibus hoc quoque intenditur, ut earum usus fiat in Judiciis & in Scholis.

3.) Habuerunt hæ declarationes Pontificum eatenus suum effectum, ut quemadmodum *Jus Civile Romanum* ubique fere gentium ita pro Jure communi habetur, ut in defectum Juris patrii & particularis, seu scripti, seu consuetudinarii, ex illo causæ civiles dirigantur; & si quid in lege patria aut Consuetudine dubii occurrat , id (quantum analogia Juris patitur (ex Jure Romano dilucidationem accipiat: ita quoque causæ Ecclesiasticæ, & exterior Ecclesiæ politia *Jure Canonico Romano*, tanquam Jure communi Ecclesiastico, dirigantur ac decidantur; & si quid difficultatis in Jure Sacro particulari, seu scripto seu non scripto, obveniat, ex illo accipiat interpretationem; tunc scilicet, cum Jura Romana non repugnat spiritui & genio Juris illius Ecclesiastici particularis. Vid. A. Duck *de Authoritate Juris Civilis Lib.* 1. *cap.* 7. §. 15. *seqq.*

4.) Inter Romanos Pontifices Sæculi XII. & XIII. quorum Decretales in Collectionem Raymundi relatæ sunt, quidam non solum Disciplinæ sacræ *eo tempore vigentis* apprime gnari, sed & Juris Civilis erant peritissimi . Ideo haud mirandum , si eorum Epistolæ in communi Jurisprudentia Civili ex usu eam adeptæ sint authoritatem, ut hoc jus Romanum, cum dubium fuerit, ex Jure Pontificio interpretationem accipiat. Id ita recte quoad *Jura privatorum*. At *Jus publicum* Ecclesiasticum , a Christo & Apostolis institutum, & fundamentalibus regulis ab Ecclesia receptis innixum , mutare , non est in potestate summi Pontificis, neque dependet a voluntate privatorum . Hoc autem egregie factum iisdem , de quibus agimus, Decretalibus Epistolis, quæ tum emanarunt , cum per falsas Isidori Decretales authoritas Papæ in immensum aucta, & vicissim Conciliorum provincialium, quin & ipsorummet Episcoporum nativa potestas depressa esset . Quare non inepte scripsit quidam Galliæ JCtus : citare Decretales Gregorii IX. ad asserendas & probandas prætensiones Curiæ Romanæ, & ejusdem Sedis excessivas prærogativas, idem esse ac allegare Manifesta Regum Angliæ pro probatione & legitimatione earum prætensionum, quibus hi regnum Galliæ ad sua jura pertinere contendunt . Quod diximus de *Decretalibus* Gregorii IX. hoc multo magis obtinet in *Sexto Decretalium & Clementinis* . De his ita scripsit Joannes Gerson Tractatu *de Modo reformandi Ecclesiam in Concilio Universali cap. V.* in Hermanni von der Hardt Actis Concil. Constant. Tom. I. Part. V. pag. 77. „ Quis fecit hos libros *Sextum & Clementinas* arrogantiam , superbiam , juris Ordinariorum locorum usurpationem , Imperatorum Romanorum injuriosam detrectationem, „ & eorum aliorumque potestatis periculosissimam suppressionem, & alia multa in spiritualis & sæcularis reipublicæ læsionem malitiose & pertinaci ambitione fabricata, in „ omnibus & per omnia concludentes? Et male : Quia non minus terreno Principi in „ his , quæ ad Jura pertinent imperii , quam spirituali, in his quæ ad Deum spectant, „ debetur obedientia. Vult enim Deus , hominem homini subesse duplici ratione , carnali Domino, quia caro est , & spirituali, quia spiritus est. Igitur omnes inobedientes Romano Imperatori & ejusdem imperio, quia ejus jura usurpant, in statu damnationis existunt. Nihilominus & Papæ voluerunt observari illos sicut sancta Dei Evangelia. Et sic de multis contentis in *Decretis & Decretalibus* post donationem Constantini. Quorum occasione & multa succreverunt, & succrescunt schismata in utraque „ Republica memorata.

5.) In *BULLA COENÆ* stabilitur absoluta Monarchia Romani Pontificis, condemnantur receptæ in Gallia *appellationes ab Abusu* , eximuntur Clerici ab omni jurisdictione Magistratus politici , & per consequens etiam in temporalibus a legitima potestate Principis; & quæ sunt ejus generis alia , idque sub actuali excommunicationis declaratione

tione ac fulminatione. Inde sequitur *ex una parte*, quod vel Romani plerosque Gallos deberent habere pro excommunicatis, id quod tamen non faciunt; vel quod ipsimet agnoscant, solam publicationem Pontificiorum decretorum, factam Romæ, alibi nullum effectum producere: *ex altera vero parte*, quod Galli) quorum Parlamenta annis 1580. & 1641. omnem publicationem hujus Bullæ inhibuerunt; quanquam & hoc ipsum §. 15. ejusdem Bullæ adversetur) nullam summo Pontifici immediatam jurisdictionem & legislativam potestatem in aliis diœcesibus agnoscant. Idem faciunt ex Germanis illi, qui Bullam Cœnæ in Germania receptam non esse *simpliciter* asserunt; uti Fridericus a Sommeting *Introd. in Univ. Jus Lib. 1. Tit. 2. n. 77.* & alii. Qui vero cum Layman *Theol. moral. Lib. 1. Tract. 5. Part. 2. cap. 5. num. 2.* & Pichler *ad Jus Canon. Lib. 5. Tit. 39. num. 16.* mediam viam amplexi, asserunt, quod licet hæc Bulla inde a tempore Pauli V. quotannis tanta cum solemnitate Romæ promulgetur & innovetur, nihilominus in Germania *quoad omnia, & in omni rigore RECEPTA non sit*, ii nescio quid intelligant, si ad id, ut hæc & quævis alia Papalis Constitutio vim legis obtineat, *receptionem* non requirant.

6.) *REGULARUM CANCELLARIÆ* aliæ in Gallia & Germania receptæ sunt, aliæ non. Illæ propter internam æquitatem & bonitatem: Hæ, quia cum Jurisprudentia Ecclesiastica, Germanica & Gallica, non concordant. Quinimo aliquarum, quæ sic receptæ sunt, non admittitur derogatio aut dispensatio, si ea Romæ (uti facile fit) obtineatur. Hoc de *Gallia* testatur Hericourt *Loix Ecclesiast. part. 1. cap. 15. §. 10. Germania* Barthelius in *Annot. ad Jus Canon. Lud. Engel. lib. 3. tit. 5. pag. 215.*

7.) Circa *DECLARATIONES* Cardinalium *CONCILII TRIDENTINI* interpretum, quas Romani Pontifices pro legibus haberi volunt. (Vid. Benedicti XIV. Institutiones Ecclesiasticas *Institut. 107. v. Si quis*) considerandum, eas (præterquam quod nullibi publicentur *ut leges*) non a viris è provinciis, unde difficultates oriuntur, evocatis (ceu Tridentinum Sess. XXV. sub Rubr. *de Recipiendis & observandis Decretis Concilii* voluit) sed a talibus confici, qui præjudiciis Romanæ Curiæ occupati, Declarationes suas ad normam Romanæ praxeos, & Pontificiarum alibi non receptarum Constitutionum condunt. Ex Secretariis hujus Congregationis celebriores sunt *Prosper Lambertinus*, postea Benedictus XIV. si. M. & *Prosper Fagnanus*; quibus autem principiis hi circa res Curiæ & Pontificiam authoritatem imbuti fuerint, vidimus *cap. 3. §. 2.* Idem servata proportione dicendum de *DECISIONIBUS ROTÆ*, quibus, si uniformes & sæpe repetitæ sint, Canonistæ Romani dicunt, stylum Curiæ praxin, quin & *jus* formari.

8.) Dixit Gerso, a nobis *num. 4.* relatus, propter multa in Decreto Gratiani & Decretalibus contenta, in utraque Repub. varia succrevisse & succrescere schismata. Guilielmus Major Episcopus Andegavensis qui anno 1311. interfuerat & subscripserat Concilio generali Viennensi, de quo nos pauca memoramus *cap. 8. §. 3.* in sua Synodo diœcesana anni 1312. apud Dacherium in Spicilegio *Tom. 11. pag. 258. seq.* postquam pro condigno laudasset: *Quatuor principalia Generalia Concilia, & alia deinceps habita; nec non Decreta summorum Pontificum, quæ ad reformationem Ecclesiæ & informationem vitæ humanæ, maxime Clericali, pro varietate temporum & factorum, seu rerum exigentia, instinctu Spiritus sancti divinitus successerunt. Quæ quidem*, ait, *dicta sanctorum Patrum & statuta Conciliorum, maxime principalium quatuor, decretaque summorum Pontificum si ad integrum servarentur, ad sanctæ Matris Ecclesiæ & Fidei orthodoxæ stabilimentum, instructionem morum, repressionem criminum, propagationem virtutum procul dubio sufficere viderentur, nec opus esset onerosa novorum multitudine statutorum* (sub his intelligit Collectiones Decretorum & Decretalium tunc satis recentium (*humeros premere subditorum, cum multitudo onerosa nihil habere dignoscatur honesti*: antiquos illos sanctosque Canones vocat *panes similagineos Sanctorum antiquorum Patrum*: recentiores econtra *siliquas porcorum, & panes furfureos modernorum*; sic enim prosequitur: *Verum quia multa de prædictis statutis Conciliorum & Decretis summorum Pontificum tam propter negligentiam Prælatorum, quam propter abusum subditorum & corruptionem in dissuetudinem abierunt, & alias nullo modo servantur, sed petulantia & insolentia animorum indomitorum, & maxime Clericorum, temere corrumpuntur, & damnabiliter violantur; idcirco eadem sancta Statuta revocare, renovare, & in lucem reducere esset perutile toti mundo, & panes similagineos sanctorum antiquorum Patrum mensis apponere filiorum potius quam siliquas porcorum, & panes furfureos modernorum.* Vota Majoris bona utique erant & sancta; sed vetera non tam facile reducuntur, postquam recentiora radices egerunt. Vid. Arthurum Duck *cit. cap. 7. §. 16. 17.*

§. IV.

Ampla quidem authoritas, non tamen jurisdictio proprie talis Romano Pontifici in omnes Ecclesias competit.

Argumentis, quæ hanc in rem ex Tridentino, Florentino, & aliis Conciliis pro Papa petuntur, satisfit.

Quæ pro generali legislatoria & judiciaria Romani Pontificis per universam Ecclesiam potestate solent & possunt allegari, ea præ cæteris studiose collegit Tournelius *in Cursu Theologico tract. de Ecclesia quæst. 5. art. 2.*; sed vel hac præcipue de causa cum illo hic agemus lubentius, quod non nisi verum quæramus & solidum. Videbimus autem, uti confido, dilucide, ea quæ in hanc causam a Tournelio proferuntur, talia esse, ut si ad fidem Actorum, præcipue Conciliarium, e quibus pleraque deprompta sunt, reducantur, *directivam* quidem illam *authoritatem*, cum Primatu necessario conjunctam, indicent, atque jura ex hoc proxime desluentia, a nobis *cap. 2.* explicata, significent; ad probandam vero *propriam jurisdictionem*, in universam Ecclesiam & singulas ejus partes nullatenus sufficiant. Cum autem brevitati studeamus, graviora, quæ hic producuntur, ponderabimus, e quibus facile erit prudentum & minus præoccupatorum de reliquis judicium. Viderim inde quæ de hac materia jam occupavimus *cap. 2. §. 9.*

1.) Dicit Tournelius, Thema hoc de Rom. Pontificis *jurisdictione* melius dignosci non posse, quam ex *antiqua & constanti* Ecclesiæ *Traditione*, quæ probatur ex Conciliis; Patribus, & gestis summorum Pontificum, qui approbante Ecclesia, hac universali jurisdictione usi sunt. Hactenus recte. Sed intueamur singula, judicemus de applicatione Regulæ. *a*) Fatentur, ait, Patres *CONCILII EPHESINI* de ann. 431., se per Canones & per Epistolam Cœlestini Papæ ad pronuntiandam in Nestorium damnationis sententiam compulsos esse. Verba COELESTINI ad Concilium *art. 2.* sunt: *Direximus pro nostra sollicitudine sanctos Fratres & Consacerdotes nostros, unanimes nobis & probatissimos viros, Arcadium & Projectum Episcopos, & Philippum Præsbyterum nostrum, qui iis, quæ aguntur intersint, & quæ a nobis ante statuta sunt, exequantur; quibus præstandum a vestra Santitate non dubitamus assensum, quando id, quod agitur videatur pro universalis Ecclesiæ securitate decretum.* Decreverat scilicet Cœlestinus, „ ut nisi Nestorius decem dierum intervallo nefariam doctrinam suam anathematiset, ... illo Sanctitas tua illi Ecclesiæ prospiciat; is vero modis omnibus se a nostro Corpore segregatum esse intelligat.“ *b*) *CONCILIUM CHALCEDONENSE* anni 451. plura similia argumenta suppeditat. Scilicet in ejus Actis primum *Paschasinus, aliis Legatis præsentibus, dixit; Beatissimi atque Apostolici viri Papæ urbis Romæ, quæ est Caput omnium Ecclesiarum, præcepta habemus præ manibus, quibus præcipere dignatus est ejus Apostolatus, ut Dioscorus* (Alexandrinorum Archiep.) *non sedeat in Concilio, sed audiendus intromittatur. Hoc nos observare necesse est* &c. Item Act. 3. *Sanctissimus & beatissimus Archiepiscopus magnæ & senioris Romæ* LEO, *per nos & per præsentem sanctam Synodum, una cum ter beatissimo & omni laude dignissimo B. Petro Apostolo, qui est petra & crepido Ecclesiæ Catholicæ, & rectæ fidei fundamentum, nudavit eum tam Episcopatus dignitate, quam etiam & ab omni sacerdotali alienavit ministerio.* Porro Act. 5. legati minantur: si ratæ non habeatur Leonis definitio, congregandam Romæ Synodum, ad quam rebelles mittendi forent. Denique Patres Chalcedonenses rogant Leonem, ut quæ ipsi statuerant, suo velit confirmare assensu: *Rogamus igitur*, inquiunt in Relatione Synodi ad Leonem, *& tuis decretis nostrum honora judicium, & sicut nos Capiti in bonis adjecimus consonantiam, sic & Summitas tua filiis, quod decet, adimpleat.* *c*) In *CONCILIO LATERANENSI* sub Martino I. ann. 649. adversus Monotelitas Stephanus Dorensis natione Græcus Act. 1. libellum obtulit, in quo dicit, Hæreticos semper authoritate summæ Sedis damnatos fuisse. Refertur quoque in eadem Synodo Epistola Concilii Africani ad Papam Theodorum, cujus hæc sunt verba: *Antiquis regulis sancitum est, ut quicquid, quamvis in remotis ageretur provinciis, non prius tractandum vel accipiendum sit, nisi ad notitiam almæ Sedis vestræ fuisset deductum, ut hujus auctoritate, juxta quæ fuisset, pronuntiatio firmaretur, indeque sumerent cæteræ Ecclesiæ velut de natali fonte prædicationis exordium, & per diversas totius mundi regiones puritatis interrupta manarent fidei sacramenta salutis.* *d*) *CONCILIUM FLORENTINUM* quæstionem Græcos inter & Latinos multis collationibus & disputationibus ventilatam, tandem determinavit his verbis; *Definimus Sanctam Apostolicam Sedem & Romanum Pontificem successorem esse B. Petri Principis Apostolorum, & verum Christi Vicarium, totiusque*

Ec-

Ecclesiæ Caput, & omnium Christianorum Patrem ac Doctorem existere, & ipsi in B. Petro' pascendi, regendi & gubernandi universalem Ecclesiam a Domino nostro JESU Christo plenam potestatem traditam esse, quemadmodum etiam in gestis œcumenicorum Conciliorum, & in sacris Canonibus continetur. e) *CONCILIUM TRIDENTINUM* Seſſ. XIV. de pœnit. cap. 7. declarat. *merito Pontifices Maximos, pro suprema potestate sibi in universa Ecclesia tradita, causas aliquas criminum graviores suo posse peculiari judicio reservare.* Quæ omnia, præsertim simul sumpta, *jurisdictionem, eamque propriam,* potius indicare videntur, quam *nudum Primatus honorem,* & *Directoris officium.*

2.) Verum hæc, neque omnia, neque singula, apta sunt ad nos in contrariam sententiam movendos. Et quidem, quantum præprimis ad *EPHESINUM CONCILIUM* attinet, ea, quę ante Synodum a quocunque demum gesta sunt, non debent reputari pro fructu seu effectu propriæ veræque in alios Episcopos jurisdictionis vel imperii. Scripsit revera a) COELESTINUS PP. die 10. Augusti ann. 430. ad Cyrillum Alexandrinum Episcopum: *sint in communione, quos ipse* (Nestorius) *resistentes sibi a communione summovit, nostramque communionem habere se non posse noverit, si in hoc perversitatis suæ tramite Apostolicæ doctrinæ contrarius perduraverit. Auctoritate igitur tecum nostræ Sedis adscita, vice nostra usus, hanc exequeris districto rigore sententiam, ut aut infra decem dies, ab hujus conventionis die numerandos, pravas prædicationes suas scripta professione condemnet, & hanc se de Nativitate Christi Dei nostri fidem tenere confirmet, quam & Romana, & tuæ Sanctitatis Ecclesia, & universalis devotio tenet, aut nisi hoc fecerit, mox Sanctitas tua illi Ecclesiæ provisura, a nostro eum Corpore modis omnibus sciat esse removendum. Eadem autem scripsimus & ad sanctos Fratres & Coepiscopos nostros, Joannem, Rufum, Juvenalem, & Flavianum, ut nota sit de [eo] nostra, immo Christi divina sententia.* Harduini Collect. Concil. Tom. I. col. 1323. Paria scripsit Cœlestinus ad Synodum ipsam, verbis, quæ priore num. retulimus. Verum debent hæc omnia interpretationem accipere ex iis, quæ supra *cap.* 3. §. 4. de modo communicandi Ecclesiarum inter se, speciatim Romani Episcopi cum Alexandrino, & per hunc cum Ægyptiis, dicta sunt. Negata igitur Nestorio reliquorum Episcoporum communione, per se fluebat, ejus cathedræ de alio Antistite providendum fuisse, mediante Alexandrino. *b*) Talem excommunicationis & damnationis censuram in virum heterodoxum ejusque scripta ferre pertinebat ad jus omnium orthodoxorum Episcoporum. Cyrillus jam ante Concilium Ephesinum in Alexandrina sua Synodo, quam ex Ægyptiaca diœcesi mense Novembri anni 430. collegit. Nestorii doctrinam anathematizaverat. Vid. Harduin. *loc. citat. col* 1283. *seqq.* Quinimmo, ut ex mox relatis verbis Cœlestini Papæ apparet, Nestorius ipse alienos a sua opinione Episcopos excommunicaverat, attamen sine jurisdictionis specie, vel obtentu. *c*) Hæc, inquam, omnis fiebant sine superioritatis Ecclesiasticæ usu aut jure. Hac vera superioritate denique jure suo in Nestorium usa est Ephesina Synodus; Juridicam depositionis sententiam in eum ferendo, quæ extat apud Harduinum *cit. tom.* 1. *col.* 1422. Ephesinam autem hanc Synodum ne Romani quidem Pontificis Cęlestini, sed Theodosii junioris Imp. authoritate convocatam fuisse, invicte probat Natalis Alexander *Hist. Eccles. tom.* 5. *Dissert.* 7. *in Sac.* 5. *pag.* 225. *seqq. edit. Paris.* *d*) Attamen negandum minime est, quin cœlestinus, ut primum a S. Cyrillo de prævaricatione Nestorii monitus fuerat, jure sui Primatus usus, in hunc insurrexerit, eum tum ut hæreticum a communione excludendo, tum Ægypti Episcopos excitando, ut se se modis omnibus huic orthodoxæ fidei eversori opponerent, eum etiam, nisi intra breve tempus resipisceret, sua Sede movendo. Vide Relationem Synodi ad Theodosium & Valentinianum A. A. apud Harduinum *loc. cit. col.* 1442. *Hujus itaque.* Nemo autem vel mediocriter eruditus asseruerit, eo ævo jus deponendi Episcopos Romano Pontifici competiisse, aut ab eo exercitum fuisse. Vid. *cap.* 4. §. 3. *n.* 2.

3.) Quod ad *CHALCEDONENSE CONCILIUM* pertinet, varia equidem in ejus Actis occurrunt, quæ *prætaxantem* aliquam in Romano Pontifice, tanquam Primate, authoritatem, & jus præsidii in Conciliis universalibus comprobant; at non propriam & immediatam jurisdictionem in aliarum provinciarum Episcopos. Nonnulli quidem Patrum hujus Synodi in Relatione ad Leonem Papam asserunt, *Imperatores fideles ad ordinandum decentissime præsedisse*; sed hoc ad externæ disciplinæ regimen & constitutionem tantum spectabat: Scilicet Imperatores Conciliis per se vel suos judices eo fine præsidebant, ut in eis omnia rite, ordine, atque secundum præscriptas regulas agerentur, & ne quid turbarum a quoquam ederetur, aut vis cuiquam inferretur. Vid. infra *cap.* 6. §. 4. Itaque *a*) præparatorie quidem ordinaverat LEO Pontifex, *ut Dioscorus non sedeat*

in

in Concilio, sed audiendus intromittatur; at cum Sedis Apostolicæ Vicarius seu Legatus Paschasinus id se in mandatis habere in Concilio proposuisset, gloriosissimi Judices & Commissarii Imperatoris dixerunt. *Quid enim specialiter objicitur Dioscoro reverentissimo Episcopo*? Vicarii Sedis Apostolicæ insistebant dicentes: *necesse est judicii sui eum dare rationem. Non patimur tantam injuriam nec VOBIS fieri, nec nobis, ut iste sedeat, qui judicandus advenit*. Tandem post plures altercationes interlocuti gloriosissimi judices dixerunt, ut Dioscorus *in medio sederet*, adeo, ut *reo* similis magis haberetur, quam *judici*. Atque hoc modo præliminaris hæc controversia sedata fuit. *b*) Non a *solo* Romano *Pontifice*, sed a *tota Synodo* Dioscorum depositum fuisse, Gesta Actionis III. manifeste probant. Scilicet, cum absentibus Commissariis Imperialibus ex relatione trium Episcoporum ad id deputatorum apparet, Dioscorum tertio vocatum nolle se Concilio sistere, nec accusatoribus respondere, Paschasinus Vicarius Apostolicæ Sedis petivit a Synodo: *Quo igitur dignus est ita contemnens*? Sancta Synodus dixit: *indignatione, quæ contra inobedientes a SANCTIS REGULIS constituta est*. Et Stephanus Ephesi Episcopus addidit: *Hoc consequens est, ut, qui SECUNDUM SANTOS CANONES vocatur, eosdem CANONES conculcavit, EORUM SENTENTIÆ subjaceat*. Harduini Collect. Concil. Tom. II. col. 343. Id ipsum omnes Episcopi dixere, depositionem Dioscori sine nova dilatione postulantes. Ex decreto igitur Synodi procedentes Vicarii Sedis Apostolicæ declararunt, *manifesta esse, quæ a Dioscoro quondam Alexandriæ magnæ Episcopo commissa sunt ADVERSUS SANCTARUM REGULARUM ORDINEM & Ecclesiasticam disciplinam* &c. His præmissis iidem Vicarii in depositionis Sententiam præiverunt, dicentes: *Unde sanctissimus & beatissimus Archiepiscopus magnæ & senioris Romæ* LEO &c. ut supra num. 1. Prolata sententia iidem Vicarii dixere: *Igitur sancta hæc & magna SYNODUS QUÆ PLACENT REGULIS, super memorato Dioscoro DECERNAT*. Harduinus loc. cit. col. 346. Post hæc singuli Episcopi sua suffragia dederunt, & unanimi consensu, licet dolentes, sententiam in Dioscorum conceptam probarunt, ejus præsertim contumaciam allegantes. Evidens autem est, quod Episcopi supponerent, eum *a Synodo*, non autem *a solo Leone* damnatum. Quinimo, ne ullam ii quidem Leonis aut Vicariorum ejus mentionem facientes, Dioscori damnationem solis adscribebant Episcopis Metropolitanus *Amydenæ civitatis dixit*, *Concors & ego sum REGULARITER GESTIS super damnatione Dioscori, quondam Episcopi Alexandriæ magnæ civitatis a sanctissimo ac beatissimo Anatolio Archiepiscopo Constantinopolitanæ civitatis novæ Romæ, & sanctissimis & Deo amantissimis Episcopis in hoc sancto Concilio congregatis, alienum JUDICANS eundem Dioscorum ab omni Episcopali dignitate & ministerio*. Harduin. col. 351. Plura sub hac verborum formula occurrunt Episcoporum suffragia. Hinc & sententia insinuata fuit Dioscoro, nec non Clero Alexandrino sub nomine *sanctæ & magnæ & universalis Synodi, quæ gratia Dei secundum constitutum piissimorum & Dei amantissimorum Principum nostrorum collecta est in Chalcedonensium civitate*; diciturque in formula insinuationis, uti & in edicto, quo Constantinopoli sententia publicata fuit, Dioscorum *a sancto & universali Concilio esse ab Episcopatu depositum, & ab omni ecclesiastica functione submotum*. Harduin. col. 378. Orta inter Patres circa definitionem fidei disputatione, placuit Imperatori, re ad ipsum delata, uti & antea a Judicibus suggestum fuerat, convenire sex Episcopos Diœcesis Orientalis, & tres ex qualibet alia, cum Anatolio Episcopo Constantinopolitano & Vicariis Sedis Apostolicæ, qui definitionem fidei conciperent, *vel si hoc non placeret, singuli fidem suam per suum Metropolitam manifestam constituant, ut nulla similiter dubietas aut discordia relinquatur; si autem neque hoc vestra velit Sanctitas* (ait Imperator) *cognoscite, quia in partibus Occidentalibus habet fieri Synodus, eo quod Religiositas vestra hic noluit de vera & orthodoxa fide indubitanter definire*. His positis multum clamaverunt Episcopi, qui definitionem fidei ante conceperant, aut conceptam probarant, dicentes: *aut definitio persistat, aut discedimus. Petimus recitari definitionem, & ii, qui contradicunt, & non subscribunt, ipsi ambulent*, scilicet ad partes Occidentales, ubi Synodum habendam Imperator minabatur. Alii econtra clamabant: *Qui contradicunt, manifesti fiant. Qui contradicunt, Nestoriani sunt. Qui contradicunt, Romam ambulent*; nimirum ad Synodum. Tandem animis mitigatis, juxta primum medium ab Imperatore propositum, electi fuere e singulis Diœcesibus Episcopi qui una cum Anatolio Constantinopolitano Antistite, & Vicariis Sedis Apostolicæ, de fidei definitione tractarent; fuitque concepta per hos definitio, prælecta, & a Patribus probata. Vid. Harduin. *cit. tom. 2. col.* 450. *seqq.* In ea Patres nullam petunt confirmationem Decretorum, quæ fidem corcernunt, aut Dioscori depositionem, rati, satis esse, quod Leonis Epistolam prælucentem, ipsumque Papam sibi *ut membris Caput præsidentem*,

ac

ac spiritu præsentem, ac pène in Legatis visum habuissent. Itaque quoad hæc nihil amplius desiderabatur; adeo, ut mox absoluto Concilio, tanquam re confecta & explorata, omnem de fide contentionem interdicerent. Interim haud diffitendum, quod Pontifex, authoritatis suæ commendandæ multum studiosus, *non petitam* Concilii confirmationem fuerit impertitus; qua autem occasione id factum, ipse S. Leo exponit: Cum occasione improbati ab eo Canonis XXVIII. (quo certa privilegia Episcopo Constantinopolitano tribuebantur, quæ sibi præjudicare Romanus existimabat) nonnulli sparsissent, ipsam Chalcedonensem Synodum ab eo improbari, hæc scripsit ad Antistites in ea congregatos Epist. 87. alias 61. *Ne ergo per malignos interpretes dubitabile videatur, utrum quæ in Synodo Chalcedonensi per unitatem vestram de fide statuta sunt, approbem: hæc ad omnes Fratres & Coepiscopos nostros, qui prædicto Concilio interfuerunt, verba direxi, ut omnium fidelium corda cognoscant, me non solum per Fratres, qui vicem meam executi sunt, sed etiam per approbationem gestorum Synodalium, propriam vobiscum iniisse sententiam; in sola videlicet fidei causa adversus malignos interpretes &c.* Ejusdem generis est, quod in Codice Encyclico ad idem Chalcedonense Concilium cap. 25. apud Harduinum col. 737. ad Leonem Imper. scripsit Agapitus Episcopus Rhodiorum: *Pene omnes Occidentalium partium Episcopi consentientes sibimet, & pariter decernente sanctissimo atque beatissimo Leone, Romanæ Urbis Archiepiscopo, litteris propriis, & oris sui confessione ea, quæ ab ipsis sanctis Patribus Chalcedone collectis interpretata sunt, confirmaverunt atque consignaverunt.* Scilicet stylo Ecclesiastico *confirmantur* decreta non modo ab *æqualibus*, sed passim etiam ab *inferioribus*; & speciatim non tantum a Romanis Pontificibus Conciliaria decreta, sed & vicissim a Conciliis etiam particularibus decreta summorum Pontificum confirmata leguntur; quod erudite demonstrat Ill. Bossuetus *Defens. Declar Gall. part. 2. lib. 13. cap. 2.*

4.) Quod ea, quæ in *CONCILIO LATERANENSI* anni 649. gesta & relata sunt, nec negari potest, nec dubitari debet, quin ad universalis Ecclesiæ Primatem ejusque officium pertineat, primariam sollicitudinem suam ad hoc intendere, ut fides per omnes Ecclesias illibata permaneat, exstirpentur hæreses, refragantes damnentur. Quod si hæreseos malum latius serpere velle videatur, neque Episcopi, in cujus diœcesi ea nata est, authoritas ad illam supprimendam sufficiat, expedit, ut damnatio summæ Sedis accedat, cujus exemplum particulares Ecclesiæ reverenter & facilius sequantur. Verum hæc unius in alterum sacram superioritatem proprie talem, seu *jurisdictionem*, haut involvunt, sed unice *ad fidei tutelam*) quæ omnes Episcopos peræque tangit) & ad excommunicationis indolem) quæ sine omni jurisdictione esse, & in hæreticos a quovis Episcopo ferri potest) pertinent. Si tamen pertinacius sit malum, ita, ut ne summi quidem Pontificis authoritate tolli valeat, ad Universale Concilium, tanquam ultimatum judicem, revertendum est. Præterea verum fixumque manet, in rebus quibuscumque maximi momenti, a quibus salus Corporis dependet, nihil *sine Primatis accessu*, & quantum fieri potest, *assensu*, statuendum esse.

5.) Quæ num. 1. ex *FLORENTINO CONCILIO* relata sunt, ea sic primus, & perperam, anno 1626. ex sinistra Græci exemplaris versione Romæ edidit Abrahamus Cretensis, nimirum: *Quemadmodum etiam in actis Conciliorum Oecumenicorum, & in sacris Canonibus continetur.* Quando econtra; referente Flavio Blondo Eugenii PP. IV. Scriba, & hanc ob causam minime suspecto, in *Decad. 3. lib. 10.* sic legendum est: *Quemadmodum ET in Gestis Oecumenicorum Conciliorum, ET in sacris Canonibus continetur.* Expressionem Blondi non solum probant Marcus Vigerius Cardinalis *in Decachordo Chorda X.*, Joannes Roffensis *in Art. 25. Contra Lutheranas assertiones*, Joannes Eckios *de Primatu Petri lib. 2. cap. 25.*, & Albertus Pighius *de Eccles. Hierarchia lib. 4. cap. ult.*; sed & aperte firmat textus Græcus in verbis: καθ' ὃν τρόπον καὶ ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων καὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς κανόσι διαλαμβάνεται. Id est: *Juxta eum modum, qui & in gestis Oecumenicorum Conciliorum, & in sacris Canonibus continetur.* Talis igitur est Romani Antistitis per universam Ecclesiam potestas, atque ita exercenda, *quemadmodum* tum *in gestis* Oecumenicorum *Conciliorum*, tum in sacris *Canonibus* (non vero uti in falsis Decretalibus) *continetur.* Scilicet repetita illa particula *&*, *&*, καὶ, καὶ, regendæ Ecclesiæ rationem definit, ac circumscribit, atque aliam quamlibet propositam excludit. Quod ipsum adhuc luculentius apparet ex mutuis Græcorum & Latinorum concertationibus, quæ Decreti sanctionem antecedunt, ejusque formæ ansam dederunt. Evacuatis his disputationibus, in duo finaliter puncta a Græcis & Latinis Patribus convenitur, eaque statuuntur: Primum, ut in asserendo Romani Pontificis Primatu *de dictis Sanctorum* (quod volebant & urgebant Romani) nulla fiat mentio: Alterum,

rum; ut summi Pontificis Primatus retineatur talis, qualis & in *Actis Conciliorum Oecumenicorum*, & in *sacris Canonibus* assertus reperitur. Porro Florentini Patres Oecumenicas Synodos septem priores intelligunt, siquidem hæc Florentina, quando primum ab Abrahamo Cretensi edita, & Clementis VII. Papæ privilegio munita est, se *octavam* Oecumenicam inscribat. Conferatur P. de Marca *de C. ℚ S. J. lib.* 3. *cap.* 8. *n.* 5. Natalis Alexander *Hist. Eccles. Tom.* 8. *pag.* 584. *edit. Paris.* His de se ipsis sat luculentis, tria adhuc momenta subjungenda veniunt: Primum: quod ipso agnoscente Bellarmino Lib. II. de Concil. cap. 13. *Concilium Florentinum non ita expresse hac definiverit:* Alterum, quod Patres Concilii Tridentini nullatenus crediderint, capitalem illam quæstionem, quam hic tractamus, quæque tam fervide in eodem Concilio agitata fuit, in Florentina Synodo favore Papæ fuisse decisam. Vid. supra *cap.* 1. §. 8. Tertium, quod in ead Tridentina Synodo a Gallis pernegatum fuerit, Florentino inter Generalia Concilia locum dandum esse; quippe quod *ex quibusdam Italis & quatuor solum Gracis Patribus* compositum fuit. *Florentinam sola Gallia pro Oecumenica unquam habuit*, inquit Didacus Payva in Defensione Trid. fidei Lib. I. pag. 179.

5.) Sicut *CONCILIUM TRIDENTINUM* studiose cavit, ne primariam illam de summi Pontificis authoritate quæstionem, cujus ansas toto cap. III. exposuimus, decideret, & Immediato Episcoporum juri præjudicium ferret, uti vidimus *cap. I.* §. 8. & porro videbimus *cap. VII.* §. 2., ita nihil eidem tribuit, quod superiorum Conciliorum hac in parte sanctionibus quidquam superaddat quemadmodum solide demonstrat Natalis Alexander *cit. Tom.* 8. *pag.* 654. *&* 692. Cæterum quæ ejusdem Concilii *Sess. XIV. de Pœnit. cap.* 7. de reservatione certorum graviorum criminum declarantur, ea generaliora sunt, nec exprimunt, a quo, & quibus gradibus, ac quoad quas partes, suprema hæc potestas Romano Præsuli in universa Ecclesia tradita fuerit; nihilque impedit, quominus credamus, reservandorum nonnullorum graviorum peccatorum potestatem ab Ecclesia, seu Concilio supremo, Pontifici permissam fuisse eadem ratione, qua illi tributa fuit facultas dispensandi in quibusdam constitutionibus Conciliorum; de quo vide infra *cap.* 7. §. 6. *n.* 6. Adde etiam *cap.* 6. §. 1. *n.* 5.

7.) Dum sic gravioribus argumentis, quæ a *Conciliorum* actis & decretis petuntur, solide satisfit, facile erit Lectori ex iisdem genuinis principiis satisfacere reliquis Transalpinorum objectionibus, ab authoritate *Patrum*, *Pontificum*, quin & enuntiatione nonnullorum *Imperatorum*, petitis. Negandum interim non est, quin continuus ille usus universalis Primatus Romani multis privatis, quin & ipsis summis Pontificibus, ansam dare potuerit credendi & scribendi, his universalem quandam ac propriam per totam Ecclesiam, & in singula ejus membra Episcopalem jurisdictionem competere. At hæc nihil possunt adversus institutum Christi, & veram Ecclesiæ œconomiam. Cum in Florentina Synodo Sess. XXV. de sancienda Romani Pontificis dignitate *per dicta sanctorum Patrum* ageretur, Græci Latinis restiterunt: *Hoc etiam*, addunt Acta, *non placuit Imperatori*, Orientis, qui, *AN SI QUIS*, *inquit*, *SANCTORUM IN EPISTOLA HONORET PAPAM, EXCIPIET HOC PRO PRIVILEGIO*? Itaque sepositis a definienda authoritate Papæ *Sanctorum dictis* Synodus ad *Oecomenicorum Conciliorum* gesta, & *sacros Canones*, se duntaxat recepit, ex quibus illa demum comprobetur.

8.) Ut nihil quod ad hanc materiam pertinet, relinquamus intactum, addimus formulam Professionis fidei a PIO IV. PP. præscriptam, & orbis Catholici reverentia consecratam, hoc tenore: *Agnosco Sanctam*, *Catholicam & Apostolicam Romanam Ecclesiam omnium Ecclesiarum matrem & magistram*; *Romanoque Pontifici B. Petri Apostolorum Principis successori*, *ac JEsu Christi Vicario veram obedientiam spondeo ac juro*. Quod ad verba *Sancta*, *Catholica & Apostolica ROMANÆ Ecclesia* attinet, illud lumen ac interpretationem accipit ex iis, quæ observavimus *cap. I.* §. 9. *n.* 1. *v. Utitur*. De qualitate *Matris* & *Magistræ* egimus *cap.* 3. §. 6. Quantum ad *Obedientiam* Rom. Pontifici debitam, constat imprimis, non omnem obedientiam supponere aut involvere ex opposito jurisdictionem. Hoc apparet in Patre, Hero, Magistro &c. Sic scripsit ad Innocentium IV. Papam Robertus Episcopus Lincolniensis apud Matthæum Paris. ad an. 1253. *Noverit Discretio vestra*, *quod mandatis Apostolicis AFFECTIONE FILIALI devote & reverenter OBEDIO*. *His quoque quæ mandatis Apostolicis adversantur*, *PATERNUM ZELANS HONOREM*, *adversor & obsto*. *Ad utrumque enim teneor ex divino mandato*. Et S. BERNARDUS Lib. III. de Considerat. ad Eugenium PP. cap. 1. *Numquid non & villa villico*, *& parvus dominus subjectus est pædagogo*? *Nec tamen villa ille*, *nec is sui domini dominus est*. *Ita & tu præsis ut provideas*, *ut* con-

consulas, ut procures, ut serves. Prasis ut prosis; prasis ut fidelis servus & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam. Ad quid? Ut des illis escam in tempore, hoc est, ut dispenses non imperes &c. Utcunque autem verba hujus Professionis, & in ea expressæ Obedientiæ accipiant Romani; non poterit male verti Episcopis, aliisque Presbyteris & Clericis, si eam intelligant ac jurent conformiter ad tenorem & mentem prælaudati Canonis Florentini, scilicet *juxta eum modum, qui in gestis œcumenicorum Conciliorum, & in sacris Canonibus continetur.* Archiepiscopos olim in receptione Pallii Rom. Pontifici non aliter obedientiam promisisse, quam *secundum Canones*, observat & probat Natalis Alexander *Hist. Eccles. Tom VI. pag.* 117.

9.) Editores novissimi Operum GREGORII M. Benedictini Congregationis S. Mauri *Tom. IV. pag.* 251. tradunt, ab eodem S. Gregorio sacram jurisdictionem per universam Ecclesiam exercitam fuisse, in Africa, Ægypto, Asia, inter ipsos Constantinopolitani Patriarchatus fines. Scilicet 1.) in causa Monachorum Isauriæ. *Lib. IX. Epist.* 59. *Lib.* 3. *Epist.* 53. *Lib.* 4. *Epist.* 32. 2.) Causam Petri Episcopi Africani Columbo in Numidia Episcopo judicandam committendo *Lib.* 6. *Epist.* 37. 3.) Similiter Ursicini Taurinæ civitatis Episcopi Syagrio Augustodunensi, nec non 4.) Januarii Malacitani Episcopi, alteriusque Præsulis, Stephani nuncupati, Joanni Defensori delegando. *Lib. IX. Epist.* 115. *Lib. XIII. Epist.* 45. 5.) Paulum in Africa Episcopum, a Gennadio Patricio accusatum (cum ipse, ut judicio Papæ se sisteret, Romam venisset, nec ex altera parte idonei accusatores comparerent) remittendo. *Lib.* 7. *Epist.* 2. Denique 6.) Joannis Episcopi primæ Justinianæ in Illyrico & Primatis ordinationem, petentibus id provinciæ Episcopis, confirmando, eundemque pallio donando. *Lib.* 2. *Epist.* 22. & 23. Verum re curatius inspecta dispareb it omnis idea jurisdictionis proprie dictæ ex his factis apparenter resultans.

Ad Primum. Cum quendam ex Monachis Isauriæ, sacerdotii dignitate insignem, in ecclesia Constantinopolitana fustibus cæsum fuisse GREGORIUS accepisset, scripsit semel atque iterum ad Joannem Patriarcham CP. ut criminis perpetrati veritatem exploraret. Illi dissimulanti, & facti ignorantiam affectanti, reposuit Gregorius: *Quid deterius esse potest, quam ut agantur talia adversus servos Dei, & ipse nescias qui praes es. Quæ ergo potest esse Pastoris excusatio, si lupus oves comedit, & pastor nescit?* His aliisque Pontifex Joannem ad saniora concilia revocare studens, eum hortatur ad observantiam Canonum qui episcopos Pastores esse volunt, non percussores: *Nova enim & inaudita*, inquit, *est ista prædicatio, qua verberibus exigit fidem. Si autem Canones non custoditis, & majorum vultis statuta convellere, non cognosco qui sitis.* Ad extremum suadet, ut emendato juvene totius mali artifice, rejectisque ejus consiliis, Monachos a se male habitos in suis ordinibus recipiat, eisque pacem præbeat. Sabiniano quoque suo apud Mauricium Imp. Legato præcepit, ut de eodem negotio Patriarcham sui officii admoneret. Illum statim non præbuisse aurem satis indicat alia Epistola ad Narsem Patricium, in qua *De causa*, inquit, *Presbyterorum, quæ cum fratre meo & Coepiscopo, viro reverendissimo Joanne Patriarcha agitur, ipsum, puto, adversarium patimur, quem asseris velle Canones custodire. Charitati autem tua breviter fateor, quia omni virtute & omni pondere eamdem causam auxiliante omnipotente Deo, exigere paratus sum. In qua si videro Sedi Apostolicæ Canones non servari, dabit Omnipotens Deus quid contra contemptores ejus faciam.* Vide Epistolas supra citatas. Sic sane potuit & debuit Rom. Pontifex vi Primitialis officii hortari Archiepiscopum CP. muneris sui pastoralis, cui deesse videbatur, & observantiæ Canonum; poterat etiam in casu certæ, scandalosæ, & perduranti prævaricationis, communionem cum eo rumpere, uti diximus *cap.* 3. §. 4. Et hoc sensu vere scripsit S. GREGORIUS *Lib.* 9. *Epist.* 59. Joanni Syracusano occasione Primatis Byzareni in Africa: *Si qua culpa in Episcopos invenitur, nescio qui ei (Sedi Apostolicæ) Episcopus subjectus non sit.* Attamen in continenti subjungit: *Cum vero culpa non exit, omnes secundum rationem humilitatis æquales sumus.*

Ad secundum. Remisit in cit. Epistola ad Columbum Numidiæ Episcopum GREGORIUS quendam petrum nomine, qui se Episcopum fuisse asserebat, atque causæ suæ remedium a Gregorio postulaverat, ut *si servet quidquid justum canonicumque fuerit, quatenus & rectitudinis vigor a vobis omnibus impleatur, & causa ipsius secundum Dei timorem, & ECCLESIÆ videantur REGULAS judicata.* In quo recursu quid amplius pro jure & jurisdictione Rom. Pontificis habeatur, quam in illo SS. Anastasii, Joannis Chrysostomi & aliorum, de quo infra §. 8., equidem non video: imo minus.

Ad tertium. Scripsit ea Epistola ad Syagrium Augustodunensem Episcopum GREGORIUS, ut Segusienses Taurinensis diœceseos parochias (quas Guntramnus Rex, postquam

 eum

eum tractum suis ditionibus adjecerat, Taurinensi Episcopo deinceps subesse noluit, sed ad novum Mauriennæ Episcopatum referri jussit; eo quod Taurinum in potestate Longobardorum adhuc esset) illi restitui faciat, his eum verbis interpellans: *Præ cæteris fraternitatis tuæ sollicitudo pro nostra commendatione, ac divinæ considerationis intuitu, in ejus se enixius defensione impendat, & a suis illum amplius contra rationem remotum esse parochiis non permittat; sed tam per se, quam supplicando præcellentissimis Regibus, quos nos in nullo credimus contristare, id peragat, ut & hoc quod male factum est, corrigatur, & quæ violenter oblata sunt, veritate patrocinante reddantur.* In his omnibus adhuc minus apparet quidquam, quod arctissimo Primatis, pro bono & pace Ecclesiæ, ut decet, solliciti, fines transgrediatur.

Ad quartum. Habet causa Januarii Malacitani Episcopi aliquid speciale, quod in *Exemplo legis Joanni Defensori eunti in Spaniam*, Gregorianæ Epistolæ, de qua agitur, subjuncto, sic exprimitur: *Contra hæc si dictum fuerit, quia nec Metropolitanam habuit nec Patriarcham, dicendum est, quia a Sede Apostolica, quæ omnium Ecclesiarum Caput est, causa hæc audienda ac dirimenda fuerat, sicut & prædictus Episcopus petiisse dignoscitur, qui Episcopos alieni Concilii habuit omnino suspectos.*

Ad quintum. Ex Epistola 2. Libri VII. ad Columbum Antistitem Numidiæ scripta, videmus equidem, Paulum quendam Episcopum Romam venisse, ad se purgandum super quibusdam imputatis, non comparentibus autem idoneis adversus illum auctoribus, sine ulteriore causæ discussione ac judicio remissum esse. Sed quis inde inferet adversum ea, quæ *cap.* 4. §. 8. & 11. evidenter demonstramus, ad jura & jurisdictionem Romani Pontificis tum pertinuisse, Episcoporum causas Romam promiscue evocare, ibidemque agere & definire?

Ad sextum. Notum est, nullam esse regionem exteram, in quam tantum authoritatis sibi tribuerint summi Pontifices ac in Illyricum. Non mirum ergo, si nonnulla ibidem extent Romanæ potestatis exempla, quæ alibi frustra quæsieris. In citata hic Epistola 23. scribit Joanni Pontifex: *Pallium pro more transmisimus, & vices vos Apostolicæ Sedis agere interata innovatione decernimus &c.* De hoc agimus Cap. IV. §. 1. n. 2. Porro ex confirmatione Episcopi primæ Justinianæ deducat quisquis volet, eo jam ævo in more fuisse, electionum & ordinationum Episcopalium confirmationem a Papa petere. Vid. *cit. cap.* 4. §. 3. & 4.

Hæc singulatim & paulo uberius dilucidare fuit operæ pretium: tum ut facilius intelligeretur, veris his monumentis (quæ sibi solis relicta nec universalem monarchiam, nec jurisdictionis proprie talem evincunt) falsa Isidori quodammodo fulciri, & aliqua similitudinis specie sustineri potuisse: tum ut aliis ejusmodi exemplis, in antiquitate forte obvenientibus, congrua interpretatione succurri valeat.

§. V.

Romano Pontifici ex natura & jure Primatus non competit jus Appellationum ex omnibus totius Ecclesiæ partibus.
Genuinus sensus Sardicensium Canonum exponitur.

Qui summo Pontifici originariam & propriam jurisdictionem verumque imperium in omnes Ecclesiæ Provincias & singulos fideles tribuunt, ii magnum suæ sententiæ pondus collocant *in jure Appellationis* eidem ex *omnibus* Christiani orbis *partibus* competente. Facit id præprimis BENEDICTUS XIV. Pont. Max. glor. mem. in suo Tractatu *de Synodo diœcesana Lib. 4. cap. 5. n. 1.* ubi: „ Est ejusmodi appellationum jus adeo necessario connexum cum Romani Pontificis in universam Ecclesiam jurisdictionis primatu, ut nemo „ possit illud in controversiam adducere, nisi & hunc velit perfracte inficiari: Etenim „ cum Primatus prærogativa Romanus Pontifex sit supremus in Ecclesia judex, cuique „ datur per appellationem ipsius implorare tuitionem: ab inferioris quippe sententia superioris tribunal adire, omnibus concessum esse, ipsa naturalis æquitas dictat & persuadet." At vereor, ne doctissimus Pontifex suam sententiam potius ex præconceptu Monarchico deprompserit, quam ex antiquis verisque monumentis Ecclesiarum. Sane Justinianus Imp. quando *Nov. CXXIII. cap.* 22. omnes judiciorum Ecclesiasticorum instantias, scilicet *Episcopo* cum sua Synodo, *Metropolitani* & congregati cum eo provincialis Concilii, demum *Patriarchæ* seu *Primatis* recenset, & de hoc in fine addit: *nulla parte ejus sen-*

sententia contradicere valente; ne verbum de Romani Pontificis judicio memorans, hoc manifeste a serie *ordinariarum* instantiarum & appellationis excludit. Idem colligitur ex Concilio Francofordiensi anno 794. *Can.* 6. in Jacobi Sirmondi *Concil. Gall. Tom. III.*

Quia assertum hoc jus appellationum ab omnibus mundi partibus recipiendarum, præcipuum suum fundamentum trahit a *SARDICENSI Synodo*, convenit ejus dispositionem & mentem hic curatius scrutari; quo facto apparebit, *adjectitium esse privilegium*, memorata Synodo primo Episcopo tributum, originarie & ex natura Primatus Apostolici eidem non competens, sed ne indolem quidem genuinæ appellationis habens, proinde prætensum illum primatum jurisdictionis proprie dictæ destruens potius, quam sustinens.

Scilicet præter antiquum judiciorum Ecclesiasticorum morem, Conciliis *Nicæno & Antiocheno* definitum, amplius aliquid a Sardicensi Synodo ordinatum fuit, Romanoque Pontifici attributus honos, cum authoritate conjunctus, quem nec ex jure Divino, nec ab antiquiore lege Ecclesiastica obtinuerat. Nimirum ejusdem Concilii Can. III. & V., præeunte Osio Episcopo Hispano, Patribus placuit, ut Provincialis Synodi judicium, in Episcopum latum, renovari queat, si ita videatur Præsuli Romano, ad quem permittitur Episcopo damnato confugere, non quidem eo fine & affectu, ut ejus causa Romæ judicetur, sed tantum, ubi ibidem inquiratur, num causa talis sit, quæ novum examen desideret. Si itaque Romanus Pontifex intellexerit, causam in provincia non satis examinatam fuisse, concedunt ei Patres Concilii, ut præter Episcopos Provinciæ, in qua causa judicata est, ex finitimis Provinciis cognitores tribuat, qui causam denuo excutiant, data insuper Romano Antistiti facultate, ut, quatenus velit, ad posterius illud judicium etiam Legatos *de latere* suo mittat; si vero Papa perspexerit, causam non esse talem, quæ retractari debeat, firmum manebit Provinciæ judicium. Probatæ huic Osii propositioni, mox addidit GAUDENTIUS Episcopus appendicem, quam Patres Sardicenses pariter probarunt, scilicet, ut interim, dum Romæ deliberatur, num causa Episcopi depositi iterum sub examen revocanda sit, nullus in ejus locum substituatur.

Ex curata Canonum, quibus hæc stabiliuntur, ponderatione, binæ hæ propositiones & veritates pullulant: Primo. Novum quid & ante insuetum hic introduci. Secundo. Non concedi simpliciter provocationem ad Romanum Pontificem, nec potestatem ei fieri definitive judicandi de causa Episcopi in Provincia damnati, sed tantum quandam decernendæ revisionis authoritatem ipsi tribui.

1.) Primum satis apparet ex verbis Osii proponentis: *Si vestra*, inquit, *Dilectioni videtur, Petri memoriam honoremus*; Nimirum dum proponit *a*) an placeat Patribus in hoc *memoriam B. Petri honorare*, cupit hunc honorem Romano Pontifici *deferri*: non jus aliquod præexistens Romanæ Sedi *conservari*. Addit *b*) *si vestra Dilectioni videatur*: id est, si vobis propositio & consilium meum arrideant, Petri memoriam honoremus. Hæc verba ad ipsum Petri Primatum, aut jus aliquod ei *per se* cohærens referri non possunt, quippe quæ a Synodi arbitrio minime dependebant; proinde necessario ad separatum aliquod privilegium spectant, quod Patres successori Petri ex causa mox recensenda adjicere meditabantur. *c*) Adeo autem verum est, istam Osii propositionem novam fuisse, ut mox Gaudentius Episcopus ei aliquid adjiciendum censuerit; scilicet: *Necesse est adjici huic sententiæ, quam sincera dilectione plenam protulisti, ut si quis Episcopus fuerit depositus &c.* Unde luculenter apparet, disciplinam istam, quæ ab Osio Episcopo Cordubensi, Occidentalium Coriphæo, proponebatur, necdum in usu fuisse. Porro ad proponendam & faciendam *novam hanc disciplinam* motus est Osius per judicia ab Orientalibus. Ariana lue infectis, in Athanasium & Marcellum lata, quæ Sardicensis Synodus resciderat, & quibus similia alio merito timebantur. Cum enim illi sic damnati, ad Julium Papam confugissent, ab eo in communionem recepti, atque in dicta Synodo, ad instantiam Julii convocata, absoluti fuerunt. Itaque ut Episcopis, ita injuste damnatis, aliquis purgationis locus relinqueretur, optimum visum est, si cui a Concilio facultas daretur dignoscendi, *utrum, & quando, renovationi judicii locus esse deberet, vel non* ne Judicia Ecclesiastica hæreticorum aut impiorum quorundam artibus & proterviæ paterent sine omni remedio. Cum vero nemo esset, qui hoc munere potius honorandus videretur, quam Romanus Episcopus, inter omnes Primatum obtinens, & in quo B. Petri memoria honorari possit, hinc Osius, qui causam sociorum Athanasii in Occidentem trahere avebat, Synodo proposuit, num placeret, ut præfato modo, id est, præliminaris cujusdam cognitionis delatione, *honoretur memoria S. Petri*.

2.) Dixi *præliminaris cujusdam cognitionis* delatione: nam facultatem judicandi causas appel-

appellationum interpositarum ab Episcopis, damnatis a Synodo provinciali, Patres Sardicenses Romano Pontifici minime attribuerunt. Siquidem *a*) juxta Canonem III. Episcopus *damnatus*, *se bonam causam habere* putans, illud unum sperare potest, *ut iterum Concilium renovetur*. Huic revisorio judicio eosdem Episcopos Provinciæ, qui primitus judicaverunt, iterum intervenire observavit Hincmarus in Epistola ad Joannem PP. VIII. nomine Caroli Calvi scripta *cap.* 9. *b*) Scribitur Romano Pontifici, ut ipse videat, num æquum sit judicium renovari. *c*) Si ille existimaverit, judicium esse renovandum, non ipse judicat causam, sed dat judices, ibi: *Et si judicaverit, esse renovandum, det judices.* eod. Can. III. *d*) Judices ita dati neque Romani sunt, neque Roma judicant; sed *si* Pontifex *justum putaverit, ut renovetur judicium, vel discussionis examen, scribere dignetur his Episcopis, qui in finitima & propinqua Provincia sunt, ut ipsi diligenter omnia* (in Provincia) *requirant, & juxta veritatis fidem definiant*. Can. V. *e*) Adeo autem verum est, summum Pontificem non habuisse, nec per Canones Sardicenses obtinuisse jus causæ Romæ definiendæ, ut ad summum illi concedatur facultas, mittendi Legatum ad secundum judicium in Provincia agendum, eod. Can. V. *f*) Non inquirit in præliminari suo judicio Papa de *internis meritis causa*, an scilicet male vel bene judicatum fuerit, sed *utrum causa talis sit, qua iterum sub incude revocari debeat*: nec confirmat judicium Provincialis Synodi rescindendo appellationem, sed tantum, ut habet Canon III. *si probaverit talem causam esse, ut non refricentur, qua dicta sunt, qua decreverit, confirmata erunt. g*) Itaque Papa non dignoscit, num damnatus nocens sit necne, sed utrum in sententia adversus ipsum lata servata sit forma judicii, an non? an per vim extorta, aut ex odio vel gratia profecta sit? utrum denique causa satis fuerit examinata & discussa? Sicque in effectu Pontifex latum in Provincia judicium non infirmat, sed pro re nata aliud judicium & novum examen indicit. Exempla talium informium judiciorum dabimus infra §. 8. *h*) Norunt omnes, quantum sit discrimen inter *remedium talis revisionis*, & *jus admittenda appellationis*, quorum posterius integram causæ cognitionem transfert ad judicem superiorem, ut litem *in suo tribunali* excutiat & definiat; nihil autem simile est in privilegio quod a Sardicensi Synodo Papæ tribuitur. *i*) Denique veræ appellationis ordinarius effectus est, ut vim sententiæ suspendat; nostra econtra species provocationis ad Romanum Pontificem non omnino suspendit prius judicium, manet enim *depositus Episcopus*, etiamsi Papa revisionem decernendam putaverit; solummodo ex adjecta Gaudentii Episcopi sententia, quæ concilio probata est, *nullus interim in ejus locum ordinatur*, ne si quis actu ordinatus fuisset, & postea causa amoti Præsulis retractanda decerneretur, inde tumultus nasceretur, cum Episcopus modo ordinatus loco cedere nollet.

3.) Itaque valde impropric *appellandi* voce in hac materia utitur Canon V. Sardicensis Latini idiomatis; accuratior hic in parte est textus Græcus, qui *VELUTI appellantem* dicit Espicopum in Provincia condemnatum, dum sic ad Romanæ Ecclesiæ Antistitem confugit. Ex quo videntur Præsules istud appellationis *vero* nomine non esse dignati, quod his aliis verbis sæpius exprimunt: *Renovare examen*; *renovare judicium*; *refricare qua acta sunt*; *confugere ad Episcopum Romanum*; *causam iterum audiri*. Quamobrem cum Osius ait Can. VII. *Si appellaverit*, non addit, ad *Romanum Episcopum*; sed subauditum vult potius: *aliud judicium*; subjicit vero statim: *Et confugerit ad Romanum Episcopum*: ut nimirum aliud judicium impetret secundum Synodi Decretum. Attamen inde evenit, ut sequens ætas existimaverit, in his Canonibus intelligi de *vera appellatione*, juxta propriam & legitimam hujus vocis significationem; quod recte observavit P. de Marca *de C. S. & J. Lib.* 3. *cap.* 3. *n.* 6. addens, Sardicensibus his Canonibus deberi primam originem juris Sedis Romanæ quoad judicia Canonica Episcoporum.

4.) Insinuavimus, huic recursui ad Romanum Pontificem non adhærere *effectum suspensivum* sententiæ a Concilio Provinciali adversus Episcopum appellantem latæ. Palmare hujus rei exemplum habemus in causa Hincmari Episcopi Laudunensis circa annum 865., in qua Episcopi provinciæ Rhemensis Hadriano II. Papæ, ad quem Hincmarus appellaverat, scribunt: „ Si forte, quod non putamus, visum vobis necessario fuerit, ut secundum Sardicenses Canones renovatis judicium, & detis judices, scribendo Episcopis, „ qui in finitimis & vicinis provinciis sunt, ut & ipsi diligenter omnia requirant, & „ juxta fidem veritatis definiant: vel si decreveritis mittere a latere vestro habentes au„ thoritatem vestram, qui cum Episcopis judicent, *eo gradu adhuc non restituto*, sicu„ sacri Sardicenses Canones præcipiunt, non abnuimus. " Labbe *Concil. Tom.* 8. *col.* 1656.

5.) Interim nova hæc Judiciorum Ecclesiasticorum forma non per omnia placuit Afris, qui

qui e Synodo sua *CARTHAGINENSI*, circa annum 425. celebrata, Cœlestino Papæ scribunt, non solum ut Presbyterorum aliorumque Clericorum improba refugia seu appellationes (quæ tunc modo haud infrequentes fuisse intelligitur) repellat, sed etiam ne de latere suo mittat, qui appellantium Episcoporum causam recognoscant. Verba Epistolæ apud Harduinum *Tom. I. col.* 950. hæc sunt: „ Præsbyterorum quoque & sequentium Cle„ ricorum improba refugia, sicut te dignum est, repellat Sanctitas tua: quia & nulla „ Patrum definitione hoc Ecclesiæ derogatum est Africanæ, & decreta Nicænæ sive in„ ferioris gradus Clericos, sive ipsos Episcopos suis Metropolitanis apertissime commise„ runt. Prudentissime enim justissimeque viderunt, quæcumque negotia in suis locis, ubi „ orta sunt definienda, nec unicuique providentiæ gratiam sancti Spiritus defuturam, „ qua æquitas a Christi Sacerdotibus & prudenter videatur, & constantissime teneatur: „ maxime quia unicuique concessum est, si judicio offensus fuerit Cognitorum, ad Con„ cilia suæ provinciæ, vel etiam *Universale* provocare. " Ubi notandum quod per Concilium *Universale* hic appelletur quod ex deputatis omnium provinciarum Africæ coadunatum est. Cum hac Epistola Synodali Africanorum conjungenda alia eorundem de 31. Maji an. 419. ad Bonifacium I. PP. apud Harduinum cit. Tom. I. col. 942. ubi: *De tua poscimus Sanctitate, ut, quemadmodum ea apud Nicæam a Patribus acta & constituta sunt, sic ea a nobis facias custodiri, & ibi apud vos ista, quæ in Commonitorio attulerunt, faciat exerceri, id est:* „ *Si Episcopus accusatus fuerit &c.* " Hic sequuntur verba Canonis 7. Concilii Sardicensis. Tum sic prosequuntur Patres Africæ. *Hæc utique usque ad Adventum, donec authentica Nicæni Concilii afferantur exempla, verissimorum exemplariorum Nicæni Concilii inserta gestis sunt, quæ si ibi, quemadmodum constituta, sunt & quemadmodum ipso quod apud nos fratres ex Apostolica Sede directi allegaverunt Commonitorio, continentur, eoque ordine vel apud vos in Italia custodirentur, nullo modo nos talia, qualia commemorare jam nolumus, vel tolerare cogeremur, vel intolerabilia pateremur. Sed credimus adjuvante misericordia Domini Dei nostri, quod tua Sanctitate Romana Ecclesia præsidente, non sumus jam istum typhum passuri; & servabuntur erga nos, quæ urbis etiam non differentibus custodiri debeant cum fraterna charitate, quæ secundum sapientiam atque justitiam, quam tibi donavit Altissimus, etiam ipse perspicis esse servanda, nisi forte aliter se habeant Canones Concilii Nicæni &c.* Pro horum meliore intellectu non prætermittendum, *Nicænorum* Canonum nomine hic *Sardicenses* intelligi. Conf. Concilium Milevitanum *Can.* 22. & Codicem Canonum Afric. *a cap.* 135. *ad* 138. Plura vide in Zegeri van Espen Commentario in Canones, *Dissert. in Synodos Africanas* §. 10. *pag.* 292. *& seqq. edit. Colon. an.* 1755.

§. VI.

Provida & cauta fuit Canonum Sardicensium ordinatio.
Nec tamen omnibus locis congrua, hinc nec ubique recepta.
Illam falsæ Decretales in infinitum extenderunt,
Magno Disciplinæ Ecclesiasticæ detrimento, & justitiæ dispendio, in hodiernum usque diem perdurante.

A natura insitum est omnibus hominibus, ut cum iniquius secum actum esse putant, ad eos confugiant, qui aliquam authoritatem habent, & apud quos aliquid gratiæ sperare possunt. Hinc videmus multos a Synodis damnatos non solum *ad Romanum Pontificem*, sed nonnunquam *ad Imperatores*, aliquando *ad alias Sedes*, & sæpius ad *majores Synodos* confugisse. Deinde licet innumeris Canonibus esset vetitum, ne quis excommunicatum in communionem susciperet; attamen ubi perspicuum erat, aliquem innocentem per vim, vel per gratiam, aut omissa legitima judicandi forma, damnatum esse, haud difficulter ab aliis Episcopis in communionem suscipiebatur. In his circumstantiis conveniebat certum modum statui ac determinari, ne illis, qui se ita gravatos existimarent, in infinitum vagari permitteretur. Hoc eo modo præstitere Patres Sardicenses, quem superiore §. exposuimus. At quia etiam Conciliorum statuta ibi non obligant, ubi propter incovenientias, inde certis in locis resultantes, non recipiuntur, uti probavimus supra §. 2. *n.* 6., hinc Sardicensis ordinati in Oriente & in Africa vix ullum usum fuisse, qui eidem data opportunitate contradictum esse, deprehenditur. Vid. §. *præced. n.* 5. Add. §. *seq. n.* 2.

Interim hæc dederunt campum Isidoro falsario zelum suum pro Romana Curia exercendi: imprimis quidem interpolando textum Synodi Sardicensis, uti vidimus *cap.* 3. §. 9. *n.* 7. Deinde, quod in eadem Synodo in & pro solis causis *Episcoporum* permissum fuit, ex-

extendendo ad quascunque causas & quoscunque judices: *Si quis vestrum*, ait, *pulsatus fuerit aliqua adversitate, licenter hanc Sanctam & Apostolicam Sedem appellet, & ad eam quasi ad Caput suffugium habeat, ne ipse innocens damnetur, aut Ecclesia sua detrimentum patiatur*. Ita ex supposititia Epistola Sixti I. *Caus.* 2. *Can.* 4. *Quæst.* 8. Et *Can.* 8. ex Epistola Zepherini: *Ad Romanam Ecclesiam AB OMNIBUS, maxime tamen ad oppressis, appellandum est, & concurrendum quasi ad Matrem, ut ejus uberibus nutriantur, auctoritate defendantur, & a suis oppressoribus reserventur: quia non potest, nec debet mater oblivisci filium suum* &c.

1.) Claudius Fleury ex fide & veritate Historiæ suæ Ecclesiasticæ disserit, quando *Discursu* 4. *n.* 5. hæc scribit: „ Une de plus grandes playes, quæ *les fausses Decretales* „ ayent fait à la discipline de l'Eglise, c'est d'avoir étendu à l'infini les appellations „ au Pape. Il paroit, que le faussaire avoit cet article fort à cœur, par le soin qu'il „ a pris de répandre par tout son ouvrage la maxime que non-seulement *tout Evéque*, „ mais *tout Prêtre*, & en general *toute personne*, qui se voit vexée, peut *en toute occasion* „ appeller directement au Pape. Il a fait parler sur ce sujet jusqu' à neuf Papes, Ana„ clet, les deux Sixtes, premier & second, Fabien, Corneille, Victor, Zephyrin, Mar„ cel, & Jules. (a) Mais S Cyprien, qui vivoit du tems de S. Fabien & de S. Corneille, „ ne s'est pas seulement oppoté aux appellations, il a encore montré les raisons solides „ de n'y pas deferer; & du tems de S. Augustin l'Eglise d'Afrique ne les recevoit poine „ encore, comme il paroit par la lettre du Concile tenu en 426. au Pape Celestin. En„ fin jusqu'au neuviéme siécle on voit peu d'exemples de ces appellations en vertu du „ Concile de Sardique: si ce n'est, comme je l'ay dit, de la part des Evêques des grands „ siéges, qui n'avoient point d'autre superieur, que le Pape. Mais depuis que les faus„ ses Decretales furent connues, on ne vit plus qu'appellations par toute l'Eglise latine. „ Hincmar mieux instruit, que les autres de l'ancienne discipline s'opposa vigoureuse„ ment à cette nouveauté.

2.) Est hæc constans modernorum & eruditissimorum Galliæ Canonistarum traditio, e quibus etiam Hericourtium hic juvat audire. Is in Tractau *les Loix Ecclesiastiques de France dans leur ordre naturel Part. I. cap.* 23. sequentia profert: „ Le Concile de Nicée „ permet à ceux qui se croyent excommuniés injustement par leur Evêque, de se plain„ dre au Concile de la province de la sentence prononcée contre eux, mais le même „ Concile ajoûte, que toute affaire, de quelque nature qu'elle soit, sera terminée dans „ la Province. Ainsi dans le commencement du quatriéme siécle, il n'y avoit d'appel „ que de l'Evêque au Concile Provincial. & le Concile jugeoit souverainement. Dans „ le Concile *de Sardique*, on permit aux Evêques vexée par leurs Comprovinciaux de s' „ adresser au Pape, qui pouvoit fair examiner l'affaire de nouveau dans une assemblée „ d'Evêques plus nombreuse que celle, qui les avoit condamnez. Tout le monde sçait, „ combien l'Eglise d'Afrique s'opposa à ces appellations d'outre-mer, & il n'y a person„ ne de ceux, qui étudient la Discipline Ecclesiastique, qui n'ait lû la lettre que cette „ Eglise écrivit du tems de S. Augustin au Pape S. Celestin. L'Eglise *Gallicane* ne con„ serva point son ancien droit avec moins de zele, que *celle d'Afrique*. Nous voyons „ plusieurs Evêques de Gaules condamnés dans le quatriéme siécle par le Concile de „ leur Province sans qu'ils se soient addressés au Pape, pour faire rétracter les juge„ ments prononcés contre eux. C'est ce que soûtint saint Hilaire dans la dispute, qu' „ il eut avec le Pape S. Leon. Dans la suite, on ceda au Pape le droit de connoitre „ par appel des causes des Evêques, & des autres affaires les plus importantes. Un „ droit nouveau, qui s'établit, quoiqu'avec opposition, en attire souvent un autre après „ lui. Outre l'appel *des Evêques*, on admit à Rome celui *des particuliers*, qui sont bien„ aises de trouver un juge superieur, auquel ils puissent s'adresser, soit parce qu'ils „ croyent avoir été mal condamnez, soit parce qu'ils esperent d'avoir plus de faveur „ auprès de ceux, qui examineront leur affaire de nouveau. Les fausses Decretales „ ne servirent pas peu à établir ce droit d'appel pour les affaires legeres .... Le „ Concile de Bale prit quelques mesures pour reprimer ces abus &c." Tantum abest, ut quæ a Sardicensi Synodo in honorem sedis Apostolicæ ordinata sunt, *ex Jure Divino* immediate promanere, aut Romano Primatui *essentialiter adhærere* censere debeant. Adde §. *seq. n.* 2.

3.) Quam horrendas inconvenientias post se trahant promiscuæ illæ appellationes ad Ro-

(a) Epist. 59. pag. 265.

Romanam Curiam, intelligimus ex S. BERNARDO, qui Lib. III. de Confiderat. cap. 2. ad Eugenium Papam talia refert: *Quantos novimus appellasse pulsatos, quo interim liceret, quod numquam licet? Nonnullis etiam, quoad vixerunt, licuisse appellationis suffragio nefaria scimus, verbi gratia, incestum, adulterium. Quale est hoc, turpitudini patrocinari: quod vel maxime formidari a turpibus oportebat? Quousque murmur universa terra aut dissimulas, aut non advertis? Quousque dormitas? Quousque non evigilat consideratio tua ad tantam Appellationum confusionem atque abusionem? Præter jus & fas, præter morem & ordinem fiunt. Non locus, non modus, non tempus, non causa discernitur, aut persona. Præsumuntur leviter passim, plerumque & nequiter. Volentes malignare, nonne his potissimum terreri solebant? Nunc terrori ipsi ex his magis fiunt, atque id bonis Antidotum versum in venenum. Non mutatio dexteræ Excelsi hæc.*

Appellantur boni a malis, ut non faciant bona: & supersedent a voce tonitrui tui formidantes. Denique appellantur Episcopi, ne illicita audeant matrimonia solvere vel prohibere. Appellantur, ne rapinas, ne furta, ne sacrilegia, & quæ ejusmodi sunt, punire ullatenus vel cohibere præsumant. Appellantur, ne indignas & infames personas a sacris officiis beneficiisque repellere seu amovere queant. Quod tu invenis remedium morbo huic, ne quod repertum ad remedium fuit, reperiatur ad mortem? .... Tuum est considerare, non meum commentari istud. Et cur, inquis, male appellati non veniunt ostensuri suam innocentiam, malitiam convicturi? Dico quod dicere ad hæc solent: NOLUMUS VEXARI FRUSTRA. IN CURIA ESSE. QUI PROCLIVIUS FAVEANT APPELLANTIBUS, FOVEANT APPELLATIONES. CESSURIS ROMÆ, DOMI CEDERE SATIUS. Ædem querelæ a tot sæculis in hunc usque diem perdurant. Adde ejusdem S. BERNARDI Epistolam 178. & binas sequentes.

4.) Bernardo juvat jungere Conradum Uspergensem, illi fere coævum. Is *in Chron. pag.* 307. sequentia memorat: „ Vix remansit aliquis Episcopatus, sive dignitas ecclesiastica, vel etiam parochialis ecclesia, quæ non fieret litigiosa, & Romam deduceretur ipsa causa, sed non manu vacua. Gaude mater nostra Roma, quoniam aperiuntur cataractæ thesaurorum in terra, ut ad te confluant rivi & aggeres nummorum in magna copia. Lætare super iniquitate filiorum hominum, quoniam in compensationem tantorum malorum datur tibi pretium. Iucundare super adjutrice tua discordia, quia erupuit de puteo infernalis abyssi, ut accumulentur tibi multa pecuniarum proemia. Ad te trahit homines non ipsorum devotio aut pura conscientia, sed scelerum multiplicum perpetratio, & litium decisio pretio comparata.

5. Circa eadem tempora contra eundem appellationum abusum & Episcopalis authoritatis depressionem Hisdebertus Archiepiscopus Turonensis *Epist. 82. ad Honorium II. Pont. Max.* ita scribit: „ Quaslibet appellationes in Romana vigere & suscipi Ecclesia, eis Amplius es auditum non est, nec in sacris traditum Institutis. Quod si forte hujusmodi emersit novitas, ut placeat omnem indifferenter admittere appellationem, Pontificalis censura peribit, & omnino conteretur Ecclesiasticæ robur disciplinæ. Quis enim raptor ad solam anathematis comminationem non statim appellabit? Quis Clericus aut Presbyter, frustratoriæ appellationis refugio non putrebit, aut etiam sepelietur in stercore suo? Quis Episcopus in promptu, non omnem dico, sed aliquam ulcisci inobedientiam? Ejus virgam quævis appellatio quassabit, solvet constantiam, severitatem emolliet, adducens & illi silentium, & reis impunitatem delictorum .... Dilatione nempe censuræ facinora fovebuntur, & veniet in profundum iniquitatis impune deliquentes &c.

6.) Nemo sibi persuadeat, has querelas, peræque justas, atque amaras, *modum* tantum appellationum tangere, non autem earum *substantiam*, ab eo autem tempore illis modorum vitiis finem positum esse, tum per varias Concilii Tridentini sanctiones, tum per plures subsecutas Romanorum Pontificum Constitutiones, signanter CLEMENTIS VIII. GREGORII XV. URBANI VIII. BENEDICTI XIII. &, quæ harum omnium summam complectitur BENEDICTI XIV. data 3. Cal. Aprilis an. 1742. Verum omnibus his & singulis Ordinationibus aliud non cavetur, quam ut frivolis appellationibus a gravaminibus *extrajudicialibus*, per Episcopos pastorali suo munere fungentes prætense illatis, occuratur; ut primum autem negotium ejus naturæ est, ut *judicialiter* tractandum, aut saltem ita tractatum coram Ordinario fuerit, juxta Jurisprudentiam Romanam ex omnibus mundi partibus, in quibuscunque causis, & ab omnibus personis, in via appellationis, Romam ambulandum est, omnesque illæ inconvenientiæ, tam *publica*, quam *privata*, tanquam *naturales comites* hujus provocationis, exhauriendæ sunt, quarum partem recensent Bernardus,

dus, Hildebertus, Ufpergenfis, Fleurius, & alii; aut caufa, fæpe cum publico difpendio, in medio relinquenda.

7.) Fatentur, quos jam laudavimus, fummi Pontifices, fæpe ad eorum thronum ab Epifcopis deferri de Romanis appellationibus querelas. BENEDICTUS XIV. fub initium citatæ fuæ Conftitutionis anni 1742. afferit, has *querelas inanes effe, nec ulli innixas fundamento, utpote ex hac unica re caufam & originem habentes, quod inferioribus grave fit obedientiæ ac fubjectionis jugum erga majora tribunalia, ipfifque nimis difpliceat, fibi fubducti appellationis beneficio fuccurri*. Sic exiftimatur, aut faltem afferitur Romæ; fed folidius cogitatur extra Italiam, ubi ideo hæ appellationes refugiunt, quia repugnant facris Canonibus, æquitati, prudentiæ & politiæ Chriftiano-Catholicæ, bono difciplinæ Ecclefiafticæ, juribus regnorum, evertunt fortunas privatorum; & procurant delinquentibus impunitatem. His adde, quod Romani parum, aut plane non attendant ad jura particularia provinciarum, e quibus lites ad Curiam deferuntur. Vid. *cap.* 3. §. 11. *cap.* 5. §. 3. *n.* 7. *cap.* 8. §. 4. *n.* 9. *cap.* 8. §. 9. *n.* 4. *cap.* 9. §. 2. *n.* 2. 4. *& feqq.*

§. VII.

Summorum Pontificum Gelafii & Nicolai I. Epiftola, qua favere Romanarum appellationum folent allegari, explicantur.

BENEDICTUS Papa XIV. loco fub initium §. 5. *hoc Cap.* citato ad fuftinendam prætenfam illam connexionem juris recipiendarum & finiendarum appellationum cum Rom. Pontificis Primatu, duas fummorum pontificum authoritates profert: primam GELASII in Epiftola anno 495. 1. Febr. ad Epifcopos Dardaniæ fcripta apud Harduinum Concil. Tom. II. col. 909. ubi: *Cuncta per mundum novit Ecclefia, quoniam quorumlibet fententiis ligata Pontificum, fedes B. Petri Apoftoli jus habeat refolvendi: utpote quod de omni Ecclefia fas habeat judicandi, neque cuiquam de ejus liceat judicare judicio: fiquidem ad illam de qualibet mundi parte Canones appellari voluerint, ab illo autem nemo fit appellare permiffus*. Hanc Gelafii authoritatem reperit & allegat NICOLAUS I. Epift. 8. ad Michaelem Imp. Harduini Tom. V. col. 167. inquiens: *Pater profecto, fedis Apoftolica, cujus authoritate major non eft, judicium a nemine fore retractandum, neque cuiquam de ejus liceat judicare judicio; fiquidem ad illam de qualibet mundi parte Canones appellari voluerunt, ad illa autem nemo fit appellare permiffus.* Verum quod fcripfit Gelafius, *CANONES voluiffe*, ut ad Petri fedem de qualibet mundi parte appellaretur, id aperte ad Canones *Sardicenfes* pertinet, proinde ex præmiffis interpretationem accipit. Quod addidit: Romanum Pontificem *de omni Ecclefia fas habere judicandi; neque cuiquam licere de ejus judicare judicio*, id quoad priorem partem in materia fidei (de qua in Epiftola agitur) fuo modo verum eft, circa *præliminare* aliquod judicium, refervata femper univerfali Synodo fua ampliore authoritate. In altera vero fuæ propofitionis parte, non loquitur Gelafius de *Synodo* aliqua, quacunque demum, fed de *fingularibus* Epifcopis, uti apparet ex voce *Cuiquam*; horum quippe *nulli in particulari* competit jus reformandi fententiam fummi Pontificis. Confirmat id fcopus Epiftolæ, in qua contra illos agitur, qui nomen Acacii retinere volebant in dypthicis, id eft, adverfus *fingulares* Epifcopos.

1.) Plura fpeciofa verba exhibet Gelafiana Epiftola, fi *fingulatim* confiderentur; fi vero *ad totum* ejus argumentum attendatur, parum continet, quo Ultramontanorum prætenfiones fuffulciantur, uti folide demonftrant Ill. Boffuetus *de Poteft. Ecclefiaft. Lib.* 12. *cap.* 33. *Lib.* 14. *cap.* 15. *Lib.* 15. *cap.* 9. *&* 22. Launoius *Epift.* ad Jacobum Boetium, quæ eft 3. *Lib.* 2. Dupinius de *Antiqua Ecclef. Difcipl. Diff.* 2. *pag.* 160. 168 220. *& feqq.* Cæterum fententia Gelafii rectiorem interpretationem, aut fi ejus verbis præcife infiftere malis, certiorem refutationem accipere non poteft, quam in curata difcuffione trium illuftrium exemplorum, ad quæ in confirmationem fui afferti ipfe provocat, quæque nos §. *feq* ad juftam actorum publicorum lancem ponderaturi fumus. Confer interim fupra *cap.* 3. §. 8., & habe hoc pro exemplo, qualiter Romani, cum de munienda fua authoritate ageretur, jam fub finem Sæculi V. expreffionibus ufi fint, quæ pofteros, nifi follicite omnia combinent, facile in errorem nimitatis poffent conjicere.

2.) Tempore NICOLAI I., id eft Sæculo IX. fictæ Ifidori Decretales fuum jam vigorem obtinuerunt; proinde minime mirandum, fi hic Pontifex plenis velis ierit in communem tunc fententiam, fuæ Sedi adeo faventem, atque hunc in finem ex Gelafii Epiftola,

14, quæ in rem suam esse videbantur, decerpserit. Eo non obstante, demonstrat Stephanus Baluzius in excellenti sua Præfatione in librum Antonii Augustini de Emendatione Gratiani, ante octingentos annos, id est, ante epocham de qua hic agimus, *Synodos* Gallicanas nullam unquam appellationem a decretis suis ad Romanum Pontificem fieri permisisse.

§. VIII.

SS. Athanasii, Joannis Chrysostomi, & Flaviani provocationes ad Sedem Romanam, neque fundant, neque supponunt illud jus appellationis, quod sibi Romani tempore Gelasii Papæ asseruerunt, aut etiamnum prætendunt.

Sed videamus porro, quam infirma sint argumenta, quibus Auctor Epistolæ Gelasianæ utitur ad probandum ab exemplis, & ex disciplina Ecclesiæ, id quod intenditur. „ Apostolica, inquit, Sedes frequenter, more majorum, *etiam sine ulla Synodo* præcedente, „ & absolvendi, quos Synodus inique damnaverat, & damnandi nulla existente Synodo, „ quos oportuit, habuit facultatem. Sanctæ memoriæ quippe ATHANASIUM Synodus „ Orientalis addixerat; quem tamen exceptum Sedes Apostolica, quia damnationi Græ„ corum non consensit, absolvit. Sanctæ memoriæ nihilo minus JOANNEM Constantinopo„ litanum Synodus etiam Catholicorum Præsulum certe damnaverat, quem simili modo „ Sedes Apostolica, *etiam sola*, quia non consensit, absolvit. Itemque sanctæ memoriæ „ FLAVIANUM, Pontificum congregatione damnatum, pari tenore, quoniam sola Sedes „ Apostolica non consensit, absolvit: potiusque, qui illic receptus fuerat, Dioscorum se„ cundæ Sedis Præsulem sua authoritate damnavit. " Accurato singulorum horum exemplorum examine instituto, iisque tum ad finem Historiæ, tum ad normam Disciplinæ primorum sæculorum ponderatis, nihil proderunt sive ad fundandum jus amplius Appellationum, quam sit illud, quod Sardicensibus Canonibus institutum est, sive ad stabiliendam Romani Pontificis supremam judicandi in causis Episcoporum authoritatem.

1.) Quod imprimis ad causam S. ATHANASII attinet, cum is citra omnem judiciorum formam, per vim & ambitum, innocens & absens, damnatus esset, non solius Julii Papæ, sed omnium Occidentalium sententia, additis etiam Aegyptiorum & Orientalium quamplurimorum suffragiis, suæ Sedi restitutus est. Scilicet *a*) Imperator Constantinus extraneorum illorum Episcoporum, qui Athanasium damnaverant, judicium, utpote contra leges latum, ratum non habuit, atque Episcopos Concilii ad se evocavit, ut facti sui rationem redderent. *b*) Athanasius ita damnatus non provocavit ad Romanum Pontificem, sed confugit ad Imperatorem, ut is, quæ contra formam judiciorum & leges ab adversariis facta fuerant, rescinderet aut irrita declararet. *c*) Ad Sedem suam & Ecclesiam recuperandam, non impetravit Romani Pontificis auxilium; sed quemadmodum a Constantino fuerat expulsus, ita a filiis ejus restitutus est. *d*) Athanasius Romam confugit, non quasi appellans, sed vim hostium metuens. *e*) *Eusebiani*, adversarii S. Athanasii, *ad* JULIUM *litteras misere, & ut nos terrerent, Synodum jusserunt convocari, & ei, si vellet, causæ arbitrium detulerunt*, inquit Athanasius *Apolog. II. pag.* 739. sicque Julius *tanquam judex a partibus electus* potuisset Eusebianos ad se vocare, detrectantes damnare, atque Athanasium absolvere; *f*) Neutrum tamen fecit, nec ullum judicium tulit, sed tantum audita Athanasii apologia suam cum eo communionem confirmavit, & pro Episcopo ipsum habuit. *g*) Synodus *Sardicensis* ex Imperatorum rescripto causam Athanasii retractavit, eumque suæ Sedi restituendum declaravit. *h*) Is non contentus Occidentalium in hac Synodo sententia, Orientalium quoque postulavit judicium, & ab his, tum subscribentibus Synodicæ Epistolæ Concilii, tum seorsim per eorum litteras, innocens declaratus est. Adde Natalis Alexandri *Hist. Eccles. Sæcul. IV. Diss.* 22. *Tom. IV. pag.* 292. *seqq.*

2.) Aeque parum *originarium* jus Romanorum appellationum sustinetur altero exemplo, quod de S. JOANNE CRYSOSTOMO Gelasius profert. Extat Chrysostomi Epistola ad Innocentium Papam de sua in Synodo ad Quercum damnatione, in Operibus S. Chrysostomi apud Montfauconium Tom. III. pag. 515., ubi sic latine: *Igitur Domini mei maxime venerandi & pii, cum hæc ita se habere didiceritis, studium vestrum & magnam diligentiam adhibete, quo retundatur hæc, quæ in Ecclesias irrupit, iniquitas. Quippe si mos hic invaluerit, & fas fuerit cuivis in alienam paroeciam irrumpere, idque ex tantis intervallis, & eji-*

cere, quos voluerit, & authoritate propria quaque pro libidine sua facere, scitote, quod brevi transibunt omnia, & totus orbis premetur bello inexpiabili, omnibus ejectis, & omnes ejicientibus. Quapropter, ne confusio hac omnem, qua sub cœlo est, nationem invadat, OBSECRO, UT SCRIBAS QUOD HÆC TAM INIQUE FACTA, & ab una solum parte, absentibus nobis, & non declinantibus judicium, NON HABENT ROBUR, sicut neque natura sua habent: illi autem, qui adeo inique egisse deprehensi sunt, pœna Ecclesiasticarum legum subjaceant; nobis vero, qui nec convicti, nec redarguti, nec habiti ut rei sumus, litteris vestris & charitate vestra, aliarumque omnium, quorum scilicet & antea societate fruebamur, frui concedite. Et mox relatis verbis ad Pontificem directis: *Obsecro, ut scribas, quod hac tam inique facta non habent robur*, concludunt Romani, præeunte hic Gelasio Papa, appellatum a Chrysostomo ad Innocentium, huncque rogatum, ut Pontificia sua authoritate judicia in Oriente lata irritaret. Verum, si advertatur, eandem Epistolam, quæ etiam invenitur apud Palladium in Dialogo historico de Vita & conservatione S. Joannis Chrysostomi, teste eodem Palladio *pag.* 22. a S. Joanne ad Venerium Episcopum Mediolani, & ad Chromatium Aquileiæ Episcopum pariter scriptam fuisse, certo concludetur, Chrysostomum non petiisse, ut illi, aut alter eorum irritet judicium in Oriente latum, sed ut singuli scribant, illa, quæ ibi facta fuerunt, robur habere non posse; tanquam acta adversus Canones & formam judiciorum Ecclesiarum; proindeque petiit, ut sibi ab Occidentalibus non denegetur communio, sed ea potius confirmetur; Hæc autem omnia *facere, non solum Prasuli Apostolico licet, sed & cuique Pontifici*, inquit ipse Gelasius Papa in Epistola ad Faustum in Harduini *Collect. Concil. Tom. II. col.* 886. Quem effectum apud Innocentium Pontificem produxerint litteræ S. Chrysostomi, legitur apud Palladium *cit. pag.* 22. nimirum: *Ad hac beatus Innocentius Papa utrique parti pares litteras communionis misit, improbans judicium, quod a Theophilo factum videbatur; dicens, deberi aliam cogi Synodum irreprehensibilem Occidentalium & Orientalium: primum quidem secedentibus ab illo consessu amicis, deinde & inimicis: a neutris enim, ut plurimum, rectum proficiscitur judicium.* Sed videamus porro, quid Innocentius acceptis hac de causa litteris Cleri Constantinopolitani responderit. Has responsorias primum edidit Sozomenus *Lib.* 8. *cap.* 26. In his cumprimis Pontifex: *Injuste perpessus est frater & comminister noster Joannes Episcopus vester, qui in judicio auditus non est. Nullum crimen profertur, nullum auditur.* Et deinde: *Quodnam est hoc perditum consilium? In locum viventium sacerdotum alii substituuntur:... Neque enim talia unquam a Patribus nostris gesta comperimus, sed potius prohibita, cum nemini licentia data sit in locum viventis alium ordinandi. Reproba enim ordinatio honorem Sacerdotis auferre non potest: quemadmodum is Episcopus omnino esse nequit, qui injuste substituitur.* Porro: *Solos Canones Nicanos sectari & agnoscere debet Ecclesia Catholica. Quod si a quibusdam alii proferantur, qui a Nicanis Canonibus dissentiant, & ab hæretici compositis esse arguuntur, hi a Catholicis Episcopis rejiciendi sunt.... quemadmodum etiam in Sardicensi Synodo jam condemnati sunt.* Denique: *Sed quid adversus ista in præsenti faciemus? NECESSARIA EST COGNITIO SYNODI, quam & nos jam pridem congregandam esse duximus. HÆC ENIM SOLA EST, qua hujusmodi tempestatum motus sedare possit. Quam quidem ut obtineamus, utile fuerit medicinam horum malorum ex voluntate ac nutu Dei optimi maximi, & Christi Domini nostri interim exspectare..... Nam & nos diu multumque cogitamus, quonam modo œcumenica synodus congreganda sit, ut turbulenti motus cœlestis Numinis arbitrio tandem conquiescant.* Sic *a*) Innocentius quidem judicium a Theophilo actum improbavit; quod & procul dubio Venerius Mediolanensis, & Chromatius Aquilejensis, & infiniti alii fecere; at non *forma* aut *via judiciali*. *b*) Misit Innocentius Chrysostomo litteras communionis; sed nec minus illas dedit ejus adversario Theophilo, qui teste Palladio *pag.* 9. pariter, & primus quidem ea de re litteras ad Pontificem dederat. *c*) Ad juridicam causæ decisionem dixit *necessariam esse Synodi COGNITIONEM*. Quæ omnia multum distant a prætenso jure Pontificis privativo, per se *in via & gradu appellationis* cognoscendi de controversiis Episcoporum, easque definiendi, ultra tenorem Canonum Sardicensium, quorum eo certius memor fuit Innocentius, quod expressam eorum mentionem in sua Epistola faciat. Exitum causæ juvat hic subjungere verbis Ill. Bossuetii *Defens. Cler. Gall. Lib.* 14. *cap.* 11. „ Innocentius Papa Theophili judicium cassum & „ irritum habuit: ultimam tamen sententiam Concilio œcumenico reservavit, ut diserte asserit inculcatque Palladius Chrysostomi Comes ac rerum omnium testis oculatus. „ Locum Universalis Concilii Occidentales Thessalonicam designabant. Memorabilis vero est hæc Palladii sententia: *Scopus Romana Ecclesia iste est, non communicare Orientali-*

„ *bus*

„ *bus Episcopis, præsertim Theophilo, donec Dominus* Imperator *dederit locum Universali Synodo, qua profecto morbis eorum, qui hæc patraverunt medeatur*. Sic Romanus Pontifex, „ quæ pro loci amplitudine solus inchoavit, non nisi totius orbis sententia finiturus „ erat. Verum, cum Synodus œcumenica ab Arcadio Imp. impetrari non posset, totius „ Occidentis cum Apostolica Sede conjuncta sententia profecit, ut Joannis Chrys. nomen „ Constantinopoli quoque in sacras Tabulas referretur; ac sine novo judicio, consensio- „ ne totius Ecclesiæ, Theophili Synodus solveretur. „ Itaque causa terminata fuit, non via *judiciali*, sed ea, quam citra jurisdictionem propriam dictam, in Primatis Universalis jure & potestate esse, insinuavimus *cap.* 3. §. 4. Adde *cap.* 4. §. 9. *n.* 2. & *cap.* 5. §. 4. *n.* 9.

3.) FLAVIANUS Episcopus Constantinopolitanus in Ephesina Synodo (quæ latrocinium communiter dicitur, ob violentiam Dioscori & fautorum Eutychis) injuste damnatus, ab iniquo hoc judicio appellavit. Hujus appellationis luculentus testis est S. LEO Papa Epist. XL. ult. edit. ad Theodosium Imp. data, in qua cap. 3. de suis Legatis ita loquitur: *Quia & nostri fideliter reclamarunt, & eisdem libellum appellationis Flavianus Episcopus dedit*. Post hanc appellationem per Flavianum interpositam, idem sanctus Pontifex convocationem Concilii generalis apud Theodosium urget: *Quam autem*, inquit, *post appellationem interpositam hoc* Concilium *necessario postuletur, Canonum Nicææ habitorum decreta testantur*; Canones *Sardicenses* haud dubie intelligit S. Leo, secundum Sedis suæ morem loquens. Itaque appellationis libellum Flavianus tradidit Legatis Papæ, in sequelam Sardicensium Canonum; Leo sicuti vigore eorundem Canonum de causæ meritis & substantia judicare non poterat, ita nec Flaviani causam coram se fecit ventilari, nec ejus judicandæ potestatem sibi arrogavit; sed in mox laudata Epistola ad Theodosium conversus, dum causa fidei huic negotio implicata esset, *Generalem*, ait, *Synodum jubeatis intra Italiam celebrari ..... convenientibus utique Orientalium provinciarum Episcopis*. Recte id ab Imperatore rogavit Pontifex; illius enim erat convocare generalia Concilia, uti cap. sequenti demonstrabimus. Igitur non alio fine aut concilio Flavianus libellum appellationis consignavit Legatis Leonis, tanquam universalis Primatis, quam ut hujus ope & ministerio obtineret suæ causæ in legitima synodo retractationem. Negari equidem non debet, quod S. Leo judicium Latrocinii Ephesini irritum habuerit, & omni id quidem jure, tanquam quod in innocentem Flavianum per vim latum fuerat; at inde concludendum non venit, speciale judicium eatenus a Pontifice institutum fuisse. Postquam is intellexisset, ea quæ Ephesi facta sunt, contra jus fasque gesta esse, poposcit a Theodosio *Epist.* 40. ut omnia in statu esse juberet, *in quo fuerant ante omne judicium, donec major ex toto orbe Sacerdotum numerus convocaretur*; quod certe longe abest ab omni specie judicii definitivi, a Pontifice sua authoritate, ferendi. Confer van Espen in *Commentario posthumo in Canones & Decreto Juris veteris ac novi pag.* 206. *seqq. edit. Colon.* Nec non Paschasii Quesnelli Dissertationem de Causa Flaviani Ep. Constantinop. in pseudo-Synodo Ephesina damnati, quæ est Octava, *Tom. II. opp. Leonis pag.* 304. *seqq. edit. Lugd.*

CAPUT VI.

DE CONCILIIS GENERALIBUS

§. I.

Jura Universalium Conciliorum prætenso statui Monarchico Ecclesiæ repugnant.
Romanum Pontificem Generalibus Synodis subjectum esse, Constantiense, & Basileense Concilium aperte definierunt.
Idem pluribus Concilii Tridentini locis haud obscure insinuatur.
Facultas dispensandi in lege Conciliari non arguit superioritatem in illud.
Hac de Jure etiam Episcopis suo modo competit.
Episcopi in Conciliis sunt Conjudices, non meri Consultores Papæ.

HActenus abunde demonstravimus, Monarchicam illam potestatem, quam nonnulli Rom. Pontifici tribuunt, non evinci neque sacro Textu, neque primorum sæculorum Usu & observantia; quin ex contrario eandem destrui, omnemque illius ideam fugari in consideratione Ecclesiasticæ Disciplinæ circa Causas Majores, circa modum ferendi Leges pro universali Ecclesia, circa Judiciariam potestatem, & jura Appellationum. Idem non minus apparebit ex jure & disciplina *Generalium Conciliorum*, quæ in singulis eorum partibus hoc Capite ponderabimus.

Et imprimis quidem constat, a Generali Concilio universam Ecclesiam repræsentari, non item a solo Romano Pontifice; constat item, & probavimus *cap.* 1. §. 5., Generalia Concilia, in Spiritu sancto legitime congregata, suam immediate a Christo habere authoritatem. Hæc authoritas universalis Ecclesiæ se extendere debet, & revera se extendit ad omnes & singulos, qui eandem Ecclesiam agnoscere debent pro *Matre*, a primo ad infimum usque. Equidem *singulis* Ecclesiæ Pastoribus post diœcesium divisionem pars Ecclesiasticæ jurisdictionis in certas personas, certas causas, certosve districtus credita est: at Universæ Ecclesiæ authoritas & potestas, *in omnes*, data, semper integra & illibata permansit. Vid. *cit. cap.* 1. §. 6. *&* 7. Nulla lege divina primum Ecclesiæ Membrum ab universali hac, ex divina institutione proxime emanante, Ecclesiæ authoritate exceptum legitur. Romanos Pontifices in errores prolabi posse, & gravibus fœdisque vitiis depravari, nemo dubitat; aliunde autem constat, ab ecclesiastica communione ejiciendos, & de Episcopatu deturbandos esse eos, qui in fide vel moribus graviter & cum scandalo peccant; at quis Papam sic gradu dejiciet, nisi Ecclesia in Spiritu sancto congregata? hoc vero non posset, nisi eo superior. Si Papa ab omni tribunali & judicio altiore esset independens, non esset qui remedium ferret erroribus & scandalis, quæ toties a Romanis Episcopis in Ecclesia causata fuisse produntur ab Historia Ecclesiastica. Nihil itaque justius, ac divinæ providentiæ & prudentiæ, omnia fortiter & suaviter disponentis, regulis accommodatius, quam ut eo casu denuntietur Ecclesiæ; quod & haud raro factum novimus. Quoties etiam in Ecclesia graviores controversiæ exortæ sunt, Universalia Concilia convocata fuerunt; hæc autem necesse non fuisse congregari, si unius Romani Præsulis authoritas illam Concilii superaret aut æquaret. Non inepta cujusdam erat interrogatio: Quare non miserint Romani post enatas Sæculo XVI. hæreses, Nuntios & Cursores ad Principum aulas potius pro deferendo illuc ultimato Papæ LEONIS X. judicio, quam ad tractandum cum eis de convocatione Concilii Tridentini, si tunc vel ab ipsis summis Pontificibus serio existimatum fuisset, eorum sententiam in his causis absolute definitivam, nec Conciliorum examini subjectam existere. Atque hæc ita de hac materia generatim. Alia & plura solide tractata vide apud Natalem Alexandrum *Hist. Eccles. Tom.* 8. *Dissert.* 4. *in Sæculum* 15. *pag.* 369. *& seqq. Art.* 1. §. 2. *& seqq.* ubi Bellarmini & ei adhærentium argumentis respondet. His adde Andreæ Episcopi Magorensis Hispani Gubernaculum Conciliorum. Part. IX. cap. 4. in Actis Concilii Constantien. Hermanni von der Hardt. *Tom. VI. Part.* 4. *pag.* 304. *seqq.* Nos imprimis sententiam Conciliorum Constantiensis, Basileensis, & Tridentini de hac quæstione paucis exponemus, deinde per singulas Generalium Conciliorum, quotquot illorum hactenus habita sunt, actiones &

par-

partes eorum superioritatem, potestatem & jurisdictionem in Rom. Pontificem demonstrabimus, & inde concludens, sancta, æqua & justa fuisse Synodorum Constantiensis & Basileensis hac de re Decreta. Non hic (uti faciunt qui contra sentiunt) Conciliaria decreta Constantiensia & Basileensia cum Florentinis, Lateranensibus & Tridentini collidemus, quod Hæretici rideant, sed quæ ad summam attinent, omnia coalescere, atque uni omnino formæ reddi demonstrabimus.

1.) Concilium CONSTANTIENSE Sess. IV. declarat, *quod ipsa Synodus, in Spiritu sancto congregata legitime, Generale Concilium faciens, & Ecclesiam Catholicam repræsentans, potestatem a Christo immediate habeat, cui quilibet, cujusque status vel conditionis, ETIAMSI PAPALIS exstat, obedire tenetur in his quæ pertinent ad fidem & extirpationem dicti schismatis, & reformationem generalem Ecclesiæ Dei in CAPITE & membris*. Sessione vero V. *Quod quicunque cujuscunque conditionis, status, dignitatis. ETIAMSI PAPALIS, qui mandatis aut præceptis hujus sacræ Synodi, & CUJUSCUNQUE ALTERIUS CONCILII GENERALIS legitime congregati...... obedire contumaciter contempserit, nisi resipuerit, condigne pœnitentiæ subjiciatur &c.* Cum hæc Decreta Bellarmino incommodarent, is *Lib. I. de Concil. cap.* 7. generoso transiliens pede, non dubitavit asserere: „ Hoc Concilium, quantum ad primas Sessiones, ubi definit Concilium esse supra Papam, reprobatum est in Concilio „ Florentino & Lateranensi ultim. “ Quæ cum eruditis parum persuaderent, tum quod Florentinum Constantiensi revera non deroget, tum vero etiam, quod bina illa juniora Concilia pro Generalibus universim non agnoscantur: excogitavit Emmanuel Schelestratus notam illam de textus Sessionis IV. scrutatione fabulam, acsi verba *Reformatione in Capite & membris* primo Decreto quartæ Sessionis non fuissent a Patribus inserta, cum tamen certo constet, ea inveniri in præambulo hujus Decreti, & adhuc magis authentice in primo Decreto Sessionis V. Prætendit equidem Schelestratus, ejusdem quintæ Sessionis Decreta non fuisse debita cum deliberatione, & consequentibus omnibus, quorum intererat, condita. Verum si absque apertis probationibus, & ab Universali Ecclesia agnitis, liceret post aliquot sæcula Generalium Synodorum placita, sub prætextu insufficientis deliberationis, enervare, nihil in his remaneret sanctum & omnia incertitudinibus exponerentur. Multi has Schelestrati ineptias confutarunt. Omnium loco laudamus & suademus consuli Natalem Alexandrum *Hist. Eccles. Tom. VIII. Dissert. 4. in Sæculum* 15. Videbimus autem infra *cap.* 8. §. 3. qualiter celeberrimus Gerson duabus Orationibus coram universa Constantiensi Synodo habitis, non solum genuina utriusque Decreti verba recitaverit, sed & nemine reclamante ut hæreticum pronuntiaverit, quisquis his veritatibus, a Generali Concilio definitis, auserit contradicere: quod fieri sanè haud potuisset, nisi ante communi Synodo Decretorum genuina & authentica, ipsi vero Decreta ab omnibus ut legitima fuissent agnita. Adde Hermanni von der Hardt Acta Concilii Constantiensis *Tom. 6. Part. 2 pag. 11. seqq. nec non Part. 4. pag.* 154. Cæterum constat, a ducentis Patribus, communi consensu, Sessionis IV. & V. Canones fuisse conditos; ut profecto pudere debeat aspernari, imo fœdis erroris ac schismatis notis tantum infamare cœtum, vel si etiam, quod absit, pro œcumenica Synodo non valeret. Porro certum est, nihil ab ullo Romano Pontifice contra eos Canones gestum esse: imo *tota* Constantiensis Synodus, æque ac cæteræ Concilii Generalis titulo insignitæ, in Editione Romana PAULI V. jussu prodiit. Solus Binius, uno præeunte Bellarmino, tanto Concilio ausus est hanc notam apponere: *Concilium Constantiense ex parte approbatum*: nullis Ecclesiasticis gestis, nulla alia authoritate nixus. Quæ si privatis liceant, nihil est quod Theologi adversus hæreticos Conciliorum œcumenicorum fixa & irrevocabilia decreta jactemus.

2.) Concilii Constatiensis Decreta confirmavit Synodus *BASILEENSIS*, Sess. II. & alibi plures. Ex eadem hac Synodo ad Eugenium Papam, Concilium abrumpere conantem, sequentia scripsit Cardinalis Julianus, Pontificis Legatus & Concilii Præses, die 5. Junii an. 1432. in Operibus Æneæ Sylvii pag. 75. *An hoc Concilium legitimum sit, ex Concilio Constantiensi dependet; Si illud verum fuit, & istud. Nemo autem dubitare visus est an illud legitimum fuerit: similiter & quicquid ibi decretum est. Nam si quis dixerit Decreta illius Concilii non esse valida, fateri necesse habet, privationem olim Joannis 23. factam vigore illorum Decretorum non valuisse. Si illa non valuit, nec Papa Martini tenuit electio, facta illo adhuc superstite. Si Martinus non fuit Papa, nec Sanctitas vestra est, quæ per Cardinales ab ipso factos electa est. Nullius ergo magnis interest defendere Decreta illius Concilii, quam Sanctitatis vestræ, Et si quodcunque illius Concilii Decretum revocetur in dubium, eadem ratione poterunt*

reva-

revocari & reliqua ejusdem Concilii Decreta: hac eadem ratione nec aliorum Conciliorum Decreta valebunt: Quia qua ratione vacillat fides unius Concilii, vacillabunt reliqua omnia, juxta argumentationem B. Augustini, & habetur IX. Dist. cap. Si ad Scripturas. *Ergo & Fides, & omnia Ecclesia Sacramenta titubabunt, si de robore unius Concilii legitime celebrati dubitetur. Per Concilium autem Constantiense fuit factum Decretum, FREQUENS, in quo statuitur, quod primum Concilium fiat in quinquennium a fine illius, & aliud in septennium. A fine Concilii Constantiensis quinquennio elapso, celebratum est Papiense vel Senense; a cujus fine elapso septennio, captum est celebrari istud.* Valde convincenti argumento, seu tali quod vocamus *Ad hominem*, utitur Cardinalis, ad probandam subsistentiam Concilii Constantiensis, & singulorum ejus Decretorum; apparet etiam satis ex hoc discursu, neminem eo usque de eadem subsistentia dubitasse.

3.) Pergit deinde Julianus, probando, Papam Concilio subjectum esse: *Dicunt, dissolutionem Concilii* (quam Eugenius meditabatur) *evidenter tendere in eversionem Fidei, & ruinam Ecclesia, & perturbationem populi Cristiani: Ergo fieri non posse, nec parendum fore. Asserunt etiam pradictam dissolutionem fieri non potuisse obstante quodam Decreto Constantiensis Concilii.* ,, Quod in his, quæ pertinent ad Fidem & extirpationem Schismatis, & re-,, formationem Ecclesiæ in Capite & in membris, quilibet cujuscunque conditionis, ,, *ETIAM PAPALIS*, tenetur obedire statutis & ordinationibus & præceptis cujuscunque ,, Concilii Generalis: & nisi obediret, puniatur &c. " *Ecce posse statuere in aliquem, posse pracipere, posse punire non obedientem, signa sunt evidentia superioritatis in his, in quibus statuit, pracipit, aut punit. Teneri autem obedire, subjici ac parere, signa sunt inferioritatis in pratictis casibus. Ergo in pradictis casibus, cum Papa, ut dicunt, sit, inferior Concilio, quod etiam facto probatum fuit (Nam propter unum de tribus casibus Concilium privavit Joannem, & propter alterum privavit Benedictum) non poterit Papa dissolvere Concilium, Quia inferior, in eo quo est inferior, non potest solvere vel ligare superiorem, nec tollere legem Superioris... Concilium autem hoc congregatum est propter extirpandas hareses, faciendam pacem, reformandos mores: & in prima Sessione ordinavit & statuit ad ista debere intendi: & quod procurans impedire hoc Concilium, dissolvere, vel prorogare, vel mutare, severiter possit puniri, & procedi tamquam contra communem turbatorem communis pacis &c. Si autem dissolvi potest, constat quod non obeditur pradicta Ordinationi.* Harduino paradoxior sit, qui sibi vel aliis persuadere conetur, Julianum virum sane egregium, pium, Sedi Romanæ apprime addictum, cum omnibus Nationibus, quarum Prælati Basileensi Synodo aderant, Italis, Gallis, Germanis & Hispanis, conspirasse, ad falsificandum verba Concilii Constantiensis, quæ suæ ad Eugenium gravissimæ Epistolæ inseruit; aut adeo fuisse, a sana mente motum, ut hoc falso voluerit ac potuerit imponere Romanæ Curiæ circa rem gravissimam, Primam Sedem præcipue tangentem, ante sedecim solum annos singulari cum strepitu in conspectu totius Europæ decisam, cujus decisionis (in persona Joannis XXIII. etiam executioni mandatæ) Tabulæ in omnium manibus erant.

4.) Porro: *Nemo dubitat* (sic prosequitur in sua Epistola Card. Julianus) *si contra aliquem summum Pontificem ageretur de haresi, quod ipse non posset Concilium dissolvere: quia si posset, dissolvere, non posset judicari, quod est contra Caput SI PAPA Dist. 40. Ergo sicut in haresi, sic in aliis duobus casibus: Isti enim tres parificati sunt per Concilium Constantiense. Et, ut pradixi, facto Concilium Constantiense approbavit hanc sententiam: quia propter Schisma privavit Petrum de Luna, & propter deformitatem vita privavit Joannem. Et si qua Jura reperiuntur qua dicunt.* ,, Prima sedes non judicatur a quoquam: ,, & Primam sedem nemo judicat: & Nemo si-,, bi dicit, cur ita facis? " *intelligenda sunt his tribus casibus exceptis. In principio de Fide provisum fuit per Caput SI PAPA: in aliis duobus per Decretum Constantiense. Alioqui si sine ulla exceptione intelligeretur illud,* Prima sedes &c. *tunc Caput* si Papa XL. Dist. *& pradictum Decretum Constantiense essent falsa? Et si Caput* si Papa, *addidisset causa haresis istos duos casus, nemo dubitaret de pradicta sententia. Sic etiam nemo debet dubitare de Decreto Concilii, quod factum est auctoritate Papa, & representat univesam Ecclesiam. Et si dicatur, in Conciliis intelligitur excepta auctoritate Papa: Respondeo, illud verum est, quando persona Papa specialiter non includitur; sed si specialiter includitur, non potest excipi, quia saperet contradictionem.* Ut, quam recto devotoque animo Papæ hæc insinuet Cardinalis, manifestet, addit in fine Epistolæ: *Si sanctitas vestra videret puram mentem meam, & mundam conscientiam, & integrum animum quo talia scribo, osculareminime ex nimia charitate, & procul dubio me ut filium diligeretis. Dixi sape, & jam dico & protestor coram Deo & hominibus, quod causa eritis schismatis & multorum malorum si non mutaveritis consilium.* Igitur quamvis Eugenius IV. Basileensem Concilium statim dissol-

dissolvere tentaverit, stetit tamen illius, ceu œcumenici Concilii, inconcussa & Eugenio superior authoritas, donec Ferrariam translatum est: Conciliique Constantiensis Decreta de suprema Generalium Conciliorum Authoritate, non solum Schismatis, sed quovis tempore, a Basileensi egregie explicata sunt & invictissimis argumentis ac Decretis totius mundi reverentiam postulantibus confirmata. Hæc inter complures alios solide probat Natalis Alexander *cit. Tom.* 8. *differt.* 8. *art.* 3, sequenti autem, *art.* 4. ostendit, nullius plane ponderis esse argumenta, quibus Basileensem Synodum e numero Conciliorum Generalium expungendam quidam contendunt, aut sacrosancta ejus Decreta de Conciliorum Generalium Authoritate convellere nituntur. Cæterum Conciliorum Constantiensis & Basileensis decretis nullatenus derogari per Concilium *LATERANENSE* V. anni 1512. late demonstrat Tournelius *Prælect. Theol. tom.* 5. *pag.* 160. *& seqq. edit: Colon.*

5.) Ipsum Concilium *TRIDENTINUM* (quamvis, uti *cap.* 1. §. 8. insinuavimus, ab *aperta* decisione capitalis illius quæstionis consulto abstinuerit) nihilominus superioritatem in Pontificem *actu* exercuisse variis locis deprehenditur. Tanta, tamque penetrans est, ut ut occulta, vis veritatis, ut vel non advertentibus, vel invitis iis, quorum interest eam occultari, se se manifestet. Sic *a*) Concilium concipit Decreta & Canones suo nomine, & hac ratione sibi ea attribuit. Vid. supra *cap.* 4. §. 11. *num.* 1. Et quamvis in eo non prætermittatur memoria Legatorum sanctæ sedis, sit id tantummodo, ut sacro Cœtui, qui eadem Decreta condidit, præsedisse dicantur. *b*) Licet Paulus III. Legatis suis dedisset facultatem Concilii, cum necesse foret, alio transferendi, nihilominus Translatio ipsa Bononiam ipsius auctoritate Synodi decreta, ordinata & effectuata fuit Sessione IX. die 21. mensis Aprilis ann. 1547. ibi : *Considerans , quod .... DECREVIT & ORDINAVIT Concilium ex eo loco in hanc civitatem esse transferendum* . Præcedente Sessione VIII. Concilio seu Patribus proposita fuerat quæstio: *Placetne vobis DECERNERE & DECLARARE ...... Concilium ipsum ad civitatem Bononia ..... transferendum esse , & ex nunc transferri , Responderunt , PLACET* . *c*) Exercuit supra Papam authoritatem, abolendo Mandata Apostolica & mentales Reservationes *Sess.* 24. *cap.* 19. Item Accessus & Regressus a Romanis Pontificibus eo ævo concedi solitos, nec non Coadjutorias beneficiorum, quæ Episcopatibus & Abbatiis inferiora sunt *sess.* 25. *cap.* 7. &c. Varia circa Cardinalium munus & obligationes, etiam respective ad Papam, statuit *Sess.* 23. *cap.* 1. *&* 2. *Sess.* 24. *cap.* 11. *&* 18. *Sess.* 25. *cap.* 1. *&* 7. *d*) Concilium insinuat, Papam quasdam potestates, quibus fruitur, *ab Ecclesia* tenere. Huc pertinet jus statuendi & dispensandi in impedimentis Matrimonii dirimentibus. Siquidem Tridentinum *Can.* 3. *&* 4. *Sess.* 24. *de Matrim.* has facultates *Ecclesia* arroget, quasi fonti, anathema pronuntians in eos, qui dixerint, *Ecclesia* jus non esse, novos Gradus adjicere eis, qui in Levitico expressi sunt, aut in horum aliquibus dispensare. Igitur, si Ecclesia has similesve potestates Papæ transmittit, illo superior est, & consequenter etiam Concilium Oecumenicum Ecclesiam repræsentans. Poquam sacra Synodus *Sess.* 21. *Canon.* 4. articulum de usu Calicis alicui nationi, vel regno, rationabilibus de caussis concedendo, sibi definiendum reservasset, in ultimo Decreto sequentis Sessionis XXII. committit Papam pro concessione hujus usus, curam illi relinquendo ponderandi, an revera adsit justa causa concedendæ talis dispensationis; scilicet: *nunc eorum, pro quibus petitur saluti optime consultum volens* Concilium, *DECREVIT integrum negotium ad Sanctissimum Dominum nostrum esse referendum , prout præsenti Decreto refert ; qui pro sua singulari prudentia id EFFICIAT , quod utile Reipublica Christiana , & salutare petentibus usum Calicis fore judicaverit* . *e*) Quod Concilium, tanquam validissimum, imo unicum post Scripturam Catholicæ fidei documentum, proponens, frequenter tradit de *Consuetudine* , *Consensu* , *Judicio & Interpretatione* , denique de his innexa *Inerrantia Ecclesia* , & nunquam dicit de *Papa* , satis indicant Ecclesiam, & Generalem Synodum, quæ hanc repræsentat, habere aliquid plusquam solum Papam. Ita Sess. IV. in Decreto de editione & usu sacrorum Librorum dicit, *Ecclesia esse judicare de vero sensu & interpretatione Scripturarum* . Sess. VI. in Prœmio de Justificatione agens, exponit doctrinam, quam *Ecclesia Catholica Spiritu sancto suggerente perpetuo retinuit* . Idem facit in Præfatione Sess. XIII. agens de Eucharistiæ Sacramento. Sess. XIV. de pœnitentia Can. 6. provocat ad modum Confitendi, quem *Ecclesia Catholica ab initio semper observavit & observat.* Adde ejusdem Sessionis cap. 4. de Satisfactione, ibi : *Neque vero securior ulla via in Ecclesia Dei unquam existimata fuit &c.* Argumentum, quod hanc in rem ex Sess. XXI. cap. 1. 4. desumitur, reliquis fere validus est; in eo ad Judicium Ecclesiæ sic provocatur: *Sancta Synodus , a Spiritu Sancto , qui Spiritus est Sapientia & Intellectus , Spiritus Consilii & Pie-*

tatis

tatis, edocta, atque ipsius Ecclesiæ JUDICIUM & consuetudinem secuta, declarat ac docet &c. Huc etiam confer. quæ attulimus cap. 1. §. 6. n. 1.

6.) Cæterum facultas dispensandi in Lege Conciliari, non arguit superioritatem in eo, qui hac facultate utitur, sed tantum supponit potestatem illi (e.g. Pontifici) tacite vel expresse attributam ab iis, qui collegialiter Legem tulere. Hanc potestatem in Roml Pontifice agnovit Basileensis Synodus *tom. 12. Collect. Concil. Labbe pag. 691. inter Epist. Synod. num. 9.* Sed eidem authoritati fines & leges dixit Tridentinum *Sess. 25. cap. 18.* Adde Num. præced. Lit. d. Pluribus idem argumentum prosequitur Natalis Alexander *cit. tom. 7. pag. 692. edit. Paris.* Sed nec per clausulam *Salva semper in omnibus Sedis Apostolicæ authoritate*, quæ legitur in fine Præfationis Sess. VII. Concil. Trident. aut per hanc similem, *Salva semper Sedis Apostolicæ authoritas sit, & esse intelligatur*, quæ exstat ejusdem Concilii Sess. XXV. cap. 21., inferri, quasi sacra hæc Synodus suorum Decretorum vigorem summi Pontificis authoritati, & Conciliaria jura ejusdem potestati subjecerit, demonstrat Gibert *Corp. Jur. Canon. in Prolegom. part. 1. tit. 20. sect. 2. pag. 157. seq.* Conf. supra cap. 3. §. 7. num. 4. 5. Observat tamen & refert Ill. Bossuetius *Defens. Declar. Cleri Gall. lib. 11. cap. 18.* his clausulis Gallos ita commotos fuisse, ut vel ea causa Synodum Tridentinam admittere recusarent.

7.) Circa Dispensationes in statutis Generalium Conciliorum hoc addendum, quod, nisi de expressa exceptione constet, etiam Episcopis in suis respective diœcesibus earum jus competat, pro illis causibus, & ex iis causis, propter quas Concilium ipsum dispensaturum fuisset, arg. *cap. 26. & 32. X. de Præbend.* Defluit hoc jus ex potestate gubernandi, quam habet quilibet Episcopus, a Spiritu Sancto positus, ut in sua diœcesi regat Ecclesiam Dei; ne quidquam impediente, quod inferior a superioris lege dispensare nequeat: hæc etiam ratio, si adversus regimen Ecclesiæ, Episcopis a Deo commissum, posset prævalere, etiam contra Papam militaret in *Gallia*, in qua is Concilio subesse creditur, & tamen ejus rationabiles dispensationes in lege Conciliari admittuntur. Et universim Papa non est superior *Spiritu Sancto*, qui Universalibus Synodis præesse noscitur. Sic Theologi & Canonistæ Romano Pontifici communiter attribuunt potestatem certis in casibus dispensandi *in lege divina;* ex ratione, quod Papa acceperit omnem potestatem necessariam ad rectam fidelium gubernationem. Sane Apostolorum Collegio singuli Episcopi sunt inferiores, & tamen hi recte dispensant in abstinentia & jejunio Quadragesimali, quod ab illis introductum creditur. Adde Gibert *tom. 2. pag. 104. & 149.* Vide etiam cap. seq. §. 6. Locum hic & attentionem meretur sequens animadversio Petri Rebuffi in Praxi Beneficiorum Tit. de Dispens. ad plura benef. num. 32 pag. m. 370. *Ignari Episcopi, nescientes quam pulchra Jus Canonicum eis tribuisset privilegia, paulatim ex consuetudine & stylo Curiæ Romanæ derogari illis passi sunt, & jus suum neglexerunt; veruntamen adhuc jure possent ex præfata necessitatis causa dispensare.*

8.) Hæc ita: nisi Concilium expresse aliter statuerit, & dispensationes inhibuerit, quod ut fieret optavit & monuit Cancellarius Gerson, *Tract. de Reformatione Ecclesiæ in Concilio universali cap. 17.* scribens: „ Caveat universalis Ecclesia super omnia, ut nun„quam sub quovis colore concedat Papæ potestatem dispensandi contra statuta generalis „Concilii, aut ea interpretandi seu immutandi, propter varietates temporum, & no„vos supervenientes casus, sed quod solum illa debeant immutari per aliud Conci„lium generale, fiendum de tempore in tempus propter reformationem Ecclesiæ. Lu„ce enim clarius constat, quod pro majori parte facta & ordinata in quatuor Genera„libus Conciliis principalibus, & aliis Conciliis per temporum successiones statuta, „crescente avaritia Pontificum, Cardinalium & Prælatorum, tam per Papæ reservatio„nes quam per iniquas Cameræ Apostolicæ constitutiones, & Cancellariæ regulas, & „ambitiosas dispensationes, absolutiones, indulgentias &c. sint fere immutata, & quasi „in derisum & oblivionem posita. " Sed forte hic nimium petiit Gerso, justo cæteroqin dolore præteritorum, præsentium & prævisorum abusum tactus. Est modus in rebus, sunt certi denique fines. Huc confer Epistolam Symmachi Papæ de anno 501. in Dacherii *Spicil. tom. 5. pag. 583. prima edit.* atque ea, quæ dicturi sumus *cap. 8. §. 3. num. 6.*

9.) Doctrinam Prosperi Fagnani, celebris Canonistæ, sed Romani, quasi *Episcopi in Conciliis sint tantum consultores Papæ, non con-judices*, merito ut *erroneam* perstringit Natalis Alexander *Hist. Eccles. tom. 7. pag. 538. Schol. X.* Sed juvat hic summatim recollige-

re,

re, quæ eadem de Quæstione adversus Bellarminum disputat Illust. Bossuetius *in Defensione Declar. Cleri Gall. lib.* 13. *cap.* 20. Nempe *primo*: ,, Vidimus Romanorum
,, Pontificum in Conciliis Oecumenicis judicia retractata; de his quæstione habita, Cœlestini, Leonis, aliorumque probata judicia; Vigilii atque Honorii rescripta
,, improbata fuisse, neque quidquam a Sancta etiam Sede profectum, aut a Patribus,
,, aut a Romanis etiam Pontificibus, pro irrefragabili esse habitum, nisi postquam Ec-
,, clesiæ consensus accessit. *Secundo*. Si Pontifex petit tantum consilium, quod quidem
,, pro animi sui sententia vel admittat vel respuat; non profecto Episcopi, sed doctissi-
,, mi quique vocandi sunt. Nec erunt adhibendi qui conjudicent, qui condecernant,
,, qui anathemata simul intorqueant ac pronuntient: sed qui datis consiliis prælucerent,
,, & rem Pontificio judicio potestatique relinquerent. *Tertio*. In Macedonii quæstione
,, de Spiritu Sancto non dabant consilia S. Papæ Damaso in Occidente versanti, qui se-
,, orsim Constantinopoli quæstionem habebant Orientales Patres: neque hi per litteras
,, Consultationem mittunt, sed Decretum, sed Symbolum, sed Anathema adversus hæ-
,, reticos &c. *Quarto*. Non Episcopi putabant se esse a Papa selectos judices, sed a
,, Christo datos, neque ipse Pontifex Synodos exquirebat, quæ sibi judicaturo essent ne-
,, cessariæ; sed orbis Christianus merito reposcebat, ut quod certa fide crede-
,, ret, certa jam & invicta authoritate doceretur. *Quinto*. Si lux quæreba-
,, tur tantum, cur congregatæ Synodi Romanorum Pontificum dogmata non editis tra-
,, ctatibus, sed Decretis conditis muniebant? An vero Tertia, Quarta, Sexta, Septima
,, Synodi, mysterium fidei lucidius explanarunt, quam Cyrillus a Celestino laudatus,
,, quam Leo, quam Martinus, quam Agatho, quam Gregorius II., quam Adrianus I.?
,, Neutiquam. *Sexto*. Illud Bellarmini, Concilia non esse medium divinum confirmandæ
,, fidei, sed humanum, monendo & instruendo Pontifici; id, inquam, ex Apostolico
,, illo Concilio perspicue refellitur, neque enim quisquam dixerit, convenisse Aposto-
,, los ut monerent Petrum, sed ut ipsi cum Petro, conjuncta authoritate eam veritatem
,, promerent, cujus custodes ac testes a Christo in commune essent constituti. *Septimo*.
,, Cum fateatur Bellarminus, Definitiones de fide præcipue pendere ex traditione Apo-
,, stolica, & consensu Ecclesiarum, hinc profecto fit, ut illa consensio ad plenam veri-
,, tatis fidem necessario requiratur; quæ si Pontifici pronuntianti desit, nempe deerit
,, illud, quod est præcipuum, & unde PRÆCIPUE, teste Bellarmino, definitio pendeat.
,, *Octavo*. Conciliis novo ausu humanam tribuunt authoritatem, at non invenimus in
,, Sacris Conciliis, in eo repositam esse vim illam, quæ os omne obstrueret, sed in re-
,, promissione Christi dicentis: *Vobiscum sum omnibus diebus sæculi*: sed in certissima in
,, habitatione Divini Spiritus, cujus præsentiam Sacerdotum toto orbe præsidentium
,, congregatio testaretur: sed in invicto robore Traditionis ejus, quam communis con-
,, sensio declaret. *Nono*. Quod ait Bellarminus, Congregationem Sacerdotum Christi eo
,, esse comparatam, ut Papam dicturum audiant, neque quis ignorantiam decreti præ-
,, texat. Primum quidem inutile est, cum aliis modis ita sententiæ promulgentur. Ut
,, veram nemo ignorantiam prætexere possit, Patribus contumeliosum est, ut toto orbe
,, convocati, tanto quidem labore, at nullo interim necessario officio, ecclesias suas de-
,, serant. ,, His Bossuetius in Corollario suæ Defensioni subnexo *pag.* 402. addit, *Deni-
,, que* decurrunt ad illud, convocatas Synodos, quacunque in quæstione, non ex necessi
,, tate ad solvenda dubia, sed ex abundanti ad frangendos contumaces. Frangendos ve-
,, ro, an potius adjuvandos, si post infallibile, quod illi quidem volunt, Pontificis judi-
,, cium quæstio innovetur? Vel enim illusoria deliberatio est de re jam confecta quæ-
,, rere: vel si seria habetur quæstio, jam non modo contumaces, sed etiam modesti pro-
,, bique dubitare coguntur.

Qui post hæc sententiam Bellarmini sectantur, de iis liceat jure dubitare, an non dedita opera privatis magis commodis ac favoribus, quam Veritati & Ecclesiæ, bono studeant. Adde infra §. 6. *n.* 4. *seqq.*

10.) At inquient: Eo prætextu, quasi *a*) absque generali Concilio nihil sit in fide definitum; & quod *b*) sæpe multa & gravia in administratione supremi officii Pontificalis emendanda occurrant, continuo sollicitari Ecclesiam, ac Christianum orbem commoveri, Sedisque Apostolicæ authoritatem in ordinario etiam regimine a Concilii authoritate suspensam, adeoque impeditam semper, & tantum non invalidam teneri, malum fore gravius illo, cui ab Oecumenicis Synodis quærimus remedium. Ad harum propositionum primam abunde respondebimus §. 8. Ad alteram declaramus, talem nobis non esse

esse animum, sed regulas tradere, omni Juri Sacro conformes, queis *imprimis* ea, inquibus jam a pluribus sæculis, supremo in regimine, absque alia spe emendationis, peccari a bonis omnibus agnoscitur, cum effectu corrigantur. *Tum* ut Pontificiæ authoritati sui ponantur aut declarentur fines, quibus Conciliaria Decreta & Canonica Disciplina ponantur in tuto. *Demum* ut in omnem, licet rariorem, eventum noverit Romana Curia, dari remedium, Ecclesiæ & summo ejus Capiti Christo probatum, quo usurpationibus, Corpori noxiis, occurratur. Nempe mortalem tanta potestate præditum, tot tentationibus obnoxium, tanta adulatione circumdatum, aliquo Canonum metu coerceri oportet.

§. II.

Nulla lege divina aut humana convocatio Universalium Conciliorum summo Pontifici reservatur.

Octo priora Concilia Generalia sola Imperatorum authoritate convocatio fuere.

Ne tumultuarie Episcopi in Synodos coeant, legitime convocandi sunt. Nulla autem exstat lex Divina aut Ecclesiastica, quæ convocationem Generalium Conciliorum Romano Pontifici reservet, quæque irrita declaret ea, quæ sine ejus voluntate coacta sunt. Certum est ex contrario, octo priora Concilia, quæ a Christianis omnibus *Generalia* agnoscuntur, a Romanis Imperatoribus convocata esse, quædam etiam invito Pontifice. Imperatorum hoc jus in eo fundatur, quod, cum Ecclesia mediis coactivis destituta non habeat alia, quam persuasiva & medicinalia, justum sit recurri ad eos, qui gladio materiali armati sunt, id est ad Principes (quorum tunc primarius erat Imperator, fere totum orbem Christianum in sua habens potestate) ut nemo præsumat resistere Conciliis eorum auctoritate congregatis, tanquam ultimis & supremis in Ecclesia judicibus.

1.) Primum universale Concilium, anno 325. *NICÆÆ* habitum, a Constantino Imperatore convocatum esse, testatur Eusebius *in Vita Constat. lib.* 3. *cap.* 6. Socrates *lib.* 1. *cap.* 5. Sozomenus *lib.* 1. *cap.* 17. Theodoretus *lib.* 1. *cap.* 7. Secundum Concilium generale, quod fuit primum *CONSTANTINOPOLITANUM*, anno 381. habitum, solius Theodosii M. Imp. auctoritate convocatum est, inconsulto Damaso Papa, qui tunc Romanam Sedem tenebat; sed neminem quidem ejus nomine comparente, uti videre est ex subscriptionibus apud Harduinum *Collect. Concil. tom.* 1. *col.* 813. *seqq.* Sunt quidem, *qui* aliter sentiunt, moti Epistola Synodica, quam servavit Theodoretus *lib.* 5. *cap.* 9.; *At* observandum imprimis, hanc Epistolam non esse solum inscriptam Damaso Papæ, sed etiam Ambrosio Mediolanensi, Brittoni Trevirensi, & pluribus aliis Episcopis Romæ congregatis. Deinde eadem Epistola non est opus *Patrum* memorati Concilii Constantinopolitani ann. 381., quod Generalibus accensetur, sed *alterius Synodi non generalis*, in eadem urbe sequenti anno 382. post Aquilejense Concilium habitæ. Vid. Harduin. *loc. cit. col.* 825. Confer Natalem Alexandrum *Hist. Eccles. Secul. IV. diss.* 36.

2.) Primum Concilium *EPHESINUM*, quod inter Generalia tertio loco numeratur, celebratum anno 431. a Theodosio juniore convocatum fuisse apparet ex Epistola ejusdem Theodosii & Valentiniani Impp. ad Cyrillum Patriarcham Alexandriæ & Episcopos Metropolitanos provinciarum apud Harduinum *cit. Tom.* 1. *col.* 1343. Cœlestinus Papa, ut se conformaret voluntati Augustorum, misit Legatos suos ad Concilium, Theodosio respondens: *Huic Synodo, QUAM ESSE JUSSISTIS, nostram præsentiam, in his quos mittimus, exhibemus.* Ibid. *col.* 1473. *CHALCEDONENSE*, quod numero reputatur quartum generale, anno 451. celebratum, equidem ad instantiam Leonis Papæ convocatum fuit; at non ab ipso, verum a Marciano Imp. & primum quidem Nicæam, uti videre est ex ejusdem Augusti Litteris convocatoriis, tum ad omnes ejus temporis Episcopos apud Harduinum *Tom.* 2. *col.* 46., tum speciatim ad Anatholium Antistitem Constantinopolitanum; inde vero ejusdem Imperatoris authoritate Chalcedonem translatum, uti constat ex ejus Litteris *cit. Tom.* 2. *col.* 50.

3.) Quintum Oecumenicum est *CONSTANTINOPLITANUM II*, anni 553., quod testibus Evagrio *Lib.* 4. *cap.* 37. & Nicephoro *Lib.* 17. *cap.* 27. Justinianus Imp. indixit. Adde valde notabilem ejusdem Imperatoris Epistolam ad Episcopos Constantinopoli congregatos, qua exponit, qualiter anteriora Concilia a piissimis Imperatoribus adunata fuerint

apud

apud Harduinum *Tom. III. col.* 54. Sextum generale idem *CONSTANTINOPOLITANUM* est, actum annis 680. & 681. præsente Agathone Romano Pontifice. Direxerat Constantius Imp. ad Domum Agathonis prædecessorem Divalem sacram, qua eum invitaverat ad mittendum ad Concilium, ex jussu Imperatoris habendum, personas negotio aptas, apud Harduinum *cit. Tom. III. col.* 1043. Extat & *ibid. col.* 1704. ad eandem Divalem responsio Agathonis successoris Domni Papæ, quæ recitata fuit ejusdem Concilii Actione quarta.

4.) Generale septimum fuit *NICÆNUM II.* convocatum anno 787. ab Irene Imperatrice & Constantino ejus filio, teste itidem Divali sacra eorundem Augustorum ad Hadrianum I., qua invitatur ad Concilium proxime habendum apud Harduinum *Tom. IV. col.* 21. Misit etiam Legatos suos Hadrianus ad Concilium, cujus quoque acta habuit rata. Denique octavum Concilium Oecumenicum, id est, *CONSTANTINOPOLITANUM IV.* indictum fuit per Basilium Imperatorem cognomento Macedonianum anno 869. eo scilicet tempore, quo Roma & Italia Imperatoribus Orientis non amplius parebant. Quod nihilominus ab hoc Imperatore idem concilium convocatum fuerit, manifesto apparet ex Historia hujus Synodi scripta ab Anastasio Bibliothecario, & e Concilii Actione V. ex ejusdem Anastasii versione Latina. Ibidem refertur Helias Presbyter Hierosolymitanus Patres ita alloquens: *Scitis, quia in præteritis temporibus Imperatores erant, qui congregabant Synodos, & ex toto terrarum orbe vicarios ad dispositionem hujusmodi causarum colligebant; quorum more & Dei cultor Imperator noster universalem hanc Synodum fecit &c.*

§. III.

Tacito Principum & Ecclesiarum consensu jus congregandi Universales Synodos Romano Præsuli delatum fuit;
Non tamen absolute, & pro omni casu.

Equidem post octo sæcula hæc disciplina mutata fuit. Scilicet separato Orientis Imperio ab Occidentali, hocque posteriore insuper in plura regna & status diviso non erat amplius in unius Principis potestate omnes Christiani orbis Episcopos in unum locum congregare. Cumque multis difficultatibus implicata res esset, omnium Principum ad hoc obtinere concursum, usu, & tacito tam Ecclesiarum, quam Principum consensu, hoc jus generales Synodos convocandi delatum fuit Romano Pontifici, tanquam ei, qui primam Sedem tenet, in qua unitas Sacerdotii concentratur; ita tamen, ut nec sic Christianorum Potentatuum assensus aut excludatur, aut prætermittatur; qui vel ideo necessarius est, quod Episcopi, tanquam horum subditi, absque eorundem venia Ecclesias suas & regna ac provincias deserere non possint, & sine illorum concursu non valeat servari concordia inter Sacerdotium & Imperium, citra quam Christiano societas nequit subsistere. Hinc in Bulla indictionis Concilii Tridentini PAULUS III. expresse dicit, se consuluisse Principes, & nominatim Imperatorem ac Regem Galliæ. In Bulla resumptionis ejusdem Concilii JULIUS III. sperare se ait, *per Dei gratiam & benignitatem, futurum, ut Reges omnes ac Principes Christiani suis in hac re votis annuant, faveant, atque assistant.* Denique PIUS IV. In sua Bulla celebrationis ejusdem Concilii dicit, se Principes *de consilio suo certiores fecisse.* Cæterum ex his inferri non debet, nec ullo argumento probari potest, Reges & Principes a se irrevocabiliter abdicasse jus & facultatem congregandi Oecumenica Concilia, præsertim pro eo casu, quo Papa id cum magno Ecclesiæ incommodo facere omitteret. Adde infra *cap.* 9. §. 9.

1.) Tempore Schismatis Avenionensis mota fuit quæstio: *An non divisa inter duos Pontifices Ecclesia, Cardinales universale Concilium convocare possint?* In conferentia anno 1408. Florentiæ sub præsidio Laurentii a Rudolphis celebris JCti ea de re tribus diebus continuis habita, unanimi voto conclusum fuit, Concilium ab illis hoc casu congregatum legitimum esse. Vid. L'Enfant. *Hist. Concil. Pisani Lib.* 3. §. 7. Adde Andreæ Episcopi Magorensis *Gubernaculum Conciliorum Part.* 7. *pag.* 269. *& seqq.* in Hermanni von der Hardt Actis Concil. Constant. Tom. VI. Pisanum Concilium convocatum fuit anno 1409. durante Schismate Benedicti XIII. & Gregorii XII. per Cardinales Benedicto adhærentes, apud Portum Liburnum congregatos, cum quatuor Cardinalibus alterius obedientiæ, ipso Gregorio consentiente.

2.) Recte statuit Gerson *Tr. de Auferibilitate Papæ ab Ecclesia Considerat. XI. Opp. omnium Tom. II. col.* 215. *edit. Antverp.* nec non *Tract. de Reformat. Ecclesiæ cap.* 8. in Hermani von der

der Hardt Actis Concilii Constantien. Tom. I. Part. V. pag. 85. item *eodem Tract. cap. XIV. & XV.* pag. 97. & seqq. quoties de ipso Papa judicando agitur, jus ejus, tanquam qui hoc casu pars foret, congregandæ Synodi cessare, illudque ad Principes & Episcopos redire. De hoc jure Principum, & præcipue Imperatoris sic scribit Æneas Sylvius in Exhortatoria sua ad unionem Ecclesiæ, sive Epist. 18. *Quo in statu sit Respublica Christiana vides: lacerata Ecclesia est: nec in populo, nec in clero pax est: dolet super his invictissimus Imperator noster, & ut Advocatum decet Ecclesia, operam navare cœpit, ut subortum schisma possit eradicari: ad hoc nullus aptior videtur modus, quam generale cogi Concilium: hunc ipse amplexus est, & super eo cæteris regibus ac Principibus scribit*. Plura suppeditat mox citatum *Gubernaculum Conciliorum pag. 281. seqq.*

3.) Multo magis Concilium unum œcumenicum, universalem Ecclesiam repræsentans, de assensu Principum, aliud sequens poterit indicere. Hujus rei exemplum habemus in Basileensi Synodo, quæ a Constantiensi & Sienensi indicta noscitur. Plura vide infra *cap. 9. §. 3.*

4.) Cum apud omnes constet, saltem in quibusdam casibus extraordinariis, Universale Concilium absque Papa congregari posse, idque non modo in Schismate, sed & si Pontifex sit hæreticus, si detentus, si mente captus, si aperte simoniacus, si ea moliatur, quibus universam pessum det Ecclesiam &c. quos casus evenire posse, Theologi & Canonistæ omnes agnoscunt: nemo diffitebitur iisdem casibus Papæ Concilium anteponi. Vid. Bossuetii *Defens. Cleri Gallic. Lib. 3. cap.* 4. 5. 6. 7. 8. & 9. Quorsum autem attineret Concilium absque Papa, & in ejus causa, celebrari, nisi authoritas Concilii prævaleret?

5.) Concilium semel rite adunatum impedire valet, ne Papa illud intempestive disrumpat. Quid ea de re actum fuerit in Basileensi Synodo, cum Eugenius Papa reformationem suæ Curiæ subodoratus, & excessus in Pontificia potestate moderationem veritus, illam alio transferre molietur, diximus *hoc cap. 1. §. 1. n. 2. seqq.* & dicemus amplius *cap. 9. §. 7. n. 5.* Quibus adjunge Andreæ Magorensis Episcopi *Gubernaculum Conciliorum Part. IX. pag. 299. seqq.*

6.) Idem Andreas *Part. VII. p. 277.* observat, quod in Concilio per Concilium convocato possit a Papa, Concilium in exercitio suorum jurium impediente, recedi, & ei fieri *obedientia subtractio*; addens, id expresse poni in textu *Can. Anastasius 9. Dist. XIX.* ubi dicitur, quod *multi Clerici & Presbyteri a se communione Anastasii Papa abegerunt*. Quanquam autem hic Canon a Correctoribus Romanis pro conficto habeatur; nihilominus satis indicat, quæ hac in parte disciplina viguerit ante Gratianum, & Ivonem, qui suo illum Decreto quoque intulerat.

§. IV.

Duplex in Conciliis præsidium, unum ab Imperatoribus, alterum regulariter a Pontificibus exercitum.
His etiam competit jus proponendi, & primam sententiam edicendi:
Attamen salvo jure Episcoporum.

Duplex in Conciliis præsidium exercetur: alterum a *Principibus sæcularibus* ad ordinem externum, de quo jam memoravimus *cap. 5. §. 4. n. 3.*, alterum *a summis Pontificibus*. Utriusque meminit Relatio Synodi Chalcedonensis ad Leonem Papam apud Harduinum *Tom. II. col.* 655. ibi: *Si enim ubi sunt duo aut tres congregati in nomine ejus, ibi se Christus in medio eorum fore perhibuit, quantam circa quingentos viginti Sacerdotes familiaritatem potuit demonstrare, qui & patria & labori sua Confessionis notitiam prætulerunt? Quibus TU quidem SICUT MEMBRIS CAPUT PRÆERAS, in his, qui tuum tenebant ordinem, benevolentiam præferens; IMPERATORES vero fideles ad ordinandum decentissime PRÆSIDEBANT, sicut Zorobabel & JESUS, Ecclesia, tanquam Hierusalem, ædificationem, circa dogmata renovare annitentes.* Itaque quod ad præsidium hierarchicum attinet, illud per verba: *Sicut membris Caput præeras in his, qui tuum tenebant ordinem*, Leoni tanquam summo Pontifici agnoscitur. Cum hos jure præsidii naturaliter connexum est jus proponendi, competens Præsidi cujuscumque Collegii. At hoc præsidium eique cohærentia jura æque parum evincunt *superioritatem Papæ supra Concilium*, quam præsidentia & directorium cujusque Præsidis in quocunque alio Corpore seu politico seu ecclesiastico.

1.) Hæc

1.) Hæc ita quidem in regula, & nisi Concilio aliter videatur; in hujus etenim facultate est, etiam præsentibus Pontificiis Legatis alteri deferre præsidium. „Multæ ra„tiones suadent, præsidentiam Concilii Nicæni, quam habuit Osius Cordubensis, ipsi „delatam fuisse per electionem Concilii cum beneplacito Imperaroris; neque enim cre„dimus eum fuisse Legatum Pontificis," inquit Gibert *Corp. Jur. Can. in Prologom. Part. I. Tit. 15. sect. 17. pag.* 107. Aderat Concilio Silvestri Papæ Legati Vitus & Vincentius Presbyteri, qui post Osium subscripserunt. Adde Launoium Lib. VIII. *Epist.* 1. *& seqq.*

2.) *Jus proponendi* Romano Pontifici in generalibus Synodis competens, nullatenus impedire potest nec debet, quominus etiam ab aliis, de assensu congregatorum Patrum, ordinate proponatur, quidquid ipsiusmet Pontificis personam aut prætensiones, aliasve Ecclesiæ utilitates posset concernere.

3.) Exercuit insuper Papa in œcumenicis Conciliis, eique juxta tradita a nobis cap. II. §. 6. competit jus *Relationis* seu *prima sententia*; ita, ut ipsius sit referre ad Patres, quo de censendum sit, & primam ferre sententiam, quæ definitionis vim habet, si Patrum sententiis firmetur. Sic recte docet Ill. de Marca *de C. S. & J. Lib. V. cat* 8. cujus sententiam amplectitur Cl. Thomasinus in Recensione suarum de Synodis Dissertationum.

4.) Equidem in Concilio Tridentino clausula illa, *Proponentibus Legatis*, quæ in Sess. XVII. & antea sæpius usurpata fuit, non nihil invidiæ præ ꝯ tulit, ex quo ea Episcopis jus, quo in præcedentibus Conciliis fruiti erant, per quandam reservationem auferre videretur. „Quoad perversas intentiones, quas introductores clausulæ *Proponenti„bus* fortasse habuerunt, inquit Gibert *l. cit. pag.* 169. earum præcipua est, impedire „sinceram Romanæ Curiæ reformationem, sive quoad commercium Beneficiorum, Di„spensationum, absolutionis Casuum reservatorum; sive quoad usurpationem juris E„piscoporum, qui pro meris Vicariis a Pontifice habebantur; sive quoad luxum, mol„litiem, earumque turpes effectus; quippe illi haud ignorabant, quantopere reformatio „exoptaretur a Principibus, qui Legatis suis præceperant, ut acriter in eam instarent, „& a pluribus sanctioribus Prælatis, qui studia sua dudum testati erant .... Idem for„mido erat, ne, si alii quam Legati facultatem habuissent proponendi Capita discu„tienda, aliqui existerent Episcopi, qui ultro, vel suggerentibus Principum Legatis, „quæstiones moverent circa abusus in Romana Curia vigentes, & multo magis, ne in„sinuata aliis Episcopis necessitate ejusmodi quæstiones tractandi, necessaria quoque „tandem fieret eorundem abusuum emendatio. Itaque ad occurrendum huic suo incom„modo, causa ipsius amputanda erat, per reservationem de qua loquimur; nec circum„stantiæ patiebantur, ut alia adhiberetur cautio.

5.) Verum intercedentibus Principum Oratoribus, præsertim Hispano (qui ajebat, „Regem considerasse, cum ipse tam ingentem partem orbis Christiani possideret, se ob„stringi, ne permitteret dici posse, inductum ætate sua fuisse, id quod tam grave de„trimentum inferret Conciliis in posterum." Pallavicin. *Hist. Concil. Trid. Lib.* 23. *cap.* 2. *n.* 1.) multisque ea de re habitis tractatibus, quos ad longum refert idem Pallavicinus *cit. cap.* 2. *per totum*, *cap.* 5. *a num.* 7. *ad* 14. *cap.* 6. *num.* 5. *cap.* 8. *n.* 5. *c.* 12. *n.* 6. *&* 7. Concilium Sess. XXIV. de Reform. cap. 21. *explicando declarat, mentis sua non fuisse, ut in verbis* Proponentibus Legatis, ac Præsidentibus, *solita ratio tractandi negotia in generalibus Conciliis ulla ex parte immutaretur; neque novi quidquam, prater id, quod a sacris canonibus, vel generalium synodorum forma hactenus statutum est, cuiquam adderitur, vel detraheretur*. Unde quæ hactenus diximus de jure Episcoporum præsertim circa *propositiones* in Conciliis faciendas, saltem pro futuris temporibus salvata sunt, licet eorum usus, tum propter causas in cit. cap. 21. Sess. XXIV. publice allogatas, tum propter secretas causas, quas num. 4. retulimus, in Tridentino factus non fuerit.

§. V.

Generalium Synodorum Decreta non indigent Pontificia confirmatione, Hujus non-usum probant Acta singulorum Conciliorum.

Optandum quidem est, ut summo Pontifici, tanquam visibili Capiti Ecclesiæ, consensus semper accedat ad conclusa Concilii, ut tanto evidentius & eo majore robore universalis Ecclesiæ consensus opponi possit his, qui unionem scindere, aut pacem turbare vo-

volunt. At si Papa Concilii decretis subscribere, & universalis Ecclesiæ decisioni se se accommodare recuset, poterit Oecumenica Synodus sua adversus illum sicut contra alia Ecclesiæ membra, authoritate uti. Ita formaliter declaravit Concilium Constantiense Sess. III. & Basileense Sess. II. Hæc Conciliaris Declaratio, quam respuunt Ultramontani, exprimit doctrinam Ecclesiæ *Gallicanæ*, imo verius *Universalis*. Recte omnino Turrecremata, assertor cæteroquin vehemens Pontificiæ dignitatis, *Lib. III. cap.* 10. ubi loquens de jure Conciliorum: *Celebratio*, inquit, *Conciliorum utilis est ad refrænandum exorbitantias quorundam Pontificum, qui Pontificatum suum aut extra SS. Patrum regulas pro voluntate exercent, aut simoniaca pravitate dehonestant, aut Sæculi vanitate & vita scandalosa confundunt* &c. Plura de hac materia ex probatissimorum Theologorum & Canonistarum doctrina occurrent infra *cap.* 9. §. 9. Inde sequitur, quod, cum aliunde certum sit, omne Concilium a dominatione Papæ liberum esse debere, synodalia decreta absque illius approbatione tum maxime vigorem, obtineant, quando *de ipsiusmet Pontificis persona & prætensionibus* agitur, aut sane hoc casu consensus & acceptatio ei non magis libera esse debet, quam cuicunque fideli. Porro observant eruditi, ante duodecimum sæculum nullam Synodum deprehendi, cujus Decreta sub nomine Romani Pontificis, tanquam Præsidis Concilii, fuerint concepta. Antea loquebatur & decernebat suo nomine synodus; & merito quidem: ex quo decreta communi congregatorum Episcoporum authoritate condita, omnibus etiam Episcopis adscribi debeant.

1.) Dum de disciplina Ecclesiæ circa Pontificiam confirmationem generalium Conciliorum tractatur, *triplex* earundem *Synodorum species* distinguenda venit. *Prima* illarum quibus ipse Pontifex interfuit; *Altera*, quibus adfuit per Legatos; *Tertia*, quibus neutro modo intervenit. Ad primam speciem pertinent Concilia *LATERANENSIA*, *LUGDUNENSIA*, *VIENNENSE*, & *FLORENTINUM*. In his nullum occurrit vestigium, quo dignoscatur, vel rogatum fuisse Pontificem, ut horum Conciliorum decreta confirmaret, vel eadem ab illo proprio motu confirmata fuisse. *a*) Sed neque potest Pontifex, qui Concilio adfuit, omnique sua potestate ad ejus Decreta condenda concurrit, his sua confirmatione novam aut pleniorem tribuere authoritatem. Interest Papa Concilio tanquam Caput universalis Ecclesiæ, proinde *extra illud* nequit habere authoritatem superiorem illa, quam *in eodem* exercet, communicabilem quademum-cunque confirmatione eorundem decretorum, quæ ipse conjunctim cum aliis Patribus condidit. *b*) Decreta præfatorum Conciliorum Lateranensis IV. duorum Lugdunensium, Viennensis & Lateranensis V. concepta fuerunt sub nomine Pontificis; cum clausula: *Sacro approbante Concilio*. Itaque si eadem Concilia suorum Decretorum confirmationem a Pontifice petiissent, hoc ipsum fuissent rogare, ut Papa suummet opus firmaret, quod esset inutile & fere absurdum. *c*) Si autem talis confirmatio intelligeretur & acciperetur de nuda declaratione, quod Decreta legitime facta sint; præterquam quod de tali Confirmatione hic non agatur, nullus simili Confirmationis foret fructus; quippe quod Pontifex declararet id, quod ex modo concipiendi Decreta jam satis intelligitur.

2.) Quantum ad Concilia, quibus Pontifex *per Legatos* adfuit; nec de his ullum exstat monumentum, quo probetur, eorum confirmationem a Sede Romana rogatam fuisse; id quod & amplius apparebit ex evolutione Epistolarum, quas Concilia ad Papam scripsere post condita Fidei & Disciplinæ decreta. *a*) Primum horum Conciliorum est *NICAENUM* I., cui nomine ac loco Silvestri Rom. Pontificis tanquam Legati interfuerunt Vitus ac Vincentius urbis Romæ Presbyteri præside Osio Episcopo Cordubensi. Nulla hic apparet requisitio Confirmationis ex parte Synodi, aut ejus consensio ex parte Pontificis, præter utramque spuriam, quas edidit, simulque atro calculo notavit Harduinus *Tom.* 1. *col.* 343. & 344. Utriusque hujus documenti confictio designat potius, quid Romani serius imperitis persuadere tentaverint, quam quid dictaverit gestorum veritas. *b*) Alterum est *EPHESINUM*. Hujus Synodi Patres scribunt ad Cœlestinum Papam, exponendo ea, quæ circa quatuor facta ipsis proposita in Concilio gesta sunt: Absoluta narratione, dicunt, se Acta adjecisse, ut Pontifex ex ipsis factorum veritatem cognosceret. Et hæc est summa Epistolæ, in qua ne verbum, quo significetur, Synodum a Papa suorum Decretorum confirmationem rogavisse. Vide Epistolam ipsam apud Labbæum *Concil. Tom.* 3. *col.* 659. Putat equidem Cardinalis Orsi in Tract. *de Auctorit. Rom. Pontificis Tom. I. Part.* 1. *pag.* 147. argumentum pro absoluta Romani Pontificis potestate in hoc Concilio exercita, desumi posse ex verbis Commonitorii, quod Cœlestinus dedit Legatis suis ad Universalem hanc Synodum proficiscentibus, scilicet: *Auctoritatem Sedis Apostolicæ custodiri*.

ſtodiri debere mandamus ..... Ad diſceptationem ſi fuerit ventum, vos de eorum ſententiis judicare debeatis, non ſubire certamen. Ad horum intelligentiam noſcendum, actam in hoc Concilio eſſe cauſam Neſtorii ex una, & S. Cyrilli ex altera parte, qui ambo univerſale hoc judicium a Theodoſio Imperatore petierant. Habuerat jam Cœleſtinus de hoc Neſtorii negotio Romæ Synodum, e qua ad Cyrillum ſcripſerat, ejus partes ſuſtinendo. Cum denique cauſa ad Oecumenicum Concilium delata eſſet, prudenter utique egit Pontifex, inſtruendo Legatos ſuos, ne contendentium Epiſcoporum diſſidiis ſeſe immiſcerent, quippe qui non pars contendens, ſed Judices eſſe deberent, *cum Synodo utique*; in qua Papa legitimi Primatus prærogativam quidem, & recte, ſuſtinuit, Judicis autem partes *ſolus* minime egit. Præfata Epiſtola Synodalis Epheſinorum Patrum *negative ſolum* probat, ab hoc Concilio non fuiſſe rogatum Pontificem, ut ſua decreta confirmaret: *c*) At Epiſtola Concilii *CHALCEDONENSIS* ad Leonem Papam, quæ exſtat apud Harduinum *Tom.* 2. *col.* 655. præbet quoque *poſitivum* hujus rei argumentum. Nempe poſtquam Synodus ſua adverſus Dioſcorum Alexandrinum; Eutichis fautorem, ipſumque Eutichem, & horum hæreſim, geſta narravit, non poſtulata a Pontifice confirmatione ſententiarum, quas in hæreſes ipſas, iramque auctores tulerat, ad aliud factum tranſit multo minus grave, ejus petens confirmationem, ex quo Pontificis Legati illi contradixiſſent. Scilicet Synodus Patriarchæ Conſtantinopolitano ſecundum in Eccleſia gradum, una cum poteſtate, Metropolitanos Aſiæ & Ponti, nec non Epiſcopos diœceſium inter Barbaros ſitarum conſecrandi, contulerat. Huic attributioni Pontificii Legati repugnaverant, utpote quæ adverſaretur diſpoſitionibus ſexti Canonis Nicæni, & primi Concilii Conſtantinopolitani, inſuper etiam dignitati Sedis Apoſtolicæ, cujus eſſet tales prærogativas concedere. Itaque Synodus cupiens tollere hanc qualemcunque difficultatem, recurrit ad Pontificem, petens ab eo, ſub *Confirmationis* verbo, ratihabitionem eorum, quæ contra voluntatem Legatorum acta fuerant. Diverſa hæc agendi ratio, *circa duo capita*, docet, Concilium non putaviſſe, quod ſua Decreta *annuentibus Legatis* confecta confirmatione Pontificis indigeant; econtra eam utiliter obtineri pro probatione Decreti, *iiſdem Legatis repugnantibus* concepti circa rem de qua citra Primatus univerſalis concurſum diſponi non poſſe exiſtimabatur. Adde S. LEONIS M. *Epiſt.* 90 *cap.* 2. & *Epiſt.* 97. *cap.* 1. *ultima edit.* cum Notis. Confer etiam quæ a nobis de hac Synodo tradita ſunt *cap.* 5. §. 4. *n.* 3. *d*) Fatendum, Concilium generale VI., quod eſt *CONSTANTINOPOLITANUM III.* videri poſtulare ab Agathone Pontifice ſuorum Decretorum confirmationem, per verba Synodalis Epiſtolæ: *Quam* doctrinam *ut iterum per honorabilia reſcripta confirmetis, veſtram rogamus paternam ſanctitatem*, apud Harduinum *Tom.* 3. *col.* 1439. ſed multum abeſt, ut Patres poſtulent confirmationem, de qua hic agitur, tanquam ſine qua Decreta Conciliorum non habeant vim obligandi; rogant enim duntaxat confirmationem, quæ ſita eſt in *nova approbatione*; quæ cum ſit *novum teſtimonium*, Pontificem Concilio conſentire, definitionem aliquatenus corroborat. Firmat hunc ſenſum verbum *Iterum*, evinciteque, nihil aliud peti a Pontifice, niſi, ut rurſus faciat, quod jam fecit. *e*) Epiſtolæ Taraſii Archiepiſcopi Conſtantinopolitani, ad Hadrianum Pontificem ſcriptæ poſt celebrationem Concilii *NICÆNI II.* Oecumenici VII., apud Harduinum *Tom.* 4. *col.* 307. & 311. annumerari poſſunt Epiſtolis de quibus loquimur, quæ *Synodi Relationes* appellantur. At in toto illarum contextu nihil eſt, quo probetur Concilium ab Hadriano rogaſſe ſuorum Decretorum confirmationem. Nihil in illis aliud dicitur Romanæ ſedi favorabile, quam quod definitiones Concilii Romam miſſæ ſint: unde eo minus concludi poteſt, Concilium a Papa petiiſſe Synodalium ſtatutorum confirmationem: ex quo credibile ſit, ſimiles Epiſtolas a Synodo ad alias quoque inſigniores ſedes miſſas fuiſſe. *f*) Talis Encyclica ſeu Circularis Epiſtola ſcripta fuit a Concilio Generali VIII. *CONSTANTINOPOLITANO*. Præter hanc Epiſtolam narratoriam Geſtorum hujus Concilii, & probabiliter miſſam ad omnes Epiſcopos, qui Concilio non adfuerant, ſaltem ad eorum præcipuos, alia eſt ejuſdem ſpeciei, inſcripta Pontifici Hadriano II., quæ deſinit in verba, quibus oſtenditur, ſynodum longe abfuiſſe a petenda confirmatione ſuorum Decretorum, ut ea vim obligandi haberent; ſcilicet: *Vos autem Conventum omnium noſtrum, & conſonantiam hujus Synodi benevole recipite, & precibus apud Deum veſtris confirmate.* Add. infra num. 6. *g*) Et hæc ſunt omnia Concilia *Orientis*, quæ ad Pontificem Actorum ſuorum relationem miſere. Quia vero in nullo eorum quidquam reperitur, ex quo colligi poſſit, eadem *ſuorum Decretorum confirmationem* a Pontifice petiiſſe, veroſimillimum eſt, nullum illorum hanc deſideraſſe. *h*) Quantum ad Concilia generalia *Occidentis*, quibus per Legatos Papa adfuit, nullum

no-

noscitur, quod miserit ad illum suorum Gestorum relationes; unicum est *TRIDENTINUM*: quod Pontificis confirmationem rogaverit. Is igitur, qui Bullam Pii IV. Concilii Tridentini confirmatoriam confecit, in Historia Conciliari parum erat versatus, vel ipsos fontes minime consulerat, cum Pontificem dicere facit, Concilium, dum confirmationem suorum Decretorum petit, veterum sequi vestigia Conciliorum. De *CONSTANTIENSI* & *BASILEENSI* Conciliis egimus hoc cap. §. 1. & 5.

3.) Concilia, sine ullo Pontificis interventu habita, sunt *a*) *CONSTANTINOPOLITANUM I.* sub Damaso Pontifice, cujus acta, & specialiter subscriptiones, nullam mentionem habent Romanæ Sedis Legatorum. Ideo autem Damasus neque per se, neque per Legatos huic Concilio adfuit, quod ipse eadem de causa Synodum haberet Romæ, in qua exspectabat Episcopos, qui Constantinopoli coacti fuerant. Factum hoc intelligitur ex Epistola Synodica hujus Concilii apud Harduinum *Tom. 1. col.* 822. in qua nullum verbum, quo probetur, idem Concilium suorum Decretorum confirmationem Roma postulasse. Quin ex contrario manifestum fit ex eadem Epistola, ad Damasum Papam, Ambrosium Mediolanensem, Brittonem Trevirensem, Valerianum Aquilejensem Archiepiscopos, aliosque Antistites directa, hanc Synodum ante omnem Romani Pontificis consensum pro Oecumenica habitam fuisse his verbis: *Quæ igitur ad fidem attinent, quam aperte prædicamus, in summa sunt hujusmodi, de quibus amplius animis vestris satisfacere poteritis, si tomum Synodi Antiochenæ, & eum qui superiori anno Constantinopoli A SYNODO UNIVERSALI est editus, inspicere dignamini.* *b*) Idem est de *CONSTANTINOPOLITANO II.* generali V. cui Pontifex ideo neque ipse neque per Legatos adfuit, quod non probaret moveri quæstionem *de tribus Capitulis*, & quidem *in Concilio*. Extat equidem apud Conciliorum Collectores, signanter Harduinum *Tom. 3. col* 213. græce & latine *Epistola Decretalis Vigilii Papæ pro confirmatione quintæ Synodi Oecumenicæ*; sed imprimis notat Harduinus ipse in margine: *Supposititiam esse hanc Epistolam, probari a Joanne Garnerio Soc. JEsu in Notis ad Breviarium Liberati*; deinde quamvis in inscriptione hujus Decreti, ad Eutichium, missi, feratur, illud factum fuisse ad confirmationem S. Concilii, nullum tamen in eo est verbum, ex quo id colligatur; nisi pro Confirmatione Concilii accipiatur *damnatio Trium Capitulorum*, quæ ostendit Pontificem consentire Synodi Decreto. Porro, ne loquitur quidem Pontifex de hoc Concilio, multo minus de damnatione ab eodem facta.

4.) Cæterum de quibusdam Actis, ad executionem Conciliorum pertinentibus, dici sine omni præjudicio potest, ea facta esse ad illorum *Confirmationem*. Sic Concilium Constantinopolitanum I. in sua ad Theodosium Imp. Epistola apud Harduinum *Tom. 1. col.* 807. petit confirmationem gestorum suorum his verbis: *rogamus igitur Clementiam tuam, ut per litteras pietatis tuæ ratum habeatur Concilii decretum*. In fine Concilii Generalis VI. exstat Lex Imperatoris Constantini Pogonati ad Joannem Pontificem ad confirmationem hujus Concilii inscripta sub hac rubrica: *Exemplar divinæ jussionis Justiniani Augusti, directa ad Joannem Papam urbis Romæ in confirmationem VI. Synodi Constantinopolitani*, apud Harduinum *Tom. 3. col.* 1477. Plura vide apud Ill. Bossuetium *Lib. 13. cap. 2. 9. & seqq.* Fieri itaque eadem ratione potuit, ut Generalia Concilia, si Pontificiam confirmationem petiissent, nihil intendissent aliud, quam ut impetrarent aliquas litteras eorundem Conciliorum executioni inservientes, per testimonium approbationis Capitis Ecclesiæ. Atque his abunde satisfit iis, quæ da Confirmatione Concilii Constantinopolitani III. Generalis VI. profert Cardinalis Orsi *de Auctorit. Rom. Pont. Lib. 1. cap. 24. Art. 3. pag. 415. seq.*, & de aliis Generalibus Synodis in Libro II. passim.

5.) Finaliter triplicem potest habere *Confirmatio* sensum: *a*) authoritatem impertiri: *b*) ratum habere; *c*) agnoscere, quod requisitæ solemnitates fuerint observatæ. Non declarant Patres *TRIDENTINI*, in qua harum trium significationum confirmationem suorum Decretorum a Pontifice peterent. Verosimile eos id diversis motivis impulsos fecisse, prout alii pro superioritate Pontificis supra Concilium, alii pro dependentia Papæ a Concilio effecti erant. Sic consenserint in hanc petitionem *Itali* sub prima notione Confirmationis: *Galli*, *Germani* & *Hispani* sub secunda & tertia; ita ut ea via concorditer absolveretur Concilium, quod viginti fere annis duraverat; atque ut per unitatem Confirmationis declararetur unitas Conciliii, sub tribus Pontificibus Paulo III. Julio III. & Pio IV. celebrati.

6.) Non possum, quin hic mea faciam verba laudati Episcopi Meldensis *cit. Lib. 13. cap. 10.* „ Libenter quærerem, ludantne nos Synodi, cum absolute ac decretorie pronun-

t „ciant;

„ ciant: *Si quis non ita senserit, anathema sit*. Ac nimis profecto ineptiunt, qui hæc „ anathemata intentari respondent a Synodis sub ratihabitione & confirmatione futura „ ipsius Pontificis; at saltem audiant has formulas ab omnibus Synodis frequentatas, quæ „ effectum ipsum denotant: *Ab Ecclesia projecimus, privavimus, nudavimus omni dignitate*. „ Ac rursus alio modo, *nudatus est, privatus est, projectus est*. Tanquam perfecta re, quam „ ipsi pendere volunt. Postremo si adhuc hæsitant, esto illud ab VIII. Synodo decre- „ tum, peremptorium haud minus adversus eorum sententiam, quam adversus Pho- „ tium: *Nos eum inobedientem, & resistentem Sanctæ huic & Universali Synodo repulimus* „ *& anathematizavimus atque a tota & Apostolica Ecclesia fecimus alienum, per datam* „ *nobis potestatem in Spiritu Sancto A PRIMO ET MAGNO PONTIFICE NOSTRO LIBE-* „ *RATORE ET SALVATORE CUNCTORUM*: quid enim expectant qui sic pronun- „ tiant?

§. VI.

Nullus unquam Pontifex ausus est de novo discutere decreta alicujus Concilii universalis.

Econtra Synodi Generales frequenter ad novum examen revocarunt materias & quæstiones a summis Pontificibus decisas.

In Conciliis Episcopi jure suo discernunt & judicant.

Inauditum est, aliquod *Concilium Generale*, multo minus *Pontificem*, ausum fuisse discutere, aut sub incudem revocare definitiones *præcedentium* Conciliorum, universim *pro Generalibus* habitorum; quin ex contrario, cum easdem definitiones tanquam documenta fidei venerarentur, iisdem ad dirimendas novas controversias usi sunt. Sic Concilium generale Constantinopolitanum I. suos Canones inchoat præcipiendo, ut definitiones Nicænæ Synodi stabiles maneant atque inconcussæ. Eadem definitio Nicæna lecta fuit in Concilio Ephesino, statutumque, ut ipsa Actis ejus insereretur. Synodus Chalcedonensis Constantinopolitanæ & Ephesinæ vestigiis insistens, definitionem Generalium Conciliorum innovat, suis Actis infert, & eandem in fronte decreti mox proponendi locat, veluti principium, cui illa innititur. In damnatione *Trium Capitulorum*, lata a quinto Concilio generali, Synodus monet, se illa damnare, ideo, quod eadem reperisset contraria doctrinæ Concilii Chalcedonensis, addens se recipere definitiones omnium Conciliorum præcedentium, nempe Nicæni, Constantinopolitani, Ephesini, & Chalcedonensis, ac damnare, quidquid eadem Concilia rejecerant atque damnaverant. Idem observatum noscitur in Conciliis Generalibus VI. VII. & VIII. Eadem ratione scripsit S. LEO M. ad Leonem Augustum Epist. CXXXII. cap. 3. *Pranoscat igitur pietas vestra, hos, quos spondeo dirigendos, non ad confligendum cum hostibus fidei, nec ad certandum contra ullos, a Sede Apostolica profecturos: quia de rebus, quæ apud Nicæam, & apud Chalcedonam, sicut Deo placuit, definitis, nullum audemus inire tractatum, tanquam dubia vel infirma sint, quæ tanta per Spiritum sanctum fixit authoritas*. Adversa plane disciplina usa fuere Concilia respectu Pontificiarum Definitionum: has denuo discusserunt, hoc suo tractatu, discussione & deliberatione significantes, aliter se *de his Decretis*, aliter de *Synodalibus Definitionibus* sentire. Non poterant Concilia generalia I. II. & V. submittere suo examini Decreta S. Sedis, cum horum nulla præcessissent de materiis, quæ in iisdem Synodis definitæ sunt. Econtra usus & disciplina Ecclesiæ, Pontificia Decreta suo examini ac judicio subjicienda, se se plene manifestat in Conciliis III. IV. VI. & sequentibus.

1.) Ut ex pluribus hujus rei exemplis pauca delibemus, primum desumemus e Concilio *CHALCEDONENSI*, ex cujus Actione II. apparet, quod licet Leo Pontifex definivisset, duas esse in JEsu Christo naturas, Divinam & humanam, in Persona unica, ac sine ulla confusione & proprietatum diminutione unitas; nihilominus Synodus hoc caput denuo discusserit, Pontificis Epistolam duntaxat laudando inter Patrum testimonia, probantia, Ecclesiam universam illuc usque credidisse, duas esse Naturas integras, atque unicam in Christo Personam. Vid. Harduin. *Tom. 2. col.* 286. *seqq.* Scilicet postquam ex decreto Concilii, & pro more Synodorum, publice lectæ essent professiones fidei & doctrinæ Patrum circa materiam, de qua agebatur, nempe, Concilii Nicæni, Cyrilli, Leonis Papæ in Epistola Synodica ad Flavianum Archiepiscopum Constantinopolitanum contra Eutychetis hæresim, Hilarii, Gregorii Nazianzeni, Ambrosii, Joannis Chrysosto-

 mi

mi & Augustini, *reverendissimi Episcopi clamaverunt*. Hæc quæ in LEONIS Epistola continetur, *Patrum fides, hac Apostolorum fides. Omnes ita credimus, orthodoxi ita credunt. Anathema ei, qui ita non credit. Petrus per Leonem ita locutus est; Apostoli ita docuerunt. Pie & vere Leo docuit; Cyrillus ita docuit; Cyrilli æterna memoria. Leo & Cyrillus similiter docuerunt; anathema ei, qui sic non credit. Hac vera fides. Catholici ita sapimus. Hac Patrum fides. Hac in Epheso cur lecta non sunt? Hac Dioscorus occultavit*. Et postea: *Magnificentissimi judices & Amplissimus Senatus dixerunt: Post hac omnia adhuc quis dubitat? Reverendissimi Episcopi clamaverunt. Nemo dubitat. Atticus reverendissimus Episcopi Nicopolitana Civitatis dixit: Quoniam prastitit Magnificentia vestra suarum aurium facilitatem cum patientia, precamur (si jubeatis) inducias dari nobis, ut intra paucos dies tranquilla mente, & non turbato animo, qua Deo placent, a Sanctis Patribus ordinentur. Quoniam vero nunc Domini nostri & Sanctissimi Patris & Archiepiscopi Leonis, adornantis Apostolicam sedem, lecta est Epistola; oportet vero & beata memoria Cyrilli Epistolam scriptam ad Nestorium, in qua jubet eum consentire duodecim Capitulis; & hanc dari nobis, ut in tempore disceptationis parati inveniamur. Reverendissimi Episcopi clamaverunt: Si jubetis dari nobis inducias, petimus Patres simul perscrutari. Magnificentissimi & gloriosissimi judices & amplissimus Senatus dixerunt: Differatur audientia usque ad quinque dies, ut inter hos conveniat vestra sanctitas ad sanctissimum Archiepiscopum Anatolium, & communiter de fide tractetis &c.* Ex his intelligitur *a*) plures Patrum non fuisse contentos solius Epistolæ S. Leonis lectione, sed & voluisse illam Cyrilli ad Nestorium videre, ut post utriusque collationem in tempore *disceptationis* parati inveniantur. *b*) Atticum Episcopum Nicopolitanum cum aliis petiisse inducias, ut tranquilla mente, & non perturbato animo, quæ Deo placent, a sanctis Patribus *ordinetur*. *c*) Eos, qui sanam partem tuebantur, non provocasse ad unius Leonis authoritatem, sed etiam, & æqualiter, ad Cyrilli sententiam, ibi: *Leo ita docuit, Cyrillus ita docuit*. *d*) Proinde, dum profitentur, Petrum per Leonem locutum esse, aliud non dicunt, quam examinatam a se, & cum Patrum scriptis collatam sententiam Leonis invenisse conformem doctrinæ *Petri* & reliquorum *Apostolorum*, eandem proinde amplectendam esse. Confirmantur hæc egregie ex ejusdem Leonis Papæ Epistola XCIII. ad Theodoretum Episcopum Cyrenensem scripta 11. Junii an. 453. atque adeo biennio post celebratam Chalcedonensem Synodum; ubi: *Ne aliarum Sedium ad eam, quam cateris omnium Dominus statuit prasidere, consensus assentatio videretur, aut alia qualibet subrepere posset adversa suspicio, inventi sunt, qui de judiciio nostro ambigerent. Et dum nonnulli dissensionum incitati authore ad contradictionis bella prosiliunt, ad majus bonum, malum ejus, authore totius bonitatis dispensante, perventum est*. Loquitur S. Papa de sua ante Concilium definitione in causa hæresis Eutichis ac Nestorii; & deinde sic prosequitur, referendo, qualiter eadem causa per Episcopos fuerit examinata: *Ipsa quoque veritas*, inquit, *& clarius renitescit, & fortius retinetur, dum, qua fides prius docuerat hac postea examinatio confirmaret. Multum denique sacerdotalis officii meritum splendescit, ubi sic summorum servatur authoritas, ut in nullo inferiorum putetur imminuta libertas. Et ad majorem Dei gloriam proficit finis examinis, quando ad hoc se accipit exerendi fiducia, ut vincatur adversitas: ne, quod per se probatur reprobum, silentii prajudicio videatur oppressum.* Medio sane meridie cœcutiat, qui in his non intelligit solemnis Pontificii decreti in materia fidei Conciliarem discussionem, seu *examen* ad indagandam firmandamque *veritatem* institutum, *consensum* ab *assentatione* distinctum eumque cum plenaria *libertate* præstitum.

2.) Quamvis notabile sit hoc exemplum, propter insignem S. Leonis famam, sequens tamen gravius est, desumptum ex Actis Concilii *CONSTANTINOPOLITANI*, generalis VI. ab Actione IV. ad XVII. Ex quibus liquet, Agathonem Pontificem in Romana CXXV. Episcoporum Synodo discussisse quæstionem, *An dua sint in Christo voluntates*, eamque definivisse; & nihilominus Concilium generale eandem rursus tractat, atque definit, quasi neque tractata, aut definita fuisset, apud Harduinum *Tom. 3. col.* 1704. *& seqq.* præsertim 1115. 1142. *seq.* Meretur hoc eo majorem attentionem, quod Agathonis definitio vim omnem ac pondus habeat, quæ Definitioni *ex Cathedra* maxime solemni competere possit; nulla est enim ex iis, quæ hoc nomine donantur, quæ authoritate 125. Episcoporum Pontifici junctorum fulciatur. Nimirum, quo ritu & ordine S. Cyrilli & S. Leonis Epistolæ in tertia & quarta Synodus eodem ordine rituque S. Agathonis in Synodo sexta probantur Epistolæ: hac formula: *Paulus magnificus a secretis dixit: Dicat Georgius Archiepiscopus hujus Regia urbis, & qui cum eo &c. Si convenit sensui suggestionum directarum ab Agathone Sanctissimo Papa, & sua Synodo, Gregorius dixit, inspiciens omnem virtu-*

tem

tem (id est, significationem ac vim) *earum litterarum*, *& scrutans libros sanctorum probabilium Patrum*; *cuncta*, *quæ continent*, *inveni consonantia eis*, *& sic profiteor & credo*. Alii: *Inveni in nullo eas a sanctis Patribus discrepare*, *& consentio &c.* In eum sensum omnes singulatim dicunt; nec nisi eo examine probatæ sunt Epistolæ S. Agathonis & Romanæ Synodi. Vid. Harduinum *l. cit. col.* 115. *seqq.* At *inquis*: Sancto Pontifici explorata erant omnia, igitur in tanta certitudine nullus quæstioni, nullus examini quale nos asserimus, permittebatur locus. Qui hæc objiciunt, non videntur satis percipere, quid sit examen in negotio fidei, præsertim dum de summis & præcipuis Christianæ religionis dogmatibus agitur. Nempe enim aut Patres Nicæni, cum de Arianis quærerent, de Filii divinitate ambigebant: sed, quam ab ea fide Ariani abessent, quibusque sententiis ac verbis insanus error confutandus esset. Neque Ephesini, cum de Nestorii & Cyrilli, atque adeo de Cœlestini fide inquisitio fieret, ipsi de fide dubitabant; sed rectene, an secus, illi fidem exposuissent. Neque item Chalcedonenses ullo modo dubitabant, quis esset Christus, Deusne ac homo verus, an confusis Naturis quid tertium; id sane non quærebant, sed verene & ex communi Patrum & Ecclesiæ sententia tantum sacramentum Leo exponeret. Et utcunque Leoni certum esset, a se recte & *plenissime* fidem expositam fuisse; nihilominus Episcopi, ad quos perlata erat Leonis Epistola, tam-quam extra Concilium, ejus sensum quisque cum ea fide componebat, quam ipsi a Patribus accepissent, neque hunc aliter, quam ex certa & expressa disquisitione acceptabant. Confer infra *hoc. §. n.* 6.

3.) Ultimum exemplum a nobis modo adferendum vel ob eam quoque causam haud modicum habet gravitatis, quod ejus sit ævi, quo Pontificis Infallibilitas in Definitionibus *ex cathedra* asseri jam cœperat. Illud depromitur ex diplomate LEONIS X. adversus errores Lutheri, & ex Actis Concilii Tridentini. Ex Pontificio Decreto patet, idipsum post deliberationem, tractatum, ac discussionem tanto, negotio parem, factum fuisse, Pontificemque prævie excepisse sententiam Cardinalium, & complurium aliorum virorum insignium: puta superiorum Generalium, Priorum Regularium & Doctorum sive in Theologia, sive in utroque jure. Et nihilominus ex Actis Tridentini cum Bulla Leonis collatis manifestum est, synodum rursus & ab integro discussisse errores a Pontifice jam damnatos.

4.) Sustinet Cardinalis Orsi *de Rom. Pontificis auctoritate Lib.* 1. *cap.* 10. *Art.* 2. & alibi sæpius, esse aliquam rerum a summo Pontifice definiendarum discussionem, quæ cum ineluctabili ipsius in fidei dogmatibus definiendis authoritate conciliari optime possit: ejusmodi autem inter alia opinatur, quam Ephesini Patres adhibuerunt in Concilio Generali tertio circa Decretorum Cœlestini Papæ adversus Nestorium: „ Instituitur, inquit „ vir Eminentissimus, aliquando de rebus fidei collatio & inquisitio, non ut aliquid, „ quod adhuc lateat, certum fixumque eruamus, sed ut illud majori luce donetur; ut- „ que firmis etiam rationibus teneamus, quod sola authoritate tenemus; vel etiam ut „ non ipsis nos veritate firmemus, sed ut aliis consulamus, & qui ad amplectendam de „ aliquo fidei dogmat Apostolicam definitionem, Pontificiæ auctoritatis pondere non sa- „ tis inclinantur, eo saltem illos perspicuis ex sacrarum Litterarum, aut Patrum, aut „ Conciliorum oraculis ductis argumentis compellamus. Hujusce rei (addit) illustre ha- „ bemus documentum in celebri illo Apostolorum Hierosolymitano Concilio, quod alio- „ rum forma existit & exemplar. Quum enim Petrus certam de re, quæ in quæstionem „ vocatur, sententiam pronuntiasset, eam deinde Jacobus ad Scripturarum amussim, & „ Prophetarum oracula exegit; non quidem, quod Petri definitionem haud satis suo pon- „ dere firmam & immobilem judicaret, sed ut, quos Petri auctoritas non moveret, in „ eandem sententiam veterum Scripturarum auctoritate pertraheret. " Idem Cardinalis scripsit amplam Dissertationem *de Modo conciliandi summam Romani Pontificis auctoritatem cum libertate suffragiorum in Synodis Oecumenicis*, quam Tomo I. majoris sui Operis subjunxit. Hujus lucubrationis Summa tota quanta in hoc redit: „ Ut Episcopi in genera- „ libus Synodis justam notitiam accipiant conditæ a Romano Pontifice legis, hujus æqui- „ tatem, rationes, & momenta cognoscant, atque ita tum auctoritate summæ Sedis mu- „ nita, tum luminibus illustrata, & Zelo incensa, omnia possit adversus impios & per- „ duelles pro religione & veritate: *in hoc*, ait, *vere Synodi libertas posita est*. " Vid. *pag.* 66. *&* 67. Verum imprimis gratis supponitur, unius Petri authoritate quæstiones de Legalibus *decisam*, *determinamque* fuisse. Emanavit profecto Synodale conclusum *omnium Apostolorum & Seniorum* nomine ac jure; licet Petrus, tanquam Primas, primus sententiam

 suam

ſuam protulerit; quam cum reliqui Apoſtoli prævia diſquiſitione veritati & Scripturis conformem inveniſſent, ſuum ei calculum addiderunt: Vid. ſupra *cap.* 1. §. 7. *n.* 3. Dein abſonum foret dicere, vel ſolum cogitare, toties univerſalium Conciliorum coactione totum orbem Chriſtianum concuſſum fuiſſe, eo præcipue fine, ut quod ſinguli jam ante *Pontificia eaque ineluctabili auctoritate tanquam de fide* domi tenebant, dein rationum momentis, ſacræ Scripturæ oraculis, vel Patrum ſententiis firmatum peregre perciperent; & ad id percipiendum aliquot Epiſcoporum centurias ex longiſſime diſſitis regionibus, ex Occidente in Orientem, & viciſſim, proprios greges deferendo, cum ingenti ſumptu in pauperum & Eccleſiarum præjudicio, commigraſſe; quaſi de his omnibus non potuiſſent, per litteras Encyclicas, aut aliis commodioribus viis fideles erudiri; cum tamen nemini fas eſset dubitare de veritate Pontificii oraculi, ad ipſos jam ante delati. Vix liciti eſsent tales conventus, cum mala quæ ab iis provenirent, nobis penſari non poſsent. Quantum ab hac ſiniſtra interpretatione diſtat conſtans Diſciplina Conciliaris! Hæc docet in Synodis quidem actum fuiſse rationibus, ſcripturarum allegationibus, & Patrum ſententiis, nihilo tamen ſecius eorundem Epiſcoporum, qui his armis certabant, *diſcuſſione*, *deliberatione*, *votis*, *ſententiis*, ac *conſenſu* cauſas de quibus agebant, eſse *definitas*. Vid. ſupra §. 1. *n.* 9. Interim his & ſimilibus minutiis blandiuntur ſibi Itali, disjecta eſse validiſſima præſidia, quibus incomparabilis ille ſanctæ Religionis noſtræ Defenſor, Boſsuetus, & alii viri, docti non minus quam pii, libertatem Eccleſiæ invicte tuentur; quando ex contrario ſapientores & præjudiciis vacui putant, hoc eſse in re valde ſeria ludere, vel propriis oculis ſponte velum objicere eo fine, ut incautis pro *Libertate* Canonica imponatur *Servitus* ordine Epiſcopali indigna, ſacris Litteris & Traditioni adverſa, ſicque forma ſacri regiminis a Chriſto inſtituta evertatur.

5.) Quod in ſpecie ad Concilium Hieroſolymitanum (ad quod Cardinalis Orſus tam confidenter provocat) attinet, juvat hic legere, quid de eo ſentiat & ſcribat ejuſdem cum illo Dominicanorum inſtituti Alumnus & graviſſimus Theologus Melchior Canus, qui Romanis hac in cauſa omnium minime ſuſpectus videri poteſt. Is de Locis Theologicis Lib. V. cap. 5. pag. m. 161. *Apoſtolis* (ſicque inter hos Petro, ait) *& Presbyteris in Synodum Hieroſolymitanam congregatis non ſtatim revelatum eſt, quid eſſet in fidei cauſa DECERNENDUM, ſed facta eſt prius, ut Lucas ait, MAGNA CONQUISITIO.*

6.) Pergit deinde doctiſſimus Canus, in confirmationem eorum, quæ nos de Conciliari *Diſquiſitione* expoſuimus: „ In Nicæna Synodo, ut Rufinus tradit, per ſingulos dies „ agitabatur conventus: nec facile aut temere de re tanta ſtatuere audebant Patres. Evocabatur frequenter Arius in Concilium, & aſſiduo tractatu aſſertiones ejus diſcutiebantur, & quid adverſum hæc teneri deberet, aut ſtatui, ſumma cum liberatione quærebatur. Ita poſt diutinum multumque tractatum firmiſſima omnium ſententia Arius condemnatus eſt. Ex quo perſpicuum eſt, non dormientibus & oſcitantibus Patribus Spiritum ſanctum aſſiſtere, ſed diligenter humana via & ratione quærentibus rei, de qua „ differitur, veritatem. “ Sic actum in Conciliis Generalibus, quibus nullæ præluſerunt Romanorum Pontificum Decretales; nec aliter proceſſum in illis, quæ ſecuta ſunt eorundem Pontificum declarationes circa eas fidei quæſtiones, quæ deinde conſtituerunt objectum deliberationis in ſimilibus Synodis. Plura dicemus infra §. 8.

7.) Cum Epiſcopi authoritate ſibi divinitus commiſſa *ſinguli* extra Synodos de rebus fidei cognoſcant & *judicent*, uti *cap.* 4. §. 2. probavimus, indignum videtur Chriſtiano exiſtimare, eoſdem *univerſos*, in Oecumenicis Conciliis congregatos non æque *Judicum* munere atque authoritate fungi. *Epiſcopos in Conciliis non Conſiliarios eſſe, ſed Judices*, adverſus Hæreticos ipſe probat Bellarminus Lib. 1. de Conciliis, cap. 18. Poſt hæc prudens firmumque judicium formari poterit de disjunctiva propoſitione Illuſtriſſimi de Marca de C. S. & J. Lib. 5. cap. 7. n. 2. ſcilicet: *Si ſummam in cenſendo & definiendo poteſtatem Romano Pontifici tribuamus, perit libertas ſuffragiorum. At conceſſa ſuffragiorum libertate, æqualitas quædam hac in parte induci videtur inter Romanum Pontificem & cæteros Epiſcopos, quod multum de ſumma ejus dignitate detrahit.* Invictum manet inconcuſſumque principium, fruſtra convocari Generales Synodos, ſi tota authoritatis Eccleſiaſticæ & definiendæ veritatis ratio in uno Pontifice conſiſtat. Qui ſic ſentiunt, uno illo argumento attoniti, veluti palabundi in diverſa fugiunt; ſed undique præcipitia. Quidquid eis perfugii ſupereſſe videtur, illud obſtruximus ſupra §. 1. *n.* 7.

8.) Andreas Epiſcopus Magorenſis Hiſpanus, inclytus in Conſtantienſi Synodo Orator, Libro, quem inſcripſit *Gubernaculum Conciliorum*, quemque Cardinali Juliano in Baſileenſi

Con-

Concilio præsidenti anno 1435. obtulit, *Part.* 1. *cap.* 2. apud Hermannum von der Hardt Act. Concil. Constantien. Tom. 6. Part. 3. pag. 148. seq. ita differit „ Papa potest peccare, Ergo ipse subjicitur legi Evangelicæ. Quia ait Apostolus: *si spiritu ducimini, non estis sub lege.* Subjicitur ergo, in quantum peccator, correctioni fraternæ, juxta præceptum Christi, qui ait: *si peccaverit in te frater tuus, corripe eum. Si te non audierit, adhibe tecum duos vel tres, & si illos non audierit, dic Ecclesiæ: si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & publicanus.* Ergo Ecclesia secundum Christi Jesu Evangelium ipsum potest arguere, judicare & condemnare: Ergo est major, quam Papa in potestate . . . Non est possibile secundum fidem Jesu Christi, quod Papa possit quacunque potestate a Christo sibi tradita arguere, corrigere, judicare, aut condemnare sacrum Concilium, quod repræsentat universalem Ecclesiam, quæ regitur Spiritu sancto, & quæ est sine peccato, & sine macula ante thronum Dei. Quia nullus punitur, nisi propter culpam, quam habere non potest universalis Ecclesia. Et tamen, ut dictum est, Papa potest errare & peccare, & judicari & condemnari per Concilium. Ergo major est potestas Concilii, quam sit Papæ Romani.

§. VII.

Concilia Generalia absolute necessaria esse, Ecclesia sæpius agnovit. Ea frequentius haberi optat Ecclesia, & Canones præcipiunt.

Sed instemus paulo amplius necessitati congregandorum universalium Conciliorum, propter indeclinabilem in materiis fidei authoritatem *illis solis* inhærentem. Dixerat, & recte dixerat; Meldensis Episcopus Bossuetius: *Quorsum attinebat, ab ultimis orbis partibus cieri Episcopos tantis laboribus tantisque sumptibus, & Ecclesias Pastoribus viduari, si totum erat in Romano Pontifice positum?* Adversus hæc regerit Eminentissimus Orsus *cit. Tom II. pag.* 334. „ Non id ex nobis quærant, non ex Romanis Pontificibus, Silvestro, Damaso, Cœlestino, Agathone, Hadriano, qui nusquam indicant, post Apostolicæ Sedis decreta opus fuisse Oecumenicis Synodis, ut hæreses indeclinabili auctoritate confoderentur. Non item ex Magno Leone quærant, qui quamquam ad resarciendas Orientis jacturas post Ephesinum Latrocinium Oecumenicam Synodum postulavit, tamen antea Synodi celebrationi totis viribus intercesserat, ratus suæ ad Flavianum Epistolæ satis inesse roboris ac momenti ad Eutychianam hæresim profligandam. Non ergo ex nobis, non ex Romanis Pontificibus, sed ex Orientis Imperatoribus, & Regiæ urbis Episcopis quærant, cur post Apostolicæ Sedis decreta *per universum Occidentem, & maximam Orientis partem recepta*, voluerint tantis laboribus, tantisque sumptibus Synodos Oecumenicas celebrari? Et si quidem responderint, quod non aliter potuerint solemnia illa Romanæ Sedis decreta, toto jam fere orbe suscepta, invictum auctoritatis robur obtinere; eorum responsio jam non illam, quæ nobis peculiaris est, sed quæ etiam Gallicanis Episcopis communis est, doctrinam atque sententiam labefactabit. Quare aut fateri debent adversarii, hoc argumento non probari Conciliorum generalium, ad sancienda fidei dogmata, & profligandas hæreses, absolutam necessitatem; aut eo demonstrari, quod neque accedente majoris partis Episcoporum, & eorum moralis unanimitatis consensu, irreformabile evadat Apostolicæ Sedis de fidei controversiis judicium. " Singulare profecto ratiocinium! Quasi celebratio primarum generalium Synodorum fuisset privatum seu particulare attentatum Imperatorum Orientis, & Episcoporum urbis Constantinopolitanæ, adversus authoritatem & infallibilitatem Romani Præsulis: quasi eo eorundem Conciliorum Acta non essent factum Universalis Ecclesiæ: demum, quasi idem Universalis Ecclesiæ gestum, non semel aut bis, sed toties repetitum, quoties Generalia Concilia habita fuerunt, non sit apertum documentum constantis disciplinæ ejusdem Universalitatis circa medium finaliter terminandi implexas & tumultuosas fidei controversias. Itaque si consequenter voluisset loqui Eminentissimus, debuisset dicere: *Non ex nobis, sed ex Universali Ecclesia, quærant, cur ea post Apostolicæ Sedis decreta voluerit tantis laboribus, tantisque sumptibus in Oecumenicis Synodis coire &c.* Quod autem ad retorsionem in Gallicanorum Episcoporum sententiam attinet, ea (supposito, quod olim etiam existimatum fuerit, dispersorum per orbem Episcoporum sententiis, cum Romani Pontificis judicio conspirantibus, eandem vim esse, quæ Conciliari concluso ab omnibus agnoscitur, de quo mox disquiremus) vim argumenti nullatenus debilitat, sed

impri-

imprimis supponit & firmat (quod hic interim notari cupimus) tunc communiter & universim talem cum Papa concordantem non congregatorum Episcoporum sententiam *pro finali* judicio habitam non esse. Cæterum in convocatione octo primorum Conciliorum Generalium non tam attendebatur ad numerum Episcoporum Pontifici novam hæresim damnanti adhærentium, quam ad causæ difficultatem, & ad tumultum, quem perversa illa doctrina in Ecclesia excitaverat, aut movere pergebat, quique non putabatur aliter tolli posse, aut Imperatoria potestate prius comprimi debere, quam articuli fidei, de quibus agebatur, ea authoritate definiti fuissent, quæ ab omnibus, & in omni casu, *pro irrefragabili* haberetur.

1.) Vel non cogitabatur tunc de ea, quæ hic objicitur, quæque hodie in Scholis tractatur, quæstione: vel non putabatur rei Catholicæ consultum, in spinosam illam indagationem, an sufficiens ad constituendam Universalitatem adesset numerus Episcoporum Pontifici adhærentium, se se intromittere, atque interim certum & naturale Conciliorum remedium differre aut negligere.

2.) Addit tamen sæpe laudatus Cardinalis Orsi post *Bellarminum*, & Melchiorem Canum: eo demum casu Oecumenica Concilia desiderari posse, quo res adeo implexa est, & tot altercationum nebulis involuta, ut ad eam certo judicio terminandam *Pontifex ipse* sibi opus esse judicet non modo domesticæ ac sibi jugiter adhærentis, verum & plenioris, imo & generalis Synodi consultatione. Verum si ad hæc restringitur usus & necessitas generalium Conciliorum, certe supervacua fuisse dicenda sunt (quod tamen sine impietate fere dici non potest) octo illa priora Generalia, de quibus hoc Capite frequens mentio occurrit; quippe quorum nullo Pontifex hac ratione hocque fine usus esse noscitur; quin ex contrario aliqua coram sine Pontificis voluntate coadunata leguntur.

3.) *Mos antiquus habuit, quod omnia negotia difficilia terminabantur per Concilium; & crebro fiebant. Postea vero quidam summi Pontifices, qui magis ad modum terrenorum Principum, quam Apostolorum, rexerunt, non curarunt facere Concilia; ex qua omissione prodierunt multa mala.* Ita Card. Zarabella Archiepiscopus Florentinus Tract. de Schism. apud Schard. pag. 242. edit. ann. 1609. Itaque juxta eorum sententiam, qui Ecclesiam Dei more terrenorum Principum regere amant, celebratio Oecumenicorum Conciliorum minime erit necessaria; secundum morem antiquum, & institutum Christi, Ecclesia illis eget. Quid cuique Reipublicæ maxime conveniat, imo pro ejusdem conservatione necessarium sit, longa rerum experientia attentos ac prudentes monet. Hac edocti Patres Concilii Constantiensis Sess. 39. sequentia declarant: *Frequens Conciliorum generalium celebratio agri Dominici præcipua cultura est, quæ vepres, spinas & tribulos hæresum, errorum & schismatum extirpat, excessus corrigit, deformata reformat, & vineam Domini ad frugem uberrimam fertilitatis adducit; illorum vero neglectus præmissa disseminat atque fovet. Hæc præteritorum temporum recordatio & præsentium consideratio ante oculos nostros ponunt.*

4.) Si necesse est, *ut veniant scandala*, ut dicit Dominus Matth. 18. v. 7. & *oportet esse hæreses*, ut Apostolus ait 1. Cor. 11. v. 19. necesse etiam est, ut in Ecclesia sit *certum & ultimatum* aliquod judicium, quo & scandala frequenter pullulantia tollantur, & enatæ subinde hæreses damnentur; alioqui brevi tempore Ecclesia universa in partes scinderetur & periret. Nam omne regnum in se divisum desolabitur. Dissensiones circa res *Fidei* nulla meliori ratione, quam per Generale liberum Concilium e medio tolli posse, etiam Recessibus Imperii Romano-Germanici declaratum est. Vid. R. I. ann. 1524. §. 28. ann. 1525 §. 5. & 6. an. 1526 §. 1. an. 1529. §. 1. an. 1548. §. 4. & seq. an. 1551. §. 10. Adde Gibert *Corp. Juris Canon. Tom. I. in Proleg. Sect. 4. pag. 6. & seqq.*

5.) Porro ad elucidationem, aut verius refutationem eorum, quæ *n.* 2. ex Melchiore Cano, Bellarmino & Orso proposuimus, apprime servit sequens clariss. Giberti *l. cit. p.* 169. observatio: „ Infallibilis consilio non indiget; quis ejus judicium improbare absque temeritate audeat vel possit; nisi forte ii, qui Pontifici infallibilitatem largiuntur, eam nasci dicant solum post Episcoporum adprobationem, quo in casu necesse erit, eos præterea confiteri Pontificem ejusmodi prærogativam a Concilio habere. „ Verum si hæc nobis concedant, tollunt simul necessitatem explorandæ mentis Pontificiæ circa uniuscujusque Decreti argumentum, ubi Legatos habet in Concilio; nihil „ quippe foret in suffragio Pontificis, quo tanquam certa regula Patres astringerentur; „ verum sufficeret Legatos audire, quemadmodum aliorum Episcoporum Procuratores „ audiuntur, qui, cum speciali documento seu instructione non egeant circa singula Capita specialia, quæ Synodus discutit, sed generale mandatum pro omnibus in Concilio

„ iio gerendis afferant; nihilo-magis necessarium est, ut Legati Pontificii speciales habeant instructiones circa singulas quæstiones in Synodo discutiendas. Adjice id sæpe impossibile esse, cum multæ quæstiones incidant, quæ prævideri nequeunt, sufficiet autem eos generalem facultatem habere ad tractanda omnia, quæ in Concilio proponentur.

6.) Genuina hæc principia sectatus Hadrianus VI. Papa, antiquæ probitatis vir, errorum Lutheri condemnationem, a Leone X. anno 1520. factam, non allegavit, sive cum Fridericum Saxoniæ Ducem per literas hortatus est, ne Lutherum, quem verbis alioqui durioribus appellat, in fidem suam reciperet, aut illius erroribus patrucinaretur: sive cum Francisco Cheregato Oratori suo in Germaniam eunti mandata dedit eo consilio, ut Germaniæ Principes & populos in Catholicæ Ecclesiæ communione retineret, vel ad eam illos, qui deseruerant, revocaret. In his autem mandatis sic loquitur: „ Et certe fatemur Luthero " (qui se inauditum a Leone X. condemnatum esse querebatur) „ defensionem negari non debere in his, quæ sunt facti, hoc est, utrum dixerit, nec ne, utrum prædicaverit, vel scripserit, nec ne; super divino jure & materia Sacramentorum *standum auctoritati Sanctorum & Ecclesiæ*. Adde, quod fere omnia, in quibus Lutherus ab aliis dissentit, sunt *per diversa Concilia* prius reprobata. Non debet autem revocari in dubium, quod *per Generalia Concilia & universam Ecclesiam* constat esse approbatum, tanquam fide tenendum. Injuriam namque facit *Ecclesiæ Synodo*, qui semel rite disposita nititur in dubium revocare. Quid enim unquam certi esse poterit inter homines, vel quis dubitationum contentionumque finis erit, si præsumptuoso & perverso cuique libertas seu licentia erit recedendi ab iis, quæ non unius aut paucorum, sed tot sæculorum, & tot sapientissimorum hominum consensu, & *Catholica Ecclesia*, quam Deus in his, quæ sunt fidei, nemquam errare permittit, *determinatione* sancita sunt.

7.) Imbutus hac doctrina Clemens VII. ad convocandam Synodum animum appulit, & in literis, quas ea super re ad Franciscum I. Regem Galliæ anno 1533. scripsit, illam esse remedium unicum a decessoribus usurpatum affirmat. Superiori, inquit, biennio, „ sicut tua Majestas recordari potest, cum Serenissimum Cæsarem, quanquam pro sua inclyta pietate omnia conatum, tamen in conventu Augustano nihil remedii ad hæresim Lutheranam in Germania tollendam præ illorum obstinatione afferre potuisse audiremus, *solumque Concilii generalis remedium* a nostris prædecessoribus in casu simili usitatum, & ab ipsis Lutheranis postulatum, superesse videremus, habita super hoc cum venerabilibus fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus matura deliberatione, ad ipsius Concilii Generalis indictionem in Italia, & loco ad hoc commodiore celebrandi devenire intendentes, id tuæ Majestati, sicut Cæsaris, & cæteris Principibus significandum communicandumque duximus." Consonat Paulus III. in ipsa convocatione Tridentini Concilii, anno 1544. ubi hæ tres generalis Concilii habendi causæ memorantur: *ad tollenda in religione dissidia, ad reformandos mores, ad suscipiendam contra infideles expeditionem. Quorum*, inquit, *trium Capitum causa Concilium maxime esse necessarium semper duximus*. Joannes Launojus *Lib. 3. Epist. 4.* producit Romanorum Pontificum 36. testimonia, quibus Conciliorum non modo utilitas, sed etiam necessitas, identidem comprobatur.

8.) Petrus de Alliaco Cardinalis Cameracensis in Canonibus reformandi Ecclesiam Kalend. Novemb. ann. 1416. in Concilio Constantiensi oblatis Cap. I. apud Hermannum von der Hardt *Act. Concil. Constant. tom. 1. part. 8. pag. 412.* „ Si Concilia sæpius celebrata fuissent, verisimile est, quod hoc nefandum schisma non tam diu perdurasset, nec forte schisma Græcorum. Unde hujusmodi schismatibus debuisset cito per Concilium generale provideri. Ut in primitiva Ecclesia docuerunt Apostoli, prout legitur *Actorum VI.* quod quia ortum murmur Græcorum adversus Hæbreos &c. statim XII. Apostoli ipsum convocata multitudine sedaverint. Similiter *Act. XV.* orta dissensione propter observantiam legalium, statim Paulus & Barnabas ascenderunt ad Apostolos in Hierusalem. Unde patet, quam damnabiliter peccarint illi, seu Principes, seu Prælati, qui pro sedatione hujus schismatis, convocationem Concilii neglexerunt aut impediverunt." Addit deinde Cardinalis Cameracensis: Item aliqui sunt casus „ ardui necessario reformandi, in quibus non potest commodius quam per generale Concilium provideri. Sicut patet primo de reformatione Curiæ Romanæ, quæ, ut infra dicetur, necessaria est. Et tamen non nisi per generale Concilium fieri potest. Et

ideo

„ ideo non debet Romana Curia indignari, seu respuere a generali Concilio reformari. Sicut nec contempsit a generali Concilio plures sui principatus honores recipere. „ Quia licet principaliter Romana Ecclesia principatum habuerit a Domino, tamen secundario a Concilio, ut dicit Glossa *dist.* 17. *super cap.* 6. " Sed hoc posterius ad materiam *Disciplinæ* pertinet, de qua pluribus agemus §. 12. *h. cap.*

9.) Sicuti Generalia Concilia in quibusdam occurrentiis, juxta humanæ conditionis fragilitatem non raro obvenientibus, necessaria sunt, ita *frequens* eorumdem celebratio Spiritui Ecclesiæ & Canonicis Sanctionibus conformis est. „ Inter varia Statuta a Constantiensibus Patribus edita, *nihil sapientius utiliusque* provisum ordinatumque fuerat, „ quam ut frequentia haberentur Concilia Generalia, in quibus, ut ipsi ajebant, (*a*) *hæresum errores*; *& schismatum vepres & tribuli exstiparentur*, *excessus corrigerentur*, *deformataque reformarentur*; sicque excultus Dominicus ager frugem uberrimæ fertilitatis „ produceret; unde solemni sanxere decreto, uti aliud Concilium post quinquennium a „ præsentis Constantiensis fine computandum Papiæ celebraretur; indeque tertium septennio elapso, a summo Pontifice & Concilio pariter indicendum in qua mallent civitate; ac deinde *de decennio in decennium*. Absoluto itaque an. 1418. Constantiensi Concilio „ Papiense consequenter anno 1423. inceptum est, quod propter vigentem ea in urbe „ pestem translatum est in Senensem civitatem. Quo sequenti anno 2. Martii finito, „ indictum in septennium est Basileense anno 1431. die 3. Martii inchoandum &c., Ita Martene & Durand *Collectionis ampliss. tom.* 8. *in Præfat. n.* 2.

§. VIII.

Patrum firma est illorum sententia, qui a plurima parte Episcoporum, definitioni Romani Pontificis extra Concilium adhærentium, ultimatum & irrefragabile judicium constitui existimant.

In eorum sententia, qui supponunt, omni tempore id in Ecclesia receptæ Disciplinæ fuisse, ut plurima parte Episcoporum sentiente cum Romano Pontifice, de rebus fidei decernente, non multis ex adverso stantibus, causa *pro decisum finita* haberetur, nihil argumento a Conciliis generalibus petito, quod adversus Pontificiam prætensionem præsenti Capite urgemus, decedit. At nos (quod hic incidenter, nec tamen sine fructu, in illud, quod de vero & ultimato controversiarum fidei Judice tractamus, argumentum redundante, monitum fit) irrefragabilem, & talem, quæ pro formando *articulo fidei* desideratur, certitudinem in illorum sententia non deprehendimus. Sane *ultimatum* illud & a Divinitate participans inerrantiæ privilegium non tam *singulis*, quam *Corpori*, atque adeo Oecumenicis Conciliis, reservatum videtur, quibus omnino convenit illud Christi promissum: *Ego VOBISCUM sum*. Nimirum *Quod dixit*: *Ego vobiscum sum*, *UNIVERSÆ promisit Ecclesiæ*, ait S. AUGUSTINUS. Hæc fuit sententia Patrum Concilii Senonensis anno 1528., dum Decret. III. de Fide ita disserunt: *Quod si ubi duo vel tres in nomine Domini CONGREGANTUR*, (*LICET SIBI IPSIS RELICTI FALLI POSSINT*) *centinue tamen in medio eorum sit Dominus*; *quanto magis*, *ubi summus Pontifex*, *cæterique Primores Ecclesiastici conveniunt*, *ut hæresibus subinde pullulantibus occurrant*, *& Dominicum agrum subortis expurgent zizaniis?* Sic promissum Salvatoris nostri intellexit sincera antiquitas, quæ per octo sæcula non novit alium modum, *pertinacium* circa res fidei in Ecclesia motuum *finaliter* componendorum, quam Conciliorum authoritatem. Quæ autem per tots sæcula habita sunt pro genuina norma *ultimato* finiendarum controversiarum fidei, ea sic in formam Ecclesiastici regiminis videntur influere, ut convelli minime debeant opinione olim ignorata, qua in convocationis Conciliorum, Majoribus nostris tam sacras, & hodiernum omnium bonorum votis expetendas, recentiores insurgere nituntur.

Neminem fugit, quantum intersit inter *singularia* ac *disgregata* plurium judicia, licet de cætero in idem collimen, & inter *Collegiale* conclusum. Tanta est, & omnium animis quasi innata hæc differentia, ut nulla societas, nulla ratio, nullum ævum hactenus pro vero & legali judicio agnoverit sententiam, aliter quam a *congregatis* Senatoribus conceptam & latam. Scilicet quisque Senatorum domi suæ ex *privato* sensu judicat de re & objecto, de quo quæritur; in Senatu econtra seu Collegio singuli eriguntur & confirmantur suorum Collegarum eruditione, intellectu, & experientia; quæ in communi disqui-

(*a*) Concil. Const. Sess. 39.

disquisitione & deliberatione omnibus redduntur *communia*, & formant quandam sufficientiam ac plenitudinem notitiarum, negotio, quod tractatur, proportionatarum; ipsæ etiam oppositiones, contradictiones & disputationes, quæ a talibus conventibus abesse minime solent, dant ansam ulterioribus reflexionibus; unde resultat amplior causæ dilucidatio, exactior & securior discussio, curatius examen difficultatum & incommodorum ex una, justitiæ vero & veritatis ex altera parte. Termini etiam & voces, de quibus circa Symbola fidei frequenter agitur, curatius ponderantur, certius determinantur, aptiusque deliguntur. Vid. supra §. 6. *num.* 2. *&* 6. Apposite hæc expresserunt Patres Concilii Generalis V. Constantinopolitani II. Collat. VIII. apud Harduinum *tom.* 3. *col.* 188. ,, Licet sancti Spiritus gratia & circa *singulos* Apostolos abundaret, ut non indigerent alieno consilio ad ea, quæ agenda erant; non tamen voluerunt de eo, quod movebatur, si oporteret gentes circumcidi, *definire*, priusquam *communiter congregati* divinarum Scripturarum testimoniis unusquisque sua dicta confirmaverunt. Unde communiter omnes de eo sententiam protulerunt, ad gentes scribentes Act. XV. *Visum est Spiritui sancto, & nobis &c.* Sed & Sancti Patres, qui per tempora in Sanctis quatuor Conciliis convenerunt, antiquis exemplis utentes, *communiter* de exortis hæresibus & quæstionibus disposuerunt: certo constituto, quod in communibus disceptationibus, cum proponuntur, quæ ex utraque parte discutienda sunt, veritatis lumen tenebras expellit mendacii. *NEC* enim *POTEST* in *communibus* de fide *disceptationibus ALITER* veritas manifestari, cum unusquisque proximi adjutorio *indiget*, sicut in Proverbiis dicit Salomon: *Frater fratri adjutorium præstans, exaltabitur sicut civitas munita: valet vero sicut regnum fundatum* &c. ,, Confer supra §. 6. *num.* 5. *&* 6.

Et hæc quidem *modum* tractandi principalius attinent. Quod vero ad *jus*, seu *universaliter* definiendi *potestatem* pertinet, recte, meo quidem judicio, statuit Gerson de Potest. Eccles. Considerat. IV. Opp. Tom. II. col. 231. edit. Antverp. scilicet: *Ecclesia SPARSIM CONSIDERATA non habet illam potestatem, NISI IN QUODAM MATERIALI ET POTENTIALI: sed CONGREGATIO sua & unitio, qua fit in Concilio generali, DAT QUASI FORMAM, sicut in aliis communitatibus exemplum dari potest.* Quocum conjungendum illud Almaini in Tractatu de Auctoritate Ecclesiæ, edito eodem Tomo II. Gersoniano, cap. 10. col. 1004.: *Ecclesia UT DISPERSA nullum actum jurisdictionis exercere potest, nec aliquid sententialiter definire; & sic infallibilitas in definiendo ei competere debet UT CONGREGATÆ in Concilio.* Confer supra cap. 1. §. 6. Est haud dubie extra-Conciliaris illa summi Pontificis ac aliorum, & quidem plerorumque, Episcoporum consensio, circa fidei quæstionem aut difficultatem recens motam, magni ponderis; est *præjudicium* admodum urgens pro sanctitate doctrinæ, in qua illi conveniunt; at *per se* nunquam erit *judicium definitivum* Universalis Ecclesiæ, seu *infallibiliter* decisivum. Nimirum *a*) Non satis constat de promisso Christi; quippe quod *Ecclesia*, id est Corpori, non *singulis*, utcumque multis, factum intelligitur. *b*) Sana ratio omnibus persuadet, viam Conciliarem ad detergendam determinandamque veritatem multo esse aptiorem, quam dispersorum quomodolibet diligens examen. *c*) Singularia multorum decreta non possunt coalescere in unum, ita ut *Universalis Ecclesia* forment *decisum*. *d*) Nostræ sententiæ succurrunt Ursus & Disciplina Ecclesiæ. *e*) Non agitur hic de argumentis humana ratione aptis ad indagandam veritatem, sed *DECISO ultimato*, & ex instituto Christi *infallibili*. De consensu Episcoporum, quatenus ex eo *Testimonium* Universalis Ecclesiæ erui vellet, aut posset, tractabimus mox in Commentario. *f*) Qui *privatam* suam sententiam gravissimorum virorum testimonio & judicio præfert, facile in *errorem* prolabitur, & sæpe cum temeritate peccat; qui autem doctrinæ divinitus inspiratæ resistit, *formalis hæreticus est*.

1.) Fideles submissionem debent Ecclesiæ non *definienti* solum, verum etiam *docenti*; huic quippe Unitati seu Corpori docenti dictum est: *Qui vos audit, me audit*. Quocunque enim modo Ecclesia locuta sit, tansacta res censeri debet; *neque fieri potest unquam, ut Ecclesia, spiritu veritatis instructa, non repugnet errori*, ut ait Bossuetius in Defens. Cleri Gall. part. 1. lib. 3. cap. 2. Repugnabit utique: sed repugnans legitimo procedet modo: eo scilicet, quem describemus *num.* 13. Est sane Ecclesia non minus infallibilis docens, quam definiens; at quodque suo ordine; in *ambiguis* autem & *indecisis* recta ratio exigit, ut puncta controversa ante definiantur a Corpore seu Collegio, quam a membris *fide divina* proponantur credenda; sive ea decisio fiat & emanet *expresse*, quemadmodum fit in Conciliis, sive *tacite* per universalem & conformem Ecclesiæ observantiam, de qua agemus infra *num.* 5. 11. 12. *&* 14. Equidem nemo Catholicorum diffitetur, & Concilium

cilium Tridentinum Sess. IV. aperte definit, nulli errori subjectum esse posse *unanimem* sententiam *Patrum* circa dogma fidei, aut sacrarum Scripturarum interpretationem]. Sed negamus, *Romani Pontificis* & *Episcoporum* sententiam, vere vel interpretative concordantem, esse illum *unanimem PATRUM consensum*, de quo Tridentinum loquitur; hæc quippe unanimitas docentium Patrum imprimis non restringitur ad solos Episcopos, nam plures eorum, quos Ecclesia ut *Patres* veneratur, Episcopi non fuere; deinde eadem unanimitas neque verificatur in nuda conformitate sensus, sed *frequentiam* & *perseverentiam* desiderat, uti paulo post num. 3. & 11. ex Vincentii Lirinensis verbis: *quidquid vel omnes vel plures, uno eodemque sensu, manifeste, FREQUENTER, PERSEVERANTER*, item: *quod ubique, quod semper, quod AB OMNIBUS*, adstruemus. Adde infra *num.* 7. Fatebimur etiam, viventibus nunc in Ecclesia Doctoribus & Magistris, seu illis, qui fidelem populum vice Christi in fide instituunt, *universis & simul sumptis* Spiritum veritatis abrogari vix posse, quin per indirectum Corpori Ecclesiæ idem Spiritus auferatur; sed negabimus iterum, hanc docentium communitatem in solis Episcopis residere. Illud TERTULLIANI de Præscript. c.28: *Quod apud multos unum invenitur, non est erratum, sed traditum*: non ad multos tantum *Episcopos*, sed proprie ad multos *fideles* pertinet. In quo autem illa ex mandato Dei fideles instruentium *Universitas* vere consistat, dicemus *num.* 14. ubi insimul aperiemus, quodnam sit extra Concilium verum & unicum organum docentis & definientis *Ecclesiæ*, penes quam *solam* est *infallibilitas*.

2.) Ergo, ais, nullus Hæreticorum existimabit se *ultimate* & *infallibiliter* damnatum, nisi per Universale Concilium. Ita sane ex nostra sententia omnibus illis casibus, & in eis circumstantiis, quibus tu conformem Episcoporum cum Papa sententiam desideras. Quid autem facilius est, quid certius: damnare hæreses in Generali Synodo, an dispersorum *concordibus* sententiis? Illius plura & indubia exempla dederunt novem priora Ecclesiæ sæcula; hujus incertitudinem inter reliqua probat Historia Jansenistarum, qui, quia res tractum habuit, aliaque, quæ disparatis Episcoporum judiciis opponi amant, intervenere, horum judiciorum parisormitatem, universalitatem & legalitatem non agnoverunt.

3.) Equidem S. AUGUSTINUS, postquam adversus Pelagianos undecim ex antiquis Patribus, qui diversis locis ac temporibus floruerant, Catholicæ Traditionis testes produxisset, Julianum arguit, *qui maxime querebatur, examen ipsi & Episcopale judicium denegari*: Ostendit scilicet, in undecim illis Patribus, cum cæterorum choro mire concinentibus, tantum esse pondus authoritatis, quantum congregatis in Concilio: *Isti*, inquit Lib. II. contra Julianum cap. 10. *Episcopi sunt docti, graves, sancti, veritatis acerrimi defensores adversus garrulas vanitates, in quorum ratione, eruditione, libertate (qua tria bono judici tribuisti) non potest invenire, quod spernas. Si Episcopalis Synodus ex toto orbe congregaretur, mirum, si tales possent illic facile tot sedere; quia nec isti uno tempore fuerunt ...... Hos itaque de aliis atque aliis temporibus atque regionibus, ab Oriente & Occidente congregatos vides, non in locum, quo navigare cogantur homines, sed in Librum, qui navigare possit ad homines &c.* Sed qua in causa ita disserit S. Doctor? in causa *Pelagianorum*; de qua ipse Libro IV. contra duas Epistolas Pelag. cap. ultim. scribit: *Concilii congregatione opus non fuit, ut TAM APERTA pernicies damnaretur*. Scilicet hoc imprimis volebat Augustinus, Pelagianorum doctrinam Patrum & uniformibus Ecclesiarum *testimoniis* ita obrui, ut *formali* ac *expresso* universalis Ecclesiæ *judicio* opus non sit. Proinde facto recte applicabatur regula, quam pro tali casu præscribit Vincentius Lirinensis *Commonitorii cap.* 4.: „ quam primum mali „ cujusque erroris putredo erumpere cœperit, & ad defensionem sui quædam sacræ Le„ gis verba furari, eaque fallaciter & fraudulenter exponere, statim interpretando Ca„ noni Majorum sententiæ congregandæ sunt; quibus illud quodcunque exsurget novitium, „ ideoque profanum, & absque ulla ambage prostretur, &; sine ulla retractatione damna„ tur .... & quidquid vel omnes vel plures *uno eodemque sensu*, *manifeste*, *frequen*„ *ter*, *perseveranter*, velut quodam consentiente sibi Magistrorum concilio, accipiendo, „ tenendo, tradendo firmaverint, id pro indubitato, certo, ratoque habeatur. „ Hac regula probe utetur Doctor in sua cathedra, Episcopus in Synodo Diœcesana, & Provinciali, denique Patres in Generali; scilicet quisque pro suo modo, & pro sua authoritate.

4. Sed revertamur ad AUGUSTINUM, qui postquam citat. cap. fin. dixisset: *Concilii congregatione opus non fuisse, ut tam aperta pernicies damnaretur*, mox prosequitur: *Quasi nulla hæresis aliquando, nisi Synodi congregatione, damnata sit; quum potius rarissima inveniantur*,

pro-

propter quas damnandas necessitas talis extiterit, multoque sint atque incomparabiliter plures, quæ UBI extiterunt, ILLIC improbari damnarique meruerunt, atque INDE per cæteras devitandæ innotescere potuerunt. Recte dicit S. Doctor: *Ubi* hæreses extiterunt, *illic* damnantur, ut *inde* ad cæteras terras devitandæ innotescant. Nimirum quilibet Episcopus, tanquam Judex fidei a Deo & ab Ecclesia constitutus, conformiter ad ea, quæ *cap.* 4. §. 2. tradidimus, judicabit de perniciosis doctrinis in sua diœcesi natis, seu in eam invectis. Damnabuntur hæreticæ doctrinæ, earumque fautores primum in Synodis Episcopalibus; si vero malum latius serpat, in provincialibus; & sic deinceps; poteritque, imo debebit doctrina ita condemnata, cum suo doctore, *interim saltem*, devitari. Habebitur etiam talis doctrina proscripta non in illa tantum diœcesi & provincia, sed in aliis etiam; ea etenim semper fuit Ecclesiarum inter se societas & concordia; Canonumque ac definitæ doctrinæ apud omnes authoritas, & religio tanta, ut quod Synodo aliqua constitutum *uspiam* esset, idem aliæ Ecclesiæ sibi *pro re nata* imitandum, & pariter statuendum ducerent, sive expressa consensione, sive tacita approbatione. Sic facile & quasi naturaliter evenit quod S. Augustinus memorat, nempe raras fuisse hæreses adeo pertinaces, ut ad eas profligandas opus fuerit convocatione Generalis Synodi.

5.) Vere dicit Ill. Bossuetius (quamvis de cætero a nostra, quam hic exponimus, sententia diversus) in Secundo suo Pastorali Documento circa Ecclesiæ promissa: *Dieu sçait tellement se saisir des cœurs, que la saine doctrine prevaut toujours dans la communion visible & perpetuelle des successeurs des Apôtres.* Accipimus hoc Meldensis Episcopi effatum, sicuti illud, quod ex Eodem supra *num.* 1. laudavimus: scilicet de *Ecclesia* ipsa, eaque *Universali*. Neque necessum est, ut divinus ille motus semper fiat per medium Generalium Conciliorum; eundem enim per *constantem* & *uniformem* Ecclesiæ *Observantiam* (quæ nec falli nec fallere potest) non minus fieri, observavimus *cap.* 1. §. 9. Adde *cap.* 2. §. 8. *num.* 5. & *hoc cap.* §. 1. *num.* 5. *lit. e.* nec non *hoc* §. *num.* 14. Huc etiam pertinet hæc laudati illustrissimi Viri observatio *Defens. Cler. Gall. lib.* 14. *cap.* 1. „ Ecclesiæ sententiam (Romani Pontificis aut Concilii Universalis) non expectarunt, ut Manichæos, Ophitas, Collyridianos, Tertullianistas, aliasque sive manifeste impias, sive obscuras levesque sectas, per loca excitatas, aut horrerent aut contemnerent. Neque dignæ sunt habitæ, propter quas Romani se Pontifices commoverent. Ergone singulares Ecclesiæ, a quibus statim rejectæ, aut etiam oppressæ sunt, ineluctabili authoritate gaudebant? Minime: Sed profecto sic habet: Semel constituto hoc certo dogmate vim illam ultimam & ineluctabilem *unitate & consensione* constare; id quoque valere quocunque modo se illa consensio Declaraverit, sive Concilia congregentur, sive non congregentur." *Hanc communem & pervulgatam esse controversiarum finiendarum viam qui non intelligit, eum pacis inimicum, & omnis Ecclesiasticæ rei imperitum esse profiteor*, ait Bossuetius initio Capitis seq. Cum his conjungendum illud S. Augustini Epistol. 55. alias 119. cap. 19. effatum: *Ecclesia inter multam paleam constituta, multa tolerat, & tamen quæ sunt CONTRA FIDEM, vel BONAM VITAM, non approbat, nec TACET, nec FACIT*. Verba INNOCENTII I. Dist. LXXXIII. Canon. 3.: *Error cui non resistitur, approbatur; & veritas cum non defensatur, opprimitur*; sæpius deinde ab ejus successoribus usurpata sunt.

6.) Dixi *constantem* & *uniformem UNIVERSALIS ECCLESIÆ observantiam*: Si enim Decretum fidei, sive a particulari Synodo, sive a Romano Pontifice emanatum, non adeo paucas sibi habeat adversantes Ecclesias, Pastorum dignitate, eruditione & pietate conspicuas; quales in controversia de Baptismo Hæreticorum habuisse Decretum Stephani Papæ & Martyris dicemus §. *seq.* aut si adversantium, etiam *Sæcularium*; tantus sit numerus, qualis Sæculo XVI. fuit Lutheranorum & Calvinistarum, sed ne tantus quidem, aliud non superrit remedium, quam *formale & expressum judicium Universalis Ecclesiæ*. Sane cum ab Imperatore & Regibus apud Romanam Sedem pro convocatione Tridentini Concilii tam ferventer ageretur, publice & communiter existimatum non fuit, unius Rom. Pontificis damnationem, accedente plurimarum *disparatarum* Ecclesiarum consimili judicio, partim expresso, partim tacito, constituere *ultimatum & indefectibile* decisum Universalis Ecclesiæ. Vid. § *præced.* n. 6. 7. & *cap.* 9. §. 3.

7.) Dum Pontifex aliquod dogma definit, Episcoporum est, hanc definitionem cum Verbo Dei scripto & tradito conferre, ad dispiciendum, an huic illa sit per omnia conformis. Vid. *cap.* 2. §. 8. & *cap.* 4. §. 2. Si Episcopi ad summi Pontificis sententiam *etiam tacite* accedant (quod non semper evenisse docet Historia Ecclesiastica) *atque in eo statu res tranquille permaneat*, ita, ut per hoc *constans* illa & *uniformis*, seu (ut Lirinen-

S 2 sis

sis loquitur) *manifeste perseveranter*, *ubique*, *& ab omnibus* tradita & agnita doctrina, atque fidelis observantia comprobetur, causa finita est. Atque hoc modo plures hæreses citra Generale Concilium suppressæ aut sublatæ noscuntur. Sed idem etiam vel sola particularium Synodorum præeunte discussione, sententia atque authoritate, concurrente tacita omnium approbatione & acceptatione, evenisse constat; absque eo quod inde erui valeat aut harum Synodorum, aut Romani Pontificis infallibilitas; vel illa decisio tanquam *Collegiale Conclusum* Ecclesiæ considerari debeat. Eveniunt hæc ea Spiritus Sancti directione, de qua *num.* 5. ex & cum Bossuetio locuti sumus, quæque operatur in omnibus illis membris, quæ simul sumpta Corpus Ecclesiæ constituunt, uti pluribus dicemus *num.* 14.

8.) Quantum *Conciliares* deliberationes & *Synodalia* conclusa a *singularibus* Episcoporum judiciis & decretis differant, experientia etiam Tridentinos Patres &, Theologos edocuit. Inter hos Didacus Payva Doctor Lusitanus in Desensione Tridentinæ fidei Lib. I. pag. 42. *cum de Religione*, inquit, *quæstio existit*, *tam avide Theologi primum*, *deinde Patres*, *sacra oracula atque veterum placita investigant*, *tam accurate*, *diligenter & studiose veritatem indagant*, *tam candide & simpliciter adversariorum sententias referunt*, *eorumque argumenta exquisite expendunt*, *ut neque tantam diligentiam quidquam latere*, *neque adversarios pro se quidquam amplius dicere potuisse videatur*. *Quare cum Tridentino ipse in Covcilio versarer*, *sæpe dicere solebam*, *quod quamvis nullis Christi promissionibus Conciliorum authoritas firmata esset & constituta*, *illa certe perscrutandi veritatem tam accurata ratione coactus*, *illorum facile definitionibus assentirer*. *Qua tamen veritatis tam diligenti ac seria disquisitione transacta nihil conficitur*, *quamdiu graves aliquot & spectati viri a majore parte dissentiunt* . . . . . *Patres illud crebris sermonibus usurpabant*, *Religionis mysteria a Conciliis non nisi summa Patrum consensione edisseri*.

9.) Principium de *majori parte* conclusum faciente non est *divini juris*, sed *humani*; hinc in aliquibus materiis placuit prævalere *majora* vota: in aliis *duas tertias*: in aliis *singulorum* assensu requiri. Non leguntur Concilia se se ad regulas *humani*, juris adstrinxisse. *Tametsi fuerit plurimorum in Concilio congregatorum testimonium* (inquit Holden Lib. I. Resolut. fidei cap. 9.) *nisi UNIVERSUM & CATHOLICUM sit*, *Traditionis certitudinem perfectam non habebit*. Processerunt inquit Oecumenica Concilia ad definitiones nullo refragante; aut certe, si quorum singularis opinio aliquando, ut contigit in Tridentino explosa fuit, talium virorum erat opinio, quorum morositas, atque exotica singularitas nimiave contendendi prurigo extra semitam Patrum, quæ est simplicitas in dogmatizando, ex conversatione atque colloquiis jam erant Patribus universis probe nota ac perspecta. *Nego*, inquit Canus Lib. V. de Locis cap. 5. Quæst. 2. *cum de fide agitur*, *sequi plurimorum judicium oportere*. *Nec hic*, *ut humanis vel electionibus vel judiciis ex numero suffragiorum sententiam metimur*. *Scimus frequenter usu venire*, *ut major pars vincat minorem*: *scimus ea non semper esse optima*, *quæ placent pluribus*: *scimus in rebus quæ ad doctrinam pertinent*, *sapientium sensum esse præferendum*. Hæc Canus, qui existimat Papam Conciliis vim & authoritatem conferre.

10. Nullum in laudata Tridentina Synodo *fidei* decretum, nisi ex summa Patrum consensione, statutum esse, ex ipsiusmet Pii V. Pontificis animo refert Pallavicinus Hist. Concil. Trid. Lib. 22. cap. 4. n. 2. & alibi, præsertim Lib. 19. cap. 15. n. 3. ubi: *jussit significari Legatis* . . . . *satis futurum Pontifici*, *si nec de sua*, *nec de Episcoporum potestate quidquam exprimeretur*, *illis tantum editis definitionibus*, *in quas Patres UNANIMI consensu conspirarent*. Ad quæ reflectens Bossuetius in D. fens. Cleri Gall. Lib. 1. cap. 2. *Quod*, ait, *Pius IV. scripsit*, *ut ea definitiones ederentur*, *in quas Patres unanimi consensu conspirarent*: *id vero tanta Sede*, *tantoque Pontifice dignissimum fuit*; *neque enim in fidei decretis quid privati quidque SEORSIM sentiant*, *sed quid COMMUNIS traditio OMNES doceat*, *attendendum est*. Adde laudatum Pallavicinum *Lib.* 17. *cap.* 2. ubi narrat diu agitatam fuisse quæstionem, An Christus in ultima Cœna se ipsum in sacrificium Deo Patri obtulisset; divisis hinc inde suffragiis: „ Quæ res, inquiunt, hunc exitum tulit. Cum initio complures repugnarent declarationi hujusce oblati, quo hic se Christus quocumque modo obtulisset, postremo contigit adversus quam evenire solet in subtilioribus disputationibus . . . . Etenim *fere omnes* in primam sententiam abiere, etiam qui acerrime restiterant &c. " Quæ sane plurimum absunt a privatis Doctorum Episcoporumque *extra-Synodalibus* sententiis, judicio Romani Pontificis adhærentibus, etiamsi frequentissimis (ubi de novo dogmate definiendo, aut vetere declarando agitur) ad gradum arti-

ca -

culi fidei elevandi; nisi *constans* & *uniformis* Ecclesiæ *observantia*, quæ ex natura sua tractamus habet, & mora indiget, postmodum accedat, de qua memoravimus paulo ante *n.* 5. & 6.

11.) Itaque totum revertitur ad receptissima & genuina fidei principia accurate tradita in *Veroniana* Regula Fidei §. 2. Scilicet totalis & unica Catholicæ fidei regula, illa nimirum, ad quam omnes sub pœna hæreseos & separationis ab Ecclesia Catholica obligantur, est *Divina revelatio* facta Prophetis & Apostolis, *proposita ab Universali Ecclesia vel in Generali Concilio, vel per Universalem ejusdem Ecclesiæ observantiam*. Quidquid hujus indolis esse dignoscitur, est articulus Catholicæ fidei. Econtra *nulla doctrina ad capita fidei referenda venit*, cui deest sive prima conditio, id est, revelatio divina, sive altera, nempe propositio per Ecclesiam universalem alterutro modo facta. Hujus regulæ sunt quæcunque ingrediuntur formulam nostræ Professionis fidei, extractam e Decretis Concilii Tridentini a Papa Pio IV., qui ei per Legatos præsedit. Sed quis *ultimato* decidet, cum prudenter dubitatur, aut controvertitur, *num constans illa & universalis Ecclesiæ observantia pro hoc illove articulo habeatur*, sive, ut cum Vincentii Lirinensis Commonitorio cap. 3. & 4. Loquar, an revera adsit illud *Quod ubique, quod semper, quod ab omnibus?* Haud dubie Concilium.

12.) Dixi cum *Veroniana* Regula, propositionem, ad hoc ut constituat articulum fidei, debere nobis esse propositam vel *a*) per *Generale Concilium*, vel *b*) per *universalem Ecclesiæ Observantiam*; quæ duo procul dubio inter se differunt. Concilium, licet essentialiter constituatur a solis Episcopis, *Universam* nihilominus *Ecclesiam repræsentat*, proindeque habet *Universalis Ecclesiæ consensum & authoritatem*; uti recte docet Bellarminus Lib. 1. de Concil. cap. 15. & 18. Extra Concilium Ecclesia consistit non in solis Episcopis, sed in reliquis etiam Clericis, imo Laicis. Inter hos *singuli* quidem *Episcopi* nomine & authoritate Ecclesiæ de fide judicant; sed nec ultimato nec infallibiliter: *Corpus* vero ex Laicis Clericisque compositum, fidem quam tanquam fidele depositum servat, ad nos illibatam transmittit; licet *per se ipsum*, extra Synodum non valeat, agere ut persona moralis, id est, non judicare, definire, condemnare, excommunicare &c. uti supra cum Gersonio & Almaino ex vulgatis Jurisprudentiæ principiis, quæ omnibus Corporibus politicis communia sunt, insinuavimus. Qualiter Ecclesia *in Oecumenica Synodo* articulos fidei proponat credendos, omnes norunt. Qua id ratione fiat *per universalem Ecclesiæ observantiam*, vidimus supra num. 5. Scilicet ibi *definiendo*, hic *tradendo*. In hoc tamen majus est privilegium universalis Observantiæ in rebus fidei, quod hæc sit *absolute* infallibilis Concilium Generale *conditionate*: si nempe Patres legitime convocati, in eo ita se gesserint, ut dici debeant repræsentasse totam Ecclesiam; quod, an ita de facto sit, declarat agnitio seu receptio Ecclesiæ. Qui autem utrumque hoc lumen simul & semel deficere posse sustinent, illi sunt in reatu, quem *cap.* 1. §. 9. reprobavimus.

13.) Adversum hæc instituent (sic auguror) qui a nobis dissentiunt, frequentem argumenti progressum: 1.) Pontifex de mota in Ecclesia quæstione *judicium* pronuntiat; 2.) accedit omnium *Ecclesiarum* toto orbe dispersarum consensus; 3.) agnoscunt singulæ suam in hoc judicio, quam profitentur, fidem. 4.) Hic communis Ecclesiarum consensus est certissimum *Traditionis* argumentum; 5.) proinde eandem obtinet authoritatem, quam Universale Concilium.

Ad singula respondeo: *Ad* 1. Utitur sane Pontifex, tale ferens judicium, jure, & fungitur officio suo, juxta tradita *cap.* 2. §. 8. & *cap.* 4. §. 2. *n.* 8. sed judicium ejus non est *Universalis Ecclesiæ* judicium. *Ad* 2. Accedens omnium Ecclesiarum *extra-Conciliaris* consensus, juxta probata non est ejusdem indolis, nec in via *universalis JUDICII* habet eandem vim, quam obtinet definitio earumdem Ecclesiarum in Oecumenica Synodo congregatarum, & *collegialiter* statuentium. *Ad* 3. Agnoscunt singulæ suam in Papæ enuntiato fidem, perinde ac si omnes, definitioni particulari cujusdam Synodi adhærentes, suam in illa profiterentur. Utroque casu, si vel sic omnia tranquilla perdurent, obtinebit quod supra *num.* 5. cum Bossuetio exposuimus, at citra *formale* & expressum (de quo hic agimus) *conclusum Ecclesiæ*; neque illud quidem ex solo *Episcoporum* accessu, sed ex *universorum* fide fidelium, quæ deficere non potest. *Ad* 4. Cum de *universali* seu catholica *Traditione* agitur, imprimis constat, eam a nullo particulari seu *singulari* homine, qualis is cunque sit, petendam esse. Deinde singuli Ecclesiæ Pastores & Rectores, extra Concilium, veritatum revelatarum, *respectu Universalis Ecclesiæ*, sunt tantum pro sua quisque parte, *Custodes* & *Testes*; constat autem, quantum intersit inter *Testem* & *Judicem*. Por-

ro

ro ficuti *SCRIPTURA*, ita *TRADITIO* Ecclesiæ constans, & universaliter recepta, est *Norma* seu regula, ad quam quisque privatus, quisque Pastor & Episcopus, demum quæque Synodus, in sua respective Sphæra, suam & aliorum fidem regulare & efformare debet, sed non est *Judicium ipsum*. Et quemadmodum juxta Tridentinum ad S. Matris Ecclesiæ tribunal pertinet *JUDICARE de vero sensu & interpretatione scripturarum sanctarum*; item, qui Libri Canonici sint, qui non: ita ad idem Tribunal spectat, auditis convenientibus testimoniis, ultimato *judicare* de existentia, qualitatibus & accidentibus *Traditionis*, de quibus sæpe gravissimæ quæstiones moventur, uti §. *seq.* in exemplo videbimus. *Ad* 5. Quamprimum *de JUDICIO Universalis Ecclesiæ*, ex traditione & testimonio singularum Ecclesiarum formando agitur, jam ex communibus principiis omnis Juris Collegialis *Collegium* supponitur & requiritur, quod testimonia *collegialiter* audiat, examinet, ponderet, propositæ quæstioni applicet, & sic demum ex Christi promisso *indefectibiliter* pronuntiet. Adde Bellarminum Lib. 1. de Concil. cap. 18. ubi: *Nos ergo dicimus, consessum Episcoporum in Conciliis legitimis esse verum JUDICUM consensum &c.* Verum ab hoc Ecclesiæ *Judicio* differt universalis & uniformis *Observantia* Ecclesiæ in materia fidei: non quidem quoad infallibilitatem, bene vero quoad alios effectus, qualitates, accidentia, directionem &c.

14.) Post hæc: Promissum Christi, inquient, de infallibilitate seu non-defectione Ecclesiæ *omni die* impleri debet in morali totalitate *Corporis*; alias illo saltem die evacuabitur divina promissio: ita, ut nunquam dici aut cogitari valeat, Spiritum veritatis vel minimo tempore ab Ecclesia recessisse, at hoc asseri deberet, si Episcoporum, a Spiritu sancto ad regendam Ecclesiam Dei positorum, seu effectiva seu moralis universalitas cum Papa consentire posset in dogma aut regulam errori vel vitio obnoxiam. Recte hæc & verissime de *Corpore Ecclesiæ*; sed negamus hoc *extra Concilium* constitui aut legitime repræsentari a *Papa & solis Episcopis*. *Authoritas Ecclesiæ Catholicæ*, inquit Gratianus Dist. 11. cap. 9. *succedentium sibi Episcoporum serie, & POPULORUM CONSENSIONE firmatur.* Est Christus sane & manebit cum *PRIMIS PASTORIBUS*, ut per quemvis eorum servetur fidei puritas atque integritas, & in ea rite instituatur grex, qui *per se loquendo* vocem sui Pastoris audire tenetur. Sed nec minus divino suo lumine adest *PASTORIBUS SECUNDI ORDINIS* ad baptizandum, docendum, cæteraque muneri pastorali & ordini Sacerdotali divinitus adjuncta peragenda. Illud *Amas me Petre, pasce oves meas &c. non ad Sacerdotes solum dictum est, verum etiam ad singulos nostrum, quibus vel minor grex commissus est*, inquit S. Chrysostomus Homil. 79. in Matth. Quare nec ipsis quidem Laicis (Quanquam ii ad nullam ecclesiasticorum Conciliorum & Judiciorum speciem pertinere noscantur) gratia Christi deest, ad fideliter custodiendum fidei depositum, & ad opera sua illi conformandum, imo & suo modo alios, præsertim liberos, jure Catholicæ educationis, in articulis fidei instruendum. Nam ut ait Nicolaus I. relatus in Can. 4. Dist. 96. *fides universalis est, omnium communis est; non solum ad Clericos, verum etiam ad Laicos, & ad omnes omnino pertinet Christianos*. Adde Can. 36. Dist. 4. de Consecrat. Horum omnium neque pauci, neque multi infallibilitate gaudent, sed, ut diximus, *CORPUS* ipsum, ex jam enuntiatis membris compositum, cujus voci omnes fideles *semper* obedire tenentur, quodque nullo unquam tempore a vero & recto deviat, constanti & uniformi agendi ratione falsum *dogma* sequendo, aut corruptos *mores* probando. Dico, *constanti & uniformi agendi vel credendi ratione*: hic enim solus modus est, quo *Corpus Ecclesiæ* possit *extra Concilium* sensus suos promere. Hanc vocem in Ecclesia nunquam non, etiam ante Concilia, locuti sunt, & porro loquentur *Laici* cum *Clericis*, circa species Sacramentorum, baptismum parvulorum, jejunium Quadragesimale, piam crucis formandæ methodum, orationes pro defunctis, cultum reliquiarum, venerationem sacrarum imaginum, aliaque, quæ ad omnes æque pertinent. Vide Canum *in Locis Theol. Lib. 4. cap. ult. v. Resp. ad* 14. Itaque ad satisfaciendum omnibus ex adverso argumentis servient & sufficient sequentia hactenus probata Themata: *a*) Episcopi neque soli sunt in Ecclesia Doctores, neque *b*) soli fidei Custodes, neque *c*) soli Spiritus sancti habent assistentiam, neque *d*) soli extra Concilium Universalem Ecclesiam constituunt aut repræsentant. Potest autem Deus, antequam constans Universalis Ecclesiæ consensus separatis Episcoporum decretis superveniat, unum vel plures, etiam ex secundi Ordinis Sacerdotibus, excitare, atque eorum, in gratiam orthodoxæ fidei reclamantium, verbis vim & efficaciam addere, ad parandum veritati triumphum; ne dicam zelus ardens paucorum Episcoporum, sicut in Concilio, ita & extra illud, reliquos in suas partes trahere, sic effi-

caci-

caciter non minus quam suaviter disponente Spiritu illo Veritatis. Vitabuntur econtra facilius certiusque omnes in Ecclesia motus, si quemadmodum faciendum diximus *cap.* 4. §. 2. *n.* 7. & 8., Episcopi, sive cum Pontifici extra Oecumenicum Concilium eorum vota roganti suos pandunt sensus: sive dum post primæ Sedis effatum, de ejus acceptatione deliberant, negotium, antequam de eo statuant, in suis particularibus Synodis ordinate tractent. Porro quando re ipsa, vel moraliter, adsit constans illa Ecclesiæ uniformitas (quæ res tractum temporis desiderat) æque debet piorum ac prudentum virorum judicio, ac demum Conciliorum definitioni relinqui, quam in adversariorum nostrorum sententia, dubium illud seu quæstio, Quandonam adsit moralis unanimitas Episcoporum Papæ assentientium, de quo posteriore regulas & principia tradit Tournelius *Tom.* 2. *Part.* 1. *de Ecclesia pag.* 77. item *pag.* 96. & *seqq.* denique *pag.* 116. & *seqq. edit. Col.* Interim prioris aliqualem ideam dabunt quæ tradidimus *n.* 9. & 10. *h.* §.

15.) Quanquam autem Corpus Ecclesiæ nullo unquam tempore possit consentire in dogma *falsum*, inde tamen non sequitur, quod ad objectam a quolibet novam fidei difficultatem semper in promptu habeat, & illico propalet decisionem *veri*. Vid. cap. 7. §. 2. n. 3. Aliud est *non consentire* erroribus novis, aliud eos *protinus profligare*, & tanquam hæreses *CON*-id est unanimi consensu *demnare*: nequidem Concilium hoc statim facit, sed post multum demum tractatum, atque disceptationem; *Facta* est, inquit Evangelista Act. 15. *disquisitio magna*: quam multo minus ergo promissio Christi importabit *extemporaneam* definitionem extra Concilium. Pleræque Generales Synodi enatos errores serius damnarunt ut hæreses. Palmare exemplum dabit §. sequens. Dum interim horum errorum magistri plerumque pro se allegarent rationes quidem non *veras*, attamen nondum plene *eliquatas*, & definitive *evictas*. Inerrantia Corporis Catholici salvatur per *non-labi* in enatum errorem; illico autem *definire finaliter*, & statim, ut ita dicam, *prophetare*, neutiquam importat. In ea, quam §. proximo referemus controversia de Baptismo Hæreticorum, S. Augustinus, etiam postquam Rom. Pontifex suam sententiam protulisset, Lib. 2. de Bapt. cap. 4. scripsit: *Quomodo potuit ista res, tantis altercationum nebulis involuta, ad plenarii Concilii luculentam illustrationem confirmationemque perduci, nisi primo DIVINITUS per orbis terrarum regiones, MULTIS hinc atque hinc disputationibus & collationibus Episcoporum pertractata constaret*? In summa: Fides subinde obscuratur, veritas confunditur, errores videntur prævalere, zizania bono frumento miscentur, illudque nonnunquam suffocare existimantur; multi paleam elevant super fundamentum de se solidum; verbo: dantur tempora tenebrarum, in quibus veritas altercationum nebulis involvitur; at ea deinde per discussiones, quæ in Concilio Generali fiunt, primævum suum splendorem recipit. Postquam autem illa per disquisitionem & decisionem Conciliarem declarata est, non debet neque potest ei resisti sine damnabili pertinacia.

16.) Ulteriores adhuc si quis hac in causa instantias facere voluerint, ei satisfaciemus Bossuetii, licet hac in parte nobis adversantis, sapientissimis, & huic, quam tractamus, materiæ omnino convenientibus reflexionibus. Sic autem ille *Lib. XV. cap.* 36. „ Instant: at saltem in gravi dissensione, aut incerta erunt omnia, aut periculum schis- „ matis imminebit, neque quidquam remedii est. Neutrum: nam & eruditiores Tradi- „ tione tenebuntur, ut factum sub Stephano Augustinus docet; & imperitiores, siquidem „ sunt Ecclesiæ veri filii, piæ Matris judicium obedientissime exspectabunt...... Sunt „ quidem ea de re multa a Gersone non incommode scripta. Verum id sufficiat: infini- „ ta esse, quæ ille Spiritus, in se unus ac simplex, in donis varius, Ecclesiæ suggerat. „ Id quidem certa fide credere nos oportet, non remedia, non authoritatem defuturam, „ cum Ecclesia Catholica *dispersa & adunata* tanta possit. Hinc existit argumentum: id „ tantum in Ecclesia habendum est pro impossibili, quo facto nullum superest veritati „ præsidium: at in casu quem dicimus tutum superesset in Ecclesiæ Catholicæ auctori- „ tate præsidium &c." Qua autem ratione interim & *provisionaliter* hæresibus occurratur, pluries per decursum hujus Tractatus insinuavimus. Vid. *cap.* 2. §. 4. *n.* 4. §. 8. & 9. *cap.* 4. §. 2. *cap.* 5. §. 1. *n.* 4. *cap.* 6. §. 8. *n.* 4.

17.) In solidis his principiis non inveniet Jansenista confugium subtilis suæ vanitatis; licet enim nondum esset *ultimato & in forma* condemnatus, agnoscere tamen debet adesse modo omnia *materialia* prævidendæ damnationis in futuro Concilio Generali: Et non solum ille peccat in Deum & Ecclesiam, qui his adhærere pergit, quæ per *judicium Patrum ultimatum* de facto sunt damnata, sed etiam qui præseminat, aut rebus usque adeo discussis pertinaciter sustinere pergit doctrinas, quas prudenter prævidet, aut prævide-

re

re debet, damnatum iri, quam primum congregabuntur in unum Patres cum Pontifice. Sane S. AUGUSTINUS causam Pelagianorum finitam esse affirmat, licet non ignoraret decem & octo inter illos *pertinaces* in errore suo permansisse, interposita ad Concilium generale appellatione, quos Imperator tanquam Ecclesiæ & Imperii *perturbatores* in exilium deportari mandavit: Unde viget hic illud Vincentii Lirinensis Commonit. cap. 38. *Si quando pars contra universitatem; novitas contra vetustatem; unius vel paucorum dissensio contra omnium vel certo multo plurium Catholicorum consensionem rebellaverit, præferas partis corruptioni, universitatis integritatem.*

18.) Extra Concilium (quod quandoque nonnullorum inexcusabili culpa nimium differtur) non nisi tarde & gradatim pervenitur ad *Unitatem sensus*, quando in Ecclesia exoritur novum aliquod dogma, quod antiquas regulas videtur convellere, aut hæresibus jam damnatis favere, non aliter, quam subtili quadam explicatione, aut verborum dulciore apparatu, ab eis diversum, quodque hæreses *crudum* proposuerunt, *paulo melius decoctum*, idem tamen semper in substantia manens, publice proponens fidelibus. Talis erat doctrina Jansenii, saltem ut jacet in quinque Propositionibus; sive ita revera senserit Jansenius, uti eas Ecclesiæ acceperunt & intellexerunt ex obvio sensu, sive non? Quid hoc ad nos? Tendunt potissimum eæ disputationes, ad salvandam *personam* jam mortuam & judicatam, quæque sola posset esse interpres verborum suorum, si adhuc viveret.

19.) Ut nemo sibi ex his rebellionis arma desumat, addimus, nihil futurum iniquius, quam si quis contendat, nulla judicia Ecclesiastica vim suam sortiri, priusquam partes adversæ acquiescant. Inde sane eveniret, ut omnia fere dogmatica Ecclesiæ decreta subvertantur; cum pleraque nonnullos sibi adversantes habuisse Historiæ monumenta demonstrent. Hoc unum volumus: cum nobis multo appareat verosimilius, a solis Episcopis extra Concilium totam Ecclesiam non constitui, nec repræsentari, non debere eadem judicia universalia ante revera finita censeri, quam quando de sententia seu acceptatione *Corporis Ecclesiæ* satis constat; ad quod determinandum noscendumque iisdem fere regulis & principiis utendum est, quæ ex adversariorum nostrorum sententia apud bonos valent ad statuendum de unanimitate & conformitate *Corporis Episcoporum*; de quibus vide Ill. Bossuetium *in Defens. Declar. Cleri Gall. Lib. 3. cap. 2.* Quibus illud porro addimus, quando de fide, docilitate & acceptatione Ecclesiarum quæritur, Episcoporum, de suis respective Ecclesiis referentium *testimonio* regulariter deferendum esse.

§. IX.

Quæ priore §. tradita sunt, illustrantur & confirmantur ex controversia de Baptismo Hæreticorum, inter SS. Cyprianum, & Stephanum Papam.

Hæc sane Sæculo III. fuit sententia magni illius Ecclesiæ luminis, S. CYPRIANI; in dissensione, quam habuit cum S. Pontifice STEPHANO, occasione Baptismi Hæreticorum; & Sæculo V. S. AUGUSTINI, qui in jam memoratam Cypriani sententiam commentatus est. In hac concertatione *tribus* munitus præsidiis incidebat Romanus Pontifex: scilicet authoritate primæ suæ Sedis; numeri Episcoporum sibi adhærentium; & Traditione. Singula hæc ad decisionem causæ, quæ vertebatur, inapplicabilia an irrelevantia esse, regerebat Cyprianus. *a)* Et quantum quidem ad *Primum*, scilicet *AUTHORITATEM SEDIS APOSTOLICÆ*: scripsit in eadem causa ad Cyprianum FIRMILIANUS Cæsareæ Capadocum Episcopus *Epist. 75. inter Cyprianicas*: „ Stephanus de Episcopatus sui loco glo„ riatur, & se successionem Petri tenere contendit, super quem fundamenta Ecclesiæ „ collocata sunt &c. " Hinc cumprimis intelligitur, eo jamtum ævo, sub obtentu Cathedræ Petri, a Romanis Pontificibus amplius aliquid juris prætensum esse, quam eis ab aliis Ecclesiis & dignissimis illarum Rectoribus agnitum concessumque fuerit, ipse S. CYPRIANUS in Concilio Carthaginensi III. apud Harduinum *Tom. I. col. 159.* hanc excessivam Stephani prætensionem, aut saltem sequelam ab illa ex Petri successione & primatu ductam perstringens, sic ejusdem Synodi Patres alloquitur: „ Su..rest, ut de hac „ re quid singuli sentiamus, proferamus; neminem judicantes, aut a communione ali„ quem, si diversum senserit, amoventes. Neque enim quisquam nostrum Episcopum se „ esse Episcoporum constituit, aut tyrannico terrore ad obsequendi necessitatem Colle„ gas suos adigit, quando habeat omnis Episcopus pro licentia libertatis & potestatis „ suæ

„ suæ arbitrium proprium, tanquam judicari ab alio non possit, cum nec ipse possit al-„ terum judicare. Sed exspectemus universi judicium Domini nostri JEsu Christi, qui „ unus & solus habet potestatem & præponendi nos in Ecclesiæ suægubernatione, & de „ actu nostro judicandi. "„Pessime concluderet, qui hinc deduceret, Cyprianum negasse. Primatum Romanæ Sedis, quippe quem ab ipso agnitum defensumque fuisse, probavimus *cap.* 2. §. 1. *n.* 6. At sequelam quam nonnulli ex hoc Primatu ad deprimendam aliorum Episcoporum authoritatem & libertatem, aut de eorum sententia *extra Concilium* judicandi facultatem trahebant, pernegavit cum Africanis Patribus Cyprianus. *b*) *Alterum*, cui Stephanus innitebatur, erat *TRADITIO*. Ast hanc negabat, aut saltem non legitimam cum suis Cyprianus contendebat, Epist. 74. ad Pompejum scribens: *Consuetudo sine veritate, vetustas erroris est*; quam corrigendam esse sustinet, recurrendo ad Divinæ & Apostolicæ traditionis caput ac originem, *ut si in aliquo*, inquit, *nutaverit & vacillaverit veritas, ad originem Dominicam, & ad Evangelicam atque Apostolicam traditionem revertamur, & inde surgat actus nostri ratio, unde & ordo & origo surrexit*. Paulo ante dixerat. *Unde est ista traditio? utrumne de Dominica & Evangelica auctoritate descendens, an de Apostolorum mandatis atque Epistolis veniens? ..... Ut nemo infamare Apostolos debeat, quasi illi hæreticorum baptismata probaverint, aut eis sine Ecclesia Baptismo communicaverint*. Scilicet illo ævo necdum satis constabat, pro qua parte circa eam Thesin, de qua contendebatur, staret veritas & authoritas Traditionis. Aptissime de hac eadem Cypriani & Stephani controversia S. AUGUSTINUS Lib. II. de Baptismo contra Donatistas, cap. 8. *Noluit vir gravissimus* (Cyprianus) *rationes suas, etsi non veras* (*quod eum latebat*) *sed tamen non victas; VERACI quidem, sed tamen NONDUM ASSERTÆ consuetudini cedere*. Notanda hic interim apta illa distinctio inter *rationes NON VERAS*, & *NON VICTAS*, quæ alibi sæpe locum obtinet, præsertim adversus captiosa ratiocinia Cardinalis Orsi. *c*) *Tertium* Stephani præsidium ponebatur in numero seu *COPIA EPISCOPORUM CUM ROMANO PONTIFICE SENTIENTIUM*. Jam laudatus Augustinus Lib. de unico Bapt. contra Petilianum cap. 14. scribit: *MULTI cum illo* (Stephano) *Quidam cum isto*) Carthaginensi Episcopo) *etiam sentiebant: utrique cum eis in unitate consistentes*. Addit non multo post, *ferme octoginta* Africanorum Ecclesiarum Episcopos stetisse cum Cypriano, *reliquos* per Christianum orbem *omnes* cum Stephano. Idem Lib. III. contra Cresconium Donatistam cap. 3. *Si omnino*, ait, *jam credendum sit, quinquaginta Episcopis orientalium id esse visum, quod septuaginta Afris, vel aliquanto ejus pluribus, contra TOT MILLIA EPISCOPORUM, quibus hic error IN TOTO ORBE displicuit*. Item Lib. IV. de Baptismo contra Donatistas cap. 6. *Non invenio, cur Cyprianus .... vir tanta scientia praditus .... adversus totius orbis morem has rationes* (ex textibus sacræ Scripturæ petitas) *arripuit, quas modo nos antiquitate ipsius consuetudinis, & plenarii POSTEA Concilii auctoritate firmati, diligentius considerantes, verisimiles potius, quam veras, esse invenimus*. Tot millium Episcoporum vota in congregata Synodo haud dubie prævaluissent; causamque finiissent: & tamen neque Augustinus neque Cyprianus tantam Episcoporum, per orbem dispersorum, Romano Pontifici adhærentium turbam, contra numerum respective tam modicum, putarunt *citra Generale Concilium* constituere Regulam firmam credendi agendique: sic etenim ille cit. cap. 14. adversus Petilianum: *Illis temporibus* (viventibus scilicet Cypriano & Stephano) *ANTEQUAM PLENARII CONCILII SENTENTIA, quid hac de re sequendum esset, TOTIUS ECCLESIÆ CONSENSIO confirmasset, visum est ei* (Cypriano) *cum ferme octoginta Coepiscopis Africanarum Ecclesiarum* ..... Hoc nullatenus improbat Augustinus disserte agnoscens, Cyprianum non fuisse damnandum, quod bona fide, & ratione non victus, inhæserit suæ & exigui illius numeri Africanorum sententiæ *ante plenarii Concilii definitionem*; quanto econtra suo Augustini ævo Donatistæ inexcusabiles fiat, qui *post plenaria Synodi definitionem* adhuc Cypriani sententiæ insisterent, ut ut ea jam non modo septuaginta vel octoginta Afrorum, ut ante, sed insuper quinquaginta Orientalium votis munita incederet. Existimabat ergo non solum Cyprianus, ad captivandum intellectum haud sufficere Stephani Papæ decretum cum accedente *dispersorum* per orbem *Episcoporum* assensu: sed & Augustinus, veræ de Hæreticorum Baptismo doctrinæ adversus Cyprianum cœteroquin egregius assertor, quod ad robur Pontificii Decreti attinet Cypriani sententiam aperte sequitur Lib. II. de Bapt. cap. 4. asserens: *Neque nos tale aliquid auderemus asserere*, quale Stephanus jussit, *nisi Ecclesia Catholica concordissima autheritate firmati: Cui & ipse* Cyprianus *sine dubio cederet, si jam illo tempore veritas eliquata PER PLENARIUM CONCILIUM solidaretur*.

1.) De eo disceptatur inter Patronos Curiæ Romanæ, & horum Contradictores, An quæstio, quæ inter SS. Stephanum & Cyprianum vertebatur, *dogmatica* fuerit, an *disciplinaris*? Quærebatur de valore Sacramenti imprimentis characterem, sic vix dubium esse potest, quin pro *dogmatica* habenda sit. Scilicet agebatur de præcipuo religionis nostræ capite, hoc est, de virtute & efficacia sacramenti omnino necessarii, quo deficiente nullus dici aut censeri potest Christianus. Ad hæc de baptismi tuenda unitate agebatur; hunc enim, quem *unum* Scriptura conceptis verbis prædicat; iterandum non esse fides docet. Sane dogmatica erat hæc quæstio in opinione CYPRIANI & Episcoporum Africæ, in Concilio Carthaginensi aperte dicentium: *Qui hæreticorum baptisma probant, nostrum evacuant, secundo baptismate* (eo scilicet, quod in Catholica Ecclesia datur) *qui non fuerit baptizatus, regno cælorum fiet alienus*: *Quot sint baptismata, viderint aut præsumptores aut fautores hæreticorum*: *si error non obtemperat veritati, multo magis veritas non consentit errori*. *Qui hæreticis Baptismum Ecclesiæ concedit & prodit, quid aliud quam Sponsæ Christi Judas existit &c.* Vid. Harduinum cit. col. 150. seqq. Hanc suam sententiam Patres Carthaginenses non humanis ratiociniis, sed divinis oraculis muniebant. Vid. *Can.* 5. ubi: *Baptisma, quod dant Hæretici & Schismatici, non esse verum, ubique in Scripturis sanctis declaratum est*. Et tamen, uti aperte vidimus, iidem Patres cum Primate suo Cypriano non putabant, hac in parte cedendum Stephano Papæ, & Episcoporum per orbem dispersorum, ejus sententiæ adhærentium, multitudini, licet Romanus Pontifex illos propter hanc opinionum diversitatem, & agendi rationem ad eandem efformatam vel actu a sua communione removerit, uti communius creditur, vel saltem eos se inde semoturum minatus molitusque fuerit. Si opponas, perperam sic judicasse Africanos, quippe qui sinistre verba S. Scripturæ in suum sensum interpretati sint: Respondeo cum S. Augustino, *veritatem*, tam ex verbo Dei *scripto* quam *tradito*, eo ævo nondum fuisse *eliquatam*; Cypriani, viri gravissimi, *rationes* (quod serius ex generalis Concilii decisione apparuit) equidem fuisse non *veras*, attamen tunc necdum *victas*; atque in hoc rerum situ Cyprianum absque deciso Universalis Concilii cedendum non esse, ratum fuisse. Sed & in opinione STEPHANI in hac causa agebatur de *Doctrina*, siquidem in materia meræ *Disciplinæ* is nunquam potuisset dicere, vel etiam cogitare, minus definire, omnes a se dissentientes ab Ecclesia pellendos esse.

2.) ex eo, quod Stephani edictum haud paucas habuerit sibi adversantes Ecclesias, dignitate & eruditione illustres, concludit Tournelius de Ecclesia Quæst. III. Art. 5. *in controversia de Baptismo ab hæreticis collato, tempore Stephani summi Pontificis & S. Cypriani, non fuisse moralem unanimitatem, saltem completam & perfectam*. Econtra Cardinalis Orsi *Tom. 2. pag.* 78. „ Juxta communes, *inquit*, & pervulgatas notiones, tamdiu permanere censetur „ in aliqua societate *moralis unanimitas*, quamdiu quorundam resistentia non impedit, „ quominus universæ societati quidquam absolute ac simpliciter tribuatur. At quæcunque fuerit Ecclesiarum Africæ & Asiæ &c. resistentia, hæc S. Augustinum & alios Pa„ tres minime impedivit, quin admittendi sine novo baptismo hæreticos consuetudinem „ universæ Ecclesiæ tribuerent: ergo non defuit in hac controversia *moralis* Episcoporum „ *unanimitas* &c. „ Citat deinde Orsus varia S. Augustini loca, quibus probat, etiam *tempore S. Cypriani* fuisse *universalis* Ecclesiæ consuetudinem hæreticos non rebaptizandi, & manet nihilominus inconcussa S. Augustini sententia supra relata, *se non audere tale quid asserere, quale Stephanus jussit, nisi Ecclesiæ Catholicæ concordissima authoritas per plenarium Concilium fuerit eliquata & solidata*. Ergo quam illa de rebaptizatione sententia culpabilis, tam hæc de Romano Pontifice & consentientibus ei Episcopis culpa vacat. Porro si Orsum sequimur, Augustinus observantiam & sententiam *plerarumque* segregatarum Ecclesiarum *universali* Ecclesiæ attribuit, & tamen multo majorem vim & authoritatem agnoscit in plenario Concilio, tanquam quo veritas *eliquatur* & *solidatur*: Si ad Tournelium attendimus, tam implexa res est dignoscere, an adsit moralis illaunanimitas, ut doctissimi Theologi post diligens examen *facti*, ex Historia ubertim conscripta prominentis, de *jure* convenire non possint, in causa, quæ in ea, quam tractamus, quæstione pro exemplo & norma servire deberet, & pro tali usurpari solet. Add. infra num. 5.

3.) Diximus, actum fuisse de *Dogmate*, atque in eo sententiam Vincentii Lirinensis sequimur; Cardinalis Orsus econtra tenet, esse punctum *Disciplinæ*: *Agnoscimus ergo*, inquit ille pag. 60. *in Stephani decreto authoritatem Cathedra PRÆCIPIENTIS, non Cathedra DEFINIENTIS*, *Idque probans Augustini verba*, quibus dicitur, Stephanum Cypriano *ad*

ista

ista non consensisse, verum etiam contra scripsisse atque PRÆCEPISSE. Ast sicuti Cypriani & Africanorum factum contradicit *infallibilitati* Romani Pontificis, si (quod num. 1. probavimus) præceptum Stephani *dogmaticum* fuit, ita repugnat *Monarchia*, si reputetur pro *disciplinari*; non enim *justitia* tantum, sed quam maxime *potestatis* defectum in Stephano Cyprianus incusat, dum quærit, quis eum *Episcopum Episcoporum constituerit*, id est, talem, qui valeat episcopis *præcipere*.

4.) Hanc de Baptismo controversiam (postquam septuaginta circiter annis, etiam sub Stephani successoribus, maxime sub Sixto Papa, duraverat) *plenario* demum Concilio definitam esse, testatur S. AUGUSTINUS *libr. 4. de Baptis. cap.* 9. Alii putant *Arelatensi*, alii Nicæno; verius posteriore. Vid. Natal. Alexandri *Hist. Eccles. tom.* 3. *Dissert.* 24. *in Sec. III.* Cæterum constat ex Eusebii *Hist. Eccles. lib. 7. cap.* 5. & aliis coævis monumentis, Stephanum Papam, quod Cyprianus cum suis Africanis ejus sententiæ subscribere recusaret, ab eorum communione vel actu abstinuisse, vel saltem (quod aliqui opinantur) se id facturum comminatum esse, imo verius tentasse. Quod vel ideo minus probat AUGUSTINUS *libr. 1. de Baptis. contra Donatistas cap. 7. & lib. 4. cap.* 6., quia hæc quæstio tunc nondum satis erat *eliquata*, nec ab universali Ecclesia *decisa*. Prudentior, & moderatior in Cypriano erat agendi ratio: utramque describit S. Hypponensis Episcopus *libr. 5. de Baptis. cap.* 25. nimirum: *Stephanus abstinendos putaverat, qui de suscipiendis hæreticis priscam consuetudinem convellere conarentur: iste autem* (Cyprianus) *quæstionis ipsius difficultate permotus, & sanctis charitatis visceribus largissime præditus, in unitate cum eis manendum, qui diversa sentirent; ita quamvis commotus, tamen fraterne indignaretur.* Itaque præcipitantius voluit Stephanus excommunicare, aut actu excommunicavit Cyprianum, quem, uti videre est in Epistola Firmiliani, appellat *Pseudo-Christum*, *Pseudo-Apostolum*, & *dolosum operarium*, cum quali hominum genere nulla in sacris stare communio potest; moderatius econtra Cyprianus communionem cum Romano Pontifice, & his, qui cum eo sentiebant, non abrupit; unde factum, referente sic porro AUGUSTINO, ut *vincente pace Christi in cordibus eorum, in tali disceptatione nullum inter eos malum schismatis oriretur.* Ex iis, quæ supra *cap.* 3. §. 4. tradita sunt, abunde intelligitur, tales excommunicationes nullam Jurisdictionis speciem involvere aut supponere. Optandum equidem esset, ut similes in Ecclesia dissensiones nunquam eveniant; quod si tamen accideret, qui prudentior sanctiorque foret, is Cyprianica moderatione, Augustino & bonis omnibus probata, uteretur; certum etenim firmumque semper stabit illud ejusdem S. AUGUSTINI aureum effatum: *Præcidendæ unitatis nulla unquam justa potest esse necessitas.* Pluribus de his tractat Bossuetius *Defens. Cleri Galic. lib. 14. a cap. 3. ad* 10. Probat autem *ibid. cap.* 5. Illud Stephani Papæ contra rebaptizantes decretum, tota Sedis Apostolicæ authoritate factum, & Cyprianum cum ei adhærentibus a Stephano actu excommunicatos fuisse. Adde ejusdem Dissertationem præliminarem, editioni Gallicæ anni 1745. adjectam, *a* §. 67. *ad* 77.

5. Tradunt equidem adversæ partis Theologi, eam in sentiendo unanimitatem sufficere, quæ sit totius *Corporis Ecclesiæ*, quippe cui inerrantiæ donum promissum est; atqui, inquiunt, unanimitas multitudinis Episcoporum, qui Capiti suo Romano Pontifici adhærent, est, moralis unanimitas totius Corporis Ecclesiæ &c. Ecclesiam enim *omnibus diebus* alicubi esse oportet: ergo vel est cum morali Episcoporum unanimitate, vel cum paucis contradicentibus, quo posteriore nihil absurdius. Verum non sic ratiocinabatur AUGUSTINUS, qui postquam Lib. de Baptis. contra Petilianum cap. 14. scripsisset: *multos cum illo*, Stephano; *quosdam cum isto*, Cypriano, *sensisse*, mox subjungit, *utrosque cum eis in unitate consistentes* mansisse: atqui si major Episcoporum numerus cum Rom. Pontifice legem facerent, nec Cyprianus, nec respective pauci cum ipso sentientes in unitate remansissent; ergo &c. Conf. §. *præced. n. 14. & 15.*

Cum totum præsens Opus censuræ Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quin & saniori judicio prudentium & doctorum virorum substernamus, facimus id nihilominus singulariter intuitu illorum, quæ hoc & præcedente §. tractata sunt; atque id eo quidem facilius, quod hæc sine minimo totius Tractatus præjudicio, aut honestissimi finis in eo propositi dispendio, potuissent prætermitti, atque unico veritatis indagandæ magisque explicandæ studio eruditis ponderanda proposita sint.

§. X.

Legitimitas appellationis a Romano Pontifice ad Generale Concilium, proinde hujus superioritas, omnibus Sæculis & ab omnibus Nationibus in Ecclesia agnita fuit.

Oportet, ut in omni Republ. sit judicium absolute supremum. Tale in Ecclesia est Universale Concilium; siquidem juxta hactenus deducta, Status *Monarchicus*, si institutum Christi & genuina Disciplina Ecclesiæ apud nos valeant, ab hac penitus exulet. Itaque de legitimitate appellationis a Pontifice ad Concilium dubitandum non erit. Sic sensit S. AUGUSTINUS, dum de judicio Romano adversus Donatistas a Papa Miltiade lato, *Epistol.* 162. ita scribit: *Ecce putemus illos Episcopos, qui Romæ judicarunt, non bonos fuisse Judices: restabat adhuc plenarium Ecclesiæ universæ Concilium, ubi cum ipsis Judicibus causa posset agitari, ut si male judicasse convicti essent, eorum sententiæ solverentur.* Cum idem S. Doctor in ea, quam superiore §. tractavimus Quæstione de Hæreticorum Baptismo *lib. 2. de Baptis. cap. 4. & 9.* scriberet: *Quæstio tantis altercationum nebulis involuta ad plenarii Concilii authoritatem roburque perducta est. Neque nos tale quid auderemus asserere, quale Stephanus jussit, nisi Ecclesiæ Catholicæ concordissima authoritate firmati; cui & ipse Cyprianus sine dubio cederet, si jam illo tempore veritas eliquata per plenarium Concilium solidaretur*: non potuit non Concilii præ Pontifice superioritatem, & legitimum ordinem recursus ab hoc ad illud agnoscere & publice profiteri. Itaque quoad substantiam hæ appellationes, seu recursus, antiquissimi sunt: Juvat id pluribus hic exponere verbis Ludovici Hericourt *Loix Ecclesiastiques part. 1. chap.* 25. ubi: „ Les appellations au futur Concile sont plus anciens au fond, que dans la forme. En effet on étoit persuadé dans les premiers siécles de l'Eglise, que le Pape n'est point infallible, & on s'opposoit à ses decisions, tant sur le Dogme, que sur la Discipline, jusqu'à ce, qu'elles fussent confirmées par le Corps des Pasteurs. Les Asiatiques ne furent pas regardés comme separés du corps de l'Eglise, quoi qu'ils n'ayent point voulu se soûmettre à la decision du Pape Victor, qui les avoit excommunié au sujet de la celebration de la Pâque. *Saint* Cyprien, qui étoit dans l'erreur sur le batême des Heretiques, mourut dans le sein de l'Eglise, qui celebre sa fête non obstant l'excommunication prononcée contre lui par le Pape *St.* Etienne. La raison qu'en rend *S.* Augustin dans le livre II. du Batême, c'est que cette question n'étoit point *encore* suffisament eclaircie, & que les raisons du Pape Etienne n'étoient point assez fortes pour emouvoir l'ame de saint Cyprien. Ailleurs *S.* Augustin avoue, qu'il n'oseroit point décider cette quæstion, si l'autorité d'un Concil General, *plenarii*, à laquelle S. Cyprien auroit cedé lui-même, ne l'avoit determiné. Le même Saint dit aux Donatistes, que s'ils avoient sujet de se plaindre du jugement du Pape Meleniades, ils pouvoient s'adresser au Concile Universel *restabat adhuc plenarium Ecclesiæ Concilium*. Nestorius fut appellé au Concile d'Ephese, pour *y* prendre sa place entre les Evêques, quoiqu'il eut été condamné par le Pape Celestin, qui l'avoit excommunié, s'il ne se retractoit dans dix jours. La celebre Epitre de saint Leon contre l'Eutichianisme avoit été approuvée par les Evêques d'Italie, des Gaules, d'une partie de l'Orient; mais les oppositions des Evêques de l'Ilirie engagerent le Pape à demander à l'Empereur Theodose, qu'il assemblât un Concile General. Le cinquiéme Concile condamna la lettre d'Ibas contre la decision du Constitutum de Vigile. *Sopronius* Patriarche de Jerusalem s'eleva contre la lettre d'Honorius, & le sixiéme Concile condamna cette lettre comme contraire aux Dogmes Apostoliques & aux definitions des Saints Peres. On trouve dans l'Histoire Ecclesiastique plusieurs autres exemples d'oppositions formées aux Decrets des Papes, qui en ont suspendu l'effet jusqu'à ce, qu'ils eussent été acceptés par l'Eglisse assemblée dans un Concile Oecumenique. " Adde Ill. Bossuetum Defens. Declar. Cleri Gall. Lib. XVI. cap. 23. ubi: *Novum sit fortasse vocabulum; ipsa res antiquissima, & cum ipsius Ecclesiæ constitutione conjuncta est.*

In omnibus itaque his factis nulla equidem *formalis appellatio*; at variæ species *recursuum* a gravaminibus Pontificum ad generale Concilium. Erant hi modi recurrendi pristinæ Disciplinæ, & illi ævo accommodati, quo necdum judiciaria, proprie dicta, eaque absoluta potestas penes Romanum Pontificem residere existimabatur. Mutata hac in

par-

parte externa Ecclesiæ Disciplina, & remanente semper inter fideles idea superioritatis Concilii supra Papam, creditum fuit, veræ appellationis specie, tanquam forma processui judiciario magis accommodata, utendum esse. Duravit hic appellationis modus multis sæculis, præsertim in Gallia, usque dum ibidem reciperentur appellationes *ab Abusu*, de quibus amplius agemus infra *cap.* 9. In hoc multo commodiore, nec minus legali instituto, eadem vis inveniebatur ad reprimendos excessus Pontificiæ authoritatis.

1.) Tam frequentes fuere & ordinariæ in Ecclesia inde ab initio Sæculi XIII. formales appellationes a Papa ad Concilium, ut illarum a diversis nationibus, scilicet Germanis, Anglis, Gallis, Italis, Hispanis & Polonis injectarum, integram Centuriam hic recensere, haud adeo foret difficile; juvat autem aliquas saltem ad speciem delibare. Et primum quidem Fridericus II. Imp. anno 1239. a sententia Gregorii PP. IX. appellasse legitur Matthæum Paris in Hist. maj. pag. 454. ubi, *Ecce*, inquiebat, *quod sacrosancta Romana Ecclesia Cardinales per sanguinem JESU Christi & sub obtestatione Divini judicii per litteras nostras & Nuntios obtestamur, ut Generale Concilium Prælatorum, & aliorum Christi fidelium debeant evocare*. Et postea pag. 466. *Nos autem, qui processum hujusmodi temeritate plenum & justitia vacuum habebamus, ad Fratres suos litteras & legatos transmisimus, Generale petentes Concilium convocari*. Anno 1246. Ecclesia Anglicana appellavit ad futurum Concilium ab impositione tributorum facta per Innocentium III. apud eundem Matthæum pag. 953. Anno 1251. Conradus IV. Imp. ab injusto processu & gravamine inferendo per Innocentium IV. in Steph. Baluzii *Miscellaneis tom.* 1. *pag.* 482.

2. Anno 1303. Philippus Pulcher cum adhærente ei Clero regni Galliæ similiter appellavit contra Bonifacium VIII. Marca *de C. S. & F. lib.* 4. *cap.* 16. *num.* 7. Galterus Episcopus Pictavensis a Clemente Papa V. ob prætensam contumaciam condemnatus, & suo Episcopatu privatus, cum paulo post lethali ægritudine infirmatus, ad extrema devenisset, appellavit a Pontificis sententia, seu ad judicium Dei, seu ad futurum Concilium, ac membranam appellationis, animam exhalando, anno 1306. die 21. Januarii in manum suam inseri jussit, cumque ea tumulari voluit. Gallia Christ. *tom.* 2. *col.* 1188. *nov. edit*. Parem appellationem anno 1323. interposuit Ludovicus Bavarus, hujus nominis IV. Imp. Exstat hujus appellationis documentum in Libro Hervadi Cancellarii Ducis Bavariæ apud Freherum *Script. Rer. Germ. tom.* 1. *in Append. pag.* 19. Michael Cæsenas Ordinis Minorum Generalis ob controversiam de paupertate Christi & usu ac dominio rerum a Joanne XXII. hæreseos damnatus, die 13. Junii ann. 1328. appellavit ad Ecclesiam Catholicam & ad futurum Concilium. VVadingus *Annal. Minor. d. an. num.* 18. Rainaldus *eod. ann. num.* 64.

3.) Anno 1408. antiqui Cardinales Gregorii Papæ XII. a variis sibi ab eo inflictis gravaminibus appellarunt ad generale Concilium, tanquam in quo Pontificum actiones soleant examinari & judicari. Fleury *Histor. Eccles. tom.* 20. *Liv. C. num.* 8. Anno 1418. 22. Aprilis, dimisso eo die Concilio Constantiensi, Poloniæ Regis Legati ad futurum œcumenicum Concilium appellarunt a Martino V., a quo sine effectu petierant, ut Librum Joannis Falckenbergii, jam in secretis Congregationibus damnatum in publica Sessione condemnari faceret. Bossuet. *lib.* 15. *cap.* 27. Anno 14. 27. die 22. Martii Henricus Archiep. Cantuariensis appellavit ad futurum Concilium a decreto Martini V. quo eum suspendit & respective privat exercitio quorundam jurium suo Archiepiscopatui & Primatui annexorum, appud VVilkins *Concil. magna Britan. tom.* 3. *pag.* 485. Eodem anno Regens Angliæ ad universale Concilium appellavit a bulla Legationis data die 18. Martii ejusdem anni Henrico Cardinali ad persequendum armis spiritualibus & temporalibus VViclefistas & Hussitas, qua hic Legatus sine venia Regis uti præsumebat. Continuatio Fleury *tom.* 21. *Liv. CV. num.* 21. Anno 1431. Cardinalis Dominicus Capranica provocavit ab Eugenio IV. & Cardinalibus ab eo ad judicandam causam ejusdem Dominici delegatis, ad Concilium Basileense eo anno inchoatum. Baluzii *Miscellan. tom.* 3. *pag.* 273. Anno 1460. Universitas Parisiensis appellavit a Bulla Nicolai V. data favore Religiosorum Mendicantium adversum jura Parochorum. Fleury *Continuat. tom.* 23. *Liv. CXI. num.* 14. Sigismundus Dux Austriæ eodem anno appellavit ad futurum Concilium a bulla excommunicationis Pii II. in eum latæ propter violentias commissa. adversus Cardinalem de Cusa, Brixiensem Episcopatum, contra usum & disciplinam Germaniæ, in Commendam tenere volentem. Freherus *Script. Rer. Germ. tom.* 2. *pag.* 121. & 125. Eodem anno Joannes Dauvet Caroli VII. Regis Galliæ Procurator generalis cum

reve-

reverentia se opposuit bullæ *Ex ecrabilis* ejusdem Papæ Pii II. qua appellationes ad futurum Concilium sub pœna excommunicationis interdicuntur, hac usus elocutionis forma: *Neque enim æstimandum est, eundem Sanctissimum Dominum nostrum per Litteras, quæ incipiunt EXECRABILIS ET INAUDITUS &c. voluisse prohibere, ut in nullo casu, sive tangat conservationem orthodoxæ fidei, sive extirpationem schismatis, sive universalem reformationem Ecclesiæ in Capite & in membris, super gravaminibus, quæ per aliquem summorum Pontificum inferri contingeret Principibus & Regionibus, liceat quovis modo habere* recursum *ad judicium plenarii Concilii: cum sub generali prohibitione non veniant ea, quæ speciali prohibitione indigerent, & præsertim talia, ex quibus læsio fidei orthodoxæ, schismatum fomenta, atque gravissima decoloratio status Ecclesiæ universæ sequi posset.* Dietherus Archiepiscopus Elector Moguntinus anno 1461. similiter appellavit ab excessiva taxa Annatarum suæ Archidiœcesi imposita apud Gudenum *Cod. Diplom. Mogunt. Tom. IV. pag* 344. Anno 1467. Universitas Parisiensis ad futurum Concilium provocavit ab abolitione Pragmaticæ Sanctionis. Spondanus *Continuat. Annal. d. an. n.* 1. Philippus I. Archidux Austriæ, qua Dux Brabantiæ, die 28. Maji 1497. a diversis abusibus, qui ab Alexandro VI. Papa in collationibus beneficiorum committebantur, ad Concilium generale appellavit. Vid. documentum in libro anno 1672. Antuerpiæ edito sub tit. *Ordinantien, Statuten, edicten en placcaerten.*

4. Similis appellatio Capituli Cathedralis Parisiensis annis 1501. & 1502. a censuris adversus ejusdem Capituli & Ecclesiæ beneficiatos ac subditos comminatis. Conclusa Capitularia desuper edita prostant in *Collectione Mandatorum Card. Nobillii pag.* 650. *seqq.* Resp. Veneta anno 1509. ab excommunicatione Julii II. ad futurum Concilium provocavit. Raynaldus *d. an. n.* 6. & 13. Spondanus *eod. an. n.* 1. Idem anno 1511. fecit Resp. Florentina. Eodem appellationis remedio anno 1517. usa est Parisiensis Academia uti & Parlamentum Regium pro defensione Canonicarum Electionum & Juris communis adversus Concordatum Bononiense, & Pragmaticæ Sanctionis abrogationem. Continuation de Fleury *Tom.* 25. *Liv.* 125. *n.* 13. & 54. Nec minus anno 1526. Carolus V. Imp. appellavit a decretis Clementis VII. Vid. Goldasti *Constit. Imp. Tom. I. pag.* 500. Add. Lunig *Spicileg. Eccles. Part. I. pag.* 435. Denique, ut plura alia omittam, anno 1688. Achilles de Harlay Procurator Regius appellationem ad futurum generale Concilium interposuit a quocunque gravamine per Innocentium Papam XI. regno Galliæ inferendo. Observandum tamen, hoc remedium, in se spectatum, in plerisque casibus sapere aliquid imbecillitatis aut ignorantiæ Juris; siquidem appellare a Papa, erat ejus recognoscere authoritatem, quæ plerumque deficiebat. Aptior itaque est, quæ & in similibus casibus postea receptior fuit, appellatio *ab Abusu.*

5.) Fieri equidem nequit, ut Papa a se ipso ad Concilium appellet; adsunt tamen exempla, quibus Pontifices eos, qui ad se pro remedio recurrerunt, ad generale Concilium remiserunt. Unum præbet Innocentius III. *Lib.* 3. *Regest.* 15. *Epist.* 104. ubi in gravi negotio dissolutionis matrimonii scribit ad Philippum Augustum: *Non auderemus super hujuscemodi casu de nostro sensu pro te aliquid definire, propter illam sententiam Evangelicam, quam ipse Christus expressit; ut quod Deus conjunxit, homo non separet, cum absque dubio nec Sanctorum exempla, nec Patrum decreta intentioni tuæ in hoc articulo suffragentur. Verum si super hoc absque generali deliberatione Concilii determinare aliquid tentaremus, præter divinam offensam & mundanam infamiam, quam ex eo possemus incurrere, forsan ordinis & officii nobis periculum immineret, cum contra præmissam veritatis sententiam nostra non possit auctoritas dispensare.* Quod sane nihil est aliud, quam causam ad futurum Concilium remittere, cujus amplior sit authoritas, quam Pontificis, & a quo ipse periculum ordinis & officii metuere possit. Plura suppeditat Launonius *Lib.* 2. *Epist.* 7.

§. XI.

Dilucidatur ulterius materia appellationum a Rom. Pontifice ad futurum Concilium; & declaratur, quibus casibus illæ obtineant.

Quod in actionibus hominum ut plurimum usuvenit, ut in exercitio nonnullorum, imo plerorumque jurium detur *legitimus usus* & respective *abusus*; id pariter accidit in iis, de quibus hic agimus, Appellationibus. Legitimum earundem usum designavit in suo actu appellationis a Constitutione Pii II. laudatus priore §. regius Procurator Joannes Dauvet, scilicet in casibus, qui tangunt *conservationem orthodoxæ fidei, extirpationem schismatis*, &

uni-

universalem reformationem Ecclesiæ in Capite & in membris; item *super gravaminibus, quæ per aliquem summorum Pontificum inferri contingeret Principibus & Regnicolis*. Abusum econtra notavit Pius II. in eadem, de qua tunc agebatur, Constitutione *Execrabilis* in verbis: *Calumniatores malevoli & perversi subterfugere justitiam præsumentes, per ludibria frivolarum appellationum ad futurum Concilium, seu ad id, quod nusquam est, obedientiam improbe declinant & temere*. Etenim & alii Pontifices, nominatim Julius II. & Gregorius XIII. has appellationes severe & *generatim* inhibuerunt, atque inter hos postremus eandem prohibitionem Bullæ *Cœnæ Domini* inseruit. Verum nemo prudenter sustinebit, esse in Romani Pontificis potestate, cum præjudicio Universalis Ecclesiæ, antiquorum Canonum, ordinis Episcopalis, Principum & Regnorum, jura antiquitati ignorata, id est superioritatem præ Universalibus Conciliis, sibi adscribere. Ea ratione memoratæ Bullæ in Statibus Catholicis nunquam fuerunt receptæ; quod de Bulla *Cœnæ* speciatim indicavimus *cap.* 5. §. 3. *n.* 5. Adde Illust. Bossuetii Defensionem Declarationis Cleri Gallicani *Lib.* 15. *a cap.* 26. *ad* 31.

1.) Ad hoc, ut quis appellare possit ad judicem superiorem, debet tribunal ejus exstare. Sed quid si hoc deficiat studio machinatione ejus, a cujus judicio provocatur, præsertim obtentu supremæ & irreformabilis authoritatis: an eo minus justa & legalis erit appellatio, aut propterea suo carebit effectu? Non poterit hoc casu appellatio haberi tanquam illusoria & frustratoria, dummodo appellans serio dispositus sit ad se submittendum decisioni supremi illius judicii; qui certe animus defuisse videtur appellantibus Lutheranis, & omnibus iis, qui Ecclesiam agnoscere nolunt ut Matrem & Magistram.

2.) Si decreta plurium Conciliorum servarentur, quæ ea statis temporibus renovanda & cogenda sanxerunt, haberet Ecclesia certum promptumque remedium occurrendi & medendi pluribus incommodis, quibus nunc affligitur. Subsistit sane tribunal Oecumenici Concilii in voto Ecclesiæ, &, ut ita loquar, in *Jure*. Vigore expressorum Decretorum Concilii Constantiensis & Basileensis illud singulis Decenniis congregandum est; *Ut sic per quandam continuationem, semper aut Concilium vigeat, aut per termini pendentiam expectetur*. Concilium Constant. Sess. 39. *Quem terminum liceat summo Pontifici de fratrum suorum S. R. E. Cardinalium consilio, ob emergentes forte casus abbreviare; sed nullatenus prorogetur*. ibid. In litteris indictionis Alexandri III. pro convocatione Concilii Lateranensis III. an. 1179. apud Labbæum *Tom.* 10. *Concil. col.* 1506. inter cætera scribitur, Concilia *Generalia* cumprimis utilia esse, *quod in iis bonum secundum consuetudinem antiquorum Patrum provideatur, & firmetur a multis; quod, si peculiariter fieret, non facile posset plenum robur habere*. Nemo rerum Sæculi XXVI. bene gnarus dubitabit, quin a Tridentino Concilio, si illud prima post natas hæreses occasione congregatum fuisset, potuerit obveniri infinitis illis malis Germaniam aliaque regna & provincias desolantibus, quæ deinde immedicabilia facta sunt per moram & diuturnas illas deliberationes, An Concilium convocandum esset, nec ne?

3.) Sunt equidem haud exiguæ difficultates congregandæ & celebrandæ Synodi Universalis; sed nemo ignorat, maximas remoras & obstacula nasci ex horrore fere invincibili & oppositione Romanæ Curiæ adversus sanctissimum ac divinum hoc institutum, ad cujus solum fere nomen ea contremiscit inde a Constantiensi & Basileensi Conciliis. Noti sunt motus illi tantum non infiniti Caroli V. Imp., & Francisci I. Regis sollicitationes, imo minæ, quibus tandem, licet serius, effectum est, ut Concilium Tridentinum convocaretur, & deinde dissolutum restauraretur. Vid. infra *cap.* 9. §. 3. Frequentior Conciliorum celebratio Romanos Præsules eis tandem adsuesceret, insimulque præberet occasionem deliberandi, statuendique de mediis, quibus Episcoporum ad ea accessus minus redderetur difficilis. Cæterum si saluberrimæ leges de frequentandis Conciliis non observentur culpa eorum, quibus ejus rei executio secundum statum modernum ab Ecclesia commissa est, ingemiscit hæc merito; ast inde minime concludi valet, Appellationem ad Concilium propterea tanquam illegitimam & frustratoriam taxari posse ab iis, quorum facto eadem Concilia negliguntur.

4.) Sicut ab omnia alia Synodo, ita maxime ab illa, ad quam a summi Pontificis decreto appellatum est, exulare debent vis, metus, & quidquid aliud plenæ libertati posset officere; ex quo nemo libenter se submittat decisioni, quam prudenter existimat esse ejusdem judicis opus, a quo provocavit. Neque sic præjudicabitur Papæ præsidio, ad quod pertinet curare, ut servetur ordo, impediantur factione.; non vero præscribere & dictare ea, quæ collegiali judicio decidenda sunt; aut dominari sive apertis modis, sive

obli-

obliquis viis, aut secretis motibus. Absint factiones, reliqua salva erunt ex Christi promisso, qui discipulis suis & eorum successoribus dixit, se cum eis futurum usque ad consummationem sæculi.

§. XII.

Magna Generalium Conciliorum in negotiis fidei utilitas; & ex horum neglectu hæresum propagatio.

Major eorundem pro conservanda & restauranda Disciplina necessitas.

Concilium Tridentinum uberem adhuc reformationis messem post se reliquit, a futuris Conciliis Universalibus colligendam.

Si ex una parte multum expedit pro conservanda puritate fidei universalia Concilia haud raro cogi; adeo quidem, ut si ea sæpius congregata fuissent, Christianus orbis sub durissimis illis hæresum ponderibus verosimiliter non gemisceret; exigit ex altera parte Ecclesiæ utilitas, quin & necessitas, ut illa frequenter celebrentur pro conservanda & restauranda ecclesiastica Disciplina, quæ quasi continuo frœno indiget. Qui genuinos Ecclesiæ Canones eorumque sensum ac spiritum perspectum habent, ii satis superque sentiunt, multum abesse, ut per Canones Concilii Tridentini sacra Disciplina in eum statum restituta sit, in quo illam videre ipsimet Tridentini Patres optaverunt. Omnium hanc in rem testimoniorum & documentorum loco esse potest declaratio & protestatio anno 1563. sub finem Tridentinæ Synodi facta a *CAROLO CARDINALE A LOTHARINGIA*, quæ prostat in Libro *Memoire pour le Concile de Trente pag. 571.* hoc tenore: *Cum nudius tertius meam de reformationis articulis dicerem sententiam, præfatus sum, etiam me valde cupere, ut prisca illa Ecclesiastica restitueretur disciplina. Sed cum his corruptissimis temporibus & moribus intelligam, non posse ea, quibus maxime opus est, protinus adhiberi remedia, interim assentiri & probare ea, quæ nunc sunt decreta: non quod ea judicem satis esse ad integram ægrotantis Reip. Christianæ curationem, sed quod sperem, his prius lenioribus fomentis adhibitis, cum graviora medicamenta pati potuerit Ecclesia, Pontifices Maximos, & maxime sanctissimum Dominum nostrum Pium pro sua insigni pietate & prudentia diligenter curaturum, ut ea, quæ desunt, implens, & efficaciora inveniens remedia in usum veteribus jam diu abolitis revocatis Canonibus. & maxime quatuor veterum illorum Conciliorum, quæ quantum fieri poterit, observanda censeo, vel si expedire videbitur, frequentiori Conciliorum Oecumenicorum celebratione, morbum ab Ecclesia propulsans, eam suæ pristinæ restituat sanitati. Hanc autem meam mentem & sententiam, tum meo, tum omnium Galliæ Episcoporum nomine, ad acta referri volo, & ut fiat, a Notariis peto & postulo.* Multo provectiorem post Tridentinam Synodum apparituram fuisse Disciplinæ reformationem, nisi egregie obstitissent Romanorum & Curialistarum, propriam suam & suorum reformationem toto studio declinantium, indefessa molimina, quæ omnem Patrum ardorem & constantiam fregerunt, ac per hoc effecerunt, ut graviora reformationis capita ad directionem & nutum Romanæ Curiæ identidem revocarentur, atque hac via sepelirentur, discimus, & hoc loco memoramus, non ex Scriptoribus Protestantibus, nec ex Paulo Sarpio, aut alio quocunque Romanæ Sedis osore, sed ex viro probo & candido, rerum in Tridentina Synodo gestarum gnaro atque oculato teste, Francisco de Vargas, Regis Hispaniæ in eodem Concilio Oratore, qui Parte I. Commentarii *Quis ordo deceat in Conciliis, & quænam ibidem sint Legatorum officia*, sic inter cætera fatur: „ Sæpe disputatum fuit, an (in) Concilio se
„ applicarent ad reformandos abusus ante dogmatum examinationem. Omne malum fa-
„ tebantur e prava consuetudine invecta originem trahere. Esse eundem fontem hære-
„ sium ajebant. Ac certe præbere hanc occasionem hæreticis, ut indies insolentiores
„ fiant, & audacia efferantur. Postquam igitur conventum, ut eodem tempore dogmata
„ perlustrarent, ac de tollendis disquirerent erroribus, & ut *conjunctim* hæc duo per-
„ tractanda assumerentur, Legati idem se comprobare simularunt. Hinc statim ab ini-
„ tio de pravo Scripturæ sacræ usu quædam allata. Sed ubi ad mores ac disciplinam
„ pedem promoverunt, tam pauca gesta sunt, & quæ tot modis atque limitibus cir-
„ cumscripta, ut longe præstitisset, hoc quidquid erat suo loco fuisse relictum. Pudor
„ non erat omnia Romæ iterum rescindi, quod & in conspectu totius Orbis atque Con-
„ cilii facere universi haud dubitarunt, quæ Tridenti erant determinata. Jucundum
„ nempe videbatur, & vel maxime decorum, animum nullo fractum timore præ se

ferre,

,, terre, quando per Concilium decreta edebantur Curiæ Romanorum adversa. Nihil ,, erat, cui diligentius Legati invigilarent, quam ubi Reformationem, acriorem præ- ,, sertim, sibi turbare licebat, & cura ideo præcipua fuit, Episcoporum consilia expi- ,, scari. Vide vero, qua ratione ad finem hunc aspiraverint. Primo quidem verbis haud ,, obscure indicabant, quam prompti essent ad labores pro reformatione, etiam gravis- ,, simos, subeundos; & in meliorem horum probationem dixerunt, tempus jam denique ,, salutem omnibus promittere. Postmodum ab Episcopis, Hispanis præcipue, petierunt, ,, ut secum annotationes communicarent, quas abusibus ipsi, & modo eisdem occurren- ,, di substituissent; has enim instar regulæ ac instructionis sibi posse servire. Episcopi ,, igitur, rem ita probe confectam rati, optima fide tradiderunt observationes, & quæ ,, animo volverent, haud ægre aperuerunt. Sed hæc eorum sinceritas eo tandem pro- ,, fuit, ut Legatis de mente simul Episcoporum, & per quas dispertiti; provinciarum ,, consiliis constaret; neque hæc quin confestim ad Curiam Romanam transmitterent, ,, unquam desuere. Ac certe demum innotuit, Legatos eodem tempore studio incubuis- ,, se contra propositiones, quarum expeditio imminebat. Erat qui Episcopis hæc retia ,, præmonstrabat, quæ facilis omnino via esset incurrere.

,, Postquam mores Legatorum toti fuerunt ex fallaciis ac dissimulatione con uti, ,, quamdiu Concilium inde ab initiis suis duravit, idemquoque judicandum de eo, quod ,, tanta animi impotentia ac festinatione ad finem properaverint. Notum est orbi uni- ,, verso, quibus artibus instructi accesserint. *Brevi* sibi quodam providerant, quo a Pon- ,, tifice potestatem nacti transferendi aliorsum Concilii, quando & qua ratione ipsis ,, idoneum videretur ..... Quemadmodum facta Curiæ Romanæ; quantum licet, ,, continuo fere studio Legati defendunt, contra autem loco suo pellunt Concilii digni- ,, tatem, & quo Episcopi non aggrediantur, reformationi obsunt impedimentis: sic ,, omnem quoque ipsi evitant occasionem, ne mentionem injiciant in Conventu etiam re- ,, rum minimarum, quæ forsitan illuc tendere videantur. Et re potius esse videtur, ut ,, excogitatis conditionibus ac mediis supprimant causas, quasi esset quæstio de emptio- ,, ne & venditione; aut a litibus animi, tanquam in foro agerent, donis atque pro- ,, missis essent abstrahendi. Certum est, argumenta, a Legatis in partem utramque al- ,, lata, originem a Spiritu Sancto non habuisse; tendebant enim omnia ad firmandos ,, abusus ...... Nec fecerunt unquam, quin semper consiliis optimo successu inser- ,, virent. Quæ a Concilio dimissa, nequidem remedium dicebant impositurum admitte- ,, re. Nec moratur eos, esse damnata; hoc enim aulæ Romanæ sufficit, quod tranquil- ,, la jam diu utatur consuetudine, qua Canones solummodo elidat .... Penes ,, quemque jam arbitrium esto, an ita conveniat celebrare Concilia, & num hoc vere ,, abusus sit reformare? Ex eodem consilio, Curiæ Romanæ utilitatem quærendi, pro- ,, fectum, quod tantas lites moverent legati, quibus in urbe Roma reformationem, si ,, quæ futura esset, obtinerent, non in ipso Concilio. Sed prout in eo capite successu ,, non adeo felici depugnarunt, ita omnem quoque industriam suam in id contulerunt, ,, ne fines potestatis suæ ultra proferret Concilium, quam data ex aula Romana per- ,, missio requireret; sed gratiam ipsis potius haberet, quod nec ulteriora in detrimen- ,, tum suum ausi constituere. Præter hæc inventa, eo præcipue directa, ne Concilium ,, se se extollere, atque ne quisquam verbum ultra faceret, quam liberet Legatis, pes- ,, simus quoque mos emergebat, ubi jam suffragia colligenda: Erant inter Episcopos ple- ,, rique stipendio a Pontifice conducti, imo eum solum in finem sustentati, ut vices re- ,, pugnantium, ubi de Reformatione agebatur, sibi sumerent ....

,, Advertere ergo animum ad universa, quæ in Concilio hoc Tridentino contigerunt. ,, Contra Papam magis ejusque Legatos dimicatum fuit, quo minus quod affectabat iste, ,, in universum Conventum imperium exerceret, quam malis obviam itum est, quibus ,, gravissimis Ecclesia premebatur. Faxit Deus, ne majores hac sua nequitia evadant; ,, nec enim aliud cogitant, quam omnes astutiæ artificiique modos intendere, quibus res ,, trahant ad Pontificis libidinem. Ita quidem, ut nihil interesse videam, Romæ ne so- ,, lus Papa cum suis deliberet, an Patres hac ratione congregaverit. Ut dicam, quod ,, res est, Romæ habetur Concilium, & quæ Pontifex ibidem præscripsit, hic execu- ,, tioni mandantur. Quicquid in negotiis difficillimis constituitur, diu ante Pontifex jussit ,, una cum Cardinalibus ad seligendas res Concilii destinatis. Et vere dixerit quis, nos ,, hic vivere non in Concilio, sed in Episcoporum conventu &c." Hactenus Franciscus de Vargas. Adde Ejusdem, Petri de Malvenda, veterumque quorundam Hispaniæ Epi-

V scopo-

scoporum de Concilio Trid. Epistolas & Observationes *pag.* 47. *seqq. edit. an.* 1704. Equidem Franciscum Vargam nonnulla durius perstrinxisse non abnuam; nihilominus cum teste Paulo Manutio *Epistolarum Lib. II. Epist.* 1. vir fuerit, qui pietate in Deum & sanctitate vitæ parem fortasse aliquem superiorem neminem habuerit, quique agnoscente Pallavicino *Hist. Concil. Trid. Lib.* 21. *cap.* 11. *n.* 3. religionis studium, sua doctrina, suique Principis pietate nihil inferius, præ se ferebat, quique insuper scripto, non minus erudito quam pio, ad tuendam Pontificiam authoritatem edito, suam fidem Pio IV. Papæ probavit: sic de substantia eorum, quæ memorat, nimirum de Romanæ Curiæ & Ministrorum ejus indefesso labore alienandi Patres ab omni eo, quod ad reformationem aulæ Papalis, & quæ inde dependent, pertinere, aut hanc promovere potuisset, eo minus dubitari debet, quo facilius foret hæc Curialistarum studia vel ex ipso Pallavicino demonstrare. Mansit itaque ex præallegata reservatione & voto Cardinalis Lotharingi & Ecclesiæ Gallicanæ, imo verius Universæ, secuturæ post Tridentinam Synodum, haud parca messis reformationum in Disciplinaribus ad mentem Ecclesiæ & sensum genuinorum Canonum. In *disciplinaribus* inquam; non in rebus *fidei*; circa quas nec eadem transversa studia vigebant, neque ea, quæ in illis, commoda & humani fines intendebantur, aut agentibus proponi poterant.

1.) Vix potest plenariorum Conciliorum utilitas & necessitas melius intelligi, quam ex oppositione facta per Eusebium in Vita Constantini inter Imperatores Licinium & Constantinum: De illo tanquam persecutore Ecclesiæ refert. Lib. I. cap. 51. *Lege lata præcepit, ne Episcopi usquam inter se de ulla re conferrent, neve ulli eorum in alterius Ecclesiam ventitare liceret, & Synodus ac Concilia de communibus negotiis habere.* Addit deinde Eusebius: *Si precepto paruissent, Ecclesiasticas leges convelli oportebat.* NEQUE ENIM MAJORIS MOMENTI CONTROVERSIÆ ALITER QUAM PER SYNODOS COMPONI POSSUNT. Alia plane ratione agebat Constantinus eodem teste Eusebio cit. cap. 51. *Nam is Sacerdotes Dei, pacis & concordia mutua causa, in unum convocabat.* Repræsentat eum Eusebius cap. 44. tanquam Principem decoris & unionis in Ecclesia servandæ pro officio studiosum: *Ecclesiæ Dei*, ait, *præcipue curam gerens, cum PER DIVERSAS PROVINCIAS quidam inter se dissentirent, ipse velut communis omnium Episcopus a Deo constitutus, Ministrorum Dei Concilia congregavit.* Produnt manifeste verba Eusebii, ei non esse sermonem de *particularibus* seu minoribus Conciliis. Utitur insuper Eusebius loquela & sensu non privato, sed publico, & suo ævo communi. Viderint itaque illi, qui, quantum ad convocationem Conciliorum attinet, *Licinium* magis sequuntur, quam *Constantinum*, & per hoc saltem ansam dant, ut interim Disciplina Ecclesiastica corrumpatur, nec Ecclesiarum dissensiones circa res fidei in tempore tollantur.

2.) Ad probandum quod, & quanta reformatione Romana Curia ante Concilium Tridentinum indiguerit, non indigemus alio documento, quam Adriani VI. Pontificis Instructione data Cheregato ejus Legato anno 1523. ad Norimbergensia Comitia misso apud Goldastum *Constit. Imp. Tomo uno pag.* 450. *seqq.*, in qua hæc inter reliqua: *Scimus, in hac sancta Sede aliquot jam annis multa abominanda fuisse; abusus in Spiritualibus, excessus in Mandatis, & omnia denique in perversum mutata. Nec mirum, si agritudo a Capite in membra, a summis Pontificibus in alios inferiores Prælatos, descenderit. Omnes nos, id est, Prælati & Ecclesiastici, declinavimus, unusquisque in vias suas, nec fuit jam diu, qui faceret bonum; non fuit usque ad unum. Quam ob rem necesse est, ut omnes demus gloriam Deo, & humiliemus animas nostras ei: videatque unusquisque nostrum, unde ceciderit: & se potius quilibet judicet, quam a Deo in virga furoris sui judicari velit. Qua in re, quod ad nos attinet, polliceberis, nos omnem operam adhibituros, ut primum Curia hac, unde forte omne hoc malum processit, reformetur: ut sicut inde corruptio in omnes inferiores emanavit, ita etiam ab eadem sanitas & reformatio omnium emanet. Ad quod procurandum nos tanto arctius obligatos reputamus, quanto universum mundum hujusmodi reformationem avidius desiderare videmus.* Quam sincera fuit hujus Pontificis declaratio, tam seria videtur fuisse ejusdem de reformanda sua Curia intentio; *sed quod non ita post morte sublatus Adrianus præstare non potuit, successor ejus forte noluit*, inquit vir integerrimus Claudius Espencæus *Operum suorum pag.* 480. *edit. Paris. an.* 1690.

3.) Si hæc comparentur cum protestatione & reservatione Cardinalis Lotharingiæ, & cum relatione Francisci de Vargas, haud difficulter fides adhibebitur Edmundo Richerio in Hist. Conciliorum Lib. IV. P. I. cap. 2. §. 1. scribenti: *Quanquam Curia Romana a Synodi Constantiensis temporibus toto conatu certarit, ut studium nationum Christianarum de* ne-

necessitate Ecclesiæ reformandæ obsolesceret : . . . tamen nunquam voti sui compos sic effici potuit, quin semper viri boni & pii, disciplinæ Ecclesiasticæ atque bonorum morum ruinam uberrime deflerent, ac necessitatem emendandæ in melius Ecclesiæ demonstrarent. Quænam autem sint illa a viris piis adeo desiderata, necdum tamen obtenta, Catholicæ Reformationis Capita, §. sequenti demonstrabimus.

4.) Nolim hic prætermitti, quæ Gerardus Landrianus Laudensis Episcopus, a Patribus Concilii Basileensis ad Henricum Angliæ Regem missus, de necessitate habendæ Synodi Anglis exposuit apud Raynaldum *Continuat.* *Annal. Eccles. ad an.* 1432. *n.* 7. nempe: „ Quidquid hæresum, quidquid bellorum, quidquid discordiarum, calamitatum, quibus misere nimium nunc populus Christianus premitur, omnia inquam per intermissionem Conciliorum exorta sunt. Atque olim sancti Patres, ubi quidquam parum honeste, parum verecunde, parum moderate fieri conspiciebant, Concilia statim nullo intervallo facto cogebant in unum, neque morbos per negligentiam, aut desidiam excrescere sinebant, nullo sane alio sanctiori instituto aut documento utilius communi omnium saluti, atque posteritati suæ consulere posse putantes. Nos igitur tantorum patrum soboles, sedendo, stantes, & otiosi aspicere poterimus tam exitiosa, & indies magis excrescentia mala gentis nostræ? &c. „ quod (ut plura alia specialia hic prætermittam) irrumpens ille reservationum beneficialium abusus, successive auctus, & tandem ad summum perductus fuerit, omissioni generalium Conciliorum adscribit Cancellarius Gerson, cujus verba damus *cap.* 7. §. 4. *n.* 8.

5.) De necessitate frequentium Conciliorum Generalium pro emendando Statu Ecclesiastico disserens Andreas Episcopus Magorensis Hispanus, egregius in Concilio Constantiensi Orator, Tractatu, quem inscripsit *Gubernaculum Conciliorum*, *Part.* 3. in Actis Concilii constantien. *Tom.* 4. *Part.* 4. *pag.* 170. in hæc verba erupit: „ Non propter hoc, quod magnas & caudatas habemus cappas, non propter hoc, quod baculos pastorales in manibus, & mitras habemus in capitibus, & sacris induimur vestibus, ac indulgentias & peccatorum absolutiones aliis & non nobis damus, sumus sancti: Sed si voluntatem facimus JEsu Christi, sumus ejus fratres, vel Prælati vel Episcopi, ac Clerici, justissimi, boni & rectissimi . . . . . Sed quia tales non sumus, nec voluntatem Domini facimus, nec bene vivimus, nec de peccatis nostris pœnitentiam facimus, nec ad Deum in toto corde convertimur, ideo sunt necessaria Concilia generalia, in quibus, si salvi esse cupimus, si voluntatem Dei JEsu facere volumus, inveniemus opera voluntatis divinæ, regulas Legis Evangelicæ, normas, statuta & regulas, officiorum nostrorum, & totius vitæ nostræ, extirpationem cujuscunque criminis & culpæ, introductionem cujuscunque virtutis moralis & Theologicæ, protectionem Christianitatis & fidei Catholichæ, extinctionem sectæ hæreticæ & adhæsionis schismaticæ, reconciliationem & pacem totius plebis Christianæ, rectitudinem & æquitatem judicii & justitiæ, reformationem correctionem & emendationem Ecclesiæ Catholicæ. Hæc & infinita alia bona & sancta opera inveniuntur in sacris generalibus Conciliis, per quæ reputatur tota universalis Ecclesia sancta & immaculata, in qua non est peccatum, nec culpa, nec ruga, nec macula, luce divina perfusa, quæ sanctitatem unius cubiculi, scilicet JEsu Christi, cujus est sponsa, casto pudore custodit, ut ponitur *XXIV. Quæst.* 1. *cap. Loquitur*.

6.) Prosequitur deinde Andreas *pag.* 172. „ Papa cum suis Officialibus & Cardinalibus sibi assistentibus in Romana Curia existentibus, majori movetur ratione, quod nunquam vellet celebrari seu convocare, aut convocari seu celebrari facere Concilia generalia. Quia dubitant collationem seu revocationem pensionum & Commendarum, pluralitatem dignitatum & beneficiorum ac officiorum, usurpationem reservationum Episcopatuum, dignitatum, monasteriorum, & aliorum quorumcunque beneficiorum, absolutionem peccatorum & excommunicationum, legitimationem bastardorum, & dispensationem in gradibus consanguineorum, & consimilium reservationum, quæ sunt factæ per Ecclesiam Romanam & Curiam contra jura scripta & authentica, in libris Decretalium & Decretorum sanctorum Patrum posita, quod talia & similia limitentur & reducantur ad jura scripta ante tempus Bonifacii Papæ VIII. Et quod collationes beneficiorum, episcopatuum, dignitatum ac monasteriorum, & electiones & confirmationes ipsorum devolvantur ad Ordinarios, juxta tempora aliorum Pontificum Romanorum. Et quia, ut dictum est, vident adversus se Statuta generalium Conciliorum in prædictis & similibus, ideo abhorrent genaralia Concilia, nec volunt ea esse aut fore in militanti Ecclesia.

§. XIII.

Referuntur singulatim abusus Ecclesiastici, inde a Constantiensi Concilio a viris piis & integris Nationibus publice incusati, per Tridentinum non sublati.

Sed eamus in singula, & videamus, in quibus capitibus inde a Concilii Constantiensis & Basileensis temporibus viri boni & pii, quin & integræ Nationes, lapsum *Canonicæ disciplinæ*, relative ad Curiam Romanam, incusaverint, reformationemque optaverint, imo efflagitaverint, absque eo quod ea vel in Concilio Tridentino decreta, aut aliunde hactenus obtenta fuerit; quæ proinde alterius Concilii manum, vel aliud quodcunque legale medium adhuc desiderat, idque eo efficacius promptiusque, quo majus est scandalum, quod iisdem abusibus, qui nullo temporis lapsu justificari possunt, causatur tam Catholicis, quam Acatholicis; qui posteriores dicunt schisma esse in Ecclesia, non ipsorum voluntate, sed illorum facto, qui, ne vetus sanaque disciplina omnibus Ecclesiis restituatur, totis viribus obsistunt. Qua in re num illi recte ratiocinentur ego quidem nec asseveravero, nec credidero; illud nihilominus post Adrianum Papam VI. jam laudatum, post Claudium Espencæum, & post Auctorem Consultationis de Capitibus reformationis jussu Ferdinandi I. Imp. editæ mox recensendos, asserere non vereor, primariam causam immanium defectionum Sæculo XVI. a Catholica religione factarum fuisse, & obstaculum reunionis modo esse palpabiles illos abusus Pontificiæ authoritatis, quos ex probatissimis Scriptoribus ejusdem Sæculi XVI. jam referemus, quosque in hunc usque diem perdurare, nemo harum rerum prudens negaverit. Scio, quid ad hæc reponant Romani: illud nimirum, quod Cardinalis Pallavicinus Hist. Concil. Trid. Lib. II. cap. 7. n. 14. ad *Gravamina Centum* a Natione Germanica anno 1523. Adriano PP. VI. pro emendatione proposita, de quibus mox; scilicet: *His omnibus postulatis si indulsisset Pontifex, ejus authoritas deserta jacuisset, & dum recuperandis laicis, & reconciliandis hæreticis studeret, obsequentium sibi Germanorum Antistitum jacturam fecisset.* Ergo tanti valet authoritas Papæ, non quidem *genuina* illa, & *jure Divino* obtenta (de hac enim minuenda in illis Gravaminibus, & in recensu abusuum, quem hic instituimus, nullatenus agitur) sed quomodocunque parta, ut potius Laici in perditionem euntes dimittendi, & Hæretici Ecclesiæ non essent reconciliandi, quam pacis amore (ne dicam alio jure vel titulo) quidquam remittendum ab acquisita illa potestate, atque hac exercendi ratione, utcunque populis gravi, & non conformi antiquis Canonibus, sub quibus Ecclesia magis floruit, & sua pace gravisa est.

1.) Querelas a Clero Nationis Germanicæ adversus gravamina & infractiones Concordatorum in dieta Confluentina anno 1479. propositas exhibet Leibnitz Cod. Juris Gent. Diplom. Part. I. pag. 439. In his occurrunt sequentia: a (§. 1. *Concordata nationis tradicta per pactum cum S. Sede Apostolica non sine legitima causa inita, & gravibus dicta nationis laboribus obtenta, plurimum infringuntur & violantur.* b) §. 15. *Summus Pontifex interdum sæpius derogat statutis & consuetudinibus Ecclesiarum, de Nobilibus & legitimis duntaxat recipiendis, & aliis diversis statutis, per quæ statuta Ecclesia conservantur in suo esse, & hoc sine legitima causa.* c) §. 23. *Insuper Fratres Mendicantium obtinuerunt, & in dies obtinere nituntur diversa enormia, ac juri communi contraria privilegia exorbitantia, de obtinendis beneficiis etiam majoribus, & de regendo Ecclesias parochiales, ac alias curatas; & de ministrando simpliciter ecclesiastica sacramenta, in præjudicium libertatis sæcularium Clericorum, & rectorum parochialium Ecclesiarum, etiam in præjudicium sæcularium Ecclesiasticorum.* d) §. 24. *Item impetrantur a S. Sede Apostolica exorbitantia privilegia, exemptiones a jurisdictione Ordinarii & aliorum Prælatorum contra eorum præscriptam consuetudinem, in offensam & jacturam Cleri sæcularis.* Postremum hoc repetitur in Gravaminibus Centum Norimbergensibus anni 1523. *Art.* 13.

2.) In Epistola Jacobi Regii ad Maximilianum Imp. adhortatoria, ut abolitionem Gravaminum nationis Germanicæ apud Pontificem urgeret, de anno 1507. apud Freherum Script. Rer. Germ. Tom. II. pag. 377. *Sed & hoc*, ait, *Deo gratissimum, animabus salutiferum, tua autem Majestati imprimis honorificum visum est, si a sacrosancta Sede Apostolica de quorundam abusibus erudienda, inviolabili lege impetrares, ne deinceps quicunque vel natali obscurus, vel omnium bonarum literarum indoctissimus, contra divinam naturalemque legem, contra sacratissimos Canones, duo aut tria sacerdotia sub uno tecto, tres aut quatuor praben-*

das aut canonicatus in diversis Collegiis, inter eadem Romani Imperii mœnia sitis, totidemque pingues parochias, qualicunque dispensatione, ne dicam dissipatione, a summis Pontificibus esset consecuturus; cum tot canonicatuum, aut ecclesiarum parochialium qualibet alterius aut utriusque Juris Sacrave pagina Licentiatum, imo Doctorem, honesto Statu nutrire posset, adeo ut singuli singulis essent contenti.

3.) In decem Gravaminibus Germanicæ nationis, & S. R. I. cum remediis & avisamentis ad Cæsaream Majestatem an. 1510. apud Freherum cit. Tom. II. pag. 373. a) §. 1. *Quod ad servandas bullas, pacta, privilegia & literas ab antecessoribus absque omni derogatione concessas, successores Pontifices teneri se non arbitrantur: imo per crebras dispensationes, suspensiones, revocationes, ad cujuscunque, etiam vilis, personæ instantiam contraveniunt.* b) §. 2 *Quod annata absque dilatione & sine misericordia, etiam Episcopis intra paucos annos mortuis, exiguntur. Interdum plus, quam debeatur, extorquetur, propter nova officia & novos familiares. Exemplum de Moguntinensi & Ecclesiis.* In Epistola Caroli V. Imp. ad Adrianum VI. Papam de anno 1522. apud Goldastum Const. Imp. Tomo uno p. 447. dicitur, *Annatas, quas novi Antistites Rom. Pontifici solvere consueverunt, ab origine ea maxime ratione concessas esse, ut hujusmodi pecuniis Christi fidei hostes arcerentur.* Idem repetitur in Gravaminibus C. Norimbergensibus *Art. 27.* c) §. 10 *Causa, quæ in Germania, in qua etiam docti & justi judices sunt, terminari poterant, ad tribunalia Romana indistincte trahuntur; quod S. Bernardus, ad Eugenium Papam scribens, valde improbare videtur.* In Frederici III. Imp. Avisamentis, quæ tempore Concilii Basileensis a Statibus Imperii Moguntiæ in publico conventu fuere deliberata, de hac materia sequens proponitur Capitulum XII. *Item quod in partibus nostræ nationis, quæ ultra quatuor dietas a Curia distant, omnes causæ, Majoribus, nec non Electionum Ecclesiarum Sedi Apostolicæ immediate subjectarum exceptis, in partibus terminentur.*

4.) Decem illis Gravaminibus subjuncta sunt quædam remedia Imperatori Maximiliano simul præsentata. In his a) §. 1. *Si Cæsareæ Majestati consultum visum fuerit, proponatur summo Pontifici & sacrosanctæ Ecclesiæ Romanæ, quod grave; imo intolerabile sit nationi Germanicæ, amodo tantas expensas & molestias pati, tantas pro confirmatione Archiepiscoporum & Episcoporum inferre annatas, præsertim quæ in Episcopatibus quibusdam successu temporis auctæ, in quibusdam duplicatæ esse dicuntur.* b) §. 2. *Nam Sedes Moguntina, ut dicitur, olim solum dedit decem millia florenorum. Quæ cum quidam illic electus dare renueret, sicque usque ad mortem suam persisteret, electus post eum, confirmationis cupidus, se opponere timuit Sedi Apostolicæ, offerens antiquam summam, puta decem millium florenorum: Is nec confirmationem impetrare potuit, nisi & reliqua decem millia simul redderet, quæ adhuc extabant, a suo prædecessore nondum persoluta.* c) §. 3. *Sicque cogebatur dare viginti millia florenorum, quæ tum indubie in registrum cameræ signata sunt, & usque ad nostram ætatem a singulis Archiepiscopis exacta: & nedum viginti millia, sed & viginti quinque propter nova officia, & novos Pontificum familiares. Tandem excrevit summa usque ad viginti septem millia, quæ Archiepiscopus Jacobus cogebatur nuper persolvere.* d) §. 8. *Mitius ergo summus Pontifex, velut pius pater, filiorum suorum amator, & fidelis ac prudens Pastor, cum filiis suis Germanicæ nationis agat, ne propediem vel in universos Christi Sacerdotes persecutio suboriatur, vel instar Bohemorum plerique ab Ecclesia deficiant Romana.* Huic Concilio addictum insuper exhibitum sequentis Rubri: *Remedium pro Civitatibus Imperii animarum salute* In eo §. 1. *Si sollicitante Cæsarea Majestate, a Sede Apostolica impetraretur, quod Urial Archiepiscopus Moguntinensis impetravit, ne quis deinceps in Civitatibus Imperii simul possit habere Canonicatus aut Vicarias in diversis ejusdem Civitatis ecclesiis, sed ut singula in singulas distributiones deservirent; tum minuerentur lites, Respublica magis sentiret commodum, plures Docti, Imperio & fidei utiles, promoveri possent, plures Missæ legerentur, & omnis divinus cultus alacrius, & laudabilius perageretur. Sicut de Basilea & Spira exemplum adduci posset; in utraque enim Civitate nullus simul in diversis Ecclesiis plures Canonicatus aut Vicarias ex sanctissima consuetudine possidere potest; ideoque utrobique religio & divinus cultus egregie floret.* Idem inconveniens etiam in Concilio Constantiensi allegatum fuit a Petro de Alliaco Cardinali Cameracensi *in Monitis de Necessitate reformationis Ecclesiæ in Capite & in membris cap. XIX.* ubi Infinitæ dispensationes
„ etiam mirabiles, & sine cujuscunque ordine atque justificatione ad obtinendum bene-
„ ficia incompatibilia, non habito respectu ad personas, quibus concederentur, hactenus
„ emanarunt, cedentes evidenter in divini cultus diminutionem, & animarum pericu-
„ losissimum detrimentum. Et propterea oportet etiam removere istas abusivas, indiscretas
„ gratias & dispensationes, verius dissipationes, quæ ambitionem, plurimum augent,
„ cultum divinum minuunt, & animarum pericula etiam indubitanter adducunt. " Dicunt,

cunt, usu in Germania obtinere, quod unus plures possit habere præbendas. Sed vel hinc dispicitur, hunc usum, seu magis abusum, fundamentum habere in reprobatis dispensationibus super pluralitato beneficiorum, sine Canonica causa concedi solitis. Post hæc sequuntur *Avisamenta ad Cæsaream Majestatem*, quorum §. 4. monetur: *Provideat etiam Cæsarea Majestas, ne Fratres Mendicantes contra ipsam prædicent, qui Sedi Apostolicæ libenter deserunt, timentes perdere privilegia sua, utinam Christo & Naturæ innixa: quamvis justissimam causam dudum habuissent, contra tantam avaritiam tantosque abusus prædicandi.*

5. In Maximiliani I. edicto anni 1510. de abolendis quibusdam Germanorum Gravaminibus apud Freherum cit. Tom. II. pag. 378. inter alia dicitur) *Manifestissime experti sumus, & indies experimur, ex ineffabili atque a nullo dispensabili quorundam avaritia provenire, qui in beneficiis assequendis nullum finem constituunt: per quorum absentiam (cum in uno solo personaliter residеant, & distributione deserviant), divinus cultus diminuitur, ultimæ benefactorum voluntates cessant, defunctorum animæ tardius ex igne purgatorio eripiuntur, ædificia labant, ecclesiæ deseruntur, ecclesiastica libertas læditur, litteræ & monumenta perduntur, hospitalitas & eleemosynæ minorantur, patrimonia parentum & nervi rerum publicarum ex crebris hujusmodi avarorum collitigationibus evanescunt: Clerici pro doctrina sua & virtute beneficiis digni, suaque prudentia ecclesiis in temporalibus & spiritualibus utiles, a præbendis repelluntur, impediuntur, indigne vexantur, injuste eis lites moventur, scandala laicis præbentur, ipsorum odium & murmur in reliquos honestos Sacerdotes excitatur atque augetur.* Eas ob causas, prosequitur Imperator b) *ex officio Cæsareæ Majestatis, ex amore incrementi cultus divini, ex zelo Reipublicæ, hortamur & requirimus, ne quis a modo in una nostrarum, nostrique Romani Imperii civitate Canonicatum aut Vicariam possidens, in altera ejusdem civitatis ecclesia aliam præbendam occupet, nisi primam infra spatium anni in personam idoneam ac Ecclesiæ utilem sit dimissurus: neque alium in beneficiis assequendis per injustas lites aut ambages indigne vexet aut circumveniat . . . . . . c) Nec exiles præbendas, potissimum vero curatas ecclesias, pensionibus gravet . . . . sub pœna criminis læsæ majestatis, & gravissima nostra Offensa.* Sic sanxit potestas Sæcularis conformiter ad sacros Canones: quando ex altera parte authoritas Ecclesiastica adversus sanctissimorum Canonum dispositionem indifferenter pergit dispensare.

6. Circa id tempus Paulus Langius Monachus in Ziticensi Chronico apud Pistorium Rer. Germ Tom. I. ad annum 1513.) *Amorem quidem auri & nunc Roma cuncta venalia sunt . . . . Præbendarum pluralitas in infinitum conceditur . . . . Annatæ, sive mediifructus, absque ulla dilatione temporis exiguntur. Quinimo ipsæ annatæ, in quas tempore Calixti PP. III. ad quatuor Principes consenserunt annos, non modo adhuc durant, sed & in dies magis crescunt, duriusque premunt & opprimunt.* Et deinde b) *Pro palliorum Archiepiscopalium redemptione ingens pecunia in damnum Ecclesiarum, contra sanctionem Leonis PP. II., imo contra sacri Basileensis Concilii decretum, pro usu pallii, aliorumve officiorum confirmatione & impetratione nihil persolvendum statuentis, exitur & extorquetur . . . . Nam nostra ætate Archipræsules pecuniam, quam pro pallio seu etiam confirmatione obtinenda Romam mittere coguntur immediate, quatenus ipsi indemnes maneant, & thesauros suos non minuant; æquivalentem, imo multo ampliorem sub nomine subsidii extorquent pecuniam, quemadmodum nuper in Archiepiscopatu Magdeburgensi contigisse, haud absque querela pauperum, proh dolor, audivimus c) Per prædicta itaque & similia, quæ ex Romana Curia manant, gravamina, per orbem Christianum ruinæ, destructiones, & ærumnæ oriuntur. Nec mirum, cum ipsa Germania suprema & principalis, quendamque potissima, Moguntinensis Archiepiscopalis Ecclesiæ, ob eas res causasque maximis & permultis onerata sit debitis, & vehementer exhausta.* Omnia hactenus recensita gravamina Status Imperii anno 1523. in Comitiis Norimbergensibus repetierunt, eisque in suis ita dictis *Gravaminibus Centum* alia addiderunt, in quorum Epilogo ita demum perorando, & ad Pontificem supplicando, concludunt: *Quod si enumerata onera, atque gravamina in præstituto tempore, non etiam ocyus, ex oculis mortalium sublata atque abolita & abrogata fuerint (id quod Imperii Romani Status laici futurum minime suspicantur, augurantur ve (tum sanctitatem Pontificiam latere nolunt, prædicta urgentissima atque intolerabilia penitusque non ferenda onera diutius eos neque perferre velle, neque tolerare posse: sed rei ipsius iniquitate & necessitate huc eos adigi, cogi atque compelli, pro eorum captu ac industria, de aliis commodioribus forte viis & mediis cogitandi, vestigandi, ac consultandi, quibus tandem modis, qua arte, qua denique solertia, onerum atque gravaminum supra memoratorum exonerari, liberari, ac tandem in pristinam immunitatem & libertatem asseri, atque vindicari possint. Quemadmodum omnia hæc, priusquam Sanctitatis Pontificiæ Orator & Legatus* (Cheregatus) *a Norim-*

ber-

berga solvisset, videm per modum responsi hinc legantis Sanctitatis referenda; ad longum sunt exposita, atque enumerata.

7.) Sed videamus, quid Itali & Romani, ipsique Pontificis Ministri, de abusibus in Curia vigentibus sentiant. In Consilio de emendanda Ecclesia anno 1536. jussu Pauli III. PP. a delectis Cardinalibus & Prælatis conscripto, eidemque Pontifici reverenter oblato, observantur sequentia: a) *Non putemus nobis licere dispensare in Legibus ecclesiasticis nisi urgenti de causa & necessaria; nulla namque perniciosior consuetudo, quam legum inobservantia.* b) *Non licere Pontifici & Christi Vicario in usu potestatis clavium potestatis inquimus a Christo ei collata, lucrum aliquod captare. Hoc etenim est Christi mandatum: Gratis accepistis, gratis date.* Dein, post plura: *Diximus Beatissime Pater, nos licere aliquo pacto in usu clavium aliquid lucri utenti comparari. Hoc non tantum ad Sanctitatem tuam pertinet, sed ad omnes, qui sunt participes hujus potestatis: ideo a Legatis & Nuntiis vellemus idem servari. Nam sicut usus, qui nunc invaluit, dedecorat hanc Sedem, & conturbat populum, ita si fieret e contra, maximum decus huic Sedi compararetur, & adificaretur mirifice populus.* c) *Pensiones dari Clericis divitibus, qui commode & honeste vivere queunt ex reditibus, quos habent, magnus certe abusus, tollendus utique.* d) *Alius preterea inventus est dolus, tum scilicet Coadjutores dantur Episcopis petentibus, minus idonei, quam ipsi sint, ita ut, nisi cuispiam claudere oculos voluerit, liquido videat, haredem ea ratione institui.* e) *Abusus alius est eadem calliditate inventus: nam quadam beneficia incompatibilia Jure sunt & appellantur qua ipsa vi nominis majores nostri admonere nos voluerunt, non deberi ea uni conferri. Nunc in his dispensatur, non tantum duobus, sed pluribus.* f) *Abusus magnus & minime tolerandus, quo universus populus Christianus scandalizatur, est in impedimentis, qua inferuntur Episcopis in gubernatione suarum ovium maxime in puniendis sceleribus & corrigendis. Nam primo multis viis eximunt se mali homines, prasertim Clerici; a jurisdictione sui Ordinarii. Deinde, si non sint exempti, confugiunt statim ad Pœnitentiariam, vel ad Datariam, ubi confestim inveniunt viam impunitati, & quod pejus est, ob pecuniam prastitam.* g) *Abusus in dispensatione in Nuptiis inter consanguineos seu affines. Certe in secundo gradu non putamus faciendam esse, nisi ob publicam causam gravem. In aliis vero gradibus, non nisi ob causam honestam, & absque pecunia, ut jam diximus, nisi jam prius conjuncti essent; ubi liceret pro absolutione a peccato; jam perpetrato, imponi mulcta pecuniaria post absolutionem, & deputari ad pios usus. Nam sicut, ubi non est peccatum, in usu clavium nihil exigi potest pecunia: ita ubi absolutio petitur a peccato, imponi mulcta pecuniaria potest, & deputari ad pios usus.* h) *Nec indulgentia item danda essent, nisi semel in anno, in unaquaque insignium Civitatum.*

8.) In Conventu Episcoporum Galliæ apud Melodunum, anno 1548. habito, de jure, quod sibi assererent Romani Pontifices in Provincias & Britanniam Gallicam, apud Baluzium Miscellaneorum Tom. VII. pag. 105. seqq. Episcopi ex mandato Regis congregati deliberaverunt & avisaverunt: a) *Quas Pontifex maximus reservationes in Provinciam & Britanniam Gallicam vindicat, quas Cancellaria regulas, quas regressiones, qua beneficia & exspectationum & praventionum, quas mandatorum providendi formulas, revocat, deinde pensiones assignatas, & edicta censura Apostolica, interdicta, devolutiones, rejectiones, causarum vendicationes, simplices signaturas, aut sine plumbo diplomata, cateraque cujusmodi sunt, ad Scripturarum normam & Canonum exigantur.* b) *Pontificum decreta, si decretis antiquorum Patrum repugnarent, aut Evangelicis praceptis, irrita sint ipsis Canonibus; ita nihil immutari sine ratione queat, hoc est nihil plane, quod rectum sit & aquum, nihil alienum aut contrarium induci. Id quoque obtineri prater cateros interest ipsius Summi; quia signatum est velut consignatum officium est tuenda religionis, non modo instituenda.* c) *Reservationes in Provinciam & Britanniam, quas commemorat, quo tandem pacto aut possumus accipere, aut cum veterum sanctitate Canonum atque Religione congruant, qua videri queant sape numero a praceptione Christi discrepare. Quid enim discrepare; cum Christi documento conferes alium mei gregis designari procuratorem, ne inconsulto Pontifice, mea procurationis particula, & in hac re mihi summa potestatis authoritatem objici, prasertim si nihil est, quod in me reprehendatur.* d) *Suscipimus beatissimi Patris nostri non minus quam Petri sublimem illam dignitatem, ut illius tamen vestigiis insistamus, in quibus praterquam quod nihil est simile praventionum, nihil exspectationum, nihil reservationum mandatorum, regressuum, regularum Cancellaria. Singulatim hac si discutiantur, vix cum ullo antiquitatis aut more aut jure conveniunt, cum evangelicis institutis ne vix quidem, in quibus libera est omnium recta Ecclesia administratio.... Hujusmodi amplificata jura habita sunt invidiosa & velut subcontumeliosa.* e) *Coadjutoria illa opera quoniam nisi aut in mente capitis, aut justa quavis alia de causa minus aptis ad fungendum munus?*

nus? Cujus rei singulorum sit Episcoporum in sua cujusque procuratione cautio. Quorum negligentiæ tamen & culpa tum judicem tum vindicem & procuratorem non negamus esse debere summum Pontificem, præsertim si hoc malum ab ejusdem ordinis Principibus, qui propius adstant, contemnitur. f) Demum: *Pensiones vero illas haud dubie constat longe ab antiquorum disciplina & moribus aberrasse, & abhorrent præterea a Canonum institutione; quæ tamen eo sunt recepta a nobis, ut componerentur lites, & ne forte resignans inopia premeretur imposterum.*

9.) In Consultatione de Capitibus reformationis in Tridentina Synodo propositis ac proponendis, jussu Ferdinandi I. Imp. instituta, apud Schelhornium Amœnit. Hist. Eccl. & Literar. Tom. I. pag. 490. seq. ponderantur sequentia: a) §. 3. *Tametsi Romanus Pontifex maximam habeat dispensandi potestatem, præsertim in his, quæ juris positivi sunt, tamen animadversum est, quod nonnunquam ex Urbe dispensationes ad exteras nationes asferantur, quæ plenæ publici scandali sunt, quæque authoritatem Apostolicæ Sedis non imminuunt tantum, sed dedecorant etiam, efficiuntque tandem, ut omnes aliæ dispensationes, etiam legitime factæ, vilescant atque contemnantur. Pie itaque Papa Pius Sanctissimus D. N. cæterique reverendissimi Patres in hoc Concilio congregati diligenter provideant, ut scandalum hoc ex Ecclesia submoveatur, nec in posterum aliquid tale dispensetur, quod aut ipsos sacros Canones sua penitus authoritate orbare, aut offendiculosam aliquam abusionem, ea ista dispensandi potestate indignam, præ se ferre videri posset.* b) §. 4. *Eadem est ratio de exemptionibus, contra jura communia passim concessis, ut scilicet authoritate Concilii revocentur, omnesque Basilicæ & Monasteria utriusque sexus, sub illius Episcopi potestate consistant, in cujus territorio vel diœcesi posita sunt, ut sacri disponunt Canones.* c) §. 5. *Etsi in superiore Tridentina Synodo saluberrimæ sanctiones promulgatæ sint, de abroganda pluralitate dignitatum & beneficiorum ecclesiasticorum, de personali residentia, de incorporationibus, ac congruarum partium assignatione, & id genus aliis: videmus tamen ejusmodi statuta hactenus suum non sortiri effectum, sed plane negligi, prorsusque contrarium fieri. Videmus enim etiam nunc non uni unum beneficium conferri, sicut decretum fuit, sed a singulis etiam plures Episcopatus, plures Prælaturas, plures Canonicatus, plura denique curata beneficia, si non directe, per indirectum tamen, malis quibusque artibus impune impetrari & teneri .... Quamobrem sacri Concilii fuerit, primum, ut antiqui Canones serio renoventur, qui jubent singulis singula beneficia conferri & hæc quidem non nisi idoneis personis ...... Provideant itaque diligenter, ne posthac Clericus connumeretur in duabus Ecclesiis, cum hoc negotiationis illicitæ sit turpisque lucri potius, quam ullus laudabilis mos venerandæ antiquitatis in Ecclesia. Ac denique conductitiis Presbyteris non committantur ecclesiæ &c.* d) *Cessantibus interea, nec obstantibus juribus, consuetudinibus, exemptionibus, dispensationibus, incorporationibus, reservationibus & commendis quibuscunque; nisi enim omnis Ecclesiasticarum dignitatum & beneficiorum nundinatio prorsus sublata fuerit, singulisque ecclesiis singuli non quidem mercenarii, nec conductitii, sed proprii Ministri, ad quos proprio jure oves spectent, sine personarum acceptatione, sed solius virtutis duntaxat, probitatisque ac eruditionis ratione habita, & qui perpetuo residere velint, constituantur, nullam omnino spem esse, religionem Catholicam conservari, vel instaurari unquam posse, omnes pii & periti homines Catholici palam profitentur.*

10.) In Elencho abusuum, corruptelarum &c. in Ecclesia Romana, jussu Ferdinandi I. & Maximiliani II. Imp. a Gregorio Vicelio conscripto, & *Via ejus regiæ* subjuncto edit. an. 1650. pag. 112. seqq. dicitur: a) *Dispiciatur...... num Apostoli Petri successori liceat, Episcopos Ecclesiarum jurejurando sibi obstringere & obnoxios facere, manusque & pedes eorum colligare, quo nimirum vinculo coerceatur, ne veritati Christianæ libere subscribere audeant, & modis omnibus caveant, ne vel pilum Sedis lædant, nec hiscant, quicquid peccet Sedes......* b) *Etiam a Curia ista sublimior potestas resecet auctionem palliorum intollerandam, qua scilicet insigniuntur Archiepiscopi, Episcopi, sine qua Episcopi nequidem sunt. Tanti autem venditur pallium unum, quanti multa etiam ditissima cujusque latifundia, contra apertissimos Canones Gregorii M. & aliorum: ut hodie nihil aliud sit pallii redemtio, nisi Germaniæ ac aliarum nationum tacita direptio.*

11.) Claudius Espencæus, vir natalium splendore, eruditione, & sincera pietate illustris, atque Paulo IV. Pontifici adeo probatus, ut parum abfuerit, quin Cardinalitio galero eum dignatus esset, uti ipse refert in Epistola ad Cardinalem Colignæum *Operum suorum pag.* 915., & testatur Thuanus *Hist. Lib.* 35. *pag.* 714. Is, inquam, Espencæus Commentar. in Pauli Epist. ad Titum cap. I. Opp. pag. 478. seqq. a) *Annon*, inquit, *[illegible] est clarissima, quod tam multa positivo tantum jure præcepta vel prohibita eousque ligant*

ligant homines, donec pecunia sibi harum constitutionum gratiam impetrent, ita, ut regina rerum pecunia divitibus licitum faciat, quod pauperibus illicitum est. Paulo post: b) *Quid quod liberos vulgo conceptos, & ex damnato coitu, inconcessisque Hymenais, contra Dei, Ecclesia, legumque statuta editos, ejusdem pecunia vi legitimant, ad omnium Statuum & dignitatum capacitatem idoneos reddunt, illegitimos ad parem cum legitimis successionem habiles interim reddunt & admittunt &c.* c) Deinde pag. 479. *Prostat, & in quastu pro meretrice sedet Liber palam ac publice hic impressus; hodieque, ut olim venalis, TAXA CAMERÆ SEU CANCELLARIÆ APOSTOLICÆ inscriptus, in quo pius scelerum discas licet, quam in omnibus vitiorum Summistis & Summariis, & plurimis quidem licentia, omnibus autem absolutio emptioribus promissa.* Intendit hic Espencæus in libellum Romæ anno 1514. apud Marcellum Silber in Campo Floræ expressum, sub hoc titulo: *Taxa Cancellaria Apostolica, & Taxa sancta Pœnitentiaria*; in quo per ordinem designatur quantitas taxæ solvendæ pro quibuscunque litteris dispensationum absolutionum &c. Pergit eadem p. 479. vir integerrimus d) *Qua subtilitate excusari possunt Exspectativa gratia, reservationes in pectore, beneficiorum primo currenti collationes, plurium curienatuum ad unum sacellum vel canonicatum, aut simplex alioqui beneficium unio seu unitio, ne scilicet obstet pluralitas; mandata, praventiones, propina, minuta seu communta servitia....... & infinita id genus, primum quidem Ecclesia tamdiu inaudita, nec a redivivis Petro & Paulo intelligenda, ut id nihil hactenus fuerit, quam, quod prior pradixerat, fictis verbis in avaritia de nobis negotiari, 2. Petri 2. Deinde tanta & talia, ut ne sui quidem Glossographi ea non incusent.* e) Porro pag. 480. *Integro decennio interruptum* Concilium, *totis votis optatum, tandem etiam a Pio IV. obtentum, rursum Tridenti resumptum, & tertio congregatum, Patribus licet integra re a Pontifice permissa, adeo tamen Romanam Curiam repugnare sibi non permisit, ut etiam quacunque de morum reformatione & disciplina ecclesiastica inferioribus prascripsit, in his salvam semper Sedis Apostolica authoritatem & esse & intelligi declararit, Sessionis IX. & ultima Can. 21. die 1. Ut non minus grate quam pie Pius idem magnam gratiam Patribus Tridentinis publica oratione Roma in frequentissimo R. Cardinalium concessu & consistorio habuerit, quod in ecclesiastica emendatione tantam authoritatis illius rationem habuerint, tantaque in eum moderatione sint usi, ut si is se ipse suaque reformare voluisset, longè severior in se futurus fuerit.* f) Post pauca: (a) *Si non minus vere quam libere Adrianus VI. Papa hodierna morum vastitatis tabem a Capite in reliquum Ecclesia Corpus serpisse dixit, percutiat sanctuarium suum Pius ejus successor oportet, & a domo sua incipiat. Certe vide: propter aliquot ejus pracessorum, sua, non qua Jesu Christi sunt, quarentium, αἰσχροκέρδειαν & avaritiam (ut ex Scriptoribus, ei licet Sedi addictissimis probare possumus) in quem Statum adducta sit S. Sedes Apostolica, imo tota Christi Ecclesia, quam multa non multis ab hinc annis facta sit ab ea discessio; metuendum ne major fiat, ni vel aliquando tandem remedium adhibeat, si tantis, quibus obruitur Ecclesia, malis medendis allata mora fuerit, hoc futura damnosior, quo longior. Et tam diuturnorum motuum non alia causa major, quam, quod tot annis nihil immutatur, nihil emendatur, & omnis emendandi spes inde abrupta, quod reliquum Ecclesia Corpus reformatum velint, qui tam multis annorum centenariis urbem, in qua merum atque mixtum habent imperium, deformatissimam adhuc reliquerunt.* g) Et tandem pag. 483. *Nusquam pejus habent Ecclesia, quam in patriis, quas vocant Obedientia, Episcopis earum a Papa, hoc est, a Petri successore, plenitudine potestatis non contento, Apostolorum successoribus Fratribus suis & Coëpiscopis nulla, vel certe admodum parva, sollicitudinis parte relicta. Tam multis Sedis Apostolica juribus summis, hoc est, summis injuriis, privilegiis, hoc est, abusibus, consuetudinibus, hoc est, corruptelis, ... gravari se queritantur locorum Ordinarii, ut prater pedum & mitram nihil eis pene reliquum sit. Nec est, quod speret Pontifex Galliam nostratem adeo deformem reformare, adeo nutantem continere, nisi sua primum piet ac repurget.*

12.) Franciscus Duarenus JCtorum sui ævi flos, anno 1559. defunctus, in præclaro Opere de Sacris Ecclesiæ ministeriis ac beneficiis Lib. I. cap. 6. p. m. 63. in hanc rem notavit sequentia: a) *Illud unum vere ingenueque dico, nihil Relp. Ecclesiaque Gallica mihi videri utilius, quam auctoritate Regis Pastores prafici Ecclesiis, si a Pontifice Romano obtinere possint Episcopi, ut ordinatio, inquisitio, ac confirmatio secundum veteres Canones libera ipsis relinquatur, modo ipsi officii sui meminisse velint. Quis enim est adeo imperitus rerum, ut Romana Curia artes non norit, & quantum ea hirudo gallici absorbeat sanguinis quotidie non satis intelligat? Dicam, quod a viris peritissimis, ac diu in republica versatis non semel accepi, quanquam incredibile videtur, quotannis variorum diplomatum a Pontifice obtentorum no-*

(a) Vid. supra §. 12. n. 2. hoc Cap.

mine, ad septuaginta & eo amplius aureorum millia hinc Romam exportari solere. b) Lib. 7. cap. 4. pag. 412. *Postulat aliquando necessitas aut utilitas evidens Ecclesiæ, ut duo plurave munera ecclesiastica unus idemque obtineat; ut puta, si ea sit hominum idoneorum penuria, ut præstet unum multis ecclesiis, quam singulos singulis, præfici; quæ res ad Episcoporum cujusque civitatis curam pertinet. Can. dist. 71. In gratiam vero personarum magis quam Ecclesiæ beneficia coacervare, quamvis & genere & doctrina aliis antecellant, pessimi res exempli, & antiquis Canonibus omnino contraria est. Itaque gratiam horum Canonum a solo Pontifice Romano, cujus voluntas pro ratione habetur, fieri posse constitutum est in cap. de multa 28. X. de Prabend. & dignitat. Atque ita Canones prima specie invicem pugnantes conciliari posse videntur, quamvis alii aliter nodum dissolvant. Hinc fit, ut captatores beneficiorum Romam certatim cursitent, prætextu litteraturæ aut nobilitatis, veniam a Pontifice impetraturi, quæ nemini, quamvis indigno nebuloni, modo is numerat, denegari consuevit. Qua ex re tanta Ecclesiæ deformatio exorta est, ut nulla vis humani ingenii ad eam indignitatem exprimendam sufficiat.*

13.) Guilielmus Lindanus Episcopus Ruremondensis, vir Apostolico dignus ævo, in Apologetico ad Germanos Antverpiæ anno 1568. edito, *Tom. 1. pag. 19. seq.* ex Ruevardi Tapperi, sui quondam in Lovaniensi Academia Præceptoris, quem *pietate non minus clarum, quam rara eruditione præstantem* prædicat, ex Concilio Tridentino, anno 1552. interrupto, reversi, & collapsos Ecclesiæ mores deplorantis, ore sic disserit: a) *Omnes, quæ sua sunt, quærunt & student avaritiæ, per dispensationes super beneficiorum pluralitate, & super aliis plurimis, super quibus nec Christus dispensare posset . . . sub prætextu tamen nescio cujus causæ rationabilis, quæ ex more, nullo facto examine prætexitur, & bullis inseritur semper; multaque præterea in Capitibus Ecclesiæ damnabilis est hypocrisis*, b) Et mox: *Sunt tamen notoria vitia* Curiæ Romanæ, *ut multum cæcutiat, qui ea non videt, & insanus sit, qui excusare conatur. Quis enim non videt, quantus sit sacrorum Canonum circa disciplinam neglectus? Quis non gemit, nullam fieri illorum executionem, nisi circa beneficia, & ea, quæ ad forum pertinent contentiosum? quorum si revera esset observatio, & Prælati, quorum est eos exequi, suo non deessent officio in his quæ mores & disciplinam concernunt, florentissima essent omnia in Ecclesia, nec opus esset Universalibus Conciliis ad reformandam Ecclesiam Episcopos fatigare.*

§. XIV.

Summa abusuum hodiernum in Ecclesia vigentium, qui forti indigent remedio.
Illos quisque sponte tolerat, summa injuria in Ecclesiam agit, nec potest salvare animam suam.

Itaque abusus Ecclesiasticæ potestatis, quatenus hæc in & a Romana Curia exercetur, illi vero universam Ecclesiam affligunt, ex probatissimorum Scriptorum relatione ad sequentia potissimum Capita reducuntur: Sancti & genuini Canones extra usum & vigorem, quem eis sequior ætas abstulit, relinquuntur. Constitutiones anteriorum Pontificum, etiam saluberrimæ, nonnullæ quoque Regulæ Cancellariæ, quæ, si servarentur, suam haberent utilitatem, ligant, donec pecunia solvantur; solet autem hæc esse decem scutorum pro qualibet derogatione. Laudabilibus consuetudinibus particularium Ecclesiarum derogatur promiscue, uti sine sumptu & expensis, ita sine scrupulo. Putat & prætendit Curia, se Concordatis non ligari. Captantur ibidem utilitates & temporalia lucra ex usu clavium. Fiunt & autorizantur variis sub titulis & prætextibus beneficiorum nundinationes. Annatæ tolluntur sine justo originario titulo, & exiguntur juxta enormem taxam arbitrarie impositam. Pro confirmatione electionis & juribus pallii levantur expensæ tam excessivæ, ut integræ provinciæ summopere graventur, & fere depauperentur. Tanta necessitas petendorum palliorum Metropolitanis imponitur, ut sine illis nequidem valeant, quod jure divino possunt Episcopi eorum Suffraganei. Impediuntur Episcopi in exercitio propriæ suæ jurisdictionis, & pastoralis officii, quod divino jure obtinent. Præveniuntur, & multis modis arcentur a seligendis & deputandis aptioribus ministris ad servitia suarum ecclesiarum. Jura Ordinariorum læduntur per exorbitantes exemptiones. Neque minus præjudicatur juribus Parochorum per enormia privilegia Mendicantium. Lites in causis etiam levioribus & ordinariis, variis modis, maxime autem per appellationes, trahuntur ad Curiam Romanam, cum ingenti dispendio rerum

& per-

& personarum. Dispensationes in beneficialibus, matrimonialibus, aliisque, conceduntur absque legitima causa, directe contra Canones. Eadem ratione dispensatur super pluralitate beneficiorum cum quovis petente, sine consideratione meriti, aut alterius rationis Canonicæ. Approbantur Coadjutoriæ cum futura successione, etiam super beneficiis nullam curam annexam habentibus, & ubi nullum a Coadjutore servitium exspectatur, sola intentione transmittendi beneficium quasi hæreditarie. Præbendæ etiam exiles gravantur pensionibus, non attento, an sub tali reservatione resignans egeat, aut quale moritum in Ecclesia ei suffragetur. Erga præstationem certæ taxæ spurii indistincte legitimantur, ac per hoc habiles redduntur ad beneficia & honores. Indulgentiæ conceduntur sine discretione aut Canonico motivo, cum manifesta infractione pœnitentialis disciplinæ; quæ proinde etiam suo effectu destituuntur & fructu carent, populo in hac sua remissionis pœnarum temporalium spe male deluso. Ligantur Episcopi per noxia juramenta defendendi omnia Romanæ Sedis jura ac privilegia, illa utique, in quorum possessione eadem invenitur &c.

Si jam quæratur primo, an revera hodie adhuc omnes hi usus vigeant? secundo, an ergo ii damnandi sint, respondebo ad utrumque paucis cum Guilielmo Lindano, paulo ante laudato: *Multum, cæcutiat, qui hæc non videt; & insanus sit, qui excusare conetur.*

1.) Qui vel unius horum abusuum reum se constitueret, vix excusari posset a noxa; quid si tantorum? Frustra autem provocabitur ad Apostolicæ Sedis *summa iura, privilegia, & consuetudines*, quippe quæ, ut mox vidimus, Claudius Espencæus, vir Pontificibus probatus, *summas injurias, abusus, & corruptelas* jure appellavit.

2.) Si quis forte opponat, sine his summis juribus & prærogativis Summam Sedem sustineri, & Primatum ejus exerceri non posse: confidenter regero, non licere facere malum, ut eveniat bonum, & ex Deo non esse illam Ecclesiasticæ potestatis partem, quæ talibus mediis ad se sustinendum indiget; proinde hanc egere reformatione, sive via & medio Concilii, sive alio ad hunc finem idoneo. Quibus justioribus mediis Romani Pontifices olim se suaque suprema jura tutati fuerint, diximus *cap. 2. §. 7. n. 6. & 7.*

3. Prætendunt Itali, Romanum Pontificem ex cathedra loquentem errare non posse in quæstionibus juris tam *Fidei*, quam *Morum*. De materia *fidei* satis egimus alibi; hic videmus *mores* minus laudabiles circa res sacras vigere in Romana Curia; idque a sæculis; nec tolerari solum, sed ab ipsomet Pontifice, cujus nomine & authoritate talia exercentur, probari. Quis igitur, si circa hos similesve morum articulos lex universo populo Christiano proponenda aut declaranda esset, multum fiduciæ ponet in *solo* Papa, & particulari ejus Ecclesia Romana? quando ex adverso evidens est, talia nunquam ab *universali* libera Synodo probanda fore.

4.) Alvarus Pelagius, Minorita, unus de summis Papæ juxta combibitas falsas decretales adulatoribus, tetigit quidem varias hujus mei Operis materias in Libro *de Planctu Ecclesiæ*, in quo inferiores Status Ecclesiæ perstrinxit acriter, se autem, suasque de Papa opiniones merito plangendas fecit. Idem fere dicendum de Cardinalis Bellarmini libello, quem inscripsit *Gemitus Columbæ*.

5.) „ Sed inquis, durum est de Prælatis talia sentire. Respondeo: Utinam ipsi, agni„ to errore, talia de se sentirent. Nam cum beato Augustino de Civit. Dei Lib. XIV. „ cap. 14. audeo dicere: *Superbis est utile, cadere in aliquod apertum, manifestum peccatum,* „ *ut sibi displiceant, qui sibi placendo ceciderant. Salubrius enim sibi Petrus displicuit, quan-* „ *do flevit, quam quum sibi placuit, quando præsumpsit. Hinc ait Propheta: Imple facies eo-* „ *rum ignominia & quærent nomen tuum Domine, qui sibi placuerunt quærendo suum.* “ Ita Mauritius de Praga inclytus Theologus in Consilio de Ecclesiastico statu in Synodo Constantiensi emendando anno 1417. Patribus dato, quod ex MSsto Augustæ Bibliothecæ Vindobonensis, edidit Hermannus von der Hardt *Act. Concil. Constant. Tom. I. Part. 17. pag. 861.*

6.) Porro instans: Talia, etiamsi vera sint, propalare, probrosum est. & grave scandalum parit, conformiter ad illud S. Augustini Epist. CXIX. ad Januarium cap. 19. *Etiamsi multa hujusmodi propter nonnullarum vel sanctarum vel turbulentarum personarum scandala devitanda liberius improbare non audeo.* His respondemus secundum regulam ab eodem sancto Doctore alibi traditam: Non ideo quod aliqui præpostere scandalizentur, ac quædam alio quam proferuntur sensu atque intentione accipiant, a promovendo vero communique bono abstinendum est, ad quod amplectendum prudentiores non indispositi esse rationabiliter creduntur.

7.) Si jam quæras remedium ſanandis deplorandis his malis efficax, dabimus illud promptum & aptum ex S. Caroli Borromæi Oratione habita in Concilio primo Mediolanenſi circa medium, ubi: *Morum diſciplinam facile reſtituemus, ſi qua ratione, quibuſve factis primum conſtituta diuque conſervata eſt, eandem nos in reſtituenda adhibebimus.*

§. XV.

Adverſus modernos abuſus Eccleſia ſemper in Generalibus Conciliis reclamavit, & eorum reformationem ſtudioſe quæſivit;
Sed per Romanam Curiam ab optimo propoſito nunquam non impedita fuit.

Vix firmum ſedem Romæ fixerant Diſciplinares corruptelæ, cum Eccleſia per os Virorum eruditorum & ſanctorum, tum in Conciliis, tum extra ea, adverſus illas reclamaret, idque agere nunquam ceſſaret. Jam ante ſæcula hoc præſtitit per organum Divi BERNARDI: dum hic apud Eugenium Papam, ſuum quondam ſpiritualem filium, amare quereretur: 1.) de Appellationibus ad Romanam Curiam: 2.) de diſpenſationibus ſine cauſa: 3.) de Privilegiis & exemptionibus Regularibus in præjudicium juris Ordinariorum: 4.) de Captura auri & argenti ex rebus ſacris, cui Romæ ſtudetur. Hic non repetimus quæ circa tria priora ex his objectis ſanctus Pater deplorat, monet, hortatur, quia alibi illius eo pertinentia verba referimus. Circa quartum ſpecialius ſuos ſenſus una cum voto generalis reformationis exprimit in Epiſtola CCXXXVIII. anno 1145. ad Eugenium Papam ſcripta: *Quis:* inquit, *mihi det antequam moriar, videre Eccleſiam Dei ſicut in diebus antiquis: quando Apoſtoli laxabant retia ad capturam, non in capturam, argenti vel auri, ſed in capturam animarum? Quam cupio illius te hæreditare vocem, cujus adeptus es ſedem!* (a) *Pecunia, inquit, tua tecum ſit in perditionem. O vox tonitrui! o vox magnificentia & virtutis! ad cujus terrorem confundantur & convertantur retrorſum omnes qui oderunt Sion. Hoc vehementer exſpectat, & omnino expetit a te mater tua; hoc filii matris tuæ, puſilli cum majoribus deſiderant.* Ardentibus votis, nomine *Matris* & *Filiorum*, id eſt Eccleſiæ, prolatis, hoc ad Eugenium terribile monitum addit Bernardus: *Confortare igitur & eſto robuſtus .... In omnibus operibus tuis memento te eſſe hominem, & timor ejus, qui aufert ſpiritum principum, ſemper ſit ante oculos tuos. Quantorum in brevi Romanorum Pontificum mortes tuis oculis aſpexiſti! Ipſi te prædeceſſores tui tua certiſſima & citiſſime deceſſionis admoneant &c.* Non ceſſavit vir Sanctus) qui os Eccleſiæ ſui ævi vere dici poteſt) hortari populos, Clerum, Epiſcopos, Pontifices, quoad vixit de malis Eccleſiæ gemens ac dolens; ſed maximus morientis dolor fuit, non vidiſſe illum, quem tam ardenter deſideravit, & Eugenio paulo ante defuncto, toto pontificatus ſui tempore prædicavit, beatum Eccleſiæ ſtatum. Quod optavit ſed non vidit Bernardus, hoc infiniti poſt eum alii, etiam in Conciliis Patres, optarunt, voluerunt, ſed non viderunt; neque hodie adhuc tot viris probis, qui id ferventiſſimis votis expetunt, videre conceditur.

Verum hæc mala, atque neglecta eorum remedia, nemo imputet Eccleſiæ. Hæc nunquam non opere probavit quod de ipſa S. AUGUSTINUS prædicat: ſcilicet *Eccleſia Dei quæ ſunt contra bonam fidem, VEL BONAM VITAM, nec approbat, NEC TACET, nec facit.* Loquitur utique Eccleſia per medium magnorum virorum, quorum actiones & ſcripta publice & communiter laudantur; ſed immediatius apertiuſque loquitur in *Conciliis*, maxime *Generalibus*. In his ergo quoties poſterioribus ſæculis congregata fuit, non omiſit levare vocem ſuam, pravitates, illas præſertim, quæ in *Regimen Univerſi* irrepſerunt, inſectando, earumque reformationem totis viribus flagitando. Hoc potiſſimum præſtitit in Conciliis *Viennenſi*, *Piſano*, *Conſtantienſi*, *Baſileenſi* & *Tridentino*.

Quæ conſolatio pro afflicta Chriſti Sponſa, vel uno Sæculo XV. (quod forte inter reliqua fuit corruptiſſimum) tria habuiſſe Concilia Generalia, in quibus per organum Epiſcoporum ac Doctorum, ſuo Spiritu animatorum, illa ſuos planctus, gemitus, atque deſideria libere edidit! Non diſſimulabantur in ſacris his cœtibus mala: & multum abfuit, ut tenebræ vocarentur lux, aut incurvaretur regula potius quam ut agnoſceretur prævaricatio. Verum executioni optimi propoſiti, & laboris pro Reformatione egregie ſuſcepti, ſemper obſtitere rationes politicæ Curiæ Romanæ. Quibus id artibus ſtudiiſque effectum fuerit, nobis aperient genuinæ Hiſtoriæ & Acta memoratorum Conciliorum. Inde 1.) documentum ſument poſteri, quibus deinceps mediis ad frangenda hæc ſtudia

(a) Act. 8. v. 20.

dia utendum sit: 2.) solatium Catholici, quod Sponsa Christi semper manserit sine ruga, quippe cujus facies per privatorum malitiam desigurari non potest: 3.) terrorem illi, qui per hæc Studia in regnum Christi invexerunt eum malorum cumulum, sub quo illud etiamnum gemit.

1.) CLEMENS V. generale *CONCILIUM*, anno 1311. & sequenti *VIENNÆ* Allobrogum varios ob fines, speciatim etiam *ad restaurationem Disciplinæ* celebratum, indicens, voluit, ut singuli Archiepiscopi & Episcopi ad illud conferrent memoriale eorum, quæ quisque pro bono Ecclesiæ statuenda judicaret. Præsistere id nonnulli Præsules fideliter & cordate, non omittendo abusus Romanæ Curiæ, universam Ecclesiam affligentes, & Conciliari medio ac reformatione apprime egentes. Egregia hanc in rem Guillelmi Durandi Mimatensis Episcopi, nec non alterius Antistitis, cujus nomen hactenus incompertum est, monita alibi summatim referimus. Verum cum Synodus de his judicium & provisionem summo Pontifici permitteret ac reservaret, optima consilia effectu destituta fuere. Refert Continuator Guillelmi Nangii in Spicilegio d' Acheriano Tom. XI. pag. 646. quod *etsi de aliquibus statum vel reformationem universalis Ecclesiæ tangentibus Patres aliqua prolocuti fuerint, & eorum ordinatio, seu provisio, seu decisio a Prælatis & aliis quorum intererat, priusquam Concilium solveretur, & instanter & pluries a Papa Clemente peteretur, de quibus etiam ipse Papa (ut dixerunt aliqui) Decretales quasdam, præterea constitutiones edidit & statuta; nunquam tamen in dicto Concilio fuerunt publice promulgata, sed penitus judicio Apostolico libere fuerunt reservata, & ad plenum dimissa.* Sæpius iteratæ illæ Patrum instantiæ hoc equidem effecerunt, ut Pontifex soluto Concilio quædam ediceret & decerneret adversus mundanos Monachorum mores; de Vita & honestate Clericorum; circa administrationem Hospitalium, jurisdictionem Collegii Cardinalium sede vacante, circa Festum SS. Sacramenti &c. Sed his graviora, Ecclesiæ Disciplinam tangentia, ut ut ab Episcopis proposita, a Clemente Papa prætermissa fuerunt. Talia sunt, Abusus dispensationum in quacunque materia, signanter circa pluralitatem beneficiorum & super defectu ætatis providendorum; Collationes, reservationes & exspectativæ beneficiorum Romæ in præjudicium Ordinariorum dari solitæ, subinde etiam indignis; multifariæ Litium ad Romanam Curiam diversis sub prætextibus attractiones cum detrimento Ecclesiarum, neglectæ in Ecclesiis Residentiæ propter excessivum Curialistarum numerum, abusus Exemptionum & frequentia litium inde ortarum, quas Ordinarii cum Exemptis Romæ sustinere coguntur; multiplicatæ involationes in jura Episcoporum, & horum in Romana Curia contemptus; denique universalis fere in eadem neglectus Sacrorum Canonum, & erectum in illa ex adverso Simoniæ solium: De his, inquam, in Decretis Synodi & subsecutis Decretalibus Clementis Papæ altum silentium, neque ulla circa hæc secuta emendatio, quanquam ab Episcopis probe fuissent monita.

2.) *CONCILII PISANI* anno 1409. celebrati (quod pro legitimo & *Universali* agnoverunt Ecclesiæ Galliæ, Angliæ, Lusitaniæ, Germaniæ, Bohemiæ, Hungariæ, Poloniæ & aliæ Septentrionis, quin & maxima Italiæ pars cum ipsa Roma, ac denique mille in Constantiensi Synodo congregati Patres) hujus inquam Concilii Sessione XVI., die 10. Junii habita, omnes & singuli Cardinales, antequam conclave pro electione novi Pontificis ingrederentur, solemniter protestati sunt, eum, qui eligendus esset, inchoatum Generale Concilium continuaturum, usque dum *Reformatio in Capite & membris*, qua Ecclesia mirum quantum indigebat, perfecta & consummata esset. ALEXANDER V. 26. ejusdem mensis electus, idem promissum die 1. Julii renovavit, volens ut ex numero Patrum cujusvis Nationis deputarentur viri probi & docti, qui una cum selectis Cardinalibus manum operi actu admoverent.

Hoc spiritu cum reliquis actus Cancellarius Gerson egregiam ad novum Pontificem de Reformatione Ecclesiæ in plena Synodo orationem habuit in hæc verba ex Act. Apost. cap. I. v. 6. *Domine si in tempore hoc restitues regnum Israel*, quæ extat Opp. Gerson. Tom. II. a pag. 131. ad 141. In ea hæc, inter reliqua, arguit Gerso; *Monachos paupertatem professos ad Prælaturas nisibus summis aspirare, & ad Commendas currere. Apostolicas aures ab iis assidue pulsari, quatenus nova privilegia valeant extorquere.* Quosdam Clericos *novenis beneficiis non saturari*, & *tamdiu novos hiatus pandere quamdiu vivant. Videas*, inquit, *fere omnes summis importunitatibus in Leges irruere, dum nunc petunt gratiam obtinendorum simul incompatibilium; nunc in absentia* posse *fructus colligere; nunc* ad *Ordines non compelli, & mille alia rectis legibus vetita. Vix*, ait, *aliquod beneficium infra Prælaturas confertur, quin ipsum, uni Pontifex, alteri vero Legatus aliquis, item Ordinarius alteri conferat. Quid est*

hoc

hoc aliud quam litium materiam exhibere? Pontificem deinde sic hortatur: *Contra leges recte latas, quantalibet importunitate petentium fatigeris, nunquam dispensabis, nisi aut necessitas urgeat, aut communis provocet utilitas: alioquin fuerit potius crudelis dissipatio, quam justa dispensatio. Cavebis dispensationem ipsam Lege communiorem facere, ne turpe sit, si regulam sua vincat exceptio.* Denique subjungit: *Si hæc feceris ad quæ te suscepti officii debitum astringit, tum schismatum avulsis radicibus pax ipsa Christiana sibi terrarum orbem denuo vindicabit. Et in hoc positum est unicum pacis stabile fundamentum, sine quo si quis ædificare voluerit, nihilo plus agit, quam si det operam, ut gravia tecta parietibus arundineis superimponat. Morum corruptio fuit prima causa mali; quare morum correctio erit prima causa boni &c.*

Post hæc sperari potuisset, futurum ut in hoc Concilio meditata, promissa, & tam necessaria Reformatio susciperetur & perficeretur. Fuit etiam Sess. XXIV. habita die 7. Augusti publicatum Papale Decretum de celebrandis per Metropolitanos Provincialibus Synodis, & habendis per Monachos regularibus Capitulis. Verum ipsa generalis *Reformatio in Capite & in membris*, quæ post depositionem duorum Antipaparum, & electionem unius veri Pontificis, prima Neo-electi in congregata apud ipsum universali Synodo cura esse debuisset, in eadem Sessione XXIV. ab Alexandro ad aliud futurum Generale Concilium, id est, ad Kalendas Græcas, (uti eventus docuit) remissa est.

Objectioni, quæ adversus legalitatem & universalitatem hujus Concilii a defectu Pontificiæ & ordinariæ convocationis opponi posset, in laudata Oratione *pag.* 135. sic occurrit Gersonius: ,, Unde convocatio Concilii tam mira? Unde prius discordantium inau-
,, dita consensio? Unde tot Præsulum ac præsapientum concursus tam celer? non a Deo
,, certe dissensionis sed pacis. Non vocavit Papa: fuit Conventiculum. O ridenda & ir-
,, rationalis nimium ratio. Neque vero ad quatuor illa Concilia, quæ in Actibus Apo-
,, stolicis describuntur, Petrus vocasse memoratur. Neque *Synodus* Nicena jussu Silve-
,, stri, sed Constantini convenisse legitur. Ad quintum Universale Patrum Concilium
,, contra Theodorum Nestorii discipulum, nemine convocante se se certatim Patres ex-
,, hortati sunt. Fuere ergo conventicula? Cave dixeris. Coluntur a Gregorio tanquam
,, Evangelia. Quid si schisma dubios reddit Christianos, quem duorum pro Papa colant?
,, Quid si (quod perrarum est) Summus Pontifex labatur in hæresim, ut legimus Li-
,, berium Arrianæ pravitati subscripsisse; Marcellinum idolis sacrificasse? Quid si into-
,, lerandis oneribus Christianitatem gravaret? An adversus tantos morbos ullam relin-
,, quis medelam? Relinquo inquies. Credo sane: nam imperfectam nimium Ecclesiasti-
,, cam politiam astrueres, nec a Deo, cujus perfecta sunt opera, salubriter institutam,
,, quod credere nefas est, si quis in eam morbus posset irruere, contra quem nulla pos-
,, set adhiberi medicina; sed tamen nulla memoratis casibus relinquitur, si non aliquan-
,, do sine Papæ vocatione convenire possit Ecclesia.

3.) In *CONCILIO* Generali *CONSTANTIENSI* post reunionem trium Obedientiarum, & depositionem Petri de Luna, duo adhuc perficienda supererant scilicet *Reformatio Ecclesiæ in Capite & membris* atque *Electio summi Pontificis*. Circa primum illud magnumque objectum prostant in Actis hujus Concilii præstantissimorum virorum, Nicolai de Clemangiis, Joannis Gerson, Petri de Alliaco Cardinalis Cameracensis, Francisci de Zabarellis Cardinalis Florentini, Bernardi Baptizati, Pilei Archiep. Genuensis, Stephani & Mauritii de Praga, atque aliorum monita & commentarii amplissimi de Abusibus omnium Ordinum Ecclesiasticorum. Nihil notatu dignius est, quam mirus ille magnorum sanctorumque virorum, qui Sæculo XV. floruere, concentus in repræsentandis & deplorandis Ecclesiæ malis, detegendisque originibus & causis corruptionum in Clerum, maxime Romanum, introductarum. Omnium Itaque Patrum Concilii Constantiensis una vox erat, Reformationem esse necessariam; de eo solum contendebatur, an præmittenda esset Pontificis electio, an vero inchoandum a negotio Reformationis. Pro hoc ultimo stabat Imperator Sigismundus cum Germanis & Anglis, impulsis justo metu, ne præmissa Pontificis electione, necessarium illud Reformationis negotium a' Romanis *pro more* eluderetur. Pro altera parte stabant Cardinales cum Italis, Gallis & Hispanis. Cessere tandem, licet ægre, primi, ea lege, ut causa Reformationis tractaretur mox post electionem, adhuc ante coronationem Papæ. Vid Hermanni von der Hardt Acta Concilii Constantiensis *Tom.* 4. *pag.* 1417. *seqq. pag.* 1432. 1449. *&c.*

Electus 11. Novembr. an. 1417. MARTINUS V. paucis post suam coronationem diebus, inito cum Præsidibus Nationum consilio, *Collegium Reformatorium* instituit, consistens in

dea

ſex Cardinalibus & quibusdam deputatis Nationum. Verum multum abfuit, ut hoc Collegium expectationi univerſalis Synodi ſatisfaceret. Primi fuere Germani, qui de ejus inertia quererentur, menſe Januarii an. 1418. ſua pro Reformatione deſideria Marrino Papæ exhibentes novo ſcripto, quod Hermannus von der Hardt *Tom. 1. pag.* 999. *ſeqq.* edidit. Galli quoque, nunc prudentiores, moræque pertæſi, atque ad ſeriam Reformationem aſpirantes, Cæſarem obſecratum venere, ut Papam ea de re interpellaret atque urgeret. Denique Hiſpani directe ac oblique novo Papæ ad promiſſam Reformationem proſequendam calcaria in Concilio addere minime prætermiſerunt. Idem *Tom. 4. pag.* 1503. His ſtimulis agitatus Pontifex die 21. Martii ejusdem anni in Seſſione generali XLIII. quædam de reformatione Eccleſiæ ſtatuta promulgavit, edita *eod. Tom. 4. pag.* 1533. *ſeqq.*, ſed penitus inſufficientia.

Poſt hæc die 22. Aprilis Seſſione XLV. & ultima non ſine turbine Concilium ſolvit Pontifex. „ Interim ardentiſſime optabat & ſperabat Cæſar *Reformationem*, prout nuper „ convenerat, per novum Papam *in Capite & Curia Romana* primum perfici, deinde per „ eundem Nationumque deputatos reformationem quoque *Eccleſiaſtici Corporis Clerive inferioris*, digne inſtitui atque abſolvi. Verumtamen ſpe ſua fruſtratus Cæſar optimus. Ex „ quo enim quomodocunque de Reformatione Curiæ Romanæ per Martinum erat actum, „ ut ex ſuperioribus liquet, reliquum a Cæſare quæſitum negotium ſubito abruptum. „ Conſtantia namque abire inſtituit Martinus, *brevemque*, ne qua retineretur data mora, *itineris ſui terminum* proximum diem lunæ fixit, eumque publice omnibus innoteſcere voluit. Quo cognito Cæſar non parum commotus, cum Papa *de differendo habitu* „ egit..... Verum diſſuaſit rem Martino Cardinalis quiſpiam. Quem & audivit Papa, „ etſi antea Cardinali fuiſſet infenſus. Sententia igitur ſtetit. " Ita ex VVindekio, univerſæ hujus rei teſte, in Hiſtoria Sigiſmundi MSta Hermannus von der Hardt *l. cit. pag.* 1580. Add. Lenfant *Hiſt. du Concile de Conſtance Tom.* 2. *pag.* 231. 233. 254. Sic nec MARTINUS V. nec (uti mox videbimus (ejus ſucceſſor EUGENIUS IV. probroſum nomen oſorum juſtæ reformationis, quo ſe coram omnibus populis in pluribus Univerſalibus Conventibus onerabant, nequidquam veriti ſatis comprobarunt, Romanam Curiam nunquam majorem monſtrare zelum, quam dum de impedienda reformatione agitur, Ea occaſione recte dixit Ill. Boſſuetus in Defenſione Declar. Cleri Gall. Lib. IX. cap. 18. *Eluſa reformatio non probat Synodi authoritatem infirmam, ſed hominum animos fuiſſe omnino perverſos*.

Porro inter Seſſionem XLII. & XLIII., octavo ſcilicet Kal. Martii ejusd. anni 1418., MARTINUS V. edidit Bullam adverſus ſectatores VViclefi & Huſſi, in qua mandat, ut qui de his hæreſibus ſuſpectus eſt, interrogetur & juret, *ſe credere quod quodlibet Concilium generale, & quod SACRUM CONCILIUM CONSTANTIENSE, UNIVERSALEM ECCLESIAM REPRÆSENTANS, approbavit* & *approbat ..... & quod condemnavit & condemnat quod idem ſacrum Concilium Conſtantienſe univerſalem Eccleſiam repræſentans, condemnat eſſe FIDEI VEL BONIS MORIBUS contrarium*, apud von der Hardt Tom. IV. pag. 1527. Unde recte concludit Jeſuita Bertier Hiſt. de l'Egliſe Gallicane Tom. XVI. pag. 126. decreta Conſtantienſis Concilii a Martino Papa in eadem ipſa ſynodo *generatim* probari & laudari, non ſolum in materia *Fidei*, ſed *Morum* etiam, tamquam emanata a Corpore *Univerſalem Eccleſiam repræſentante*.

4.) Poſtquam *CONCILII BASILEENSIS* Seſſione II. die 15. Febr. an. 1434. decretum declaratumque fuiſſet, *ſacram Baſileenſem Synodum, ſacris Conſtantienſi & Senenſi Conciliis generalibus decernentibus, & auctoritate Apoſtolica interveniente, fuiſſe debite legitimeque ac rite initiatam*: per ipſam vero Concilii formam, perque agendi modum & ordinem Patres demonſtrarent, ſerio ſe acturos eſſe quod agere juſſierant, ſcilicet *Reformationem in Capite & in membris*, EUGENIUS IV. medicos hos corrupti Eccleſiæ Status metuens, bis diſſolvere Concilium tentavit. Hoc ſtatim moliri cœpit ſub ſpecie *Translationis*, quam favore Græcorum ſe Occidentalibus conjungere volentium, ſe poſt annum & dimidium Bononiæ ſuſcepturum prætendebat: „ Quaſi ſtatim Baſileæ non poſſet tot exoptata votis reformatio fieri, ac tum, ſi res poſceret, nova Synodus revocari Bononiam, „ inquit Boſſuetus in *Defenſione Declarationis Cleri Gallicani Lib. X. cap.* 1. addens: „ Sed Eugenio Græcis quoque modo opus erat, ut conſiliis ſuis aliquem colorem obtenderet. " Proſequitur tum Illuſtriſſimus: „ Grave viſum eſt Patribus reformationem eliſam toties, & in „ longum ire ſpem Orbis, Synodumque Baſileenſem, duorum generalium Conciliorum, „ duorum Pontificum, ipſiuſque adeo Eugenii IV. authoritate, tanta ſolemnitate, tanta

„ ta Orbis Christiani exspectatione inchoatam, in ipsis initiis ab ipso Eugenio repente „ dissolvi.

Itaque Patres hisce machinationibus constantissime obsistunt, atque per Constantiensia non modo decreta, verum etiam aliis rationibus ostendebant Concilium Pontifice superius esse. Ediderunt ergo Sess. III. decretum adversus attentatam dissolutionem seu translationem, quam irritam declarant. Pridem etenim (ut *l. cit.* observat Bossuetus) plerique suspicabantur, MARTINUM V. & EUGENIUM IV. abhorrere a Conciliis celebrandis, ac Reformationis opus cunctanter & dissimulanter agressos; quare Patres ægre ad Concilia veniebant, quæ Pontificibus invisa, ac statim re infecta solvenda esse crederent: Ipse certe Eugenius Juliano Cardinali, suo ad Basileense Concilium Legato, succensebat, quod res Concilii citius optato processissent. Cum vero solvendi Concilii missa est facultas, Julianus pro eo ac debuit ad Pontificem scripsit: In Concilio Orbis Christiani spem esse unicam, nec se facile potuisse adduci, ut crederet tantam rem a Pontifice dissimulanter aut negligenter actam, sibi quidem decretum, non exercere dissimulatoris officium, cum de correctione Cleri nulla alia spes superesset.

Dum interim nequidquam impedientibus Romanorum moliminibus, per integras viginti Sessiones Concilium in negotiis pertractandis ad ductum Synodi Constantiensis imperterrite procederet, adeo ut Sessioni XXI. etiam *Annatæ* sub pœnis in Jure adversus Simoniacos Statutis damnarentur) conveniebat enim, ut ea occasione recte monuit Concilii Præses Cardinalis Julianus, a Synodo provideri, ut juxta Apostoli sententiam Romani *a specie mali abstinerent* (atque hoc quidem eo tempore, quo Concilium vel ex eorum etiam, qui ei plurimum adversantur, sententia, generale esset: misit Eugenius ad Synodum peculiares Legatos, qui de aliquot Decretis, præsertim de Annatis (quod Romanis gravissimum videbatur) quererentur; sed perstitit in sententia Synodus.

Quare his aliisque commotus EUGENIUS, Legatos misit toto orbe terrarum, suo sacrique Collegii Cardinalium nomine de Synodo conquesturos, cum Commonitorio seu secreto mandato, quod Odoricus Raynaldus in *Continuat. Annal. Baron. ad an.* 1436. expressit, cujus hæc, inter cætera, verba sunt: *Utile præterea foret, si ii Nuntii Apostolici secum portarent sub bulla aliquam Curiæ Reformationem, quam Regibus & Principibus præsentarent: Hoc enim baculo adversarii nostri semper nos invadunt & percutiunt, quia dicunt multa in Romana Curia fieri, quæ egent magna reparatione, nec illa tamen corriguntur per illam reformationem, etiamsi usquequaque plena non foret, modo esset aliqua, eorum ora obstruerentur, qui continuo lacerant & carpunt Romanæ Curiæ famam, nec haberent quid ultra impingerent, redirentque tunc Reges & Principes melius ædificati, & proni magis ad condescendendum petitionibus Domini nostri Papæ & sacri Collegii, deterrerenturque qui authoritatem Apostolicæ Sedis sub hoc prætextu persequuntur.* En, quam serius & sincerus Romanis fuerit ad reformationem animus. Apparuit ille deinde amplius in translata *FERRARIAM* & *FLORENTIAM* Synodo, in qua de Reformatione ne mussitarunt quidem. *Hæc, qui legent*, inquit magnus ille Meldensium Episcopus cit. Lib. X. cap. 6. *ne adversus sacrosanctam potestatem trahant, neque hominum peccata Sedi imputent: sed divina judicia contremiscant, totque reformationes impias, sequente sæculo ex inferis proditas, neglectæ reformationis ultrices cogitent.*

Justissima hac crisi punctus Cardinalis Orsus *Tract. de Rom. Pontificis in Synodos Oecumenicas potestate Part. II. pag.* 398. voluit ejus odium in Patres Basileenses Detorquere: „ Quandoquidem, inquit, Bossuetius Eugenium neglectæ reformationis arguit, monet„ que nos divina judicia contremiscere, totque reformationes impias sequente sæculo ex „ inferis prodituras, neglectæ reformationis ultrices cogitare; atque adeo optimo Pon„ tifici imputat, quod occasionem nefariis hominibus dederit ad Ecclesiam reformatio„ nis specie, quantum in ipsis erat, funditus evertendam; alium ex eodem Commoni„ torio locum subjiciam, quo tantorum malorum invidi in ipsos Basileenses facile re„ torquetur. Inde enim, si verum fateri volumus, prima mali labes, quod homines „ temerarii velut Ecclesiæ reformandæ studio, in summos Ecclesiæ Principes ora laxa„ re, eorum mores & vitia carpere, legitimam potestatem contemnere, jugum excu„ tere, & authoritatem invadere ausi sunt. Qua semel occupata non ad ædificandam „ & componendam Christianam Rempublicam usi sunt, sed ad eam temere pertubandam „ aut si fieri posset, & funditus evertendam: *Hoc enim modo*, inquit Eugenius, *in Ec„ clesiam introducta sunt hæreses, dum inferiores per contemptum quemdam aut de superiorum „ vita & moribus judices esse volunt, aut eis leges, quod minime possunt, imponere sata„ gunt ...*

„ *gunt.* .... *Desinant ergo Romanum Pontificem lacessere; recognoscant eum Ecclesiæ Caput; non* „ *recedant a doctrina Patrum, qua ipsi omnes leges subjicit &c.* " Verum ex jam dictis evidens est *a*) EUGENIUM imprimis ipsum, deinde ejus tam prædecessores, quos jam nominavimus, quam successores usque ad enatas Sæculo XVI. hæreses omnem declinasse Curiæ Romanæ, populos dire gravantis, reformationem, ut ut ardentissime & cum minis desideratam: *b*) Romano Pontifici suam usque ad ea tempora stetisse authoritatem, non quidem talem, quam in laudato Commonitorio prætendit Eugenius, eam scilicet, quæ *omnes ipsi leges subjiciant*, sed quæ juxta hactenus tradita sufficiat & apta sit ad Ecclesiam tranquille gubernandam, quæque multis sæculis talis visa fuit: *c*) A nemine rerum a quinque aut sex sæculis gestarum gnaro dici posse, quod *postulata* a Nationibus Reformatio, & in Conciliis toties proposita, potuerit unquam dare ansam schismati, aut defectioni a vera Ecclesia, sed quod eam effective dederit constanter in- & extra Concilium *negata* Romanæ Curiæ reformatio, & tot gravaminum sublatio, quam illa ne hodie quidem pro digno suscipit, minus perficit. *d*) Pax & securitas, quam sine reformatione prætendebat Eugenius, erat injusta. Pax & reformatio, quam volebant Patres Basileenses, erat æqua & Canonica. Pax & libertas, quam deinde Reformatores Sæculi XVI. quæsierunt, erat impia; sed in rebellione raro aut nunquam statu intra fines recti.

5.) De impedita a Romanis etiam post Basileense Concilium Reformatione plura legi possunt in Hermanni von der Hardt Commentatiuncula *de Emendationis Ecclesiastica, a Gersono desiderata, publicis olim fatis in Germania sub Sigismundo, Alberto, Friderico III. & Maximiliano Imperatoribus*, quæ prostat Actorum Concil. Constanc. Tom. I. Part. II. a pag. 243. ad 343. Interim tanta ab omnibus reformandæ Ecclesiæ, præsertim Romanæ, necessitas agnita fuit, ut ALEXANDRO VI., monstro Pontificis, an. 1505. defuncto congregati in Conclavi pro eligendo successore Cardinales jurejurando se se obligaverint ad reformandam per eum, qui Pontifex eligendus esset, Ecclesiam in Generali Concilio, post biennium celebrando. Addita fuit juratæ huic promissioni stipulatio de simili Concilio singulis trienniis renovando, usquedum plenaria Ecclesiæ emendatio subsecuta esset. Verum tam ab electo novo Pontifice JULIO II. quam ejus successore LEONE X. minime impletum fuit solemne hoc promissium Deo factum. Hanc Reformationis necessitatem, & enatam ex ejus neglectu Ecclesiæ ruinam, Romani tam parum ignorabant, ut in Consilio de emendanda Ecclesia, quod anno 1536. PAULUS III. a delectis Cardinalibus & Prælatis rogaverat, hi Pontifici aperte dicerent: *abusibus illis, gravissimis videlicet morbis, quibus jam pridem Ecclesia Dei laborat, ET PRÆSERTIM HÆC ROMANA CURIA, effectum prope est, ut paulatim ac sensim ingravescentibus pestiferis his morbis, eam in magnam hanc ruinam traxerit, quam videmus.* Et paulo post: *Ecclesia abusus & gravissimi morbi, quibus nunc conspicimus eam ad desperationem fere salutis laborasse, vel manasse earum rerum famam ad infideles usque, qui ob hanc præcipue causam Christianam religionem derident, adeo, ut per nos nomen Christi blasphemetur inter gentes.* Verum etiam hæc saluberrima monita & consilia, a domesticis iisque fidissimis Consiliariis profecta ne tum quidem, cum hæreses jam late grassarentur, audita sunt, sed plerisque in Senatu Cardinalium Reformationem illam improbantibus, ea ad commodius tempus remissa est.

6.) Ab hoc tempore prudenter poterat causa Religionis pro desperata haberi. Fuerant jam a longo tempore omnium orta ad petendam Reformationem aperta, tantaque hujus visa necessitas, ut quam plurimi dispositi essent ad eam, qualiscunque demum foret, etiam sine examine amplectendam. Ad hæc accessit communis, pluribus jam sæculis perdurans, ignorantia rerum sacrarum in Clero & populo. His in tenebris, & Cleri corruptione, populis gravi, prætensis Reformatoribus haud difficile fuit pronas ubique aures invenire. Fuere quidem ad sistendum mali impetum media quædam adhibita, sed tarda & sinistra: *Sinistra* imprimis, quia excessui reformationis opponebantur non tolerandæ nimietates; *Tarda*, quia dilata per viginti & octo annos adunatio Concilii Tridentini (in cujus prompta convocatione unicum esse potuisset, sicut olim in Concilio Nicæno fuit, mali remedium) dedit Reformatoribus tempus & spatium perversas suas doctrinas disseminandi & implantandi. Zelus Imperatoris, Principum & Episcoporum, Concilium totis viribus flagitantium, vix superabilem resistentiam inveniebat ex parte Romanorum, suam in Synodo reformationem metuentium; hanc malebant declinare, quam adversus hæreses uti remedio, quod causæ quotidie magis vulneratæ serius applicatum, tandem minus utile futurum, prævideri poterat. Debuisset Romana Curia ex avisamen-

 tis

tis Conciliorum Constantiensis & Basileensis sibi justas cautelas ac regulas pro propria emendatione & salute sumere; verum studebant ex contrario ipsimet Pontifices reprimere voce magnorum virorum, spiritu Ecclesiæ animatorum. Has circumstantias in suum commodum derivarunt infausti Reformatores, corruptionem *Romana Curia*, jam fere omnino profanæ, cum ipsa *Sancta Sede*, & particularem *Ecclesiam Romanam* cum *Ecclesia Universali* commiscentes aut confundentes.

7.) Quem hactenus Curia in omnibus occasionibus manifestavit genium *propria* reformationis osorem, eum illa non minus in *TRIDENTINA SYNODO* sustinuit: De hoc imprimis testatur Epistola Francisci Vargas, Caroli V. Imp. pro regno Hispaniæ ad Concilium legati, scripta ad Episcopum Atrebatensem Antonium Gravellanum, Cæsaris Administrum, 26. Novembris an 1551. quæ erat altera post habitam Sessionem XIV. dies. In ea hæc inter reliqua: „Le Légat est toujours le même, c'est un homme qui a „ perdu toute honte. Comme il s'apperçoit que nous sommes timides, il tâche de nous „ épouvanter, en parlant avec beaucoup de hauteur & de fierté. Il traite les Evêques „ comme des esclaves. Pour se tirer de tout comme il veut, il menace de s'en aller. „ Le reste ira de même à l'avenir, & la conclusion du Concile sera telle que je l'ay „ toujours dit, à moins que Dieu ne fasse un miracle pour l'empêcher. Il est inutile „ que sa Majesté se fatigue davantage à solliciter le Pape & ses Ministres. C'est vouloir „ se faire entendre à des sourds, & entreprendre d'amollir les pierres les plus dures. „ Tout l'avantage qu'on a tiré du Legat depuis les dernieres depêches de sa Majesté, „ c'est qu'il est devenu encore plus intraitable. Le voilà sorti de cette (quatorzieme) „ Session avec une reformation honteuse, qui ne servira qu'à nous rendre la fable & l' „ objet des railleries du monde. Les hérétiques en feront plus hardis à parler & à faire „ des pasquinades.

„ Je ne puis vous exprimer la douleur que cette conduite me cause. Elle deshonore „ Dieu, & elle nuit à la reputation de l'Empereur. Les Evêques en sont fort cho„ qués. Plusieurs croyent blesser leur conscience, en gardant ainsi le silence, & en lais„ sant passer tout. Ils ont de la peine à se résoudre à rester ici plus longtems, & on „ ne les a retenu que par les plus vives sollicitations. Je crois que desormais les in„ stances & les prieres ne seront pas capables de les arrêter, à moins que le Légat ne „ change de conduite..... J'insiste sur la nécessité des Synodes Provinciaux, parce que „ l'expérience nous apprend, qu'il en est des Conciles Généraux, comme des anciens „ jeux séculaires. On les tient de siécle en siécle; encore est-on quelquefois plus de „ cent ans sans en voir un. Et quand cela arrive, on les tient, comme nous voyons „ maintenant. Le notre servira du moins à détromper le monde. On connoîtra que les „ artifices des Papes & les grands obstacles qu'on trouve de leur part, empêchent que „ ce ne soit un moyen propre pour réformer l'Eglise. Ils ne pensent qu'à se rendre maî„ tres du Concile, & à en tirer de nouveaux avantages. Ils tiennent les Synodes Gé„ néraux sous le joug, & dans une entiere dependance de leurs volontés. Ils font aussi „ ensorte qu'on ne puisse rétablir les Conciles Provinciaux, que comme il leur plaira, „ & à condition qu'ils y auront des Présidens de leur part. C'est par-là que la Cour de „ Rome tiendra tout le corps de l'Eglise tellement assujetti, qu'aucun particulier n' „ osera souffler. On ne corrigera jamais les abus, & personne n'entreprendra de le pro„ poser.

„ Telle étoit la prétention du Pape d'aujourd'hui lors qu'il étoit Légat au Concile. S' „ il avoit pressé l'abolition des Synodes Provinciaux, comme il avoit déja commencé d' „ en parler, il en feroit enfin venu à bout. Il avoit déja gagné des Prélats. Un d'entre „ eux eut la hardiesse de dire dans une Congrégation générale, que les anciens Conciles „ de Tolede s'étoient soulevés contre le Siége Apostolique, & d'ajouter d'autres cho„ ses ridicules. Plusieurs furent scandalisés de ce qu'on osoit parler ainsi d'un grand „ nombre de Conciles célébres, qui ont été si utiles à l'Eglise de Dieu. On nous écrit, „ que l'Evêque de Fano, qui tint ce discours, sera fait Cardinal à la premiere promo„ tion. On vit bien qu'il faisoit grand plaisir aux Légats. Je vous prie, Monseigneur, „ de représenter tout ceci à l'Empereur....

„ Je reviens à ce qu'ay déja dit. Nous nous donnons beaucoup de peine inutilement. „ Quand il sera question de régler une chose à laquelle le Pape & la Cour de Rome se„ ront intéressés, nous ne gagnerons jamais rien: Et ce sera un grande miracle, si nous „ n'y perdons pas beaucoup &c." Adde Fleury *Continuation de l'Histoire Ecclesiastique Tom.*

Tom. XXX. Liv. 147. n. 85. 86. & 87. Ubi memorantur abusus & gravamina hac occasione ab Hispanis proposita, sed in effectu non sublata: scilicet reservationes beneficiorum, pluralitas eorundem, maxime si sint curata; commendæ, uniones ad vitam, exspectativæ, coadjutoriæ, resignationes in favorem, aliaque artificia ad fovendam in beneficiis successionem; exemptiones a jurisdictione Ordinariorum; Judices conservatores &c. Oratoris Hispani fides (quantum ad declinationem justæ reformationis, de qua hic agimus) eo minus suspecta esse potest, quod ab Actis Concilii & ejus Historia nullatenus sit aliena ejus narratio, ne illa quidem, quam ad gustum Curiæ edidit Pallavicinus. Hunc vide *Lib. 18. cap. 7. & 13.* Add. *Lib. 16. cap. 11.* Item *Lib. 21. cap. 8.* Ad hunc posteriorem locum pertinet quod refert Natalis Alexander *Hist. Eccles. Tom. 8. pag. 655. n. 5.* „ Circa „ morum emendationem plura in hac cessione (XXIII.) optata sunt quam conclusa. De „ aulæ Romanæ reformatione *plurimi e Patribus* libere sententiam dixere; & inter alios „ *Nicolaus Psaulmeus* Benedictinus, Episcopus Virdunensis, cum libertate Episcopali dis„ sereret *Sebastianus Vanzius* Urbevetanus Antistes ad proximos sibi conversus, impruden„ ter dixit: *Nimium cantat is Gallus*. Quo audito, *Petrus Danesius* Episcopus Vaurensis „ apposite respondit: *Utinam ad hujus Galli cantum excitaretur Petrus & fleret amare!* " Puncta Reformationis ab Imperatore, sine fructu, in hoc Concilio proposita vid. in Martene *Collect. ampliss. Tom. 8. pag. 1425.* In his capitibus, Germanicæ nationis nomine prolatis, primum erat: *Orandum summum Pontificem, ut se ipsum & Romanam Curiam reformare benigne patiatur* .... Tertium: *Providendum ne fiant amplius dispensationes scandalosæ.* Quartum: *Revocandas omnes exemptiones contra Jura Communia passim concessas, monasteriaque omnia sub ejus Episcopi potestate constituenda, sub cujus sunt diœcesi.* Quintum: *Tollendam prorsus pluralitatem beneficiorum* .... Sextum: *Episcopos omnino ad residentiam cogendos, nisi in extrema Ecclesiæ necessitate* .... Nonum: *Fortassis expedire humanarum sanctionum multitudinem non nihil contrahere, superfluis resectis; & Prælatos suas Constitutiones æquare obligationibus Juris Divini* .... Ultimo: *reverendissimos Patres Concilio præsidentes dare operam debere, ne quæstiones quæ offendiculosas parere possint contentiones, ut fuit hæc: An residentia sit de Jure Divino, nec ne, aut similes proponantur; aut quando id vitari non possit, non patiantur saltem offendi in bilem, nec afferri in fabulam adversariorum.*

Ut plura alia in hanc rem prætermittam: eorum, quibus Acta hujus Concilii peregrina non sunt, neminem fugit, Archiepiscopos Granatensem & Bragensem, Episcopum Parisiensem aliosque dolere tantum non confectos fuisse ab insuperabili Romanæ Curiæ adversus saluberrimam Reformationem oppositione. Cessere quidem tandem illi, sed unice ad impediendam Concilii disjunctionem. Non valentes condignum obtinere, maluere Patres modico bono contenti discedere in pace, quam relinquere Ecclesiam schismatis periculo expositam.

8.) Æque mirandum ac dolendum, quod Romana Curia non senserit infelices sequelas suæ oppositionis adversus saluberrimas Disciplinæ regulas, quam in Ecclesiam introducere Concilia *CONSTANTIENSE & BASILEENSE* tanto studio laborarunt. Quod pondus reddendarum rationum ab iis, qui tot labores & tam pia Studia, a *tribus* Generalibus Synodis pro Reformationis opere & ad *componendam Ecclesiam* suscepta, tanta constantia enervarunt, atque ita malum corruptæ Disciplinæ per sæcula & ad hunc usque diem transmiserunt! Eadem Curia, ex præconceptis infundatis principiis, renuit se submittere duabus prioribus, in id intentis, ut illam Sacris Canonibus, & per naturale consequens Ecclesiam instituto Christi conformem redderent. Illa excusso legitimo Ecclesiæ & Conciliorum suprematu audentior, postremam universalem Synodum, *TRIDENTINAM* scilicet, sibi ipsi subjugare tentavit. Demum eo res suas perduxit, ut Generalium Conciliorum, deinceps habendorum, nec rem nec nomen sustinere valeat. Quæ ex priori attentato post memorata bina Concilia Sæculi XV. enata sint damna, docuit experientia: quæ ex altero (per quod malum Disciplinæ quasi obfirmatum est) cum tempore evenient, ad divinæ providentiæ arcana pertinet.

9.) Concludimus hunc §phum observatione Didaci Payva Lusitani, qui erat unus ex Concilii Tridentini Theologis. Is Defensione Tridentinæ fidei: Lib. I. de Conciliorum Generalium authoritate: *Concilia*, inquit, „ *in dogmatibus Fidei non possunt errare: circa leges ad Ecclesiam componendam latas possunt errare & non semper salubriora statuunt.* Ne vero cui insignis hujus Theologi fides suspecta habeatur, adjungimus de illo judicium Card. Pallavicini *Hist. Concil. Trid. Lib. 24. cap 10. n. 17.* ubi „ Hispano, inquit, Lusitanum as„ sociabo, nec minus doctum, nec minus authoritatis. Didacus Payva Regis Sebastiani

 „ Theo-

„ Theologus, ob suorum Operum præstantiam a nobis variis in locis commendatus, in „ Libro de Generalium Conciliorum authoritate, hæc habet &c. " Atque hæc una ex primariis causis est, ob quas Generalium Conciliorum placita in materia Disciplinari particulares Ecclesias sine receptione non obligant: uti demonstravimus *cap. 5. §. 2.*

§. XVI.

Quæ de jure Generalium Conciliorum hoc Capite tradita sunt, ea firmantur & illustrantur authoritate Cardinalis Juliani, Pontificii ad Basileense Concilium Legati ac Præsidis.

Dum Patres Concilii Basileensis EUGENIUM IV. ad se universali Synodo jungendum premerent; proinde ipse bulla Calendis Augusti an. 1433. data, demum post Sessionem XIV. Synodice declarasset ac decrevisset, *præfatum generale Concilium a tempore inchoationis suæ continuatum fuisse & esse, prosecutionem semper habuisse & continuari, prosecutionemque habere debere, perinde acsi nulla commutatio, translatio seu dissolutio facta fuisset*: advenit quinto Idus Octobris Basileæ Sigismundus Imperator. Eo præsente, præsentibus itidem iis, qui nuper advenerant, Apostolicæ Sedis Legatis, Bartholomæo Archiepiscopo Spalatensi, Christophoro Cerviensi Episcopo, & Nicolao Abbate B. Mariæ in Moniacis; Cardinalis Julianus, Concilii nomine pontificis Præses, coram tota Synodo die 16. ejusdem mensis & anni elegantem ac prolixam orationem habuit, in qua ex sententia congregati universi nominis Christiani methodo simplici & invicta probat, Concilium legitime congregatum potestatem immediate habere a Christo; cujus decretis omnes, ne excluso quidem summo Pontifice, teneantur obedire; neque illud a Papa dissolvi posse. Quamvis autem, ait, Conciliorum Decreta tantæ sint authoritatis, ut cuivis Christiano debeant pro ratione sufficere; attamen, quia juxta S: Petri doctrinam parati esse debemus omni poscenti reddere rationem de ea, quæ in nobis, est, fide: ipse velit ex multis clariora quædam dicere, ut murmurantibus contra Concilium porro non sit abloquendi locus. De his postquam solide Julianus disseruisset, jam nominatus Spalatensis Archiep. omnia, quæ ab illo dicta fuerant, paucis repetens, contestatusque imprimis, *sibi in mandatis datum fuisse, ne de authoritate Papæ disputaret*, in gratiam Eugenii tantum locutus est; ad cujus dicta replicavit Julianus, & Spalatensis vicissim duplicavit. Has publicas hinc inde disceptationes, ac momentosas actiones, e duobus manuscriptis, uno Acquicinctensi, altero regii Collegii Navarræ, edidere Martene & Durand *Collect. ampliss. Tom. 8. a pag.* 643. E quibus juvat hic in conformationem præcedentium decerpere potiora a Card. Juliano pro præcipua dignitate Concilii, & ad sustinenda ejus jura, in Synodo allegata. Rubrica Aquicinctensis MS. hæc est: *Disputatio facta inter Dominos Cardinalem S. Angeli Præsidentem Concilii Basileensis, & Archiepiscopum Spalatensem Oratorem Domini Eugenii Papæ.* In Codice autem Navarræ talis legitur inscriptio: *Disputatio habita per Dominum Legatum cum Ambasciatoribus Papæ super dissolutione, an valuerit &c. reportata per Magistrum Stephanum de Novaria 1433. die decima sexta mensis Octobris.*

Porro Synodalia Juliani afferta sunt sequentia: *a*) „ Cum Generale Concilium sit adu„ natio totius Ecclesiæ, facta in virtute & auctoritate Spiritus sancti; sequitur, ibi in „ repræsentatione esse Ecclesiam ubi est Concilium; " per consequens Concilium esse ejusdem authoritatis, cujus est Ecclesia, quæ suam immediate a Deo obtinet potestatem. *b*) „ Claves in persona Petri Ecclesiæ datæ sunt: neque enim Ecclesia propter Papam, „ sed Papa est propter Ecclesiam; & non dicitur. *Credo in Papam*, sed *in Sanctam Ec„ clesiam Catholicam*. Proinde quidquid Papa tanquam ministeriale Caput Ecclesiæ, & „ ejus jure ac nomine potest, hoc multo magis illa, in Spiritu sancto congregata, vale„ bit per se ipsam. " Ita profecto: Ecclesia est *CHRISTI* Sponsa; quis autem ferat, Ministrum seu Vicarium *Sponsum* dici, & toto jure Sponsi omnibusque ejus prærogativis ita gaudere, ut non nisi ab eodem Vicario, & per eum, omne jus omnisque potestas Sponsi fluat in Ecclesiam Sponsam, & hanc repræsentans Universale Concilium? Hoc certe repugnat Concilio Constantiensi, quod potestatem Synodi Generalis immediate a Deo esse declarat. *c*) „ Asseverant SS. Patres, Decreta Generalium Conciliorum, tanquam ab „ universali Ecclesia condita, & a Spiritu sancto dictata, sicut sancta quatuor Evange„ lia veneranda servandaque esse. Addit divus Augustinus, se nec Evangeliis credere, „ nisi eum ad hoc moveret Ecclesiæ, proinde & Universalium Conciliorum authori-

„ tas. “ Hoc quidem etiam agnoſcunt qui a nobis diſſentiunt, non ignorantes, talia de conſtitutionibus, quæ a ſolis Rom. Pontificibus emanant, non tradi; ſed nullum volunt agnoſcere Concilium pro *Generali*, niſi cui Papa præſideat; his ex mente Card. Juliani ſatisfaciemus infra *num.* 5. *&* 11. *d*) „ Concilium Generale ſuperius eſt Pontifice, ha„ bens conformiter decreto Concilii Conſtantienſis jus reformandi Eccleſiam in Capite „ & membris. “ Hoc jus Conciliorum agnoſcit & declarat Conſtantienſe, non tantum *in & pro caſu ſchiſmatis*, ſed *generatim*, etiam *indubio Papa exiſtente* atque ab omnibus agnito; uti pluribus explanabimus *num.* 6. *e*) „ Hanc poteſtatem Concilia effective exer„ cuerunt: & imprimis quidem Romanum an. 963. deponendo Papam JOANNEM XII. “ Hujus depoſitionis hiſtoriam præter Luitprandum referunt Continuator Reginonis, Adamus Bremenſis, Sigebertus, & alii bene multi, relati a Pfeffingero in *Vitriario illuſtrato Tom.* 1. *pag.* 316. quorum nullus eſt, qui factum Concilii improbet, aut depoſitionem Joannis iniquam & illicitam eſſe, ſcribat; omnes econtra uno ore Joannem Expapam, & Leonem ei ſuffectum legitimum Pontificem appellant. Primus omnium Baronius Joannis patrocinium ſuſcepiſſe videtur, Synodum illam Romanam *Conciliabulum* vocitans. Sed hanc vindicavit Launojus *Lib.* 4. *Epiſt.* 1. Nobis in præſentiarum ſufficit, Sæculo X. & deinceps communiter in Eccleſia creditum fuiſſe, Romanos Pontifices propter impia facta & ſcandaloſam vitam a Conciliis deponi poſſe. Hoc ſane creditum fuit INNOCENTIO III. cum ad Philippum Auguſtum, ab Ingeburge conjuge ſeparari cupientem, Epiſt. 106. Lib. XV. ſcriberet. *Si ſuper hoc abſque Generalis deliberatione Concilii determinare aliquid tentaremus, præter divinam offenſam & mundanam infamiam, forſan Ordinis & officii nobis periculum immineret &c. f*) „ Eandem poteſtatem & jus exercuit Conſtantienſe Con„ cilium in JOANNEM XXIII. , qui erat verus Papa, “ authoritate generalis Concilii Piſani legitime electus, a quo Conſtantienſis Synodus convocata fuerit; in qua ab iiſdem Patribus, qui eum pro ſolo, vero, ſummo Pontifice agnoverunt, depoſitus eſt. Quinimo ipſe Joannes, & qui poſt eum electus fuit Martinus V. hoc Concilium pro generali habuerunt, & quæ ab ipſo fuerant, etiam tempore unius obedientiæ, circa depoſitionem ejusdem Joannis XXIII. decreta, approbarunt. Fatentur Romani, Pontificem hæreticum deponi poſſe; imo aſſerunt, eum ex cauſa hæreſeos *ipſo jure* ſua dignitate excidiſſe. Verum imprimis non ſolum lupus reputatur ille, qui talis eſt ex vitio fidei, ſed etiam qui ex morum incorrigibilitate. Vide textum quoad reliqua valde ſingularem, ne dicam abſurdum, in *Can.* 6. *Diſt.* 40. Deinde ſi hæreſeos crimen *ipſo jure* privationis pœnam inducit, erit hoc indubie ex Jure Eccleſiaſtico humano: textum enim ad id evincendum in S. Scriptura non habemus; & Petrus etiam abnegato Chriſto adhuc remanſit Apoſtolus. Si autem ſic Lege Eccleſiaſtica humana ſtatutum eſt, ſequitur, eandem Legem, & Eccleſiam ſeu univerſalem Synodum, per quam illa lex lata fuit, ſuperiorem eſſe Pontifice. Nec quantum ad hoc, refert, an ipſo Jure per Concilium dictato, an Concilii ſententia Papa perſtringatur. *g*) „ Declarat inſuper (ſic pergit Julianus) eadem S. Sy„ nodus *pro hæretico* habendum, qui diceret, Concilium non poſſe omnia facere *in his*, „ quæ pertinent *ad generalem reformationem Eccleſiæ Dei in Capite & in membris*. “ Hac occaſione adverſus Schelestratum, aſſerentem in nonnullis manuſcriptis hujus Concilii & actorum ejus non inveniri verba: *Ad reformationem Eccleſiæ in Capite & in membris*, & inde concludentem, quaſi a certis Concilii Baſileenſis deputatis anno 1442. ea verba adjecta, atque ita ſenſus Decretorum Conſtantienſium vitiatus eſſet: adverſus inquam hoc commentum venit obſervandum, qualiter Julianus hac ſua actione, proinde anno 1433. coram Imperatore, Legatis Pontificiis & Patribus Baſileenſibus ex Seſſ. III. IV. Conſtantienſis Concilii prælegerit „ *Decretis Generalis Concilii quemlibet*, *ETIAMSI PAPALIS DI*„ *GNITATIS EXISTAT*, *teneri obedire in his quæ pertinent ad extirpationem hæreſum*, *mo*„ *rum reformationem IN CAPITE & in membris*. “ Cauſam autem, ob quam in quibusdam manuſcriptis hujus Concilii Seſſ. IV. inveniantur dicta verba *Reformationis in Capite & in membris*, in aliis non, rite aperuit Jeſuita Berthier *in Hiſtoria Eccleſiæ Gallic. Tom. XV. pag.* 488. *h*) „ Idem, firmat Bulla MARTINI V. die 22. Febr. an. 1418. “ in qua Pontifex ſuſpectos de hæreſi jubet interrogari, *Utrum credant*, *quod quodlibet Concilium generale*, *ET ETIAM CONSTANTIENSE*, *univerſam Eccleſiam repræſentet* &c. Add. inf. num. 4. Porro *i*) „ Unum Concilium generale poteſt indicere aliud ſequens, præfinito tempore „ celebrandum; & tunc non deſideratur ad hoc alia authoritas aut nova indictio Papæ „ vel cujuſcunque alterius. “ Hoc notorie fecit Concilium Conſtantienſe &c. *k*) „ U„ niverſale Concilium, rite cœptum, a Papa diſſolvi, aut invitis Patribus alio transferri

„ ferri non potest. Quomodo enim, inquit, Concilium Papæ aliquid præciperet, si huic „ daretur facultas illud destruendi; Et quare, si Pontifex vellet Ecclesiam congregatam „ dissolvere, non posset hæc sua jura tueri se seque defendere? „ Talem dissolutionem Basileensis Synodi sub specie translationis attentavit Eugenius. De ejus duplicitate sic queritur Julianus: „ Potestne dici commutatio, seu translatio, cum ipse terminum pro- „ rogaverit *per annum cum dimidio*? “ Alibi: Dicite, ait, precor post Concilium Constan- „ tiense, quid fecit Concilium Senense? Quid istud Basileense? Certe nihil adhuc „ *propter dissolutionem*. Si in viridi & in decretis ita novis existentibus, prout sunt, Pa- „ pa hoc facit, quid faciet hinc ad centum annos, si Concilium cederet, & Papa ob- „ tineret? Nihil adhuc dicere possemus, nisi quod actum esset de Christiana Religione; „ & Principes, qui nunc favent Papæ, essent causa, quod Papæ essent in futuro pessi- „ mi, & nullus esset, qui auderet eis dicere quicquam. *l*) Supponere aut prætende- „ re; quod ii qui nomine Papæ Concilio præsident, omnimodam in illud potestatem ha- „ beant, repugnat fidei, æquitati & honestati. *m*) Fuerunt subinde Generalia Conci- „ lia legitime celebrata absque Romano Pontifice. “ Horum quædam exempla *num.* 11. recensebimus. *n*) „ Dum Papa se a Concilio separat, eive contrariatur, potest Synodus „ illo absente aut invito procedere; “ nec enim Pontifex Concilium ita in sua habet potestate, ut ab eo recedens illud concludat, aut reddat deinceps irritum; uti *eod. num.* 11. probabimus. Convocatio & Præsidium Synodale ad Pontificem pertinent tanquam res *officii*, non *arbitrii*, unde si officio suo desit, non deerunt alii qui illud suppleant; parum enim interest, nullum aut inutilem habere Præsulem. *Cap.* 2. §. 1. *X. de Translat. Epis. o*) Si ea occasione schisma oriatur in Ecclesia, erit illud & tenebit se a parte Papæ, non Concilii. „ Sed nec eo casu reputabitur esse quæstio tam de Patrum aut Sy- „ nodi commodis juribusve, quam de jure Universalis Ecclesiæ ex una, & Romani Pon- „ tificis ex altera parte. Ita in Basileensi Concilio agitur adversus Eugenium de autho- „ ritate Ecclesiæ, & de exequendis Conciliorum, maxime Constantiensi, decretis. “ Quo attento, frustra a nonnullis Romanarum partium pro asserenda prætensa Eugeniani accessus ad dictum Concilium insubsistentia allegatur *exceptio metus*, nimirum *schismatis*, quod modis omnibus declinare dicunt Pontificis officium postulasse. Confer infra *num.* 11. nec non *cap.* 9. §. 7. *p*) “ In tali occurrentia Concilium a Regibus & Princi- „ pibus juste petet, & merito exspectabit protectionem adversus Papam refractarium, „ etiam cum subtractione obedientiæ. “ Hoc titulo Sigismundum Imperatorem ita alloquitur Julianus: *Si itaque Serenitas vestra, & alii Reges & Principes debitum suum facere velint, ut speramus, omnia bene fient, neque dubium erit de schismate. Amplectimini ergo sacrum Concilium, & illi totis viribus adhærete. Conservate Ecclesiam & fidem Catholicam, quam certe in magno fluctu videtis. Et licet ipse Dominus Eugenius Papa ab Ecclesia se separet, vos tamen cum Ecclesia perseverate; neque credat quisquam, quod aliquid fiat aut velit fieri per nos ad vindictam, sed solum omnia fecimus ut resipiscat, & Ecclesiam matrem omnium recognoscat, atque Ecclesiæ monitiones & mandata suscipiat. Si viderit, se non habere obedientiam, fortasse mutabit animum, tollet scandala, & honorabit Ecclesiam matrem suam. Si viderit, per vos nimis sibi faveri, crescet pertinacia sua, & vos Ecclesiam offendetis, & eritis causa multorum malorum in Ecclesia Dei in futurum, nutrietisque suam scandalosam dissolutionem.* Post hæc refert Card. Julianus, *q*) „ Bullam quandam ab Eugenio Papa pro dis- „ solutione Concilii ad omnes fideles missam, plenam hæresibus, quam Concilium non „ possit inexaminatam relinquere. “ *r*) Reperit qualiter Generalium Conciliorum placita a Romanis Pontificibus satis male observentur; quæ res reformatione indigeat: „ Quæ major, inquit, deformitas, quam illa quæ est in Capite; quæ major de- „ formitas, quam nolle suscipere monita sanctæ Matris Ecclesiæ? “ *s*) Præcedentium Conciliorum eventu doctus, dicit, „ se munus Præsidis a duobus Pontificibus MARTI- „ NO V. & EUGENIO IV. sibi delatum ægre suscepisse, dubitans, futurum Basileæ „ sicut factum fuerat Senis; & certo, inquit, idem, imo pejus fiebat hic, nisi fuisset „ istorum Patrum constantia. “ Prædicit item, quod si Concilium Papæ cedat, *universalem*, eamque adeo necessariam Reformationem, quæ sine *Generali* Concilio persici non potest, minime secuturam; id quod etiam eventus probavit. Antequam in hac disceptatione ad replicam veniret Julianus, dixit Spalatensi Archiepiscopo: *Mallem, Pater reverendissime, quod intenderemus reformationi Ecclesiæ Dei, & super hoc mandatum haberetis, quam veniretis ad luctam disputationis in præsenti materia: Certe tempora disputatione non indigent.* Verum qualiter Eugenii animus ad Reformationem affectus fuerit, vidimus §. præcedente.

t.) Qui

1.) Qui sic coram Imperatore & Ecclesia legitime congregata, ac pro hujus defensione loquebatur JULIANUS tit. S. Angeli Cardinalis, Concilii Præses, is erat origine Romanus, nomine atque illustri prosapia *Cæsarinus*; vir eloquentia, eruditione, prudentia, & magnanimitate nemini suo ævo secundus. Primum in academia Putavina Jurisprudentiam docuit, dein Auditoris Rotæ, Protonotarii ac Referendarii officiis in Curia perfunctus est. Pontificibus Martino V. & Eugenio IV. nullo non tempore addictissimus, illis fidem suam probavit in Conciliis, Florentino præsertim, in quo adversus Græcos præcipuus fuit Catholicæ fidei vindex; in gravissimis legationibus, quas tam ante quam post Basileense Concilium, eorundem Pontificum nomine ac jussu obivit in Anglia, Bohemia, Polonia, Germania, ac demum in Pannonia; in quarum postrema anno 1444. pro gloria Sanctæ Sedis manibus impiorum militum occubuit. Vid. Eggs *Purpura docta Lib.* 3. *pag.* 101. *seq.* L'enfant *Hist. du Concile de Basle Tom. I. pag.* 5. 247. 299. 307. 316. 323. 331. *Tom.* 2. *pag.* 2. 5. 128. 165. 170. In Oratione, quam hic recensemus, dixit inter reliqua Julianus: *Ego, ut multi sciunt, satis laboravi pro ipso* (Eugenio) *& adhuc laborare vellem, & ponere me in perpetuis carceribus Venetiis aut alibi, ubi ipse vellet, quod fortasse pauci facerent.* Post hæc judicet quisquis æquus rerum arbiter, an talis tantusque vir inter media hæc obsequia tam aversi potuerit esse a S. Sede animi, ut aut vera ejus jura aperte atque invidiose in Synodo impugnaret, aut ad clancularıam eorundem diminutionem consentiret in falsificationem Decretorum Constantiensium. Add. Natalis Alexandri *Hist. Eccles. Tom. VIII. pag.* 403.

2.) His inattentis, Juliano & Basileensibus Patribus a Romanis objiciebatur, quod in Synodo nonnulla statuissent Apostolicæ Sedi & Romano Pontifici adversa. Quibus in sua dictione Julianus Respondet: *Decreta hujus Concilii non esse contra Sedem Apostolicam, neque contra Eugenium, sed pro illa, & pro hoc: si ipse bene vellet vivere, salutem animæ suæ desiderare, & debitum suum facere.* Sane *privata* Eugenii *vita*, omnium coævorum testimonio, innoxia fuit; non potest itaque indirecta hæc inculpatio, in publico atque tam solemni conventu facta, cadere nisi *in illam* a Pontifice *neglecti officii partem*, quam ab eo maxime requirebat Julianus, scilicet Reformationem universalis Ecclesiæ, præcipue autem Romanæ Curiæ, quam ille ante susceptum Pontificatum in Conclavi jurato promiserat, quamque post actum suæ coronationis, se perfecturum, diplomate confirmaverat. Hoc igitur intuitu Eugenius 23. Februarii ann. 1447. moriens, in extremis (referente Raynaldo ad dictum annum num. 12.) exclamasse censendus est: *O Gabriel, quanto magis conduxisset animæ tuæ saluti, si nunquam Cardinalatum, nec Pontificatum obtinuisses, sed in tuo monasterio religiosam disciplinam coluisses.* Adde infra num. 9. Væ Curiæ, quæ tales morientibus Principibus suis gemitus extorquet.

3.) Eodem fere tempore Gregorius Corrarius, Venetus, Romanæ Ecclesiæ Protonotarius, in Basileensi Synodo coram Imperatore ita locutus est: *Secundo dicunt: Nimis circa Sedem Apostolicam intentos esse hos Patres, cætera minus curare. Scire velim ab his, si quispiam eorum, ut digni essent, omnium membrorum vitio laboraret, priusne in caput, an fortasse in pedes, curam conjiciendam putaret? Si nemo tam delirus, qui non in caput fateatur, cur carpitur hæc sancta Synodus, si, ut ratio atque ordo poscebat, Capitis imprimis curam habendam censet, a quo salutem totius corporis necesse est derivari? Nec tamen reliqua membra neglectui esse concedo; cæterum ad illa præcipue intendi, quibus omissis Status Ecclesiæ stare non potest. Nam quis non videat, quamlibet multa egerimus Decreta, Sanctiones, Leges; nequicquam fieri omnia, nisi Sedes Apostolica exequatur?*

Talia quamvis de se vera & æquissima sint, Curiæ tamen Romanæ minime sapiunt. Hæc se ipsam reformare nolens, nec ab Ecclesia (licet illa hujus in Generalibus Conciliis authoritatem supra se, una cum Constantiensibus Decretis, Basileæ admisisset) se reformari patiens, postquam videret Monarchicam suam potestatem infringi, Legatis Præsidibus coactivam jurisdictionem negari, Annatas quasi simoniacas abrogari &c. omnia media ad dissipandam Synodum adhibuit, dicens, *Tutum non esse, nocendi facultatem eis linquere, qui jam nocere moliti fuerant.* Ægro amaram, sed salubrem potionem præbere, anne ei nocere est? Hoc quidem Eugenius putavit sanus; moriens non item.

4.) Dixit inter alia Præses Concilii Julianus in sua Disputatione: *Articulus fidei est, credere unam Sanctam Ecclesiam Catholicam; an ergo ipsa sit supra Papam, qui est Minister ejus, an non, hoc ad fidem pertinet?* Quinimo affirmativa posterioris propositionis ex Decreto Concilii Constantiensis *Articulus fidei* est. Sic sane sensit & edixit Cardinalis noster: *Cum Concilium Constantiense*, inquit ille, *& bulla Martini dicat, quod si quis diceret Concilium non*

posse

nodo editis evincitur, quippe qui totus in eo est, ut authoritatem Concilii *cujuslibet* in *quemlibet* Papam statuat; pauci autem sunt, qui ignorant Decreta Constantiensia juxta Gersonii votum condita fuisse. Sed & independenter ab hoc, eam in rem apertum est Concilii Decretum. Etenim 1.) generale Statutum est de quocunque Concilio Generali, nullis terminis circumscriptum, nulla exceptione limitatum. 2. Non solum casum extirpationis Schismatis exprimit, sed & reformationem Ecclesiæ, tam in Capite quam in membris, & ea quæ tum ad Fidem tum ad mores spectant. 3.) Non tantum hujus Concilii mentionem facit, sed & cujuscumque alterius Generalis legitime congregati. 4.) Pœnas statuit generales adversus eos, qui Concilii generalis Decretis non parerent, cujuscumque dignitatis tandem sint. 5.) Authoritatem Concilii in Papam ex eo derivat, quod Ecclesiam Catholicam repræsentet, & errare non possit, quæ duo Conciliis omnibus Generalibus conveniunt, quo quo tandem tempore celebrentur. 6.) Concilium Joannem XXIII. pro legitimo haud dubie Pontifice agnoscebat; sed hunc Concilio parere vult, & ex ejus nutu abdicare se Pontificatu, ac, ni faciat, abdicandum esse decernit. Tandem 7.) exuit eum Papatu, non ut Papam dubium; nec tantum ut schismatis fautorem, sed præmissis de ejus vita, tam ante quam post adeptum Papatum acta, legalibus informationibus, illum damnavit tanquam *simoniacum*, *bonorum ac jurium ne dum Romanæ, sed plurium aliarum Ecclesiarum dilapidatorem*, *malum spiritualium bonorum Ecclesiæ administratorem*, *vita & moribus scandalosum*; *in his & aliis malis obduratum*, *atque incorrigibilem* quod nec fecisse Concilium, nec facere potuisset, si hæc crimina, cum schismate nil commune habentia, in Papa recognito non credidisset sui fori esse, suæque cognitionis. Nil est ergo, quod *ad tempus tantummodo schismatis*, *& incerti Pontificis*. Concilii verba detorqueantur. Nec vero quovis alio ex capite Decreti hujus authoritas nature potest, cum pleno Concilio factum sit unanimi Patrum consensu, re prius per Nationes singulas discussa, & ita definita; cumque postea simul cum cæteris Constantiensis Concilii Decretis a Papa Martino V. solemniter approbatum fuerit. De quibus omnibus & singulis vide latius & solide differentem Natalem Alexandrum *cit. tom. 8. pag. 407. seqq.* nec non *424. seqq.*

7.) Cum his inattentis Eugenius sibi & suæ Curiæ a Basileensi Synodo metuens, ante suum ad eam accessum allegaret, quædam ab ea fieri, quæ facultatem Conciliorum superarent, reposuit hac sua dictione Julianus; *Præsupponit in bulla sua, nos non potuisse facere multa, quæ fecimus: quod si toleraretur, nimis esset grave pro Ecclesia* Dei: *Nam faceret dubitari de Conciliis præteritis, & futuris; quia sicut unum ruit, aut aliqua ejus pars, ita & aliud.* Ut autem coactivam Conciliorum authoritatem respectu summi Pontificis tanto evidentius demonstraret Cardinalis noster, vere dixit: *Si Concilium cederet, & Papa* se ei subtrahere volens *obtineret*, *actum esset de Christiana Religione*; *& licet Papa fierent pessimi*, sive in moribus, uti nonnulli paulo post fuerunt, sive in gubernatione Ecclesiæ, graves in ea abusus (quales §§. 13. & 14. recensuimus) fovendo, *nullus esset, qui auderet*, cum fructu & effectu, *eis dicere quicquam*. Tandemque in eundem sensum hæc apte protulit: *Si hæc & similia diceremus Ecclesiam* (certe congregatam; disparata enim in exercitio nihil valet) *facere non posse* adversus Papam talibus criminibus, qualia ex. gr. ea sunt, quæ paulo ante ex condemnatoria Joannis XXIII. sententia recensuimus, *certe sequeretur*, *Christum minus sufficienter providisse Ecclesiæ suæ sanctæ*. Non inconveniens huic loco est observatio clar. P. Benedicti Oberhauser in *Prælect. Canon. lib. 1. tit.* 33. §. 22. „Magnum Ecclesiæ vulnus accidit in Disciplina, cum authoritati Conciliorum Provin„cialium Sedes Apostolica præscripsit. Quid fiet, si energiam Conciliorum Genera„lium, quorum in Ecclesia saluberrima est authoritas, unius Pontificis arbitrio ancil„lari dixerimus?

8.) His aliisque a Juliano egregie prolatis motus, & aliunde juste compulsus EUGENIUS, Basileensi accedens Synodo post decimam quartam ejus Sessionem (in quarum altera Decreta Sess. IV. & V. Concilii Constantiensis renovata fuerant) illam *tanquam* a suo exordio *generalem*, simpliciter & absolute acceptasse creditus est a Patribus Concilii, ab Imperatore & Principibus, ab Universitatibus, ab omni demum Rep. Christiana. Hoc inattento, refert Joannes Card. de Turrecremata *lib. 2. de Ecclesia cap.* 100., Eum Juliano, hanc acceptationis bullam in disputatione, tempore Concilii Florentini habita, alleganti reposuisse: *Nos quidem bene progressum Concilii approbavimus, volentes ut procederet, ut incœperat: non tamen approbavimus ejus Decreta.* Ill. Bossuetius hujus asserti fidem penes Turrecrematam relinquens, judicat ejusmodi colloquia dictaque nullatenus

 suffi-

sufficientia ad evertenda, aut etiam interpretanda ea, quæ *Synodice* gesta, decreta & approbata sunt. Cardinalis Orsus *de Rom. Pont. Auctorit. lib. 6. cap.* 2. regerit, hic non quæri, quid in Concilio decretum, aut approbatum fuerit; sed *quo sensu* ea Pontifex probaverit: nobis autem, inquit, Pontificiæ mentis melior graviorque interpres esse non potest, quam Pontifex ipse. Verum & illusoria Eugenii Exceptio, & inanis Orsi Duplica, justis interpretationum regulis manifeste adversantur. Concilio a Papa diviso, Imperatore Sigismundo mediatore, concordiæ ratio talis inita fuit, ut Eugenius inchoatum Basileense Concilium susciperet, atque probaret. Annuit Pontifex. Ast circa formam decreti ea de re edendi nova inter Eugenium & Patres Basileenses difficultas orta est: *Volumus*, ajebat in prima sua perscriptione Pontifex, & *contentamur*, præfatum Basileense Concilium a tempore inchoationis suæ continuatum fuisse, & esse . . . . Patres his verbis non contenti, postularunt, ut scriberetur: *Decernimus & declaramus &c.* Horum verborum ampliorem sensum, majusque robur sentiens Papa, per aliquot menses hæsitavit, & per hoc concordiam retardavit; tandem autem consensit, atque hoc tenore bullam suæ ad Concilium accessionis & approbationis expedivit. Concilium, Imperator unionis interpres, totus denique mundus, hæc acceptationis verba ita intellexit, ut non de *materiali* solum Synodi *continuatione*, sed de *gestis* etiam, *conclusis* ac *decretis Synodicis* acciperentur. Omni Juri Gentium, bonæ fidei atque honestati repugnat tardior illa & privata (si vera est) Eugenii interpretatio, quæ ex communibus regulis contra eum facienda est, qui post multos tractatus clarius loqui potuisset ac debuisset; si tamen circa sensum aut vim acceptationis Decretorum Basileensium, tempore præstiti ab Eugenio Synodalis consensus, aut durante usque ad Ferrariensem translationem Synodo, de modo & significatione acceptationis prudens dubium, vel in re tanta ullius doli, seu sinistræ interpretationis suspicio subesse potuit, quod nemo æquus arbitrabitur.

Ridiculum illud de exorto *per metum schismatis* Pontificis accessu ad Synodum, jam explosimus supra *Lit.* O. Applicet hic sibi Eugenius & quiscunque ejus successor verba Hincmari, quæ retulimus cap. 2. §. 10. num. 6. *Quod affectu ambiit, & obtinere non potuit, patientissime, ut eum decuit, toleravit; ne scandalum fratribus Consacerdotibus generans, schisma in sanctam Ecclesiam introduceret*. Adde Natalem Alexandrum *Hist. Eccles. tom. 8. pag. 523. n. 41.*

9.) Sane Eugenius ante mortem de his Conciliis, signanter *Constantiensi* (quod hujus rei caput est) aliter sensisse intelligitur. Cum anno 1447. ageretur de concordia inter Sedem Apostolicam & Nationem Germanicam; atque ad hanc conciliandam Legati Pontificii in Francofurtano conventu Oratoribus Cæsaris ac Principum quatuor postulata nomine Papæ addixissent, quorum alterum, teste Cochlæo in Hist. Hussit. Lib. IX. hoc erat: *Ut professio potestatis, auctoritatis, & præeminentia Generalium Conciliorum, Catholicam militantem Ecclesiam repræsentantium* (præsertim) *Constantiensis & Basileensis*. Vide Unionem Electorum Imperii de anno 1446. in Mulleri Theatro Comitiorum Tom. I. pag. 278. nec non Gudeni Cod. Diplom. Mogunt. Tom. IV. pag. 290.) *per tuos*, Eugeni Papa, *Oratores facta, tuis litteris approbetur*. Pontifex, habita cum Cardinalibus deliberatione, Nonis Februarii dicti anni, adeoque octodecim ante suum decessum diebus, litteras dedit ad Fridericum Imperatorem, Theodericum Archiepiscopum Moguntinum & Fridericum Brandeburgicum Electores, quibus quoad hoc postulatum respondet: *Concilium generale Constantiense, decretum FREQUENS, ac alia ejus decreta, sicut cætera alia Concilia Catholicam militantem Ecclesiam repræsentantia, ipsorum potestatem, auctoritatem, honorem & eminentiam, sicut & cæteri antecessores nostri, a quorum vestigiis deviare nequaquam intendimus, suspicimus, amplectimur & veneramur.*

Has litteras edens Odericus Raynaldus *Annal. Eccles. tom. 18. ad dict. ann. num.* 5. „ Observatione, inquit, dignum est, Eugenium in litteris non majorem auctoritatem „ decreto Concilii Constantiensis, quod a voce *Frequens* initium ducit, contulisse, quam „ Martinus tribuisset, ac professum se a prædecessorum vestigiis nolle deflectere. " Ego vero hanc Raynaldi observationem viro probo minus dignam judico. Non habuit in animo Natio Germanica exigere a Papa declarationem super qualiquali submissione, aut acceptatione unius tantum alteriusve Decreti Concilii Constantiensis, eave ad solum casum Schismatis & incerti Pontificis restricta; sed universim omnium decretorum hujus, sicut & quorumcunque aliorum Generalium Conciliorum: *Nisi Eugenius Nationis* Germanicæ *onera tolleret, & auctoritatem Conciliorum, UT CONSTANTIÆ DECLARATA FUERAT*

RAT, *profiteretur, se ipsius depositionem in Basilea factam, amplexuros*, inquit Gobellinus in Comment. Pii II. Lib. I. pag. 21. Talibus etiam mediis utitur Deus ad Ecclesiam suam, subinde disjunctam, in eodem spiritu colligandam. Itaque æquissimo postulato, a Pontificiis Legatis jam concesso, Papa ita annuit, ut imprimis agnoscat authoritatem & plenum vigorem Decreti *FREQUENS*, quo Pontifex obligatur ad convocandum singulis decenniis Generale Concilium, *ut sic* (sunt verba decreti) *per quandam continuationem semper aut Concilium vigeat, aut per termini pendentiam exspectetur*: Deinde etiam *aliorum*, id est, reliquorum ejusdem Constantiensis Concilii *decretorum*. Qua autem ratione agnoscit *potestatem, auctoritatem, honorem & eminentiam* omnium Constantiensium Decretorum? Eadem *sicut cætera alia Concilia Catholicam militantem Ecclesiam repræsentantia*; & hoc quidem, non sicut unus MARTINUS V. (qui solus inde a Constantiensi Synodo Eugenium præcesserat:) sed *sicut cæteri* Pontifices *antecessores Concilia generalia susceperunt & venerati sunt*: qui qua id ratione fecerint videbimus infra num. 12. Non venit Eugenio in mentem dicere aut cogitare, Constantiense Concilium a se *pro parte* recipi, *pro parte* repudiari; decretum Sessionis V. non pro se suaque persona, sed pro futuris casibus *dubiorum* Pontificum admitti; quod tamen, si unquam serio cogitasset, hic debuisset declarare & exprimere. Dicant qui volent, Papam nullo pacto, nulla acceptatione, nulla declaratione potuisse successores suos Concilio subjicere, aut subjectos cum effectu agnoscere. Qui tam misere ratiocinantur, supponunt aut verius fingunt statum perpetui in Ecclesia belli, inter Papam ex una, Concilia & Nationes ex altera parte, nulla ratione terminabilis. Quod non unus Papa tenere, sed multi prudenter agnoverunt, contra eos jus facit. Mirum! in quæ absurda se conjiciant, qui contra tot & tam evidentia argumenta authoritatem Conciliorum Constantiensis & Basileensis impugnare, aut extantiora eorum Decreta sinistre interpretari pergunt, nullo vero Ecclesiæ bono, sed evidenti ejus detrimento.

10.) Hoc ut luculentius appareat, videamus, præeunte iterum Cardinale Juliano, quæ ex illorum sententia enascantur scandala. Scandalum est, perpetuo disputare de causa, quæ legitima authoritate, id est, communi Ecclesiæ consensu, terminata merito bonaque fide credebatur; & cujus decisioni nihil opponi potest, cui non respondeatur, ac satisfiat convenienti soliditate. Qui prudentiores sunt, ut Galli, tales disputationes porro non patiuntur. Scandalum est, velle amputare aut tollere finale, atque eo respectu unicum, adeoque necessarium medium auferendi *maxima*, quia *universalia*, Ecclesiæ scandala: Scandalum est, Ecclesiam Catholicam exponere crisi & derisioni Hæreticorum: quasi in illa nesciretur, penes quem, Concilio dissentiente a Papa, demum sit Summa Rerum in Civitate Dei, quisve in ea altero major sit, ad effectum, ut gravissimis in occurrentiis, totam Ecclesiam tangentibus, cum plenaria certaque authoritate statui valeat. Scandalum est, si Pontifex per se vel per Legatos suos Concilio præsidens, vim coactivam in Patres, seu membra Concilii sibi assumens, his liberam legitimamque decidendi, & collegialibus votis definitive statuendi facultatem abroget; eis eamdem secum sentiendi necessitatem imponat; ex pluralitate votorum collegiale conclusum *in rebus Disciplinæ* facere renuat; & per hoc justæ diffidentiæ, atque discordiarum semina spargat. Scandalum est, ubi Papa sub prætextu & scuto extravagantium, antiquitati ignoratarum prætensionum, Synodum ipsam, Synodique præsidium declinans, hoc incertis Capitibus relinquit; atque ita variarum in ipsa Synodo enascentium inordinatum causa efficitur, ex quibus deinde ansas illius Decreta arrodendi desumit. Scandalum est, si Papa, postquam Concilium legitime congregatum, atque illius in se & particularem suam Romanam Ecclesiam jurisdictionem agnovit, videns illud ad necessariam reformationem suæ Curiæ, universam Ecclesiam gravantis & scandalizantis accedere, illud propterea quovis modo dissipare conetur, & per hoc Ecclesiam periculo schismatis ipse exponat, cujus deinde causam Synodo contra jus & fas imponit, Scandalum est, inter resuscitatas disputationes de superioritate Papæ & Concilii, Sponsam Christi lutulento cœno mersam linquere. Scandalum denique est, de infallibilitate Generalium Conciliorum quotidie dissentiendo disputare, atque illam velle derivare a Pontificiæ inerrantiæ privilegio, tam parum firmo; sicque eam haut tenuiter labefactare, qua vacillante omnia corruent. Omnia hæc scandala Julianus hisce breviter indicasse videtur; *Et quia dicitur per nonnullos, quod non est scandalum natum ex dissolutione Concilii; certe magnum subortum est, & adhuc quotidie per eum turbamur; quotidie sunt scandala, quotidie dissensiones . . . . . Si non fuisset dissolutio, jam facta esset Reformatio &c.* Post hæc, qui judicio de

vero, æquo & bono capax est, statuat de causa & facto Patrum Basileensium, Decreta Concilii Constantiensis plenis votis adoptantium, rite interpretantium, & debite exequentium; atque ita demum optet inter sententiam Juliani Cardinalis, & Eugenii Pontificis; attamen optando parcat Catholicæ Unitati.

11. Dixit Julianus, in Basileensi Synodo esse *quotidianas dissensiones & scandala*: Inde Cardinalis Orsus, dum ea Lib. VI. cap. 12. Art. 8. singulari opera & exquisito studio recenset, ita subinde: „In Pseudo-Synodo Basileensi cernere apertissime est, quam perniciosa & infesta Ecclesiasticæ paci & unitati sint Constantiensis Sessionis V. Decreta, nisi ad tempus schismatis & dubiorum Pontificum referantur." Verum imprimis, quamvis Eugenius ante suum accessum, ad Basileense Concilium, & postea adhuc, plura in eo non jure agi quereretur, nihilominus illud deinde a suo initio usque ad Sessionem XXIV. pro legitimo & œcumenico agnovit tum alias, tum in Epistola, quam ad suos in Germania Legatos scripsit, datas XI. Cal. Augusti an. 1446. apud Raynaldum *ad eund. annum n.* 3. Id quod etiam fatetur primarius Romanæ causæ patronus Card. Bellarminus *Tr. de Ecclesia Lib.* 3. *cap.* 16. *v. Ad sextum*. Deinde indagandum est, quis primaria harum inordinationum causa fuerit. Earum, quæ acciderunt, quamdiu stetit Concilium, & Julianus cum eo, dixit publice hic vir egregius coram Imperatore & universa Synodo, fuisse *Papam*, Concilium omnibus viis & modis elidere conantem. Propter eos abusus, qui Concilio *per consensum majoris partis Patrum*, & discessum Juliani Præsidis, jam soluto evenerunt, non sequitur legitimum Conciliorum, maxime Generalium, usum abrogandum, aut competentem eis, etiam ex jure Divino, authoritatem minuendam esse. Posse etiam sine præsidio Papæ in generalibus Conciliis ordinate procedi, probarunt Constantinopolitanum anni 381., & Constantiense inde a fuga Joannis XXIII. usque ad electionem Martini V. Quod Rom. Pontifex Synodis Oecumenicis regulariter præsidere debeat, nemo dubitat nec disputat; quod autem ille propter negatum suum præsidium Concilia omnia, utcunque pro rerum & temporum circumstantiis Ecclesiæ necessaria aut utilia noscantur, perpetuo declinare & impedire valeat; aut in eis, dum legitime congregata sunt, Episcopos, quos *Spiritus sanctus constituit regere Ecclesiam Dei*, suis juribus exuere permittendus sit, absque eo quod adversus tanta incommoda legitimum in Ecclesia remedium inveniatur, non creditur: Et eo quod tandem remedium? Illud, quod verbo & facto monstravit Concilium œcumenicum Constantiense. Hic iterum clamabit Orsus: *Subest novum periculum schismatis*, vel ex dissidio inter Papam & Concilium, vel inter duos de Papatu contendentes, deposito nolente cedere. Equidem væ illi (etiamsi summus Pontifex sit) cujus seu pervicacia, seu ambitione, tale schisma excitaretur. Quidquid autem eveniat, minus malum erit hujus, quod metuitur, schismatis, quam gravissimi illius, quod prædixit Julianus, quod nos inde a tempore Lutheri perdurare sentimus & videmus, quodque §. præcedente probavimus esse fructum impeditæ legitimæ authoritatis Conciliorum. Plus dico: utriusque schismatis, illius de quo nos dolemus, & ejus quod illi timent, eadem causa est, scilicet neglectus Sacrorum Canonum, præsertim Conciliarium.

12.) Quandoquidem hunc §. expositioni doctrinæ Cardinalis Juliani de juribus Romani Pontificis respectu Generalium Conciliorum destinavimus, superest, ut ex ejus sententia declaremus, qua ratione Papa sit Ecclesiæ, etiam in Concilio congregatæ, Caput; quomodo præcipua secundum camdem Ecclesiam authoritate polleat; Concilia confirmet; & illis nihilominus subjectus sit & inferior. Hunc in finem hic subjungimus verba Synodalis responsi, quod per os nostri Cardinalis tertio Nonas Novembris an. 1435. Basileensis Synodus dedit Ambrosio Priori Camaldulensi, & Antonio de Sancto Vito, Eugenii IV. Oratoribus. Ea hæc sunt: *Si Dominus noster veram pacem & unitatem inter nos & ipsum fore desiderat, necesse est, ut qua ad justitiam spectant, primo ipse præmittat, hoc est, ut Ecclesia universali jus suum tribuat. Quod est illud Ecclesia jus? Qua sunt illa justitia partes? Non certe alia, nisi, cum Ecclesia universalis Spiritu sancto dirigatur, & eam universale Concilium repræsentet, ut Decreta synodalia diligenter & per alios suo exemplo & jussu servari faciat. Ita & sui antecessores Sancti Romani Pontifices, quorum vitam in testimonium sanctitatis etiam miraculis illustravit Deus, fecerunt, summa veneratione universalium Conciliorum Canones suscipientes, & per eos inviolabiliter servari facientes: Qui sine magna & urgentissima causa adversus ea non dispensabant quidquam, nec ab aliis aliter fieri patiebantur. Inquit etiam B. Damasus: Absit a me, ut Sanctorum Patrum Canones absque inevitabili ratione transcendam unquam: & Magnus ille Gregorius ut sancta Evangelia Concilia Generalia se veneraturum*

alias

affirmat: & non solum quatuor illa primava, sed & omnia, dum illa ratione utitur, qua omnibus Universalibus Conciliis communis est. B. quoque Gelasius, universali Ecclesia statuta asservat nullam esse Sedem, quam magis exequi oporteat, quam Primam. Non mihi satis est usque in crastinum, si singulos, tam summos Pontifices, quam sanctos Doctores recensere pergam, qui saluberrimam Conciliorum doctrinam super cateris aliis efferebant, venerabantur & observabant.

Pergit deinde Julianus: *Nec sic faciendo quidquam Romani Pontificis authoritati deperit, aut detrahitur; imo adjicitur & accrescit. Quidquid enim in sacris statuitur Conciliis, sua etiam authoritate statuitur, qua semper ibi refulget ut prima & pracipua pra omnibus, Caput & Directrix. Et cum aut personaliter, aut authoritative semper in Synodis universalibus intersit, ipseque Ecclesia Rector sit & Pastor, Decreta Conciliorum etiam sua & Sedis Apostolica non immerito dici possunt. Nos enim unum Ecclesia corpus sumus, & ipse hujus corporis caput sub Capite Christo. Quicquid igitur fit ab hoc corpore Ecclesiastico, etiamsi omnia membra in idem concurrant, sicut in corpore naturali accidit, magis tamen ac pracipue operatio quavis capiti appropriatur & adscribitur, ab ipsoque magis quam ab alio corporis membro procedere censetur. Itaque non secus Synodalia Decreta pro suo debito & honore exequi debet, ac per alios servari facere, quamsi ab ore proprio dictata & promulgata essent. Dum enim ipse prasens est, ipse concludit, ipse statuit, & sub nomine suo ac persona omnia decernuntur. Dum abest, sui Prasidentes, qui vice ejus funguntur, locumque Apostolicum tenent, & personam Pontificis reprasentant, per sacrum Concilium deliberata concludunt. Per Concilium autem statuta in nullo derogant sua potestati, quin pro tempore, loco, causisque & personis; utilitate vel necessitate suadente, moderari dispensarique possit, atque uti summi Principis ivuuus, qua ab eo auferri nequit.*

Viden', quomodo decreta Corporis Ecclesiæ a Papa procedant? Tanquam a Capite, a quo omnis operatio corporis magis Profluit; quam ab alio quovis *particulari* corporis membro. Qualiter Conciliaria decreta ipsius authoritate dicentur? Ut Capitis & Directoris; unde *etiam* Pontificis Decreta dici possunt. Qua ratione Papa Concilii decreta confirmet? Parendo, & exequendo. Qua authoritate in eis dispenset? Ut summus Princeps atque primarius Minister Ecclesiæ, & ejus nomine ac vice; sed perraro & non nisi communi Ecclesiæ utilitate vel necessitate id suadente. Præstat hoc Juliani Synodale responsum centum Scholasticorum lucubrationibus, quas sæpe zelus dictat, sed non secundum scientiam Scripturarum & Traditionis discretus.

C A P U T VII.

DE AUTHORITATE EPISCOPORUM EX JURE DIVINO.

§. I.

Christus Episcopatum instituit, eique propria ipse jura attribuit, perpetuo illi adhasura.
Inde colligitur aqualis omnium Episcoporum authoritas.

AUctor salutis nostræ, missus a Patre suo ad perficiendum opus ejus, ex discipulorum turba duodecim elegit, quos *Apostoles* nominavit, mittens eos ad prædicationem Evangelii, tanquam testes oculatos vitæ, doctrinæ, & resurrectionis suæ. His post suam resurrectionem totum illud officium, quod ipse acceperat a Patre, perficiendum generali mandato commisit, dicens: *Sicut misit me vivens Pater, ita ego mitto vos.* Joan. XX. Ad idem nimirum opus perficiendum, quod quidem ipse Christus a Patre missus, tanquam præcipuus, *propria* authoritate propriaque doctrina hic existens in terris visibiliter exercuit *circumeundo civitates & castella*; ipsi vero tanquam ejus ministri authoritate *delegata*, & doctrina eis tradita, ac infusa, & experimentali, continuarent; & quod ipse cœperat, ipsi prosequerentur. Ut autem Apostoli possent aliquo modo esse perpetui in Ecclesia, dedit eis potestatem alios eligendi & assumendi ad idem opus, sicut ipse eos ele-
ge-

gerat & assumpserat. Dixi igitur illis: *Ite, docete, prædicate, baptizate; & sicut misit me Pater, ita & ego mitto vos*; cum commissione & mandato generali, ut sicut ipse habuit a Patre generale mandatum docendi, instruendi, & convertendi mundum ad cognitionem veri Dei, & ministros ad hoc necessarios congrua authoritate instructos deputandi; ita & ipsi haberent idem officium & mandatum cum eadem potestate ministros eligendi, simili authoritate munitos; idque continua successione usque ad consummationem sæculi. Ex his consequens est, omnes Episcopos in sua institutione *præveniendo omnem humanam ordinationem*, esse in potestate & authoritate gubernandi Ecclesiam æquales, non tantum quoad ea, quæ *Ordinis* sunt, sed & quæ *Jurisdictionis*, in quantum hæc ad salutem populi & rectum Spirituale Ecclesiæ regimen spectant; constat etenim, successorem in jura sui prædecessoris succedere, nisi ostendatur, hæc in successore legitime restricta esse. Hinc S. AMBROSIUS in Psalmum 38. pag. 858. *Tibi, inquit, claves dabo regni cœlorum, ut solvas & liges..... Quod Petro dicitur, Apostolis dicitur. Non potestatem usurpamus, sed servimus imperio.* Idem Lib. II. de Spiritu Sancto pag. 664. *Nec Paulus inferior Petro, quamvis ille Ecclesiæ fundamentum, & hic sapiens architectus, sciens vestigia credentium fundare populorum: nec Paulus, inquam, indignus Apostolorum collegio, cum primo quoque facile conferendus, & nulli secundus. Nam qui se imparem nescit, facit æqualem.* Item S. HIERONYMUS Lib. I. adversus Jovinianum pag. 168. *Super Petrum fundatur Ecclesia; licet id ipsum alio loco super omnes Apostolos fiat, & cuncti claves regni cœlorum accipiant, & EX AEQUO super eos Ecclesiæ fortitudo solidetur: tamen PROPTEREA inter duodecim unus eligitur, UT CAPITE CONSTITUTO SCHISMATIS TOLLATUR OCCASIO* &c. Adde Natalis Alexandri *Hist. Eccles. Tom. 7. pag. 529. seq.*

1.) In ipsam ergo Apostolicam authoritatem Episcopi succedunt, ita nimirum, ut quidquid potestatis Episcopalis, id est, ad regimen Ecclesiæ spectantis, *Apostoli* habuerunt, id ab ipsis in *Episcopos* transfusum sit. Ea vero, quæ Apostolis non ut *Episcopis*, sed ut *Apostolis*, sunt propria, neque debito Ecclesiæ regimini & administrationi sunt necessaria, nisi forte ad tempus, in Episcopos non transierunt; uti sunt qualitas testium immediatorum Resurrectionis Domini, electio ipsorum ab ipsomet Christo facta, plenitudo scientiæ, donum linguarum, miraculorum &c.

2.) Omnibus & singulis Apostolis dictum est: *Quidquid ligaveris..... quidquid solveris......* Nullus *quoad hoc* altero superior aut major est; nullus alterius hac in parte jus & potestatem limitare aut restringere potest, quippe quæ omnibus eadem plenitudine data fuit & independentia. Quoad hanc *ligandi solvendique* potestatem nihil magis immediate aut extense obtigit Petro, quam Joanni, aut Andreæ. Idem est quoad facultatem annuntiandi Evangelium: *Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes &c.* Quos reliqui Apostoli instruxerunt & ordinarunt, æque bene instructi, missi & ordinati erant, ac qui a Petro. Illi eandem authoritate & independentia loquebantur, qua hic.

3.) Ex eo, quod *omnes Episcopi successores Apostolorum sint*, S. HIERONYMUS in Epistola ad Evagrium, relata apud Gratianum *Dist.* 93. *Can.* 24. Æqualitatem Episcoporum maximarum & minimarum Civitatum adstruit, ibi; *Ubicunque fuerit Episcopus, sive Romæ, sive Eugubii, sive Constantinopoli, sive Regii, sive Alexandriæ, sive Tanis, ejusdem meriti, ejusdem est & Sacerdotii.* Cui conforme est illud S. CIPRIANI apud Gratianum Caus. 24. Quæst. 1. Can. 16. *Episcopatus unus est, cujus a singulis pars in solidum tenetur.* Vide supra cap. III. §. 1. Hæc Episcoporum plena potestas, seu ut Synodus Toletana octava loquitur, *Episcopalis Eminentiæ divina auctoritas*, septem ad minus sæculis mansisse videtur; scilicet usque ad irruptionem falsarum Decretalium.

4.) Non constat, quod S. Petrus cuivis Apostolo certam nationem aut populum, prædicatione sua convertendum, assignaverit. Hæc assignatio aut plane non fiebat, quocunque eorum hac in parte motum seu dictamen Spiritus sancti sequente, aut eadem collegiali Apostolorum consensa definita. Fuere quidem jam inter Apostolos & Christi discipulos nonnulli certæ Ecclesiæ alligati; attamen hæc adscriptio nullam inter Apostolos essentialem differentiam induxit, uti nec inter Episcopos de eorum authoritate & missione ad gubernandam Ecclesiam quidquam diminuit. Neque impedit eadem Episcoporum ad certum populum adscriptio, quominus iidem vocari censeantur ad impendendam omnibus fidelibus pastoralem curam, dum id necessitas aut salus populi exigit. Vid. *cit. cap. III.* §. 1.

5.) Itaque Episcopi in administratione suarum Ecclesiarum nihil *Jure divino* recognoscunt reservatum Papæ. Secus est de iis, quæ *Canones* & *Observantia* ex particulari-

bus

bus causis summæ Sedi speciatim reservarunt, quæque inter hujus Sedis privilegia, maxime *Patriarchalia*, numerata sunt, juxta illud Concilii Chalcedonensis: *Sedis senioris Romæ, quod Urbs illa imperaret. Patres jure privilegia tribuerunt*. Vid. cap. III. §. 5. n. 1.

6.) Vere scripsit Petrus Collet. *Institut. Theol. Tom. 2. Tract. de Ecclesia Quæst. 5. p. m.* 585. „ S. GREGORIUS M. Epist. 43. Episcopi *Universalis* nomen tanquam profanum, superbum, sacrilegum rejecit, non tantum a *Constantinopolitano*, sed etiam a *Romano* „ Episcopo juxta illum sensum, quasi unus foret in orbe Christiano Episcopus, a quo „ suam cæteri mutuarentur authoritatem: qui profecto sensus absurdus est. Omnes enim „ Episcopi *pro Christo legatione funguntur*; omnes sunt *a Spiritu sancto positi regere Ecclesiam* „ *Dei*; omnibus dictum a Christo, *Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata &c.* „ Ad hunc sensum respexisse S. GREGORIUM demonstrant hæc ipsius verba Epist. 18. ad „ Joannem Constantinopolitanum: *Qui indignum te esse fatebaris, ut Episcopus dici debuisses*; „ *ad hoc quandoque perductus es, ut DESPECTIS FRATRIBUS. Episcopus appetas SOLUS* „ *vocari*. Et infra rationem reddit, cur nullus Romanus Pontifex sibi titulum *Universa-* „ *lis* Episcopi, assumpserit: *Ne*, inquit, *si sibi in Pontificatus gradu gloriam singularitatis* „ *arriperet, hanc omnibus Fratribus denegasse videretur*. “ Verba S. Gregorii dedimus *cap.* 2. §. 11. *n.* 3.

7.) Dum ad sæculum usque nonum Episcopi etiam *Fratris* titulo Romanos Pontifices compellassent; hi nomen illud sibi hactenus cum reliquis Episcopis commune, nunc fastidire incipientes, *Patris* titulum cum exclusione fraternitatis prætendunt. GREGORIUS IV. in Epistola ad Episcopos Regni Francorum, *Romano*, inquit, *Pontifici scribentes contrarius eum in præfatione nominibus adpellastis, FRATREM videlicet & PAPAM, dum congruentius esset, solam ei paternam reverentiam exhibere*. Bibilioth. Patrum maximæ *Tom. XIV. pag.* 315.

8.) Equidem turba Canonistarum, in utramque partem disputare adsueta, dum Quæstionem proponit: An jurisdictio Episcopalis *immediate* a Deo sit, an *mediate*? quædam pro utraque sententia argumenta, multosque hinc inde stantes pugiles producit; sed non agunt omnes, præsertim regulares (quorum singulare hac in Quæstione commodum versatur) aperte satis, sincere & distincte. E pluribus Romanarum partium Fautoribus hic pro exemplo damus unum ex celebrioribus, scilicet Franciscum Schmalzgrueber, qui *Decretal. Lib. 1. Tit.* 31. *n.* 26. pro *mediata* processione jurisdictionis Episcopalis se resolvens, *eod. num.* ℣. *Sed tenendum est*, ait, *potestatem jurisdictionis, quam habent Episcopi, iisdem dari immediate ab ECCLESIA seu ROMANO PONTIFICE*. Verum hic minime confundendus erat *Pontifex* cum *Ecclesia*. Utique ab *Ecclesia* (penes quam omnem sacram potestatem residere probavimus *cap. I.* §. 6.) jurisdictio in singulos Prælatos, a summo ad infimum usque, pro sua portione dimanat; ast *Rom. Pontifex* hujus assignationis seu traditionis merum instrumentum est, idque a sex solum vel septem sæculis; ante enim Episcopos nec per eum creatos, nec confirmatos fuisse, omnibus notum est.

§. II.

Quæstio de immediata aut mediata Episcoporum authoritate, in Concilio Tridentino proposita, nec tamen aperte definita fuit.

Argumenta, quæ in utramque partem proposita fuerunt, recensentur, & ponderantur.

Ipsa Tridentina Synodus Sess. XXIII. de Ordine cap. 4. asserit, *Episcopos in locum Apostolorum successisse*. Qui ergo negat; Episcoporum authoritatem *immediate* a Deo esse, debet etiam sustinere, suam Apostolis authoritatem, non fuisse concessam *proxime a Christo*, sed a *Petro*. Imo si *ideo* Pontifex censetur Primatum suum eique cohærentia jura *immediate* habere a Deo, *quia est successor Petri*; quidni Episcopi etiam suam inde authoritatem proxime trahent, cum æque sint successores Apostolorum? Fuit hæc quæstio magnorum in memorato Concilio causa motuum, quorum historiam in compendio dabimus ex Natalis Alexandri *Hist. Eccles. Tom.* 8. *Diss.* 12. *n.* 2. 3. „ In privatis, inquit, Theologorum & generalibus Patrum cœtibus, diu, multum, acriterque disceptatum fuit: „ *An Episcopi Jure Divino in Ecclesia sint instituti? Quo jure in suis Ecclesiis residere teneantur?* Episcoporum institutionem ac residentiam juris esse divini, Hispani, Gallique „ Præsules propugnabant. Itali pro contraria sententia tanquam pro aris & focis certabant, Romani Pontificis authoritatem imminui *falso* arbitrati, nisi Episcopi sacram po-

„ tes-

testatem ac jurisdictionem ab Apostolica Sede precario obtineant, sintque, *non Christi sed summi Pontificis* Vicarii: veritique, ne summus Pontifex dispensare de residentia non posset, si Juris Divini definiretur. Theologos inter *Petrus Soto* Dominicanus institutionem ac residentiam Episcoporum Juris esse Divini, ad obitum usque defendit, ac lethali ægritudine Tridentini decumbens, gravem ac luculentam ad *Pium IV.* scripsit Epistolam. *Didacus Lainius* Soc. Jesu supremus Moderator, institutionem Episcoporum non esse Juris Divini, prolixa Dissertatione aggressus est, cujus summam exhibet Pallavicinus *Lib.* 18. *cap.* 15...... Demum agente Cardinali Lotharingo, pluribus vicibus reconcinnati Canones, septimus & octavus, sub ea promulgati sunt forma, qua nunc habentur; seposita scilicet illa quæstione, de qua variabant Catholicorum sententiæ, An Episcoporum auctoritas & jurisdictio Juris esset Divini, Hæreticorum errores dumtaxat damnati sunt, asserentium, *Episcopos non esse Presbyteris superiores*: &, *Episcopos, qui authoritate Romani Pontificis assumuntur, non esse legitimos ac veros Episcopos, sed figmentum humanum*. In explicatione vero Catholicæ doctrinæ sacra Synodus declaravit: *Episcopos, qui in Apostolorum locum successerunt, ad Hierarchicum Ordinem præcipue pertinere, & positos, sicut Apostolus ait, a Spiritu sancto regere Ecclesiam Dei &c.* De residentia vero visum est sanctæ Synodo definiendum non esse, quo jure ad eam Pastores tenerentur, propterea quod complures ansam inde arripuissent damnandi res antea gestas, & justam absentium Episcoporum, ut scripsit Cardinalis *Lotharingus* in literis ad *Britonem* Secretarium suum cum Romano Pontifice communicandis. Sic porro incipit Decretum: *Cum præcepto divino mandatum sit omnibus quibus animarum cura commissa, est, oves suas agnoscere &c.* His verbis conceptum Decretum est, quibus veritati, Conciliique existimationi consultum esset. Ubique enim jam conclamabatur, *Patres jam non posse ferre jus Divinum, sed nequidem audire* (inquit Cardinalis Lotharingus ad Britonem Secretarium suum, & rerum suarum in Romana Curia Procuratorem additque: *quod quantum scandalum afferre possit his nostris calamitosis temporibus, quis non audit? Hac via in hæresi sua confirmantur Hæretici, qui nos ajunt reliquisse mandata Dei propter traditiones hominum, qui de oppresso per nos verbo Dei perpetuo conqueruntur: scandalizantur Catholici, qui hoc ne verum sit, nunc maxime verebuntur. Itaque ut illi calumniæ obviaremus & pusillos non scandalizaremus, deputati ad reformandum Decretum de Ordine, censuimus incipiendum Decretum a divino mandato, ut ex eo functiones nobis injunctæ elicerentur, & abstineremus postea ab expressione ea, qua ab aliquibus exposcebatur, ut diceremus, residentiam esse ex Jure divino*. Haud plures quam sex aut septem in dicendis sententiis ita exorbitasse testatur, ut dicerent Episcopos jure tantum positivo & Canonicis constitutionibus ad residentiam obligari. " Adde supra *cap.* 1. §. 8.

1.) Juvat hic paucis repetere potiora ex iis, quæ de Divina institutione Juris & authoritatis Episcopalis in Tridentino a Patribus in utramque partem disputata fuere. *Pro affirmativa* quidem *a*) dixit Joannes Fonseca Theologus Archiepiscopi Granatensis: Si credatur Papa esse instituto a Christo JEsu, quia dixit Petro Matthæi XVI. v. 19. *Tibi dabo claves regni cœlorum*, & Joannis XXI. v. 15. *Pasce agnos meos*: credi non minus debet, a Christo æque constitutos esse Episcopos, cum omnibus Apostolis diceret Matth. XVIII. v. 18. & Joannis XX. v. 23. *Quæcunque alligaveritis super terram, erunt ligata & in cœlo &c.* Item Marci XVI. v. 15. *Euntes in mundum universum prædicate Evangelium omni creaturæ*. Denique Joannis XX. v. 21. *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos*. Proinde si Papa succedit in jus Divinum Petri, Episcopi pariter succedunt in jus Divinum Apostolorum. His addidit Fonseca textum Act. Apost. cap. XX. v. 28. *Posuit vos Spiritus sanctus Episcopos regere Ecclesiam Dei*. Quibus denique subjunxit: ex eo, quod Episcopi creentur per Papam, æque parum sequi, illos suam a Christo institutionem non habere, quam quod suam summus Pontifex obtineat a Cardinalibus, a quibus eligitur. *b*) Bartholomæus de Martyribus Archiepiscopus Braccarensis, vir vere sanctus, sustinuit, potestatem Episcopis in ordinatione traditam nulla humana authoritate tolli posse: Hanc non solum complecti ea, quæ sunt *Ordinis*, sed & quæ *Jurisdictionis*, ex quo illis, dum consecrantur, grex assignetur conducendus & pascendus; ipsis quinimo *Titularibus* Episcopis Urbem assignari, manifesto argumento, Episcopatum sine populo, & jurisdictione in eum, non subsistere. Cui accedit, quod in traditione pedi adhibeatur formula: *Accipe baculum Pastoralis officii &c.* scilicet in signum potestatis corrigendi vitia. In traditione annuli dicitur *Ecclesia eis dispensari*. Per traditionem Evangelii mittuntur *ad prædicandum populo, eorum cura commissa*. Demum in fine Consecrationis in Oratione: *Deus*

omnium

omniumfidelium Pastor & Rector &c. (quæ deinceps in missali Romano Pontifici appropriata est) dicitur, dirigendo verba ad Deum , quod *voluerit , ut hic Episcopus Ecclesiæ adsit* . Addidit Braccarensis Antistes, Innocentium III. in *cap. 2. X. de Translat. Epis.* dicere, quod matrimonium Spirituale inter Episcopum & Ecclesiam sit vinculum a Deo institutum, nulla humana potestate rumpendum. c) Nec minus Segoviensis Episcopus sustinuit , inde ab Apostolorum tempore Episcopis jurisdictionem semper ab Ecclesia assignatam fuisse; hanc traditionem Apostolicæ esse originis. Constare insuper ex Ecclesiastica Historia & Patribus, quod Episcopi inter se communicaverint de iis, quæ in suis respective Ecclesiis agerentur, in ordine ad obtinendum Fratrum suorum approbationem; idem & a summis Pontificibus observatum intuitu eorum , quæ Romæ fierent ; solitos etiam Patriarchas mittere ad Episcopos circulares litteras , quibus de sua eos ordinatione & fidei professione certiores facerent; eodem quoque more Romanos Pontifices usos esse respectu reliquorum Antistitum . *d*) Fortius idem thema ursit Georgius Zischowid Seniensis Præsul , cui mirum videbatur , moveri quæstionem , an Episcopi a Christo instituti sint, & ab eo jurisdictionem sacram obtinuerint : Si eorum , ajebat , authoritas non veniat a Deo, neque illa Conciliorum inde poterit derivari, hæc quippe aliud non sunt, quam Conventus & Decreta Episcoporum . Si humana solum *singulis* tribuatur authoritas, *collectorum* non futuram humana majorem. Delusum ergo hactenus esse Christianum orbem, quando Generale Concilium ei propositum fuit privilegio inerrantiæ munitum, tanquam certum remedium finiendarum controversiarum fidei. Se jam quinque mensibus Tridentini subsistere, in ea persuasione, peræque huic Synodo applicandum esse, atque Hierosolymitanæ ab Apostolis congregatæ, illud Act. Apost. XV. v. 28. *Visum est Spiritui sancto & nobis* . Regessit quidem ad hoc in Concilio Didacus Lainez , ea verba primæ Synodi *narrative* solum referri , non *dispositive ;* deinde ad id, quod a quavis Universali Synodo exspectatur, sufficere, ut sua Episcopis a Pontifice conferatur authoritas; ea ratione Synodi definitiones non agnosci legitimas, nisi quatenus probantur Pontifici, cui Spiritus Sanctus assistit . At in hac suppositione manebit verum , Concilii authoritatem non esse aliam , quam unius Romani Pontificis; quod teste Seniensi Episcopo neque sibi persuadebat , neque a sacro Tridentino conventu exspectabat Christianus orbis, de mente Pontificis circa controversias eo tempore quæstiones fidei jam ante satis informatus. Et si inepta Lainii observatio in mox citatum locum ex Actis Apostolorum attendatur, parum nobis proderunt exempla Apostolorum ad formandos Episcoporum mores, & illorum Gesta ad fingendum originarium Statum & formam sanctæ nostræ Ecclesiæ, hisque neglectis, pascemur sophisticis distinctiunculis.

2.) Amplissima Oratio, quam eadem de materia die 20. Octobris 1562. in contrarium habuit mox laudatus Jesuitarum Præses Generalis , ad sequentia Capita reducitur : Romanum Pontificem, tanquam generalem Dei Vicarium, Petro successisse in universalitate sacræ potestatis quam ille minoribus Præsulibus, prout Ecclesiæ judicaverit expedire, distribuit: Voluisse quidem Deum, ut Episcopis traderetur certa portio Ecclesiastica jurisdictionis, sicut & vult alia multa, de quibus tamen immediate non disponit: Etiam in Scriptura enumerari dotes servi boni, neque tamen inde confici, servum quemque ab hero ipso constituendum esse: Episcopis potestatem *jurisdictionis* non infundi per consecrationem, sed per simplicem collationem, quæ cuivis Clerico , imo laico communicari valeat: Illos quidem esse Apostolorum successores , sed in potestate *consecrandi* tantum: Verba Christi *Pasce oves meas* dicta quidem fuisse cunctis Apostolis, attamen non in omnibus, sed in uno Petro , a quo , quia integrum gregem pascere per se ipsum non poterat, reliqui Apostoli huic operi admovendi erant: Positos quidem esse a Spiritu sancto Episcopos ad regendam Ecclesiam Dei , sed mediate, uti constituuntur Magistratus laici: In Romano Pontifice jurisdictionem esse immutabilem; in Episcopis eam variari, & per Papam restringi, non quidem ex & pro mero hujus arbitrio, sed ex prudenti causa &c. Verum quid hoc est aliud , quam illud thema, quod in quæstione vertitur, sæpe variatis phrasibus multiplicatisque verbis proferre, & in fine nec minimum probasse. Hi me quidem judice, sunt fructus *spinosa , senticosa , frigida , jejuna ac infelicis illius tum Philosophia, tum Theologia* , quæ testibus actis Concilii Trevirensis anni 1548. *in scholis recepta* ; fuit una ex causis hæresum Sæculo XVI. in Ecclesia enatarum.

3.) Memoravimus supra ex Natali Alexandro, & aliunde ex actis Concilii Tridentini notum est , Episcopos Italiæ (quorum 187. in eodem Concilio sedebant , cum Synodus universa ex 265. Episcopis coalesceret) tanquam pro aris & focis dimicasse , ne Conci-

lium Tridentinum definiret, Episcoporum Institutionem & Residentiam esse Juris Divini. Secretum motivum hujus Italicæ concertationis, quæ bilem tam juste movit egregio Cardinali Lotharingo, insinuat Jo: Petrus Gibert *Corp. Jur. Can. in Prolegom. Part. 1. Tit. 20. sect. 6. p. 172.* nempe: „ Cupiunt illi, ambiuntque officia Curiæ Romanæ, perinde ac „ Episcopatus, voluntque illa cumulatim possidere. Volunt quoque Cardinalatum, Le„ gationes, Nuntiaturas conjungere cum Episcopatibus. Porro, exoptata adipisci ne„ queunt, nisi Pontifex eos pro beneplacito suo dispensare possit a residentia: secus con„ scientiæ stimulus urgerentur, quia sibi conscii non sunt aliquam necessitatem, aut „ evidentem Ecclesiæ utilitatem, semper requirere, ejusmodi dispensationes; & quam„ vis exiguam habeant cognitionem dignitatis Juris Divini, nequeunt ignorare, non li„ cere Pontifici ab eo dispensare pro arbitrio suo: credentes autem Pontificem esse Ju„ ris Ecclesiastici positivi Dominum, parum curant secum dispensari absque ulla Cano„ nica causa; sed ipsis ad securitatem conscientiæ sufficit, ut Pontifex eos dispensare „ velit, sive ex mera indulgentia, sive ex alio humano quovis motivo.

4.) Finaliter & vere dicit idem clar. Gibert, Christum Ecclesiæ suæ non promisisse, fore, ut omnes veritates revelatas *simul* ipsi detegeret, sed *successive*, prout ipse volet. Ecclesiæ Historia nos compellit, ut sic intelligamus & exponamus hunc locum: *Paraclitus autem Spiritus, quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, quæ dixero vobis.* Confer supra cap. 6. §. 8. n. 15.

§. 111.

Refutatur Fagnanus, omnem jurisdictionem a Papa in Episcopos dimanare sustinens. Episcopalia jura in aliorum diœcesibus exercendi facultas Romano Pontifici non competit.

Fagnanus *ad cap. 1. X. de Offic. Jud. ord. n. 50.* favore jurisdictionis a Papa in Episcopos defluentis sic ratiocinatur: „ In texto sacro Act. XX. *Attendite vobis & universo gregi, in quo Spiritus sanctus vos posuit Episcopos regere ECCLESIAM Dei*: aut verbum illud *Ecclesiam* volumus intelligere de Ecclesia *universali* respectu *singulorum* Episcoporum, ita, ut „ quilibet Episcopus sit positus a Spiritu Sancto ad regendam Ecclesiam universalem. Et „ hoc est erroneum, quia hæc potestas data est soli Petro Apostolorum Principi, & Ro„ manis Pontificibus illius successoribus; alioquin tot essent Papæ, quot Episcopi, con„ tra unitatem Ecclesiæ, & Catholicam veritatem. Aut volumus intelligere prædictam „ authoritatem de *singularibus* Ecclesiis, ita, ut quilibet Episcopus positus sit a Spiritu „ Sancto ad regendam suam Ecclesiam particularem, & ita concurrant omnes collective „ ad regimen universalis Ecclesiæ: & hoc similiter est falsum, quia Christus populos „ Apostolis non divisit, & multo minus Episcopis illorum successoribus, sed dixit omni„ bus & singulis: *Docete omnes gentes*, Marci ult. & *prædicate Evangelium omni creaturæ*, „ Matth. ult. *Quæcunque ligaveritis super terram, erunt ligata & in cælo*, Matth. 18. & „ *quorum remiseritis peccata, remittuntur eis*, Joan. 20. Ergo non est nostrum fingere hanc „ limitationem, & divisionem jurisdictionis fuisse factam immediate a Christo, cum ex „ Evangelio haberi non possit. Superest ergo, ut Apostolis & aliis Episcopis Ecclesiæ, & „ subditis, & consequenter jurisdictio præfinita fuerit *immediate* primum a Petro, & „ deinde a summis Pontificibus, ejus successoribus. Atque ita Episcopi constituti sunt a „ Spiritu Sancto ad regimen Ecclesiæ *mediante jurisdictione*, quæ singulis tribuitur & præ„ finitur ab Ecclesia Romana.

Nos adversum hæc, probamus supra *cap. 3. §. 1.* unum eumque indivisum a Christo institutum esse Episcopatum, quem omnes Apostoli, & post eos Episcopi, tenuerunt *in solidum*. Hanc doctrinam, quam accuratissimi Theologi & Canonistæ sequuntur, egregie firmant relati per Fagnanum S. Scripturæ textus. Divisis postea diœcesibus (quod sub Apostolis fieri cœptum; de his enim jam legitur, quod fundarint Ecclesias particulares, easque creatis a se Episcopis commendarint; exemplum habemus in Apostolo Paulo *ad Titum 1.*) mansit quidem *solidaria* illa primorum Ecclesiæ Pastorum sollicitudo & obligatio, sed sine præjudicio jurium cuique Episcopo in suo districtu, id est diœcesi, privative attributorum. *Singulis Pastoribus*, ait S. Cyprianus, *portio gregis fuit adscripta, quam regat unusquisque & gubernet.* Fuit hæc disciplina confusioni tollendæ visa adeo necessaria, ut Ecclesia variis Canonibus eam stabilierit, ac frequenter severeque Episcopis interdixerit in aliena diœcesi quidquam agere vel ordinare. Plures antiquos Canones in

hanc

hanc rem profert Gratianus *Cauf. IX. Quæst. 2.* Pertinet hæc prohibitio peræque ad Romanos Pontifices, quibus in aliorum Episcoporum diœcesibus nullam immediatam *Episcopalem* jurisdictionem competere tot argumentis hoc Opere probemus. Dixi *Episcopalem* jurisdictionem: Causa siquidem discretiore secernendum est *Jus Episcopale* Romani Pontificis ab ejus *Primatu*: illud par est juri cæterorum Episcoporum, & iisdemmet limitibus circumscriptum: hic per se non importat jus, functiones Episcopales ordinarias in alienis diœcesibus exercendi. Vid. *tot. cap.* II.

1.) Innocentius I. Papa Epistola ad Victriacium Archiepiscopum Rothomagensem *cap. 7.* hanc regulam ut inviolabilem statuit: *Ut de aliena Ecclesia Clericum ordinare nullus usurpet, nisi ejus Episcopi precibus exoratus concedere voluerit.* Et S. Leo Epist. 12. cap. 9. *Alienum Clericum invito Episcopo illius nemo suscipiat, nemo sollicitet, nisi forte ex placito charitatis id inter cedentem accipientemque conveniat.* His adde Concilium Nicænum *Can.* 16. Sardicense *Can.* 19. Codicem Can. Eccl. Afric. *C.* 54. Et si *majoribus Sedibus* hac in parte aliquid speciale permissum est, id eis omnibus commune evasit, nec Romanæ tribuit particulare jus aliorum Episcoporum diœceses invadendi, eorumque jura ordinaria præripiendi.

2.) S. Gregorius M. titulum *Episcopi universalis Ecclesiæ* ideo potissimum damnat, quia illi, qui eum sibi arrogat, videtur tribuere jus & jurisdictionem per omnes diœceses: *Si unus Universalis est*, inquit Lib. 9. Epist. 68. nov. edit. *restat, ut vos Episcopi non sitis.* Item Lib. 9. Epist. 22. vet. edit. *Si sua unicuique Episcopo jurisdictio non servatur, quid aliud agitur, nisi ut per nos, per quos Ecclesiasticus custodiri debuit ordo, confundatur.* Conf. cap. II. §. 11. n. 3. 4. & cap. 7. §. 1. n. 6.

3.) Concilium *SALEGUNSTADIENSE* habitum sub Benedicto VIII. anno 1022. *c.* 18. declarat: *Quia multi tanta mentis suæ falluntur stultitia, ut in aliquo capitali crimine inculpati, pœnitentiam a suis Sacerdotibus accipere nolint, in hoc maxime confisi, ut Romam euntibus Apostolicus omnia sibi dimittat peccata; sancito visum est Concilio, ut talis indulgentia illis non prosit, sed prius juxta modum debiti pœnitentiam sibi datam a suis Sacerdotibus adimpleant, & tunc Romam ire si velint, ab Episcopo proprio licentiam & litteras ad Apostolicum ex iisdem rebus deferendas accipiant.* Quid, mutato hodie per falsas Decretales, quæ summo Pontifici absolutam potestatem in universam Ecclesiam tribuunt, Jure Ecclesiastico, diceret Romana Curia, si his conceptum verbis Canonem particularis Synodus conderet?

4.) Eandem disciplinam & Concilii Salegunstadiensis dispositionem probat Synodus *LEMOVICENSIS* anni 1034., in qua *de Pontifice Romano injuste absolvente excommunicatos ab Episcopis, hujusmodi fuit in Synodo querela proposita*, inquit Baronius ad d. an. Num. XIX. Sed factum excusavit Benedictus IX. ibid. Num. XX. his verbis: *Quod nescienter egi, Frater charissime, non mea, sed tua est culpa: Scis enim, quia quicunque de Universa Dei Ecclesia, quæ est in toto orbe terrarum, ad me causa remedii recurrit, impossibile est mihi ejus curam negligere, dicente Domino ad beatum specialiter Petrum, PETRE PASCE OVES MEAS. Quo ergo modo poterit Sedes Apostolica ejicere aliquem de medela, nisi rationabili causa? Debueras certe mihi, ante quam illa mortua ovis Romam veniret, ejus causam tuis innotescere apicibus, ut eam ego omnimodo abjicerem, tuamque firmando authoritatem, eum anathematis ictu repercuterem. Profiteor quippe omnibus Consacerdotibus meis, ubique terrarum, adjutorem me & consolatorem potius esse, quam contradictorem; absit enim schisma a me & Coepiscopis meis. Itaque illam pœnitentiam & absolutionem, quam tuo excommunicato ignoranter dederam, & ille fraudulenter accepit, irritam facio & cassam, & de ea nihil aliud speret, quam maledictionem, quoad satisfacta tu ipse absolves.* Eadem Acta Num. XXII. aliud simile exemplum produnt in quodam diœcesano Episcopi Engolismensis, qui pari obreptione litteras absolutionis Roma retulerat: ibi: *Episcopus intelligens fraudem ait homini: Versa vice quod ego postulare debueram ab Apostolico, Apostolicus postulat a me: Non credere possum hoc mandatum ab eo extortum, & hoc tibi nihil utile est: & donec a me, vel hujus Sedis Archidiacono, me jubente, accipias pœnitentiam, permane in excommunicatione. Et ejecit eum foras de Ecclesia.* Post hæc Patres Concilii Lemovicensis sic statuunt ac declarant Num. XXIII. *Et dixerunt Episcopi: Hoc ab ipsis Apostolicis Romanis & cæteris Patribus tantum teneamus, ut parochiano suo Episcopus si pœnitentiam imponit,* NB. *eumque Papæ dirigit, ut judicet, utrum sit an non pœnitentia dignus pro tali reatu, potest eam confirmare authoritas Papæ, aut levigare, aut superadjicere. Judicium enim totius Ecclesiæ maxime in Apostolica Romana Sede constat. Item si Episcopus parochianum suum cum litteris vel testibus Apostolico ad pœnitentiam accipiendam direxerit, ut multoties pro gravissimis fieri solet reatibus, in quibus Episcopi ad dignam hæsitant*

pœnitentiam impenendam: his talis licenter a Papa remedium sumere potest: NB. *nam inconsulto Episcopo suo ab Apostolico pœnitentiam & absolutionem nemini accipere licet*.

5.) Fulco Comes Andegavensis ædificato ann. 1050. in diœcesi Turonensi monasterio, obtinuit a Romano Pontifice, ut ejus Ecclesia a Petro S. R. E. Cardinale, tanquam delegato Apostolico, consecraretur; *Quod audientes*, inquit Glaber Rodulphus Hist. Lib. II. cap. 4. in Collectione Francisci Duchesne Script. Hist. Franc. Tom IV. pag. 15. *Galliarum quique Præsules, præsumtionem sacrilegam cognoverunt ex cæca cupiditate processisse . . . . . Universi etiam pariter detestantes; quoniam nimirum indecens videbatur, ut is, qui Apostolicam regebat Sedem Apostolicum, primitus ac Canonicum transgrediebatur tenorem. Cum insuper multiplici sit antiquitus auctoritate roboratum, ut non quispiam Episcoporum in alterius diœcesi istud præsumat exercere, nisi Præsule, cujus fuerit, compellente, seu permittente . . . . . Licet namque Pontifex Romanæ Ecclesiæ ob dignitatem Apostolicæ Sedis, cæteris in orbe constitutis reverentior habeatur, non tamen ei licet transgredi in aliquem Canonici moderaminis tenorem. Sicut enim unusquisque orthodoxæ Ecclesiæ Pontifex ac sponsus propriæ Sedis uniformiter speciem gerit Salvatoris, ita generaliter nulli convenit quippiam in alterius procaciter patrare Episcopi diœcesi*. De Glabro Baronius hæc ex genio Romanæ Curiæ scribit ad an. 996. num. 25. „ Sicut in recensenda historia fidelis est, ita in eo valde hallucinatus erravit, dum nihil „ vult in aliena diœcesi posse præsumere Romanum Pontificem plus, quam cæteros Epis„ copos, quibus certis limitibus est definita diœcesis; & extra ipsam nihil penitus agere „ posse existimavit. " Verum non loquitur hic Glaber ex suo privato sensu, Sed historice refert illud quod quorumlibet *Episcoporum Galliæ* tunc *commune* prodebatur judicium, quæque fuit receptæ observantia disciplinæ; & est, vel ipso agnoscente Baronio, Glaber in recensenda historia fidelis. Cardinalis Bona in Notitia Auctorum in fronte libri de divina Psalmodia pag. 41. Glabrum vocat *Historiarum sui temporis accuratissimum Scriptorem*.

6.) Natio Gallica, antiquæ disciplinæ pro merito tenax, nunquam patitur, ut ordinario Episcoporum juri a Pontificibus horumve Legatis præjudicium inferatur, aut impedimentum ponatur per exercitium *immediatæ* jurisdictionis in illorum diœcesibus. Digne id expressit Advocatus generalis Talonus die 15. Maji an. 1647. in Actione sua concernente Decretum Inquisitionis Romanæ, ubi: La seconde chose, que nous avons remar„ quée, est le Mandement où Certification de M. le Nonce, imprimé au pied de cette „ bulle, dans lequel il se qualifie Nonce auprès de la personne du Roi dans tout le „ Royaume de France, termes insolites & extraordinaires, parce que le Nonce faisant „ en France fonction d'Ambassadeur, & n'en pouvant faire d'autre, il n'a point d'em„ ploi, que proche la personne du Roi, & n'en a aucun autre dans ce Royaume . . . „ . . . . La troisiéme est, en ce qu'il dit, que l'original de ce decret est demeuré „ dans les archives de sa Nonciature; laquelle maniere de parler ne convient pas à nos „ mœurs, par ce que le Nonce du Pape n'a point en France de greffe ni d'archives, „ ni que l'Ambassadeur des autres Princes, ni que l'Ambassadeur du Roi n'en a point „ lors qu'il est à Rome. En dernier lieu il ajoute, que cette bulle sera envoyée aux „ Evêques & Archevêques de sa Nonciature, comme si la qualité de Nonce avoit aucun „ territoire certain & limité: & d'autant que cette maniere de parler est une entre„ prise nouvelle, nous estimons, qu'il est necessaire d'y pourvoir. " Sunt hæc principia Ecclesiæ Gallicanæ; sed servata ex sincera antiquitate & Sacris Canonibus, adversus abusus, qui in regno Franciæ introduci volebant, & alibi, ubi in his & similibus remissius agitur, effective introducti sunt, & nunc remedio restitutorio indigent.

7.) Equidem THEOTMERUS Archiepiscopus Salisburgensis, & cum eo alii Bavariæ Episcopi, in Epistola edita in Metropoli Salisburgensi *tom. 1. pag.* 5.6. JOANNEM Papam IX. *non unius urbis, sed totius orbis* Episcopum vocant, se vero ipsos inscribant, *humilimos Paternitatis vestræ filios*. Ast notant doctissimi Auctores Historiæ Litterariæ Galliæ *tom.* 6. *pag.* 98. primas his esse vices, quibus talis loquendi formula, eousque inusitata, in Epistolis Episcoporum ad Papam occurrat. Similiter HERIVEUS Remensis Archiepiscopus in sententia anno 900. contra Fulconis prædecessoris sui occisores in præsentia aliorum Episcoporum lata apud Duchene *Script. Hist. Franc. tom. 2. pag.* 585. dicit, se homicidas illos excommunicare *auctoritate Episcopis per B. Petrum Principem Apostolorum divinitus collata*; observant iidem eruditissimi Auctores *cit. tom. 6. pag.* 136. nullam similem expressionem e penna cujusquam Episcopi profluentem a se ad ea usque tempora notatam fuisse. Hi scilicet erant primi fructus Isidorianarum Epistolarum.

8.) Concilium *ANSANUM* anni 1025. in diœcesi Lugdunensi, compositum Episcopis pro-

provinciarum Lugdunensis, Viennensis & Tarantasiensis: *Dum multa de Ecclesiasticis causis & de communi Populi utilitate ibidem tractarent, surgens supradictus Gauslenus Episcopus* Matisconensis *in medio proclamavit, se conqueri de Burchardo Viennensi Archiepiscopo, qui sine licentia & assensu suo, contra Canonum Statuta, ordinationes de Monachis fecerat in Episcopatu suo, scilicet in Cluniacensi Cœnobio. Ad quæ idem Archiepiscopus respondens: Dominum Odilonem Abbatem, qui præsens aderat, illarum ordinationum adduxit authorem in defensorem. Itaque Dominus Odilo cum suis Monachis surgens, ostendit Privilegium quod habebat a Romana Ecclesia, quod eis talem libertatem tribuebat, ut nulli, in cujus territorio degebant, nec alicui aliquatenus subjacerent Episcopo, sed quemcumque vellent, adirent, vel de qualibet regione adducerent Episcopum, qui faceret ordinationes vel consecrationes in eorum Monasterio. Relegentes ergo sancti Chalcedonensis & plurimorum autenticorum Conciliorum sententias, quibus præcipitur, qualiter per unamquamque regionem Abbates & Monachi proprio debeant Episcopo subjici, & ne Episcopus in parœcia alterius audeat ordinationes vel consecrationes absque licentia ipsius Episcopi facere, decreverunt chartam non esse ratam, quæ Canonicis non solum non concordaret, sed etiam contrairet sententiis. Adjudicaverunt quoque Dominum Abbatem non posse existere Archiepiscopo legitimum authorem Canonicæ defensionis. Unde prædictus Archiepiscopus ratione convictus, petens veniam a Gausleno Episcopo, loco satisfactionis firmavit & per quales ipse voluit fidejussores, ut unoquoque anno, quamdiu ambo viverent, tempore quadragesimæ sufficientiam olei de olivis ad conficiendum Chrisma ipsi persolveret sine negligentia.*

9.) Doctrinam, qua sustinetur, quod Episcopi jurisdictionem omnem a Papa mutuentur, Bossuetius *in Defensione Declarationis Cleri Gall. Lib.* 13. *cap.* 11. merito vocat *Commentum*, quod priscis sæculis inauditum, decimo tertio sæculo invehi cœpit in Theologiam, postquam scilicet Philosophicis ratiocinationibus, iisque pessimis, agere, quam Patres consulere plerumque maluerunt.

§. IV.

Omnium beneficiorum collatio originario ac genuino Jure ad Episcopos pertinet.

Serius, & variis modis atque titulis, plerumque in ignorantia veri Juris Ecclesiastici fundatis, beneficiorum provisiones ad Romanam Sedem devolutæ sunt.

Equidem inconvenienti inde natis per varia Concordata modus aliquis positus fuit, sed non satis firmus.

Quamdiu beneficia a sacra *Ordinatione* sejuncta non fuere, ipsaque Ordinum collatio vice Collationis beneficiorum esset, uti saltem usque ad XI. Sæculum fuisse noscitur, omnis beneficiorum Collatio ad Episcopos pertinuit. Erectis vero beneficiorum titulis, nec non horum Collatione sensim ab ipsa Ordinatione sejuncta, ratio, quæ Episcopum ante constituerat ordinarium Ordinationi Ministrum, cuique *ordinandorum* detulit electionem, etiam suadet, *Beneficiandorum* optionem Episcopo primario deferendam esse, & quasi Jure deberi. Itaque hoc jus Episcoporum in Sacris Canonibus fundatum, ipsique ministerio Episcopali connaturale & congenitum est. Observavit id inter cæteros Franciscus Duarenus *de Sacris Ministeriis lib.* 3. *cap.* 1. ubi quærens, quam in conferendis beneficiis potestatem habeat Romanus Pontifex, respondet, „ cum priscis temporibus nullum jus, nullamque potestatem Ordinandorum Sacerdotum aut Clericorum extra propriam diœcesin sibi vindicasse.

Ex quo ulterius concludit: „ Cum ergo Romanus Pontifex secundum *antiquos Canones* „ in alienis Ecclesiis neminem ordinare, id est, ad ministerium Ecclesiæ promovere possit, satis perspicuum est ex his, quæ secundi Libri cap. 3. diximus, Ecclesiastica beneficia totius orbis ab eo conferri non posse; quin vetustiores sanctioresque Urbis Romanæ Episcopi, Sede Ecclesiastica propria contenti, reliquis Episcopis Ecclesiarum sibi commissarum liberam administrationem reliquerint, quasi *Urbis* magis, quam *Orbis* Episcopi. " Genuino huic & nativo Episcoporum jugi grave vulnus inflictum fuit per Mandata, Exspectativas, & Reservationes Apostolicas, quæ sunt sequioris ævi partus. Adeo autem ille abusus invaluit, ut Clemens Papa IV. in *cap.* 2. *de Præbendis in* 6. non dubitaverit, asserere, *omnium* beneficiorum Ecclesiasticorum plenariam dispositionem a Romanum Pontificem pertinere.

1.) *MANDATORUM* Apostolicorum *de providendo*, & *Expectativarum* initia ad Sæculum XII, communiter referunt Canonistæ. Observat autem inter alios Gonzalez *de Reg. VIII.*

VIII. Cancellar. Gloss. 1. Proem. n. 25. nullam horum Mandatorum in Decreto Gratiani fieri mentionem.

2.) Nota Molinæus ad Regulam Cancellariæ de Infirmis resignantibus *num.* 172. „ quod *PRÆVENTIONES* primum usurpatæ sint de vacantibus in *Curia Romana*, non „ jure *reservationis*, sed *præventionis*; & hoc plausibiliter ab Ordinariis toleratum ad vi- „ tantam diuturnam vocationem Ecclesiis damnosam & eo quod vocatio in loco remoto „ non poterat nisi tarde ad notitiam Ordinariorum pervenire. Tunc initio Pontifices Ro- „ mani non solebant personis, sed Ecclesiis providere, nulla personarum acceptione ha- „ bita. Postquam autem (pergit hic Auctor) attentarunt etiam vacantia *in partibus* jure „ *Præventionis* conferre, tum cœperunt vacantia in Curia sibi jure *Reservationis* præsu- „ mere &c.

3.) Gradatim tamen processum: De Alexandro III. legitur in prima Appendice ad ejus Litteras *Epist.* 43. quod ab Abbate S. Remigii pro certo Clerico præbendam petierit, addito tamen: *rogantes attentius, monentes atque MANDANTES, quatenus eidem Clerico liberaliter providentis.* Eadem pene forma idem Papa *Epist.* 7. pro alio quoque Clerico eidem Abbati scripserat. Fuere autem hæc mandata ad beneficia tam *vacatura*, quam actu *vacantia*.

4.) Cum vero similibus *Mandatis* non semper obedirent ordinarii Collatores; (exstat hujus renitentiæ insigne exemplum apud Matthæum Paris ad annum 1253. de Roberto Linconiensi Episcopo) additæ sunt *Monitoria*, & tandem *Executoria*. Harum litterarum *monitoriarum*, *præceptoriarum*, & *executoriarum* frequens occurrit mentio in Decretalibus, præsertim Innocentii III. & Honorii III. signanter in *cap.* 30. 37. 38. *&* 40. *X. de Rescriptis*. Et hinc mos invaluit, hodieque observatus, ut in Litteris adjungatur executor, si Episcopus nollet conferre beneficium.

5.) Mandata de providendo dabant locum *RESERVATIONIBUS Specialibus*: hæ *generalibus*: utræque post medium Sæculum XIII. producebant *PRÆVENTIONES*. Scilicet facile persuadebatur Pontificibus, si sibi jus esset *mandandi* Collatoribus, ut primo vacaturum beneficium certis ad id nominatis Clericis conferant, non minus sibi competere facultatem propriæ suæ collationi primo vacaturum beneficium *reservandi*. Et quandoquidem non esset potius jus reservandi unius beneficii, quam alterius, cogitabant, eodem jure, quo sibi reservabant collationem unius, posse reservari collationem duorum, trium, quatuor &c.

Historiæ Papalium reservationum ingens lumen affundunt Gravamina Ecclesiæ Gallicanæ Innocentio IV. Pontifici a Ludovico IX. Rege transmissa, quæ ex Additamentis manuscriptis Matthæi Paris, in Bibliotheca Cottoniana servatis, Eduardus Braun deprompsit, suoque *ad Ortuinum Gratium Appendici* inseruit *pag.* 238. Sic autem ibi: *Dicimus*, ait regius Legatus, *quod injunctum est mihi a Domino Rege Franciæ, veniam peto: inprimis supplicans, ut non habeatur respectus ad personam loquentis, sed potius ad personam & auctoritatem illius, qui me misit & venire fecit invitum. Dominus Rex jam dudum moleste sustinuit gravamina, quæ inferuntur Ecclesiæ Gallicanæ, & per consequens sibi & Regno . . . . Sciatis igitur quod ipse super gravaminibus istis, quæ posita sunt hic . . . . . movetur multum & miratur. Mirantur etiam & moventur Barones & omnes regni Proceres & Magnates, non solum quod hæc fiunt, sed quod Dominus Rex sustinet, quod haec fiant: imo, quia ipse, ut verbis eorum utar, ita permittit destrui regnum, sicut sui dixerunt ei nuper in colloquio apud Roncilarem congregato: nec solum moventur super his Dominus Rex & Magnates, sed etiam generaliter omne regnum motum est & turbatum, usque adeo, quod devotio illa, quam solebant habere ad Ecclesiam Romanam, jam quasi penitus extincta, & non solum extincta, sed conversa in odium vehemens & rancorem vehementem.* Pergit inde Legatus ad onera & tributa, ecclesiis Regni imposita, eaque late admodum persequitur, additis singulorum Legatorum Papalium nominibus. Subjungit dein, quæ magis ad præsentem rem faciunt: *Item*, inquit, *gravantur Ecclesiæ in collatione beneficiorum & præbendarum multarum. Nam in qualibet Ecclesia, etiam in illis Ecclesiis, quæ sunt speciales Ecclesiæ Domini Regis, utpote in Ecclesia S. Martini Turonensis, & quibusdam aliis, contulistis multas præbendas, & etiam non vacantes: & non solum præbendas, sed etiam personatus vacaturos; quod omnibus videtur mirabile, cum nec sic factum fuerit usque modo, nec videatur juri vel rationi consentum, quod sic fiat . . . . . Certe non multum tempus elapsum est, ex quo Dominus Papa* Alexander (III. *persecutionis cogente incommodo, venit in Franciam, confugiens ad subsidium inclytæ recordationis Regis Philippi, a quo benigne susceptus est, & stetit ibi diu, & forte vivunt aliqui qui viderunt eum*

ipse

Ipse tamen in nullo gravavit Ecclesiam Gallicanam, ut nec unam solam prabendam aut aliud beneficium ipse Papa dederit ibi: Sed nec aliquis pradecessor suus multi etiam de successoribus, dederunt in sua auctoritate beneficium aliquod usque ad tempus Domini INNOCENTII III. *qui primus assumsit sibi jus istud: in tempore suo revera dedit multas prabendas, & similiter post ipsum Dominus* HONORIUS (III.) *& Dominus* GREGORIUS (IX.) *simili modo fecerunt, sed omnes pradecessores vestri, ut publice dicitur, non dederunt tot beneficia, quot vos solus dedistis isto modico tempore, quo rexistis Ecclesiam vestram. Et si successor vester in tantum excederet vos in hoc, sicut excessistis pradecessores vestros, certe ipse conferret omnia beneficia; & sic non restabit aliud consilium indigenis nostris, nisi fugere aut fugare.* Adduntur alia plura; denique subjungitur: *Sed forte dixeris aliquis mihi: Isti summi Pontifices, de quibus mentionem fecistis, potestatem habuerunt conferendi prabendas, & faciendi omnia, qua nunc fiunt, sed non fecerunt, quia noluerunt. Respondeo, Domine, possetis & vos, sicut & ipsi potuerunt; dum tamen non faciatis, sicut nec illi fecerunt.* Quæ hi Pontifices suis reservationibus & collationibus egerunt in *Gallia*, eadem & in *Germania Angliaque* præstitisse probantur.

6.) Hæc methodus, hæc principia Sæcula XIII. ab INNOCENTIO III. GREGORIO IX. & INNOCENTIO IV. adoptata, ad nihil tendebant aliud, quam ad stabiliendum absolutum jus summi Pontificis in collatione *omnium* beneficiorum. Nimirum Pontifices unius sæculi usu jam adsueti pro suo beneplacito disponendi de beneficiis, mediantibus mandatis de providendo, facile concludebant, supremæ suæ in Ecclesia dignitati adhærere jus disponendi de omnibus beneficiis. Primus, uti diximus, hanc Ecclesiæ summopere perniciosam consequentiam deduxit, aut saltem ut irrefragabilem proposuit CLEMENS IV. qui summam Sedem anno 1265. conscendit.

7.) Hoc principio semel stabilito, sub Bonifacio VIII., qui triginta post Clementem IV. annis sedit, pro jure decernebantur in *cap. 31. de Prabendis in 6.* Papam, ejusque Legatum in collatione beneficiorum posse prævenire Collatorem ordinarium; sique dubium sit, quis primus contulerit, tunc provisum Apostolicum præferendum esse, *propter conferentis ampliorem prarogativam.*

8.) Qualiter antiquus & justus ordo providendi dignitatibus & beneficiis auctis successive & multiplicatis reservationibus eversus fuerit, hisce tradit Gersonius *Tract. de Reformatione Ecclesia cap. 23.* „ Per universalem Ecclesiam in diversis generalibus Conciliis „ certæ potestates dispensandi certa beneficia sunt Papæ collatæ, ac faciendi alia. Re„ liqua vero beneficia dispositioni Ordinariorum sunt commissa. Ut quod Patriarchæ & „ Cardinales per Papam instituerentur, Primates vero per Patriarchas, Archiepiscopi „ per Primates, Episcopi per Archiepiscopos, Abbates vero & reliquæ dignitates per „ Ordinarios....... Crescente postea intollerabili pompa, avaritia & ambitione Roma„ norum, incœperunt modicum beneficia reservare. Et quia nullus eorum malitiis, *pro„ pter defectum Conciliorum*, restitit, successive omnia mundi beneficia reservarunt, rapi„ na manifesta Episcopos & Ordinarios suis potestatibus & authoritatibus & consuetudi„ nibus & juribus sine causa privando: Immemores illius, quod non debeat inde proce„ dere injuriarum occasio, unde jura nascuntur...... Ideo dico, quod secundum Deum „ & rectam conscientiam, ex quo Papa cum suis Cardinalibus transgrediuntur terminos „ rationis & justitiæ, quos statuerunt patres nostri, fingentes authoritates & potestates „ sibi collatas fuisse a Christo, quas nunquam legimus in Evangelio, excedentes etiam „ limites Conciliorum generalium, & usurpantes sibi tales potestates, quas per mille an„ nos nunquam Papæ ausi sunt facere vel attentare, qui vel saltem multi, fuerunt me„ liores, sanctiores & digniores Pontificibus hujus temporis: Quod inquam tales reser„ vationes sint rapinæ manifestæ, & consuetudines ad omne malum inductivæ. Nec ta„ lium est capax Papalis authoritas, nisi universalis Ecclesia ita disponat.

9.) Insignibus his inconvenientiis, falso principio nixis, equidem per Concordata, a diversis Nationibus cum Romana Curia inita, utcunque modus fuit positus; ast non infrequentes Nationum, præsertim Germanicæ, sunt querelæ, iisdem Pactis publicis per Romanos contraveniri; quin Pontifices se eis non teneri asserunt. Vidi certe Breve BENEDICTI XIV. ad Capitulum Cathedrale Leodiense de anno 1741., quo summus hic Pontifex aperte sustinuit, supremam suam in Ecclesia potestatem per ea non alligari. Adde infra §. *fin. cap.* 8. Pertinet utique ad Primatum *generalis inspectio & superintendentia*, ut beneficia rite, digne, & dignis conferantur, a quocunque demum fiat collatio; sed inde non sequitur, collationes ipsas Pontifici qua Primati transscribendas esse; repugnaret id

potius

potius utilitati Ecclesiæ, quam eam sustineret. Paroemia vel in ipsa Curia recepta est: *Papa providet personis, Ordinarii autem Ecclesiis.*

10.) Non defuere quidem tituli seu prætextus, quibus odium his reservationibus volebat abstergi: In Extravagante *Ad Regimen* BENEDICTUS XII. asserit, se ideo has reservationes facere, ut *Ecclesia* provideantur de idoneis & aptioribus personis. In *cap. 16. 10. de Prabendis*. INNOCENTIUS III. ut pauperibus Clericis, a suis Episcopis sine sufficienti beneficio ordinatis, de honesta sustentatione provideantur. Verum quis nescit, merita & qualitates promovendorum ad beneficia & dignitates vacantium Ecclesiarum Episcopis facilius quam Romano Pontifici, innotescere? agnoscunt id Pontifices ipsi per suas provisiones, quæ fiunt in forma *Dignum*. Et quid ex altera parte æquius & rationabilius, quam ut beneficia & bona Ecclesiastica cujusque particularis Ecclesiæ, tum ex intentione fundatorum, tum ex mente Canonum, primario relicta & instituta; censeantur, ut ministris ac pauperibus singularum respective Ecclesiarum consultatur? Quid justius, quam ut Episcopis & ordinariis Collatoribus, per fundatores aut sacros Canones designatis, horum distributio seu dispensatio servetur integra; utpote quibus propriorum Clericorum aut paupertas aut merita proprius innotescunt? Unde minime mirandum, non cessasse Episcoporum aliorumque Prælatorum, quin & Principum, querelas adversus has reservationes; imo toties, quoties se ad id obtulit occasio, earum abolitionem ac reformationem postulatam esse; easque etiamnum ab omnibus tanquam odiosas & malas reputari.

11.) „ Non omnis propterea reservatio Papæ deneganda. Servetur modus, tollatur „ abusus, aurea in omnibus servetur mediocritas. Non autem ex eo reservatio est ap- „ probanda, *quod Papa dominus sit omnium beneficiorum*, quod principium Romanorum „ falsum est; sed ut servetur vinculum; & debita nationum obedientia; parum „ enim exteræ nationes Pontificem curarent, nisi gratias quasdam ab ipso possent ex- „ spectare. " Ita Barthelius in *Annot. ad Jus Can. Lib. III. Tit. 5. §. 1. Quæst. 1. pag.* 207.

§. V.

Indagatur in originem Annatarum.
Earundem illegalitas; tam quoad substantiam, quam in modo, ostenditur.

Postquam Romani sibi his mediis attribuissent *Collationem* plerorumque per Christianum orbem beneficiorum; & aliis quoque viis, quas supra *cap. 4. §. 3.* aperuimus, jus confirmandi omnes provisiones de dignitatibus & beneficiis, quæ *Consistorialia* nunc dicuntur, obtinuissent; cœperunt etiam cogitare de *Fructibus* beneficiorum acquirendis, tandemque rem eo perduxerunt, ut unius anni reditus illis solverentur, aut pro eis certa pecuniæ summa; neque ante hujus realem præstationem a Præfectis Cancellariæ extraherentur bullæ collationis, provisionis, confirmationis &c. Diu disputatum fuit, & adhuc quæritur, an & qualiter hæ Annatæ *a vitio simonia* excusari valeant? Quidquid sit: illud certum est, eas novum onus esse, infirmo nixum fundamento; tali scilicet, quod aliam supponit naturam Romani Pontificatus, quam huic ex Jure Divino, & vigore sacrorum, id est, genuinorum Canonum revera inesse, hoc Opere demonstravimus. Confer inter Hermanni von der Hardt *Acta Concilii Constant. Tom. I. Part. 4. pag.* 150. *& seqq.*

1.) Annatarum originem alii tribuunt JOANNI XXII. in *Extravagante* 11. *de Prabendis*. Alii BONIFACIO IX. qui, teste Theodorico Niem, relato a Raynaldo *ad annum* 1392. *num.* 5. primus fructus unius anni omnium Ecclesiarum Cathedralium & Abbatiarum vacantium suæ Cameræ reservavit. Elegantem de Annatis Dissertationem composuit, & Tomo XV. Historiæ Ecclesiæ Gallicanæ præfixit Guillelmus Franciscus Berthier Jesuita, in qua Annatarum natales deducit a CLEMENTE V., qui testibus Matheo VVestmonasteriensi & VValsinghamo, a sollicitationibus Episcoporum Angliæ, annatam beneficiorum suæ diœcesis pro se a Romana Sede frequenter petentium, occationem nactus, tandem anno 1305. cogitavit & dixit: *Potest sibi superior appropinquare commodum, quod postulat inferior*; sicque sibimet ipsi easdem annatas addixit) retinuitque, cujus deinde exemplum alii Pontifices secuti sunt. Plura & egregia da Annatarum origine congessit Pfeffinger ad Vitriarii Corpus Juris Pub. *Tom. I. pag.* 1405. *seqq.* Perinde est, a quo Pontifice

Se-

Seculo XIV. eæ primum inventæ fuerint, illud certum, quod forma, quæ in illarum exactione & solutione hodie servatur, primum a Bonifacio IX. inducta sit. Vid. Fagnanum ad *cap. Fraterea X. Ne Prælati vices suas. num.* 10.

2.) Nemo in ea, qua hodie hæ res, & limites Pontificiæ authoritatis, luce sunt, ad originem Annatarum respiciens, credet, Romanos Præsules, sine excessu propriæ Ecclesiasticæ potestatis, & læsione temporalium jurium Imperii, sibi beneficialium redituum annatas sic primitus adscribere potuisse. Quod plausibilius favore earundem hactenus productum est, & proferri valeat: Scilicet, Papæ subveniendum esse ab inferioribus Ecclesiis: ad id respondit in Concilio Constantiensi Natio Gallica, *Art.* 17. „ Quod quilibet Episcopatus certos suos habet reditus pro dotatione & sustentatione sua, sive Episcopi, sicut habet Episcopus Romanus, quæ suffecere & sufficere possunt, cum industria, & alia, quæ ordinarie superveniunt: nam Apostolus ex industria quærebat sibi victum, ne quibus ministrabat, esset nimium onerosus. Et sane, si non sufficiant reditus Episcopi Romani de præsenti, primum habet requirere subsidium a Clero suæ Civitatis & Diœcesis, deinde suæ Provinciæ, & per modum subsidii charitativi temporalis, & non perpetui census: & postmodum ab aliis Ecclesiis immediate subditis potest subsidium benigne implorare (causa necessaria supposita, expressaque, & vera) honeste non possunt denegare *ad tempus*.

3.) Ad objectionem petitam a praxi inferiorum Prælatorum & Canonicorum, exigentium temporalia ab admittendis ad possessionem beneficiorum, vel ad Statum Regularem, respondet Gersonius in Tractatu de Simonia, qui habetur Operum ejus *Tom. II. edit. ult. pag.* 648. „ Quod valde multa, proh dolor! sint & facta sunt, habentia malam speciem turpis quæstus; sicut & alia vitia regnare videmus passim apud homines; virtutes autem raro: propterea dicit lex antiqua: *Non sequeris multitudinem ad faciendum malum* Exod. 13. 2. hæc enim est argumentatio pessima: multitudo facit hoc, igitur est licitum; quoniam oppositum consequentis frequenter, & quasi semper, stat cum antecedente.

4.) Sed nec illa objectio a Gallis in Synodo Constantiensi intacta remansit, quæ ex consensu eorum, quibus in Romana Curia providetur, desumi posset. Etenim, ajunt, semper intervenit coactio; ex quo litteræ provisionis Romæ non expediantur, aut relaxentur, nisi prius soluta taxa, in libris Cameræ Apostolicæ descripta. Proinde quamdiu Romanis agnoscitur vel permittitur jus provisionum & expeditionum, cessat in provisis libertas solvendi, tollitur consensus, & impeditur omnis præscriptio.

5.) Concilium Basileense Annatarum exactionem prohibuit, ea tamen lege, ut *congruum* aliunde *subsidium* Romano Pontifici subministraretur. Si omnia, præsertim quoad provisiones beneficiorum & ecclesiasticarum dignitatum, redirent ad normam & statum sacrorum Canonum, sublatis iis, quæ sequius, in disciplinaribus merito exosum ævum, obstetricante ignorantia & superstitione, adjecit, & in deterius mutavit, non indigeret Curia tot Officialibus, proinde facilius his, de quibus agimus, *subsidiis* carere posset ac deberet. Georgius Vicelius (qui judice Christophoro BroWero S. J. inter propugnatores Ecclesiæ Catholicæ non est postremus) in Elencho abusuum, jussu Ferdinandi I. & Maximiliani II. Impp. conscripto, *Via*, ejus *regia* subjuncto, *pag.* 359. *seqq. edit. an.* 1659. *Dispiciatur*, ait, *num expediat Christianismo tantam alere Curiam, cujus pars maxima ad nihil vacat aliud, nisi ut emulgeat Episcopatus, exsugat Abbatias, deglubat Praelaturas, expilet citatos, excoriet damnatos .... Breviter aurum & argentum, quod Petro non erat, emungat ab omni natione, & hoc ad delicias sæculi abutatur. Haecne Apostolica? Haecne boni exempli? &c.*

6.) Cum in Concordatis regni Galliæ Annatæ non habeant fundamentum, hinc Legatis ab Henrico II. Rege anno 1547. ad Concilium Tridentinum missis mandatum fuit, quatenus Patribus, insinuarent, Papæ nullum ad illas in regno Francorum jus esse. Idem anno 1759. Parlamentum Parisiense in suis ad Henricum III. remonstrationibus observavit. Jesuita Berthier *l. cit. pag.* 32. *& seq.* refert, Annatas ex universo Galliæ regno annuatim non importare ultra ducenta millia librarum; addens, propter hanc summam non adeo excessivam, aliasque considerationes, tum Religionis, tum Status, hactenus motos fuisse Reges ad non impediendam præstationem Annatarum, citra suam authoritatem impositarum. Adde Nationis Galliæ in Concilio Constantiensi publicam Declarationem de Annatis non solvendis, apud Hermannum von der Hardt *Tom. I. Part.* 13. *pag.* 761. *seqq.*

7.) Alia regna non tam molliter tractantur. Victorius Siri in Opere, quod inscripsit *Il mercurio, overo Istoria de correnti tempi. Tom. I. Lib. III. pag.* 619. subministrat Demonstrationem Michaelis Episcopi Lamecensis, Joannis IV. Lusitaniæ Regis ad Urbanum VIII. Papam Legati, qua is summo Pontifici exponit, ex solo Lusitaniæ regno variorum diplomatum a Romana Curia obtinendorum nomine, aliisque de causis, *quingenta scutatorum millia* quotannis Romam deportari solere.

8.) Sed nec Germanis magis parcitur; forte quod Curialistæ sciant, a diviso horum Imperio non tantum sibi, quantum a Gallis, metuendum esse. Martinus Meyr Cancellarius Moguntinus in Epistola ad Æneam Sylvium, tunc Cardinalem Senensem, pridie Kal. Septembris anno 1457. exarata, a pluribus edita: *Excogitantur*, inquit, *mille modi, quibus Romana Sedes aurum a nobis, tanquam a barbaris, subtili extrahat ingenio: ob quas res natio nostra quondam inclyta, quæ sua virtute suoque sanguine Romanum Imperium coemit, fuitque mundi domina ac regina, ad inopiam nunc redacta, ancilla & tributaria facta est: & in squallore jacens, suam fortunam, suam pauperiem multos jam annos mœret.* Legitur apud Meiern in Actis Executionis Pacis Norimb. Tom. II. pag. 462., qualiter in hoc Conventu Imperii publico retulerit Legatus Moguntinus: „ Pontificem a Trevirensi Coadju„ tore petere triginta ducatorum millia pro Pallio; Archiepiscopum Moguntinum pari „ modo vexari; bellam hanc esse devotionem: utrumque Electoratum ad incitas esse re„ dactum, & tantam pecuniæ vim Romam mitti debere, ut ibidem habeant, quod dis„ sipent. In Italia etiam esse Archiepiscopatus, qui pro Pallio non solvunt ultra centum „ coronatos. Dominus Volmar (Legatus Cæsareus) subridebat dicens: scribendum Pa„ pæ, se, nisi Pallii taxam remittat, Lutheri sectam amplexuros. Ille (Legatus Mo„ guntinus) jocum hunc male verti posse, cœteroquin efficacissimum id futurum medium „ ad insinuandam Romanis moderationem.

9.) Cum in exactione Annatarum toties excederent Romani, multum ea de re conquesti sunt Ordines Imperii, atque de iis abrogandis graviter quandoque apud Cæsarem egerunt. Vide *Querelas a Clero Nationis German. contra gravamina & infractiones Concordatorum in diæta Confluentina An.* 1479. *§. 7. seqq.* apud Leibnitz in *Cod. Jur. Gent. dipl. Part. I. pag.* 439. *seq.* & *Remedium contra Gravamina nationis Germanicæ*, quod Maximiliano II. Imp. an. 1510. exhibuere Germaniæ Proceres apud Freherum *Script. Rer. Germ. Tom. II. pag.* 678. ubi pluribus urgent, grave prorsus esse Germaniæ istud tributum, quippe auctum successu temporis duplicatumque, ac contra jus exactum: melius in usus publicos erogari, quam aliorsum deferri magnam illam pecuniæ vim, qua bellis contra Turcas gerendis, conservandæ paci, aliisque publicis privatisque necessitatibus sustinendis, Germania ipsa indigeat. Quare & rogant Cæsarem, ut de abolendis his aliisque gravaminibus serio consilia agat, authoritatemque suam ea de causa apud Pontificem interponat. Memoria etiam digna sunt, quæ in eandem fere sententiam differunt Ordines Imperii in Responsione Cheregato Nuntio Hadriani VI. Pont. data in comitiis an. 1523. apud Holdastum *Const. Imp. Tom. I. pag.* 452. ubi inter alia: *Cum autem Ordines sacri Romanii Imperii nihil dubitent, beatitudinem Pontificis pro comperto habere, Principes Germaniæ in solutionem Annatarum, ad aliquot annos Sedi Apostolicæ solvendarum, a lege ac conditione consensisse, ut in oppugnationem perfidissimi Turcæ & defensionem fidei Catholicæ converterentur: ex quo autem numerus annorum, intra quos Annatæ ita solvi debeant, nunc longo intervallo transactus sit, neque Annatæ illæ a Beatitudinis suæ prædecessoribus Pontificibus Romanis, in hunc usum, in quem decreta sunt, conversæ .... Causatur inde populus Germanicus, quare Annatæ ad hoc opus non applicatur: aversaturque alia in se ob hanc causam gravamina suscipere .... Quare illustrissimus Princeps Locumtenens aliique Principes & Ordines Romani Imperii vehementer erant, ut beatitudo Pontificis velit hæc & alia paterno affectu considerare, & illa Annatæ, quæ post obitum Episcoporum aliorumque Prælatorum seu Ecclesiasticorum ad Curiam Romanam solvenda fuerint, in futurum non exigere: sed illa fisco sacri Romani Imperii applicanda relinquere, ut eo commodius justitia, pax & tranquillitas nationi Germanicæ conservari, & Respublica eo melius per hæc ordinari, possintque per Germanicam nationem aliis Christianis potentatibus contra Turcam, communem hostem, auxilia & præsidia præstari: quod alias & absque eo minime sperandum erit.* Add. literæ Caroli V. Imp. ad Adrianum VI. Pont. apud Goldastum *l. cit. pag.* 447. Vide etiam Pfeffingerum *cit. Tom. I. pag.* 1408. *seqq.*

10.) Natalis Alexander, quamvis de cætero Annatas, *titulo subsidii charitativi*, in quod Principes & Nationes, partim tacite, partim expresse, consentiunt, a vitiis simoniæ & injustitiæ liberet, nihilominus *Hist. Eccles. Tom.* 8. *pag.* 581. *Schol.* 2. addit & docet, eas revo-

revocandas non esse, *QUAMDIU CONCORDATA FIDELITER SERVANTUR*; qua reservatione *in Thesi* nihil æquum magis est ac naturale. Qualiter autem imprimis hæc conditio, saltem in Germania, impleatur, videmus *cap.* 8. §. 9. Deinde Concordata Germaniæ inclytam hanc Nationem Annatis non gravant *pure & simpliciter*, sed adjecta conditione: *Nisi in futuro Concilio de consensu dictæ Nationis aliter fuerit ordinatum*. Quæ conditio etiam ad *Alternativam mensium* pertinet. Porro hoc Concilium adhuc exspectatur; & quod judicium de illorum causa ferendum, qui ejus convocationem studio declinant, ne hæc aliaque ad normam genuinorum Canonum exigantur?

11.) Hoc ipso, quo hæc scribo, tempore, Episcopi Metensis in Lotharingia, Ludovicus Josephus de Montmorenci; & Aturensis in VVasconia, Comes de Rachecourt; quamvis uterque jam a biennio ad suum Episcopatum a Christianissimo Rege nominatus, nondum in suis diœcesibus resident; idque non alia causa, quam ut interim, & antequam suarum Ecclesiarum onera & sumptus sustinere incipiant, expensas bullarum Romanarum ex suorum Episcopatuum fructibus recuperent. Non dubito, quin plures aliis tantundem fecerint, eo fine, ne primo ingressu debitis obruti, deinceps perpetuo egeant.

12.) Meretur observari, & potest data occasione usum habere quod die 14. Octobris anno 1435. decrevere Patres Concilii Basileensis, cum EUGENIUS Papa Hugoni Rothomagensi Archiepiscopo propter annatas (quæ ab eodem Concilio ante quadrimestre damnatæ & abrogatæ fuerant) Cameræ Apostolicæ nondum integre solutas, Pallium negaret. Commisit scilicet Sacrosancta Synodus Amedæo Archiepiscopo Lugdunensi, qua Galliarum Primati, tum Basileæ commoranti, ut pro eo casu vices Papæ supplendo, pallium Hugoni largiretur. Verba diplomatis, quod edidere Martene & Durand *Collect. ampliss. Tom.* 8. *pag.* 868. notabilia sunt, nimirum hæc: *Tibi, qui palliatus existis, & Galliarum Primas, cum Patriarchis eamdem formam tenens, nomine differens, ut sicut illis palliatis ex Lateranensis Concilii permissione suos licet Metropolitanos palliare, hac vice ad te ex causis prædictis extendentes, committimus & mandamus, quatenus constito tibi summarie de præmissis .... ad solutionem residui Cameræ Apostolicæ faciendum, quod autoritate Universalis Ecclesiæ penitus remittimus, decernente eum penitus non teneri seu fore obligatum; nec non pallium, insigne videlicet plenitudinis pontificalis officii, de corpore B. Petri sumptum, ad honorem Omnipotentis Dei & B. Mariæ Virginis ac B. Petri & Pauli Apostolorum, universalis nec non Rothomagensis sibi commissæ Ecclesiarum, ei tardas, ut eo utatur infra Ecclesiam suam &c.*

§. VI.

Jure divino, & antiquo ecclesiastico, nulli casus summo Pontifici reservantur.
Sed nec Jure veteri ulla dispensationes Sedi Apostolicæ servatæ noscuntur.
Quibus modis & viis cœperint reservationes quorundam graviorum criminum?
Quis sensus, & quæ vis declarationis ea de re per Concilium Tridentinum editæ?

Quamdiu in Ecclesia cognitum fixumque fuit, nullum Romano Pontifici esse jus & immediatam jurisdictionem in aliorum Episcoporum diœcesanos, nihil sciebatur de casibus Sanctæ Sedi reservatis. Notat Thomasinus de *Disciplina Eccles. Part. IV. Lib. I. cap.* 71. *n.* 1. pluribus sæculis penes Episcopos fuisse plenam ac omnimodam authoritatem absolvendi in foro pœnitentiali cujuscunque & quantumvis enormis sceleris reos: neque enim iis sæculi ulla erat reservatio Papalis in foro pœnitentiali nota. Post, tum ex Episcoporum consensu, tum ex invecta doctrina, quasi Papæ tantum juris & immediatæ jurisdictionis in alienos diœcesanos competat, quantum proprio Episcopo, invaluerunt *Reservationes Papales*, non ultra substituræ, quam quoad perstabit vigor hujus doctrinæ aut Episcoporum consensus. Idem de *Dispensationibus* pro foro exteriore observandum est. Juvat id exprimere verbis clarissimi Barthelli *in Addit. ad Jus Can. Lib. I. Tit.* 33. *pag.* 137. „Ubi „vel jus scriptum vel consuetudinarium non adimit Episcopo potestatem, illam in regula habet. Paucos habemus Canones, in quibus potestas ullis adempta, ut in dispensanda ætate; in impedimentis matrimonii nullos habemus, sed ex mera consuetudine sunt reservata. Cum enim ob teneram conscientiam Episcopi in Sæculo XII. desuper sæpius referrent ad Pontificem, non, quod de sua potestate dubitarent, sed quod ejus inquirerent consilium, quia magis adhuc insistebant observantiæ Canonum, consuetudine sibi hæc impedimenta Pontifex reservavit. Quia tamen in remotis partibus nimis „dein

„ dein ſumptuoſum & difficile erat recurrere Romam, cœperunt Epiſcopi iterum uti „ ſua poteſtate, ſi nempe recurſus vel nimis difficilis vel nimis ſumptuoſus fieret, vel „ eſſet periculum in mora. Et hoc caſu Doctores dicunt, *ex caſu Papali fieri Epiſcopalem*. „ De quo obſervandum, in praxi non oportere quemquam eſſe ſcrupuloſum, ex Papali „ facere caſum Epiſcopalem, ſi cauſa Canonica ſubſit, cum redeat primigenea facultas „ Epiſcoporum, quam conſuetudine tantum ſibi Pontifex reſervavit. Ne ergo Epiſcopi „ paſſim redeant ad ſuam poteſtatem, acceptiſſimam in Germania accipiunt poteſtatem, „ quam ſingulis quinquenniis debent repetere, vi cujus diſpenſare poſſunt in caſibus aliás „ jure poſitivo vel conſuetudine reſervatis, Conf. *cap.* 6. §. 1. *n.* 7.

1.) Quæ ſupra §. 2. *n.* 4. & 5. ex actis Synodi Lemovicenſis anni 1034., aliiſque ejuſdem ævi monumentis relata ſunt, ſatis probant, nullum eo tempore adhuc fuiſſe agnitum jus Pontificium fori pœnitentialis in alienos diœceſanos. At non multo poſt cœperunt Epiſcopi nonnullos gravium criminum reos ad Sedem Apoſtolicam mittere, idque ut vel a Pontifice reconciliarentur, vel ut a Pontifice pœnitentia imponeretur, quam demum peracta ab Epiſcopo abſolvebantur.

2.) Refert Rogerius Howdenus in Annal. pag. 488. edit. Francof. an. 1601. qualiter *anno gratia* 1143., *qui erat annus octavus regni Regis* Stephani, *Rex interfuit Concilio Londonia in media Quadrageſima; quo, quia nullus honor vel Clericis vel Eccleſia Dei a captoribus deferebatur, & aque capiebantur & redimebantur Clerici ut Laici; tenuit idem VVintonienſis Epiſcopus, Urbis Romana Legatus, Concilium apud Londoniam, Clericis pro tempore neceſſarium in quo ſancitum eſt, ne qui alicui Clerico violenter manus injecerit, ab alio poſſit abſolvi, quam ab ipſo Papa, & in praſentia ipſius: Unde Clericis aliquantulum ſerenitatis vix tandem illuxit.* Vid. Davidis VVilkins Concilia magnæ Britanniæ Tom. I. pag. 421. Hoc Concilium Matthæus Paris ad præcedentem Annum 1142. recenſuit.

3.) Ivo Carnotenſis quendam Nobilem, cui ob mutilationem Religioſi Presbyteri quatuordecim annorum pœnitentiam impoſuerat, ad Pontificem Romanum pro indulgentia obtinenda remittens, hanc cauſam exprimit Epiſt. 160. *reſervantes itaque hanc indulgentiam Apoſtolica moderationi, ad Apoſtolorum eum limina direximus, quatenus & fatigatione itineris hujus peccatum ſuum diluat, & apud pietatis veſtra viſcera miſericordiam, quam Deus vobis inſpiraverit, inveniat.*

4.) De S. Laurentio Archiepiſcopo Dublinenſi memorat Scriptor Vitæ ejus apud Baronium Annal. Tom. XII. an. 1179. n. 14. quod *taliter Miniſtrorum Eccleſia execrabatur immunditiam, caſtitatis & honeſtatis zelator, tamque eos ad continentiam provocabat, ut omnes tam Subdiaconos, quam Diaconos vel Presbyteros, ſi incontinentia convicti eſſent, licet tanquam Archiepiſcopus poſſet, tamen nollet abſolvere, ſed ad Romanam Eccleſiam a ſummo Pontifice abſolvendos deſtinaret; ita, ut quodam tempore (quod dictu mirum eſt) centum & quadraginta Presbyteros, incontinentia convictos, Romam miſerit abſolvendos.*

5.) Quod difficultas obtinendæ abſolutionis apta fuerit ad retrahendum a committendo crimine Sedi Apoſtolicæ reſervato, facile apparebit, ſi attendatur, qualiter juxta diſciplinam illius temporis, nemo a Pontifice abſolutionem impetraret, niſi ſe *perſonaliter* Sanctiſſimo ſiſteret, & ab eo Pœnitentiam acciperet; adeo, ut vel ipſa itineris fatigatio pars pœnitentiæ judicaretur, ab hac itineris moleſtia tantum excuſabantur mulieres, valetudinarii, & ſimiles: Vid. *cap.* 6. & 13. *X. De ſent. excom.*

6.) Equidem Concilium Tridentinum Seſſ. XIV. cap. 7. declarat, *Pontifices maximos, pro ſuprema poteſtate, ſibi in Eccleſia univerſa tradita, cauſas aliquas criminum graviores ſuo potuiſſe peculiari judicio reſervare.* Verum *a*) textus inquit *Potuerunt*, non exprimendo, qualiter potuerint; veroſimilius autem ſic potuerunt, ſic voluerunt, ſicuti effective fecerunt, ſcilicet, ut mox innuimus, *conſentientibus Epiſcopi*; ex quo in Pontificis poteſtate non fit, ſine illorum participatione & conſenſus limitare poteſtatem, quam ipſi a Chriſto Domino acceperunt. *b*) Prætermiſſio congruæ explicationis circa hanc rem in ipſo Concilio dedit anſam quibusdam, nominatim Lovanienſibus & Colonienſibus Theologis objiciendi, qualiter ex antiquitate probari non poſſit, Pontifici competere jus ſibi abſolutionem quorundam peccatorum propria auctoritate reſervandi. Vid. Fra-Paolo *Hiſt. Conc. Trid. edit. d'Amelot. Lib. IV. pag.* 331. Adde Vargas *Letteres pag.* 233. & 230. *edit. Amſterd. an.* 1699. *c*) Tempore Concilii Tridentini necdum erat detecta falſitas Decretalium Iſidori, ſicque adhuc vigebat opinio & doctrina iiſdem conſona, tunc vulgariter recepta, quaſi Papa eſſet *Ordinarius Ordinariorum*, habens concurrentem, imo majorem per omnes diœceſes poteſtatem, quam proprii eorum Epiſcopi. Nunc in hoc *diſciplinari* puncto, & *materia*

ria regiminis Ecclesiastici, forte aliter & explicatius loquerentur Patres, neque modo penitus negligerent prudens illud & eruditum monitum Lovaniensium & Coloniensium Theologorum. Vid. supra *cap.* 5. §. 4. 6.

7.) Dicunt Bellarminus *de Rom. Pont. Lib.* 4. *cap.* 2. Lacroix *Theol. moral. Lib.* 6. *Part.* 2. *n.* 1551. & alii Romanarum partium: probabilius Episcopos nunc habere jurisdictionem suam mediante Papa; alioquin, ajunt, Papa non posset sibi reservare casus invitis Episcopis. Insubsistentiam primæ harum propositionum (quam si non dictavit, certe firmavit, ignoratio jurium a nobis *cap.* 4. §. 3. traditorum) demonstramus toto hoc capite VII., ex quo facile fluit responsio ad subsumptum alterius propositionis.

§. VII.

Explosa Cardinalis de Luca sententia de Romani Pontificis universali Ordinariatu. Corruit privilegii Mendicantium excipiendi Confessiones in aliorum diœcesibus. Referuntur Episcoporum adversus hoc privilegium oppositiones.

Cardinalis de Luca in *Relatione Curiæ Romanæ* referens opiniones in eadem Curia, receptas, *Discursu* 2. *num.* 37. hoc ponit summarium: *Papa est Ordinarius Ordinariorum, eosque prævenire valet*. In contextu autem sic prosequitur: „ Quamvis nonnulli Episcopi aliique Prælati & Magistratus ultra montes, quorum aliquibus (ubi etiam *schismatis* macula objici non valeat, aliqua tamen *proximitas* forte congruere videtur) *antiquas retineant opiniones* super æqualitate eorum potestatis in propria diœcesi cum Papa, qui non possit citra casus appellationis & recursus in eorum potestatis ac jurisdictionis exercitio se ingerere, eosque impedire, quasi quod quilibet dicatur Pontifex in propria diœcesi. Attamen eodem themate retento conclusive scilicet insinuandi opiniones in Curia tam firmas ac receptas: hæc opinio pariter damnata est, atque receptum, quod Papa tanquam Ordinarius Ordinariorum, a quo omnis Episcoporum jurisdictio ordinaria immediate descendit, concurrere potest cum quolibet Ordinario. “ Itaque Eminentissimus de Luca Episcopos, Prælatos & Magistratus *ultra Montes*, qui Papam nolunt agnoscere Ordinarium Ordinariorum, *schismati proximos* argui posse putat, sub quibus speciatim Galli comprehenduntur; & tamen fatetur, eos *antiquas retinere opiniones*. Claudius Fleury, vir in Historia & Disciplina Ecclesiastica versatissimus, *Hist. Eccles. Lib.* 84. *n.* 42. referens in compendio Apologiam, quam S. Thomas pro defensione Fratrum Mendicantium opposuit libello Guillelmi a S. Amore, quaque hanc plenitudinem & universalitatem Pontificiæ potestatis expressit, dicens, *quod Papa habeat immediatam jurisdictionem in omnes Christianos*, monet has opiniones fuisse novas: *Ces maximes touchant l'autorité du Pape étoient nouvelles*. Certe sub initium Sæculi IX. communis fuit opinio, Romanum Pontificem non posse Episcopalia jura in omnibus diœcesibus exercere; veluti quod posset alienos parochianos sine licentia proprii Episcopi absolvere. Colligitur id, præter ea, quæ *præsenti cap.* §§. 2. 3. *&* 6. fusius insinuavimus, ex Capitulari Ahytonis Episcopi Basileensis ad suos Presbyteros directo anno 821. postquam enim eos monuit, qualiter se ipsos & plebem sibi commissam caste & juste regere atque in religione divina confirmare debeant, subjungit *cap.* 18. „ Et hoc omnibus fidelibus denuntiandum, ut qui devotionis causa ad limina beatorum Apostolorum pergere cupiunt, domi confiteantur peccata sua, & sic proficiscantur, quia *a proprio* Episcopo suo aut Sacerdote ligandi aut exsolvendi sunt, non *ab extraneo*. Ad quæ verba reflectens prælaudatus “ D. Fleury *Lib.* 41. *num.* 15. recte ait. *Ici sous le nom d'Evêque étranger le Pape est manifestement compris comme les autres*. Evincitur autem & hoc ex Ahytonis Capitulari, eo tempore fideles proprio Episcopo aut Sacerdoti sua peccata confiteri debuisse, nec potuisse alieno sine illius licentia; quæ disciplina usque ad Sæculum XIII. perduravit. Porro agnoscit ipse Card. de Luca *l. cit. Disc. IV. n.* 10. quod ruente fundamento *universalis illius Episcopatus*, quem Ultramontani Rom. Pontifici asserunt, „ non posset Papa interdicere Episcopis ac Prælatis provisiones beneficiorum, aliaque multa sibi reservare, quæ inspecta jurisdictione nativa, & antiquorum Canonum dispositione, sunt juris Episcopalis.

1.) Habet summus Pontifex, *qua Episcopus* Romanus particularem diœcesim, in qua emporalia jura exercet per modum cujuslibet Episcopi; habet sua jura *Patriarchalia*, qua non dant ei facultatem Episcopalia exercendi in aliorum diœcesibus, licet intra fines

nes sui Patriarchatus constitutis; habet denique *Papalia*, quæ ei vigore Universalis primatus competunt: Sed nec horum usu, post divisionem diœcesium, privativo juri cujusque Episcopi, in suo districto assignato, per concurrens exercitium præjudicari posse, toto hoc Opere probavimus, firmantes, Romano Præsuli in posteriore hac qualitate *præsidium & directorium* competere Universi, id est, *sollicitudinem omnium Ecclesiarum*, sed non *immediatam curam & directionem singularum ovium*.

2.) Hoc principio per falsas Decretales convulso, cœperunt Antistites Romani dare Fratribus *Mendicantibus* privilegium seu facultatem fidelium confessiones in alienis diœcesibus excipiendi. Primus, qui simile privilegium concessit, videtur fuisse GREGORIUS IX. cujus bulla, data Anagniæ IV. Kalend. Octobris. an. 1227. exstat apud Parisium ad an. 1246., qua omnibus Prælatis per Angliam constitutis mandatur, „ Ut Fratres Prædicatores benigne recipiant, & populos sibi commissos sedulo admoneant, ut ex ore „ ipsorum verbi Dei semen devote suscipiant, *confiteantur: Cum ipsis* (inquit) *auctoritate nostra liceat confessiones audire, ac pœnitentias jungere.* “ Vocat id Matthæus Parisiensis l. cit. *INAUDITUM privilegium, hoc etiam ipsis temporibus novum*.

3.) Non poterat non rei novitas causare dissidia inter Prælatos ac Parochos ex una parte, & Mendicantes ex altera. De iis, quæ ea de causa in Anglia orta sunt, refert idem Historicus. Sed nec minores in aliis Christiani orbis partibus in fine ejusdem Sæculi XIII. desuper fuisse contentiones, intelligimus ex Constitutione BONIFACII VIII. quæ incipit *Super cathedram*, relata inter Extravagantes Communes *Tit. de Sepulturis*. Sperabat Bonifacius sua Constitutione gravem hanc periculisque plenam discordiam penitus evellendam; sed spes sua ipsum fefellit, si fidem adhibemus ejus successori BENEDICTO XI. in Constitutione, quæ incipit *Inter cunctas*, relata inter easdem Extravagantes *Tit. de Privilegiis*. Posteriorem hanc Constitutionem iterum cessavit ejusdem Benedicti immediatus successor CLEMENS V. præfatam a Bonifacio VIII. editam renovans, „ Utpote quæ (teste eodem Clemente) ut probavit effectus, nedum pacis ab „ authore speratæ fructum non attulit, quinimo discordiæ, pro qua sedanda processe„ rat, fomentum non modicum ministravit. “ Hæc Clementis V. Constitutio prostat in Clementina *Dudum*, *de Sepulturis*. Sed ne sic quidem hæc dissidia & scandala sublata fuere.

4.) Durarunt ea adhuc tempore Concilii Tridentini, ut ex ejus Actis & Historia intelligitur; e quibus constat, plures ex Patribus institisse, ut authoritate Concilii hæc privilegia omnimode revocarentur, Regularibus ad primævam suam institutionem reductis, vigore cujus *non nisi ut auxiliares & subsidiarii* Prælatorum ac Pastorum ordinariorum, in Hierarchicis functionibus, atque ab horum beneplacito dependentes considerandi veniunt. Ast restiterunt non solum illorum Ordinum Generales, eorumque Patroni, sed vel maxime Curiales Romani. Nec mirum: siquidem hæc privilegia fidelium confessiones excipiendi, & eis verbum Dei annuntiandi in Episcoporum diœcesibus & Curatorum parochiis, sine eorum venia, non possint inniti nisi *plenitudini potestatis Pontificia*, ad quam citata Extravagans Bonifacii VIII. nominatim provocat. Non ignorabant autem Pontifices, quod Fratres Mendicantes, his privilegiis muniti, eam *plenitudinem Pontificia potestatis* & jurisdictionis, tanquam suorum privilegiorum basin & fundamentum, eodem, quo sua privilegia, zelo studioque propugnaturi essent.

5.) Quis Ecclesiasticæ Disciplinæ vel modicum gnarus, ex his *novitatibu* pro parte Romanorum, *oppositionibus* ex parte Corporis Pastorum, indeque natis *contentionibus* ac *scandalis*, non percipit gravem & quasi substantialem alterationem in sacra Hierarchia, quæ inde ab Apostolorum instituto sancta & inviolata perduraverat: alterationem, inquam, innixam fundamento, ante falsas Decretales ignorato, cuique denudando usque ad finem Sæculi XVI. obstabat defectus & ignoratio sanæ Criseos. Quidquid sit: ipsa rei novitas, tam manifestis argumentis evicta, grave præjudicium est adversus Romanorum attentatum sacro Episcoporum juri tam præjudiciale, & hujus basin, quam interim Regulares tam pro suo, quam talia, primis decem sæculis inaudita privilegia concedentis, commodo, totis viribus sustinent.

6.) Equidem Concilium Tridentinum Sess. XXIII. cap. 15. statuit, nullum Presbyterum, *etiam Regularem*, nisi ab Episcopo approbatum, posse sæcularium confessiones audire. Sed nemo existimet, spiritui independentiæ Monachorum vel sic terminos satis firmos positos esse. Etenim imprimis multi ex Gallis ante Edictum regium anni 1695. Art. XI. sustinebant, se hoc Decreto non ligari, ex quo Tridentinum in Gallia quoad

dogma

dogma ſolum receptum ſit; proinde jus antiquum (ſic vocant jus ſæculi XIII.) apud ſe adhuc vigere. Hoc ſenſu Jeſuitæ, ad prætenſa ſua privilegia Apoſtolica provocantes, annis 1594. 1624. 1644. 1649. 1656. 1668. &c. adverſus Epiſcopos Galliæ concertabant. Alii ſimpliciter prætendunt cum Navarro, Laymans, Palao &c. ſolam præſentationem a ſuperiore Regulari factam Epiſcopo ſufficere, ſi hæc ſine cauſa non admittatur; neque volunt quidem Epiſcopi hac in parte judicium denegatorium pro legali & ſufficiente agnoſcere. Plures docent, approbationem, ſemel ab Epiſcopo datam, non poſſe ab eo revocari, allegantes hunc in finem Conſtitutionem Pii V. de 6. Auguſti an. 1571. Prætendunt quidem nonnulli Theologi, Pianam hanc conſtitutionem a GREGORIO XIII. primo pontificatus ſui anno abrogatam, & rem ad diſpoſitionem Concilii Tridentini reductam eſſe; verum alii cum Vaſqueſio hanc Gregorianam declarationem vel negantes, vel ignorantes, Pianæ firmiter adhærent. Plerique tenent, Tridentino, cum de Confeſſionibus *Sæcularium* tantum loquatur, ſufficienter agnoſci & probari prætenſum jus Regularium excipiendi Confeſſiones *ſuorum*, ſine approbatione Epiſcopi; cum tamen reflectendo ad œconomiam hujus Concilii, a nobis *cap.* 1. §. 8. nec non *cap.* 6. §. 8. *num.* 10. ſatis explicatam, etiam a ſtudioſa prætermiſſione vocis *Regularium* nihil definiti horum favore erui valeant. Ex his apparet *a*) Regulares Tridentinum interpretari juxta ſenſum ſibi magis faventem; amant autem commodam hanc interpretationem etiam in praxi tenere, licet agatur de valore Sacramenti: *b*) Facile eis fuiſſe, dum Pontifices haberent ex Monachorum ordine aſſumptos (quales fuerunt paulo ante nominati *Benedictus XI.* & *Pius V.*) ab his impetrare privilegia Juri communi contraria, & juribus Epiſcoporum adverſa: *c*) Ea vero omnia inniti fundamento fragili, ſcilicet prætenſę *Plenitudini poteſtatis*, & *Ordinariatui univerſali*; quibus una cum Jure Iſidoriano ſublatis, huic tota ſuperſtructa moles labitur.

7.) Univerſim plus ſperandum boni, minus metuendum mali & inconvenientiæ, ſi directio animarum permaneat in manibus verorum Paſtorum, juxta ordinem Hierarchię Eccleſiaſticæ inſtitutorum. Neminem fugit, Eccleſiam inclinari & quieſcere ſuper ſollicitudine & authoritate *paſtorali* a JESU Chriſto fundata; Epiſcopos vero & Parochos, una cum Presbyteris, qui ſub horum auſpiciis, directione ac nutu in parochiis operantur, ſolos eſſe primævos & neceſſarios Eccleſiæ miniſtros. Porro primitivus ille, & inter omnes *ſolus* immutabilis Eccleſiæ ſtatus, quo omnis animarum directio in eorum, quos jam nominavimus, manibus exiſtit, multo eſt convenientior *a*) Epiſcopali ſollicitudini, toti ovili debite intendenti, *b*) Paſtoribus ſecundi ordinis, de commiſſo ſibi minore grege rationem reddituris, *c*) Spirituali bono ſingularum ovium, quarum intereſt ſuos noſſe Paſtores, & ab iiſdem noſci.

Quantum ad *Epiſcopos*: horum inſpectio in commiſſos eis greges multo foret facilior, multo foret facilior, multo luminoſior, multo denique fructuoſior, ſi, ut olim, quiſque Parochus de omnibus ſuis parochianis Epiſcopo ſuo poſſet reſpondere. Inſtructio etiam eſſet uniformior; regulæ morum ac directionis promptius certiuſque executioni traderentur; dum econtra ſuperinducta Regularium miniſteria (qui ſe Parochis ſubmittere plerumque detrectant, minus ſe tanquam horum delegatos gerere, aut illis ſuę geſtionis rationem reddere volunt) fere neceſſariam confeſſionem inducunt; ordinem Epiſcopalis inſpectionis & directionis invertunt, opinionum in moralibus diverſitatem & haud raro laxitatem inducunt, & per conſequens regularum Eccleſiaſticarum uniformitatem impediunt.

Fruſtra his in circumſtantiis *Parochis* ad animum revocabitur, ſe de ſingulis ovibus ſuę curæ commiſſis æterno paſtori reſponſuros; quando coguntur ſupererogatorium illud Regularium miniſterium a ſuo paſtorali munere authoritateque quodammodo independens agnoſcere; imo nolentes volentes ſe ad horum extraneorum judicium referre; quanquam convenientem ſollicitudinis ac directionis ſpiritum in eis deſiderari haud raro advertant. Si de his merito gemunt vigiles & Zeloſi Paſtores, remiſſi ex contrario gaudent, quod faciles, imo facillimos inveniant, in quos maximam ſuæ ſollicitudinis partem erga levem retributionem poſſint derivare, & in otio dies ſuos tranſigere.

Denique ſinguli quique *Fideles* (quidquid in contrarium clamitet præventio) vix poſſunt non ſpirituale pati detrimentum, dum caulam ſui Paſtoris deſerunt, ut ſe committant tranſitoriæ directioni Religioſi poſt breve tempus diſpärituri, plene dependentis ab arbitrio ſui ſuperioris Regularis, propria juriſdictione carentis, & per genuinas Eccleſiæ conſtitutiones ad regimen animarum non vocati.

Inde

Inde juvat pro nunc inferri 1.) Ministerium Regularium in Hierarchicis functionibus nullius veræ & proprie dictæ necessitatis esse ; sic certe ipsa fide & plurimorum seculorum experientia docemur 2.) Idem ministerium periculosum fieri, mox atque a sollicitudine Pastorali primi & secundi ordinis independens esse prætenditur . 3.) Maxime autem damnosum evenire, quando ad spiritum independentiæ accedit spiritus singularitatis, forte ex peregrino Jure aut Theologia assumptæ, spiritus novitatis, factionis & partium, denique spiritus doctrinæ huic illive Ordini Religioso propriæ, & oppositus doctrinæ aliorum Ordinum, sive in dogmate, sive in regulis morum aut disciplina Ecclesiæ. Attamen hæc non impediunt, quominus 4.) primi secundive ordinis Pastores unum alterumve Religiosum, pro re nata, circumstantiarum exigentia, & suo arbitrio, in adjumentum suæ sollicitudinis adhibeant ; id quod sine omni periculo & tanto maiore cum fructu practicabitur, si id, quod §pho sequente propronimus, & cum universo Episcoporum Collegio optamus, ad effectum deducatur.

§. VIII.

Per exemptionem Regularium juribus Ordinariorum durum & immeritum vulnus inflictum est.

Quid de tollenda hac exemptione in Concilio Tridentino actum fuerit ?

Gravia motiva, tam politica, quam ecclesiastica, referuntur, harum exemptionum abrogationem adhucdum postulantia.

Non minor violatio jurium Episcopalium contigit, hodieque subsistit, in *personali* Regularium *exemptione*. Infiniti pene sunt Canones, etiam Sæculo IX. & sequentibus editi, quibus uno consensu mandant Concilia, ut Monachi obediant Episcopis *secundum Canonicam auctoritatem*: qua clausula indubie antiquos Canones indicatos & renovatos voluere, ac præcipue Chalcedonensem quartum, quo Monachi (qui eo usque laicis adnumerati fuerant) Episcopis subjecti declarati sunt. Secundum hanc Canonum uniformem definitionem respondit adhuc BONIFACIUS VIII. *cap. 7. de Privilegiis in 6.* Ordinarium circa jurisdictionem in personas Regulares suæ diœcesis de Jure Communi habere fundatam intentionem. Interim multa particularia Monasteria per Romanorum Pontificum concessiones ordinariæ jurisdictioni successive erepta sunt ; quibus demum accesserunt generales exemptiones totius Ordinis *Cisterciensis* per Alexandrum III. *Prædicatorum* ac *Minorum* per Innocentium III. & Honorium III. Post quos non fuit *Minimis & Jesuitis* difficile, similes favores a Sancta Sede obtinere.

Vix cœperant hæ exemptiones, cum simul etiam orirentur Episcoporum contra easdem querelæ ac gravamina. Ut particularia plura prætermittam, sub *initium* Sæculi XIV. in Concilio Viennensi actum fuisse de revocandis exemptionibus, restituendoque Episcopis vetere & communi jure in religiosas familias, quæ in eorum diœcesibus degerent, referunt Odericus Raynaldus in *Appendice ad ann.* 1312. *num.* 24 Claudius Fleury *Histor. Eccles. tom.* 19. *Liv.* 91. *num.* 53. Fuit ea res etiam agitata in Concilio Tridentino aliquoties, præsertim die 6. Septembris an. 1563. Sed pervicit Pontificia eximentis fortuna ac potestas, evenitque etiam hic, quod plerumque alias, scilicet, ut in Universalis illius Episcopatus Romani effectibus & sequelis invenirentur & agnoscerentur abusus atque inordinationes, subsistente semper & intacta manente eorundem effectuum causa, ex quo necdum detecta falsitate Isidorianarum Epistolarum, in Decretum Gratiani (quod omnibus pro Jure erat) illapsarum, Tridentinis Patribus vix possibile fuerit debellare cum effectu universalem illum & absolutum Episcopatum Papæ, quem Romanarum partium clientes omnibus modis politicis sustinere laborabant, quoque stabilito, reliqui Episcopi de jure suo proprio læso cum fundamento queri non poterant. *Spectabat ad Principis Ecclesiastici prudentiam* (inquit hac occasione Cardin. Pallavicinus Hist. Concil. Trident. Lib. 8. cap. 17. num. 11.) *illam auctoritatis eminentiam sartam tectam servare* ; *pro eo ac debet quicunque optimus Princeps sua legitima jurisdictionis satagere*. Non minore attentione digna sunt verba ejusdem Cardinalis Lib. 12. cap. 13. num. 8. ubi, *haud inficior*, ait, *unum ex emolumentis, qua Regularium immunitas secum fert, in eo situm, quod auctoritatem Sedis Apostolica sustineat secundum institutionem Christi, & Ecclesia bonum: cum in comperto sit, omne Monarchia regimen, quo se illasum tueatur, opus habere in singulis provinciis aliquo pravalido præsidio ejusmodi subditorum, qui Principi, per se ac perpetuo*

illic

illic dominanti, nequaquam subjiciantur. Addit idem citat. Libr. 8. cap. 17. num. 12. *Nec alio pacto laudati Ordines sustentandæ Lateranensi Basilicæ collabenti, hoc est, Ecclesiæ Catholicæ, opportuni fuissent: vaticinium profecto, quod re comprobatum est, vel ipso Nicolao Machiavello fatente.* Ergo ex Ultramontanorum sententia, per Pallavicinum hic expressa 1.) Monarchicum regimen a Christo in Ecclesia institutum fuit. 2. Opus est omni imperio Monarchico, ut in provinciis habeat præsidia a Principibus seu Gubernatoribus provinciarum independentia. 3.) Spectat ac reciproca Romani Solii, has immunitates largientis, commoda, ut hoc vicissim a Regularibus sustineatur: 4.) sunt etenim hi eo pacto collabanti Lateranæ Basilicæ, vel ipso Machiavello agnoscente, opportuni. Unde 5.) prudentiæ summi Pontificis erat, eos ex immediata sua potestate non dimittere. Ad hæc singulatim respondere, ac denuo monstrare horum principiorum pugnam cum Sacra Scriptura & Traditione, nec non usum decem saltem sæculorum his rationibus politicis contrarium, esset diffidere luminibus eorum, qui præsentem opellam nostram legere non dedignantur. Sufficiet hic generatim notasse quod ad Eugenium III. Papam scripsit S. BERNARDUS Lib. III. cap. 4. de Consideratione: per Regularium exemptiones *perturbari terminos, quos* Ecclesiis *posuere Patres, confundi ordinem, mutilari* diœceses & *Ecclesias membris, tolli cum læsione justitia jura Episcoporum.*

Cæterum quantum ad Acta Concilii Tridentini, quoad hanc materiam Exemptionum, tam Ordinibus Regularium, quam Capitulis Canonicorum concessarum, attinet, ex iis abunde dignoscitur, revocationi *particularium* privilegiorum speciatim obstitisse, quod Romani sustinerent, privilegia, per Apostolicam Sedem concessa, non debere nisi per ipsummet Pontificem revocari. Vide librum, cui titulus *Memoires sur le Concile de Trente pag.* 578. ubi Orator Regis Christianissimi in Notis ad Decreta *Sess.* 24. *de Reform.* promulganda, quas ipse Tridento se subtrahens, & Venetias de mandato Regis secedens, ad Regem transmisit, hæc Capite sexto, quod erat *de Revocandis exemptionibus Capitulorum*, refert: „ Hoc totum Caput de abrogandis aut certe moderandis Canonico„ rum exemptionibus, ab Hispanis Episcopis & bonis omnibus vehementer efflagitatum, „ ex una tantum causa rejectum est, quod non placuit exemptiones a Romanis Pontifici„ bus Canonicorum Collegiis concessas, etsi ex iis maxima incommoda proficiscantur, ab „ alio, quam a Romano Pontifice tolli aut minui posse. " Eo magis hæc verosimilia sunt, quod & in aliis reformandæ Disciplinæ capitibus in eodem Concilio a Romanis persæpe objectum constet, ea ad solum Papam spectare, nec ad illa ab aliis manum mittendam, uti circa reformationem Curiæ Romanæ, & similia. Hæc inquam obstacula tollendarum particularium exemptionum; quantum autem ad *Generales* Regularium, leguntur æquissimis Episcoporum desideriis ad eas abolendas obstitisse etiam Principum Oratores; quod mirum videri non debet legentibus apud Paulum Sarpium *Hist. Conc. Trident. Lib. 7. pag.* 603, qualiter in negotio controversiæ institutionis Episcoporum, quam ipsi immediate a Deo esse contendebant, Cardinalis Simoneta apud aulam Regis Hispaniæ laboraverit, ut huic persuaderet, Episcopos id intendere, ut absoluti suarum Ecclesiarum domini declarentur; inde ingens Regi & regno obventurum præjudicium. Eodem sensu a Vvarmiensi Cardinali Polono scriptum ad P. Canisium S. J., tunc in aula Imperatoris degentem.

1.) Juvat hic propius scrutari, & ac curatius ponderare momenta Juris, propter quæ, auctore Pallavicino, Episcoporum desideriis de tollendis Regularium exemptionibus in Concilio deferri non debuit. Primam causam concessæ iisdem immunitatis ponit Cardinalis *cit. Lib.* 8. *cap.* 17. *n.* 12. in Abbatum virtute, & egregiis ab iisdem ad Dei gloriam hominumque salutem susceptis operibus: „ Etenim, ait, ad magna molimina, & in re„ motis a supremo Principe regionibus, opus est auctoritate nec finita, nec ulli subje„ cta, cujusmodi Romani suis Imperatoribus concedere consueverunt. " Videtur Auctor ipse huic causali quodammodo diffidere, cum mox subjungat: „ Hæc tamen causa, pro„ ut variant hominum opinamenta, haud plane S. Bernardo probata, subverito, hanc Mo„ nachorum appetentiam, se a sui Episcopi jure subducendi, ex occulta superbiæ lue „ oriri posse. " Verum præstat ipsum ea de re audire S. Bernardum in Tract. de Moribus & officio Episcop. cap. 9. ubi *Miror*, ait, *quosdam in nostro Ordine Monasteriorum Abbates hanc humilitatis regulam odiosa contentione infringere: & sub humili (quod pejus est) habitu & tonsura tam superbe, ut, cum ne unum quidem verbulum de suis imperiis subditos suos prætergredi patiantur, ipsi propriis obedire contemnant Episcopis. Spoliant Ecclesias, ut emancipentur, redimunt se, ne obediant. Non ita Christus: ille siquidem dedit vitam, ne perderet*

deret obedientiam, qua isti ut careant, totum fere suum suorumque victum impendunt. Quid est hoc præsumptionis, o Monachi! Neque enim quia Prælati Monachis, ideo non Monachi: nempe Monachum facit Professio, Prælatum necessitas . . . Et infra . . . *Sed non propter me, inquit, facio, sed quæro Ecclesiæ libertatem. O libertas, omni (ut ita loquar) servitute servilior! Patienter ab hujusmodi libertate abstineam, qua me pessima addicat superbiæ servituti. Plus timeo dentes lupi, quam virgam pastoris. Certus sum enim ego Monachus, & Monachorum qualiscumque Abbas, si mei quandoque Pontificis a propriis cervicibus excutere jugum tentavero, quod satanæ mox tyrannidi, me ipsum subjicio* . . . *Stupenda insania! Animarum non curiosi turbas mihi custodiendas colligere: & unum super propriam gravor habere custodem* . . . *Quid igitur vos, o Monachi Sacerdotum gravat auctoritas? Metuitis infestationem? Sed si quid patimini propter justitiam, beati. Sæcularem contemnitis? Sed sæcularior nemo Pilato, cui Dominus astitit judicandus &c.* Comparetur post hæc Pallavicinus Bernardo. *Ille* dicit, concedi Religiosis immunitates propter singularia Abbatum merita, & magna pro bono Ecclesiæ molimina: *Hic* eas ab Abbatibus sollicitari ex spiritu independentiæ. Cui credemus? Quis amborum melius novit hominum Sæculi XII., præsertim Monachorum, ingenia? Quis majore sinceritate judicavit, & locutus est?

2.) Hoc eodem S. Bernardi loco prævenitur alterum Card. Pallavicini ratiocinium, quo *cit. cap. 17. n. 11.* ait, „ Romanos Pontifices justam suæ auctoritatis tutelam curasse, „ non armorum vi, arciumque præsidio, sed industria sanctissimorum Cœtuum, & fluxa „ omnia despicientium, atque oculos hominum ad se trahentium admirabilitate vitæ, „ mortalem conditionem transgressæ: ut proinde nemini suspicari liceret, eos unquam „ consensuros fuisse patrocinio tyrannicæ minimeque legitimæ auctoritatis. " Quod Romani Pontifices industria Religiosorum Ordinum suæ auctoritatis tutelam curaverint, verissimum est; hoc enim ipso Regulares simul curarunt rem suam propriam, quæ sine indefinita Pontificis potestate non potuisset subsistere. Quod autem hoc factum fuerit humilitate ac vitæ Sanctitate eorundem Religiosorum, non credidit D. Bernardus, nec alii eidem coætanei viri sancti & doctissimi, quos mox nominabimus. Unde pariter & omnino concidit, quod opinatur Eminentissimus Historiographus, quasi non posset cadere fundata suspicio in Monachos, tot tantisque virtutibus conspicuos, dati consensus in abusum Pontificiæ potestatis. Sane hunc abusum agnovit, & manifeste arguit Monachorum sanctissimus, sæpe laudatus Bernardus, dum hic de re ad Eugenium III. Papam Lib. 3. cap. 4. de Considerat. scribit: *Murmur loquor & quærimonium Ecclesiarum. Truncari se clamitant ac dismembrari. Vel nulla vel pauca admodum sunt, quæ plagam istam non doleant, aut non timeant. Quæris quam? Subtrahuntur Abbates Episcopis* . . . . *Bonane species hæc? Mirum, si excusari queat vel opus. Sic factitando probatis vos habere plenitudinem potestatis; sed justitiæ forte non ita. Facitis hoc quia potestis; sed utrum & debeatis, quæstio est* . . . . *Quid tam indignum tibi; quam ut totum tenens, non sis contentus toto, nisi minutias quasdam atque exiguas portiones ipsius tibi creditæ universitatis, tanquam non sint tuæ, satages nescio quomodo, adhuc facere tuas.* Hæc scripsit Bernardus, imbutus principiis Episcopatus universalis & plenitudinis potestatis, quæ ex falsis Decretalibus, quæ tunc erant sanctissimæ, biberat: quid dicturus, si scivisset, nullum Pontifici competere jus *ordinarium* in diœcesibus Episcoporum, & immediatum in horum diœcesanos.

3.) Porro sic urget Pallavicinus *cit. cap. 17. n. 11.* Romani Pontifices in supremæ hujus „ auctoritatis pacifica possessione fuere positi: neque enim alioquin hæ immunitates ab „ ipsis concessæ, nec apud Episcopos, nec apud Principes ullo fuissent in pretio. " Si de quieta possessione *Sæculi XII.* loquitur Pallavicinus, vel ex mox relatis verbis S. Bernardi erroris convincitur; eo certe sæculo non Cisterciensium solum, sed & Norbertinorum ac Cartusiensium cœnobia Episcopis subjecta fuisse constat. Quo autem in pretio apud *Episcopos* eodem ævo fuerint hæ Regularium exemptiones, comprimis intelligemus ex Petri Blesensis Epistola 68. nomine Richardi Archiepiscopi *CANTUARIENSIS* ad Alexandrum III. scripta, in qua ille: *Adversus Primates & Episcopos intumescunt Abbates, nec est qui majoribus suis reverentiam exhibeat & honorem* . . . . *Quid est eximere ab Episcoporum jurisdictione Abbates, nisi contumaciam ac rebellionem præcipere, & armare filios in parentes?* . . . . *Monasteria enim, quæ hoc beneficium damnatissimæ libertatis, sive Apostolica auctoritate, sive, quod frequentius est, bullis adulterinis adepta sunt, plus inquietudinis, plus inobedientiæ, plus inopiæ incurrerunt: ideoque & multæ domus, quæ nominatissimæ sunt in sanctitate & religione, has immunitates aut nunquam habere voluerunt, aut habitas continuo rejecerunt.* Archiepiscopo Cantuariensi jungimus

mus Episcopum Carnotensem Joannem Saresberiensem, qui Lib. VII. cap. 21. de Nugis Curial. teterrimo stylo describit quosdam: *Qui ad Ecclesiam Romanam confugiunt, quæ mater pietatis religioni consuevit providere quietem. Implorant opem ejus, protectionis implorant clypeum, ne cujusquam possint malignitate vexari, & se possint plenius exhibere, & charitatis exhibere manus, ne decimas dent, Apostolico privilegio muniuntur. Procedunt ulterius, & quo sibi plura impune liceant, a jurisdictione omnium Ecclesiarum se ipsos eximunt, & efficiuntur Romanæ Ecclesiæ filii spirituales.* Dein relatis pluribus horum hypocritarum fraudibus & excessibus subdit hoc notandum: *SI EIS OBLOQUERIS, RELIGIONIS INIMICUS, ET VERITATIS DICERIS IMPUGNATOR.* Qualia defensoribus veritatis objici nec hodie rarum est. Qui plures Episcoporum, Conciliorum, aliorumque contradictiones & oppositiones nosse cupit, adeat Zegeri van Espen *Repagulum Canonicum adversus nimia exemptionum a jurisdictione Episcoporum extensionem, in Epilogo Partis II.*, & post hæc aliaque, quæ deinceps relaturi sumus judicet de possessione Romanorum Pontificum tales exemptiones concedendi, ad quam tam confidenter provocat Pallavicinus, & de pretio, in quo eas fuisse contendit.

4.) Interim pergit Eminentissimus *cit. cap. 17. n. 12.* „ Alia causa universales exemptio-
„ nes *integris Ordinibus* concedendas persuasit. Ea fuit, quod hæ familiæ sub una eadem-
„ que vitæ disciplina, ejusdemque Præsidis moderatione, per cunctas terrarum orbis
„ plagas dispergendæ erant: adeoque avario Episcoporum judicio arbitrioque regi non po-
„ terant: sed solum a moderatoribus supremo ipsorum Præsidi rite subjectis: itidem
„ ac nequeunt plures formæ, nullo inter se ordine colligatæ, uni corpori dominari. "
Ast & hic sibi adversarium habet Pallavicinus magnum illum Monachorum Patriarcham Bernardum, qui quid monastico instituto conveniat, melius novit, quam quicunque alius. Scribit is ad Eugenium III. Papam cit. cap. 4. *Nolo autem prætendas mihi fructum emancipationis ipsius: nullus est enim, nisi quod Monachi etiam dissolutiores fiant .... Non est arbor bona faciens fructus tales, ..., quodque magis dolendum inter Ecclesias inimicitias graves, perpetesque discordias .... Tune tibi licitum censeas, suis Ecclesias mutilare membris, confundere ordinem, perturbare terminos, quos posuerunt Patres tui? Si justitia est ejus cuique servare suum; auferre cuiquam sua, justo quomodo poterit convenire?* Sic ad Papam Bernardus, qui solus in diversis & dissitis diœcesibus 160. ejusdem instituti monasteria fundaverat. Anne putabimus, eum aliter cogitaturum & locuturum fuisse, si illorum instituisset sex millia? Bernardo sociemus alium, & illo quidem juniorem Monachorum Patrem S. Franciscum. De hoc scribit Card. Baronius *ad an. 676. n. 5.* „ Ut Monachi ab Episco-
„ pali obedientia hujusmodi privilegiis se subtraherent, nec gratum fuit S. Francisco;
„ sed Fratris Eliæ, hominis non divino Spiritu, sed carnis prudentia nitentis opus fuit: "
Scilicet hic S. Pater (qui in primo Capitulo generali, anno 1219. habito, congregata vidit ultra quinque millia Religiosorum sui Ordinis, non computatis iis, qui in cœnobiis manserant) filiis suis hoc præceptum testamento reliquit: *Præcipio Fratribus universis per obedientiam; quod ubicunque sint, non audeant petere aliquam litteram in Curia Romana.* Sic cogitavit Bernardus, sic Franciscus. quamvis *ille* habuerit sui instituti plura monasteria, quam vel Germania, vel Gallia habeat Jesuitarum (ut unum Ordinem pro exemplo nominem) Collegia: *hic*, antequam e vivis discederet, plures sui Ordinis professos, quam forte tota Europa numeret Jesuitas. Quam bellos autem fructus Frater Elias, carnis prudentia nixus, & sua paterni testamenti infractione retulerit, refert alius fidelior D. Francisci filius P. Alvarus Pelagius *Lib. 2. de Planctu Ecclesiæ cap. 66.* ubi narrat Fratres Minores
„ non curantes servare voluntatem Patris, quam in testamento suo Fratribus notificave-
„ rat, & servare mandaverat, & sic fractores testamenti, & indigni hæreditate perfe-
„ ctionis Evangelicæ, quæ maxime in Paupertate & humilitate & charitate consistit, a
„ Sede Apostolica declarationes & privilegia plurima impetrasse: per quæ a sancta pau-
„ pertate & humilitate quasi omnimode recesserunt. Nam *eorum privilegia, per quæ nemini*
„ *subsunt, nisi Sedi Apostolicæ, eos in superbiam erexerunt, & in contumaciam contra omnes*
„ *Prælatos*: ... contra quos S. Bernardus: Quanti usque hodie fœda sequuntur infelicia-
„ que vestigia. Imo quam pauci evadunt, quibus libido dominandi non dominetur. Quæ
„ sequimini miseri? Nonne iste est mons, in quem ascendit Angelus, & factus est Dia-
„ bolus? Maxime Fratres Minores, qui magis humiles esse debent, quam homines de
„ mundo, per regulam & professionem & vocationem suam omnibus subesse debent, ma-
„ xime dominis Episcopis & aliis Prælatis, & ordinariis locorum Sacerdotibus, & eis
„ honorem & reverentiam exhibere: sicut ipse Pater in Regula & in Testamento manda-

„ vit . . . Eorum privilegia faciunt eos contendere tota die . . . . Faciunt etiam eos „ contemnere Prælatos Ecclesiæ: & occasione privilegiorum magis sunt insolentes, & „ magis delinquunt.

5.) Linquamus modo Pallavicinum, ut audiamus ab ejus æmulo F. Paulo Sarpi, quid Tridenti favore exemptionis Regularium, & pro eadem servanda, adversus Episcoporum hac in parte desideria juraque prolatum fuerit. Is *Hist. Concil. Trid. Lib.* 8. *pag.* 734. *edit. Amelot.* ex allegatis Monachorum refert sequentia: Regularium exemptionem tam esse antiquam, ut merito ad Jus Commune referenda veniat, nec inter Privilegia amplius computari debeat: Episcopos, eorumque Canonicos, tunc, cum illis subjicerentur monasteria, eam duxisse vitam, ut digni fuerint, qui Regularibus præessent; hodie ab Episcopis ignorari omnem methodum regularis observantiæ, proinde monasteriorum regimen sine formæ regularis ruina eis committi haud posse; Demum, si in hoc antiqua disciplina reduci vellet, hanc & in multis aliis revocandam, neque justum esse, ut Monachi subjiciantur Episcopis, antequam hi eos mores resumpserint, qui deceant magistros vitæ regularis. Non sic ratiocinabantur SS. *Bernardus, Norbertus, Bruno, Franciscus*; Quæ tam vitiosum habent initium, ordinationi divinæ, & formæ Ecclesiasticæ a Christo institutæ adversum, nullo temporis lapsu Juris Communis vigorem poterunt obtinere. *Quodcumque adversus veritatem sapit, erit hæresis* (vel error) *etiam vetus consuetudo. Nec hæreses tam novitas quam veritas revincit*, inquit Tertullianus de Veland. Virg. cap. 1. Si quæ monasteriorum ante jam nominatorum Patriarcharum ætatem particularia privilegia obtinuerunt) generales enim Ordinum exemptiones tunc adhuc erant incognitæ) ea vel ab ipsis Episcopis, vel a Romanis Pontificibus de Episcoporum & Principum consensu, concedebantur, & erant tam exiguo numero, ut ordinaria Episcoporum jurisdictio vel nullum vel plane exiguum inde caperet detrimentum; itaque nimietate forte peccabant, si qui eas res ad antiquiorem statum, quam ad normam Sæculi X. vel XI. reduci postulabant. Cæterum egregie de se præsumunt Monachi, si suis Superioribus Regularibus, & Ordinum Generalibus, qui in Tridentina Synodo erant, plus virtutis fuisse, autument, quam Episcopis, qui in eodem Generali Concilio sedebant, & quibuscum illi hac de materia certabant; aut quam universim Ordini Monachorum præ ordine Episcoporum. Denique mox laudati vitæ monasticæ Statores non putarunt, Episcopos debere esse monachos, ad hoc, ut monasteriis utiliter præesse valeant: Videmus & hodie nonnulla cœnobia Episcoporum authoritate optime gubernari; possent etiam, ubi opus, prudentiores e Monachis vocari ad consilium hujus partis regiminis Episcopalis.

6.) Sunt profecto, præter justitiam causæ, rationes haud paucæ, tum *politicæ*, tum *Ecclesiasticæ*, quæ restitutionem jurium Episcopalium in Regulares suadeant. Et quantum quidem ad illas: possunt amplissima hæc Religiosorum Ordinum corpora, non solum per diversas unius regni provincias; sed per omnes etiam catholicas terras dispersa, & inter se tam arcto vinculo colligata, publico esse valde nociva. Quodlibet eorum se quasi separatum populum considerat; gloria & acrementa unius invidiam aut saltem æmulationem alterius provocant. Inde divisiones; quæruntur protectiones: habent suos singuli patronos & adhærentes; itur in partes: sequuntur demum publici tumultus. Oppositiones inter Dominicanos & Augustinianos ratione publicationis indulgentiarum excitarunt furorem Lutheri, & denique produxerunt illum malorum abyssum, in quem Germania, aliaque regna demersa noscuntur. Divisiones internæ, quæ hodie Galliam affligunt, si non primariam suam originem, saltem nutrimentum debent oppositioni Clericorum sæcularium & quorundam Religiosorum Ordinum adversus Jesuitas. Vero scripsit Jesuita Davringy dans ses *Memoires Chronologiques Tom.* 2. *ad an* 1641. *pag.* 345.: Ce „ fut alors que prirent naissance les noms de Jansenistes & de Molinistes, aussi fameux „ que le furent autrefois en Italie les noms de Guelphes & de Gobelins, & qu'ont „ été depuis en France ceux de Frondeurs & de Mazarins. “ Hæc & similia non evenirent, si Monachi Episcopis, quique suis, essent subditi; forent illi tunc utique minus potentes, sed & vicissim minus metuendi, & publico utiliores. Haberet quælibet Religiosa domus separata sua commoda, sed omnia referrentur ad commune bonum regni, provinciæ, aut diœcesis, sicque singuli impedirentur, quominus possent ire in turbas & factiones, aptas ad turbandam tranquillitatem publicam. Sic in Concilio Tridentino (in quo, ut ita loquar, agebatur de fortuna rei Christianæ) studebant Episcopi bono Ecclesiæ & Imperii, Generales Regularium commodo & Splendori suorum Ordinum, Romani securitati suæ Monarchiæ.

7.) Du-

7.) Durlora equidem ſunt, attamen non a *politica* ratione vacua, licet a viro Proteſtantium ſacris addicto prolata, & certe ſcandalum generantia, proindeque ſanctæ Religionis noſtræ extenſionem & incrementum, pro quo quotidie Deum deprecamur, impedientia, quæ ſcribit Tubingenſis Univerſitatis Cancellarius Pfaſſius libro Gallice edito ſub rubrica *Demonſtration ſolide de la verité de la Religion proteſtante chap. V. §. 5. pag.* 181. ubi: „ Je m'étonne, qu'un grand Seigneur puiſſe ſouffrir ces gens-là, qui relevent „ immediatement du Pape; ce Pontife ayant de cette maniere une armée dans tous les „ païs catholiques, toujours prête à ſuivre ſes ordres, & qui même ont, deja aſſaſſiné „ tant de Princes, à cauſe qu'ils étoient contraires à leur interêt; croyant faire en celà une action ſainte & meritoire.

Ut autem, qui id forte neſciret, intelligat, quæ ſit cujuſque Ordinis Monachorum ſeu Regularium per orbem diſperſorum conſenſio animorum, ad quemcunque finem ſibi (pone etiam *ſecundario*) propoſitum, ſuoque particulari ſyſtemati convenientem, quoad uſum & applicationem mediorum a voluntate ac directione Miniſtri Generalis, Romanæ Curiæ alligati, *ut plurimum* dependentem: dabimus ejus ſpecimen ſeu exemplum in Ordine Jeſuitarum, ex quo de reliquis, licet forte non tam *abſolute* & *monarchice* gubernatis, haud ægre feretur judicium. Sic autem Illi in famoſo libro, quem *IMAGO PRIMI SÆCULI SOCIETATIS JESU* inſcipſit Provincia Flandro-Belgica, edito Antverpiæ an. 1640. Prolegom. pag. 33. *Diſperſa quidem ſunt per omnes orbis angulos Societatis membra, tot nationibus regniſque diviſa, quot limitibus tellus: ſed hæc tantummodo ſunt intervalla locorum, non mentium; diſcrimina ſermonis, non pectoris; colorum diſſimilitudo, non morum. In hac familia idem ſentiunt Latinus & Græcus, Luſitanus & Braſilus, Hibernius & Sarmata, Iber & Gallus, Britannus & Belga: atque in tam diſparibus gentibus nullum certamen, nulla contentio; nihil in quo ſententias plures eſſe .... Nihil ſua putant intereſſe ubi nati ſint ..... Idem propoſitum, idem tenor vitæ, eandem voti copula colligavit ..... Volvitur & revolvitur hominis unius nutu Societatis univerſa tanta moles, moveri facilis, difficilis commoveri.* Quem Statum publicum, quem Principem, quam Remp. non reddat attentam ac ſollicitam arctiſſima hæc unio tam potentum Corporum, toto orbe diffuſorum, uno eodemque ſpiritu animatorum, & politica ratione, etiam exteriore, gubernatorum, occulte & aperte agere valentium, tum ſe ipſis, tum per exteros, quos multis modis, facili negotio, in rem & cauſam ſuam pertrahunt, potiſſimum vero ſibi religionis titulo vinculoque copulant, quo non datur fortius ad vinciendas hominum mentes animoſque. Patria cujuſque Monachi eſt ejus Ordo, Monarcha Generalis, ejuſve Senatus: ſubeſt dominationi peregrinæ, cujus influentiæ ſtatui publico cujuſque regni plurimum noxiæ ſunt, ſubinde etiam funeſtæ.

Quod Parlamentum Pariſienſe in famoſo Arreſto de 6. Auguſti 1762. *pag.* 28. *ſeq.* dixit de Jeſuitis; id *in ſenſu accomodo* de omnibus religioſis Ordinibus accipi poteſt; nempe: „ La Societé forme un Corps immenſe repandu dans touts les Etats ſans en faire réelement partie; ne penſant & n'agiſſant que par l'impulſion d'un ſeul homme, Elle „ marche toujours infalliblement vers ſon but; & pour qu'elle puiſſe exercer ſon empire ſur les hommes de tout état, & de toute dignité, Elle s'eſt conſtituée monarchique, & concentrée dans le gouvernement & la diſpoſition du ſeul General, auquel „ elle a attribué tout eſpece de pouvoirs utiles à l'avantage & à l'élévation de la ditte „ Societé; enſorte qu'autant elle ſe procure de membres dans les differentes Nations, „ autant les Souverains perdent de ſujets, qui prêtent entre les mains d'un Monarque „ étranger le ferment de fidelité le plus abſolu & le plus illimité &c. " His & ſimilibus rationibus a Procuratoribus Generalibus Parlamentorum in medium propoſitis, Jeſuitæ in libellis ante ſuam condemnationem ubertim editis identidem repoſuerunt: *Quare potius Jeſuitæ, quam Dominicani, Carmelitæ, Franciſcani &c. quibus eadem objici poſſunt* Add. infra cap. 9. §. 8. n. 10.

Quantum ex una parte regnorum provinciarumque tranquillitati & ſecuritati intereſt hanc Unionem, Eccleſiæ ac Religioni minime neceſſariam, certo modo diſſolvi, tantum ex contrario Romana Curia laborat, ut eadem omnibus modis ſervetur integra. Sane modernus ſummus Pontifex CLEMENS XIII. maluit eandem Societatem Jeſu e Gallia ejectam videre, quam ad inſtantiam Regis, per ejus Legatum Cardinalem de Rochechouart factam, conſentire, ut Vicarius Generalis Jeſuitarum pro eo regno deputaretur: ne, inquit Sanctiſſimus in Brevi eum in finem 28. Januarii 1762. ad Ludovicum XV. dato, nexus ille *Ordini* (verius *Curiæ*) abſolute neceſſarius diſſolvatur. Evidens eſt, Papam hic

mani pontificis Monarchiam, & absolutam potestatem in omnes diœceses, ac jura Episcoporum, tanquam suorum in sacro & universali regimine prætensorum Vicariorum; quin & indirectam saltem Papæ potestatem in Principum Jura, ad quæ haud dubie pertinet conservatio Ecclesiasticæ Hierarchiæ a Deo & Apostolis institutæ, per generalem vero exemptionem Regularium, quam hi contra quoscunque tuentur, impugnatæ ac eversæ. Si autem œconomia eorundem Ordinum sacræ hujus Monarchiæ, secundum sensum Romanæ Curiæ (a qua illa procedit & unice sustinetur) intellectæ, & singularis illius potestatis, quæ sequibuscunque Conciliis superiorem gerit, effectus estatque emanatio: omnes vero hæ Causæ (scilicet *a*) indefinita in sacris Papæ authoritas, & ab hoc immediate ac limitate in Episcopos dimanat potestas; *b*) indirecta saltem Pontificis in jura Principum eorumqne exercitium impediendi authoritas, *c*) ejusdem superioritas præ Universalibus Conciliis) nonnullorum jamtum regnorum & insignium Ecclesiarum Catholicarum publicis legibus damnatæ sint, universim autem in nulla Provincia aut Rep., quæ sua suorumque commoda intelligit ac curat, tolerari debeant, tanquam pugnantes cum principiis Hierarchiæ Ecclesiasticæ, juribus subditorum utriusque status, & tranquillitate regnorum; per se manat, effectum cum sua causa eadem in damnatione hærere.

Jurant omnes Monachi in Statuta, privilegia & jura suorum respective Ordinum, & vovent obedientiam his juribus ac statutis conformem. Horum, ut dixi, anima est immediata ad Papam submissio, & huic respondens exemptio a jurisdictione Ordinarii. Sed nec habet quidem per se loquendo sæcularis potestas in illegali hoc rerum situ & jurium confusione media ad limitandam hanc obedientiam atque dependentiam, ad quam monachus solemni se voto adstrinxit; idonea: Vincula per Religionem contracta eis, qui se illis submiserunt, nunquam videntur capacia temperamenti, ab aliena potestate dependentis; sanctitas sui principii sacrosanctos semper reddet effectus in oculis & cordeorum, qui hæc vota emiserunt.

10.) De *internis* nævis, qui in domibus Religiosorum vigent, quique multo facilius certiusque a vigilantibus Episcopis tolli possent, pauca solum memorabo. In Abbatiis, quæ amplissimis fundationibus dotatæ sunt, exiguntur dotes, aperta sane injustitia; neque enim bona fides patitur iterum petere quod semel acceptum est. Attolluntur ædificia nimis sumptuosa; mensa, famulatus, currunm & equorum apparatus sæculi vanitatem sapiunt. Nutriuntur intestina odia & dissidia. Decernuntur incarcerationes perpetuæ, forma processus nequidem in substantialibus servata; accusatus quandoque non auditur; accusator & testes ei manent ignoti; solus Superior, vir nonnunquam animi impotentis ac vehementis, pronuntiat, & spreta omni appellatione sententiam exequitur; eaque omnia tam secreto tractantur, ut ne hilum transpiret extra claustrum. In multis monasteriis solida studia non æstimantur pro merito, plurimumque abest, ut ea juxta normam a Mabillonio præscriptam instituantur, & laudabili huic fini Bibliothecæ accommodentur; unde evenit, ut in iis sumptu publico nimis multi alantur de numero eorum, quos Paulus JCtus in L. 25. §. 1. ff. de Probat. vocat *viros simplicitate gaudentes & desidia deditos*. Numerus Monachorum mendicantium multiplicatur in infinitum; sicque Reipublicæ auferuntur multa subjecta utilia, quibus vicissim gravatur Ecclesia, tanquam servis inutilibus. Certus Monachorum numerus Reip. & Ecclesiæ utilis est, nimius utramque gravat. Pro alendis tot mendicantibus excogitantur & practicantur media, sacra nostra Religione ejusque majestate indigna. Cum spiritus ambitionis etiam Mendicantium cucullis se se insinuet, sic in electionibus Præsidum Provincialium schismata haud raro cum scandalo sæcularium enasci videmus. Tale ante tres vel quatuor annos viguit in Carmelitarum Calceatorum Provincia Belgica, quod demum authoritate & severitate Aulæ Bruxellensis terminatum est. Tale etiam viguit in Provincia Thuringica FF. Recollectorum, per Separationem tandem terminatum &c.

11.) Cum in Concilio Generali Viennensi de tollendis Regularium exemptionibus ageretur, harum abusus manifestus tum monstrabatur in Ordine *Templariorum*, eadem in Synodo abrogato; cujus corruptio & impietas sub scuto hujus immunitatis nata est, adolevit, & ad apicem perducta fuit, nunquam substitura, aut saltem tam universalis haud futura, si iidem Religiosi Ordinariorum visitationi & jurisdictioni fuissent subjecti. Palmari huic argumento aliud non poterat objici, quam falsum illud toties contritum principium: Papam esse Ecclesiæ Monarcham, cujusque Christiani immediatum Pastorem & proprium Episcopum; ipsius tanquam Capiti Ecclesiæ esse determinare diœceses, eas mutare.

tare, videre, & patrem subſtrahere; denique ad hujus magnitudinem & auctoritatem pertinere, ut per totum orbem habeat a ſe immediate dependentes. Vid. Fleury *Hiſt. Eccleſ. Tom.* 19. *Liv.* 91. *n.* 53.

12.) Sive his, ſive aliis rationibus motus CALIXTUS III. Pont. Max. teſte Oderico Raynaldo *ad an.* 1471. *n.* 66. concepit litteras, quibus Mendicantium familiæ ad Jus Commune reducerentur; has cum PAULUS II. promulgare meditaretur, Mendicantium Ordinum Magiſtri in eam prorupere temeritatem, ut *provocationis ad Concilii Generalis formulam* ederent. Hi ſunt fructus arboris non bonæ, de qua ſcripſit ad Eugenium Papam S. Bernardus ſupra *num.* 4.

13.) Equidem Patres Concilii Tridentini, facile agnoſcentes intolerabiles abuſus ſub præſidio harum immunitatum in Eccleſiam illabi poſſe, quibus e longinquo non niſi ſerius & parum efficax remedium adhiberi valeat, providerunt *ad interim* de quali-quali temperamento, radice mali hactenus ſubſiſtente. Referemus illud verbis cl. Barthelli Anteceſſoris VVirceburgenſis in *Annotat. ad Jus Canon. Lib.* 1. *Tit.* 29. *pag.* 105. ubi: „Cum per „ exceſſivas, inquit, iſtas exemptiones nimium reſtringeretur authoritas Epiſcoporum, „ vitia ob remotionem locorum, quibus Pontifex non poterat inſpicere, impunita ma- „ nerent, voluerunt Epiſcopi iſtas exemptiones omnino tolli & abrogari. Intererant au- „ tem complures etiam Abbates & Generales Ordinum, qui ſuis inſtiterunt privilegiis, „ utpote quæ non gratuita, ſed remuneratoria affirmabant, ob inſignia in Eccleſiam me- „ rita. Quia tamen ipſi agnoverunt Eccleſiæ diſciplinam ſic non poſſe ob ſæcularium „ exemptiones ſubſiſtere, in pluribus caſibus delegata eſt ipſo jure Epiſcopis jurisdictio, „ & ſic via media eſt comparata, ita, ut non titulo ordinario, ſed tanquam Apoſtoli- „ cæ Sedis delegati illam poſſint exercere. Quia tamen hæc juriſdictio non eſt *attributo-* „ *ria novæ* poteſtatis, ſed *excitatoria* reſtrictæ & *ſopitæ juriſdictionis*, hinc ſecus ac aliæ „ delegationes, eſt latiſſimæ interpretationis.... In Gallia Epiſcopi non attendunt for- „ mulas delegationis, & nominetenus tantum ſunt delegati, re ipſa jure ordinario exer- „ cent jurisdictionem; ab ipſis enim non ad Pontificem, ſed ad Archiepiſcopum fit ap- „ pelatio &c. " Recte vocavit Barthelius *ſopitam jurisdictionem*; quanquam enim ea Epiſcopis divinitus collata ſit, delituit tamen & preſſa gemebat ſub fæce falſarum Decretalium. Nunc cum Epiſcopalia jura ſua in luce collocata diſpiciantur, malum jam olim agnitum radicitus tollendum, & negotium a Tridentino *inchoatum* perficiendum eſſet; maxime quod cuivis ratione utenti in oculos animumque occurrat, privilegia, utcunque meritis, dari non poſſe cum præjudicio tertii, præſertim ordinis Epiſcopalis, quo nemo hactenus in Eccleſia plus meritus eſt, neque deinceps amplius mereri poterit.

14.) In hoc præternaturali & violento rerum ſitu evenit haud raro, quod Epiſcopi ex Paſtoralis officii debito teneantur reprimere Monachorum attentata adverſus legitimam authoritatem illi a *JESU* Chriſto commiſſam; his tum in more eſt arrodere juſtiſſima Epiſcoporum ordinata, tanquam detrahentia ſuis privilegiis, quæ putant attingi non poſſe ſine invaſione ſupremorum jurium Primæ Sedis, & quadam adverſus hanc rebellionis ſpeciem. Neminem fugit, quod & quantum ſit pondus authoritatis Regularium in Romana Curia, in qua cum per Generales ſuorum Ordinum ſemper reſideant, parum eis difficile accidit ſummorum Pontificum religionem circumvenire, quemadmodum id ſæpius eveniſſe, ipſimet Pontifices queſti fuerunt. Hinc nova diſſidia, novæ remoræ, nova ſcandala. Igitur tollatur radix hujus & tot aliorum malorum, quæ præſenti Capite indicavimus; fiet hoc reſtitutione Juris veri, remoto falſo.

15) Necdum dimittimus Card. Pallavicinum, ejuſque principia; placitis Machiavelli, ut ipſe fatetur, conformia, a nobis paulo ante recitata. Qualiter Romani Pontifices *in tutandis Canonibus* ſuam olim explicuerint poteſtatem, & per hoc Eccleſiarum præſidium, aſſiſtentiam atque favorem meriti fuerint, tradidimus *cap.* 2. §. 7. Qua id ratione præſtiterint poſt introducta falſa Monarchiæ univerſalis principia, refert Boſſuetius in Defenſ. Declar. Cleri Gall. *Tom.* 2. *pag.* 411. „ Non jam fere tutandis Canonibus, ſed „ exemptionibus, diſpenſationibus, reſervationibus, denique extraordinariis arbitrariiſ- „ que mandatis & imperiis eminere cœpit auctoritas; cum Papa longe poſitus, tot Ca- „ pitula, tot Monaſteria, de quibus ne cogitare quidem vacat, immediate regenda ſu- „ ſcepit; proprios arcet Epiſcopos, atque ab iis ſuum quoque Clerum avellit; cum Epi- „ ſcopalem jurisdictionem in *Monachos* atque *Mulieres* effundit, atque effuſam tutatur; „ cum denique Romana Curia Epiſcopos veluti adverſos habere, *in tot exemptis præſidium*

„ *ac*

„ *ac firmamentum ponere voluisse visa est.* " Deus immortalis! quam varius & discors aspectus regiminis pristini & sacri a Christo instituti, a novo illo, mundano, & politico. Addit. Ill. Meldensis: „ Certo statuimus, nunquam Ecclesiæ Catholicæ, nunquam Se„ di Apostolicæ suam dignitatem constitutam, nisi defensis Canonibus, adscitisque Epi„ scopis, quos ipse Christus adjutores dederit. " Conf. *cap.* 3. §. 10. *n.* 3.

§. IX.

Quod Episcopi Cardinalibus serius fuerint postpositi, non debet, neque potest præjudicare illorum ordini, ex divina institutione in Ecclesia absolute primo.

Antiqui Patres, quotquot Ecclesiasticam Hierarchiam descripserunt, Episcopos, Presbyteros & Diaconos commemorant, non Cardinales. Hos imitatur Concilium Tridentinum Sess. XXIII. Can. 6. ubi: *Si quis dixerit in Ecclesia Catholica non esse Hierarchiam divina ordinatione institutam, qua constat ex Episcopis, Presbyteris & Ministris, Anathema sit.* Nulla ibi mentio Cardinalium; adeoque ordinatione divina non sunt instituti, eo sensu quo Episcopi, neque ex institutione Christi Episcopis sunt superiores. Qua autem ratione his tandem fuerint prælati, referemus verbis Bellarmini, cujus testimonium sufficiet ad probandum & demonstrandum qualiter hac in parte antiqua disciplina, instituto Christi conformis, fuerit eversa. Sic autem ille *Lib. I. de Clericis. cap.* 16. *Opp. T. II. col.* 279. *edit. Col.* Fateor tamen olim Episcopos quoscunque prælatos fuisse Cardinalibus non Epi„ scopis, imo etiam Cardinalatum gradum fuisse ad Episcopatum, ut Onuphrius recte „ docet in Libro de Cardinalibus, & apertissime colligitur ex Libro I. cap. 7. Vitæ S. „ Gregorii. Postea tamen mutatus est ordo, & cœpti sunt Cardinales Episcopis ante„ poni, & Episcopatus gradus esse ad Cardinalatum; cujus mutationis duplex ratio as„ signari potest. Una, quod ad solos Cardinales devoluta sit electio summi Pontificis: „ Nam quo tempore Pontifices eligebant Imperatores, vel Clerus & Populus non esset mi„ rum, si tanti non fierent Cardinales. At postea quam cœperunt ipsi soli eligere & „ etiam ipsi soli ut plurimum eligi, non sine causa cœpit dignitas Cardinalitia pluris „ fieri, quam antea. Altera causa est, quod soli Cardinales cœperint adesse summo Pontifici „ in consiliis: nam antea Cardinales neque soli, neque primarii Consiliarii Pontificis erant. „ Siquidem primis sexcentis vel octingentis annis summi Pontifices ad graviora negotia, „ Ecclesiæ dijudicanda cogebant Concilia Nationalia Episcoporum Italiæ, quibus Conci„ liis intererant quidam Cardinales Presbyteri, sed primus locus Episcoporum erat. Quo„ circa non erat ratio, cur eo tempore Cardinales Presbyteri Episcopis anteponerentur, „ cum eo tempore non minus, imo magis Pontificem juvarent in Ecclesia universali re„ genda Episcopi quam Cardinales. At postea creverunt negotia Ecclesiæ Romanæ, præ„ sertim cum accessisset Principatus temporalis, tempore Pippini & Caroli M. Proinde „ egebat summus Pontifex Consiliariorum ope multo sæpius quam antea. Neque poterat „ tam sæpe convocare Concilia Episcoporum, quam necesse erat. Itaque usu docente, „ & necessitate cogente, his postremis annis sexcentis vel septingentis, cœperunt pau„ latim omitti Concilia Episcopalia, & res tota redigi ad Senatum Cardinalium. Facta „ autem legitima hac mutatione Consilii Pontificis ab Episcopis & Cardinalibus ad solos „ Cardinales, mirum esse non debet si etiam facta est mutatio Dignitatum. Ergo mutatus est ordo a Christo institutus, & ut cum Synodo Toletana VIII. loquar, postposita *Episcopalis Eminentia divina auctoritas*, quia 1.) post tempora Caroli M. mutatum est jus eligendi Rom. Pontifices; quia 2.) Post Sæculum VIII. multiplicata sunt negotia ejus Ecclesiastica; quia 3.) per accessionem amplissimi dominii temporalis admodum aucta fuerunt negotia temporalia Romanæ Curiæ; quia 4.) hæ rationes suaserunt loco Episcoporum exterorum ad Consilium & Ministerium advocare Presbyteros & Diaconos Romanos. Verum ad primum: An Ordo Hierarchicus, ad formam genuini regiminis Ecclesiastici a Christo adoptatus, atque optimo successu multis sæculis servatus, ea ratione alterandus fuerit, quod ex instituto mere humano jus eligendi Episcopum Urbis Romæ a Clero & populo ad ejusdem particularis Ecclesiæ Presbyteros & Diaconos translatum sit, aliorum esto judicium. Ad secundum fateor, post Sæculum VIII. insigniter auctam esse in Romana Curia molem negotiorum Ecclesiasticorum, idque propter assumptam a falsis Decretalibus formam st.t.s Monarchici in Ecclesia; sed de eo quæritur, an hæc infinitorum negotiorum & causarum ad eandem Curiam attractio, & tot Ministrorum ad eorum

Dd gestio-

gestionem deputatio bona sit, & Ecclesiæ proficua? Nos de eo dubitavimus supra §. 5. *n.* 5. Ante tempora Caroli M. Ecclesia his carebat, & optimo successu. Ad tertium Cura temporalium non deberet mutare Statum Ecclesiasticum, sed ne in hunc quidem influere; quanquam id revera evenisse, & adhucdum evenire, cum aliis observaverimus, & doluerimus *cap.* 3. §. 10. Ad quartum in regimine Universalis Ecclesiæ Christus summo Pontifici Episcopos adjunxit non solum ut Consiliarios, sed ut Comministros & Cooperatores. Papæ liberum est quoscunque sibi Consiliarios & Ministros assumere, sed sine præjudicio eorum, quos Christus jam ante in hoc officio, & primario quidem, instituerat. Hujus instituti memoriam Romana Sedes in eo saltem hucusque servat, quod ex Stylo Curiæ Papa Episcopos *Fratres* nominet, Cardinales *Filios*.

1.) Cardinales Presbyteri & Diaconi olim erant urbis Romæ parochialibus Ecclesiis, præfecti, & Christianam ibidem plebem regentes. In Concilio Romano anni 993. sub *Joanne XV.* & Claromontano an. 1095. sub *Urbano II.* post Episcopos subscripserunt. *Nicolao I.* sedente illorum dignitas extolli cœpit. Sub *Alexandro III.* accepit incrementum. Sub *Innocentio IV.* sessionis honorem supra Episcopos obtinuerunt. Sub *Bonifacio VIII.* æquales Principibus declarati sunt. Hæc, & quæ sequuntur, refero, non eo fine, ut Cardinalitia dignitas a suo, quem nunc obtinet, quemque Ecclesia (licet forte ex principiis, quæ impugnamus) ei agnovit, gradu deturbetur, atque ad primævum statum reducatur; sed ut propria cujusque rei conditio & natura cognoscatur, & per hoc quædam evitentur aut emendentur indignitates.

2.) Nicolaus de Clemangiis Tractatu *de Corrupto Ecclesiæ Statu cap.* 23. (edit Hermanni von der Hardt cap. 12.) de Cardinalium statu hæc memorat: „ Ex sortis infimæ clericatu, in hanc elationem cum Sedis Apostolicæ pompatus incremento pervenerunt. „ Quippe quibus id olim erat negotii, ut efferendis mortuis sepulturæque mandandis „ inservirent. Nunc vero phylacteria sua in tantum dilataverunt, ut non modo Episcopos, quos *Episcopellos* solent passim vocare, sed Patriarchas, Primates, sed Archipræsules velut infra se positos despiciant, imo se jam ab illis supplicibus propemodum adorari sinant, quin etiam Reges ipsos æquiparare contendant .... Et *cap. seq.* Quantæ „ illud aviditatis est, quod tantam multitudinem beneficiorum invicem repugnantium „ tenent! Quod Monachi simul & Canonici sunt, regulares & seculares! Quod sub eodem habitu, omnium religionum, ordinum, professionum, jura, gradus & officia, „ beneficiaque possident! Non quidem duo vel tria, decem vel viginti, sed centena & „ ducentena, & interdum usque ad quadringentena, vel quingenta, aut his amplius: „ Nec parva, vel tenuia, sed omnium pinguissima & optima." Dubito, an quod de immenso omnigenorum beneficiorum a Cardinalibus obtineri, & possideri solitorum numero queritur Nicolaus de Clemangiis, hodie emendatum sit. Sane vidi Romæ anno 1725. omnia per obitum Cardinalis Francisci de Aquaviva vacantia beneficia a Benedicto XIII. Pont. Max. defuncti nepoti, tunc Abbati, post etiam Cardinali, Trojano de Aquaviva simul & semel conferri; erant autem numero *Centum & undecim*.

3.) Legitur in Vita Bartholomæi de Martyribus Archiepiscopi Bracarensis, viri Apostolico ævo dignissimi, *Lib.* 2. *cap.* 22. qualiter is mense Septembri anno 1563. ex urbe & a Concilio Tridentino Romam profectus, ibidem videns in Congregatione coram Pontifice habita Cardinales sedentes & tectos, Episcopos vero ætate, doctrina ac virtute venerandos per plures horas nudato capite stantes, soluto conventu Papam allocutus interrogaverit, qua id conscientia ferat, quando certum sit, Cardinalitiam dignitatem *humani*, Episcopalem econtra *divini* instituti, atque Episcopos Romani Pontificis *fratres* esse. Cumque Papa reposuisset, hunc usum jam a longo tempore vigere, regessit Bartholomæus, pellendum a Curia tantum abusum, quippe qui damnatum a Principe Apostolorum *Dominatum in Clero* saperet. His & similibus argumentis victus & persuasus Pontifex, altera die Episcopis sedes in Congregationibus assignavit, ajens, a Bracarensi Archiepiscopo sibi veritatem dictam esse: commiserationem mereri summos Pontifices, sicut plerosque Magnates, quod ii, qui eos proximant, majorem plerumque suorum commodorum, quam justitiæ & veritatis habeant rationem. Amplissimas ex hoc constituto PIUS IV. laudes retulit, sed nec minores ejusdem consilii promotor Bartholomæus, de quo in Episcoporum corona dixit Cardinalis Alexandrinus postea sub nomine PII V. Pontifex maximus. *Honores Sanctorum Bartholomæo post obitum negari non posse, qui vivus tantum fecisset miraculum.*

§. X.

§. X.

Qua via Episcopi in jura sua redire queant, ostendit Cancellarius Gerson.

Atque hæc hactenus de Episcopali authoritate, adversus primævum & divinum suum institutum variis modis depressa. Media, quibus ea legitimo suo vigori & nativis juribus reddi valeat, suggerit Gerso *Tract. de Statibus Ecclesiasticis, Tit. de Statu Prælatorum. Considerat. 9. Tom. 2. col. 533. nov. edit.* nempe : „ Status Episcopalis, si nimis arctetur in „ suis juribus essentialibus quoad restrictionem usus, vel exercitii, passim communiter per „ Papam, absque utilitate majori Ecclesiæ, sive hoc esset in exemptionibus subditorum „ ab eo, sive in reservatione casuum in foro pœnitentiæ, seu in restrictione stipendio- „ rum temporalium, seu in reservatione beneficiorum ecclesiasticorum sub eo, seu per „ inductionem onerosam Privilegiatorum se invito, aut in immoderata exactione stipen- „ diorum, aut modis similibus. Ille, inquam, Status Episcopalis posset rationabiliter de- „ ferre querelam, nedum ad Papam, & Generale Concilium, quod est convenientissi- „ mum medium, sed ad Principes orthodoxos, implorando juvamen opportunum. " Sed de his mediis nos agemus distinctius *cap. 9.* Quibus unum illud hic juvat pro Episcopis addere, quod ad Senatum dixit Romanus Orator, scilicet: *Vos oro obtestorque, Judices, ut in sententiis ferendis, quidquid sentietis, id audeatis.*

1.) *Numquid non grave Ecclesiarum Prælatis & Rectoribus potest existere, quod ipsos oporteat se opponere Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quæ ipsorum Caput noscitur & Magistra, ac cum ea agendo vel defendendo litigare assidue, vel recedere juri suo?* inquit JOANNES XXII. Extravagante de Verb. Signif. cap. 3. Hæc alternativa Episcopis hic offertur : vel *assidue litigare* cum Romana Ecclesia: vel *juri suo cedere.* Hoc posterius Episcopi non possunt sine prævaricatione, ergo prius, utcumque *grave*, amplectendum est. Ubi autem & qualiter pro recuperatione & defensione jurium Episcopalium litigandum, jam dixit Gerson.

2.) Verum Deo, cui nihil impossibile est, facile foret, mortalium animis æquum ingerere medium inter dura illa hujus alternativæ extrema, illudque per suam gratiam efficax reddere. Hoc medium Romanis fere persuasum putaremus, si ii serio cogitarent, & identidem præ oculis haberent quod legitur in Decreto Gratiani Dist. XCIV. Can. 5. *Episcopis subtrahitur, quod Romano Pontifici, plus, quam ratio exigit, præbetur.* Attamen extraordinaria deberet esse hæc gratia, cum ipse S. PIUS V. Pont. Max. tales mutationes inter *miracula* numeraverit. Vid. §. *praced. in fin.*

CAPUT VIII.

DE LIBERTATE ECCLESIÆ, EJUSQUE RESTAURANDÆ JURE ET CAUSIS.

§. I.

Causa primaria lapsus Disciplinæ, & alteratæ formæ Ecclesiasticæ, sunt ficta Decretales Isidori.

Quæ usque ad noviora tempora Actis publicis normam dederunt.

Considero Papam *ut Caput Ecclesiæ*; non ut *Monarcham*, penes quem jus & authoritas per se universam Ecclesiam & singula ejus membra regendi, & pro exercitio sacri hujus imperii Episcopis partem suæ potestatis pro arbitrio communicandi tollendique resideat. Si hoc erro, fateor me scripsisse totam errorum congeriem: si non erro, credo me dixisse veritates, naturaliter & necessario cohærentes, aptasque ad restituendam nativam illam Ecclesiæ formam & disciplinam, quam omnino convulsit infelix illa Monarchiæ sacræ idea, per falsas Isidori Decretales in Christianum orbem invecta.

Primitivam Ecclesiæ disciplinam, per octo ut minus sæcula in Ecclesia conservatam, sub-

sub præsidio confictarum Decretalium collapsam, quin & abolitam fuisse, post plures alios ostendit Claudius Fleury *Disc. III. in Hist. Eccles. n. 2. & seqq.* addens, ea ratione in Ecclesia Græca, sive Orientali, etiamnum hodie avitam disciplinam magis quam in Latina servatam. Idem observant Authores Historiæ Litterariæ Gall. Tom. IV. pag. 28. qui Isidori Collectionem vocant *Opus tenebrarum, quod deinde serviit non solum obscurandæ, sed & penitus evertendæ omni scientiæ Juris Canonici*: Qualis a Christo instituta & per plura sæcula probe custodita fuerit sacri regiminis forma, studiose exposuimus *cap. 2. & seqq.* Qualis ex contrario in Isidorianis Epistolis Christiano orbi adoptanda proposita sit, ipsismet Isidori verbis ostendimus *cap.* 3. §. 9. Si jam quæratur primo an non saltem excusandum factum Isidori; secundo an effectus falsi ab ipso commissi adhucdum in Ecclesia perduret; tertio an effectus ille bonus, vel malus sit; respondebimus successive in utramque partem, & imprimis quidem pro Isidoro verbis Christiani Lupi *in Notis ad Can. 3. Dictatus Gregorii VII. Opp. omn. Tom. 5. pag. 175. edit. Venet.* „ In Gallia tunc (Sæculo VIII.) „ ac Germania per Francos, in Hispania per Saracenos, in Italia ac Illirico per Longo„ bardos & Græcos admodum vexata ac depressa erat Apostolicæ Sedis majestas, & „ omnis ecclesiastica Jurisdictio; ideoque ad istas sublevandas nescio quis *pius Fidelis FIN-* „ *XIT* sub antiquorum Romanorum Pontificum nomine Decretales istas Epistolas, quas „ passim vocamus *Collectionem Isidori Mercatoris*. “ sed quis feret, talem confictorem, qui Canones fingit, eorundemmet, quos nominat, Pontificum sensui usuique directe oppositos, & sanctissimam horum disciplinam evertentes, *pium fidelem* vocari, quem justiore titulo Natalis Alexander *maleferiatum impostorem*, Steph. Baluzius *nebulonem imprudentissimum* appellavit. Digna profecto est animadversio in hunc Lupi locum cujusdam Eruditi apud Zegerum van Espen *Commentar. in Canones pag. 485. edit. Colon. an.* 1755. „ Egregia est „ plane pietas & fidelitas sanctissimis Romanæ Apostolicæ Sedis Episcopis, & generosis„ simis Christianæ religionis Martyribus, spurios litterarum ad totius Ecclesiæ regimen „ spectantium fœtus supponere; primorum & præstantissimorum Conciliorum genera„ lium statuta convellere; Juri veteri Ecclesiastico abolendo, ac dominatui Monarchico „ in Christianam Rempublicam invehendo certissima fundamenta ponere; Evangelicam, „ a Christo institutam & ab Apostolis observatam disciplinam eradicare; ima summis per„ miscere, & omnia susque deque vertere. Quantumvis enim spuriarum Decretalium „ fabula viris eruditis omnibus jam explorato detecta sit, non tamen propterea abolitæ „ novæ sunt Decretales Pontificum, quæ ex veteribus illis adulterinis traxere origi„ nem; & quæ in jure dicendo, sacerdotiis distribuendis, dispensationibus elargiendis, „ indulgentiis concedendis, demum in tota fere gubernatione Ecclesiæ putridis his Pseu„ do Isidorianus tibicinibus, velut sua basi præcipua innituntur. “ Adde supra *cap.* 3. §. 9. *n.* 11. Vel sola horum comparatio cum calva falsarii exculpatione, quam Christianus Lupus proponit, quaque plausibilior hactenus inventa non est, sufficit ad figendum judicium de justitia causæ, quam tractamus, deque ejus perdurante statu.

1.) In Capitulis, quæ anno 785. Hadrianus Papa Ingilramno Metensi Episcopo *Romæ* tradidit, aut ab hoc sibi ibidem tradita recepit, multo jamtum, observante id Antonio Augustino, ex subdititiis Anacleti, Evaristi, Alexandri, Telesphori, Hygini, Pii Aniceti, Euleutherii, Calisti, Fabiani &c. Epistolis desumpta conspiciuntur. Constat insuper ex Hincmari Remensis Opusculo adversus Hincmarum Laudunensem nepotem suum *cap. 24. Opp. Tom. 2. pag. 476.* eam, de qua hic agimus, Collectionem Isidori Mercatoris a Riculpho Moguntinensi Archiepiscopo ex Hispania Moguntiam allatam, & in alias regiones divulgatam esse, idque, uti apparet, circa finem Seculi VIII., Riculphus enim anno 787. Lullo in cathedra Moguntina successit. Quam diu ante ea tempora notæ fuerint Isidorianæ Decretales, hactenus latet; quando interim certis indiciis constat, eas post annum 744. compositas esse; & *Romæ* quidem, ut gravis fert suspicio. Casparus Barthel Universitatis VVirceburgensis Procancellarius in Annotationibus ad Jus Canonicum Lug. Engel in Proem. Quæst. 1. pag. 3. observat, Isidorianum Codicem, *urgente vehementissime Nicolao* I. a tota Ecclesia in Germania, adnitente potissimum Reginulpho (Riculpho) Archiep. Mog. receptum esse.

2.) Seculo IX. ad easdem Decretales provocavit NICOLAUS I. Papa *Epistol.* 4. ad Episcopos Galliæ in causa Rothardi Episcopi Suessionensis. In Concilio Remensi anni 992. Episcopi Galliæ falsas Anacleti, Julii, Damasi, & aliorum Pontificum Epistolas expendunt in causa Arnulphi Remensis, ac si in genuinorum Canonum census receptæ essent, inquit P. de Marca *de C. S. & J. libr. 3. cap. 6. nu.* 2. Quinimo, quotquot eodem & sequentibus.

tibus sæculis celebrata fuere Concilia, falsis testimoniis & monumentis in Isidoriana Collectione contentis usa sunt.

3.) Nec aliter fecere Canonum Collectores, Regino Prumiensis, & Burchardus VVormatiensis Sæculo IX., Ivo Carotensis Seculo XI. Ipse demum Sæculo XII. GRATIANUS, cujus Decretum desumptis ex Isidoriana officina mercibus plenum est. Sed in eo Gratianus suos antecessores hac in sparta vicit, quod genuinos Canones & dicta Patrum cum fragmentis falsarum aut contortarum Decretalium conciliare studens, conciliandi rationem a veris Canonum & Patrum sententiis prorsus dissonam, imo illis evidenter contrariam, atque omnem in eis expressam Ecclesię disciplinam evertentem sæpius impendere coactus fuerit; quę ejus Decreto inserta, quasi pro Jure, etiam antiquitus usitato deinde recepta sunt. Præsertim cum hoc Decretum publice cœpisset in scholis prælegi, & commentariis Doctorum illustrari; unde naturaliter evenit, ut plerorumque animi his doctrinis imbuerentur.

4.) His accessit, quod vix quibusdam de sinceritate & veritate harum Decretalium dubitantibus, ex una parte summi Pontifices earundem auctoritatem urgerent: ex altera Episcopi (ii maxime, qui se Metropolitanorum & Provincialium Conciliorum jusdictioni subtrahere volebant) eis frequenter uterentur tanquam sinceris & pretiosis antiquitatis monumentis; ita, ut uno quasi consensu Clerus populusque tantis nominibus pristinorum Pontificum & Martyrum cedentes, earum authoritatem, & disciplinam in his contentam, reciperent. Ita reapse evenit quod scripsit Stephanus Baluzius in Præfatione ad Antonii Augustini de correctione Gratiani Dialogorum libros: „ Antiquo Juri, quod per „ septingentos & amplius annos valuerat, successit *Jus Novum* ex supposititiis sanctissimo„ rum Romanę urbis Episcoporum Epistolis ab impudentissimo illo nebulone Pseudo-Isido„ ro prolatis compactum.

5. Cum in Synodo Tridentina decretum esset, ut libri ad officium divinum spectantes reviderentur & corrigerentur: cœptum quoque est cogitari de emendando Decreto Gratiani; ex quo indecorum videretur, quod opus primam Corporis Juris Canonici partem constituens, atque eo nomine pro adipiscenda Disciplinæ Ecclesiasticę notitia in academiis publicę prælegi, neque minus in judiciis pro decisione causarum forensium allegari solitum, tot crassis erroribus & apocryphis textibus refertum circumferretur. Hanc provinciam PIUS IV. & PIUS V. quibusdam viris in Romana Curia commiserunt. Tandem sub GREGORIO XIII. hoc opus absolutum est. Quid hac opera præstitum fuerit, exprimitur ab ipsimet Correctoribus in Pręfatione; nimirum: „ Ea diligentia illud factum est, „ ut jam magnam partem suum cuique tributum sit, quæ Synodorum generalium, quæ „ summorum Pontificum, quæ provincialium Conciliorum, quę Patrum decreta ac sen„ tentiæ, atque inter hæc, quæ sanctæ Romanæ sedi probata sint, quæ minime, vix „ quisquam errare, atque incerta pro certis sequi, certa vero pro incertis suspecta habe„ re posthac queat. Quod ad citationes Auctorum pertinet, ubi error evidens erat . . . „ . . . . sublatis falsis inscriptionibus veræ restitutæ sunt." In horum sequelam laudatus Papa Gregorius Brevi suo apostolico de 1. Julii ann. 1580. ita sanxit: *Nos oportune providere volentes, ut hoc Jus Canonicum sic expurgatum ad omnes ubique Christi fideles sartum tectum perveniat, ac ne cuiquam liceat eidem operi quid quam addere, vel immutare, aut invertere, nullave interpretamenta adjungere; sed prout in hac nostra urbe Roma nunc impressum fuit, semper & perpetuo integrum & incorruptum conservetur. Motu proprio &c.* His inattentis, omnibus notum est, ex tot & tantis supposititiis Epistolis decretalibus primorum Sanctorum Pontificum, Ecclesiasticam Monarchiam fundantibus, ne unam sublatam, aut cujusvis earum inscriptionem emendatam esse; cum tamen (ut alia prætermittam) Antonius Contius Jurisconsultus sub medium Sæculi XXI. eorumdem falsorum bonam partem jam publico typo denuntiasset. Unde evenit, ut ea, sub pręsidio Pontificię authoritatis, in scholis & foro dominatum gerere pergerent, & perpetuo perrectura essent, nisi Eruditi (quorum luminibus hęcce non officiunt) sua laudabili arte tantis malis remedium pararent.

§. II.

§. II.

Fraus Isidori facilem Romæ accessum invenit.
Sed neque ab initio potuit, neque etiamnum valet ejus Curia patrocinari.

Ante falsas Decretales Pontificia authoritas ægre intra suos fines continebatur, sic ferente humanæ conditione infirmitatis, quæ a magna sublimitate sæpe augetur, & superiori potestati plerumque incitamenta addit ad se se altius efferendum cum depressione inferiorum. Eo jam ævo inventi sunt, qui Romanam Sedem de studio augendæ potestatis suæ incusarent. Sæculo IV. *Liberius* Papa in Epistola ad Imperatorem Constantium, in Petri Coustantii Collectione Epistolarum RR. Pontificum col. 425. religiose pronuntiat: *Numquam mea statuta, sed Apostolica, ut essent semper firmata & custodita perfeci; secutus morem ordinemque Majorum nihil addidi Episcopatui urbis Romæ, nihil minui passus sum.* Talium augmentorum haud pauca, sive attentata, sive in effectum redacta, hoc ipso Tractatu exhibemus, ex Sæculo II. in *Victore* cap. 9. §. 7. num. 2. Sæculo III. in *Stephano* cap. 6. §. 9. Sæculo V. in *Innocentio I.* cap. 5. §. 2. num. 2. in *Bonifacio I.* seu potius *Zosimo* cap. 5. §. 5. num. 5. in *Cœlestino* cap. 1. §. 8. num. 5. nec non cap. 5. §. 5. num. 5. in *Leone M.* cap. 4. §. 11. num. 2. item cap. 5. §. 4. num. 3. lit. d. in *Gelasio* cap. 5. §. 7. num. 1. Sæculo VI. in *Gregorio M.* cap. 5. §. 4. num. 9.

Neque hic quidem sistebatur, sed habebant præterea Romani cum modo aures delicatas, ita ut ægre audirent eos, qui bona licet mente, de abusu seu excessu potestatis loquebantur. Sic legitur in Epistola Auxiliarii Præfecti urbis Romæ ad S. Hilarium Arelatensem in Vita ejusdem S. Hilarii per S. Honoratum Massiliensem cap. 17. Opp. S. Leonis M. Tom. I. pag. 370. edit. Lugdun. ann. 1700. *Impatienter ferunt homines, si sic loquamur, quomodo nobis conscii sumus. Aures præterea Romanorum quadam teritudine plus trahuntur.* Quid itaque mirum, si homines sive ambitiosi, sive avari, sive superstitiosi, falsorum documentorum adinventione & efformatione his ecclesiasticæ authoritatis excessibus colorem quæsierunt, & ad multo majora suscipienda viam præpararunt? *Prima dominandi spes in arduo: ubi sis ingressus, adesse studia & ministros*, inquit Tacitus Annal. Lib. IV. cap. 7. Observant eruditi, quod omnes spurii textus pro Romano Pontifice, nullus in gratiam Ordinis Episcopalis fabricatus fuerit; unde facile colligitur, quid falsarius intenderit. Absit tamen, ut hujusmodi corruptelarum vel artifices vel participes fuisse putem ipsos summos Pontifices. Nihil tale ab iis tentatum esse, plene persuadeor; palponum omne istud opus est.

1.) Ignoratur, inquit Gibert *Corp. Juris Canon. Prolegom. Part. prior. Tit. XXIV. cap. 9. Sect. I. pag.* 258., principium tantæ fraudis; ambitio-ne, an avaritia, an spurius zelus, propositum injecerint, authoritatem primi Ecclesiæ Prælati supra ruinam potestatis cæterorum ad fastigium evehendi, eum constituendo fontem, & dominum omnis jurisdictionis spiritualis, ita, ut cæteri, non nisi quantum ipsis ab illo concedi placuit, habeant, atque in ea concessione ille sibi jus restringendæ, cum libuisset, partis uniuscujusque reservavit: omnes Episcopi sint tantum coadjutores & vicarii Papæ solus a Deo sit institutus, ille cæteros instituerit: sit in Ecclesia, quod supremi Principes in regno, cujus magistratus eam tantum habent authoritatem, quam Princeps iis impertitur, illamque ita exercent, ut a Principe, cum ei libuerit, restringi possit.

2.) Pergit deinde Gibertus: Ignoramus inquam, utrum illa tria vitia hoc propositum pepererint. Verum non latet, illud esse scelestissimum, authorique suo magnum imposuisse pondus reddendæ Deo rationis. Mendacium sive facto, sive verbo proferatur, semper essentiali veritati displicet, & Justitia substantialis abominatur iniquitatem, quæ alienis spoliis aliquem exornat; omnemque reconciliationis viam claudit omni, qui damnum illatum, quantum in se est, non resarcit: *non enim dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum.* Quod extenditur ad eos, quibus fraus profuit, nisi persona læsa jus suum *cum notitia & libertate* repudiet.

3.) Dum hæc scribo, videor mihi hinc Catholicorum nonnullos submurmurantes audire, illinc sectarios utraque applaudentes manu: quasi Pontifices Romanos, maxime S. Leonem M. mali ambitus alienique juris imminuti notare videamur. Utrisque satisfaciam unius Casauboni verbis, cui non assentiri nec Acatholici audeant, nec debeant hac in re Catholici. Sic igitur vir doctissimus, utinam & Catholicus, Exercitatione XV. ad

An-

Annales Ecclesiasticos Cardin. Baronii : „ Non ignoramus, quatenus hic Leo fuerit sinceræ fidei defensor, & pro recta fide quantos labores sustinuerit, quamque Ecclesiæ Dei utiles. Neque vero dubium mihi est tantum illud studium, quod videmus ab eo adhibitum, ut Sedes Romana in majus extenderetur, a bono principio fuisse profectum, & ad finem optimum spectasse. Vastabant illa ætate Ecclesias perditissimi hæretici, qui magnas quotidie strages, ut apti vineam ingressi, edebant: neque erat qui progressibus eorum se se opponerent, qui quidem causam bonam posset adjuvare, præter Romanum Episcopum. Nemo autem peritus rerum Ecclesiæ ignorat, opera Romanorum Pontificum per multa sæcula Deum esse usum in conservanda sartatecta fidei doctrina. Hoc intelligens Leo magnus, & quotidiana experientia edoctus, quantum verę fidei interesset, ut paratum illi semper esset in Sede Romana præsidium firmissimum, modis omnibus ut ita esset procuravit; quod qnidem minus videri dubium debet, quia sic Ecclesię Dei expedire, optimus quisque tum credebat; & erat ita revera illis temporibus.

§. III.

Non adeo falsæ Decretales genuina Ecclesiæ jura obscuraverunt, quin subinde perrumperet veritas, præsertim tempore Concilii Viennensis & Constantiensis.

Quamvis autem Romanæ Curiæ sub præsidio Isidori & Gratiani successerit, jura sua Primalia & Patriarchalia in quandam *Monarchiæ* Ecclesiasticæ speciem proferre, non tamen ea propter existimandum, quasi doctrina *de vero Statu Ecclesiæ*, de finibus Pontificiæ potestatis, & de Ecclesiæ atque hanc repræsentantis Universalis Concilii superioritate, & jure Papam ejusque decreta tam circa fidem, quam disciplinam corrigendi, penitus fuisset extincta. Vidimus supra *cap. 6. §. 1*, quæ fuerit tempore Concilii Constantiensis, id est, in densissima illa nebula, quam falsæ Decretales mundo obduxerant, sententia Patrum ex Christiano orbe congregatorum circa formam & Statum Ecclesiæ, quam sane non in ipsa demum urbe Constantiensi hauserant, sed ex scriptis Patrum & actis Conciliorum (e quibus Isidorus ejusque sequaces veritatem eradere non poterant) acceptam, e suis respective diœcesibus ad Synodum attulerunt, maxime Galli. Fuerat etenim, uti recte observat Natalis Alexander *Hist. Eccles. Tom.* 8. *Diss. IV. §. 7. p. m.* 407. quæstio de authoritate Concilii supra Romanum Pontificem ab annis quadraginta, quibus schisma Ecclesiam jamtum dividebat, examinata per orbem, & discussa Parisiis, Avenione, Romæ, Pisis in Concilio generali, quinque annis ante Constantiense celebrato. Itaque quanquam in commune non noscerentur exacte fines Pontificiæ potestatis, per vim fictitiorum documentorum nimium protensi, non ignorabatur tamen a prudentioribus, eam Ecclesiæ & Synodo generali esse subordinatam; ad hanc pertinere illius usum pro bono communi dirigere: & quæ aliæ ex hoc principio nascuntur in regimine ecclesiastico sequelæ, quas passim hoc Tractatu exposuimus. Nunc, cum ex una parte Historia Ecclesiastica & Conciliariis Disciplina in plena sua luce sunt, ex altera vero Isidorianarum Epistolarum falsitas jam a sæculo & ultra in omnium oculis versatur, superest, ut penitus depellantur præjudicia, ut tandem falsum cedat vero, sicut in *causa*, ita & in *effectu*.

1.) Vix subdititia illa primorum Pontificum decreta eruperant, cum in attentis etiam obscurorum illorum sæculorum tenebris, viri litterarum gloria eminentiores scilicet Seculo IX. Hincmarus Remensis, Sæculo X. Arnoldus II. Episcopus Aurelianensis, eodem Sæculo Gebertus, postea sub nomine Sylvestri II. Romanus Pontifex, eorum pugnam cum genuino Jure sacro adverterent: Vid. Histoire Literarie de France *Tom. V. pag.* 590. *Tom. VI. pag.* 526. 596 *&* 607. Sed impedivit ignorantia artis Criticæ, quominus in hac pugna vinceret veritas, multis sæculis per falsum pressa, non ita tamen depressa, quin illius flammulæ, tanquam ignis luculentius, identidem erumperent.

2.) Ad intelligendum quæ ante Concilium CONSTANTIENSE & in eodem fuerit sententia Patrum de Jure & Statu Ecclesiæ, juvat hic (abstrahendo ab authenticitate & legalitate Decretorum Sessionis IV. & V. de qua egimus cap. VI.) legere, quæ Cancellarius Gerson duabus distinctis Orationibus, post binas illas sessiones in plena Synodo habitis, nemine reclamante exposuit. Primus sermo dictus die 21. Julii an. 1415. inscribitur *pro Viagio Regis Romanorum. Tom. 2. Opp. Gerson. edit. Antverp. pag.* 275. ubi: „ Prima lex sive directio liberans iter nostrum a primo scandalo, quæ data est in sessione publica quinto Aprilis anni præsentis: *Concilium generale potestatem a Christo immediate habet*

,, *bet, cui quilibet, cujuscunque status vel dignitatis, etiamsi Papalis existat, obedire tenetur*
,, *in his, quæ pertinent ad fidem & extirpationem schismatis, ac generalem Reformationem Ec-*
,, *clesiæ Dei in Capite & in membris.* Conscribenda prorsus esse mihi videtur in eminen-
,, tioribus locis, vel insculpenda per omnes Ecclesias saluberrima hæc determinatio, lex,
,, vel regula, tanquam directio fundamentalis, & velut infallibilis, adversus monstruo-
,, sum horrendumque offendiculum, quod hactenus positum erat per multos de Ecclesia
,, in itinere mandatorum Dei, determinantes ex testibus Glossæ, non ad regulam E-
,, vangelicam & æternam acceptis, Papam non esse subjectum Generali Concilio, neque
,, judicari posse per ipsum: quod præterea Generale Concilium totum ab ipso robur im-
,, mediate sumebat; nec poterat sine eo, casu quocunque, vel convocari, vel stabiliri:
,, quod nemo poterat ei dicere, cur ita facis? quoniam solutus erat legibus, & supra
,, Jus. Et ita de plurimis, per quæ blanda, fallax, & subdola adulatio fovebat libidi-
,, nem dominandi, & in tyrannidem Ecclesiæ destructricem Papatum, seu ejus usum
,, convertebat, ita ut pateret via reductionis seu pacis. Scripsit super hoc onere vel scan-
,, dalo reverendissimus Pater Dominus Cardinalis Cameracensis Præceptor meus inclytus,
,, dudum, & nuper, antequam fieret hæc constitutio, reputans esse perniciosissimum sic
,, asserere, sicut & de multis dictis per quosdam innitente suis Juribus positivis annota-
,, vit. Nunc ex quo lex posita est, nec jam licet dubitare, probationes omittamus. Sola
,, hæc probatio sufficeret: *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus,* "
Matth. 18. 17. Igitur *a*) contrariam sententiam Gersonius publice proclamat *monstruosum horrendumque offendiculum*, quod *b*) fallax & subdola adulatio ad libidinem dominandi fovebat. *c*) Positum illud erat per *multos* de Ecclesia Dei; certe non per *omnes*. *d*) Inter alios Cardinalis Cameracensis, Gersonis Magister illud *dudum* confutaverat. *e*) Quod in fine de illis, qui *juribus suis positivis* innituntur, observat Orator, haud dubie de Decreto Gratiani, & Canonibus, qui in eo Papæ indefinitam potestatem tribuunt, intelligendum est. *f*) Ante locutus erat de *libidine dominandi*, *Ecclesiæ destructrice, quæ non relinqueret viam reductioni seu paci*. Hæc æque, imo melius conveniunt tempori Concilii Tridentini, & tum recens enatis Hæreticis, de quorum reductione tum agebatur, & adhuc cogitandum est.

3.) Altera Gersonis Oratio Constantiæ habita fuit in festo S. Antonii Abbatis anno 1417. In ea sic vir celeberrimus ad rem nostram *cit. Tom. 2. pag.* 355. ,, Decisio clarissima
,, solidissimaque facta est per hoc sacrum Concilium, cui non licet obniti, nec ipsam
,, in argumenta deducere; quoniam dispositionum, & argumentationum, & evasionum
,, frivolarum nullus unquam esset finis, sed casus assiduus in errores absurdos, insanos,
,, & impios. Vere & graviter Ecclesiastes intonuit: *Quia cito non profertur contra malos*
,, *sententia, filii hominum absque ullo timore perpetrant mala. Eccles.* 8. 11. Nunquid non
,, ideo sacræ hujus Synodi Constantiensis impugnantur judicia, quæ sic habet: *Primo de-*
,, *clarat, quod ipsa in Spiritu sancto legitime congregata, Generale Concilium faciens, & Ec-*
,, *clesiam Catholicam militantem repræsentans, potestatem a Christo immediate habet, cui qui-*
,, *libet cujuscunque status, vel dignitatis, etiamsi Papalis existat, obedire tenetur in his, quæ*
,, *pertinent ad fidem, & extirpationem dicti schismatis, ac generalem reformationem Ecclesiæ*
,, *Dei in Capite & in membris.* Item declarat, *quod quicunque, cujuscunque status, vel*
,, *dignitatis, etiamsi Papalis existat, qui mandatis, statutis, seu ordinationibus, aut præce-*
,, *ptis hujus sanctæ Synodi, & cujuscunque alterius Concilii Generalis legitime congregati, su-*
,, *per præmissis, seu ad ea pertinentibus factis, vel faciendis obedire pertinaciter contempserit,*
,, *nisi resipuerit, condignæ pœnitentiæ subjiciatur, & debite puniatur, etiam ad alia Juris sub-*
,, *sidia, si opus fuerit, recurrendo.* Huic veritati fundatæ supra petram sacræ scripturæ
,, quisquis a proposito detrahit cadit in hæresim jam damnatam quam nullus unquam
,, Theologus, maxime Parisiensis, & sanctus asseruit. Vidi nuper sanctum Thomam, &
,, Bonaventuram, hic reliquorum libros non habeo; dant supremam & plenam summo
,, Pontifici potestatem Ecclesiasticam; recte procul dubio: Sed hoc faciunt in compara-
,, tione ad fideles *singulos*, & particulares Ecclesias. Dum etiam comparatio facienda
,, fuisset ad authoritatem Ecclesiæ *synodaliter congregatæ*, subjecissent Papam, & usum po-
,, testatis suæ eidem Ecclesiæ, tanquam Matri suæ, cujus Legem dimitti non debere
,, tradit sapiens &c. " Si nullus Theologus *sanctus*, si nullus *Parisiensis*, unquam tenuit sententiam decretis Synodi Constantiensis contrariam, non potest dici, usurpatione amplioris dominatus unquam fuisse obscuratam veram Ecclesiæ doctrinam, quam toto hoc Opere sustinemus.

4.) *Glossa*

4.) *Glossæ & Doctores in hac materia ante Concilium Constantiense sæpe vacillabant; modo unum, modo aliud dicebant; & scholastice disputantes, non se firmabant. Propterea ad amputandum curiosas & contentiosas verborum concertationes, Ecclesia universalis, magistra omnium, Constantia congregata definivit hunc passum*. Ita Epist. Synod. Conc. Basil. Tom. 13. Concil. Labb. pag. 693.

5.) Clemens Papa V. Concilium generale VIENNENSE ad diem 1. Octobris an. 1311. indicens, desideravit, ut singuli Episcopi ad illud conferrent Memoriale eorum, quæ pro bono Ecclesiæ in eadem Synodo convenire[t] ordinare. Duo horum Commentariorum ad nos pervenere: unus cujusdam Episcopi Galliæ, quem ex Vaticanis manuscriptis edidit Raynaldus in *Continuat. Annal. ad Annum* 1311. *n.* 55. *& seqq.* Alter Guilelmi Durandi Mimatensis Episcopi, quem inscripsit *de Modo generalis Concilii celebrandi*, editus primum Lugduni anno 1531. studio Joannis Chrispini, & deinde sæpius. In primo horum Consiliorum monentur sequentia: *a*) Improbantur reservationes & exspectativæ beneficiorum. *b*) Damnantur dispensationes super pluralitate beneficiorum, nec non ætate beneficiandorum. *c*) Carpitur neglectus residentiæ in dignitatibus & beneficiis eorum, qui Romanæ curiæ adscripti sunt. *d*) Exemptiones sæcularium & regularium inter manifestos abusus reputantur. *e*) Suadetur reformatio Ecclesiæ in Capite & membris ad normam antiquorum Canonum.

6.) Multo amplior in suo monito est Durandus: Scilicet *a*) sustinet, Episcoporum potestatem immediate a Deo esse. *b*) Papam pluribus modis illorum jurisdictionem invadere, per viam appellationum, provisiones beneficiorum vacantium & non vacantium, &c. *c*) Variis sub prætextibus Romam trahi causas electionum Episcopalium; unde Ecclesiæ pluribus sæpe annis legitimo Pastore destituuntur. *d*) Exemptiones tolli debere; quæ quamvis forte ab initio laudabiles fuerint; attamen propter suam generalitatem deinde factæ sunt perniciosæ, ex quo invertant subordinationem a Patribus in Ecclesia stabilitam. *e*) Suum Conciliis provincialibus vigorem & authoritatem restituendum esse. *f*) A summis Pontificibus veteres Canones abrogari non posse, neque legem universalem Ecclesiæ condi nisi in Concilio Oecumenico, quod singulis decenniis convocandum esset: *g*) Loqui contra Canones esse speciem blasphemiæ in Spiritum sanctum, qui eos inspiravit. *h*) Prioratus Conventuales & beneficia Regularia non esse commendanda Sæcularibus. *i*) Dispensationes ad legitimum ordinem reduci debere, nec concedi nisi ob majus Ecclesiæ bonum; his omnibus per Synodos Generales adhiberi modum, utque Ecclesia Romana *non omnia ad se traheret, ne omnia perderet*, postulat. *k*) Generatim desiderat magnam Romanæ Curiæ reformationem, *a Concilio* faciendam. *l*) Queritur de Simonia, quæ in eadem Curia exercetur, diviso ejus pretio inter Papam & Prælatos, sub nomine jurium expeditionis Litterarum, taxæ Cursorum & aliorum Officiatorum. *m*) Denique dolet scientias & disciplinas Ecclesiasticas propter informem tradendi methodum, dialecticas subtilitates, glossarum differentias & contrarietates, ac neglectum textus originalis, tam male tractari, ut non tantum parum utiles, sed & infidelibus, quando cum eis de religione conferendum est, fere ludibrio sint ac contemptui. Remedium, ait, huic posteriori malo aptum esse, si per selectos cujusque Facultatis Doctores succincti Tractatus componantur, atque auctoritate publica approbentur, ex quibus quisque obligationes & officia sua facile addiscat &c.

7.) Eadem erant suspiria & vota Patrum Constantiensium & Basileensium, iisdemmet principiis innixa, in quibus Patres Concilii Viennensis fundabantur; quamvis utrisque mala studia Isidoriana peræque incognita essent. Et quid hodie, detecto falso, desideramus amplius? Iniquus igitur merito habeatur & in Ecclesiam Dei summe injurius, qui sancta hæc desideria damnaverit.

§. IV.

Ecclesia Romana ex suppositiis Decretalibus maxima commoda percepit. Quibus veritate nunc detecta, salvo jure gaudere non potest.

Scio, quod Romani afferant, se isidorianis illis documentis (quorum falsitas ad nauseam demonstrata, & ab ipsismet hodie agnita est) ad sustinendas suas prætensiones non indigere, ex quo illimitata sua jura etiam per legitima instrumenta sufficienter stabilita inveniantur. Verum, cum existimemus, a nobis satis superque probatum esse, Romanos

Pontifices illis privilegiis, quæ eisdem per Decretales Isidori tribuuntur, ante Sæculum VIII. gravisos non esse: atque ii, qui de his prærogativis dedita opera egerunt, aut earum justitiam aliis persuadere conati sunt, plerumque spuria illa instrumenta, antequam eorum suppositio innotesceret, laudarint, nec adhuc alia idonea, & ad intentum finem sufficientia proferre possint, quibus abunde responderi & satisfieri non valeat, sicuti a nobis reapse satisfactum putamus: Sic Acta super his privilegiis post Sæculum octavum conscripta, auctoritatem, qua primitus caruerunt, ex *Usu* aut *Confirmatione*, sive a subsequentibus Romanis *Pontificibus*, sive a *Conciliis*, etiam *Generalibus*, accipere minime potuerunt; quamdiu enim incognita fuit suppositio, nullam subsequens usus authoritatem tribuere valuit. Qui se his Canonibus submisere, id propter reverentiam sanctorum Pontificum & Martyrum fecerunt, quorum plures ipsosmet Apostolos eorumque discipulos viderant, quorumque nomina falsis illis Decretalibus prætexebantur; aliud facturi, si fraudem, ejusque principia & iniquitatem, ac præjudicium, sibi & Ecclesiæ per eam illatum, cognovissent. Si usus ille post detectam fraudem inchoatus solummodo esset, aut tempore memoriam hominum excedente post fraudis notitiam perseverasset, requireretur adhuc, nt partes læsæ facultatem & libertatem habuerit, jus suum persequendi & recuperandi.

1.) Latuit Isidori Mercatoris dolus (quem merito *fœdam imposturam* nuncupavit Natalis Alexander *Hist. Eccles. Tom.* 3. *pag.* 219. fere usque ad finem Sæculi XVI., quo demum falsum plene detectum est, & unanimi deinceps calculo repudiatum a viris doctissimis, qui Historiæ Ecclesiasticæ & Conciliari disciplinæ insolitam usque ad id tempus operam navarunt, scilicet Baronio, Bellarmino, Perronio, Contio, Antonio Augustino, Sirmondo, Ducæo, Petavio, Marca, Labæo & aliis.

2.) Papebrochius in Propilæo mensis Maji sive *Conatu Chronico historico ad Cathalogum Pontificum Romanorum*, loquens *sub Nicolao I.* de fictis Decretalibus, & earum authoritate per Gratianum promota, & a summis Pontificibus probata, ait, „ hos quidem nihil ap„ probasse *a fide* aut *moribus Ecclesiæ* abhorrens; in eo tamen, quod *facti* erat & *historiæ*, „ omnino errasse; sed citra culpam. Quis enim (addit) a Romanis Pontificibus, in quan„ ticunque momenti negotio, majorem exigat distinctioremque rerum præteritarum „ scientiam, quam sui cujusque ferebant tempora? Aut cur debuerunt illi dubitare *de* „ *factis*, de quibus tunc nemo dubitabat? " Quod hic *de Fide* memorat Papebrochius, verum teneo, quod *de Moribus Ecclesiæ* addit, peræque constat respectu illorum temporum, quibus hi Pontifices, spurios Isidori paratus, qui jam adoleverant, laudantes, & sollicite enutrientes, vixere. Plus dico: Pontifices authoritatem suam taliter firmatam videntes, ut nemo ei contradicere præsumeret, se ad eam modis omnibus tuendam in conscientia obligatos credidisse. Quod denique eos in *Historia* errasse affirmet, itidem ingenue monet Papebrochius, qui hic Historici & Critici vices agit; sed patietur a Jurisconsulto addi, illos non minus errasse in *Jure* & Disciplina Ecclesiastica. *Si* autem propter errorem communem excusari mereantur Pontifices, non poterit tamen error ille, jam agnitus, amplius pro Jure allegari.

3. (Defensores systematis Isidoriani vel ex eo capite Auctori suo gratiam, aut excusationem saltem, cociliari posse putant, quod compositæ ab eo Decretales Pontificum, Patrum & Imperatorum posterioris ævi, scilicet Hieronymi, Augustini, Leonis, Theodosii, Justiniani, laciniis refertæ appareant, consequenter saltem ex horum nomine authoritatem obtineant. Verum imprimis tam male has lacinias consuit Isidorus, ut in suis fontibus diversum plane sensum teneant. *Neque intra hos limites stetit injuria. Vera cum falsis permiscuisse non contentus, vera ipsa, quod gravioris flagitii est, partim interpolando, partim augendo minuendove fœdavit*, inquit Petrus Coustant in Præfat. ad Epistolas Rom. Pontificum pag. 125. Deinde quæ sæculis quarto, quinto vel sexto Romanis Pontificibus ab Ecclesia tacite, aut a Conciliis expresse in reverentiam Primæ Sedis (Vid. supra *cap.* 3. *n.* 5. §. 1.) attributa sunt (uti de Appellationibus ex ordinatione Concilii Sardicensis suo loco memoravimus, quod hic pro exemplo repetimus) ea aliam plane vim habent, si ponantur in ore Syxti II. Papæ, qui integro ante Sardicensem Synodum Sæculo floruit, & tunc quidem aptum pro monarchico Ecclesiæ statu, atque huic adhærente nativo Appellationum jure, argumentum constituerent; quando a contrario ex mente & verbis Sardicensium Patrum novum aliquod, privilegiis summæ sedis adjectum, inducitur, quod huic per se, & primæva institutione non competebat.

4.) Quæ præter confictas ab Isidoro integras Decretales, primis sanctissimis Pontifici-

bus

bus adscriptas, statum Ecclesiæ alterantes, atque a *Gratiano* adoptatas, aliæ noxæ, eundem in finem, quanquam forte minori dolo, conspirantes, in hujus *Decretum* (quod deinde Christiano orbi pro cynosura fuit) illapsæ sunt, eas partim recenset Antonius Augustinus *Lib. I. Dial. 1. de Emendatione Gratiani*. Nempe: „ Sæpe erratum esse video in ,, nominibus hominum, Urbium, Provinciarum, Conciliorum & aliarum rerum. Sæpe ,, falsæ sunt inscriptiones, & quæ Conciliorum sunt, Pontificum esse dicuntur. Ex hoc ,, genere sunt illa, quæ ex Concilio Martini Papæ & Adriani Papæ sumpta esse feruntur, quæ vel Martino Bracarensi & Græcis Conciliis, vel Engelramo Episcopo, vel ,, Adriano ad Engelramum inscribi debuerunt. Multa Gregorii, Ambrosii, Augustini, ,, vel Hieronymi verba esse dicuntur, quæ autem nuspiam extant, aut aliena sunt. Illa ,, quoque ipsa, quæ inscriptiones habent veras, non recte referuntur. Sæpe enim contrarias sententias referri scimus, sæpe valde præcisas. Jam vero quæ ex Græcis fontibus manant, ex variis interpretationibus afferuntur, quasi sint aliorum scriptorum; ,, ac sæpe aliud Græce quam latine significant &c. " Quanquam autem per emendationem Gratiani, authoritate GREGORII XIII. PP. procuratam, horum vitiorum plura (certe non omnia) in posterioribus editionibus sublata, aut saltem indicata sint; nihilominus eorundem effectus, in subsecutos *Decretalium* libros delapsus, perstitit, perstitque in eo consistens, quod Præsules & populi, horum erroneorum titulorum, textuum & sententiarum authoritate delusi, circa in Ecclesiæ jura & statum in transversum acti fuerint.

5.) Laudatus Papebrochius *cit. Propilao pag. 4. num. 15.* vere dicit, „ multas Epistolas, ,, Pontificum falso inscriptas nominibus, diu illusisse credulitati Christiani Orbis, ipsisque Ecclesiastici Juris Compilatoribus, quin etiam Nicolao I. ejusque deinceps successoribus, nec non *Conciliis* tam *GENERALIBUS* quam *particularibus*. " Unde concludimus, ne ipsum quidem Tridentinum Concilium, pro sustinendo in Ecclesia monarchico statu (si forte in quoquam huic favere videretur) ejusque sequelis, allegari posse. Quare nemo dubitet, Tridentina placita *quoad hoc* a subsecuturis Generalibus Synodis emendari posse. Apte ad hoc propositum S. AUGUSTINUS Lib. 2. cap. 3. de Baptism. contra Donatist. *Quis nesciat, ipsa Concilia, quæ per singulas regiones vel provincias fiunt, plenariorum Conciliorum authoritati, quæ fiunt ex universo orbe Christiano, sine ullis ambagibus cedere, IPSAQUE PLENARIA SÆPE PRIORA POSTERIORIBUS EMENDARI? cum aliquo experimento rerum aperitur, quod clausum erat.*

6.) Natalis Alexander *Hist. Eccles. Tom. 3. Dissert. 21. in Sæculum I. art. 1. pag. 214.* „ Ante annum Domini 830. (verius 785.) nulla Decretalium, quæ Pontificibus Siricii ,, Decessoribus adscriptæ sunt, memoria, nulla penitus fama fuit. Porro tot Sæculorum ,, silentium, junctum invictissimis rationibus, quæ illarum Epistolarum suppositionem demonstrant, posteriorum temporum testimoniis anteponendum est: si enim posteriora ,, Concilia jus habent corrigendi priora, *cum aliquo experimento rerum aperitur quod clausum erat, & innotescit quod latebat*, ut S. Augustinus ait, non mirum, quod Concilia & eruditos Authores, qui post octavum Sæculum floruerant, viri hujus Sæculi ,, doctissimi emendent in rebus Criticis, quarum media ætas rudis erat: maxime cum ,, illa mediæ ætatis Concilia illique Authores, terminos sibi a Patribus constitutos hac in ,, re transgressi fuerint, Decretales octo prioribus sæculis ignotas laudando, nec recentem nothorum fœtuum animadvertendo natalem.

§. V.

Non prosunt hac in parte Romanis præscriptio, cessio, possessio, consuetudo &c.

Si (quod abunde probasse existimamus) auctor salutis nostræ & Ecclesiæ fundator huic sacro cœtui formam regiminis præscripsit a Monarchia alienam, abusus adversus divinum illud institutum introducti numquam poterunt fundare aut efficere legitimam præscriptionem; non enim præscribitur contra voluntatem Dei, & ordinata Salvatoris nostri. Minus, quæ serius acta sunt, immutare valent veritatem primi instituti; siquidem nemo mortalium sibi arroget præscriptionem juris, aliis falsa principia proponendi & persuadendi. Sed nec cessione aut cujusvis temporis possessione jurium pastoralium Episcopatui adhærentium detruncationes legitimari queunt. Itaque agnitio veri Juris Ecclesiastici, per falsas Decretales corrupti; & favorabiles circumstantiæ semper Ecclesiæ pri-

mævum libertatem suaque jura reddere valent, sine minimo sanctæ Religionis nostræ præjudicio, quinimo cum certo ejus incremento. Si enim ignorantia & excessus superstitionis obstuit, quominus obscurata per aliquot sæcula nosceretur veritas, & justi Ecclesiasticæ potestatis limitis, nihil impedit, quominus quæ errore aliove vitio male inducta sunt, nunc cognita veritate restituantur in legitimum. Ex contrario, talis rei Ecclesiasticæ restitutio, & primævæ disciplinæ in hoc substantiali puncto restauratio, Ecclesiam redderet conformiorem spiritui Evangelii, nosque perfectioni primorum sæculorum tanto magis propinquaret, quanto amplius ab hac perfectione & ab humili spiritu Apostolorum, præcipue vero Capitis ac Domini nostri *JESU* Christi, removit ignorantia Juris sacri, nec non Historiæ & Disciplinæ Ecclesiasticæ, posteriore hoc ævo a viris Catholicis tanto cum fructu excultæ. Hanc si otiosam relinquimus, respectu ejus in terminis nudæ speculationis subsistentes, nunquam vero acquisitas solidas notitias in usum & praxim deducentes, comparabimur viro consideranti vultum nativitatis suæ in speculo: consideravit autem se, & abiit, & statim oblitus est qualis fuerit. Perspicite itaque legem perfectam libertatis, & permanete in ea, non auditores obliviosi facti, sed factores operis. *Jacobi Epist. Cathol. cap.* 1.

1.) Tali *Consuetudini* vim Juris negat ipsa naturalis ratio, & spiritus Canonum. Pro *sana ratione* adferemus testimonium Demosthenis apud Aulum Gellium. *Noct. Attic. Lib. X. cap.* 19. ubi: *Verum ne dicas, sic actum sæpenumero: sed hoc fieri sic decere. Non enim si quid aliquando contra leges actum jam est, tuque id secutus es, propterea jurequeas evadere: quinimo eo magis idcirco in te debeat statui. Ut enim si prius in aliquem foret animadversum, tu minime id scriberes, ita si ipse in præsentia punieris, nequaquam deinceps alius scribet.* Quantum ad mentem *Canonum* attinet, videndum *cap.* 3. *& cap. fin. X. de Consuet.* nec non *cap.* 1. *eod. Tit. in Sexto*, quibus declaratur, quod *Consuetudo, quæ Canonicis obviat institutis, nullius sit momenti*; imo quod *non tam Consuetudo, quam corruptela censenda sit, quæ sacris est Canonibus inimica*. Hi certe Canones nulli Consuetudini aptius applicabuntur, quam ei, quæ adversus institutum Christi & Patrum post multa demum sæcula in Ecclesia prodiit, matre (ut nihil amplius dicam) ignorantia, nutrice superstitione. Interim *Aula Romana sufficit, quod tranquilla jam diu utatur consuetudine, qua Canones solummodo elidat*, inquit Franciscus de Vargas Regis Hispaniæ ad Concilium Tridentinum Legatus, supra *cap.* 6. §. 12. Verum hæc consuetudo introducta fuit eo modo, & tantundem valet, quantum illa, de qua memorat Gregorius M. Lib. IX. Epist. 115. nempe: *Si pravæ rei aditus, antequam diu patescat, non clauditur, usu fit latior: & erit consuetudine licitum, quod ratione constat esse prohibitum.*

2.) Multo minus ex tali consuetudine sibi Romana Curia *Privilegium* adsciscere valet. Apposite in hanc rem scripsit ad Hincmarum Remensem Nicolaus I. Papa Dist. 8. Can. 3. *Mala consuetudo, quæ non minus quam perniciosa corruptela vitanda est, nisi citius radicitus evellatur, in PRIVILEGIORUM Jus ab improbis assumitur, & incipiunt prævaricationes & variæ præsumptiones non celerrime compressæ pro legibus venerari, & privilegiorum more PERPETUO celebrari.*

3.) Toties agnoverunt & declararunt summi Pontifices, Privilegia Ecclesiarum, Patrum authoritate instituta, *nulla posse novitate convelli* aut mutari; jura Episcoporum & Metropolitanorum, secundum Sanctorum Patrum Canones, Spiritu Dei conditos, & totius mundi reverentia consecratos, *intemerata esse debere*: ita ut a regulis præstitutis nulla aut *negligentia* aut *præsumptione* discedant; Romanum Pontificem sibimet ipsi injuriam facere, si Fratrum & Consacerdotum suorum jura *infringat*, aut *perturbet*; Ei permittendam non esse licentiam *recedendi ab Ecclesiæ juribus*, posteaquam hæc intercedentium documentorum authoritate fuerint firmata. *Causa* 25. *Quæst.* 2. *can.* 2. 3. 5. 10. 21. Quid igitur superest, quam ut nunc cognitis Ecclesiarum juribus, Sanctorum Patrum & Conciliorum authoritate non tam institutis, quam agnitis & firmatis, atque intercedentium tot publicorum documentorum vi roboratis, & posterorum memoriæ traditis, ea, nequidquam obstante unorum *negligentia*, aliorum *præsumptione*, in justum ordinem reponantur.

4.) Quod Christus *Matthæi cap.* 18. *v.* 18. dixit Apostolis, & in horum persona Episcopis, *QUÆCUMQUE alligaveritis super terram, erunt ligata & in cælo: & QUÆCUNQUE solveritis super terram, erunt soluta & in cælo*, id, quemadmodum & cæteræ omnes veritates Evangelii, a nemine destrui, nec jurisdictio Episcopis hoc titulo attributa, seu præscriptioni, seu alia quacunque via, eis abrogari poterit. *Cælum & terra transibunt; verba autem mea non præteribunt*, inquit idem Salvator noster *Matth.* 24. *v.* 35. Scilicet potestas ligandi atque solven-

solvendi a Christo Episcopis data est, non propter privatum eorum commodum, sed ad servitium & salutem fidelium eorum curæ creditorum. Itaque gregi fidelium & saluti animarum nocetur neglectu atque abdicatione jurium Episcopalium, aut partis eorundem: tum propter causarum & negotiorum Ecclesiasticorum retardatam expeditionem, tum propter infinitos sumptus, ut alia hic prætermittam. At contra voluntatem & mandatum Christi, contra Evangelium, contra Jus Gentium, denique contra commoda publica Christiani orbis non præscribitur.

5.) Non prætermittendum hic quod scripsit, quamvis asperiore calamo, quem nostrum facere non volumus. Cancellarius Gerson *Tract. de Reform. Ecclesia in Concilio Universali cap.* 17. in Actis Concilii Constantien. *Tom. I. Part. V. pag.* 709. „ Quia nullus Prælatorum „ illo tempore, quo reservationes & beneficiorum taxationes sunt fictæ, reclamavit seu „ contradixit, aut propter impotentiam, aut ignorantiam, aut utilitatem propriam: ideo „ jam quasi per centum annos (quia tam diu duraverunt) dicunt Papa & Cardinales, „ prædictas reservationes jam in vim sanctissimi Juris & Canones transmisisse & præscripsisse, nec posse Generale Concilium eas immutare. Quod falsum est. Imo exsurgant „ Prælati Ecclesiæ, offerentes Deo sacrificium justitiæ, & has rapinas, furta & latrocinia Romanæ Curiæ dignentur penitus amovere. Quia non possunt in detrimentum & „ damnum Universalis Ecclesiæ stare, aut præscribi: cum sint contra naturam propriam „ corporis mystici Ecclesiæ, & contra omnem ordinem justitiæ, & decrementum omnium „ bonorum spiritualium Ecclesiæ.

§. VI.

Quæ ex nimietate religionis obscuris sæculis Pontificia authoritati adjecta fuerunt, nunc cognito genuino Jure Publico Ecclesiastico, in justum ordinem redigenda sunt.

Principia, quibus Ecclesiastica libertas innititur, in Jure Naturali, certissimis Jesu Christi oraculis, & constanti usu primorum sæculorum fundata sunt. Interim ignorantia, simplicitas & superstitio potuerunt eis nubem obducere, & reapse obduxerunt. Cum authoritas Papæ in religione fundata sit, nemo mirabitur, quod ignorantia & fanatismus debito legitimoque respectui cultum superstitiosum addiderint, atque ita *Ambitioni* immolata sit libertas, dum credebatur sacrificari *Religioni*. Ea nimirum est conditionis humanæ indoles, ut se intra justos terminos ægre contineat. Quod circa cultum imaginum fecit populus, ut eum ultra condignum proveheret; idem quoque egit circa reverentiam debitam summo Pontifici. Superstitiosus nunquam putat satisfecisse suæ obligationi, eo quod hujus nesciat fines; semper scrupulis angitur, sique tranquillitatem quærit plerumque in excessu. Ne in magna quidem illa rerum sacrarum luce, qua hodie vivimus, orbis Christiano-Catholicus sua adhuc præjudicia deserere potens est; quasi cum tremore & incertitudine sustinet jura libertatis, utcunque firma & certa. Principes, populi, Episcopi, omnes eandem viam errarunt, & quasi certatim damnaverunt ac persecuti sunt eos, qui eorum hac in parte errores dissipare, & nebulam ab oculis depellere studebant. Schismatis & erroris objecta crimina; excommunicationis minæ & fulmina (mala utique metuenda) terruerunt omnes: ardens desiderium ea declinandi plerisque ne permittebat quidem examinare & dignoscere, justusne fuerit horum malorum metus, an vanus.

1.) Audivi aliquando Oratorem graviter pro Monarchia Romani Pontificis detonantem, & inter reliqua hoc maxime argumentum urgentem: Nulla posse ratione comprehendi, qualiter huic Monarchiæ (si ea in verbo Dei fundata non esset) omnes Reges terræ subjici potuerint sine magna armorum vi, de qua saltum in omni Historia silentium. Sed ignoravit vir bonus, majorem vim esse superstitionis, quam fortissimorum armorum & exercituum.

2.) Vidimus Pontifices usurpantes varias partes juris Episcopalis, & in præjudicium Juris *Publici* sibi inde facientes ius *privatum*. Si niteremur Jus illud Publicum in integrum restituere; si Episcopi excuterent durum illud jugum, quod eorum prædecessores permiserunt humeris suis imponi; si rumperent catenas, quibus alligata fuit plenitudo potestatis eorum ministerio & caracteri propria; si nollent admittere reservationes casuum, quas Papa sibi attribuit; si tanquam nulla haberentur privilegia Regularibus in præjudicium jurisdictionis Ordinariæ attributa; si redirent in possessionem concedendi dispensationes, quas Romana Curia sibi serius reservavit, quibusque satis male utitur; statuendi

de

de Resignationibus, Permutationibus, Unionibus & Divisionibus beneficiorum, Erectionibus novorum Episcopatuum, Confirmationibus electionum, aliorumque similium jurium Episcopatui ex primæva institutione annexorum: de cætero Romanæ Ecclesiæ relinquerent jura vigilantiæ, inspectionis, & certo modo, id est, juxta terminos Sardicensium Canonum, jus supremæ instantiæ &c. ex qua parte foret schisma, aut, quod in idem recidit, injustitia, si ea occasione se Papa separaret ab Episcopis?

3. Miramur hodie vanos terrores, & simplicitatem patrum nostrorum. Captum nostrum fere superat; quomodo Romanis Pontificibus potuerit in animum venire, de coronis, regnis & provinciis disponere: & vix attendimus ad alias hactenus perdurantes, neque magis fundatas ejusdem Curiæ prætensiones. Si Reges & Imperatores perrexissent tam esse creduli, quam multo tempore fuerunt, atque multi Episcopi respectu jurium suo Ordini annexorum adhuc sunt, Episcopus Romæ hodie solus foret in orbe Christiano Monarcha, & castellum S. Angeli non sufficeret servando auro, quod ex omnibus mundi partibus illo conflueret.

§. VII.

Excessiva potestas, qua Rom. Pontifex post falsas Decretales uti cœpit, quaque hodienum fruitur, Ecclesia valde noxia est.
Eadem reunioni Ecclesiarum impedimentum ponit.

Ultramontani cultum superstitiosum Papæ reddentes, ei, sive ut privatis suis commodis studeant, sive errore præjudiciis abrepti, tribuunt prærogativas, quas JESUS Christus & sancta ejus Ecclesia illi non dederunt. Salus Ecclesiæ & Regnorum, imo ipsiusmet Religionis & Veritatis, justum nobis debent esse motivum ad repellendas novas illas doctrinas, pro exaltatione sedis Romanæ & aliarum depressione, inventas; attamen sine diminutione reverentiæ eidem primæ Sedi cæteroquin debitæ. Forte veritas Protestantibus monstrata sine fuco & excessu, eis persuadebit, ut potestatem, quam hactenus ut exorbitantem, & ab instituto Christi alienam, aversantur, intra legitimos fines reductam, tanquam Ecclesiæ perutilem, imo necessariam, agnoscant & revereantur. Forte, indubie, eadem potestate, nullius jam imperii patiente, intra suos cancellos inclusa, cessabunt abusus & corruptelæ jam per sæcula, bonis omnibus frustra reclamantibus, in Ecclesia vigentes, & cum eadem potestate tam arcte conjuncti, quos *cap.* 6. §. 13. & 14. enumeravimus. Non est hic prætermittenda, neque contemnenda observatio Richerii in Hist. Concil. Lib 4. p. 2. cap. 4. §. 1. ubi *dum*, inquit, *apud me perpendo Arrianismum & Monotheletismum, in quo de sola doctrina, non de sanandis moribus Ecclesiæ, certabatur, trecentes circiter annos continuasse: valde quidem reformidare incipio, ne Lutheri & Calvini hæreses, quæ potissimum EX REGIMINIS ECCLESIASTICI CORRUPTELA, & MORUM BONORUM TABE, originem & incrementa hauriunt, multo longius latiusque pervadant.*

1.) Cœcus & malignus zelus fautorum Romanæ Curiæ ingenuos assertores Ecclesiasticæ libertatis confundit cum inimicis sanctæ sedis & Primatus S. Petri. Populo, sive per ignorantiam, sive per inertiam, legitimæ discussionis incapaci, talis comparationis justitia facile persuadetur; sicque sine discretione omnia Papæ dantur, vel ea ratione, quod Hæretici legitimam debitamque portionem ei negent: non attendentes, quod ita faveatur usurpationibus, quodque revera auferantur Principibus & Episcopis, quin & ipsi Ecclesiæ, vera & legitima jura, eis a Christo Domino attributa.

2.) Inter querelas Protestantium adversus Papam negari non potest, aliquas fuisse justas & fundatas, Hoc agnovit Concilium Tridentinum per reformationem, quam in Ecclesiam introduxit occasione novarum hæresium. Sed nec illi eo respectu Hæretici dici debent, quamvis de cætero merito culpandi veniant, quod debitos honores & prærogativas Capiti negent, utendo etiam odiosis comparationibus, & immoderatis adversus illud exclamationibus.

3.) Fatentur *Protestantes*, fatales illas scissiones Sæculi XVI. in Ecclesia nunquam orituras fuisse, si Romani Pontifices stetissent intra fines legitimi Primatus. Lenfent *Preservatif contre la reunion avec le Siege de Rome. Tom. IV. Lettre 5. pag.* 213. Idem agnoscunt *Catholici*. Vid. cap. 6. §. 13.

4.) Declarant protestantes, quod si de perfecta se inter & Catholicos quoad omnes fidei articulos concordia conveniretur, sola autem Romani Pontificis Monarchia, & exorbitans.

bitans illius potestas (in cujus *aqua* diminutione illi omnem, quæ superest, futuræ concordiæ spem ponunt. Schilter *de Libert. Eccles. German. Lib. VII. cap.* 14. §. 22.) pertinaciter sustineri vellet, perpetuum inde reunioni futurum obstaculum, neque unquam sibi jus vivendi extra immeritum illud jugum auferri posse. Vid. Academiæ Gœttingensis *Ephemerides anni* 1758. *die* 30. *Martii pag.* 364. Item *anni* 1759. *die* 22. *Martii pag.* 307. Adde Gibert *Corp. Jur. Can. in Prolegom. Part.* 1. *Tit.* 20. *Sect.* 2. *Prop.* 1. *pag.* 158. cujus verba partim dedimus supra cap.,1. §. 8. n. 11.

5.) Notum est, in provinciis fœderati Belgii, Catholicis (quorum numerus tantus est, ut unam tertiam omnium inhabitantium constituant) omnem viam ad publica munia per sanctiones Statuum præclusam esse. Fundamentum harum Sanctionum Potentissimorum Ordinum intelligimus ex Basnage *Description du Gouvernement des Provinces Unies chap.* 39. & *Remarques* du Chevalier Temple *chap.* 5. scilicet, quia Catholici recognoscentes exterum in spititualibus *Monarcham*, cujus authoritas saltem per indirectum etiam in temporalia Reipublicæ influeret; minus videbantur apti ad consilia Status, cujus summum principium est, a nullo alio dependere; quæ certe consideratio seu exceptio non potuisset habere locum respectu formæ Ecclesiæ Catholicæ, qualis illa multis sæculis feliciter floruit. Non ignoramus plura alia & posteriora eorundem Generalium Ordinum edicta Catholicis gravia, eidem fundamento innixa, quibus extensio sanctæ Religionis nostræ in dictis provinciis difficilis redditur. Vid. Ottonis *Notitia Rerumpublicarum*, *cap. VI.* §. 29.

6.) Si hæc vera sunt, sicuti ea esse a nemine Historiarum, Actorum & negotiorum publicorum gnaro negari potest, per necessariam sequelam agnoscendum erit, unum Isidorum Mercatorem plus mali intulisse Ecclesiæ, quam Hæresiarchas simul omnes; doctrinam de monarchico Ecclesiæ Statu non tantum perpetuum reunioni Ecclesiarum futurum impedimentum, pro qua quotidie in sacrificio Missæ & aliis precibus publicis divinam misericordiam deprecamur; sed & si non causam, saltem occasionem fuisse infinitorum illorum malorum, quæ tot per Europam regna & provincias a duobus sæculis & ultra, ob animorum circa rem sacram dissidia, præstolarunt, & in futurum afflictura sunt.

7.) Multum laboraverunt diversi Pontifices pro tollendo Græcano schismate, & reunienda Ecclesia Orientali cum Occidentali, præsertim Innocentius III. post expugnatam ab Occidentalibus Constantinopolim, Gregorius X. in Lugdunensi II. & Eugenius IV. in Florentino Concilio; sed semper recasus Græcorum supervenit. Si causa fundamentalis inspiciatur, ea non est, quod nullum Romani Pontificis Primatum agnoverint, sed quod *non talem*, qualem voluissent Itali: sic, ut eis, tanquam Ecclesiæ Monarchis, eodem modo Orientales Ecclesiæ subjacerent, quo Occidentales Romano Pontifici ut suo Patriarchæ subesse pridem consueverant; finaliter, quod Romani superioritatem prætenderent *ultra Canones*. Docent hæc nos, talem interpretationem nunquam, dum stabit orbis, ab omnibus Christianis, *saltem cum perseverantia*, fore acceptandam. Vid. Petri de Alliaco Card. Cameracensis Canones Reformationis Ecclesiæ in Concil. Constantien. cap. 2. apud vonder Hardt *Tom. I. Part.* 8. *pag.* 416. Siccine autem omnes in futurum Romani Pontifices in æternum abjicient; quæ a prædecessoribus tam gloriose suscepta sunt reunionis consilia? Adde *cap. V.* §. 4. *n.* 6. nec non *cap. VI.* §. 7. *n.* 8.

8.) Rubeus Recentiorum Decisionum Rotalium *Part. IX. in annotat. ad Decis.* 217. *n.* 167. *& seqq.* hæc observat: ,, Papa est ille magnus Atlas, ut super suis humeris habeant orbem universum, & sic tam Catholicos, Hæreticos, Schismaticos, Infideles &c. Nam id perbelle declarat, mellifluus Bernardus sanctus Lib. III. cap. 1. de Considerat. ad Eugen. Papam ubi applicat ad Romanum Pontificem dictum illud Pauli Apostoli ad Rom. 1. ibi: *Sapientibus, & insipientibus debitor sum*. Sed quæ major insipientia est, quam illa infidelitatis? igitur inquit: *Si te agnoscis sapientibus, & insipientibus debitorem, curandum summopere est, ut, qui non sapiunt, sapiant, & qui sapiunt, non desipiant, & qui desipuere resipiscant.* Itaque notandum venit, dum dicitur, curandum tibi est, *ut qui non sapiunt, sapiant*: ecce pondus magnum infidelium; *& qui sapiunt, non desipiant*; ecce pondus, & quidem non leve, Christianorum Catholicorum; *& qui desipuere resipiscant*: ecce pondus hæreticorum. " Hæc cura triplex non implebitur, quamdiu Papa non dimittet principium *sua Monarchia politico-sacra*.

9. Ponderentur doctrinæ practicæ Romanorum, quarum fidelem recensum dedimus *cap. III.* §. 11, & judicet quisque harum rerum intelligens est ac prudens, an non huc appli-

applicari debeat quod de similibus tractans scripsit celeberrimus Gerson Tract. de Reformatione Ecclesiæ in Concilio Universali cap. XXIV. scilicet: *Quis unquam audivit vel legit, olim per Petrum aut ejus successores in papatu intra mille annos aut ultra fuisse talia attentata? Quæ si quandoque tunc facta fuissent & cognita, nemo ad fidem Catholicam propterea, nisi omnino reprobus, converti verisimiliter potuisset.*

10.) Considerentur insuper abusus, quos recensuimus *cap. VI. §. 13.* quique suum in jam memoratis doctrinis practicis inveniunt præsidium ac fomentum, & expendatur, num perverse senserit laudatus Cardinalis de Alliaco, dum Tractatu *de Necessitate reformationis Ecclesiæ in Capite & in membris cap. XXIX.* in Actis Concilii Constantiensis Hermanni von der Hardt Tom. I. Part. VII pag. 308. ita scribit: *Expediret, ut hæreses istæ* (Hussitica, VValdensium VViclevistarum &c.) *& auctores earum de Bohemia & Moravia eradicarentur omni modo. Sed non video, quod illud unquam bono modo fieri possit, nisi prædicta Romana Curia prius ad ipsos veteres mores & consuetudines laudabiles reducatur; quia lege cavetur, quod a Capite edenda sit ratio.* Non erat opus infinita perspicacia ad ita judicandum, nec prophetico spiritu ad prævidendam hæresum durationem quoad Capitis languor perduraverit. His addendum quod idem doctissimus Cardinalis gravissima Oratione medio Quadragesimæ anni 14. 17. in Constantiensi Synodo habita dixit cit. part. 7. pag. 405. scilicet: *Speramus equidem veram Unionem non absque reformatione: speramus veram Reformationem non absque unione; una quippe sine altera esse nequit, dicente Psalmista, Justitia & Pax se osculatæ sunt. Hæ duæ, teste Augustino, sorores sunt, & se se inseparabiliter comitantur. Si ergo Unionis pacem quærimus, Reformationis justitiam prosequamur.*

11.) Huc quoque pertinet quod ad Cardinalem Julianum Concilii Basileensis Præsidem anno 1437. gravissime scripsit, & probante id eventu vaticinatus est Andreas Episcopus Magorensis Hispanus, libro, quem inscripsit *Gubernaculum Conciliorum*. *Part. III. pag. 181.* in citatis Actis Concilii Constantiensis. Ubi: ,, Non nobis sit mirandum, si
,, Ecclesia ista sanctissima, si fides Christi verissima, si obedientia Romanæ Ecclesiæ de-
,, votissima, pro qua Christus JESUS sanguinem suum fudit, & quam sui sanguinis pre-
,, tio comparavit, pro majori parte *usque ad diem judicii* sit perdita & jam quasi oblivio-
,, ni data in partibus illis Persiæ, Mediæ, Arabiæ, Africæ, Mauritaniæ, Turciæ,
,, Tartariæ, Mesopotamiæ, Cappadociæ, Phrygiæ, Pamphiliæ, Elamitiæ, Ætiopiæ,
,, Græciæ, Indiæ, Judeæ, Ægypti, Asiæ & terrę sanctæ, & quasi in tribus partibus
,, mundi: In quibus primo quam in Europa fuit prædicatio Christi fructuosa, & Lex
,, Evangelica promulgata, & Ecclesia Christi exaltata . . . . Illa fides Christi, illa
,, obedientia Romanæ Ecclesiæ, quę in quibusdam parvulis angulis terræ & orbis, sci-
,, licet in quinque nationibus, *Italia*, *Francia*, *Teutonia*, *Hispania* & *Anglia* remansit
,, conclusa, adhuc omni die paulatim perdetur . . . . Et timendum est, quod an-
,, te diem judicii, & in brevi, *nisi super eam fiat reformatio* & reparatio, desoletur &
,, foras mittatur, & ab hominibus conculcetur . . . . . . Adhuc dicam unum, de quo
,, multum doleo in toto corde meo, videlicet: si aliqui in ista S. Petri navicula volunt
,, habere zelum legis Dei, & volunt esse firmi in fide Christi, & navigare in navi S.
,, Petri, suis prædicationibus, suis doctrinis, suis reformationibus, & consiliis suis,
,, meritis propriis, operationibus justis, ac suarum virtutum executionibus & studiis
,, suis, tales *a multis Prælatis superioribus & Dominis istius Apostolicæ Sedis istius Ecclesiæ Ro-*
,, *manæ* turbantur, suppeditantur, despiciuntur & confunduntur, ac non curantur,
,, non promoventur ad remigandum cum suis scientiis, cum suis doctrinis, cum suis
,, operibus bonis [in] hac Sancti[Petri nave, sed foras a beneficiis, a promotioni-
,, bus a regimine & gubernationibus [istius navis sicut mali, sicut ignavi, sicut
,, inscii, sicut stulti abjiciuntur. " Hoc accidit Prælatis Galliæ secundi ordinis, celebri Declarationi Cleri Gallicani ann. 1682. subscribentibus, quorum pluribus, postquam per Regem ad Episcopatus nominati essent, INNOCENTIUS Papa XI. bullas negavit; quæ
,, res denique appellationi ad futurum Concilium; per Procuratorem Regium nomine regni interpositæ, occasionem dedit.) Pergit deinde Andreas Magorensis *pag. 185.* ,, Pro
,, istarum ergo clavium debita & sancta executione, pro Ecclesiæ sanctæ Dei reforma-
,, tione *tam in membris quam in Capite*, pro fidei Christianæ extensione & ampliatione,
,, pro Ecclesiæ Apostolicæ & Romanę exaltatione & veneratione, pro hæresum & er-
,, rorum infidelium exstirpatione, pro schismaticorum & rebellium Christianorum redu-
,, ctione & conversione . . . . tam realia, tam salutifera, tam opportuna & tam
,, necessaria sunt his temporibus generalia Concilia, attentis Ecclesiæ casu & ruina,

,, qua-

„ qualiter non fuerunt tam necessaria ab origine nascentis & primitivæ Ecclesiæ. Et „ ideo ex quo sunt tam necessaria, deberent nunc frequentissime celebrari .... „ Quia omni die quasi dispensatur *per Dominos Romanæ Ecclesiæ* cum statutis in generali „ factis Concilio, nec servatur aliqua ejus constitutio, & nemo est, qui Concilii sta„ tuta exequatur & defendat. Et dicunt cum suspiriis & gemitibus patres & fratres „ Christiani: O discipuli & servi JESU Christi clamemus in cœlum, pro desideratissi„ mo generali Basileensi Concilio, & quocunque fiendo alio, jurato & promisso perto„ tam universalem Ecclesiam in Synodo generali Constantiensi de anno Domini „ MCCCCXVI., & cum magnis laboribus & expensis Basileæ per triennium elapsum, „ de anno Domini MCCCCXXXIV. nunc de præsenti celebrato & celebrando: Et mi„ serebitur nostri Deus JESUS Christus, ut non permittat transire, & dissolvi hoc sa„ crum Basileense Concilium absque reformatione *Ecclesiæ Apostolicæ in membris & in Ca„ pite*. Quia si absque reformatione dissolvatur, tum certe speratur, quod sancta Roma„ na Ecclesia & Apostolica, cum ea, quæ erat usque nunc domina gentium, & prin„ ceps provinciarum, spoliabitur suis ornamentis & possessionibus temporalibus, & Cle„ rus & Apostolica Ecclesia privabitur suis bonis & privilegiis, ac libertatibus, & e„ rit sub servitute peccati ac tributo census & nummi, & turbabitur, ac nimium flu„ ctuabit Petri navicula, quæ in se Judam & Simonem recepit, qui generalibus Con„ ciliis contradicunt, & ea dissolvere satagunt, & ne fiant imposterum, impediunt. " Sed hæc posteriora proprius pertinent ad materiam, quam tractavimus *cap.* 6. §. 12.

13.) Absit tamen, ut hisce arma porrigamus Protestantibus, eorumque ab Ecclesia Catholica secessum probare aut excusare velle videamur. Dicunt illi, lege divina mandari, ne sint socii & propugnatores injustæ sævitiæ. Reponet eis Augustinus, scindendæ unionis nullam dari justam excusationem. Sed audiant Marcum Antonium de Dominis, quem de præventione seu affectu erga Sedem Romanam non possunt habere suspectum. Ita autem ille *lib. 7. de Republ. Eccles. cap.* 10. §. 189. *& seq.* Esto, sit Antichristus ille verus (hoc infami titulo nonnulli Protestantium summum Pontificem impudenter designant) ab ipso solo cavendum est, ne quis ei, *quatenus Antichristus est*, se subjiciat: Ab illis tamen Ecclesiis velle abhorrere, discedere, & se separare, quæ sub illo suppressæ gemunt, quamdiu hæ integram Christi fidem servant & retinent, est profecto schisma indignum & reprehensibile.

14.) Si sic sua ex parte Acatholici peccant nimietate, non propterea probandus nostratium indiscretus zelus, seu, ut vocant, *Pietas*. In omnibus præcipue sectanda *Veritas*. Ut enim nihil a fide demi, ita nihil addi fidei debet, reique animarum sunt, qui plus sive ab Hæreticis, sive a Catholicis postulant, quam communi omnium veraque fide requiratur. Neque minus absurdum est aliam fidem in scholis docere, aliam contra Hæreticos propugnare. Vera pietas non cœco affectu, sed majorum authoritate ac Traditionis regula ducitur; quæ ab his aberrant finibus, sine more modoque crescunt, veramque pietatem falsis & alienis ex arbitraria pietate superstructis obscurant & offuscant.

15.) Licet conatus præstantissimorum Theologorum, Catholicorum ex una, Protestantium ex altera parte, pro conciliatione sententiarum, nondum, produxerit omnem desideratum fructum, attamen ii non fuere omnino vani; ex quo inter illos jamtum conveniat de variis quæstionibus, quæ inter reliquas schismati dederunt ansam. Tales sunt illæ de Justificatione, de libero arbitrio, de bonis Operibus, de Merito, aliæque. Ut quid igitur desperemus de componendis reliquis, dummodo primarium hujus compositionis obstaculum seu offendiculum preprimis tollatur?

§. VIII.

Quod Galli ex libertatibus Ecclesiasticis servaverunt, in id redire aliis gentibus fas est.

Cunctis notum est, & Romanos omnium minime latet, Ecclesiam Gallicanam respectu summæ Sedis frui certis, ut vocant, *Libertatibus*, quibus aliæ Ecclesiæ Catholicæ hactenus non gaudent. Sed & de eo inter eruditos convenit, easdem libertates non niti speciali aliqua concessione; verum esse portiones pristinæ & universalis libertatis ac Disciplinæ Ecclesiasticæ, in qua Galli firmius stetere adversus novitates & insultus aulæ Romanæ. Sic docent Jurisconsulti & Canonistæ Franci ad unum omnes. Ex multis

nominamus paucos: de Marca *de Concord. Sac. & Imp. lib. 3. cap. 1. num. 8.* Bossuet *Defens. Declarat. Cleri Gallicani lib. 11. cap. 15.* Fleury *Instit. Jur. Can. part. 3. cap. 25.* Hericourt *de Legibus Eccles. Gall. lib. 1. cap. 17.* §. 4. Add. infra *cap. 9.* §. 8. *num. 3.* Memoranda sunt hanc in rem verba celeberrimi Galliæ Jurisconsulti Oliverii Patru in *Petri Pithœii Præfat. ad Du Puy Comment. de Libert. Eccles. Gall. pag. 25.* ,, Les Libertés de l'Eglise Gallicane sont pour la France un fond & une source de gloire immortelle, puis ,, que ces Libertes n'étant en effet que l'ancienne liberté de l'Eglise Universelle, c'est ,, à dire le Droit commun & la Discipline des Conciles, il faut, que toute la terre a- ,, vouë, que la France, qui a conservé cette liberté, & qui en la conservant lui a donné ,, son nom, possede un avantage incomparable sur tous les Etats de la terre. En effet, si ,, l'on demande comment la France a pû defendre l'Eglise contre tant d'ennemis, com- ,, ment elle a pû conserver cette liberté, que presque toutes les Nations ont perdue? il ,, n'y a qu'une seule reponse à faire, c'est que la France a eu plus de *puissance* & de *pieté* ,, que toutes le autres Nations Ainsi le nom sacré de Libertés de l'Eglise Gallicane est ,, un titre illustre & incontestable, qui marque à tout l'Univers, que la France est l'a- ,, zile de l'ancienne Eglise, & que les Rois de cette grande Monarchie sont les justes ,, defenseurs de sa liberté. C'est un honneur pour eux, qui répand sur leur Couronne ,, un éclat plus qu'humain; c'est par cette raison, plûtôt que par tout autre, qu'ils ,, meritent le nom qu'ils portent de Rois très chretiens; c'est par là qu'ils sont verita- ,, blement les successeurs de ces grands Empereurs, à qui toute l'Eglise a rendu des ,, honneurs immortels. Car comme les premiers Conciles ont été assemblés par la puissance ,, de ces Empereurs, ces mêmes Conciles se sent conservés dans leur force par la puissan- ,, de nos Rois. La gloire des uns n'est pas moindre que celle des autres, puisque la ,, puissance conservé n'est pas inferieure a celle qui produit ...

Si tanta aliis populis non fuit potentia, & adversus exterorum clancularias invasiones vigilantia, prudentia, & sagacitas, quanta Gallis; si in medio ævi, plerumque ignorantis, aliæ Nationes & Ecclesiæ minus cautæ fuerunt & solertes ad se opponendum eversionibus Juris Sacri; si demum temporum injuriæ & turbines non permiserunt obices popi latentibus illis, licet continuis, Pontificiæ authoritatis accessionibus; non erunt ea propter Germanis aliisque præclusa remedia *Recuperanda*. Agitur de Jure Publico-Sacro-Communi; contra quod nihil prosunt uni, nec obsunt alteri fallaciæ; insidiæ, ignorantiæ, errores: agitur, inquam, non de rebus privatis & juribus temporalibus (quanquam ne in horum quidem acquisitione error & ignorantia suffragari valeant) sed de rebus sacris, unice institutis ad promovendum cultum divinum & animarum salutem.

Probant autem conservatæ illæ Gallorum libertates ex una, & toleratæ aliarum Ecclesiarum servitutes, ex altera parte, easdem servitutes, & correspondentes eis dominatum in vero *Jure Canonum* non invenire fundamentum; tanta quippe esse debet, & revera est, ex *instituto divino*, aut *universalis Ecclesia placito*, Pontificis potestas respectu unius, quanta respectu alterius, neque in hoc ulla natio melioris aut deterioris est conditionis altera. *Ad Rom. 10. v. 12.* Cæterum quando de Libertatibus suis loquuntur Galli, non prætendunt se adhuc ab omni indebita servitute immunes, id quod vel ex solo jure *Præventionis* (quod hactenus, quanquam non sine murmure, tolerant) apparet.

1.) Stabilito in Ecclesia Statu monarchico, actum erat de Libertatibus *omnium* Ecclesiarum, si *Gallicanam* excipias, quæ quodammodo cautior fuit. Responsa Pontificum, etiam ad privatorum interrogationes emanata erigebantur in Canones & Leges communes; & paulo post, more Regum terræ, rebelles declarabant eos, qui illorum voluntatibus & prætensionibus se se opponebant.

2.) Si Principes & populi excusationem merentur, quod *ignorantes* permiserint se ita captivari, vix eam merebuntur Episcopi, in quorum labiis debuisset residere scientia; non debuissent hi ignorare, se sicuti Apostolorum successores, ita jurium & potestatis esse hæredes. Ut quid ergo passi sunt se a Romanis Præsulibus haberi ut subditos, & ab his partem gregis sibi divinitus commissi præripi per exemptionem plerarumque ædium Religiosarum in suis diœcesibus sitarum? Quare consenserunt, ut Papa in signum suæ Superioritatis & Majestatis ligarent eorum subditos, ita, ut ne a propriis quidem Episcopis solvi valeant; dum interim simplicibus Presbyteris potestatem largitur, qua Episcopos exuit? Ut quid toleratum est, ut hi, potestatis ecclesiasticæ a Deo acceptæ Socii, & fidei Con-judices, ita cum plebe confunderentur, ut ab illis, æque & ab hac, Papa *omnimodam obedientiam* exigat, quando revera in illos non obtinet nisi Jus inspectionis &

vi-

vigilantiæ, qua eorum Caput, non Monarcha. Interim quod propter bonum commune Ecclesiæ, a Deo *Ordini Episcoporum* datum est, non potuit cum effectu & successorum præjudicio a *singulis* dimitti.

3.) Non ignoro equidem, sic, & recte, *sentire* plerosque Episcoporum; sed non *agunt* consequenter ad sua principia. Et parum abest, ut Aula Romana per suos satellites ignoranti plebi persuadeat, eos, qui ita sentiunt, *errare in fide*. Cum Dietherus ab Isenburg Archiep. Moguntinus annatarum solutionem detrectans, ad Principes Germaniæ scriberet, ut de Natione Germanica ab his aliisque injustis oneribus sublevanda cogitaretur; dedit ad Decanum & Capitulum Moguntinum PIUS II. Pont. Max. literas, conquerens de Diethero, *Qui vellet Sedem Apostolicam humiliare, & Imperialem evehere; & quod vera etiam in Papam diceret, esset contra juramentum Episcoporum*. Schilter de Libert. Eccles. Germ. Lib. VII. cap. 2. §. 12.

4.) Si quæratur, quæ & quot sint Libertates Ecclesiæ? Respondent Galli, eas esse sine numero; ex quo consistant in jure indefinito, quod habemus, tuendi & recuperandi nostram libertatem adversus novitates, quas Romani inducere nunquam non tentarunt ad infringendum & abolendum Jus Commune & antiquum. Cæterum qui de Libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ ex professo tractant, ad illas communiter referunt *a*) Jus Episcoporum judicandi de causis fidei, & *b*) statuendi in rebus disciplinæ. *c*) Ut Episcopi non judicentur nisi ab Episcopis, & secundum formam Canonicam. *d*) Quod Papa non possit facere functiones Ordinarii in alienis diœcesibus, nisi de consensu Episcoporum diœcesanorum. *e*) Quod leges & statuta Romanorum Pontificum non obligent, nisi ab Episcopis recepta & approbata. *f*) Ut causæ appellationum, ad Apostolicam Sedem delatæ, Commissariis in partibus delegentur. *g*) Quod Papa non possit dare privilegia & exemptiones circa consensum Episcoporum, & permissionem Regis. *h*) Quod dispensationes non possit concedere sine legitima causa. *i*) Quod non valeat derogare legibus & consuetudinibus provinciarum & locorum, aut etiam legitimis privilegiis ac libertatibus particularium Ecclesiarum &c. At hæc omnia & singula non tam esse *Ecclesiasticas Libertates* unius populi, quam genuini *Juris Communis* (non equidem Isidoriani, quod Romani amant, & urgent) *placita*, suis respective locis in hoc Tractatu abunde probatum confidimus.

5.) Dum Galli, & qui extra Galliam recte sapiunt, cum illis ita sentiunt & loquuntur de libertatibus universalis Ecclesiæ, atque hanc ab indebita servitute vindicant, Pontificiam nihilominus majestatem, in terris maximam, Majorum more, vera religione ac fide colunt, sinceroque cultu Sedem Apostolicam prosequuntur: quippe quam invictam & immotam, non cœca pietate, aut humanis ratiociniis, sed manifestissima veritate, traditionis robore, genuinorum Canonum authoritate præstant. Neque vero volunt (quod Catholici omnes, ipsique summi Pontifices merito perhorrescunt) Ecclesiæ, tanti Corporis, Imbecille esse Caput, contrariis argumentis facile evertendum: sed firmissimum, valentissimum Conciliorum auctorem, præsidem, executorem; Canonum custodem, atque ubi res postulat, æquum interpretem, & dispensatorem providum; Fidei & Traditionis toto orbe terrarum assertiorem a Christo institutum; denique adversus contumaces quosque, sive Episcopos, sive alios, nomine contemptæ Ecclesiæ suo modo vindicem. Quæ qui in Romano Pontifice, ut a Christo profecta, venerantur, nihil quidquam ab ejus Sede metuunt, sed omnia ad Ecclesiæ pacem cessura, Deo auctore confidunt.

§. IX.

Reductionem genuini Juris Canonici non impediunt Concordata a Romana Sede cum variis Nationibus inita.

Quominus in Universa Ecclesia omnia in debitum & naturalem statum reponantur, nequeunt impedire conventiones & Concordata cum *particularibus* Nationibus contracta. Extorsere ea temporum injuriæ, & fatalis illa opinio, ubique tunc recepta, quæ ne hodie quidem e Transalpinorum animis eradi potest, ac si tota Ecclesiæ authoritas penes Romanum Pontificem resideat, & pro arbitrio in alios dimanet. Omnes hæ conventiones cum Regibus & Nationibus eo ævo initæ sunt, quo populos tenuit crassa ignorantia & superstitiosa opinio, vel ipsos Imperatores, Reges & Principes esse Romani Præsulis imperium; quod & hi tunc, quanquam nullo jure, exercebant. Si posterius hoc impe-

rium, cognita serius veritate, dimitti debuit, & actualiter dimissum est, quantum ad *temporalia*, quidni cognitis nunc quoad *spiritualia* veris terminis Pontificiæ authoritatis & jurium Episcopalium dimittetur, quod usurpatum est, & firmare voluit per pacta, quibus error & ignorantia causam dederunt, quæque vel ex hoc capite nullam producunt obligationem. Grotius *de J. B. & P. Lib.* 2. *cap.* 11. §. 6.

1.) Itali quin & alii Romanæ Curiæ assentatores, docent, Pontificem de plenitudine potestatis contravenire Concordatis posse; eo quod *a*) Pontifex potestatem disponendi de beneficiis cæterisque juribus Ecclesiasticis a Christo Domino immediate acceperit, quam proin abdicare, aut alteri communicare non possit, quin semper penes se maiorem retineat. *b*) Quomodocumque paciscatur Papa, maxime cum sibi subdito, semper includitur conditio: *Nisi occurrat gravis causa, ob quam aliud postulet commune bonum Ecclesiæ. c*) Colligunt id ipsum ex Concordatorum Germaniæ tenore §. *Item placet*, ubi Pontifex promisit, se confirmaturum electiones Archiepiscoporum & Episcoporum, si Canonicæ fuerint, & addita insuper clausula: *Nisi ex rationabili & evidenti causa de digniori & utiliori persona duxerimus providendum. d*) Licet eadem Concordata habeant *aliquam speciem pacti*, tamen magis sunt *privilegium* papale, uti teste Nicolartz *ad Concord. Germ. Tit. III. Dub.* 3. §. 6. comprobavit Rota *in Leodiensi Canonicatu* 15. *Martii* 1610. ex ratione, quod spiritualia sub contractum proprie dictum, & in commercium non veniant.

2.) Verum hæc ipsa argumenta vice versa probant, Concordatis minime impediri Nationes & Ecclesias, quominus ad pristinas suas libertates & jura redire valeant. Episcopi, sicut immediate a Deo habent curam & spirituale regimen commissi sibi gregis, ita & jus ac potestatem constituendi Ministros pro exercitio sacrarum functionum & directione animarum; si ergo Spiritualia hæc jura proprie sub contractum non cadunt, nihil magis naturale erit, quam ut sublatis pactis, & infunditis reservationibus, per quas hæ conventiones extortæ fuerunt, collationes beneficiorum, respectu Sedis Romanæ, ad Episcopos redeant.

3.) Idem Canonistæ, qui juxta relata *Num.* 1. Papæ potestatem tribuunt eundi & agendi contra Concordata, non possunt alibi non agnoscere, Ordinarios habere, adversus ipsummet Pontificem, intentionem suam fundatam in Jure quoad provisionem omnium beneficiorum suæ diœcesis. Vid. Pirhing *ad Decretales Lib.* 3. *Tit.* 5. *n.* 354. Schmazgrueber *eod. Tit.* 309. *&c.*

4.) De Concordatis Germaniæ, propter frequentes Romanorum transgressiones, penitus abolendis, haud semel in Comitiis Imperii cogitatum est. Vid. Moser *Jus Publ. Germ. Tom.* 2. *Lib.* 1. *cap* 18. §. 55. ubi Remonstratio e Comitiis Ratisbonensibus ad Imperatorem facta, eo tendens: „ Ut Concordata, rebus sic stantibus, & ubi Aula Romana contra „ eadem identidem agit, atque eis se non obligari prætendit, penitus tollantur; proin „ Germana Libertas, qualis ante fuit, & in Concilio Basileensi stabilita est, resti„ tuatur.

5.) Concordata, propter Romanorum in iis servandis infidelitatem, Germani tantopere dedignati sunt, ut mox ab obitu NICOLAI V. PP Pramaticæ Sanctionis, ad exemplum Gallorum, condendæ egerint consilia. Horum meminit Platina in Vita Pii II. *pag. m.* 324. & Mejerus Cancellarius Moguntinus in litteris ad Æneam Sylvium 30. Aug. an. 1457. datis, quas exhibet VVolfius *Memorabil. Tom.* 1. *pag.* 853. & multi alii. CALIXTUS III. P. M. ut ab his consiliis Germanos dimoveret, gravis ea de re ad Imperatorem Fridericum III. litteras dedit, quibus ita se excusat, ut nihilominus sustineat, *liberrimam esse Apostolicæ Sedis authoritatem, nullisque deberi pactionum vinculis coerceri*. Exstant hæ litteræ inter Æneæ Epistolas *num.* 369. *p.* 836. *seqq. Operum*. Quod eadem in hunc usque diem principia Romæ perdurent, ostendimus supra *cap.* 7. §. 4. *n.* 9. Certi autem perpetuique juris est, uno contrahentium pactis non stante, obligationem dissolvi, ita quidem, ut nec ducto pœnitentia adversario, alter ad implendas pacti leges cogi possit. Pufendorff *de J. N. & G. Lib.* 5. *cap.* 11. §. 9.

§. X.

Libertati Ecclesiasticæ non tam officiunt Pontifices, quam Romana Curia.

Absit, ut quæ hactenus exposuimus tot tantaque Christianæ libertatis impedimenta, ea omnia & singula Romanis Pontificibus imputemus. Postquam idea Status Monarchici spi-

spiritum Curiæ infeliciter occupavit, vix aut nullatenus liberum est, etiam moderatissimis Pontificibus, cogitare, aut saltem agere, secus atque a multo tempore Cardinales, Ministri, omnes denique Urbis Congregationes, Collegia & Dicasteria cogitaverunt & constanter practicaverunt. Papa aliter quam ad ductum Isidorianarum Decretalium procedens, a suis contemptim haberetur; imo tanquam dissipator privilegiorum, Divino Jure primæ sedi annexorum, omnes excogitabiles oppositiones & contradictiones expertu rus esset. Quæ autem sint putativa hæc privilegia, pro parte indicavimus *cap.* 3. §. 10. *n.* 4. nec non *cap.* 4. §. 7. *n.* 1. Quibus adde quæ de genio & spiritu hujus Curiæ pluribus exposuimus *cit. cap.* 3. §. 10. *&* 11. Prudentiæ itaque Canonicæ est, ut quæ sequenti Capite proponemus recuperandæ justæ Libertatis media, ea in effectu talia sint, quæ non tam ipsos summos Pontifices (qui sæpe optimi sunt) ad mutandam sententiam, & actiones suas veris Canonibus conformandas moveant, quam eorum Aulicos ad idipsum revera disponant, etiam invitos.

1.) Hæc ut Lector facilius intelligat & evidentius cognoscat, dabimus exemplum e sexcentis unum. Cum in Concilio Remensi anni 1148. S. Bernardus errores Gilberti Pictaviensis Episcopi acriter perstrinxisset, EUGENIUS Papa hoc negotium seorsim a Cardinalibus aliisque, cum divo Bernardo, & solius Gallicanæ Ecclesiæ (ad quam proprie proximeque pertinebat de dictis erroribus cognoscere & judicare) Patribus Concilioque tractandum duxit. Causa sic legitime terminata, *Hoc* Pontificis & *Gallicana Ecclesiæ factum tam graviter sacer Cardinalium senatus accepit, ut cum magna mentis indignatione Curiam intraret, ac tamquam unum corpus effecti, una omnes voce Pontifici suo dicerent: Scire debes, quod a nobis, per quos tamquam per cardines universalis Ecclesiæ volvitur axis, ad regimen totius Ecclesiæ promotus, a privato Universalis Pater effectus, jam deinceps te non tuum, SED NOSTRUM POTIUS esse oportere, nec privatas & modernas amicitias antiquis & communibus præponere, sed omnium utilitati consulere, Romanæque Curiæ culmen ex officii tui necessitudine curare & observare debere. Sed quid fecit Abbas tuus* (S. Bernardus) *& cum eo Gallicana Ecclesia? Qua fronte, quo ausu cervicem contra Romanæ sedis primatum & apicem erexit? Hæc est enim sola quæ claudit, & nemo aperit: aperit, & nemo claudit. Ipsa sola de Fide Catholica discutere habens, a nullo, etiam absens, in hoc singulari honore præjudicium pati potest &c.* Ita Otto Frisingensis de Gestis Friderici I. Imp. Lib. I. cap. 57.

2.) Hæc Cardinalium ad Eugenium peroratio quibusdam suspecta videri vult, ex quo ea a nullo coævo, præter Ottonem, tunc longissime a Gallia absentem, referatur. Verum imprimis hoc argumentum negativum nullius ponderis est ad elidendam fidem tanti viri, qualis notorie fuit Otto Frisingensis Episcopus, qui post expeditionem, quam cum fratre suo Conrado III. Imperatore anno 1147. in Palæstinam susceperat, primum in Germaniam, dein in Galliam (in qua etiam dies suos clausit) redux, quæ hic scripsit, ex certissimis documentis haurire potuit. Deinde si non Cardinalium, sed sua verba Frisingensis retulit, ea certe accommodavit ad perspectum sibi Curiæ stylum.

3.) Card. Baronius *Annal. Tom.* 12. *ad an.* 1148. *n.* 17. memorata ex Ottone referens, „ Plane quot Cardinales, inquit, tot dixeris Paulos, resistentes in faciem Petro, repre„ hendentes eum, qui connivere his creditus, omnino quidem ipsis reprehensibilis vide„ batur, dum definire quid de Fide nullius sit alterius hominis, quantumlibet vitæ lau„ dabilis, etiamsi dono polleat miraculorum, ut sanctus Bernardus erat. „ Sic Pauli in Petrum Cardinales agunt, quotiescunque illum circa conservationem jurium Summæ Sedi *quomodocunque* partorum remissius agere animadvertunt. Sed an eapropter altera ex parte tacebunt, & jura *multo firmiora* non asserent ac vindicabunt Concilia, Corpus Episcoporum, Nationes? Non putem. Væ autem illi, qui in tali collisione schisma faceret. Frisingensis, postquam præmissa narraverat, hæc addit: *Benedictus per omnia Deus, qui sic Ecclesiæ Sponsæ suæ providit, ut nec vel summa membra a capite suo dissiderent: vel tantus religiosorum & discretarum personarum numerus Gallicana Ecclesia, aliquod judicii pondus a Sede Romana reportans, schismatis non parvi occasio esset.* Adde cap. seq. §. 7.

CAPUT IX.

DE MEDIIS RECUPERANDÆ LIBERTATIS ECCLESIASTICÆ.

§. I.

Semper invigilandum, & caute attendendum ad omnes Romanæ Curiæ passus, vere Juri Sacro contrarios, & singularum Ecclesiarum juribus præjudiciales. Ipsa, ut hoc faciamus, nos monet Religio.

CUm inde ab ævo Caroli M. Romani Præsules facti fuerint Domini & Principes temporales, sic ab eo quoque tempore de augenda sua potestate & authoritate nunquam non cogitarunt. Quid non potestatis & jurisdictionis in regna & imperia prætenderint & exercuerint, inutile est hic referre. Quod supremum dominium omnium bonorum ecclesiasticorum affectent, aut saltem affectarint, vel ex sola *Annatarum* impositione & perceptione intelligitur. Impedire quominus prætensis his juribus utantur, anne esset lædere legitima eorum jura? aut ex contrario hæc eis permittere, an non esset culpabiliter negligere, quod nobismet ipsis, & Ecclesiis nostris debemus? Cum itaque Romana Curia identidem occupetur, & omni excogitabili studio laboret, ut authoritatem suam, quomodolibet partam, tueatur & augeat, nostrum est pari contentione eniti, ut recuperemus antiquas nostras possessiones & libertates, advocata honestissimum hunc in finem Religione ipsa, quæ facile præsidium nobis hac in parte præstabit, modo ex justis regulis, & sincera fortunatissimorum Ecclesiæ sæculorum Disciplina legitimam potestatem Primæ Sedis cognoscamus, & ab ea separemus, quidquid ignorantia, & ejus filia superstitio, nec non ratio politica turbulentorum sæculorum, adjecit adversum institutioni Christi & libertati, quæ salva religione, & in hac fundato *rationabili* obsequio, omnes fruimur.

1.) Eorum, quorum dignitas læsa, & per elationem unius adeo depressa fuit, videre est, an non honor & conscientia eos obligent, ad congrua quævis media adhibenda, quibus Ordini Episcopali pristinum decus & Canonica independentia restituatur.

2.) Ad conservanda jura nostra & probas consuetudines non possumus esse nimis attenti ad omnia rescripta Romanæ Curiæ. Supponi potest & debet, hanc ejusve Ministros suis semper instare principiis, easdem semper nutrire prætensiones, & pro sua dexteritate nunquam non in id intendere, ut redigantur in usum. *Unum* inquit PIUS Papa II. ad Carolum VII. Galliæ Regem Epist. 374. *a te petimus, carissime fili, ut doctoribus sedis Apostolicæ semper non credat, multa illorum passionibus tribuas.* Pontifici recta monenti parendum est.

3.) Civilis prudentiæ præceptum est quod Aristoteles *V. Polit. 8.* suggerit; scilicet: *In Rebusp. bene temperatis, ut quicquam oportet attendi, ne quid contra legem fiat: ac maxime cavere pusillum. Fallit enim, quæ furtim irrepit transgressio, quemadmodum rem familiarem minuti sumtus crebro facti. Fallit enim sumtus, quia non totus simul fit.* Hoc præceptum politicum Romani curatus servant quam multi alii. Ex pluribus exemplis, quæ ad manum sunt, referam unum. In quadam diœcesi Germaniæ viget Statutum Synodale, ne quis ad majores Ordines admittatur, nisi integro biennio Theologiæ aut Juri Canonico in studio publico vacaverit. Junior quidam Canonicus Collegiatæ Ecclesiæ, post negatam ab Ordinario dispensationem super hoc statuto, recurrit Romam, ubi a summo Pontifice Benedicto XIV. eam haud difficulter obtinet. Brevi hoc dispensatorio, tanquam disciplinam diœceseos evertente, ab Episcopo non admisso, res ab imperatore Canonico iterum Romam defertur. Aula Romana in hac causa, licet privata, & apparenter levi, non ferens prætensum contemptum potestatis dispensandi in legibus diœcesanis, & ne ex particulari hac causa supremis & majestaticiis suis juribus præjudicium generetur, hocne negotium in causam Status convertit. Emanant e secretaria status litteræ ad Episcopum graviter adhortatoriæ, ut supremam hac in parte Pontificiam authoritatem revereatur dispensatum ad SS. Ordines sine mora admittendo. Episcopus, qui se propter

hanc

hanc causam cum Pontifice committere nolebat, respondit, non *studii* solum, sed quam maxime *morum* defectum obstare dispensato, quominus ad Subdiaconatum admittatur; atque ita ex posteriore hoc capite, transmissis etiam Romam documentis abunde demonstrato, negotium demum quievit. Sic Romani minuta observant, ne quo in puncto eorum possessionibus præjudicetur; & recte quidem, si ad regulas Politices attendamus, atque imitando nobis exemplum. Verum hoc inter ipsorum causam & illam Ordinariorum interest, quod sublatis aliquando, si Superis placet, una spongia Jurisprudentiæ Sacræ nævis, horum jura, omnia & singula, nulla contraria possessione obstante, una vice reviviscant, & restituantur in statum pristinum.

§. 11.

Primum adversus abusum Ecclesiasticæ potestatis remedium est in apta instructione populi.

Primum itaque & efficacissimum medium adversus hos abusus consistit in instructione populi circa veros fines suorum officiorum; circa genuinam originem & legitimas prærogativas Romani Primatus; circa reverentiam, quam ipsa summa Sedes debet antiquis Canonibus. Sed, quod maximum est, Pastores ipsos, & cujuscunque Reip. seu Status Primores, præprimis instructos esse oportet circa antiquam Ecclesiæ Disciplinam, ejusque Hierarchiam, circa jura Episcoporum. Horum maxime interest, ea nosse ex fundo, & intime persuaderi, quod in omnia jura Apostolorum successerint. Non possunt itaque nimium multiplicari libri, de his materiis *solide* & sine invidia conscripti.

1.) Obstupescimus, cum videmus tot abusus & confusiones ortas ex crassa illa ignorantia, qua præcedentia sæcula, ad postremum usque (quo demum Isidoriana Collectio falsi plene convicta, Conciliaris disciplina e tenebris erepta, & Historia Ecclesiastica rite exculta fuit) obducta jacuerunt; atque inde percipimus, quantum intersit, Artem Criticam & Historiam Sacram generose & prudenter excoli.

2.) Si tranquillitas & salus populorum, si pax in Ecclesia, & puritas morum, tam arcto vinculo colligatæ sunt cum cultura humanarum scientiarum, non poterunt Principes nimio zelo protegere scientias, harumque cultores. Cumque scientiæ fortissimum repagulum adversus superstitionem & fanatismum, Reip. & Ecclesiæ adeo exitialem, vere Eruditi debebunt censeri *nati defensores* Sacerdotii & Imperii.

3.) Legimus in Historia superioris sæculi, plures viros egregie doctos probosque propter defensa jura Regni & Episcoporum a satellitibus Romanæ Curiæ haud levia incommoda tolerasse, neque tamen eam, quam exspectare debebant, a Principibus protectionem sensisse. Forte id ea ratione evenit, quod fines utriusque potestatis & variarum specierum Ecclesiasticæ jurisdictionis adhuc minus expediti cognitique essent. Qui glaciem frangunt, plerumque periculo non vacant.

4.) Mirum est, quod extra Italiam tam facile permittatur impressio & distractio librorum, quibus exorbitantes Romanorum prætensiones divulgantur & parum doctis persuadentur, dum econtra Itali tam prompti sunt in configendis libris, qui eorum Systemati adversantur. Sed prudentiores his condemnationibus non plus terrentur, quam necesse sit. Quæ propter hæresim aut hæreseos periculum Romæ damnantur, justum est, ut a probis omnibus devitentur; quorum econtra librorum lectio *propter politicas Curiæ rationes* interdicitur, ibi certe locum habet communis & sana Canonistarum doctrina, quod leges Romæ latæ alibi non obligent, nisi *debite* promulgatæ.

5.) Non Ignoratur, qualiter negotia in Congregatione *Indicis* Romæ gerantur, ubi pro arbitrio quatuor vel quinque Regularium omnia disponuntur. In Regulis a Confectoribus Indicis expurgatorii; observandis hæc septimo loco præscribitur: *Expungendæ sunt etiam propositiones, quæ sunt contra Libertatem, immunitatem & jurisdictionem Ecclesiasticam.* Cum autem jura, quibus passim Principes supremi utuntur in materiis Ecclesiasticis, a Curialibus Romanis reputentur contraria immunitati & jurisdictioni Ecclesiasticæ, non mirum, si libros & scripta, in quibus hæc jura Principibus asseruntur, in Indicem librorum prohibitorum relata videamus. Interim observat, post Laymanum & Gobatum, Ignatius Heyegg *in Selectis Historiæ Ecclesiast. p.* 433. Indicem Librorum toties reimpressum, & in immensum sæpius auctum, non esse in Germania receptum, quantum ad libros,

qui

qui a Catholicis non suspectis sunt compositi, etiamsi quædam contineant moribus fidelium non satis conformia.

6.) Quod de Hispania memorat Salgado *de Supplicat. ad Sanctiss. cap. 33. n. 144.* ad omnium Principum jura pertinet: scilicet „ quod assidue practicari videmus circa libros „ Catholicorum Authorum horum regnorum (Hispaniæ) tractantes, & fundantes Regis „ nostri jurisdictionem, aut regalias, maxime in rebus Ecclesiasticis sibi competentes, „ qui ob id solum solent integraliter in Romana Curia prohiberi & vetari, & ab hoc „ Brevia Apostolica transmitti ad Inquisitorem supremum Hispaniæ publicanda. Rex autem noster omni conatu, cultu tamen reverenti, huic violentiæ, suis juribus Regalibus & sibi ipsi illatæ, occurrit, agnoscens hanc prohibitionem duntaxat tendere ad infringenda sua jura, nec non in grave intollerabile præjudicium suum, ac proinde impediens talis Brevis executionem, ad evitanda scandala penes se illud retinet. Adde „ infra §. 8. n. 13.

7.) Nimis notum est, quod Theologi Romanæ Curiæ quasdam sibi adoptaverint opiniones, quas ab omnibus quasi pro Catholicis veritatibus haberi vellent; licet sciant, eas a plurimis Theologis, imo integris Ecclesiis impugnari. Vide supra *cap. 5. §. 3. n. 7.* Sed cum asserere non audeant, errorem esse oppositum sentire, hoc medium impendunt, ad suas opiniones stabiliendas, & Theologos a propugnandis contrariis deterrendos, ut prohibeant libros, in quibus oppositæ sententiæ stabiliuntur, idque sub comminatione censurarum; quibus multi deterrentur, ne sibi & scriptis suis apud plerosque ultramontanis opinionibus imbutos præjudicium contrahant.

8.) Si quis in apertum contemptum Primæ Sedis Libros conscribat & divulget, merito ejus Opera configuntur; secus si serio veritatis affectu calamum arripiat. *Nullus reprehensor formidandus est amatori veritatis. Si ergo inimicus insultat, ferendus est; amicus autem, si decet, audiendus*, inquit S. Augustinus Lib. II. de Trinit. Proem. Tom. VIII. pag. 772. Romani Pontificis quam maxime interest, veritatem a viris cordatis, maxime *exteris*, doceri, quam, fato omnibus Magnatibus communi, a *domesticis* serius aut nunquam intelliget. Sufficit ejus Sedi propria ac genuina sublimitas, & nativus decor, qui fuco & mendaciis desiguratur.

9.) Dum Papa libros censurat, ejus judicium cum reverentia accipiendum est; sed propterea Ecclesiarum Prælati oculos aureſque occludere, atque omnem de motivo talis Romanæ censuræ cognitionem abjicere minime tenentur. Ita cum BENEDICTUS Papa II. quædam Capita Scriptorum S. Juliani Archiepiscopi Toletani improbaret, Concilium XV. Toletanum anni 688. eadem orthodoxa esse sustinuit & probavit auctoritate S. Scripturæ & SS. Patrum, apud Harduinum *Collect. Concil. Tom. III. col. 1761. seqq.* Quibus gravibus momentis Benedicti successor acquievit. Idem evenit EUGENIO IV. ratione quarundam propositionum Tostati, dein Episcopi Abulensis, quæ Pontifici videbantur hæreticæ. Adde *cap. 2. §. 8. & hoc cap. §. 8. n. 13.*

10.) Quo jure creditur Primæ Sedi fas esse sua *vera* jura tueri per censuras publicorum Scriptorum illis adversantium, eodem jure Episcopis competit facultas in suis respective diœcesibus prohibendi lectionem & usum librorum venditantium principia, queis *genuina* jura Episcopalia evertuntur. Neque minus pertinet ad majestatica Principum jura, proscribere libros, publicis regni aut provinciæ, vel privatis subditorum juribus aperte infestos. Gallia hac in parte, ratione Scriptorum ex Italia adventantium, aut hujus Gentis principia circa res sacras & prætensa Romanæ Curiæ jura subditis Regis insinuare conantium, fere cæteris regnis vigilantior est, Advocatis generalibus, quin & Episcopis, eatenus officium suum sedulo interponentibus Notissimum est, qualiter hac nostra ætate plures Episcopi Galliæ Lectiones officii S. Gregorii VII. Papæ, a BENEDICTO XIII. Breviario Romano insertas, per quas summo Pontifici jus in temporalia Regum asseritur, editis luculentissimis litteris Pastoralibus, quasi certatim damnaverint. Hæc exempla si aliæ gentes imitarentur & frequenter usurparent, forte Romani redderentur circumspectiores in libris ex sola ratione politica configendis. Videant interim harum rerum curiosi & prudentes, an non libri, quos *cap. 3. §. 11.* recensuimus, sint de eorum numero, qui justiore titulo censuram ab Episcopis & Principibus merentur.

11.) Cardinalis de Luca in *Relatione Curiæ Romanæ Disc. XIX. n. 15.* recte monet, in prohibitione librorum, quo magis fieri potest, parce ac circumspecte procedendum esse, ne facilitas & frequentia vilipendium causet, aliaque producat inconvenientia, quæ in Ec-

Ecclesiasticis censuris Canones atque Concilia vitanda docet ac monent. Sed prudenti monito sæpe morem non gerunt Consultores. Addit equidem vir Eminentissimus *num.* 14. Congregationis Indicis officium non solum pertinere ad fidem & mores, sed ad illa etiam quæ *Ecclesiasticam potestatem* ac *libertatem* concernunt; quoniam, ait, ista sunt hæresum vel schismatum semina, radices aut præparationes; unde prudentis medici est his malis occurrere. Præter ea, quæ hanc in rem monuimus supra *n.* 5. hic modo addimus, deplorando loco futuram rem Catholicam, si ei nævis quos *cap.* 3. §. 11. nec non *cap.* 6. §. 13. *&* 14. indicavimus, deberent seu vellent referri ad Ecclesiasticas libertates; aut si noxa foret illos scriptis inculpare, spe obtinendæ emendationis conformiter ad sensum Patrum ac Conciliorum.

12.) Multis libris in Indicem Romanum relatis tuto applicabitur quod ad Georgium Cassandrum, Imperatorum Ferdinandi I. & Maximiliani II. Consiliarium, anno 1565. scripsit Andreas Masius Doctor Lovaniensis in Epistolis vel a Belgis vel ad Belgas scriptis, anno 1617. Lugduni editis, *pag.* 264. nempe: Quod nomen tuum in catalogum „ illum invidiosum sit per malevolorum hominum artes relatum, eo mihi dolet magis, quo te id gravius ferre animadverto; quanquam apud eos, qui res ipsas judicant, tibi illud tuisque scriptis infamiæ futurum non est. Quis enim nescit, ut nullo cum judicio, ita maxima cum invidia Indicem illum comportatum & consutum? Quis (*certorum Religiosorum*) importunam impudentiam, & conjunctas cum hac virtute mirificas ad quævis ecclesiastica munera obrependi artes ignorat? ...“ Tradit. Card. de Luca *cit. Disc.* 19. *n.* 20. Consultores in remunerationem laboris, in Congregatione Indicis positi, recipere Episcopatus vel Religionis, munera, pro eorum qualitate ac temporum opportunitate. Pergit deinde Masius; „ Et quis scit mi Cassander, num ductu divinæ providentiæ in famosum illum album sis relatus, quo libentius tua scripta legantur, adversus quorum protervas parumque religiosas novitates illa imprimis elucubrasti. Ego certe, ut nunc tuæ sunt res, non satis dispicio, melius, ne, an pejus tibi & tuis scriptis consulucrint homines maligni. Existimat Reccus, bene te facturum, si apud Cæsarem atque Pontificem querare... Mihi vero res tanti non videtur, &c. Porro cujus vitæ, cujus eruditionis, cujus denique religionis vir fuerit Cassander, quo denique in prætio habita ejus scripta, intelligimus ex Bibliothecarii Sorbonici Lavocat Dictionario Historico, anno 1755. Parisiis edito, *Tom.* 1. *pag.* 205. Scilicet: „ George Cassander, l'un des plus grands hommes de son siécle, naquit a Bruges, ou selon d'autres dans l'isle de Cassand, en 1515. Il sçavoit les langues, les Belles-lettres, le Droit & la Theologie. Jamais écrivain ne fit paroitre plus de zéle pour concilier les esprits touchant les controverses de Religion, plus de moderation dans ses écrits, plus de douceur & de probité dans ses mœurs, de desinteressement dans sa conduite. Il fut constamment attaché a la foi Catholique, & mourut le 3. Février 1566.

13.) Vere dixit Masius, hanc condemnationem Cassandro ejusque scriptis *infamia non futuram*; si enim omnis talis damnatio bonorum & doctorum virorum famam læderet vel minueret, in hoc diminutæ famæ casu invenirentur quatuor Cardinales, & quinque alii Præsules, qui anno 1536. jussu & sub auspiciis PAULI III Pont. Max. celebre illud Consilium de Emendanda Ecclesia conscripserunt: ipsum enim hoc Consilium, non vero explicationes eidem sive a Sturmio sive ab aliis additas, deinde a PAULO IV. (quanquam ipse sub nomine *Cardinalis Theatini* fuisset unus de hujus Consilii authoribus & subscriptoribus) damnatum esse, adversus Em. Angelum Mariam Quirinum in Epistola ad eundem Cardinalem 15. Sept. an. 1747. scripta, & anno sequenti Tiguri impressa, invicte probat vir clar. Georgius Schelhornius, civitatis Memmingensis Bibliothecarius.

§. III.

Alterum remedio ponitur in Concilio Generali libero.

Galli, dum de mediis tollendarum difficultatum, quæ sunt inter Nationem & Romanam Curiam, tractant, inter cætera proponunt viam amicabilis conferentiæ cum Papa ejusve Legatis; facit id nominatim Petrus du Puy in *Comment. de Libert. Eccles. Gall. cap.* 76. Nos cum agamus de gravaminibus non unius Populi, sed Universalis Ecclesiæ, saltem Occidentalis omnium vero Nationum Ecclesiæ & potestate per suos respective E-

 pisco-

mendum Generale, de quo ita idem Thuanus *Tom. 2. Lib. 28. pag. 40.* „ [His litteris, „ gallica libertate, & tempore maxime suspecto, quo de Concilio Nationali apud nos „ habendo fama passim increbuerat, scriptis, immane quantum commotus est Pontifex: „ quod tamen ab illo pro tempore dissimulatum, in causa fuisse creditur, ut de Conci- „ lio œcumenico, cujus spem magis excitaverat, quam fidem præstare decreverat, serio „ cogitare cœperit. " Adde supra *cap. 6. §. 7. & 12.*

§. IV.

Tertium medium in Conciliis Nationalibus quærendum est.

Quemadmodum Concilia Nationalia, serio proposita, hactenus fuerunt, & relative ad perdurantia Aulæ Romanæ politica principia imposterum probabiliter erunt efficax motivum ad obtinendam a summo Pontifice convocationem Generalis Concilii; ita & eædem Nationales Synodi per se sunt medium perquam idoneum reducendi omnia ad tramites & normam Sacrorum Canonum. Haud levis erit opus ponderis ad generalem Ecclesiæ reformationem pervenire; quippe quæ obtineri non potest nisi de plurimorum consensu, ad quem aliquorum animi variis de causis minus dispositi esse consueverunt. At in tanta difficultate, tamque remota spe obtinendæ per medium Oecumenicæ Synodi „ communis reformationis, particularium regnorum Ecclesiis nimis foret grave, interim „ in & sub antiquis suis abusibus gemere & languere; justa itaque est his circumstantiis, & multo facilior erit reformatio unius Status vel regni. Sint Princeps, regni Primates, Prælati, sufficienter instructi in vera Disciplina & genuinis Legibus Ecclesiæ; sit ille animo forti, ad bonum ordinem inclinato: Stabunt ab illius partibus Episcopi & Sacerdores eruditi ac boni; ambitiosos & rebelles continebit Principis authoritas. In hac dispositione cogatur Nationalis Synodus; eruditis scriptis exponantur antiqui Ecclesiæ usus & Canones; reliquatur & restituatur Romæ, quod ei legitime debetur, sed recipiantur usurpata, fiant aptæ Constitutiones ad impediendum ne Roma decretis talis Concilii Nationalis contravenire, cave avertere valeat, & confectum erit negotium. Conventus Biturigis in Gallia anno 1438. habitus, in quo Pragmatica sanctio erecta est, justum talis Synodi exemplar præbet.

1.) In sæculis ignorantiæ, cum non esset, qui resisteret prætensionibus & moliminibus Romanorum Pontificum, hi Legatos ex Italia in Galliam, Germaniam, aliaque regna mittebant, qui Nationalibus Synodis præsiderent. Cessavit hæc disciplina, ex quo compertum fuit, Ultramontanorum molitionibus modum ponendum, & ad hoc obtinendum Nationalium Præsulum Conventum esse medium cæteris opportunis. Tales Nationales Conventus a Regibus Galliæ, quoties id e re visum, coactos fuisse adversus Censores suos egregie probavit Natalis Alexander *Hist. Eccles. Tom. 5. pag. 198. seq. edit. Paris.* In his res ad priorem statum restitata est, cum unus ex Episcopis regni Synodo præsideret.

2.) Episcoporum est in tali Synodo sub Regis auspiciis examinare & ordinare puncta Ecclesiæ convenientia *relative ad statum regni*. Dum inter se dissiderent Ludovicus XII. Rex Galliæ, & Julius II. Papa, visum illi fuit anno 1510. Turonis convocare Episcopos regni, horumque disquisitioni & judicio relinquere gravamina, quæ a Romana Curia Rex sibi inferri querebatur. Sub Carolo VI. in tali Conventu substractio ab obedientia Papæ, *alias agniti*, decreta est. Vid. Berthier *Continuation de l' Histoire de l' Eglise Gallicane Tom. XV. pag. 5. seqq.* 260.

3.) Si Papa justis talis Synodi decretis se se opponens, in ejus invidiam cum regno schisma faceret, & a sua illud communione propterea repelleret: cum ipsius, non Regis Episcoporum regni, juste procedentium, facto & culpa hoc accideret, *extra ordinem, ad tempus*, de Capite Nationali huic Ecclesiæ providendum esset, scilicet eo modo, quem anno 1408. in Gallia observatum scribit Berthier *l. cit. p.* 261. ubi, „ Cependant, il fal- „ loit pour voir au gouvernement de l'Eglise Gallicane, durant la soustraction de l'obe- „ dience, & l'on eut recours, comme on avoit fait dix ans auparavant, à l'Assemblée „ du Clerge, qu'on regardoit, en ces rencontres, comme le souverain Tribunal Eccle- „ siastique de la Nation. " Ipse (quod forte mireris) Andreas Duvallius, Pontificiæ authoritatis, cum excessu, celebris defensor. *Tract. de suprema Rom. Pontificis potestate Part. 1. Quæst. 2. & Part. IV. Quæst. 11.* tradit, Benedicto XIII. *merito denegatam, obedientiam,*

tiam, non modo quod schismaticus esset, *sed quod de Ecclesiasticis beneficiis contra jus fasque in detrimentum Ecclesiæ statuere præsumeret*. De Hispania memorat Thuanus Hist. Lib. I. p. 11. ad annum 1524. *Cæsar* (Carolus V.) *ut injuriam sibi a Clemente VII. illatam ulcisceretur, neminis Pontificii auctoritatem per omnem Hispaniam abolet, exemplo ab Hispanis posteritati relicto, posse Ecclesiasticam disciplinam citra nominis Pontificii auctoritatem AD TEMPUS conservari*.

4. Exposuimus *cap.* 3. §. 11. intolerabiles abusus prætensæ Monarchiæ Romanæ, durissimasque consequentias, quæ ex sacri hujus despotismi principiis in disciplinam Ecclesiasticam, in particulares Ecclesias, & in privatos defluunt. Cum his sequelis non tantum integræ nationes & populi insigniter graventur, sed & ipsa universalis Ecclesia ac sancta Religio nostra sub iisdem misere gemat: superest, ut a viris prudentibus, doctis & piis deliberetur; & in nationalibus Synodis statuatur, an non (postquam molliora exhausta sunt) remedium *temporariæ* subtractionis, quod alias in communibus Ecclesiæ necessitatibus cum fructu usurpatum est, etiam ad tollenda hæc mala utiliter adhiberi queat. Conf. *cap.* 6. §. 3. *n.* 5. 6.

5.) In conventu Episcoporum, occasione juris Regaliæ, & nonnullorum Brevium Apostolicorum, de quibusdam causis ecclesiasticis in præjudicium Jurisdictionis Ordinariæ emanatorum, anno 1681. Parisiis habito, ex tribus Archiepiscopis & totidem Episcopis, ad referendum deputatis, primus, Remensis scilicet, suum & Collegarum votum ita conclusit: ,, Qu'on pouvoit écrire une lettre au Pape, dans laquelle on prendroit la liberté de lui representer, que la matiere de la Regale ne meritoit pas que sa Sainteté portat les choses si avant; que la chaleur qui paroissoit dans ses Brefs addresśées aux Religieuses de Charonne, & au Capitre de Pamiés, on avoit troublé l'ordre de la Jurisdiction, & violé le droit, tant des Ordinaires que des Metropolitains; qu'on s'étoit elevé au dessus des Constitutions Canoniques, & que ces entreprises sur les regles les plus saintes étoient capables selon la pensée de Saint Leon *Ep.* 62. d'affoiblir l'union que les Eglise de France doivent inviolablement conserver avec le Saint Siége: mais que comme il se pourroit faire que sa Sainteté trompée par ceux qui l'avoient surprise insqu'alors, regarderoit moins ces justes remonstrances, comme la voix de toute l'Eglise de France, que comme l'effet des impressions de la Cour & d'une basse flatterie, il falloit demander au Roi un *Concile National*, ou du moins une Assemblée generale de tout le Clergé, ainsi qu'il s'étoit pratiqué sous Philippe I. Philippe le Bel, Charles VI. Charles VII. & Louis XII. a fin que l'Eglise de France representée par ses Deputés pût discuter les matieres, élever la voix, se faire entendre, prendre des resolutions propres a engager Rome a faire attention a ses plaintes: que cette resolution ne pouvoit manquer d'attirer la benediction de Dieu & l'approbation des hommes; qu'elle pourroit même selon la pensée d'un Ancien servir d'exemple a leurs successeurs; *& quod hodie exemplis tuemur, inter exempla erit*." Votum referentium, Commissariorum unanimi Episcoporum calculo probatum receptumque fuit. Vid. Davrigny. *Memoires Chronologiques Tom.* 3. *pag.* 189. *seq.* Porro Epistolæ Leonis M. olim 62. hodie 92. ad Maximum Antiochenum anno 453. scriptæ, quam in suo & correferentium voto laudavit Remensis Præsul, verba hæc sunt: *Dignum est, te Apostolicæ sedis in hac sollicitudine esse consortem* (Monuerat Leo Maximum, ut hæreticæ pravitati sacerdotali authoritate resisteret, & de profectu Ecclesiarum Romam sæpe referret) *& ad augendam fiduciam privilegia tertia* (al. *tertiæ Sedis*) *agnoscere, quæ in nullo cujusquam ambitione minuentur: quia tanta apud me est Nicænorum Canonum reverentia, ut ea quæ sunt a sanctis Patribus constituta, nec permiserim, nec patiar aliqua novitate violari. Etsi enim diversa nonnunquam sunt merita Præsulum, tamen jura permanent Sedium: quibus etsi possint æmuli perturbationem aliquam fortassis inferre, non tamen possunt minuere dignitatem &c.* Recte sane S. Leo *Æmulum* & *perturbationem inferentem* vocat, quicunque (si vel ipse etiam Papa foret) aliarum *sedium jura dignitatemque minuere, Canonum & SS. Patrum constituta* quibus memorata sedium jura firmantur, *aliqua novitate violare* præsumeret; multum vero abesse, ut is illorum, quorum jura ita invadit, *fiduciam* sibi conciliet, minus *augeat*.

Sed nec minus prudenter in prælaudato voto Remensis Archiepiscopus: Particularibus Ecclesiis omni studio quærendam & servandam unionem cum sancta Sede: Nihilo tamen minus eorum, qui jura Ordinariorum & Metropolitanorum invadere, ordinem sacræ Jurisdictionis invertere aut turbare, Canonicis Constitutionibus contraire præsumunt, co-

nati-

natibus obviandum: Si vero qui talia moliuntur. Primæ sedis authoritate sese muniant, & postquam religionem Sanctissimi pro privatis suis commodis jamtum circumvenerunt accessum etiam ad aures atque *Cor* summi Pontificis occludant, & per hoc memoratam unionem inter Caput & membra debilitent; tum quærendos omnes possibiles aditus ad Pontificium Solium, remotis quibusvis impedimentis, ut veritas tanto certius penetret & locum inveniat: Inter has autem vias convenientiorem futuram illam *Nationalis Synodi*, quæ vocem suam ita elevet, ut non possit non Romæ, in secretiori etiam Pontificis secessu audiri. Tantum autem abest, ut summus Pontifex male hæc vertere possit, ut vel ex contrario sentire debeat, ea profluere *ex sincero studio servandi Nexus Caput inter & Membra*, quem si hæc minus sollicite & reverenter curarent, alios faciliores nec minus legitimos modos depellendorum abusum haberent.

§. V.

Hæc multo commodius expediuntur in regno Monarchico.
In aliis Romana Curia facilius divisiones excitat.
Quandoque Principes sæculares propter propria sua commoda exorbitantes Romanorum prætensiones tolerant, imo sustinent.

Longe commodius certiusque hæc tractantur & definiuntur in regno, cujus forma Monarchica, qualis est Galliæ. Germaniæ Systema publicum communibus Ecclesiasticis commodis promovendis multo minus idoneus est. Non competit illud Imperatori in Episcopos Germaniæ imperium, eademque potestas, quæ Regi Galliæ in suos. Sed neque eædem rationes publicæ, eademque commoda singularum provinciarum Germaniæ; quæ licet certis nexibus socialitatis aliisque cohæreant, separatis tamen ut plurimum legibus moribusque reguntur. Præterea singularis est nexus plurium Germaniæ Episcoporum cum suis Capitulis Cathedralibus, cujus vinculum sunt Capitulationes, toties prohibitæ, & semper substitutæ. Egent Archiepiscopi & Episcopi gratia Romanæ Curiæ ad obtinenda brevia eligibilitatis, aliaque indulta; quærunt Canonici Cathedralium ejusdem favores pro obtinendis beneficiis, pro habendis dispensationibus super eorum pluralitate, aliisque gratiis. Interim si fortunatior hac in parte Gallia exemplo præiret, & Imperator (qui & suum, eumque haud levem, quamvis indirectum, in res Episcoporum & Capitulorum Germaniæ habet influxum, præsertim in electionibus, quibus Augustissimus potenter præsidet) eo favore has res sacras in edictis publicis proponeret & urgeret, qua Ecclesiastica negotia in communibus Germaniæ conventibus tractavit Carolus V. Imper., imo majore fide, & semotis omnibus rationibus politicis, quæ huic Imperatori vulgo tribuuntur; sperari posset, futurum, ut & Germania, toties sua credulitate & Italorum machinationibus delusa ac pressa, pristinam libertatem reciperet. Verum ad hunc finem obtinendum oporteret privata singulorum commoda sepponi, ne & hic eveniat quod dixit Livius. *Privata commoda semper effecere, officientque rebus publicis.* Habemus autem & experientia compertum, a Sæcularibus quandoque Potestatibus, propter sua studia & compendia, exorbitantes Romanorum prætensiones sustineri.

1.) Quoties in Germania de recuperanda libertate adversus Romanam Curiam actum est, hujus studium fuit, tum rationibus politicis *Imperatoris* animum ad se inclinare, tum *Episcoporum & Principum* dividere consilia ac commoda. Utriusque methodi addemus exemplum e seculo XV., quod perfecte exprimit genium Curiæ, in hunc usque diem perdurantem. a) Legitur apud Gobellinum in Commentariis de Gestis Pii II. Lib. I. Pag. 25. *Qualiter mortuo* (Nicolao V. Papa) *fuerint non pauci, qui Cæsari suaserint, nunc tempus esse coercendi Apostolicam Sedem, ne tantum in Germania posset: Conventiones, quæ cum Eugenio facta fuerant, diminutas esse, nec prius obediendum Romano Pontifici, quam ea concederet, quæ Natio Germanica optaret, ancillam illam videri, libertatem aliquando mereri . . . . Contra Æneas* (Sylvius) *non esse e re Cæsaris, ajebat, Romani Pontificis auctoritatem reprimere, ut populi gratia iniretur, qui sui natura inconstantissima est. . . . . . . Papam Imperatoris, & Imperatorem Papa auxilio indigere: stultum esse illi nocere, cujus exspectes opem . . . . Mittendam more majorum obedientiam, fœdusque cum novo Præsule honestum ineundum, eoque pacto Germanos Imperatori obedituros. Vicit Æneæ sententia; atque ipse missus est, qui ea peragerit, quæ ipse suaserat.* Hæc ad *Imperatorem* pertinent. b) Quod ad *Episcopos & Principes* attinent, sic scripsit ad Laurentium Rovarella Legatum Apostolicum in Ger-

Germania idem Æneas Sylvius Epistol. 334. apud Joannem Trithemium *in Historia belli bavarici Addit. ad ann.* 1495. in Freheri Script. Rer. Germ. Tomo II. pag. 371. edit. Struv. *De negotiis Rheni multa referuntur non bona* (nimirum agebatur inter Principes de tollendis gravaminibus Nationis Germanicæ) *propter qua necessarium erit, ut quam primum cum consilio Imperatoris, & cum litteris tuis ad partes illas te transferas, & labores juxta commissionem tibi traditam. Interea bonum est, quod cures, ut Imperator scribat Archiepiscopo Magdeburgensi, simulque Rigensi, & imprimis Treverensi & Saltzburgensi, ut si quarantur ad aliquam conventionem in factis Ecclesia, non consentiant, sed ad ipsum omnia referant qua quaruntur: & studeat, ut si qui sunt, qui novitatem quarant, illis non assentiant, quia periculum est in mora. Bonum est etiam laborare apud Ducem Bavaria Ludevicum, ut scribat Palatino Rheni sanguineo suo, ne se implicet conventionibus eorum, qui contra Sedem Apostolicam aliquo modo moliuntur: persuadendo sibi, quod multo facilius filii Principum promovebuntur per Sedem Apostolicam, quam Capitula & Ordinarios. Et hoc bene cura in auribus Principum inculcare, quia veritas est. Vale, & scribe sapius, quomodo tibi succedat. Data Roma VIII. Calend. Decembr.*

2.) Evenit etiam haud raro (quod dolendum) ut & ipsæ sæculares Potestates in sustinenda per excessum Pontificia authoritate sibimet præsidium quærant & inveniant. Dabimus hujus rei quædam exempla recentiora. *a*) Anno 1740. obtinuit Rex Galliæ pro se & successoribus suis, ad interim vero pro socero suo Stanislao Poloniæ Rege, a Clemente Papa XII. indultum providendi per viam Commendæ omnibus Abbatiis in Ducatibus Lotharingiæ & Bari sitis, *quarum collatio, provisio, & alia quavis dispositio AD SEDEM ROMANAM pertinere dignoscitur*: Sic sonant verba Indulti. Vacante dein quadam Abbatia Ordinis Sancti Benedicti Congregationis Bursfeldensis, quæ ab omnibus retro sæculis fuerat electiva, & cujus electionis confirmatio semper ad Episcopum diœcesanum Germaniæ Principem pertinuit, nullo unquam, quovis modo excogitabili, jure hac in parte per Apostolicam Sedem exercito, prætendebant Monachi dictæ Abbatiæ, suam Ecclesiam sub memorato Indulto nulla posse ratione comprehendi. Reposuit econtra & de facto sustinuit Ministerium Stanislai Poloniæ Regis qua Lotharingiæ Ducis: terras omnes Lotharingicas, quarum plures eo usque Jure Concordati Germanici usæ fuerant (inter quas eadem Abbatia nominatim reperiebatur) per tractatum Viennensem anni 1736. quo Lotharingia Galliæ perpetuo cessa & unita est, statum mutasse; ante Concordatum anno 1458. inter Nicolaum Papam V. & Fridericum III. Imper. initum, Papam prætendisse collationem *omnium* beneficiorum; huic prætensioni quidem per Concordatum fuisse modum positum, verum sublato Concordato revixisse prætensionem & jus anterius Summæ Sedis, hocque jus ex cessione & translatione nunc inveniri & respective exerceri per alte fatos Reges Poloniæ & Galliæ. *b*) Non sunt incognita brevia Apostolica, recentiora & antiqua, a Regibus ac Principibus obtenta, ad collectandum Clerum, sive in decima, sive in alia redituum parte. Iidem Magnates, nisi de ipsorum emolumento ageretur, ne umbram juris in temporalia Ecclesiarum suorum regnorum Romano Pontifici concederent; nunc ut propriis commodis velificent, talia indulta petunt, obtinent, & executioni tradunt; sicque ipsi Romanis ansam dant, sibi arrogandi & sustinendi jura, quæ cœteroquin nulla ratione sustineri possent &c.

3.) Occurrit hic memoriæ observatio Stephani Pasquier dans ses *Recherches de la France Liv.* 3. *chap.* 25. ,, Depuis que le S. Siége eut été transféré en Provence, ce ne fut
,, plus qu'un mélange & débauche de toutes choses; le Pape à la verité accordoit au
,, Roi des levés de décimes sur le Clergé, beaucoup plus à l'abandon que l'on n' avoit
,, fait auparavant, sous prétexte de voyages imaginaires d'outre mer; & le Roi en
,, contr'échange connivoit aux graces expectatives, & provisions extraordinaires du Pa-
,, pe sur les bénéfices, ensemble aux exactions qu'il faisoit dessus tous les bénéficiers
,, pour entretenir son état.

§. VI.

Quartum medium haberi poterit in concordi Constituto Catholicorum Principum, adhibito pro horum directione Ecclesiasticorum, maxime Episcoporum, consilio.

Exulcerata mala extraordinaria requirunt media. Tale excogitavit CAROLUS VII. Rex Gal-

Galliæ, aptum extinguendo diuturno schismati, quod ipso & Friderico III. Imp. regnantibus Ecclesiam pressit; quodque sibi probatum, Gasparo Schlik Imperatoris Cancellario, insinuavit Æneas Sylvius Epistol. 54. hoc tenore: *Vidi quod Reges scribunt, ex copiis literarum, nec despero, rem bene posse conduci, si aggredi velimus negotium; omnibus enim, ut vides, displicet schisma, omnes abhorrent. Viam autem sopiendi hoc malum, Carolus Rex Franciæ, nisi fallor, & tutam, & brevem, ostendit, ut fiat Conventus Principum, vel eorum Oratorum, in communi aliquo loco, ibique una recipiatur conclusio per omnes; ad hoc autem peragendum opus esset, rursum scribere cunctis Regibus, Principibusque, ut Oratores suos Argentinam vel Constantiam mitterent, pleno mandato suffultos, ad pacem Ecclesiæ pertractandam. Fienda esset rursus expensa, quæ anno præterito facta est vix tricenorum aureorum; paulo plus Constantinus in congregatione Nicæni Concilii exposuit. Hæc via non posset impediri, nec Papa, nec Concilium reniti possent, tamquam absque ipsis fieri nequiret; licet enim Principibus sæcularibus convenire invito Clero; & tamen illic fieri posset. Nam ille Papa indubitatus esset, cui omnes Principes obedirent. Non video Clericos, quod velint ista vel illa parte martyrium ferre. Omnes hanc fidem habemus, quam nostri Principes, qui si colerent idola, & nos coleremus, & non solum Papam; sed etiam Christum negaremus, sæculari potestate urgente; quia refriguit charitas, & omnis interiit fides. Utcunque sit, pacem desideramus, quæ sive per aliud Concilium, vel per Conventum Principum, detur, nihil pendo; non enim de nomine, sed de re contendendum est. Voca panem, si placet, lapidem, & da mihi dum famesco: non vocetur Concilium; vocetur Conventus, vocetur Conciliabulum, Congregatio, Synagoga, nihil interest, dum schisma depellat. Ideo mihi admodum placet, quod Rex Franciæ scribit, ejusque sententiæ inhærere: nam videtur Regi nostro* (Imperatori) *permittere hujus Congregationis vocationem*. Quod Principibus Ecclesiæ amantissimis (quibus a Conciliis & ab Ecclesia custodia & executio Canonum, verorum utique, non falsorum, demandata est) & Æneæ Sylvio, viro (non obstante, quod in sua Epistola quibusdam liberioribus expressionibus, ut erat homo fervidi ingenii, usus fuerit) tiara Pontificia digno, aptum visum fuit extinguendo schismati, quare non sit idoneum extirpandæ malæ radici, quæ gravissimo omnium schismati, hodieque perduranti, ortum dedit, Juri scilicet Isidoriano, cujus falsitas jam aperta est, & restituendo anteriori vero? Attamen ne a sæcularibus in executione & applicatione hujus medii erretur, opus est, ut Ecclesiasticorum, præcipue Episcoporum lumine dirigantur.

1.) Quam opportuna quin & necessaria sit hæc in parte Principum authoritas, maxime ad tollendum schisma, egregie expressit Petrus Regis Abbas montis S. Michaelis apud Bourgeois de Chastenet in *Hist. Concil. Constant. pag.* 29. *in Probat.* ubi; ,, Omnis Catholicus tenetur ad reducendum Ecclesiam ad obedientiam unius Romani Pontificis, extirpando omnia contraria, & removendo impedimenta ..... Dico, quod in speciali Principes ad hoc tenentur. Probatur hoc, quia de præteritis schismatibus *non reperitur schisma sedatum, nisi per Principes, ut patet ex decursu Chronicorum*. Item quia dicit Pelagius Papa te.nere Principes non debent punire facientes schismata, & hoc possunt Principes authoritate judiciali vel principali; nec possunt Deo majus sacrificium offerre.... Quinimo authoritate propria se debent intromittere; & hoc dicit Bonifacius VI. ampliando decretum *si duo contra fas.* 79. *Dist. Ad hoc facit C. si quis*, 96. cum Glossa. Et videtur casus in *L. si quis in hoc genus. Cod. de Episc. & Cler.* ubi videtur, quod authoritate propria Principes possunt paci Ecclesiæ providere, non solum ad requisitionem Ecclesiæ.

2.) Opponent haud dubie Romani, has res ad sæcularium Principum authoritatem minime pertinere. Sed respondebit pro nobis celeberrimus Jurisconsultus Duarenus *lib.* 1. *cap.* 5. ,, Nec me latet, de rebus sacris ac spiritualibus judicium esse ipsius Ecclesiæ . . . . . Quamvis autem de rebus sacris judicium sit Ecclesiæ; tamen ubi semel constituta sunt, ac judicata, Magistratus officium est Ecclesiæ judicia & decreta tueri & conservare, si id necessarium esse perspexerit. Itaque blasphemias, hæreses, & omnem impietatem externam punit & vindicat. Sacerdotes item in officio continet Magistratus, disciplinam Ecclesiasticam constituit ac reformat. Quorsum enim tot Constitutiones Principum editæ sunt de officiis Sacerdotum & Disciplinæ Ecclesiastica, nisi eas executioni mandare possint? Quales permultæ sunt Romanorum Imperatorum, & multo plures extant Principum Galliæ antiquorum: ex quibus facile perspici potest, principem leges condere posse, quibus Episcopi cæterique omnes Ecclesiæ Ministri ad Canonum Ecclesiasticorum, *veterisque disciplinæ observationem* in regno

,, ac

„ ac ditione ſua compellantur; eoque jure atque authoritate poſt hominum memoriam „ uſi fere ſunt Reges noſtri, non tantum in Galliæ ſuæ Epiſcopos, ſed *in ipſos etiam* „ *Pontifices Romanos*, ſi quid in finibus Galliæ adverſus Canones & Diſciplinam Eccleſia„ ſticam moliri viderentur.

3.) Quod Duarenus docuit; id ex Romanis actu præſtitere optimi Principes *Conſtantinus Magnus*, *Theodoſius*, *Marcianus*, & maxime *Juſtinianus*, ut de Regibus Galliæ aliiſque hic nihil memorem. Notanda præprimis Juſtiniani Novella 137. ubi: *Si civiles leges, quarum poteſtatem nobis Deus pro ſua in homines benignitate credidit, firmas in omnibus cuſtodiri ad obedientium ſecuritatem ſtudemus, quanto plus ſtudii adhibere debemus circa ſacrorum Canonum & divinarum legum cuſtodiam, quæ ſuper ſalute noſtrarum animarum definita ſunt? Qui enim ſacros Canones cuſtodiunt, Domini Dei adjutorio digni ſunt; qui autem eos tranſgrediuntur, ipſi ſemetipſos judicio reddunt obnoxios. Majori igitur condemnationi ſubjacent ſanctiſſimi Epiſcopi, quibus concreditum & commiſſum eſt Canones inquirere & conſervare, ſi quod eorum prætermiſſum fuerit, indemnatum & impunitum relinquerint. Sane cum hactenus Canones obſervati non recte fuerint, diverſas ex eo paſſi ſumus interpellationes contra Clericos & Monachos & quoſdam Epiſcopos, ut qui ſecundum divinos Canones non viverent ...... Dei igitur intelligentes & animo infigentes judicium, ad ſingulorum, quæ nobis delata ſunt, inquiſitionem ſimul & correctionem juſſimus Canonice procedere. Si enim illa, quæ a laicis peccantur, generales leges non concedunt extra inquiſitionem & vindictam manere, quomodo a Sanctis Patribus ſuper omnium hominum ſalute Canonice ſtatuta deſpici patiemur* &c.

4.) Tentavit equidem Baronius, Annales Eccleſiaſticos, guſtui Curiæ plene accommodatos, in urbe Roma ſcribens Juſtinianum carpere, quaſi non ſine temeritate manum altaribus admovere, & ſacra tangere auſus fuerit; ſed abunde vindicant Imperatorem noſtrum & ſuprema Principum jura in conſervanda Eccleſiaſtica Diſciplina & executione Canonum *a*) JOANNES Papa II. dum Juſtinianum laudat, quod anno 553. *ex judicio* Epiſcoporum aliorumque Eccleſiaſticorum legem tulerit pro orthodoxa fide adverſus eos, qui negant Divinitatem Filii, quique ſectantur hæreſes in quatuor Conciliis generalibus damnatas. *Lib. 7.* & ſeqq. *Cod. de ſumma Trinit. b*) JOANNES Papa VIII. qui Epiſt. 163. citat Novellam Juſtiniani ad probandum, quod nemo *niſi ob cauſam probatam* excommunicari debeat. *c*) Hincmarus Opuſcul. cap. 17. dum leges Juſtiniani *de Epiſcoporum ſine Metropolitani authoritate profectione* decernentes ad Eccleſia probari aſſerit. *d*) Ivo Carnotenſis Epiſtol. 280. ſcribens, inſtituta Legum Novellarum Juſtiniani *ab Eccleſia Romana commendari & ſervari*. Ut Concilia aliaque hanc in rem vetera monumenta Eccleſiaſtica prætermittam.

5.) „ Non decet quempiam, ait Cardinalis de Cuſa *de Concord. lib. 3. cap. 40.* dicere „ ſanctiſſimos Imperatores, qui bono Reipublicæ in Electionibus Epiſcoporum, in col„ lationibus beneficiorum, in obſervatione Religionum multas ſacras Conſtitutiones edi„ derunt, erraſſe, & ita ſtatuere non potuiſſe. Imo legimus Romanum Pontificem eos „ rogaſſe, ut Conſtitutiones pro cultu divino, pro bono publico, etiam contra pecca„ tores de Clero ederent. Et ſi forte diceretur, quod robur omnium illarum Conſtitu„ tionum ab approbatione Apoſtolicæ aut Synodicæ authoritatis dependebat; nolo in „ hoc inſiſtere: licet 86. capitula regularum Eccleſiaſticarum antiquorum Imperatorum „ legerim, quæ hic inſerere ſupervacaneum foret, & multa alia Caroli M. & ipſius „ ſucceſſorum, in quibus *etiam de Romano Pontifice*, ac aliis omnibus Patriarchis diſpo„ ſitiones, quod de conſecrandis Epiſcopis & aliis capere debeant, inveniuntur, & ta„ men nunquam reperi aut Papam rogatum ut approbaret, vel etiam, ea propter quia „ approbatio ejus intervenit, ligaſſe. Legitur bene aliquos Romanos Pontifices fateri ſe „ illas ordinationes venerari.

6.) Si legamus faſtos Eccleſiarum, Principes fere ſoli ſemper erant, qui malis Catholicæ rei mederentur. In Nicæno Concilio Epiſcopi, mutuis invicem accuſationibus accenſi, nihil effeciſſent abſque Conſtantino M. accuſationum ineptias ſupprimente. Sine Carolo M. Eccleſiæ, Gallicana, & Germanica, per ſolos Epiſcopos nec pacem habuiſſent, nec diſciplinæ bonum. Salubria ordinata Concilii Baſileenſes per Galliam profecerunt, quia Regis pragmatica ſanctio ea roboravit; in Germania econtra vix eſt allegabile, quia Imperator & Status eidem non adſtiterunt. Sine Sigiſmundo Imp. triceps ſchiſma Pontificium non extirpaſſet Concilium Conſtantienſe. Tridentina Synodus manſiſſet inter Platonicas Ideas, niſi Carolus V. cum Ferdinando Fratres, aliiſque Germaniæ Principibus, denique Rex Galliæ, tantopere urſiſſent generale Concilium. Abſque provi-

dis

dis constitutionibus Ludovici XIV. Ecclesia Gallicana gemeret sub eadem Romanarum dispensationum confusione, sub qua modo languet Disciplina Ecclesiarum Germaniæ &c.

7.) Huc comprimis referendum quod scripsit Gersonius *Tract. de Reformatione Ecclesiæ cap.* 20. „ Si ad passagium terrestre, ad liberationem regni Hierosolymitani e manibus „ infidelium, tam libenter, potissimum temporibus Conradi III. & Friderici I. Henrici „ VI. ejus filii, dicti Friderici II. Augustorum & Regum Siciliæ, atque Ducum Sue- „ viæ, undique Reges, Principes, & Domini sæculares, Episcopi, Sacerdotes ac Cle- „ rici, contra Saracenos, infideles & paganos non absque gravissimis corporum & rerum „ suarum periculis concurrerunt, fulti subsidiis multarum indulgentiarum, accincti ar- „ mis bellicis diversorum armorum, qui tamen detentores terræ sanctæ non sunt Chri- „ stiani, nec in fide Christi nati, imo sunt spatiis terrarum satis distantes: Quanto ma- „ gis ipsi Reges & Principes, etiam Ecclesiastici Prælati, & alii Christi fideles ad li- „ berationem totius Christianitatis, totius universalis Ecclesiæ, ad redemtionem patri- „ monii Crucifixi Christi JEsu, ad unionem Christianorum, tot guerris, tot schismati- „ bus..... se destruentium & discordantium, deberent se disponere........ Nam „ contra bonum & utilitatem ac sanationem universalis Ecclesiæ nulla jura, nulla decre- „ ta, nullam alicujus justitiam secundum Deum & rectæ scientiæ dictamen possumus ac- „ ceptare...... Et hoc fecerunt illi antiqui, devoti & probi Imperatores Romani, po- „ tissimum Germani, & alii Principes ac Prælati, non habentes respectum ad quod- „ cunque jus, quod pro se posset quis Papa allegare: ut universalis Ecclesia propter „ privata commoda divisionem non pateretur, nec in decremento ac schismate esset.

8.) Si difficilius videatur Catholicos Principes, vel omnes, vel plerosque, in rem adeo expetendam adunare, compendiosiorem viam proponit Joannes Schilterus JCtus Argentinensis, non minore modestiæ quam solidæ eruditionis laude clarus. Is tractatu de Libertate Ecclesiarum Germaniæ, sæculo superiore edito, proponit conventum saltem inter Germanos & Gallos, quorum hac in re consentientium exemplum aliæ Nationes facilius sequentur. Ita autem ille *Lib. 7. Cap.* 14. §. 23. „ Desperavi de aula Romana, & ab ea sola „ dependentibus Ecclesiis Italicis. Sed de cæterarum Nationum, Germanicæ præser- „ tim & Gallicanæ, Ecclesiis spem nondum penitus decollasse putavi..... Con- „ stat ex Concilio Constantiensi & Basileensi, authoritatem aulæ Romanæ Conciliis subje- „ ctam tum fuisse. Etsi vero ista contra audentior ivit, constat tamen porro etiam in ipso „ Concilio Tridentino eandem sententiam Episcopos Hispanos adhuc fovisse. In Gallia „ porro non tantum Senatus Regius semper hoc defendit, sed & Sorbona ipsa non am- „ plius diffiteri videtur..... Itaque arbitratus fui, non impossibile esse, ut Majestas Im- „ peratoria reassumens concilia reunionis in Comitiis Augustanis anni 1566. suspensa, „ atque Rex Galliæ, qui faciem Carolinorum temporum desiderare videtur, iterum ali- „ quod Concilium Francofurtanum aut Basileense convocaret. Non obscure tale quid „ Steph. Baluzius mihi visus est innuere in Præfatione Capitularium. Certe hanc animosi- „ tatem, quam Germani & Galli superioribus sæculis habuerunt, cur, non, inclinante „ jam fato, hodieque habeant? Et immo scopum reuniendi hoc schisma sine dubio ha- „ bent, spem autem de mera submissione, credo, pridem amiserunt: medium itaque il- „ lud præsto fit, ut Canon Constantiensis & Basileensis de libertate Ecclesiarum & Con- „ ciliorum renovetur &c. " Vidimus *cap.* 8. §. 7. *n.* 11. Andream Magorensem in Hispania Episcopum, tempore Concilii Basileensis enumerantem Nationes Catholicas, & harum in toto terrarum orbe quinque solum invenisse, videlicet *Teutonicam*, *Francicam*, *Italicam*, *Hispanicam* & *Anglicam*. Ab eo tempore illarum prima pro dimidia sui parte, postrema defecit tota. Si ergo reliqua Germaniæ pars Catholica in sanis principiis conveniat cum Gallia, & Hispaniæ Episcopi (uti omnino confidimus) in ea, qua illos Schilterus vere dixit fuisse sententia, persistant, confectum reputabimus saluberrimum negotium; Itali enim, propter rationes a nobis *cap.* 1. §. 8. *n.* 1. & alibi relatas, hic vix in considerationem venire possunt, exceptis Venetis, & forte quibusdam aliis, qui pari cum illis effectu ad Ecclesiam ejusque decus & pacem sentiunt.

§. VII.

Non sunt hic metuenda censurarum fulmina.
Neque subest schismatis periculum.
Cautela ad suscipiendam & perficiendam generalem reformationem opportuna suppeditantur.

Forte hæc remedia, ut ut de se Canonica, videbuntur nonnullis suspecta, qui Primæ Sedi necessario adhærendum noscentes, timebunt excommunicationes aliaque fulmina, quibus illa suas possessiones tueri volet. Sed utcunque res ceciderit, erit semper & manebit Prima Sedes Centrum unitatis, cui oportebit inviolabiliter inhærere, vel ipsa etiam intereunte Roma, & cuicunque demum loco Ecclesia Primam Sedem affixerit. Verum ab hac Prima Sede apprime distinguenda Curialistarum cohors unice intenta ad efferendum illius splendorem, & Pontificum potentiam, ut sic & in ipsos aliqua hujus splendoris & divitiarum portio defluat. Copia est & semper erit adulatorum, qui nullum non movent lapidem, quo sancta primi Apostolorum humilitas & divitiarum contemptus in mundanum fastum, in damnabilem quæstum, & dominatum omnis contradictionis & correctionis impatientem mutetur. Apte in hanc rem scripsit S. LEO Epist. LXXX. cap. 5. *Aliud sunt Sedes, aliud Præsidentes*. Quam distinctionem, & ineundem quidem, quem hic proponimus sensum, sub initium Sæculi X. amplexus est Auxilius Presbyter *Lib. 2. cap.* 35. apud Mabillonium in Analectis pag. 28. edit. fol. Sed nec hæc eo sensu dicta velim, quasi non quærenda, aut omni studio servanda sit communio etiam cum ipso *Papa sedente*: est illa utique cum hoc habenda, tum scilicet, & quam diu Spiritum Sanctæ Sedis & Ecclesiæ ejus sectatur; vicissim Ecclesiæ personaliter deferendus, imo condemnandus erit, cum a doctrina & genuina Ecclesiæ disciplina se se avertit.

1.) Cui de eo vel minimum dubii est, quod de copia adulatorum, qui sæpe Pontificis solio circumstant, diximus, legat celebre illud Consilium delectorum Cardinalium & Prælatorum, quorum votum PAULUS PP. III. pro emendanda Ecclesia requisivit. In eo sic illi: *Sanctitas tua prope noverat, principium horum malorum inde fuisse, quod nonnulli Pontifices tui prædecessores prurientes auribus, ut inquit Apostolus Paulus, coacervaverunt magistros ad desideria sua, non ut ab iis discerent, quid facere deberent, sed eorum studio & calliditate inveniretur ratio, qua liceret id, quod liberet. Inde effectum est, præterquam quod principatum omnem sequitur adulatio ut umbra corpus, difficillimusque semper fuit aditus veritatis ad aures Principum, quod confestim prodirent Doctores, qui docerent, Pontificem esse dominum omnium beneficiorum: ac ideo cum dominus jure vendat id quod suum est, necessario ses qui, in Pontificem non posse cadere simoniam, ita quod voluntas Pontificis, qualiscunque ea fuerit, sit regula, qua ejus operationes & actiones dirigantur; ex quo procul dubio efficitur, ut quid libeat, etiam liceat. Ex hoc fonte, tanquam ex equo Trojano, irrupere in Ecclesiam Dei tot abusus.*

2.) Ne, qui his adulatoribus bono jure se se objiciunt, leviter & temere pro Schismaticis habeantur, juvat illustria exempla proferre, vetera & recentiora, quæ huic materiæ sufficiens lumen affundent. Ecclesiæ Asianæ, quæ morem circa diem celebrandi Paschatis diversum observabant a disciplina, quam eo tempore Romana Ecclesia cum pluribus aliis tenuit, non fuere Schismaticæ, tametsi ob retentam & constanter propugnatam hanc consuetudinem tandem VICTOR Papa suam eis communionem subtraxerit. Siquidem teste Eusebio *Lib. 5. cap. 24.* S. Irenæus aliique Episcopi Galliæ, etiamsi eandem cum Ecclesia Romana disciplinam hac in parte servantes, Victoris factum *acriter* reprehenderant, *Victoremque monuerunt, ut ea potius sentire vellet, quæ paci charitatique erga proximum congruebant. Exstant etiamnum*, inquit idem Historicus, *eorum litteræ, quibus Victorem acerbius perstringunt*. Manet autem sua huic argumento, vis etiamsi cum nonnullis sustineas, Victorem, ab Irenæo retentum, usque ad ultimam excommunicationis lineam adversus Asiaticos non processisse.

3.) Similiter nec S. Cyprianum, eique consentientes Africanos, in quæstione de baptizandis iis, qui apud Hæreticos baptizati erant, neque S. Firmilianum aliosque Orientales ullus veterum *Schismatis* insimulavit, tametsi a STEPHANO Papa vel actu, vel in proposito saltem, communione Romanæ Ecclesiæ eos privatos fuisse appareat ex Eusebii *Hist. Eccles. Lib. 7. cap. 5.* Memoranda ex contrario sunt, & in præsenti argumento extra con-

conspectum minime ponenda verba jam laudati S. FIRMILIANI ad S. Stephanum Papam apud Cyprianum Epist. 75. *Excidisti te ipsum; noli te fallere. Siquidem ille est vere schismaticus, qui se a communione ecclesiastica Unitatis apostatam fecerit.*

4.) Licet Asiani per Victorem, & Africani cum Orientalibus per Stephanum, a communione Ecclesiæ Romanæ repellerentur, ipsi tamen nequaquam se separabant ab aliis Ecclesiis, illis etiam, quæ de hac quæstione aliter sentiebant, quæque alium usum sequebantur. Imo admodum verosimile est, quod nec omnes illæ Ecclesiæ particulares cum Stephano Pontifice tenentes, se ob hanc diversitatem opinionis & praxeos ab Africanis & Orientalibus Ecclesiis separaverint, sive communionem suam ab his abstraxerint; uti nec ab Asiaticis Irenæum aliosque Episcopos Gallicanos, in celebratione Paschatis cum Victore & Ecclesia Romana consentientes, se substraxisse certum est. Laudat Cyprianum AUGUSTINUS *de Baptismo contra Donatistas Lib. 4. cap. 6. & 8.* quod unionem & communionem cum Sancta Sede servaverit, etiam tunc, cum decisioni Stephani Papæ resisteret. Vid. Fleury *Hist. Eccles. Lib. 7. n. 32.* Tillemont *Memoires Eccles. Tom. 4. Tit. S. Cyprien. Art. 47.* Confer quæ supra de hac materia diximus latius *cap. 6. §. 9.*

5.) Si (quod Deus avertat) fiat scissio in Ecclesia, & quæratur num ea se teneat ex parte Papæ, an ex parte Episcoporum: recurrendum erit ad principia & exempla, quæ Patres Concilii Basileensis proposuerunt & opposuerunt Eugenio Papæ, Concilium ob metum Reformationis dissolvere molienti, apud Natalem Alexandrum Hist. Eccles. Tom. VIII. pag. 512. Scilicet: *Si duo ad certum tempus, vel ad aliquod complendum opus societatem iniissent, & alter eorum ante tempus vel operis finem velit societatem dimittere, alter autem usque ad finem temporis vel operis perdurare, quis horum censendus est societatis scissor ac divisor? Si duobus servis mandat Dominus, ut in agrum laboratum vadant usque ad fructuum tempus, & alter in via retrocedit, alius autem in agro laborans usque ad messem perseveret, quis eorum alter alterum deserere, & quis Domini mandatis obtemperare dicendus est? Et si recedens perseveranti dicat: Recede & tu, ne sit divisio inter nos; an debet ille recedere, & potius conservo quam Domino parere? Nemo est tam hebetis sensus qui non dijudicet .... Nunc igitur qui habet oculos videat, quis divisionem, scissuram, rixam, contentionem, novitatem ac scandalum faciat?* Pergunt deinde Patres: falso sibi affingi, quod summum Pontificem contemnant, declarantes, paratos se esse ad reverentiam, *S. Petri successori* debitam, ipsi exhibendam: *Dummodo a Corpore Ecclesiæ, extra quam non est salus, se nolit segregare.* Quod si fecerit, nunquid tamen & ipsi tacebunt tanquam canes mutui non valentes latrare? Nunquid periclitantem Ecclesiam clauso ore aspicient? Aut S. Pauli exemplum non sequentur, *qui restitit in faciem Cephæ in eo in quo reprehensibilis erat?*

6.) Ut omnis de Schismate sinistra depellatur idea, audiendus de illo præ multis distincte & accurate (suo tamen modo) disserens Cardinalis Cajetanus *in S. Th. 2. 2. Quæst. 39. art. 1.* „ Nolle pertinaciter obedire summo Pontifici non est schisma, sed nolle subesse ipsi ut Capiti totius Ecclesiæ est schisma .... Advertere diligenter, quod „ recusare judicium vel præceptum Papæ contingit tripliciter: 1. Ex parte rei judicatæ seu præceptæ. 2. Ex parte personæ judicantis. 3. Ex parte ipsius judicis. Si quis „ enim pertinaciter contemnat sententiam Papæ, quia non vult exequi quæ mandavit, „ non est ex hoc schismaticus. Contingit namque & sæpe nolle exequi præcepta Superioris, retenta tamen recognitione ipsius in Superiorem. Si quis vero personam Papæ „ suspectam rationabiliter habet, & propterea non solum præsentiam ejus, sed etiam „ immediatum judicium recusat, paratus ad non suspectos judices ab eodem suscipiendos, nec schismatis, nec alterius vitii crimen incurrit. Naturale namque est evitare nociva & cavere a periculis. Cum quis autem Papæ præceptum vel judicium ex „ parte sui officii recusat, non recognoscens eum ut superiorem, tunc vere schismaticus est. Inobedientiæ enim quantumcunque pertinax non constituit schisma, nisi sit „ rebellio ad *officium* Papæ vel Ecclesiæ, ita ut renuat illi subesse, illumque recognoscere ut superiorem.„

7.) Nemo ignorat gravia illa dissidia, quæ anno 1606. viguere inter Rempublicam Venetam & Paulum V. Papam, quæque demum in apertum bellum eruperunt. *Quantum in nobis est*, inquiebant tum Veneti apud Thuanum Hist. Tom. 5. Lib. 137. pag. 1255. *cum summo Pontifice viam humilitatis & gratiosæ dimissionis tentandam esse, ut quas per se vel per suos injustas fert sententias, melius instructus revocet & emendet. Sed si nihil humilis sedulitas proderit, arripiendam esse virilem & animosam libertatem .... Pontificem non sine peccato esse, & posse abuti sua potestate, quippe circumdatus sit infirmitate.* Declaravit

 deinde

deinde eadem occasione Venetæ Reip. supremum Decemvirale Consilium publico scripto apud eundem Thuanum pag. 1257. *Rempublicam confidere, ut Deus justam causam suam minime deserat, in cujus patrocinio Resp., quæ alioqui tot insignibus devota sua obedientia & meritorum monumentis Sanctam Sedem obstrictam habeat, libentissime acquiescat, & non solum pleræque in Italia Civitates, quarum salus in eadem hac causa vertitur, sed etiam externa regna, quæ eodem jure utuntur, periculum commune minime negligant; ac postremo sperare, ut Pontifex pro paterna bonitate sua melius instructus & animatus, de rigore aliquid remittat, & censuras præcipiti consilio emissas, mature re perpensa, tandem revocet.* Adde infra num. 9. & 11. Quis his perpensis dubitet, Remp. & Senatum Venetum, etiam inter ipsas belli propter causam Ecclesiasticam cum Paulo V. suscepti turbas, quantum in ipsis erat, cum eodem Pontifice communionem & *debitam legitimamque* obedientiam (non *exorbitantem*, qualem Papa exigebat) servare voluisse. Et ut paucis multa complectar: Gallica Natio non minus honorabat & honorat Primam Sedem, cum toties resisteret Romanorum attentatis, antiquorum Canonum Decretis, & legitimæ libertati adversantibus. Imo hodie Papa Reges Galliæ, Senatus Belgicos, & Rempublicam Venetam non minus sinu suo complectitur ac colit, licet in plenitudinem potestatis, qualem ille prætendit, nullatenus concedant.

8.) Neque in his publicis & justis causis Romana excommunicatio metuenda est. Hæc ut liget, legitima esse debet. Scimus, omnem excommunicationem, nisi grave præcedat peccatum, nullam esse; hoc autem supponi nec potest nec debet in iis, qui de reducenda falsa disciplina, & moribus instituto Christi conformibus, *serio* cogitant, huncque in finem apta remedia in medium proponunt, & in usum redigunt. Si vero per Aulam Romanam res eo deduceretur, ut in apertam seditionem prorumperet, foret illud schisma ex parte Curiæ, non eorum, qui *debito cum moderamine*, & per congruas vias, hujus & Ecclesiæ reformationem, ab ipsis etiam generalibus Conciliis ordinatam intendunt. *Conspirarunt Judæi, ut si quis eum confiteretur esse Christum, extra Synagogam fieret*, inquit S. Joannes in Evangelio cap. 9. v. 22. Non poterat certe talis excommunicatio lata a Principibus Judæorum (quorum cæteroquin authoritas legitima erat, & ab ipsomet Christo agnita) ligare eos, qui JEsum Christum confitebantur. Sane si legitimus superior sub excommunicationis pœna mandaret rem injustam, aut prohiberet debitam (qualis v. g. esset obedire Principi æqua & bona præcipienti) non possent per hoc præpediri fideles ab implendis officiis & obligationibus suis. „Contemptus clavium „non semper invenitur apud illos, qui nedum non obediunt sententiis excommunicatio„num promulgatis per Pontificem vel suos, sed etiam non est judicandus apud illos qui „per potestatem sæcularem adversus tales sententias tueri se procurant. Lex enim na„turalis dictat, ut vis vi repelli possit. Constat autem, quod tales excommunicationes „non debent dici jus, sed vis & violentia, contra quam fas habet quilibet homo vel ani„mus se tueri," Ita Gerson in *Resolution circa materiam Excommunicat. Considerat.* 10. *Tom. II. col.* 423. *edit. noviss.*

9.) Commode hæc expresserunt Veneti in causa supra memorata apud Thuanum l. cit. pag. 1254. ubi, *si quid*, inquiunt, *contra Præsulis, qui manifeste sua abutitur potestate, præceptum fiat; eum, qui dum hoc scit & cognoscit, non obedit, non propterea clavium contemptum, qui ad offensionem vergat, in se vel aliis generare, non illum clavium potestati inobedientem esse, sed erroneo clavium abusui: majorem adeo, quantum ad culpam, in Præsule, qui potestate sua abutitur, clavium contemptum esse, quam in eo, qui non obedit: Itaque bene de Ecclesia mereri, & honorare illam, qui hujusmodi Præsuli in faciem restiterunt, modo cum moderamine inculpatæ tutelæ; quo modo Paulus restitit Petro. Contemptum debere æstimari ex potestate legitima; alioquin Præsules posse inducere qualemcumque vellent super alios servitutem, si ipsorum sententiis iniquis & erroneis semper esset obediendum. Proinde illud B. Gregorii, Sententiam Præsulis vel Judicis etiam injustam timendam esse, egere interpretatione &c.* Deind pag. seq. *Quis non censeret posse dici Pontifici, cur ita facis? quis non assentiat, illi in faciem resistendum? neque inobedientes censeri debere, qui contra hujusmodi iniqua decreta potestatem Magistratus sæcularis implorant; nam lege naturali instrui omnes ad vim vi repellendam, & homini libero & ingenuo contra talem censuram minime juridicam impune se tueri licere.*

10.) Recte omnino & pene divine S. Augustinus Lib. de Vera religione Cap. 6. *Sæpe sinit divina providentia, per nonnullas nimium turbulentas carnalium hominum seditiones expelli de congregatione Christiana etiam bonos viros. Quam contumeliam vel injuriam suam cum patientissime pro Ecclesiæ pace tulerint, neque ullas novitates vel schismatis vel hæresis moliti fue-*

fuerint, docebunt homines, quam vero affectu, & quanta sinceritate caritatis Deo serviendum sit. Talium ergo virorum propositum est, aut sedatis remeare turbinibus, aut si id non sinantur, vel eadem tempestate perseverante, vel ne suo reditu talis aut savior criatur, tenent voluntatem consulendi, etiam eis ipsis, quorum motibus perturbationibusque cesserunt, sine ulla conventiculorum segregatione usque ad mortem defendentes, & testimonio juvantes eam fidem, quam in Ecclesia Catholica prædicari sciunt. HOS CORONAT IN OCCULTO PATER, IN OCCULTO VIDENS. Rarum hoc videtur genus, sed tamen exempla non desunt; imo plura sunt, quam credi potest. Idem sanctissimus Doctor Lib. I. de Bapt. contra Donatistas cap. 17. *Spirituales autem, sive ad hoc ipsum pio studio proficientes, non eunt foras; quia, & cum aliqua vel perversitate, vel necessitate hominum videntur expelli, ibi magis probantur, quam si intus permaneant, tum adversus Ecclesiam nullatenus eriguntur, sed in solida unitatis petra fortissimo charitatis robore radicantur. Ad hoc enim pertinet, quod in illo Abrahæ sacrificio dicitur: Aves autem non divisit.*

11.) Sed nec aliæ quædam cautelæ in tam delicato negotio prætermittendæ sunt, quas etiam monuere Veneti l. cit. pag. 1255. ubi *Tenendum*, ajunt, *contemptum clavium, ex eoque quæ sequuntur, excommunicationem, aut devium a regula errorem, non incurri a Jurisperito sive Theologo, dum juxta conscientiam suam hujusmodi sententias timendas non esse aut tenendas asserit; præsertim si prudenter caveatur, ne propterea pusillis & infirmis offensionis causa præbeatur; quippe ex iis complures esse, qui Pontificem existimant Deum esse, omnigenam in cœlo & in terra habentem potestatem, eorum stultitiam idonea instructione depellendam; qui si instructionem non admittant, illos haberi debere offensionis non datæ, sed acceptæ reos, hoc est, Pharisaicæ, ex malitia innata prognatæ, non autem offensionis pusillorum, quæ ex simplicitate & ignorantia proficiscitur. Ea in re scissuras summopere vitandas esse, quibus contemptus clavium fovetur potius quam tollitur, dum per stultitiam vel ignaviam homines se mutuo concursu impediunt, ne communi consensu in domo Domini ambulent, aliique abusibus favent, alii tollere volunt.*

12.) Igitur hac in parte communi consilio & assensu agendum est, adhibita quam maxime sæculari potestate ad obtinendam ejus protectionem; non æstimandi, minus quærendi favores Romanæ Curiæ; animadvertendum in eos, qui illuc aut ad Nuntios Apostolicos recurrunt pro obtinendis dispensationibus aliisque facultatibus, quas in generali potestate ligandi atque solvendi a Christo acceperunt Episcopi, cum causa scilicet Canonica, sine qua neque Papa dispensare potest; Vid. *cap.* 6. §. 1. *n.* 7. Impediendi Regulares (quorum singulare commodum propter eorum exemptiones hic versatur) ab usu suorum privilegiorum, præsertim a facultate absolvendi Episcoporum diœcesanos; ex quo fundatissimus metus interveniat, ne pœnitentium, ad illos turmatim recurrere adsuetorum, conscientiæ ab eis in transversum dirigantur. Si sic Episcopi ex compacto & fortiter agerent, restituerentur paulatim in usum suæ potestatis, quam alligari passi sunt.

13.) Sed ne *Sanctitati* quidem similes oppositiones præjudicium ferunt. Non fuit minus Ludovicus IX. Galliæ Rex *sanctus*, cum spretis censurarum minis Gregorii PP. IX. bellum pararet adversus Navarræ Regem. Daniel *Hist. de France Tom.* 4. *pag.* 317. *edit. nov.* Neque cum recusaret ad instantiam Innocentii IV. R. P. arma sumere adversus excommunicatum Imperatorem Fridericum II. Idem *ibid. pag.* 328. Multo minus dum ejusdem depositionem, a Papa factam, & ab hoc eum in finem interpellatus, noluit approbare. Idem *pag.* 374. Si dicas, juste se se hisce opposuisse Ludovicum, ex quo injusta fuerint quæ voluit Papa, & talia quæ neque ad summi Pontificis, neque ad ullam aliam authoritatem ecclesiasticam pertinent; vera quidem loqueris: attamen eo tempore quo vivebat Ludovicus, & quo Sanctis adscriptus est, æque verum credebatur *Romæ*, quod Papa jus habeat in temporalia Regum, uti vel ex ipsa Friderici Imperatoris depositione intelligitur: quum hodie ibidem sibi persuasum habeant, Pontificem esse Episcopum universalis Ecclesiæ, reliquos Episcopos tantum in partem sollicitudinis ab eo vocatos.

14.) Cæterum nemo negaverit, sicut in quibuscunque aliis negotiis publicis, ita quam maxime in his, modum servandum esse. Hunc modum apte designarunt Ordines regni Gallici anno 1493. Turonibus congregati, in libello supplici pro *Annatarum & minutorum servitiorum abolitione* Carolo VIII. Regi Christianissimo oblato, inter Probationes Libertatum Ecclesiæ Gallicanæ Tit. XX. cap. 25. edito, in quo: *Contestantur nihilominus dictorum Trium Ordinum Viri, se nolle ab obedientia filiali Sanctissimi Patris nostri discedere, quem ut filii Ecclesiæ agnoscere volunt ceu Vicarium universalem Salvatoris & Redemptoris Jesu Christi qui est Caput Ecclesiæ. Quia vero non repugnat, ut filius, si a patre se gravatum senserit, cum*

timore

timere & reverentia conqueratur apud alterum, qui patrem admoneat: dictorum Trium Ordinum Viri, qui se a suo Domino & Patre spirituali plurimum gravatos sentiunt, querimoniam suam deferunt ad Regem, supremum nostrum in temporalibus Patrem, Protectorem & Defensorem, contra omnes qui ipsis molesti esse vellent in eorum juribus & libertatibus, contra & in detrimentum Sanctorum Decretorum, & Conciliorum. Et ideo supplicant Regi supremo nostro Domino, & filio Ecclesiæ, ut dignetur per suos Oratores obedientiam exhibere filialem dicto sanctissimo Patri; jubere ut ipsi Regni egestas exponatur, & magna significentur impedimenta, quæ ab obitu Caroli VII. Regis juribus & libertatibus dictarum Ecclesiarum Franciæ & Delphinatus apposita sunt a nonnullis, qui Reservationes & Provisiones in fraudem juris electionum obtinuerunt: ut Pensiones omnes & Commendas beneficiorum sæcularium & regularium in irritum mitti curet; & ipsi exponere quanta pecuniæ vis ex hoc regno elata sit: Nec ægre ferat, si dictum Regnum & Delphinatus suis in posterum juribus & libertatibus secundum Sacra Decreta utatur.

§. VIII.

Quintum remedium Recensio bullarum Apostolicarum; cujus justitia & universalis usus demonstratur.

Exponuntur singulares effectus falsarum Decretalium, qui populos egregie gravant, & Principum attentionem præ cæteris excitare possunt ac debent.

Non minus tutum & commodum, imo promptius remedium, ad recuperandâ jura sacra, per ignorantiam & superstitionem deperdita, deprehenditur in *Placito Regio*, cujus legitimus usus in plerisque regnis ac provinciis viget, ita ut sine eo nullum Rescriptum, Decretum, Mandatum, Constitutio, Bulla, Breve, aut quæcunque Litteræ Romanæ executioni tradi valeant. Receptus est ejus usus in Gallia, Hispania, Lusitania, *Sabaudia*, regnis Neapoli & Siciliæ, Belgio, & certo modo in Germania; imo olim in Anglia, dum esset Catholica, vigore famosæ legis *Præmunire*. Est hoc jus Placiti pars juris Majestatici, cui essentialiter inhæret. Cum enim Principibus vigore supremi sui muneris cura & conservatio publicæ tranquillitatis, sine personarum & causarum discrimine, incumbat, iique proinde authoritatem habeant super actiones externas, etiam Ecclesiasticas, quatenus exinde Reip. incommoda aut perturbationes evenire possunt; hinc ad eorum officium pertinet, inquirere in omnia, quæ aliunde in eorum terras inferuntur, & per se vel constitutos ad hoc Magistratus despicere, ne quid invehatur, aut executioni mandetur, quod in publica commodâ valeat impingere. Ex his veris ac solidis principiis de hoc jure Placiti (quod in Hispania jus *Retentionis*, *Supplicationis* &c. nuncupatur, alibi etiam sub nomine *Recursus ad Principem* venit) ita disserit Salgado *Tract. de Supplicatione ad Sanctissimum Part. 1. cap. 9. n. 13.* „ Supremum Senatum posse hac Regalia uti in omnibus casibus, in quibus militat ratio publicæ utilitatis, & turbationis pacis, ac per consequens tollendæ violentiæ. Nam (addit) cum hæc sit principalis nervus, unicum fulcrum, & solidum fundamentum inductivum & provocativum hujusmodi recursus, & retentionis, ne pax publica statusque regni tranquillus turbetur, & ne commune bonum detrimentum patiatur, Princeps tanquam suæ sibi commendatæ Reipublicæ protector, ac Status ecclesiastici, nec non Reip. spiritualis; ad ejusque officium proprie pertineat salus populi, quies & tranquillitas publica: per necessariam inde consequentiam sequitur, quod iis omnibus in casibus, in quibus sua turbetur Resp. vel notabile aliquod damnum patiatur, vel violentiam, tuam possit interponere authoritatem œconomice.

Hæc in omnium Jurisconsultorum oculis tam apparent solidâ, ut nullus eorum dubitet, quin in iis etiam provinciis, in quibus usus Placiti hactenus non obtinuit, ille a Principe adoptari possit, quandocunque ei videatur; imo juri Majestatico tam firmiter adhæret, ut Princeps ne illud quidem a se abdicare valeat. Hinc cum anno 1486. Joannes II. Lusitaniæ Rex ad instantiam Romani Pontificis usum videndi & examinandi Litteras Apostolicas abolere proposuisset, Status regni se se opposuere; remonstrantes: *non licere Regi tale jus a se abdicare in præjudicium regni & subditorum*; ita referente Augustino Manuel in Vita Joannis II. Lib. IV. Et verissime dixit Covaruvias Pract. Quæst. cap. 35. quod *si quis contendat a Principibus Christianis hanc tollere potestatem, statim comperiet experimento manifestissime, quantum calamitatis Reipublicæ invexerit*. Ad dignoscendum autem, quibus in casibus retentio Bullarum decerni, proinde harum vis & effectus impe-

diria

diri valeat, Salgado *cit. Part. 1. cap. 13. n. 13.* casus hanc ponit regulam: „ Omnes „ in quibus dari potest Bullarum retentio in Senatu, uni tantum rationi innituntur, & „ unico fundamento justificantur, nempe *præjudicio Reipublicæ*, & *damno publicæ utilita-* „ *tis*. " Addit, & probat Idem *eod. cap. 13. n. 6. & seqq.* petitionem retentionis Bulla„ rum ad officium Fisci potissimum pertinere, & ex ea ratione illi, tanquam dispositioni Juris Publici Communis (v. gr. Concilii Tridentini) a partibus renuntiari non posse. Adde Barthelii *Annotat. ad Jus Canon. Lib. 1. Tit. 2. §. 4. quæst. 3.*

1.) Genius & Spiritus Romanorum Curialistarum tendit ad deprimendas alias Ecclesias; ad auferendam eis meliorem portionem nativæ authoritatis, sibique eam attribuendam. Sancta Sedes centrum est & vinculum unitatis, Curia Romana occasio schismatis, atque impedimentum reunionis Hæreticorum cum Ecclesia, & conversionis Infidelium. Quanta in his scandala! Posset illis occurri proportionato ad malum usu Placiti, seu jure retentionis Pontificiarum Bullarum; ex causa enim *scandali* has retineri Regia authoritate posse, certum est; quia in omni scandalo versatur detrimentum publicum, & præjudicium communis. Salgado *cit. Part. I. cap. 2. n. 12 13. cap. 3. n. 36. & 65. cap. 4 n. 3. 12. seqq. cap. 14. n. 37.* Adde §. seq. init.

2.) Imperator, Reges & Principes vigore supremi & regii muneris vel ipso hoc declarante Concilio Tridentino *Sess. 25. cap. 20. de Reform.* jure divino sunt nati defensores & protectores *Ecclesiæ*, id est, *Conciliorum* & *Canonum*, ad Status Ecclesiæ conservationem, & bonum ordinem spectantium: Canonum, inquam, *verorum*, non *spuriorum*, quos ingenti, ad nos usque propagato, Ecclesiastici Ordinis & Disciplinæ detrimento confinxit Isidorus. Christianos Principes sæpius ad tuitionem Conciliarium Canonum ab ipsismet summis Pontificibus invitatos fuisse constat. Vid. Salgado *P. I. cap. 1. n. 59.* & *P. II. cap. 1. n. 27.* Parexa *de Instrum. editione Tit. II. Resolut. 2. n. 43. & seqq.* Unde ab illis Litteras Apostolicas, qualcunque ob causas sacris Canonibus & Conciliis adversas, retineri posse, recte docet Salgado *cit. Part. I. cap. 9. n. 40.* Hanc retentionem propter quamcunque causam violentiæ omnino exercendam, integro Tractatu docuit Hieronymus de Cævallos *de Cognitione per viam violentiæ*; violentum autem est, quidquid contra legem publicam committitur. Salgado *Part. I. cap. 7. n. 2.* Quid igitur obstabit, quominus Principes ab Episcopis suorum regnorum & provinciarum veros Canones a Paleis secernere, & utrorumque fructus noscere edocti, quidquid Roma venit in his posterioribus fundatum, per suos Magistratus sequestari faciant?

3.) „ Lamentabile foret, ac idem JCtus Hispanus *Part. II. cap. 1. n. 43. seqq.*, si quæ „ in generalibus Conciliis tanto cum labore, vigilantia & meditatione, assistentiaque „ tantorum Patrum totius orbis Christiani, Regumque & Principum supremorum, per „ Nuntios suos & ambassiatores ad idem specialiter destinatos, sunt edita & definita „ ad reformationem universalem morum, & pro universalis Reipublicæ spiritualis & „ Ecclesiasticæ aptiori regimine, quibus omnino avelluntur infinita damna, quæ in perniciem utilitatis publicæ reperta fuere: Lamentabile, inquam, foret, ut tantus la„ bor, tantum & insomne studium, totque sanctissima decreta divinitus & feliciter de„ finita, ac salubriter recepta, fructum ex incuria & negligentia amitterent in da„ mnum Reipublicæ & Status Ecclesiastici, ac Christianæ religionis. Adde in hanc rem aptum locum JULII Papæ supra *cap. 4. §. 11. n. 6.* Interim sic fit: jacent post infelices Decretales Isidorianas tot sancti Canones primorum Conciliorum, qui debentur sollicitudini maximorum Imperatorum Constantini M., Theodosii M., Theodosii iunioris, Marciani, Justiniani, & aliorum Augustorum; & parum abest, ut aliqui Christianorum Principum præ certis dispositionibus Sess. IV. & V. Concilii Constantiensis triumphare finant ineptissimas fabulas Emanuelis Schelestrati, utque ita interire fructum infiniti laboris, quem in Conciliis Constantiensi & Basileensi navavit Imperator Sigismundus, & præ cæteris inclyta Natio Gallica.

4.) PIUS IV. in sua bulla, quam pro confirmatione Concilii Tridentini Romæ anno 1563. edidit, omnes Principes Christianos invitavit ad ejusdem Concilii protectionem, observationem & executionem. Inde, inquit Salgado *cit. Part. II. cap. 1. n. 31.* nascitur Regibus facultas condendæ legis in ejusdem Concilii executionem & manutentionem, nec non Prælatis cæterisque omnibus mandandi, ut Tridentina Decreta inviolabiliter observent. Atque ex hac ratione in Hispania observatio & executio Canonum S. Concil. Trid. pertinet ad *Cognitionem Violentarum*, neque permittitur, ullas litteras Apostolicas executioni mandari, quæ iisdem Canonibus non sint conformes. Recte hæc utique &

omnino

omnino laudabiliter; quando econtra in aliis regnis & provinciis Tridentino ejusque Canonibus, summa providentia conceptis; sine ulla causa necessitatis aut publicæ utilitatis detrahentia, atque ita Disciplinam Ecclesiasticam enervantia decreta executioni dantur. Concilium Tridentinum (ut hoc modo pro exemplo memorem) Sess. 24. de Reform. matrim. cap. 5. ad evitanda scandala & tollendas peccatorum occasiones sollicite cavit. ne *in secundo gradu unquam dispensetur, nisi inter magnos Principes, & ob publicam causam*. Hoc non servat Roma: dispensat cum plebeis in secundo gradu *ordinarie*, & quandoque in gradibus adhuc propinquioribus ex causis privatis, & cum scandalo popularium. Legitur *Cardinalis* LE CAMUS Episcopus Gratianopolitanus, Prælatus pientissimus, omnes dispensationes & indulgentias Romanas, sine causa Canonica concessas, retinuisse, & absque effectu reliquisse. Quis hunc morem improbet? Frustra fient leges, nisi serventur, & *est in ratione bene considerata permansio*, inquit Cicero Lib. I. Rhetoric.

5.) Diversæ gentes diversis moribus reguntur. „Papæ, inquit clar. Barthel *in Annotat. ad Jus Can. Lib. I. Tit.* 33. *p.*138. Strictius subjacent Episcopi Italiæ, qui omnes bullas indistincte recipere, & executioni cum summa reverentia mandare debent. In Germania autem, quia ipsis in multis restituta, & jure postliminii reddita est primæva jurisdictio, non cœcam obedientiam, sed rationabile præstant obsequium; & si non sint Bullæ in materia fidei vel morum, sed in aliis materiis, & præcipue, si tendant ad restringendam authoritatem in Concilio Tridentino, & per Concordata sub Friderico III. & Nicolao V. concessam, illas non ita passim recipiunt & publicant; unde multæ ex hac causa non obligant. Magna tamen cum reverentia & cautela in his casibus agendum cum Pontifice, & Gallos imitari oportet, apud quos, licet liberior existat Episcopalis authoritatis usus, & eorum potestas fere revocata sit ad primævos Canones, in quo eorum libertates consistunt, summa tamen cum reverentia agunt cum Pontifice &c." Ex his infimul colliges, Germanos non magis quam Gallos ignorare sua & universalis Ecclesiæ genuina jura ac libertates.

6.) Sed descendamus ad quædam singularia, quæ hac in parte Magnatum attentionem præ ceteris merentur. Huc imprimis pertinet plaga, quam Ecclesiasticæ disciplinæ inflixere *Reservationes causarum Episcopalium*, factæ Romano Pontifici in vim spuriarum Decretalium. Nihil æque commodum ad fovendam impunitatem criminum, quam hæ reservationes. Quam facile est fallere judicem in longinquo positum, tam huic difficile invenire accusatorem ac testes. Raro etiam deerant Episcopis Romam citatis causæ non eundi; sique illuc ire tandem compellerentur, hoc ipso impediebantur ab exercitio functionum Episcopalium, populi linquebantur sine instructione, & sæpe glisceban errores ac corruptelæ. Vid. Fleury *Discours V. sur l'Histoire Ecclef. n.* 3.

7.) Æque noxiæ sunt *Appellationes* ad Romanam Curiam in causis privatorum, sive illæ *civiles* sint, sive *criminales*. In *his* frequentissime evenit, ut Episcopi tædio sumptuum, dilationum, aliorumque impedimentorum, malint tolerare vitia, quæ propria authoritate compescere non possunt. In *illis* rectæ & promptæ administrationi justitiæ peræque obstat distantia locorum, difficultas probationum, & ignorantia moris patrii; ut de expensarum, itinerum & aliarum molestiarum generibus, quæ ab his ultramontanis & ultramarinis appellationibus, in genuino Jure Canonum nullum fundamentum habentibus, inseparabilia sunt, quibusque Principum subditi intolerabiliter premuntur, nihil memorem. In Hispania censetur violentia inferri ei, qui extra regnum & ad aulam Romanam evocatus, ibidem litigare cogitur. Salgado *cit. Tract. P. II. cap.* 11. *n.* 83. Sic ibi cogitatur: & quis improbet? Si autem bene: quare non eadem alibi subditis impenditur protectio?

8.) Potestne Principibus indifferens esse, quod tam enormes pecuniarum summæ annue exportentur, & Romam deferantur, pro expeditionibus bullarum, annatis, juribus Confirmationum, pallii &c. cum illis omnibus, si sinceros Canones consulimus, non indigeamus.

9.) Inter Regum subditos & vasallos vix non primum locum tenent Episcopi; hisigitur illi non minus, imo magis, suam debent protectionem, quam aliis. Itaque omnino fundati sunt Episcopi & cæteri Ecclesiarum Prælati, ut regiam protectionem inclament pro recuperatione jurium, quæ eis abstulit ignorantia majorum, quæque genuino Jure Canonico illorum propria sunt, serius per imaginarium illud jus monarchicum, seu præcensam plenitudinem potestatis, a caractere Episcopali avulsa. Idem de inferioribus Prælatis

latis Ecclesiasticis, quorum jura patronatus per Reservationes Apostolicas læduntur, esto judicium.

10.) Hanc authoritatem suam Roma plurimum promovit, hodieque sustinet per diversas illas Religiosorum Congregationes, quibus tanquam præsidiis & mulitaribus copiis utitur per omnia regna & provincias. Ut hos sacræ militiæ alumnos summi Pontifices habeant ab sua obsequia perpetuo devotos, privilegiis eos ornarunt & immunitatibus, quibus a jurisdictione Ordinarii exempti, supra sæcularem Clerum eminent. Cum non potuerint hæc privilegia & exemptiones concedi sine gravissima alteratione Hierarchiæ Ecclesiasticæ, & læsione jurium Episcopalium, hinc inter veros abusus referenda sunt, quæ aliarum deinde & graviorum noxarum causa fuere. At non Episcopis solum hæ Regularium multiplicationes & exemptiones suos tollunt subditos, verum & ipsis Regibus ac Principibus; ex quo ii in omnibus fere occasionibus, quibus Curia Romana cum Potentatibus colliditur, pro illa adversus hos stent & agant. Tristem ejus rei esperientiam sæpe fecere Germania, Gallia, Anglia, & nuper Lusitania, ut de Venetorum Republica, & aliis Statibus nihil memorem. Famosa illa Liga Gallica, cujus finis erat Henricum IV. a solio deturbare, Monachis suos debet, quos habuit, successus; qui in hoc non agebant aliud, quam obsecundare Papæ, ejusque mandata exequi. Demum si forte Monachis non debeantur origines opinionum de indefinita & monachica Romani Pontificis potestate & infallibilitate, hoc saltem eis debet Romana Curia, quod hæc themata (a quorum subsistentia vigor & valor dictorum privilegiorum dependet) adhuc sustineantur, & eo quidem fervore ac æstu, ut hæ opiniones fere erigantur in dogmata. Quæ omnia an Principum attentionem excitare, & rectoriam, qua pollent, authoritatem animare non debeant, prudentum judicio relinquitur.

11: *Uno verbo concludam*, inquit doctissimus Cardinalis de Cusa, qui tempore Concilii Basileensis floruit, *si piissimus Imperator cum toto sibi subjecto Concilio necessitates Reipublicæ considerans, ac diminutionem divini cultus, & morum deformitatem in omni Statu cum causis & occasionibus ponderans, repeteret sacros Canones, antiquas ac sanctissimas priscorum observationes, & quidquid illis obviaret, sive privilegia, sive exemptiones, sive introductiones in collationibus beneficiorum aut litibus, una cum toto Concilio decerneret tollendum esse, & Canonibus sanctis strictissime obediendum; rogo quis Christianus dicere posset, ibi aliquid præter potestatem & authoritatem attentatum, quando pro custodia antiquorum Canonum & legalium Sacrarum Sanctionum, pro augmento divini cultus, pro bono Reipublicæ illa fierent. Non retrahat te Imperatorem prudentissimum cujuscunque suasio ab hac sancta tua intentione* &c. Ita Eminentissimus Cusanus Lib. 3. de Concord. Cathol. cap. 40.

12.) Postquam hæc scripta essent, Rex Catholicus CAROLUS III. in omnibus Hispaniarum regnis publicari fecit edictum Regium circa usum Juris Placiti, quod referunt Ephemerides Colonienses Gallicæ de 5. Januarii ann. 1762. sequenti tenore: *Aïant considéré, que malgré mon desir de favoriser en toute occasion les resolutions du S. Siege & celles du Tribunal de l'Inquisition de mon Roiaume dans les causes graves, qui lui sont confiées, je ne puis satisfaire mon zele pour la Religion, si je ne suis instruit de ces resolutions, avant qu'elles parviennent à la connoissance de mes sujets, & s'il n'est établi des régles sûres & capables de prévenir tout espéce d'embarras. J'ai arrêté aprés une mûre déliberation, & de l'avis de mon Conseil, qu'à l'avenir toute Bulle; toute Bref; Rescrit; toute exhortation ou Lettre Pontificale, qui tende à faire Loi, soit que ces pieces soient adressées à quelqu'un en particulier ou en general aux Tribunaux; Juntes; Magistrats; Archevêques; Evêques & autres Prélats des païs de mon obeissance, ne pourront être publiés ni executés, sans que je les aye vûs & examinés. Le Nonce Apostolique, à qui ces sortes de depêches pourroient être envoiées, sera également tenu de me les faire présenter par mon Secrétaire d'Etat. Toute Bulle & tout Bref concernant les affaires contintieuses, soit qu'il s'agisse de grace ou de quelque acte de justice, seront soûmis à l'Examen du Conseil de Castille, afin que ce Tribunal juge s'il ne resulteroit pas de leur éxécution quelque prejudice au Concordat, ainsi qu'aux Loix, Regales; Usages & à la tranquillité de mes Etats ou au droit d'un tiers. Les Brefs & Dispenses; expediés par le Grand Penitencier en matiere de conscience seront seuls exceptés de cette présentation. Inquisiteur General ne publiera aucun Decret, en consequence de quelque Bref ou Bulle Pontificale que ce soit, sans que ces depêches lui soient remises par mon ordre.*

13.) Prosequitur deinde Edictum Regium. *A l'égard de tout Bref, qui regardera la defense des Livres, on observa les régles préscrites per* l' Auto accordada 14. Tit. 7. Liv. I. *L' Inquisiteur General devant faire examiner de nouveau le Livre proscrit, & si l'ouvrage le merite,*

le defendre de sa propre autorite, sans inserer le Bref du Pape. D'ailleur l'Inquisiteur General ne publiera aucun Decret; Index General ou Expurgatoire, qu'il ne m'en ait rendu compte par l'entre mise de mon Secretaire de Grace & de Justice & du Secretaire d'Etat, qui sera près de ma personne, & qu'il ne soit informé, que je consents à la publication. Enfin lui & le Tribunal de l'Inquisition, avant de condamner quelque Livre ou Ecrit, seront obligés d'entendre les defenses, que les parties interessées voudront produire, & de les citer à cet effet; le tout conformement aux Réglements établis pour l'Inquisition de Rome par la Constitution Apostolique du Pape Benoit XIV. laquelle commence par ces paroles: Sollicita ac provida &c. Confer *cap.4. §.2. n.4.5.*

§. IX.

Sextum idque generalius remedium in legitima resistentia defigitur.

Plura hactenus recensita specialiora remedia uno generali comprehenduntur, scilicet *Resistentia*, cujus usum gravissimi Theologi & Canonistæ, etiam Romanæ Curiæ addicti, & Pontificiæ authoritatis assertores vehementissimi, quales sunt Turrecremata, Silvester Prieras, Jacobatius &c. tum non improbant, quando Rescripta, Decreta, Constitutiones aut quæcunque literæ seu facta Romanorum Pontificum scandalum in Ecclesia pariunt, instituto Christi adversantur, sacris Canonibus & Disciplinæ, moribusque præscriptis ac probatis, vel Regum, Ecclesiarum, aut integri alicujus Ordinis, verb. grat. Episcoporum, juribus & Libertatibus grave vulnus infligunt, communes Ecclesiæ Leges per illegitimas easque frequentes dispensationes evertunt &c. Quinimo ipsi Romani Pontifices haud infrequenter declararunt, se non repugnare, quominus his & similibus in casibus eis resistatur; ita, ut de *Thesi* vix aut nulla supersit quæstio, sed de *Hypothesi* solum: An scilicet & quando exstent illi casus & facta Curialistarum, quibus Disciplina evertitur, Jura aliorum tolluntur, & scandala generantur. Eo sensu scripsit GREGORIUS VII. ad Sancium Aragoniæ Regem Lib. II. Epistol. 1. *Solet Sancta & Apostolica Sedes pleraque considerata ratione tolerare, sed nunquam in suis Decretis & Constitutionibus a concordia Canonicæ traditionis discedere.* ALEXANDER III. in Cap. 6. X. de Præbend. & dignit. *Si mandatum nostrum pro alicujus provisione receperis, qui aliud beneficium habeat, de quo valeat commode sustentari, nisi forte in Litteris ipsis de hoc mentio habeatur, aut si non potest ei SINE SCANDALO provideri, æquanimiter sustinemus, si pro eo Mandatum nostrum non duxeris exequendum.* In cap 3. X. de Consanguin. Apostolicæ Sedis Legatus dederat generalem pro quodam tractu Germaniæ dispensationem in certis gradibus tunc prohibitis; Nihilominus COELESTINUS III. desuper consultus decidit dispensatos conjungi non debere, sed potius *observata* eousque *consuetudini deferendum, quam aliud IN DISSENSIONEM ET SCANDALI POPULI statuendum, quadam adhibita novitate.* INNOCENTIUS III. Lib. I. Epist. ad Faventinum Episcopum: *Quæ in derogationem sanctorum Canonum attentantur, tanto potius infringi volumus, & carere robore firmitatis, quanto authoritas universalis Ecclesiæ, cui præsidemus, ad id nos provocat & inducit.* Adde ejusdem INNOCENTII rescriptum in cap. 6. X. de Clericis conjugatis, quo filium Græci Sacerdotis, ex legitima uxore susceptum in Episcopum consecrari jubet: *Nisi*, addit, *pro eo, quod inter Latinos Græci hujusmodi conversantur, regionis consuetudo repugnet.* Ubi Joannes Andreas recte observat, additam hanc exceptionem *ob evitationem scandali & offensionis*, quæ inde contingere posset, si quid alienum a recepta consuetudine inter Latinos induceretur. Confer Fagnanum ad *cap. 1. X. de Clerici ægrot. vel debil. n. 5.*

Formam sacræ hujus resistentiæ inter alios nobis reliquit Robertus Grossetestius Episcopus Licolnensis, vir sanctitate, eruditione, & discreto zelo pro Romanæ Sedis gloria illustris, dum eo tempore, quo Anglia Sedi Apostolicæ erat deditissima, Decreto Innocentii PP. IV. resistens, ad eum hoc tenore perscripsit apud Matthæum Parisiensem in Hist. Anglic. ad annum 1253. pag. m. 582. *Noverit Discretio vestra, quod mandatis Apostolicis affectione filiali devote & reverenter obedio. His quoque, quæ mandatis Apostolicis adversantur, paternum zelans honorem, adversor & obsto. Ad utrumque enim teneor ex divino mandato; Apostolica enim mandata non sunt, nec esse possunt alia, quam Apostolorum doctrinæ & ipsius Domini nostri JEsu Christi Apostolorum Magistri & Domini, cujus typum & personam maxime gerit in Hierarchia Ecclesiæ Dominus Papa, consona & conformia . . . . . . Non est igitur prædicta littera tenor Apostolicæ sanctitati consonus, sed absonus, plurimum, & discors. . . . Propter hoc reverendi Domini, ego ex debito obedientiæ & fidelitatis, qua teneor utrique parenti*

Apo-

Apostolica Sedis sanctissima, & ex amore unionis in corpore Christi, cum ea his, qua in predicta littera continentur, & maxime, quia, ut prætactum, ad peccatum Domino JEsu Christo abominabilissimum & humano generi perniciosissimum evidentissime vergunt, & Apostolica Sedis sanctitati omnino adversantur, & contrariantur Catholica fidei, unice, finaliter & obedienter non obedio, contradico, rebello; nec ob hoc potest inde vestra Discretio quicquam durum contra me statuere, quia omnis mea in hac parte & contradictio & actio nec contradictio est, nec rebellio, sed filialis divino mandato debita Patri & Vestri honoratio. Breviter autem recolligens dico, Apostolica Sedis sanctitas non potest, nisi qua in adificationem sunt, non destructionem; hac enim est potestatis plenitudo, omnia posse in adificationem.

Exitus hujus oppositionis non minus est notabilis, quam ipsa oppositio. Illum Matthæus Parisius pag. 583. sic pergit referre : *Hac cum ad Domini Papa audientiam pervenissent, non se capiens pra ira & indignatione, torvo aspectu & superbo animo* dixit: *Quis est iste Senex delirus, surdus & absurdus, qui facta audax, imo temerarius, judicat. Per Petrum & Paulum, nisi moneret nos nata ingenuitas, ipsum in tantam confusionem pracipitarem, ut toto mundo fabula foret, stupor, exemplum, & prodigium! Nonne Rex Anglorum noster est vasallus, & ut plus dicam, mancipium, qui potest eum nutu nostro incarcerare & ignominia mancipare? Et cum hac inter fratres Cardinales recitarentur, vix compescentes impetum Papa dixerunt ei: Non expediret, Domine ut aliquid durum contra ipsum Episcopum statueremus: ut enim vera fateamur, vera sunt, qua dicit; non possumus eum condemnare, Catholicus est, imo sanctissimus, nobis religiosior, nobis & sanctior, excellentior, & excellentioris vita; ita, ut non credatur inter omnes Pralatos majorem, imo nec parem habere. Novit hoc Gallicana & Anglicana Cleri universitas; NOSTRA NON PRAEVALERET CONTRADICTIO. Hujusmodi Epistola veritas, qua jam forte multis innotuit, MULTOS CONTRA NOS POTERIT COMMOVERE; magnus enim habetur Philosophus, Latinis & Gracis litteris ad plenum eruditus; zelator justitia, Lector in Theologia scholis, pradicator in populo, castitatis amator, persecutor simonialium. Hac dixerunt Dominus Ægidius Hispanus Cardinalis, & alii, quos propria tangebat conscientia. Consilium dederunt Domino Papa, ut omnia hac convenientibus oculis sub dissimulatione transire permitteret.*

Nota est illa S. Cypriani oppositio adversus decretum Stephani papæ de rebaptizatione, in qua usque ad mortem perstitit, absque eo quod pro schismatico a quoquam habitus fuerit, aut adhuc habeatur. Rationem huic loco aptam dat Bellarminus *de Rom. Pont. Lib. IV. cap. 7.* eum etiam a gravi peccato excusans, quia, inquit, Cypriano persuasum erat, perniciosum errorem a Papa sustineri, cui sententiæ firmiter inhærens, non poterat Pontificio decreto parere, ne contra conscientiam ageret. Gratianus ipse, postquam *Dist. XIX. Can. 7.* tradidisset, qua submissione Romani Pontificis Constitutiones, quasi oracula ex ipsiusmet B. Petri ore procedentia acceptandæ sint, addit expresse: *Hoc tamen intelligendum est de illis sanctionibus vel decretalibus Epistolis, in quibus nec pracedentium Patrum decretis, nec Evangelicis praceptis aliquid contrarium invenitur.* Refert idem Gratianus *Dist. XXXI. Can. 1.* alium Pelagii II. Decretalem, quæ hujus successori S. Gregorio Magno *dura atque incompetens* visa est; ubi ad verbum *Durum* notat Glossa, *statutum Pelagii fuisse contra Evangelium.* Cæterum optandum foret, ut qui inter Episcopos se Romanis decretis opponunt, sanctitate & sano zelo pares sint Cypriano, & Roberto Licolnensi: tunc etenim, uti in negotio ejusdem Roberti Cardinales Papæ insinuarunt, *Romana minus pravaleret contradictio*; quin ex contrario talis contradictio *multos contra* illegitima *Romanorum poterit commovere.*

1.) Joannes Cardinalis de Turrecremata in Summa de Ecclesia Lib. II. cap. 106. „ Tertium, *inquit*, remedium, ubi præcedentia (humilis scilicet admonitio, & devota ad Deum oratio) „ occulto Dei judicio non juvarent, hoc superesset, videlicet resistentia: „ Resistendum enim esset in faciem per Dominos Cardinales " (quare & non in horum defectum per Episcopos?) „ mala ejus opera exprobando, ac rationibus convincendo, & „ etiam scandalis, & iis, quæ Papa vellet attentare, se opponendo, sicut Paulus restitit „ Petro, quia non ambulabat ad veritatem Evangelii, & sicut Episcopo, vel Abbati, „ seu Priori dilapidatori Ecclesiæ subditi resisterent & contravenirent, & ita in pro„ posito, ut si Papa, prout exemplificat Dominus Petrus de Palude, thesaurum Ecclesiæ „ vellet dare parentibus suis, aut ecclesiam S. Petri destruere, & ædificare palatia pa„ rentibus suis, aut aliquid hujusmodi, quod tamen non est verosimile posse contingere, „ non esset ei permittendum, sed esset ei resistendum, & non obediendum, sine ta„ men depositione. Similiter si vellet contra statum universalis Ecclesiæ aliquid attenta„ re: sicut si vellet omnes Episcopos deponere, *aut similia, ex quibus universalis turba-*

,, *retur Ecclesia.* Eo hoc modo dicunt Hostiensis & Innocentius & Archidiaconus, quod
,, non esset Papa sustinendus, id est permittendus hoc facere, sed ei tamen cum humili-
,, tate & reverentia resistendum foret. Quarto, attento quod (ut dicit S. Thomas in
,, Secunda Secundæ) Papa potest incurrere simoniam sicut alius quilibet homo, & oppo-
,, situm dicere sit erroneum, ut dicit in IV. Sententiarum Dist. XXV. tale remedium
,, posset dari, videlicet non acceptare ea, quæ male & contra reverentiam & legem
,, Dei gesta essent per eum, ut promotiones, provisiones beneficiorum, collationes mani-
,, feste simoniace factæ . . . . Quintum remedium est convocare Concilium Ge-
,, nerale, quæ convocatio esset facienda per Cardinales, si ipse Papa id nollet congrega-
,, re, *aut per alios illis negligentibus*, & hoc non ad deponendum Papam, sed ad tria
,, prædicta faciendum cum majori solemnitate & authoritate, videlicet primo admonen-
,, dum & exhortandum Papam de correctione sua . . . . Secundum, quod Con-
,, cilium facere deberet, ubi primum non sufficeret, est, devotissimis precibus, & jeju-
,, niis, & operibus rectis, divinæ Clementiæ aures pulsare, ut dignaretur Ecclesiæ
,, suæ misereri, ut eorum Pontificem aut illuminare dignaretur, aut auferre de medio
,, ... Tertium, quod Concilium debet facere, ubi prædicta occultis nobis causis
,, usquequaque non proficerent, *etiam cum invocatione brachii sæcularis*, ut puta, Impera-
,, toris, vel aliorum Principum, providere de modo & forma resistendi malis, quæ Papa
tentaret facere, ne Ecclesia periclitaretur.

2.) His non dissimilia tradit Silvester Prieras Ordinis Prædicatorum sacri Palatii Magis-
ter in Summa, verbo *Papa*. Nempe: Quid autem faciendum sit quando Papa suis moribus
,, Ecclesiam destruit, dicit idem Petrus Paludanus; Primo non esse obediendum in multis,
,, sed resistendum per honestam reprehensionem, exemplo Pauli resistentis Petro in faciem.
,, Unde si vellet totum thesaurum Ecclesiæ, aut patrimonium B. Petri dare parentibus
,, ejus, vel Ecclesiam destruere, *& hujusmodi*, non esset permittendum, sed resistendum,
,, tamen sine depositione. Ratio est, quia in destruendo nihil potest, & si de destructione
,, constat, potest resisti. Secundo orandum esset, ut corrigeretur a Deo, vel de medio
,, tolleretur; & contra ejus voluntatem Concilium convocandum, ut per illud Papa
,, moneretur, vel Deus invocaretur, & resistendo malis remedium imponeretur.

3.) Nec aliter sensit Dominicus Cardinalis Jacobatius, de hac materia fuse tractans
Lib. VIII. de Conciliis Art. 3. ubi & Baldum laudat in cap. Olim. X. de Rescriptis di-
dicentem, quod ,, si Papa non vult uti rationibus, ubi tractatur de periculo mundi, de-
,, bet compesci armis. Et in sexto remedio ait: ,, Concilium sic coadunatum invocabit
,, brachium sæculare (ut puta Imperatoris vel aliorum Principum) ad providendum de
,, modo & forma resistendi malis, quæ Papa facere teneret, ne Ecclesia periclitaretur.

4.) Similiter Thomas de Vio Cardinalis Cajetanus Tractatum I. de Authoritate Papæ
& Concilii cap. 27. ,, Resistendum est, *inquit*, etiam in faciem Papæ publice dilanian-
,, ti Ecclesiam, verb. grat. quia non vult dare beneficia Ecclesiastica, nisi pro pecunia
,, aut commutationem officii, & cum omni reverentia & obedientia neganda est pos-
,, sessio talium beneficiorum his, qui emerunt, & allegenda est causa simoniæ etiam cum
,, Papa commissæ. Et sine dubio Principes sæculi & clarius gladium de manu furiosi sic
,, cum modestia tollerent. Multæ quoque sunt viæ, quibus absque rebellione Principes
,, mundi & Prælati Ecclesiæ, si vellent uti, resistentiam impedimentumque abusus po-
,, testatis afferrent. Sed quoniam *Principes & Prælati non curant, nisi quasi somniando*,
,, cur conqueruntur, quod non potest deponi? Cur opponunt, quod Potestas data est in
,, ædificationem & non in destructionem? Abusui namque potestatis ejus, qui destruit,
obviam eant congruis remediis, non obediendo, in malis non adulando, non tacendo,
,, arguendo, advocando Illustres ad increpandum, exemplo Pauli, & præcepto ejus-
,, dem, dicite Archippo: *Vide ministerium quod accepisti in Domino, ut illud impleas*; (a),
,, & parum aut nihil abuterentur potestate.

5.) His adde Franciscum Victoria Ordinis FF. Prædicatorum, in Salmanticensi pri-
marium Professorem Papæ & Concilii, in qua sequentes positiones statuit & firmat. De-
cima propositio: ,, Si ex usu & experientia aut providentia intelligeretur, quod si di-
,, spensaretur in aliqua lege ecclesiastica, vergeret in præjudicium aut grave damnum
,, Ecclesiæ & Religionis: Concilium posset hoc declarare & determinare, & etiam sta-
,, tuere, ut in tali lege nunquam dispensaretur. ", Decima octava propositio: ,, Facta
,, tali declaratione & decreto Concilii, si Papa dispensaret, subditi non tenerentur pa-

,, te-

(a) ad Coloss. ult.

„ parere tali dispensationi. " Vigesima prima propositio: Non videtur permittendum cuicunque „ privato sua authoritate resistere, & non parere mandatis Pontificis, quantumcumque essent „ contra determinationem Concilii. " Vigesima secunda propositio. „ Facta tali de„ claratione & decreto Concilii, si Papa contrarium mandaret, possunt vel Episcopi vel „ Concilium Provinciale per se resistere tali mandato, vel etiam implorare Principes, „ ut authoritate eorum resisterent summo Pontifici, impediendo executionem mandato„ rum ejus. " Tum subdit: „ Quod mihi fecit animum tenendi hanc sententiam, fuit, „ quod Doctores egregii, & aliter magni defensores authoritatis Pontificiæ, etiam in „ ordine ad Concilium, tenent expresse hanc sententiam, ut Cajetanus in ipso Opere, „ in quo tenet superioritatem Papæ supra Concilium cap. 27. & Silvester in Verbo *Pa„ pa*. " Tum laudatis utriusque verbis subjicit: Ex his omnibus habetur, quod ubi man„ data & facta Papæ sunt in destructionem Ecclesiæ, potest ei resisti, & impediri exe„ cutio mandatorum; Ergo si jam constet ex determinatione Concilii, quod hujusmodi „ dispensationes sunt in destructionem Ecclesiæ, poterunt Gubernatores ipsius Ecclesiæ „ & Principes resistere in his. Secundo probatur, quia vim vi repellere licet jure Na„ turali: Sed Papa infert vim hujusmodi mandatis & dispensationibus, quia facit inju„ riam, ut supra probatum est: Ergo licitum est resistere illi. " Sequitur Corollarium. „ Quod non solum liceret non parere talibus mandatis, sed etiam facto & vi, si opus „ esset, resistere illi, & impedire armis executionem illorum mandatorum: & maxime „ intercedente publica auctoritate, ut Principis: & comprehendere & punire executo„ res talium mandatorum, semper tamen servando moderamen inculcatæ tutelæ, non „ excedendo reverentiam, nec negando aliquo pacto auctoritatem illius, sed solum al„ legando, quod hoc est injustum, & in detrimentum Ecclesiæ. " Vigesima tertia pro„ positio: „ Propter injustas dispensationes, vel alia mandata insolentia, quæ in per„ niciem Ecclesiæ procederent, posset congregari & convocari Concilium Generale *contra „ voluntatem Papæ*, ut ei resisteret, & obviaret ejus insolentiæ. Hoc expresse tenet Sil„ vester in voce *Papa* & Turrecremata assertor vehementissimus Pontificiæ dignitatis „ Lib. III. cap. 10.

6.) Itaque ex his colligitur, posse Concilium Generale etiam invito Papa convocari; ei obedientiam negari; brachium sæculare ad ei resistendum implorari; cum, quando (uti mox relati Auctores exemplificant) Papa vellet ecclesiam S. Petri destruere, bona Ecclesiæ dissipare, varia in ejusdem detrimentum attentare, scandala & disturbia in Ecclesia excitare, aliquid contra statum universalis Ecclesiæ moliri &c. An non ergo poterunt eadem remedia adhiberi, si Pontifex non vellet quidem materiale S. Petri templum id est, Vaticanam basilicam demoliri, ejusque temporalia bona distrahere, attamen conaretur tale regimen in Ecclesiam invehere, quod a piissimo & sapientissimo Christi instituto deviaret, & per hoc non solum indebitum onus fidelibus imponere, sed Civitatem Dei, id est, Ecclesiam ipsam Hæreticis & Paganis odiosam reddere; unde magnum illi detrimentum enasci debet, & reipsa enatum hucusque perdurat: Si quidem non omnes Episcopos deponeret, sed omnes spoliaret juribus Ordini suo propriis: Si primævam & plane divinam Ecclesiæ formam ex libidine dominandi mutaret non in meliorem, sed pejorem: Si sacratissimos Canones, etiam Generalibus Conciliis sancitos, frequentissimis dispensationibus, sine ulla ratione canonica concessis, quæque nunc in Stylum ordinarium Curiæ transierunt, everteret &c. Nemo ambiget, quin Pontifici talia molienti, & *una vice* in effectum deducere nitenti, aperte resisti valeat, imo debeat. Quare autem magis hæc toleranda forent, quando ea *per latentia* quidem *incrementa*, non tamen minus vere contra genuinum Ecclesiæ Statum, hujusque decus bonum, introducta esse, omnibus eruditis perspicuum est? *Mirantur*, inquit S. AUGUSTINUS Tract. XI. in Joannem num. 13. 14 *quod commoventur potestates christianæ adversus detestandos dissipatores Ecclesiæ. Non ergo moverentur? Et quomodo redderent rationem de imperio suo Deo? Intendat Charitas vestra quid dicam. Quia pertinet hoc ad Reges sæculi Christianos, ut temporibus suis peccata velint habere matrem suam Ecclesiam, unde spiritualiter nati sunt.*

7.) Aliud resistendi exemplum ac medium, præter illud, quod hoc §. ex Historia Angliæ dedimus, suppeditat ex eodem regno Matthæus Parisiensis ad annum 1231. Scilicet Angli, quibus Curia Romana ejusque Legati pro beneficiatis obtrudebant extraneos, parasitos, indignosque, insurgebant adversus hanc usurpationem, magis *se moris velle quam a Romanis confundi*, asserentes. Igitur ad Episcopos & Capitula hunc in modum scribunt apud eundem Matthæum pag. 255. „ Qualiter circa vos & alias personas Ecclesiasticas

An-

„ Angliæ hactenus se habuerint Romani, & eorum Legati, vestram non dubitamus latere discretionem; beneficia regni sui, secundum quod eis placet, conferendo, in vestrum & omnium aliorum regni intolerabile præjudicium & gravamen: in vos etiam & Coepiscopos vestros, aliasque personas Ecclesiasticas, ad quas collatio beneficiorum pertinere dignoscitur, quod magis dignum est pro confusione notari, suspensionis sententias fulminando, ne alicui de regno beneficia conferatis &c. Hinc est, quod vobis mandamus, districte inhibentes, quatenus cum nos, Ecclesiam, Regem similiter & regnum nitamur a tam gravi jugo servitutis eripere, circa eos qui de Romanis vel eorum reditibus se intromittunt, nullas partes vestras interponere præsumatis; pro certo scituri, quod si hujus mandati, quod absit, extiteritis transgressores, quæ vestra sunt, incendio subjacebunt; & pœnam, quam Romani incurrunt in personis, vos in possessionibus vestris indubitanter incurretis.

8.) Atque hæc quidem de resistentia facienda Papæ, communes *Ecclesiæ* leges quomodolibet violanti. Erit autem non minus imo magis, eidem remedio locus, si alia ratione tranquillitatem *Regni* vel cujusdam provinciæ turbare, atque hunc in finem gladio spirituali abuti præsumeret. Haberet tunc sane locum doctrina Joannis Parisiensis *de Potest. Regal. & Papal. cap.* 20. nimirum: „ Si periculum Reipublicæ sit in mora, quia scilicet trahitur populus ad malam opinionem, & est periculum de rebellione, & Papa commoveat populum indebite per abusum gladii spiritualis, ubi etiam non speratur quod desistat aliter; puto quod in hoc casu Ecclesia contra Papam debet moveri; & in ipsum agere: Princeps vero violentiam gladii Papæ posset repellere per gladium suum cum moderamine; nec in hoc ageret contra Papam, sed contra hostem suum, & hostem Reipublicæ...... *Hoc enim agere, non est contra Ecclesiam agere, SED PRO ECCLESIA.* " Ex hoc principio Principes Electores Imperii anno 1354. in oppido Rense additus Rheni congregati, & asserendis Imperii juribus adversus attentata Benedicti XIII. graviter incumbentes, non dubitarunt suo concluso hanc sanctionem addere: *Quicunque aliter docuerit, senserit, factitarit, criminis læsæ majestatis reus, hostis Reip. atque proscriptus esto, capite pœnas solvito, bona ejus publica sunto, prædia infiscentur.* Extat hoc decretum apud Goldastum Const. Imp. Tom. III. pag. 409.

9.) Quantum nimia Germanorum indulgentia erga Romanos inclytæ huic nationi post obitum Henrici III. Imp. attulerit malorum, notum est. Quantum suæ authoritatis exsertione Otto I. & Henricus III. profuerint, non Germanis solum, sed ipsimet Romanæ, & reliquæ toti Ecclesiæ, loquuntur Historiæ.

§. X.

Postremum remedium Appellatio ab Abusu.

Ex iisdem Juribus, quæ mox allegavimus, aliud resultat medium depellendorum abusuum Curiæ Romanæ, in Gallia quotidianum, & optimo jure ubique usurpadum, scilicet *Appellationis tanquam ab Abusu.* Audiendus ea de re Andreas Duvallius Tractatu de Suprema Rom. Pontificis in Ecclesia potestate P. II. Quæst. ult. ubi ita: „ Dices, Principes & Respublicas graviter nonnunquam conqueri, se a pontificibus graves injurias pati, nullumque ad has depellendas efficacius remedium esse præter provocationem ad Concilium Generale. Respondeo: Non licere propterea ad Concilium provocare; cum Principes sibi suisque rebus possint alia via consulere, scilicet non obediendo mandatis Pontificis; imo si aliter non possint sibi succurrere, strenue prudenterque resistendo, & cum ea moderatione, quam superiori Quæstione; ubi de iniquis & Ecclesiæ perniciosis dispensationibus, assignavimus. " Hoc genuinum earundem Appellationum fundamentum: dum scilicet Principis authoritas imploratur adversus excessum & abusum Ecclesiasticæ potestatis. Dixit Duvallius, in his appellationibus esse efficax remedium *ad depellendum graves injurias Principibus a Romana Curia illatas.* At non ea sola appellandi tanquam ab Abusu causa est. Aliam non minus fundatam magisque frequentem suppeditat Justinianus Imp. in Novella 137. cap. 1. *scilicet Violatio sacrorum Canonum*; horum siquidem custodia etiam Principibus a Conciliis commissa noscitur. *Si leges civiles*, inquit Imperator, *quarum potestatem nobis Deus pro sua in homines benignitate credidit, firmas ab omnibus custodiri ad obedientium securitatem studemus, quanto plus studii adhibere debemus circa*

sacro-

sacrorum Canonum & divinarum legum custodiam, quæ super salute nostrarum animarum desinita sunt.

1.) De harum Appellationum jure ac titulo sic, & apte differit illustrissimus de Marca de Concord. Sac. & Imp. Lib. XII. cap. 7. n. 1. „ Enimvero, quia condendæ legis „ authoritas non in sola promulgatione versatur, sed in rerum constitutarum executione, „ quæ est id, quod ultimum in jurisdictione vocant JCti; hinc fit, ut quæ pro tuitio„ ne Disciplinæ Ecclesiasticæ leges feruntur, executioni mandari debeant ab Episcopis, „ vel etiam aliquando a Principibus, aut a Magistratibus, quibus authoritatem suam ipsi „ delegaverint. Id apud nos hodie solemnibus quibusdam formulis expeditur, quæ Ap„ pellationes tanquam ab Abusu vulgo dicuntur, adversus quas imperitiores rerum no„ strarum de novitate præscribunt, ac si res ipsa antiquiori origine non censeretur, quam „ istud forense vocabulum.

2.) Non minus recte Chopinus de Sacra Polit. Lib. II. Tit. 3. n. 13. Non desunt, *inquit*, „ alia rerum judicatarum exempla; quibus pateat externam sactorum procurationem a „ Regia publici Status tutela minime esse disjunctam ac separatam. Si quando enim Ec„ clesiastici Præsules moliantur aliquid, quo Disciplinæ Canonicæ nervus elidatur, aut „ profani imperii partes usurpentur, tunc Principali authoritate cohiberi possunt, & in„ tra suas metas septaque revocari. “ Justitiam hujus Regiæ animadversionis agnovit Leo IV. Papa, ad Ludovicum Imp. scribens in Decreto Gratiani Part. II. Caus. 2. Q. 7. Can. 40. *Nos si incompetenter aliquid egimus, & in subditis justæ legis tramitem non conservavimus, vestro ac vestrorum Missorum cuncta volumus emendare judicio.*

3.) His *de Abusu* justis remediis non sola utitur Gallia, sed & Hispania, Sabaudia, Germania, Belgium, Polonia, & olim Anglia, licet non eadem forma, sed diversis modis. Vid. Fevret *Tract. de Abusu Lib.* 1. *cap.* 3. *n.* 7. *seqq.* In Germania Consilium Imperiale aulicum de Abusu cognoscit, & cum effectu statuit. Exemplum vide apud cl. Barthelium *in Annotat. ad Jus Canon. Lib.* 3. *Tit.* 5. *pag.* 214. *seq.*

4.) Numerus casuum, quibus abusus hi committi possunt, nequit determinari. Generalis hac de re regula est: Quidquid agitur contra interesse aut statum ac tranquillitatem publicam, contra leges regni, adversus decreta sacrorum Canonum & Conciliorum, abusivum est. Vere scripsit quidam JCtus: *Ab his fontibus damnant infiniti propemodum abusuum rivuli .... ab hoc trunco innumeri surculi; ut non sit illa sylva cædua feracior, nec seges ulla copiosior, quam abusuum istud surcularium & seminarium.*

5.) Equidem docentibus Petro de Marca *Lib. IV. cap.* 20. *n.* 2. & Fevreto *Lib. I. cap.* 2. *n.* 5. hoc remedium eo solum casu instituitur, quo Abusus *notorius* est & *manifestus*: in specie enim dubia & controversa Ecclesiasticis Judicibus causæ cognitio relinquitur. Conveniat (uti id jam alibi innuimus) Rex cum Episcopis regni sui, statuatque, qui antiqui & genuini Canones per falsas Isidori Decretales, & similia alia illegalia media protriti, qualiterque sub his vera Ecclesiæ Disciplina prostrata jaceat, quaque via sinceris Canonibus suus sit restituendus vigor atque usus, & facile constituetur *manifestum* illud, quod ad formalem Abusum desideratur.

6.) Cæterum quia hæ appellationes interesse publicum concernunt, hinc easdem non præcludit cujuscunque temporis lapsus, privatorum pacta & transactiones, sententiæ etiam judiciales, licet tres conformes, & quidquid demum aliud pro fingendis privatorum juribus firmum excogitari valet. Vid. Chopinum *cit. Lib.* 2. *Tit.* 1. *n.* 5. Fevret *Lib. I. cap.* 2. *n.* 13. Molinæum *ad Regulam Cancellariæ de infirmis resignant n.* 206.

7.) Expositis hactenus exstantioribus mediis recuperandæ sacræ libertatis, vel illud generatim addendum, qualiter in hoc negotiorum genere etiam juvent *Occasiones opportune arrepta*. Cum tempore magni Schismatis subtractio obedientiæ in Gallia decerneretur, tunc, inquiunt concordatiores Gallorum, oportebat malo adhibere remedium pro omnibus futuris temporibus. Proterantne, ajunt, Annatæ illæ, Reservationes, Exspectativæ, Prævantiones, Exemptiones &c. censeri pars *Obedientia* Romano Pontifici *debita*? Debebatne existimari, quod horum negatio, agnitio etiam Papæ facta, esset impia ac schismatica? Male itaque factum, & ignorantiæ illius sæculi tribuendum, quod simplicem horum jurium *suspensionem* Gallia tunc decreverit.

§. XI.

§. XI.

Ecclesia omnino interest Primatum servari, sed ad legitimos fines reductum.
Hac reductio aliter fit per Papam ipsum, aliter per Concilia.

Instituit GREGORIUS Papa XV. Romæ Congregationem *de Propaganda fide*. Si serio & optato cum fructu eum in finem, in quem hæc Congregatio instituta fuit, in eadem laborari vellet, convenire in illud potissimum intendi, ut salvo Primatu, & juribus ei *legitime* inhærentibus, exorbitans illa Romani Pontificis potestas æqua diminutione minus redderetur odiosa Acatholicis & suspecta Infidelibus.

1.) Primatus omni studio servandus, sancteque colendus est; neque enim is officit sacræ libertati, sed hanc servat potius & tuetur. *Itaque ut omnibus fiat satis, liquido & secundum sententiam meam, omniumque Gallorum assero, præcipuum primumque libertatis Ecclesiasticæ fundamentum apud nos hoc esse, ut Principatus Apostolicæ Sedis suum locum semper obtineat*, inquit de Marca de C. S. & J. Lib. I. cap. 2. n. 2.

2.) Ecclesia Corpus est, & quidem inter omnia nobilissimum; igitur Capite eget, quo dirigatur, debentque vincula, quibus membra huic Capiti alligantur, sacra esse atque inviolabilia. Eget præterea omnis Respublica, siquidem ordinata sit, communi Cancellaria pro negotiis suo statui propriis. Tolle hoc commune Ecclesiæ Prætorium, & simul auferes medium, quo dispersæ per orbem Ecclesiæ inter se conferant, nec multo post omnia in Anarchiam dilabentur. Ne hoc quidem a catholici moderatiores ignorant aut negant. Inter hos celeberrimus Leibnitzius in Præfatione ad Codicem Juris Gentium Diplomatum refert, authoritatem Rom. Pontificis, ambitionem Principum per censuras reprimentis, sæpe ad præveniendum malum profuisse; sed addit: *His Cleri attentatis factum est, ut postremo, quia nimia affectabant, etiam JUSTA amitterent, QUÆ RETINERE IPSOS E RE CHRISTIANA FUISSET.*

3.) Igitur unionis & pacis servandæ causa, aliqua etiam supererogatoria potestatis capita Primæ Sedi permitti possent; ast propterea non omnibus ejus prætensionibus subscribendum, non omnes ejus conatus probandi. Vix, aut nequaquam tolerandæ Regum & Episcoporum degradationes; non projiciendi primitivæ Ecclesiæ usus & Canones; nec credendum, quod possessio juris Monarchici, quam Romani occuparunt; illud eis effective tribuerit; quod denique præscripserint jura de se impræscriptibilia, ita, ut non liceat sero & serio cogitare de eorundem recuperatione, servato, quantum potest, moderamine. Præ omnibus autem audiendus Sanctus Episcopus & Martyr CYPRIANUS, Epist. 54. hæc ad Maximum scribens: *Nam etsi videatur in Ecclesia esse zizania, non tamen impediri debet aut fides aut charitas nostra: ut quoniam zizania esse in Ecclesia cernimus, ipsi de Ecclesia recedamus.*

4.) Concludimus verbis viri clarissimi Joan. Caspari Barthel Procancellarii VVirceburgensis in *Dissert. de eo quod circa libertatem Religionis ex Lege Divina justum est. An. 1758. edita cap. 8. n. 28.* „Donec erunt homines erunt & vitia & peccata, erunt abusus, superstitiones, immoderatus potestatis & authoritatis ut ut legitimæ usus, innocentum oppressiones, calumniæ, aliaque hujusmodi, quæ sub lolii & zizaniorum nomine in Evangelio designantur: mala hæc etiam in Ecclesiam vitio hominum sacris abutentium, & quorundam Pastorum Christiani gregis desidia irrepere, & *in Ecclesia* esse possunt; sed *Ecclesiæ* mala non sunt, nec officiunt ejusdem sanctitati, cujus doctrina & præcepta purissima semper fuerunt, & invariata, nec justam schismatis aut defectionis ansam præbent. Nec Sacerdotium, nec Ecclesia propter inordinationes sacerdotum & Catholicorum minus sunt Ecclesia & Sacerdotium JEsu Christi..... Omnia illa vitia uti singularia sunt & peccantibus propria, ita solos ipsos afficiunt malos, non autem totum corpus Ecclesiæ, quæ in terris, ubi militat, nunquam non membris ægris ac sanis constabit, & in Beatitatis tantum patria, ubi triumphat, sana omnia, ac recte constituta habebit. Praxes insuper illæ, ut ut authoritate summorum tribunalium hactenus inductæ (quas multi etiam inter Catholicos, viri desideriorum & gemituum, invectas non esse optarent, imo & cordate subin ac intrepide, non minus tamen modeste reprehendunt: Praxes tamen semper hominum; suis etiam infirmitatibus circumdatorum, habitæ fuerunt; stylus Curiæ sunt, non autem Canon Cathedræ Apostolicæ, nec in vim Juris aut Canonis ita excrescere potuerunt, ut constantem

„ejus-

„ ejusdem Ecclesiæ spiritum in Christiana Morali hactenus alterarent & diversificarent; „ quin quoad multa pedetentim emendatæ jam fuere, quoad alia vero in opportunius „ tempus; secundum sanæ Politicæ œconomiam, ne qui nimis emungit, eliciat sangui-„ nem, reservatæ dignoscuntur. Et quæcunque, & quorumcunque demum sint; cer-„ tum est, a voluntate tantum illas proficisci: & nemo hactenus Theologorum comparuit, „ qui vel ipsius summi Pontificis, multo minus Officialium Curiam constituentium, vo-„ luntatem extra omnes affectus positam, & prorsus impeccabilem aut indefectibilem „ asserere ausus fuerit. Quod autem a corrupta hominum, etiam Ministrorum & Vica-„ riorum, voluntate proficiscitur, ipsorum est, & rejiciendum: Veritas econtra doctri-„ næ & Authoritas a Jesu Christo & Apostolis profectæ, Dei sunt, nec violandæ.... „ Quare & hic illis S. AUGUSTINI Lib. I. de Moribus Eccles. Cathol. cap. 34. Mani-„ chæos alloquentis verbis uti liceat: *Nunc vos illud admoneo, ut aliquando Ecclesia Ca-„ tholica male dicere desinatis, vituperando mores hominum, quos & ipsa condemnat, & quos „ quotidie tanquam malos filios corrigere studet.*

5.) Primæ huic cautelæ ac reservationi, juvat adjicere alteram ex divo BERNARDO *de Consider. Lib. 1. cap.* 9. ubi Eugenio Papæ modum tradit, quo servatis veterum Pontificum exemplis, juniorum errata *paulatim* corrigere debeat. Sic autem ibidem vir Sanctissimus: „ Quid tamen, si ce philosophiæ huic totum repente devoveris? Prædecessores tui „ non ita consueverunt: eris molestus quam pluribus, quasi qui a patrum vestigiis subito „ deviaris; nempe id videberis agere in suggilationem illorum. Sed & notabere vulgari „ proverbio: Qui hoc facit quod nullus, mirantur omnes; veluti qui cupias admiratio-„ ni fore. Nec potes eorum omnia simul & subito vel errata corrigere, vel excessus re-„ digere in modum. Erit cum acceperis tempus, ut secundum sapientiam tibi a Deo „ datam paulatim & opportune id studeas. Interim sane malo alterius utere in bonum „ quod potes." Ita in reformando procedet summus *Pontifex*: non tamen minus serio & cordate; siquidem gravissimæ obligationi & conscientiæ suæ satisfacere velit. In *Conciliis* econtra totum reformationis negotium simul & semel suscipiendum atque absolvendum est.

6.) His pro coronide subjungimus quod coram Patribus Concilii Constantiensis dixit Joannes Gerson Oratione publica habita die 23. Martii an. 1414. in Actis Concilii Constantien. Hermanni von der Hardt Tom. II. Part. 10. pag. 272. & hactenus abunde probatum est, scilicet: *Ecclesia vel generale Concilium, quamvis non possit tollere plenitudinem potestatis Papalis, a Christo supernaturaliter & misericorditer collata, potest tamen usum ejus limitare; sub certis regulis ac legibus, in ædificationem Ecclesiæ, propter quam Papalis auctoritas & alterius hominis collata est. Et in hoc est totius Ecclesiasticæ reformationis stabile fundamentum.* Cæterum, ut invidiam ab hoc instituto arceamus, illud addimus quod nemo ignorat, adhibitis Legibus coerceri oportuisse etiam patriam potestatem.

A D D E N D A.

CUM hujus Operis plus quam medietas prælo jam subducta esset, illud integrum pro- pediem in publico compariturum erat, vir amicus, nec vulgariter eruditus, impressa intuens, non dubitavit mihi pro labore, laudando licet, ut ajebat, fine suscepto, totam Romanæ Curiæ indignationem & vindictam augurari. An, inquit, ignoras fata *Pauli Sar- pii*, & *Edmundi Richerii*? quorum hic stylum ferreum Romanum prope vidit, ille sensit etiam. Ego reponebam: Viri *boni* esse, vigilare pro gloria Sponsæ Christi, & laborare pro reunione Christianorum; virum *fortem* decere, ut ab honesto hoc proposito ne obje- cto quidem discrimine & fortunæ temporalis jactura deterreatur. Insidias vitæ Fra-Pauli structas (quidquid ipse temere suspicatus fuerit) teste Pallavicino *in Apparatu ad Histo- riam Concilii Trid. cap. 6. n. 2. 3.* a prudentioribus & aulæ Romanæ peritis eidem aulæ non imputari, quippe quæ talibus mediis ad se ab hostibus suis liberandum non soleat uti. Fatum Richerii non tam Romanorum artibus, quam Cardinalis Richelii ambi- tioni tribuendum esse. Meum propositum a causa & facto binorum illorum virorum to- to cœlo distare; illos fuisse osores Papatus, & inimicos Pontificum, qui Lutherum & Calvinum habuere ductores. Ego S. BERNARDUM sequi cupio, qui animo amico, & optimo fine, Summis Pontificibus multa exprobravit; *intactis genuinis Primatus juribus*, quibus etiam solidiora fundamenta substruere conor, quam passim faciunt, qui Romanæ Curiæ *cum excessu, & cum evidenti damno Ecclesiæ*, adulantur.

Eodem fere tempore, quo hæc ille mihi objiciebat, incidit in manus meas clarissimi BARTHELII, Consiliarii intimi VVirceburgensis, insignis Ecclesiæ in Haugis ibid. Deca- ni, in Universitate Pro-Cancellarii & SS. Canonum Professoris *Dissertatio tertia de Com- cordatis Germaniæ, die 31. Augusti 1762. publicæ disquisitioni proposita*. Dedit mihi egregium hoc scriptum ansam conquirendi binas anteriores ejusdem Magnifici Viri de eodem ar- gumento Dissertationes, ante plures annos separatim, nunc etiam cum reliquis ejus opu- sculis collectim editas. In his de Germaniæ cum Romano Pontifice Concordato lucu- brationibus plura sunt, quæ ad materiam, quam hoc opere tractamus, pertinent, & ad assertiones nostras firmandas egregie faciunt. Ex iisdem, si mihi in tempore cognitæ fuissent, nonnulla extraxissem, meisque miscuissem ad eorum illustrationem, quæ nunc supplementi loco hic subjicio, non eo tantum fine, ut mea asserta tanti Viri (qui omnium Canonistarum Germaniæ princeps reputatur) testimonio & authoritate roboren- tur: sed ideo maxime, ut infirmiores ac meticulosi perspiciant, BARTHELIUM, quam- vis cætera cautum, & politicum etiam, non aliter cogitare, nec minus cordate loqui *de excessu Romanarum prætensionum, & navis Curiæ*, absque quod cui demum cunque in mentem venerit, ejus famam, propter publicatas & in laudata Universitate discipulis traditas has veritates, expetere, scripta convellere, aut condemnanda denuntiare.

Hæc autem si vera sunt, aut (quod in præsentiarum sufficit) *si sine noxa, & absque periculo* dici, atque in Academia apprime Catholica tradi, & doceri possunt, nemo pru- dens poterit damnare sequelas, quas ex iisdem sanis principiis cum prudentia & discre- tione deduxerunt viri probi, eruditi, pro bono Ecclesiæ in & extra Concilia genuine solliciti, quorum verba plus, quam nostra plerumque exhibemus. Finaliter salvis BAR- THELII assertis, nostra, iisdem parallela, improbari haud valebunt: Damus autem hic pura & ipsissima illius verba, ad seriem nostrorum Capitum, & Paragraphorum reda- cta, in margine cujusque extractus indicantes, ex qua memoratarum trium Barthelia- rum Dissertationum is desumptus sit.

I.

Ad Cap. III. §. V.

(*a*) Consecratio cum sequela & comes Confirmationis semper fuerit, quin & per decem saltem propria Ecclesia sæcula ab eadem vix sejuncta; ita concomitanter cum Confirmatione etiam ista ad Pontificem privative devoluta, neque Metropolitanis, quibus tanquam ordinariis (*b*) Consecratoribus Disciplina tam antiqua, sacris Canonibus Conciliorum, quam recentior, Decretalibus Pontificum & GREGORII IX. expressa omnium Suffraganeorum suorum ordinationem detulerat, restituta fuit. Vehementius equidem hanc Consecrationem, quam Confirmationem ipsam, sibi salvam & integram relinqui (*c*) Metropolitani Germaniæ cupiebant, adeo, ut etiam Confirmatos a Summo Pontifice, nihilominus pro suscipienda consecratione ad se remitti vellent in Gravaminibus Moguntinis de anno 1440. §. 6. *in fin.* .... Sed hi conatus in irritum reciderunt; cum enim jam antehac Jure communi per *cap. 16. de Elect. in 6to* constitutum esset, ut ii, quorum Confirmatio ad Sedem Apostolicam, vel ob immediatam subjectionem, vel ob appellationem interpositam ad Summum Pontificem pertinebat, personaliter Romæ comparere deberent: (*d*) hoc ipso, quod per Concordata omnium Confirmatio Episcoporum Germaniæ reservata fuerat, etiam hæc peregrinandi Romam necessitas iisdem imposita fuit, præsertim cum expresse Concordata ad dictum Capitulum XVI. provocarent ....

(*e*) Ex quibus omnibus consequitur, quod sicut Confirmatio, ita & Consecratio reservatis Papalibus, adventitiis tamen illis atque secundariis, sive heterogeneis successu temporis accesserit, atque per Concordata roborata fuerit. Hæc omnia licet plerumque *Primatui* adscribantur, & in vim Primatus exerceri a Pontifice dicantur, reapse tamen, magisque proprie, imo & multo cohærentius ad Jura *Patriarchalia* (*f*) reduci pleraque merentur. Et Metropolitanorum quidem ordinatio communius ad Patriarchas *Orientis* pertinebat.....

Pontifex Romanus, quamvis Patriarcha totius Occidentis præter eum, quem in universam Ecclesiam habet, Primatum ad ductum Canonis Nicæni agnosceretur, suis tamen juribus *Patriarchalibus*, extra *Diœcesim* saltem *Suburbicariam*, nunquam usus fuisse legitur. Omnes enim tam Metropolitanos, quam Episcopos, qui finibus dictæ Diœceseos Suburbicariæ non continebantur in suis singulos Provinciis, uti in Dardania, Africa, Hispania, Anglia, Gallia & Germania..... suis in Conciliis fuisse ordinatos constat. Per Concordata vero e votis successit Romano Pontifici, ut jus suum Patriarchale præ omnibus reliquis orbis Catholici Patriarchis ad summum usque apicem attolleret.

II.

Ad Cap. III. §. X. n. 3.

(*g*) „ Si Christus noluit, Regimen Ecclesiæ *dominatum* esse, aut potestatem *dominorum in servos*, sed *paternum* potius, seu quasi *Patris in filios*, qui *amore* magis & dilectione, quam *timore* & *imperio* ad obedientiam & rationabile obsequium alliciuntur, & suaviter adducuntur; in Germania attentis tot motivis prudentialibus, tanto illud amoris & benevolentiæ affectu exercendum est, quanto non tam pater filios, quam mater pascere solet suos infantes: Quamobrem, ut omnis durities procul sit, æquum & salutare foret, Bullas, & ordinationes, *materiam publicam* & alias momentosam concernentes dirigi, mittique ad diœcesium Episcopos, (*h*) & Ordinarios, ut hi adhibito prudentum, doctorum, & jurium, morumque patriæ apprime peritorum virorum, ex quibus collegiata ibidem constant Dicasteria, consilio dispicere queant, num ordinatio *concepta*, vel bulla, leges publicas non offendat, Concordatis, & inveteratis, ac rationabilibus consuetudinibus, & fundationibus non adversetur, & nulla ex ejusdem publicatione vel executione incommoda in Rempublicam Ecclesiasticam & temporalem consequantur: *Rescripta* itidem Apostolica frequentius, magisque *in forma commissoria*, quam *gratiosa*, emanare expediret. “

(*a*) Dissert. III. cap. 3. n. 32. 33. (*b*) Jus consecrandi Episcopos.
(*c*) olim Metropolitanorum proprium. (*d*) nunc Reservatum. (*e*) non Romani Primatus.
(*f*) sed Patriarchatus. (*g*) Dissert. II. cap. 3. Sect. 3. n. 7.
(*h*) Quibus cautelis leges Ecclesiasticæ proponendæ?

III.

Ad Cap. III. §. X. n. 5.

(a) Cave ſis, ne vaga credulitate præoccupatus *Eccleſiam* Romanam cum *Curia* & *Cathedram* Apoſtolicam cum *Cancellaria* & *Camera* Pontificia confundas. Præcepta fidei & morum ad *Eccleſiam* & *Cathedram*; (b) regulæ circa politiam & praxin beneficiariam, reſervationes & exſpectationes &c. ad *Cancellariam*; ordinationes denique circa taxam & exactionem fructuum, annatarum, ſpoliorum, & aliorum jurium burſalium ad *Cameram* Pontificiam ſpectant. Privilegium non errandi, Eccleſiæ & Apoſtolicæ Cathedræ a Chriſto promiſſum & collatum, Cancellariæ (c) quoque aut Cameræ Pontificiæ ita communicatum eſſe, ne arbitreris, ut diſciplinam exteriorem & verſatilem, diverſis factis & commodis temporalibus admodum implicatam, extra ſuſpicionem obliquorum humanorum affectuum poſitam eſſe, ſtatuas, quaſi non aliis regulis, conſiliiſque in hac omni tempore ſerviatur, quam quæ juſtitiæ, pietati & charitatis ſibi habeant jugiter propoſitum incrementum. Inſpice, ſi vacat, *centum Norimbergenſia gravamina Nationis Germanicæ*, quæ quoad aliquam ſaltem partem legitima fuiſſe, nemo facile inficiabitur. De hiſce gravaminibus ſic habet Bzovius ad an. 1322. n. 35. *In iis nonnulla ſumma æquitati videri poterant, quod ſæpius a Curia Romana miniſtris, veluti impoſitis ſacrarum rerum vectigalibus,* Germani *avariſſime premerentur*. Et *Spondanus* ad annum 1523. n. 7. *Non pauca continent haud rejicienda, quin potius audienda.* Ipſe ADRIANUS VI. Pontifex non paucos abuſus in Curiam, cum gravi Nationis Germanicæ, & ejusdem Concordatorum præjudicio, irrepſiſſe pro ſua pietate æquamini profeſſus, & ſimplici candore in inſtructione *Cheregato*, data, ad abolenda, quantum poſſet, gravamina ejusdem Germanicæ Nationis ſe obtulit.

IV.

Ad Cap. III. §. XI.

„ A Romanis Curialiſtis *veneranda* Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ, (d) & SS. Canonum *antiquitas* parum in ſubſidium adhibetur; qua tamen deficiente, eo induci neceſſario debebant, ut antiqua ſæcula ex praxi ſequiorum metirentur, facillimeque ſibi perſuaderent, omnia & ſingula, quæ hodie Germanis voluit obtrudere, ſemper ita obſervata, atque practicata fuiſſe.

Facillimum Romanis erat, ut ex præconceptis & præformatis, ſecundum ſuppoſititias ab *Iſidoro Mercatore* (e) fabricatas Decretales, in Decreto *Gratiani* paſſim relatas, opinionibus nova illa, in Canonibus tamen, & Hiſtoria genuina (ſaltem ſicut in vaga generalitate ſua acceptari, & ad uſus atque praxes, quaſi a mero arbitrio pendulas, in hac exteriori univerſæ Eccleſiæ Politia, extendi hodie, & applicari amant) haud quaquam fundata Decretalium poſteriorum principia: v. gr. *Papam eſſe Dominum omnium bonorum, & beneficiorum Eccleſiaſticorum, Papam ex plenitudine poteſtatis, & vi Primatus de omnibus totius mundi beneficiis libere & immediate, imo ſolitarie providere, & privative, ſi ita ſibi viſum fuerit, diſponere poſſe &c.* abſque ullo ſcrupulo, præſertim cum in ſuos favores eſſent, amplecterentur, innixaſque (f) his principiis Conſtitutiones, Declarationes, Bullas, aliaque reſcripta Apoſtolica, & clauſulas pro primo veluti ſuorum ſtudiorum fundamento & regula ponerent. Verum Germanicæ Nationi haud ægre ferendum, ſi ſimiles Conſtitutiones Declarationes, & Bullas Pontificias, una cum ſuis, quibus innituntur, principiis, ſumma, qua par eſt, modeſtia, ſanoque in ſenſu deprecentur, quemadmodum eaſdem in binis Clementis VII., & Gregorii XIII. ſuper Concordata declarationibus jam deprecata eſt per duo Concluſa Judicii Imperialis Aulici, de quibus teſtatum facit clariſſ. ejuſdem ſupremi Judicii Conſiliarius Dn. de *Senckenberg* in ſua Epiſtola, præfixa Collectioni Receſſuum Imperii §. 21. pag. 51. &c. "

V.

(a) Diſſert. 2. cap. 1. Sect. 1. n. 12.
(b) Eccleſia, Cathedra, Curia, Cancellaria & Camera Apoſtolica, non confundenda.
(c) Cancellaria & Camera humanis affectibus minime vacant.
(d) Diſſert. 3. in Præfat. n. 3. 4. (e) Ad abſurdas Iſidori Decretales.

V.

Ad Cap. IV. §. III.

„ Non æquo prorsus animo Metropolitanos Germaniæ, eos præsertim, qui Electores simul Imperii sunt, hanc juris sui (*in confirmandis neo-electis Episcopis suarum respective Provinciarum*) diminutionem tam magnam tulisse, facile est conjicere, & ipsa insuper *Gravamina Constantiensia* sub Sigismundo Imperatore per Deputatos Provinciarum Nationis Germanicæ concepta; Concilio Constantiensi, & postea per Deputatos ejusdem Nationis audita (ut refert Goldastus *Tom. 1. Const. Imp.*) manifesto docent argumento, dum *cap. 3.* ita habent: *Electiones, quoties occurrerint facienda, postquam facta sunt, PER IMMEDIATOS SUPERIORES secundum formam juris examinentur, & canonice facta confirmentur;* (a) *& quod nullo modo liceat SUMMO PONTIFICI quicquam in contrarium attentare, praterquam in electis sibi immediate subjectis, de quibus habebit prohibere; vel nisi contingat in pramissis quidquam contra formam juris factum, aut esse quomodolibet attentatum, quo sicut ad id tenetur, ita sibi liceat taliter acta vel attentata retractando, reformare cum potestate corrigendi, vel puniendi transgressores*: Hoc enim posterius de Jure communi jam Summo Pontifici competiisse ex *cap. 18. de elect. in sexto* superius asseruimus. Concilium vero *Constantiense*, quamvis Sess. 26. pacis Ecclesiasticæ non magis turbandæ causa, confirmationes Episcopatuum, a Pontificibus iis, quos mox gradu dejecit & abdicavit, factas, ratas habuerit, quin & abdicatis iisdem, aut Sede pulsis Bullas, quæ eorum nomine Confirmatis consignatæ nondum fuerant, Concilii nomine expediri & consignari jusserit; eodem tamen ipso tempore de reducendis denuo ad terminos Juris antiqui confirmationibus Episcoporum sedulo ac serio cogitavit, dum Decreto Sess. 40., quo multa (b) & magni omnino ponderis puncta, in meliorem formam posthac revocanda, eligendo mox Pontifici per modum salutarium quorundam monitorum præordinavit, illum quoque *de Confirmationibus Electionum* numero V. inseruit. Sed quod Synodus Constantiensis meditata fuerat, id a *Basileensi* efficacius perfectum novimus. Rescissis enim sess. 12. & 23. reservationibus, tam generalibus, quam particularibus, id unum disponit, ut ad confirmandas electiones etiam Canonicas ad Summum Pontificem recurri adhuc possit, siquo in casu, de quo inferius, grave aliquod dispendium Reipublicæ, vel Ecclesiæ, immineret: si modo tunc confirmatione Romæ recusata, altera electio ad Capitulum referretur. De cætero vere diserte statuit, *ut Electiones in Ecclesiis sine impedimento omnino fiant, qua causa cognita JUXTA JURIS COMMUNIS DISPOSITIONEM confirmentur*. Hisce ex integro conspirant *Gravamina Moguntina* post Concilium Basileense anno 1440. confecta, & sub nomine *Projecti Concordatorum* apud *Senckenberg* relata, quæ §. 6. disertius illa verba: *Juxta Juris Communis dispositionem* explicant, ubi jus confirmandi electiones immediato Superiori secundum regulam Juris Communis denuo restituendam asserunt, in verbis: *Facta autem electione, decretum electionis IMMEDIATE SUPERIORI, AD QUEM JUS PERTINET CONFIRMANDI, præsentetur, qui in electionis negotio procedat, formam electionis, & Electi merita, omnesque circumstantias diligenter examinaturus, ita ut si Electio confirmanda sit, vel infirmanda, judicialiter confirmetur vel infirmetur*. Atque hos Imperii Status projectantes eodem adhucdum anno 1440. imitati sunt Patres Synodi Diœcesanæ Frisingensis &c. "

VI.

Ad Cap. V. §. II. n. 5.

„ Quod si fundamentalis ille, & nunquam satis deprædicandus *Canon. 2. dist. 4.* eas in (c) omni lege, etiam *Civili*, a potestate poilitica latà, conditiones requirat, ut sit *secundum naturam, secundum patria consuetudines, loco temporique conveniens;* quanto magis in lege *Ecclesiastica*, (d) circa *exteriorem* duntaxat & *versatilem politicam* occupata, easdem adesse postulamus, a qua quidquid durum apparet ac asperum, quidquid vel *speciem tantum*, & umbram præ-

(a) Confirmatio nego-electi Episcopi ad Metropolitanum pertinet.
(b) Eo illas reduci Consilia & Nationes optant.
(c) Differt. III. in Præfat. num. 12.
(d) Legum Ecclesiasticarum conditiones.

præfert *Dominatus*, quidquid non ad *ædificationem*, sed *destructionem*, tendit, ex intima sua natura, & primigenia indole, quam longissime abesse debet. Cumque præterea legum ejusmodi Ecclesiasticarum conditio id plerumque secum ferat, ut non possint non *gravissimas Status quoque Politici rationes* involvere .... manifeste consequitur, rem hic *non secundum legulejos apices*, & unilaterales, abstractasque subtilitates, sed in concreto, & in usu, sive per Canones, sive per publicas Conventiones, determinato, examinandam, & rationabiles æquitatis limites, in verum utriusque potestatis, & Ecclesiasticæ & Politicæ, bonum attendendos esse "

VII.

Ad Cap. V. §. III. n. 4.

„ Inter reliquas dissidii inter *Sacerdotium*, & (*a*) *Imperium* causas, facile palmarium fuisse constat enata illa sæculo XII., supraque jam recitata *Decretalistarum principia*, ex quibus „ quod avide & passim reciperentur, atque ab ipsis, cum e re sua, vel suæ Curiæ fore animadverterent, non negligerentur, successive tanquam ex equo Trojano, (*b*) præter insignes alios abusus a congregatis novem illis a Paulo III. Prælatis satis perstrictos, prorupperunt quoque *excessive beneficiorum reservationes*, *exspectativa*, *commenda*, & *uniones* in favorem personarum, *taxa pecuniaria*, *spolia*, *annata*, *pensiones*, & innumera alia, quæ non poterant non motus undique & tumultus excitare gravissimos, præprimis autem in nostra Germania, cujus jura præ aliarum nationum juribus per reservationes majorum dignitatum, Principatus etiam temporales annexos habentium, notantissime impetebantur.

Ut fateamur, quod res est, in frequentiori, quam pro adornando hocce Opere nostro suscepimus, Curialistarum, aliorumque, hanc eandem, quam nos meditamur, Concordatorum interpretationem tractantium, pervolutione mirari satis non potuimus, quid sit, quod *pro prima* veluti, cui reliqua superstruendæ interpretationis structura firmiter innitatur, *basi* eadem fuerint posita, continuarique ament Decretalium principia, quorum primi natales prima quoque subortarum discordiarum, & labefactatæ Sacerdotium inter & Imperium pacis ac concordiæ semina extitere, & quibus nonnisi sublatis, proficuus demum in resarciendo labor esse potuit. Procul igitur abest, ut fundamentis ejusmodi positis, conformis ad mentem, scopum, & rationem Concordatorum interpretatio institui possit, ut potius ab eadem mente, & ratione toto cœlo recedatur. "

VIII.

Ad Cap. V. §. III. n. 7.

„ Non ignorabant Patres Concilii *Tridentini*, vix possibile fore, decreta reformationis „ exteriorem Ecclesiæ disciplinam spectantia, ita concipi & efformari, ut *omnium passim provinciarum* receptis moribus, & populorum ingenio conveniant; quapropter inter alia media eum modum interpretandi, & exequendi Concilium provide ordinarunt, qui Sess. 25. in fine de recipiendis & observandis decretis expressus est. Ecquis ambigat, quin per evocatos, assumptosve e singulis provinciis, præsertim ex illa, unde difficultas orta est, intelligentes & prudentes viros, facilius & securius intelligi & terminari posset, qua ratione, & interdum qua moderatione vel modificatione decreti interpretatio accipienda & executio urgenda foret, attentis provinciæ illius moribus, populique ingenio „ quam ex solis Cardinalibus, aliisque Prælatis, qui *Curia Romana opinionibus imbuti*, & suæ nationis moribus duntaxat assueti sunt. Id advertens Zypæus *Consult. l. de Elect. n. 6.* monet, Concilium Tridentinum in his ditionibus receptum esse, *prout sonat*, non, ut quotidianæ interpretationes a Curia afferri possunt. Verum, quidquid sit de hoc, neque enim valorem, aut authoritatem ejusmodi Declarationum hoc loco discutere nostri instituti est; id sane jure merito, & a fortiori inde argui potest, fore, ut summi Pontificis æquitas, & humanitas ægre haud ferat, si Ordinarii, & Principes Nationis Germanicæ „ Bullarum, & Rescriptorum, a Romana Curia emanantium, quæ *privativam* Concordatorum.

(*a*) Differt. 2. cap. 2. Sect. 3. n. 3.
(*b*) Forma in Concilio Trid. pro declaratione Canonum præscripta.

rum veluti *communium* compactorum, & quæ rationes *non pure eccleſiaſticas*, ſed *publicas* inſimul ac temporales Imperii, implicatas complectuntur, interpretationem aſſumunt, executioni debita cum reverentia intercedant; tum quod Bullæ ejuſmodi non juxta formam, & naturam Concordatorum confectæ ſint: tum quod praxi, ſtylo, & opinionibus, in Curia (*a*) Romana (receptis, non raro conformentur, licet ipſa fortaſſis Concordatorum verba alium ſenſum non obſcure præſeferant, & Concordantibus aliud placuiſſe, ex tenore appareat: tum quod moribus & rationabilibus inſtitutis provinciarum Imperii nonnunquam adverſentur; quæ tamen omnia probe cognoſcere & attendere omnino neceſſarium eſt, ut ſcite diſcurrit P. Conzenius S. J. *Lib. VI. Politic. cap.* 36. §. 4. Neque enim majores committuntur errores, quam *ignoratione Reipublicæ*. At fieri haud facile ſolet, ut exteri omnia perſpecta habeant, quæ ad alias gentes, & commiſſuras tot provinciarum vaſti noſtri Imperii, ac ad ejuſdem, maxime tot diverſarum Religionum autonomia hodie intermixtarum, ſtatum pertinent: „ Quam multi Itali pergit idem) *Germaniæ* Epi„ ſcopos *ſuis pares* in externa gubernatione arbitrantur, & myricis abietes conferunt? „ quam non pauci Germaniam magnam urbem eſſe ſibi imaginantur? Quidam non igno„ bilis quærebat, an Cæſar habeat multos pagos. "

I X.

Ibidem.

„ Cum repetitæ ſæpius univocæ *Deciſiones Rotæ*, (*b*) conformiaque præjudicia *Stylum Curiæ* inducant, qui inſtar legis in caſibus ſimilibus, poſtmodum obſervandæ habetur, proinde *generalis cujuſdam* eorundem Concordatorum, ſive *cum legali mixta*, interpretationis naturam aſſumit, quæ gravibus conſequentiis, & communi gravaminum Nationi Germanicæ inferendorum periculo, obnoxia non vane præſumitur, attentis principiis, ſententiiſque Doctorum Curiæ, (*c*) qui in ſummi Pontificis potius, & ejusdem Curiæ favorem interpretationes ejuſmodi inflectunt, quam tenori & ſenſui Concordatorum accommodant, & Ordinariorum poteſtatem plus reſtringere, quam ampliare ſolent; atque ita ſub ſpecie interpretationis, ſæpe plus æquo reſtrictivæ, & extenſivæ, in frequentia appellationum, & recurſuum ad Curiam ſenſim ſine ſenſu generalem quandam Concordatorum immutationem invectum iri, facile eſt: Recte concluditur, ſtylum hunc, & generalem interpretationem *ſolius Curiæ* non illa vi firmitateque potiri in hac lege Concordatorum pactitia & communes tam Pontificis & Curiæ, quam Nationis Germanicæ, veluti partium, rationes involvente, qua is cæteroquin valet in declaranda alia Pontificia Conſtitutione pure tali, & ubi *exceptio partis* legislatori aut judici non ita opponi poteſt."

„ (*d*) Plures emanatæ hactenus in cauſis Concordatorum Deciſiones Rotæ non tam in iiſdem ad *ſpecialem* caſum *applicandis*, quam potius *generaliter interpretandis* occupantur. Res in exemplis clariſſime pateſcet: Sic dum Rota in *Paderborn. Præpoſitura* 30. *Maji* 1588. decidit, Dignitates majores vigore Concordatorum reſervatas eſſe; dum in *Colonien. Canonicatus* 17. *Aprilis* 1589. decidit, proviſum Apoſtolicum vigore Concordatorum tres intra menſes haud apparere debere, ſed ſufficere, ſi intra hoc trimeſtre eidem a Sede Apoſtolica fuerit proviſum; dum in *Monaſterien. Decanatus* 26. *Aprilis* 1709. decidit, cum beneficio in menſe Apoſtolico vacante dignitatem etiam alias electivo-confirmativam reſervatam eſſe; certe non tantum legem Concordatorum ſubſtrato caſui applicavit; ſed & ipſum eorundem ſenſum adverſus literam pro domo ſua partialiter nimis fuit interpretata.

X.

Ad Cap. VI. §. I.

„ (*e*) Romani Pontifices in formula profeſſionis, quæ habetur in Diurno Eccleſiæ Romanæ, ſpondere non dubitarunt, ſe obſervaturos & confirmaturos *omnia Decreta Canonica Prædeceſſorum Apoſtolicorum noſtrorum Pontificum, quæcunque ipſi SYNODALITER ſtatuerunt, & probata ſunt*. Hiſce cohærenter Natio Germanica ſibi providendum duxit, dum

primo

(*a*) Romæ non ſervatur. (*b*) Diſſert. I. cap. 2. Sect. 3. n. 5. Diſſert. III, in Præfat. n. 5.
(*c*) Deciſiones Rotæ, ſententiis Doctorum Curiæ nixæ.
(*d*) Nationibus merito ſuſpectæ ſunt.
(*e*) Diſſert. II. cap. 1. Sect. 1. n. 9. Diſſert. III. cap. 1. n. 10. & 11.

primo EUGENIO IV. præliminarem ad Concordata proposuit hunc secundum articulum: „ Alterum est, ut professio potestatis, authoritatis & præeminentiæ Generalium Conciliorum, Catholicam militantem Ecclesiam repræsentantium, per suos Oratores facta, „ tuis literis approbetur; " quem id EUGENIUS (*a*) in literis approbavit, sponsione facta his verbis: „ Concilium autem Generale Constantiense, Decretum *Frequens*, ac alia ejus „ Decreta, sicut cætera alia Concilia, Catholicam militantem Ecclesiam repræsentantia, ipsorum potestatem, authoritatem, honorem, & eminentiam, sicut & cæteri „ Antecessores nostri, a quorum vestigiis deviare neutiquam intendimus, suscipimus, „ amplectimur, & veneramur. " *Secundo* „ dum Natio eadem postulavit, obtinuitque a NICOLAO V. Eugenii successore, ut Concordata durarent, *nisi* OB. *in futuro Concilio, de consensu ipsius Nationis, eadem contigeret immutari.* Confer Constitutionem ejusdem *Nicolai* §. 5. & 6. in fine, ibi: *Duretque hac observantia deinceps, nisi eam similiter in futuro Concilio, de ipsius Nationis consensu, contingat immutari.* "

„ Adjecta est hæc clausula *duobus* Concordatorum *articulis*, quorum altero de *Alternativa mensium*, altero de *solutione Annatarum*, agitur. Sed ad utrumque hunc stabiliendum, aut concedendum difficillime (testantibus Actis historicis, præsertim Concilii Constantiensis) Pontifices induci potuerunt.... Itaque unicus inducendæ in duobus hisce articulis mutationis modus est *ordinatio futuri Concilii*, cui & Pontifex & Natio firmiter & inviolabiliter stare debeant. Quamvis enim alias in Curia Romana haud arrideant sententiæ, illæ de authoritate Conciliorum, eorumque etiam penes Pontificem obligatione, in Conciliis Constantiensi & Basileensi multum assertæ: (*b*) recogitandum tamen omnino est, hanc obligationem in pactum hic deductam esse .... Cumque vi istius clausulæ, placito, & ordinationi Concilii consensus quoque Nationis Germanicæ accedere debeat, illud inprimis præcaveri voluit, ne, cum forte pauciores Germaniæ Episcopi Concilio adessent, absque prævio tractatu cum iis, quorum interest, novæ reservationes, ultra dictam mensium alternativam, aut novæ taxæ pecuniariæ induci posthac possent. "

XI.

Ad Cap. VI. §. X.

(*c*) „ Suadet Ivo Carnotensis Epist. CLIX. ut *qui se ab Ecclesia Romana gravatos conqueruntur, ab ipsa ad ipsam confugiant, & inde exspectent levamen, unde se accepisse conqueruntur gravamen.* Nam ut docet *S. Bernardus* Epist. CVIII. *Apostolicas Sedes hoc habet præcipuum, ut non pigeat revocare, quod a se forte deprehenderit fraude elicitum, non veritate promeritum.* Sed si mandata & leges gravatorias non modo non revocet Summus Pontifex, quantumvis de rei statu certior factus, sed illorum etiam executionem prosequatur; sane injuria fieri Summo Pontifici non videtur, si, salva in omnibus & per omnia auctoritatis ejusdem reverentia, non statim caput jugo ejusmodi supponatur. (*d*) Et si gravamen commune fiat, & causa evadat pertinax, maxime, si integræ cujusdam Nationis interesse, & publicas Imperii, vel regni, insimul ratione concernat; In hoc difficili rerum intricatarum statu, ad temperandam Pontificis potestatem, ad servandam Præsulum communsonem, ad Summo Capiti debitam obedientiam & rationabile obsequium obtinendum, pacemque Ecclesiæ & Imperii tuendam, duplicem rationem optime constituit GELASIUS Papa II. in Epist. ad Episcopos Gallicanos an. 1118., *Concilium*, nimirum &, *conventionem.* "

XII.

Ad Cap. VI. §. 13.

(*e*) Vix trigesimus post confecta Concordata annus lapsus erat, quo jam nova gravamina in *Dicta confluentina* de novis eorundem infractionibus, & violationibus, de præjudiciosa Regularum Cancellariæ Apostolicæ introductione, de reservationibus, aliisque gratiis Apostolicis ad excessum usque multiplicatis FRIDERICO III. (*f*) Imperatori exhibebantur

(*a*) Papa tentur legibus generalium Conciliorum. (*b*) & adhoc pacto se obligavit.
(*c*) Dissert. II. cap. 1. Sect. 1. n. 7.
(*d*) a decreto R. Pontificis integram Nationem gravante ad Concilium appellatur.
(*e*) Dissert. III. in Præfat. n. 19. (*f*) Vitia & abusus Styli Romani.

tur. Vid. *Leibniz* Cod. Jur. Gent. Diplom. pag. 439. Quæ omnia additis ſubinde novis gravaminibus, præſertim & in ſpecie de multifariis & diſpendioſis per exſpectativas, aliaſque Curiæ Romanæ proviſiones ſubortis litibus innovabantur ſubſequenti ſæculo circa annum MDX. in Gravaminibus nomine Nationis Germanicæ cum remediis & aviſamentis ad MAXIMILIANUM I. Imp. tranſmiſſis, quæ videri poterunt apud *Goldaſtum* Tom. II. Conſt. Imp. pag. 189. Item apud *Lunig* Reichs-Arcvs Part. gen. Conſt. I. pag. 299. Quid? (a) quod in ipſo Concilio *Tridentino* fuere ex Patribus, qui de prætenſione Romanæ Curiæ, attribuentis ſummo Pontifici plenam, liberam & immediatam de omnibus beneficiis diſpoſitionem, acerrime conqueſti fuerint, prout ex eodem Concilio Tridentino die 28. Novembris 1551. queribundus ſcribebat *Franciſcus Vargas*; cum enim quibuſdam Patribus videretur, diſcutiendam eſſe materiam Beneficialem, notanter ſcribit de Varga! „ ejus ſe eſſe opinionis, *ut in hac materia tractanda ante omnia deberet eſſe plena libertas* „ *examinandi & decidendi*; atque ante omnia neceſſarium eſſe probare, quod jus Papa „ prætendere queat *providendi de Beneficiis*, cujuſcunque ſint conditionis; quod ubi fiet, „ clare adſtruam ex principiis & fundamentis Juris Naturalis, Divini & humani, nec „ non ex priſtina Eccleſiæ praxi, ex varia mutatione, quæ circa Eccleſiæ diſciplinam „ contigit, ex Jure Canonico, priſtino, & moderno, ex naturali ratione, ac ex ea, „ quam recta politia requirit, neceſſitate; per hæc omnia principia probaturus ſum, „ Romanum Pontificem non habere tale jus diſponendi de Beneficiis, quali hodie uti- „ tur, quod nullatenus minueret ſuam dignitatem, aut authoritatis plenitudinem. " Hucuſque de Varga.

(b) Et quamvis inde continuata Curiæ Romanæ praxis, per ipſum Concilium Tridentinum noviter & provide in variis modificata, & deinceps reſtricta fuerit, nihilominus tamen idem uſque modo ſtylus iisdem principiis innixus, quemadmodum ex diverſis Rotæ Deciſionibus, aliiſque Commentariis apparet, in ipſa etiam Concordatorum interpretatione, & applicatione retentus fuit. (c) Quæ res fecit, ut antiqua gravamina veluti perpetuarentur, & toties, quoties occaſio ſe protulit, in Seſſionibus præliminaribus Electionum Cæſarearum, in Comitiis Imperii, in Judicio Cæſaris Aulico, innovarentur, atque ita ad ea tollenda ipſimet etiam Proteſtantes, alias ſanctæ Sedi plurimum infenſi, ſuo ſuffragio concurrerent. Unde etiam in Electione CAROLI VII. Imperatoris Pontificum tunc Nuntium poſtea Ementiſſimum S. R. E. Cardinalem *Georgium Doria* commotum credimus, ut nullo non conatu allaboraret, quatenus deinceps in Capitulationibus Cæſareis queruloſi ejuſmodi Nationis articuli omitterentur, ſed quo, neſcimus, fato eo ipſo tempore contigit, ut novæ de Concordatorum transgreſſione quærelæ e diœceſi *Leodienſi* ad S. R. I. Electores deferrentur, queis factum, ut antiquus Articulus innovaretur, atque ita jam a trecentis annis continua identidem imminerent, eſſentque metuenda pericula, ne fomentantibus ſæpe ſæpius Proteſtantibus, antiqua redirent diffidia, "

XIII.

Ad Cap. VI. §. XIII. *num.* 2. 4. *& ſeqq.*

„ (d) Cum per additam in Decretali *De multa* 28. *X. de Præbend.* clauſulam: (e) circa „ *ſublimes* tamen & *literatas* perſonas, quæ majoribus beneficiis ſunt honorandæ, cum ra- „ tio poſtulaverit, per Sedem Apoſtolicam poterit diſpenſari, " via quodam modo, pro- „ hibitam beneficiorum pluralitatem juſtificandi, oſtenderetur, lata veluti porta contraveniendi aperta fuit, ipſæque diſpenſationes adeo evaſere frequentes, ut tandem tanquam Jus ordinarium, & res ſtyli invaluiſſe viderentur, uti non obſcure deſumitur ex *cap.* 3. *de Offic. Ordinarii in ſexto*, in quo & Ordinariis inhibitum fuit, ne Clericos, qui diſpenſationem in conſueta forma expeditam proferre poſſent, in beneficiis hujuſmodi, quæ canonice obtinuerant, turbarent, moleſtarentve. "

Qq XIV.

(a) in Concilio Trid. incuſati. (b) & damnati. (c) ſed hactenus non emendati.
(d) Differt. III. cap. 2. n. 14. (e) Curia Romana favet pluralitati beneficiorum.

X I V.

Ad Cap. VI. §. XVI. num. 9.

(*a*) Duo Articuli a Legatis Nationis propositi, & ab EUGENIO IV. acceptati, promissi & concessi fuerunt, qui revera considerationem merentur, & notabiles adhucdum effectus juris producere possunt, & de quibus maxime supra adducta Concordatorum verba sunt intelligenda. *Prior* eorumdem hic erat, quod ad mensem Majum anni sequentis MCCCCXLVII. in uno quinque nominatorum Germaniæ locorum Concilium generale per Pontificem convocari, taleque imposterum frequentius celebrari debeat. (*b*) *Posterior* in eo consistebat, quod Concilii generalis Constantiensis, sicut & cęterorum, militantem Ecclesiam repræsentantium, potestas, auctoritas, honor & eminentia literis Apostolicis approbari debeat. Utrumque hunc articulum eos inter, quos Natio sibi preliminariter a Pontifice promitti voluit, principalem ac præ reliquis omnibus eidem Nationi curæ cordique fuisse facile deprehendemus, si vel levi oculo varia illa gravamina & Avisamenta, a Natione, durante dissidio, concepta percurramus, in quibus omnibus utrinsque hujus articuli specifica quædam mentio, expressissima tamen, & maxime energica in Avisamentis Moguntinis de anno MCCCCXL., postquam in iis §. 1. generaliter dispositum erat, quod cuique parti adhærendum esset, ante omnia provideri deberet, ne authoritas Conciliorum generalium infirmetur, §. insequenti II. fit hisce verbis: *Inprimis quia Basilea hucusque non est nominatus aliquis locus pro futuro Concilio celebrando juxta formam Constitutionis FREQUENS, ita, quod jam pendeat terminus alicujus Concilii: expedit, quod ille, cui facienda est hac adhasio, omnes & singulas constitutiones olim in Constantiensi Concilio super authoritate, honore & reverentia sacrorum generalium Conciliorum promulgatas, approbet, recipiat & provideat: & mox in eisdem literis Bullatis conficiendis super præmissis promittat, seu polliceatur, se œcumenicum, vel saltem generale Concilium indicere velle, quantocius id fieri potuerit in loco rebus gerendis accomodo, ubi personaliter, si poterit, alioquin si nequeat, per Legatos Apostolicos plena potestate fulcitos Concilium ipsum prosequatur cum effectu. Promittat insuper, operam se daturum, quod in hujusmodi celebrando Concilio per Nationes procedatur, sicut in prioribus Conciliis reperitur observatum. Nam per hoc veritas prodibit in lucem: & illi qui ex alia parte, seu sub alia obedientia remanebunt, poterunt aptissime nobis consolidari: Papa etiam, cui adhærebitur, ex hoc authoritatem suam & Apostolica Sedis augebit & confirmabit, quando videbitur ab omnibus sinceritas sua in factis Ecclesia Dei.....*

(*c*) Duplici huic postulato in Conventu Francofurtano de anno MCCCCXLVI. innovato, & inter articulos Legatorum Imperatoris & Imperii EUGENIO IV. oblato, respondit idem summus Pontifex per speciale rescriptum in forma Brevis ad Imperatorem, & Archiepiscopum Moguntinum, & Marchionem Brandenburgensem, seu qui nomine totius Imperii suos Legatos ad Pontificem deputabant, directum, cujus integrum tenorem exhibet. Lunig Spicil. Eccles. part. 1. pag. 314.

(*Principalem partem hujus rescripti nos dedimus cap. 6. §. 16. n. 9.*)

Post editum hoc Breve Apostolicum protestabatur quidem EUGENIUS IV. speciali salvatorio, quod refertur in Collectione Recessuum Imperii part. 1. pag. 178. (*d*) „ Se, quoniam „ propter imminentem sibi ægritudinem non potuit omnia per Nationem petita, & a se „ concessa, cum ea integritate judicii & consilii examinare & ponderare, quam rerum „ magnitudo & gravitas requirit, per quæcunque dictis Imperatori, Archiepisco, Mar- „ chioni, Prælatis, Principibus ac Nationi responsa & respondenda, concessa & conce- „ denda non intendere in aliquo derogare doctrinæ SS. Patrum, aut Sedis Apostolicæ pri- „ vilegiis & authoritati; " Cum tamen non obstante hoc salvatorio hic in Concordatis quoad ea, quæ per eundem EUGENIUM IV. pro Natione Germanica permissa, concessa, indulta & decreta fuerunt, nihil dicatur esse immutatum; de cætero etiam nec per NICO-

LA-

(*a*) Natio Germanica providetur authoritate Generalium Conciliorum.
(*b*) Dissert. III. cap. 1. n. 14. & 15.
(*c*) quibus etiam Pontifex se submittit.
(*d*) non obstante Salvatorio postea adjecto.

LAUM V. Eugenii successorem, nec per posterius aliquod Concilium eorum quidquam deprehendatur esse retractatum; exinde vel a posteriori sufficienter colligi potest, nihil in concessis hisce, quod regulis & doctrinæ SS. Patrum, aut essentiali & indicabili Sedis Apostolicæ authoritati & privilegiis derogaret, offendi, eorum proinde valorem & constantem obligationem pactitiam in vim hujus Concordatorum loci a Natione posse jure optimo urgeri, atque manuteneri."

X V.

Ad Cap. VII. §. II.

(a) „Episcopus, qua Apostolorum successor, & Christi in sua diœcesi Vicarius, incumbentem suis humeris gestat Ecclesiæ suæ totius administrationem, & curam salutis animarum. Extra controversiam est, Christum Apostolis suis Ecclesiam suam commendasse universam, qui, si pares se solos sensissent omnium fidelium necessitatibus, nunquam sibi ministros & coadjutores alios cooptassent (b). Ipsi quoque Episcopi, si ab exordio omnia potuissent Ecclesiæ suæ munia soli obire, nunquam adscivissent, a quibus tam pretiosæ sarcinæ parte aliqua levarentur. Initio nascentis Ecclesiæ, cum fides in paucis tantum, & in majoribus urbibus manasset, Episcopi ad omnia præsto, nec impares, adeoque pauci ordinabantur Presbyteri: verum, ubi augescere in dies magis magisque cœpit fidelium numerus in urbibus & in vicis: novi omnes hi fideles uni Episcopo subjiciebantur, tum ut Apostolorum successori, seu primorum Ecclesiæ parentum & fundatorum, tum jure victoriç, quod gladius verbi a Christo creditus non fuerit nisi Apostolis & Apostolorum successoribus Episcopis, nec Presbyteris communicatus sit nisi precario, & ex Episcopi delegatione, cui obnoxii semper sunt. (c) Ad Episcopi ergo curam & imperium pertinebant novelli indies hi cœtus fidelium: solus ille *jure divino* pastor erat gregis quem Apostoli, quem prædecessores sui Episcopi genuerant; cui & ideo solus vicarios præstituere poterat pastores, qui eum ex aliqua parte sublevarent. Cum parochum exautorasset S. Augustinus, non unius criminis convictum, vereretur autem ne ab aliis Episcopis restitueretur, sanctissime affirmavit *Epistol.* 226. „Committat illi, qui vult, „ Ecclesiam suæ curæ commissam, ego fateor, talibus *quamlibet plebem committere* timeo." His satis prodit S. Pater, quascunque parochus a Christo Episcopis concreditas fuisse, eisque adeo jure divino subesse, nec a parochis eas regi, nisi ab Episcopo institutis, qui sarcinæ suæ hanc partem in eos transfudit; quod de beneficiariis aliis multo certius est."

X V I.

Ad Cap. VII. §. IV.

(d) Summi Pontifices collationibus beneficiorum successive, leniter, & pedetentim se ingesserunt, quin illa statim immediate ipsi conferrent, sibique privative reservarent. Sæculum duodecimum medium erat, quo *preces* duntaxat interposuit ADRIANUS VI., (e) rogando per literas recommendatitias Episcopum Parisiensem, ut certo cuidam Clerico pauperi, de Ecclesia bene merito, & eminenter digno, beneficium primo vacans conferre vellet..... Exemplo istarum *precum Pontificiarum* Imperatores quoque eodem sæculo precibus apud collatores ordinarios usos fuisse, quæ etsi sensim in *Jus* transierent, adhuc tamen hodie nomen *primarium precum* retinere notat Thomassinus *de Vet. & nov. Discipl. Part. IV. Lib. 2. cap. 21.* Sed Pontifices mox ultra progressi, suis precibus *monita & mandata* addiderant: ALEXANDRI enim III., qui immediatus *Adriani* successor erat, jam armatæ preces fuerant; *monendo* enim & *mandando* rogavit, idque forsan ideo, quia preces ejus non ita passim & semper admitterentur. Ast & monitionibus, mandatisque haud amplius proficientibus, successores Pontifices *executoriales literas* adjunxerunt, imo & *Exer-*

Qq 2

(a) Dissert. I. cap. 2. Sect. 1. num. 5.
(b) Episcoporum potestas immediate a Deo est.
(c) Ex instituto Christi soli beneficiatos instituunt.
(d) Dissert. III. cap. 2. num. 5.
(e) Rom. Pontifices beneficiorum collationem paulatim ad se traxerunt.

& *Executores* constituerunt, qui censuris, aliisque pœnis Ecclesiasticis Ordinarios compellerent, ut Clericis ab se commendatis de beneficiis vacantibus providerent. Exemplum desuper prostat in *cap. 30. de Rescript.* Mandata autem hæcce, & litteras executoriales *prævenire* sæpius studuerunt Episcopi, non tantum infinitis ferme, cum duo Provisi, & Apostolicus & Ordinarii, concurrerent, litibus, sed & incomparabilibus Ecclesiarum (*a*) damnis inde propullantibus, quod Ordinarii, ut prævenirent Pontificem, collationes beneficiorum sine delectu personarum præcipitarent, sæpiusque minus idoneos deficiente maturiore deliberatione instituerent. Medelam huic malo afferre crediderant per *Exspectativas*, certis personis datas, quatenus certa beneficia vacatura hisce, & non aliis, conferrentur. Verum hæ exspectativæ semper plenæ visæ fuere tristis exitus, & dare ansam voto captandæ mortis; Inde alia *Expectativarum* scilicet *mentalium* species inventa fuit, queis Pontifices certum sibi beneficium reservarent, quin tamen personam specifice nominarent, ac designarent, cui beneficium conferre vellent. Sed nec hæ credebantur sufficere ad votum illud & periculum avertendum, ac propterea æque atro semper calculo notatæ fuerunt. Hisce demum Exspectativis successerunt *Reservationes* primitus *speciales* & particulares, a quibus pedetentim ad ampliores & *generales* progressus fiebat, amplissimo demum & excessivo earundem numero per regulas Cancellariæ Pontificiæ introducto. Desuper autem cum in binis Conciliis, Constantiensi, & Basileensi, querelæ gravissimæ excitarentur; iisdem tandem per Concordata Germaniæ modus ita ponebatur, ut ex iis, quæ antehac viguerant, reservationibus tres tantummodo, eæque sub certis etiam modificationibus, per & post Concordata residuæ manerent."

Sequenti num. 7. probat clar. Barthelius Capitulum 2. de Præbendis in 6to (quod nos cap. VII. §. 4. laudavimus) non esse CLEMENTIS Papæ tertii, sed quarti; cui etiam in vetustioribus Codicibus constanter adscribitur.

XVII.

Ad Cap. VII. §. IV. n. 10.

(*b*) „ Cum beneficia & bona ecclesiastica cujusque particularis Ecclesiæ, tum ex intentione fundatorum, tum Canonum præscripto, sint instituta & relicta, ut ministris indigentibus, alias bene meritis singularum illarum respective Ecclesiarum provideatur; quid justius, aut rationabilibus, quam, ut Episcopis, & Ordinariis collatoribus, per fundatores, aut sanctos Canones designatis, horum distributio & dispensatio, quantum fieri potest, integra conservetur? utpote quibus proprius & Clericorum paupertas & merita innotescunt; quidquid singulis hic & nunc conveniat ex bonis Ecclesiæ, vel beneficii distribui. Accedit, quod ob expensas & sumptus, in Curia Romana faciendos, pauperibus Clericis (*c*) utut alias magis dignis, & alias idoneis, vel nullus, vel difficilis admodum ad beneficia pateat aditus . . . . . Et si Pontifex in immediata collatione beneficiorum, uti facile per sub- & obreptiones contingere potest, erraverit, a quo tam facile & libere corrigetur? Testis præterea est vel sola *Herbipolis*, quod libertas collationum Ordinariis relicta aptissimum tandem medium sit minuendarum inter Ecclesiasticos litium, institutis Evangelicis, & spiritui Canonum adeo exosarum, quas econtra a Curiæ Romanæ provisionibus, & diversis rescriptorum clausulis multifarias, dispendiosas & diuturnas generari & foveri in comperto est. Unde inter querelas obmotas & gravamina, contra excessivas Curiæ Romanæ reservationes & espectativas, a Principibus Germaniæ nomine Nationis Germanicæ circa annum 1510. cum remediis & avisamentis ad Cæsaream Majestatem missa, quintum hoc tenore erat conceptum: Quod exspectativæ gratiæ absque numero concedantur, & multæ interdum ad unum collatorem, unde surgunt quotidianæ „ lites, & pecuniæ dilapidantur, tum illæ, quæ pro bullis gratiarum, quæ nunquam „ effectum sortientur: " (*Huc etiam referri possunt tot Bullæ impetrationum, quæ ad piscatorum petitionem quotidie & promiscue expediuntur*) „ expositæ sunt, tum illæ, quæ pro litibus deducendis consumuntur &c. " Oratores itidem Regis Galliæ in reflexionibus suis ad articulos reformationis per Legatos Sedis Apostolicæ sub *Pio* IV. in Concilio Tridentino

(*a*) magno Ecclesiæ damno. (*b*) Dissert. II. cap. 2. Sect. 3. num. 8.
(*c*) Horrendi abusus ex reservatione beneficiorum orti.

dentino propositos, & quorum unus erat *de minuendis litigiis inter Ecclesiasticos*, monuerunt dicendo, se existimare, nullam aliam esse rationem aut viam præscindendarum hujusmodi litium, quam si tollantur omnino præventiones, & alii modi acquirendi beneficia, qui nuper in Christi Ecclesiam irrepserunt. Ubi refertur in libello, cui titulus *Memoires sur le Concile de Trente edit. an. 1654. pag. 574* Incommoda ejusmodi porro recenset Franciscus I. Galliarum Rex in regiis literis ac edicto promulgationis Concordatorum, ibi: „ Ideo nos animo reputantes, quanta olim ante illius pragmaticæ Sanctionis promulgationem indignitas rerum, ac deformitas in Regno nostro grassaretur, cum videlicet res nummaria, quibus veluti nervis Respublica subnixa est, ea maxime ac præcipua ratione exhauriretur, cum Præsulibus & Antistitibus sacerdotium libertas facultasque adimeretur: cum peregrini & incolæ sacerdotiis gallicis sæpenumero donarentur: cum diplomatibus Apostolicis, quæ exspectativas nuncupabant, generatim sigillatimque superstitum hominum spirantiumque sacerdotia electiva, mixta, ac collativa in diem mortis eorum conferrentur, qui eis fungebantur; quod alieni fati votum habet adjunctum: postremo cum sacerdotium controversiæ, litesque sacræ in Curia Romana disceptarentur, ingenti nostrorum hominum dispendio & incommodo, ex quo sequi plerumque necesse erat, ut qui vel sumptibus suppeditare, vel laboribus sufficere nequirent, ii aut juri suo cedere, aut causas deserere, ac pro derelictis habere cogerentur. Simul ea accedebat deformitas, ut literarum studiosi & liberalibus disciplinis incumbentes aut sacerdotia adipisci nequirent, aut qui adipisci cuperent, literarum studium abjicere, aut certe deponere cogerentur, passimque urbes errabunde vagari, ut id periculum imminere videretur, ne literarum tandem amor & scientia per incuriam exolesceret &c. "

XVIII.

Ad Cap. VII. §. V.

„ (a) Quamvis Jure Naturali, Divino, humanoque provisio sive subventio Pontifici, tanquam Universalis Ecclesiæ Pastori, *indigenti nec aliunde proviso*, ab omnibus Ecclesiis inferioribus debeantur; (b) Jus tamen Divinum & Naturale, uti penuriam & indigentiam, aut aliorum mediorum defectum, supponit, nec tamen determinat; ita etiam altera ex parte nec tempus, nec modum assignat, quo subventio illa sit suppeditanda. Non æqualis est extra casum necessitatis hujus subventionis Romano Pontifici præstandæ obligatio, ac illius *Levitarum* contributionis, de suorum redituum decima summo Sacerdoti *Aaronico*, pendendæ, ex Lege veteri *Mosaica* fuerat. Hæc enim ipsa modum quoque subventionis, absque ulla ad penuriam qualemcumque coarctatione, Divino præcepto, specialibus tamen ejusdem *Synagogæ* rationibus, & Politiæ Judaicæ conditionibus attemperato, determinaverat. Prorsus autem alia nunc est Ecclesiæ Christianæ Politia, ab illa Synagogæ quam longissime diversa..... Disciplina Ecclesiæ Christianæ alio modo sustentationi Cleri sui providit, distributis videlicet Ecclesiis in Diœceses, quibus singulis sua quoque bonorum Ecclesiasticorum portio distincta fuerat ac separata, sub administratione Episcopi constituta, & in suas suorumque Ministrorum necessitates dispensanda. Et in hac generali institutione Romanis Pontificibus sua quoque portio *in Diœcesi Romana* tributa fuit, qua & sibi satisfactum dudum putarunt, nullum præterea subsidium implorantes, etiam tum, quando solis fidelium oblationibus potiebantur. Multo magis proinde Juris præcise Naturalis, & Divini necessitas cessare poterat, cum ad eam portionem prædia, aliaque ingentia patrimonia ab Imperatore CONSTANTINO, & Romanis Senatoribus, nec non PIPINO, CAROLO M., LUDOVICO PIO Imperatoribus, nec non MATHILDE Comitissa, aliisque Ecclesiæ Romanæ, vel maxime in authoritatis ejusdem reverentiam, & universalis sollicitudinis compensationem, in diversis provinciis collata & adaucta accessere. Et quamvis, aucta Sedis Apostolicæ temporali Majestate, novas quoque ipsi præbitas fuisse ingentium sumptum occasiones, aucta insuper fuisse cum opibus, onera, auctum denique cum oneribus & munerum, Officialium ac Ministrorum numerum, diffitendum haud quaquam sit; cum tamen de his ipsis sæpius dubitatio esse possit, quin & a Conciliis quandoque, præsertim Constantiensi, & Basileensi, obmota fuerit, an, quid, & quantum utilita-

(a) Differt. III. cap. 5. n. 29. (b) Annatæ Rom. Pontifici nullo alio titulo debentur.

sitatis, aut emolumenti in Ecclesiam universam vel ex singulis aut certis quibusdam officiis, vel ex multiplicato nimium personarum quoque numero redundaret, aut quanta, qualisve sit illorum ad veram Ecclesiæ Universalis salutem, ejusque conservationem necessitas, in piaculum certe *Juliano* Cardinali vertendum non est, quod *absque consensu* Nationum, aut *pacto* accedente, hunc subventionis per *Annatas* (a) præstandæ modum non aeque necessarium judicaverit, sicut ipsa Oecumenica Synodus Constantiensis suo quoque exemplo quoad indictionem Decimarum *Sess. XLIV.* comprobavit, dum illarum quoque non alium quidem scopum, nisi solius subventionis ad onera & necessitates publicas Ecclesiæ Universalis sublevandas, agnovit, easdem tamen, nisi accedente consensu, tum Cardinalium, & Prælatorum in Curia existentium, tum Prælatorum etiam ipsius Regni, Nationis, vel provinciæ, in qua exigendæ essent, imponi posthac non posse declaravit. Consensus autem hic Nationis Germanicæ nullibi antehac nec requisitus, nec præstitus fuit; & solemnius certe, quam in his ipsis Concordatis publicis factum sit, exprimi non poterat."

XIX.

Ad Cap. VII. §. V. n. 9.

(b) „Quantitas *Servitiorum communium* in Concordatis Germaniæ sequentibus verbis dimensuratur: *Solvantur de fructibus primi anni a die vacationis summa pecuniarum in libris Cameræ Apostolicæ taxata* .... Maluit Curia Romana certam ac definitam summam pecuniariam singulis Dignitatibus Consistorialibus pro modo redituum præstituere, quæ perpetuitatis causa in scripturam, aut Libros Cameræ, tanquam harum taxarum matriculas, relata fuit. (c) Hi ipsi etiam libri non semper iidem fuere, sed varie successu temporum immutati, & inde veteris ac novæ taxæ mentio fit in *Extravagante Ad universalis*, *I. de Tregua & Pace*, *inter Comm.* Quam ob causam nec vitio verti quibusdam Doctoribus, qui Matriculas aut Catalogos ejusmodi Annatarum in lucem dare conati sunt, poterit, quod eorundem computus quam longissime inter se discrepent; in temporis enim diversitatis differentiæ hujus causam verosimiliter invenies, in qua & Felinus Scarsius *de Annatis* eandem reponit. Diversitatis hujus argumentum sane non mediocre eæ ipsæ præbere poterunt Annatarum Matriculæ Ecclesiarum & Monasteriorum per Germaniam, quarum alteram ex Gregorio *Cœlestino* Præposito Coloniensi & L. *Banck* Norcopiensi Gotho, & Friderico *Hortledro* alteram exhibet *Estor*. Aliam Nos ipsi quoque, ex ipsis Cameræ Apostolicæ Libris deprompt am, manibus tenemus, quam vel inde ob nimiam omnium inter se diversitatem inserere omittimus.

Non ita plenam firmamque in his taxarum libris fiduciam ipsimet Concordantes Imperii Status habuisse videntur; dum expressam conditionem retaxationis adjectam voluere, si quædam Ecclesiæ excessive taxatæ viderentur, quam & Nicolaus V. in Bulla Concordatorum confirmatoria hisce verbis acceptat: *Et si quæ excessive taxata sint, retaxentur* .... Principio pietatis erat, Annatas Pontifici occasione confirmationis Electionum præsertim dubiarum, sive litigiosarum, concessæ suppeditare. Ampliorem tum liberalitatem minus damnosam, utpote nullo tractu successivo Ecclesias facile gravare valentem, crediderunt. Necessitate tamen legis posthac inducta facile gravis Prælatis evadere potuit. Neque ullum sane vestigium reperitur, ante taxarum confectionem de fideli proventuum singularum Ecclesiarum relatione aut collatione multum sollicitam fuisse Curiam Romanam. Neque etiam post Concordata hæc confecta retaxationis, quæ expressis hic verbis promissa fuit, exemplum produci ullum potest. Sed mox eædem, quæ antehac de nimio (d) Annatarum excessu fuerant, querelæ a Statibus innovatæ audiuntur in Gravaminibus Nationis Germanicæ de anno 1510. apud Goldastum *Constit. Imp. Tom. II. p.* 119. ....

Atque has quidem Inclytæ Nationis Germanicæ querelas non inanes, nec levibus duntaxat suspicionibus, sed in rei veritate fundatas fuisse, tum ipsa illa duorum exemplorum domesticorum, *Argentinensis* nimirum, & *Moguntini* Archiepiscoporum allegatio, tum maxime Gallicanæ, tanquam vicinioris nobis, Nationis conspiratio, sub eadem fere tempora, comprobat ....

Cau-

(a) quam pacti.
(b) Differt. III. cap. 5. n. 34. 35. 36. (c) Taxa Annatarum satis incerta.
(d) & mutationibus subjecta.

Caufam hujufce augmenti Curialiftæ affignare palam non dubitant, quæ ipfa tot querelarum, quas a Statibus Imperii, cum ipfo etiam fchifmatis tum pertimefcendi periculo, obmotas fuiffe, (a) *Num.* antecedente retulimus, præcipuum exciterat fomentum, ipfam nimirum Officiorum & Curialium necdum folitam tempore Concordatorum multiplicationem. Difertis quippe verbis Archiepifcopatus Moguntini taxam ad eum, quem incufant, exceffum vigintiquinque & tandem viginti feptem millium afcendiffe conqueruntur *propter nova Officia & novos Pontificum familiares &c.* “

XX.

Ad Cap. VIII. §. V.

„ (b) Probe notandum eft difcrimen, quod intercedit inter Canones mobiles, & immobiles; *mobiles* funt ii, qui ritus v. g. externos & puncta difciplinæ verfatilis, quæ nimirum pro temporis & loci varietate mutari non refugit, concernunt; de his potiffimum intelligendum illud vulgatum: *Canones per confuetudinem abrogari*. Quin & veriffimum eft de fimilibus, quod, ficut eos vigentes contemnere, foret irreligiofum, fic abolitos perfracte velle revocare, non raro foret periculofum. Alii reperiuntur *immobiles* (c) Canones non pauci, qui, quod juris Naturalis, vel Divini eft, duntaxat exprimunt, aut explanant, vel particularibus cafibus jus Naturale applicant, aut (d) *ad jus Naturale vel Divinum multum accedunt* ..... De his Canonibus hoc ferendum eft judicium, quod, ficut confuetudo, vel præfcriptio, nihil adverfus jus Naturale valet, ita nec horum Canonum, qui jus Naturale exponunt, aut determinant, *vel cum eo connexionem habent*, vim feu authoritatem enervare poffit. Quare, licet fcirent Patres Tridentini, contrario ufu plures ejufmodi Canones pene conculcatos, eosdem tamen non folum innovandos cenfuerunt, fed infuper addiderunt *Seff. XXII. cap. 1. de Reform.* „ Si quos ex „ his in defuetudinem abiiffe compererint Ordinarii, eos quamprimum in ufum revo„ cari & ab omnibus obfervari accurate ftudeant, non obftantibus confuetudinibus qui„ bufcunque, ne fubditorum neglectæ emendationis ipfi condignas Deo vindice pœnas „ perfolvant.“ Aliud nimirum eft, Canones *effe abrogatos*, quod de *mobilibus* dici poteft; aliud Canones *non obfervari*, quod etiam de *immobilibus* (e) verum eft .... Atque de ejufmodi Canonibus accipiendum eft, quod *multa tolerentur, quæ tamen fi in judicium adducantur, minime approbentur.* “

XXI.

Ad Cap. VIII. §. VII.

„ (f) Attendant, amabo, & ferio confiderent Doctores, ne, dum Sedis Apoftolicæ tuitionem *ex nudis animi præjudiciis* parare volunt, ea, quæ ab ipfis proferuntur, pari licentia ab adverfariis Catholici nominis explodantur, imo vero, ne dum vanis & fpeciofis affentationibus ultra verum Pontificii arbitrii libertatem attollere præfumunt, ejusdem realem (g) authoritatem magis & reapfe deprimant, anfamque præbeant, ut ipfum indubitatum Pontificis Romani Primatum illis, qui adverfum nos funt, odiofum reddant, (h) ac ipforum opprobriis & ludibriis magis exponant non fine periculofa Catholicorum in Germania irritione, & pufillorum fcandalo, hanc Concordatorum materiam, in qua Proteftantes Pontificem vafræ & technicæ delufionis, ac malarum artium, Imperatorem vero & Nationem Germanicam commifforum gravium folecifmorum & fuperftitiofæ fimplicitatis paffim infimulant..... Imo vero Authores hujufmodi iis, qui novas religiones profitentur, adjumento funt, quippe facrofanctam Romani Pontificis authoritatem, five primatum, odiofum reddunt Principibus a Romanæ Ecclefiæ communione alienis, omnibufque horum affeclis (i) & fic eorum converfionem impediunt; quibus affentatoribus mo-

(a) qua de re querelæ. (b) Differt. II. cap. 3. Sect. 2. n. 18.
(c) Canones. (d) qui ad jus divinum accedunt. (e) immobiles funt.
(f) Differt. II. cap. 3. Sect. 2. n. 5.
(g) Qui Rom. Pontificis Primatum nimium attollunt.
(h) eum ludibrio exponunt.
(i) & religioni Catholicæ multum nocent.

recipiendis & observandis decretis suis ita declarans: „ Quod si in his recipiendis aliqua „ difficultas oriatur, aut aliqua inciderint, quæ declarationem, quod non credit, aut „ definitionem postulant, præter alia remedia in hoc Concilio instituta confidit sancta „ Synodus, beatissimum Romanum Pontificem curaturum, ut vel evocatis ex illis pro- „ vinciis præsertim, unde difficultas orta fuerit, iis quos eidem negotio tractando vi- „ derit expedire, etiam *Concilii generalis celebratione*, si necessarium judicaverit, vel com- „ modiore quacunque ratione ei visum fuerit, provinciarum necessitatibus pro Dei glo- „ ria, & Ecclesiæ tranquillitate consulatur. “

XXIV.

Ad Cap. IX. §. VIII.

(*a*) „ Fundatur *Placitum Regium*, vel *Regium Exequatur*, aut *Pareatis*, in supremo protectionis Ecclesiæ & Reipublicæ officio, quod cum regali potestate indivulse connexum est . . . . . . Adscribunt Pragmatici jus hoc Placiti regii passim juri Gentium, utpote apud omnes fere gentes ex juris Naturalis instinctu probatum. (*b*) Ita jam pridem in *Hispania* illud receptum fuisse & usitatum, testis est Didacus Covaruvias *cap.* 35. *Pract. Quæst.* & cum aliis Pragmaticis regni illius de hoc latissime egit Franciscus *Salgado* in speciali suo tractatu *de Supplicatione ad Sanctissimum*. Et quantum ad regnum Galliæ, est res plane notoria, quod desuper in dicto regno plures sint ordinationes, inter quas est ordinatio *Ludovici* Regis XI. die 8. Januarii 1475., per quam expresse est ordinatum, ut omnes literæ, bullæ, & aliæ provisiones Curiæ Romanæ debeant inspici ad cognoscendum, an nihil contineant præjudiciosum Regi, regno, vel exemptioni Ecclesiæ Gallicanæ. Refert Augustinus *Manuel* Eques ordinis Christi in historia Joannis II. Lusitaniæ Regis *Lib. IV.* quod *Lusitania* hunc usum & morem tenacissime semper coluerit, ut regni Cancellarius cum Secretario bullas pontificias & mandata omnia cognosceret, neque ante sinerentur effectum sortiri, quam ex subscriptione Secretarii liqueret, nullum præjudicium fieri regiæ authoritati. De *Britanniæ Ducatu* Argentreus *Lib. II. Histor. cap.* 14. refert II. Britanniæ Ducem edixisse sub gravibus pœnis, ne bullæ quæcunque in publicum Ducatus sui prodirent, antequam examinatis in suo Consistorio ipse annueret. In *Sabaudia* ab antiquo hunc usum Placiti fuisse, sufficienter probatur ex decisione Senatus Sabaudici relata ab Antonio Fabro *in suo Codice Lib. VII. de Appellat.* De regno *Siciliæ* idem scribit Jacobus de Grassis *in Decis. Lib. IV. cap.* 18. Constat insuper in regno *Neapolitano*, quamvis nexu feudali Sedi Apostolicæ obnoxio, consuetudinem jam pridem fuisse, ut sine assensu eorum, qui supremæ jurisdictioni præsunt, seu uti loquuntur, sine regio *Exequatur*, nulla rescripta, aut bullæ Romanæ executioni dentur. De ditione *Florentina* Angelus *Consil.* 23. de aliis *Italiæ* ditionibus Antonius Amato *Tom.* 2. *Resolut.* 28. idipsum testantur. Expresse demum in Principum *Belgii* edictis, ac nominatim de anno 1574. cautum est, ut nullæ literæ Curiæ Romanæ, aut Nuntiorum Apostolicorum hic executioni mandentur, nisi prius comprobatæ fuerint, vel in sanctiore Consilio, vel in Consilio Brabantiæ.

(*c*) Cum vero pro asserendo hoc jure laborandum nequaquam sit de titulo consensionis Pontificem inter & Principem, aut de titulo præscriptionis, vel speciali aliquo privilegio Apostolico, quo jus illud Principibus fuisset indultum: quandoquidem supremi Principes soli Deo acceptum ferant Imperium suum, qui publicam tranquillitatem, & quæ ad eam auxilia necessaria sunt, in manibus ipsorum collocavit; cumque perspicuum proinde sit, hoc jus Principi vi suæ authoritatis & officii competere, indubitata consecutio est, *Imperatori* quoque in Imperio *Germanico* illud ipsum vi Cæsareæ potestatis æque ac supremo & universali Advocatiæ & protectionis jure præprimis competere; ejusdem vero remissum adeo & discretissimum usum, & inde liberiorem ac expeditiorem Constitutionum ac Bullarum Pontificiarum in Germania cursum, nonnisi summæ humanitati & venerationi, qua Imperator & Status Imperii Catholici Sedem Romanam, & summum Christi Vicarium devotissime præ reliquis nationibus colunt, adscribendum esse. “

 XXV.

(*a*) Differt. II. cap. 3. Sect. 3. n. 3. 5. & 6.
(*b*) Placitum regium ad jus Gentium pertinet.
(*c*) Ejus usus a quolibet Principe introduci potest.

XXV.

Ad Cap. IX. §. IX.

„ (a) Si ſolus Romanus Pontifex Concordatum in ſui favorem interpretari præſumeret, atque ita transgreſſis pactorum conventorum limitibus, juribuſque, non *partibus duntaxat.*, ſed *integre etiam Nationi Germanicæ* (b) quoddam præjudicium aut gravamen inferatur, tum enim vero non indignabitur Romana Curia, ſi re ad Epiſcopos, Capitula, alioſve ordinarios Collatores delata, in præjudicio communi, communis ab Imperii Statibus, præſertim Eccleſiaſticis ceu quorum de re potiſſimum ageretur, cauſa inſtituatur, fiatque imprimis modeſta rei repræſentatio coram Pontifice, quatenus ita juxta monitum *Ivonis* Carnotenſis *Epiſt. CLIX.* inde levamen exſpectetur, unde gravamen illatum fuiſſe, querela facta fuit; hac etiam ſpe certa inde reſultante, fore, ut quemadmodum S. Bernardus *Epiſt. CVIII.* ait, non pigeat Apoſtolicam Sedem revocare, quod a ſe forte deprehenderit fraude elicitum, non veritate promeritum. Quodſi vero ſummus Pontifex repræſentatis ſibi, ea, qua par eſt, reverentia & modeſtia per dictos Ordinarios gravaminibus, congruam ferre medelam detrectaret, nefas certe arbitrari haud poterit, ſi iidem prægravati Ordinarii, Statuſque Imperii communi pariter conſilio ad Auguſtiſſimum Imperatorem confugiant, ab eoque protectionem, & opem flagitent, præſtolenturque, cui tum per ſuam Capitulationem *Art. XIV.* §. 1., tum per propriam Romanorum Pontificum, ſpeciatim CLEMENTIS VIII. in Bulla de die 5. Jan. 1603., in qua Imperatorem diſertis verbis *Defenſorem eorum*, quæ jam pridem inter Sedem Apoſtolicam & Nationem Germanicam pacta ſunt & conventa, *Concordatorum* nominat, confeſſionem, defenſio, protectio & conſervatio dictorum Concordatorum indubitanter eſt aſſerta. Ipſius deinde erit tum pro impoſito ſibi, & interveniente ſacramento ſa promiſſo hocce ſupremæ protectionis officio, tum pro laudatiſſimo illo, quo ſtudet jura Imperii intacta ſervare atque tueri, zelo, pari cum reverentia intercedere apud eundem Romanum Pontificem, ne inſiſtat cenſuris in Ordinarios ferre ſolitis, eos vero, qui Romæ beneficia ſub & obreptitie impetrarunt, monitionibus primum ac dehortationibus, aliiſque mediis lenioribus reprimere; quæ ſi inſuper habeantur, illud deinde Sacræ Cæſareæ Majeſtati ægre haud ferendum, ſi eodem ſupremo protectionis officio efficacius utens, eoſdem, tanquam vere indignos Imperii Cives, mediis ſeverioribus & coercitivis indignationis Cæſareæ denegatæque protectionis compeſcat, aut creſcente magis contumacia, adhibitis etiam per illos, ad quos de Jure pertinet, pœnis compeſci curet, faciatque. “

(b) Differt. III. in Præfat. n. 16.
(a) Quibus modis Curiæ Rom. gravanti reſiſtendum?

F I N I S.

Hic siste gradum lector!

Augustam sed mœrentem Ecclesiæ faciem
devotus intuere.

Frontem dolore, non ætate, corrugatam haud
despue, sed inspice.

Lacrymas in genis hærentes non deterge
sed tuis misce.

Querulam vocem non detestare, sed misertus audi.

Ruentem in amplexus Catholicorum Regum
& Principum non fuge, sed sequere.

Filios in sinum suum congregare volenti
noli esse gravis.

Disciplinam ad veros Canones reducere laborantem non
damna, sed votis, consiliis, factis adju...

Veteris ævi prudentiam, sagacitatem, modestiam
sanctitatem collauda.

Tantam majorum virtutem strenue imitare.

INDEX CHRONOLOGICUS.

ANNO 33.

314.

314.
Decisam a Stephano Papa quæstionem de Baptismo hæreticorum, Concilium Arelatense suo examini iterum subjicit, & aliter quodammodo definit. 79

circa 324.
Constantinus M. Imp. cum per diversas provincias quidam Ministri Dei inter se dissentiunt, veluti communis omnium Episcopus, Concilia congregat. 154

325.
Concilium Generale a Constantino M. Imperatore, non a Romano Pontifice, Nicææ convocatur. 122, 165
In eo, præsentibus licet Pontificis Legatis, præsidet Osius Cordubensis, cui a Concilio præsidium delatum est. 124
Idem Concilium declarat, Confirmationem Episcoporum ad provincialem Synodum, maxime ad Metropolitanum pertinere. 87
Eadem Synodo permittuntur appellationes a sententia Episcopi ad Provinciale Concilium; sed insimul ordinatur, ut omnes causæ intra provinciam terminentur. 110

342.
JULIUS I. Papa ad Eusebianos scribit, Synodo, & Episcopis qui in ea sederunt, contumeliosum futurum, si quæ hi tanto studio ac pietate, tanquam Deo præsente egerunt, abrogarentur. 90

347.
Concilium Sardicense non declarat, Romano Pontifici jus appellationis ex omnibus orbis partibus competere; sed novo & hactenus inaudito privilegio ei concedit facultatem in solis Episcoporum causis decernendi revisionem, non Romæ, sed in partibus instituendam per certos judices a provinciali Synodo designandos. 107
S. Athanasius non solius JULII Papæ, sed omnium Occidentalium Episcoporum judicio, additis etiam Ægyptiorum & plurium Orientalium sententiis, suæ Sedi restituitur. 113

354.
LIBERIUS Pontifex, de ampliata sua authoritate suspectus, apud Constantinum Imperatorem se purgat, scribens, se majorum ordinem moremque secutum, nihil addidisse Episcopatui urbis Romæ. 42, 114

circa 378.
S. Hieronymus ad Evagrium scribit: Si auctoritas quæritur, orbis major est urbe; & ubicunque fuerit Episcopus, sive Romæ, sive Eugubii &c. ejusdem meriti, ejusdem est & Sacerdotii. 182

380.
A solius Romanæ Ecclesiæ professione Catholicam fidem determinandam non esse putarunt Theodosius Imperator & divus Hieronymus. 66. 67

381.
Concilium universale secundum, Constantinopolitanum I., Theodosius Imp. inconsulto Romano Pontifice convocat. 122
Cui DAMASUS Papa nec per se, nec per Legatos præsidet. 128. 180
In hoc Generali Concilio controversia de Consubstantialitate Spiritus Sancti effective finita est, quæ solius Romanæ Ecclesiæ judicio ante terminata tantum videbatur 67
Eodem Concilio Synodis Provincialibus jus cognoscendi de causis Episcoporum, eosque deponendi asseritur. 84

398.
In Concilio Carthaginensi statuitur, Translationes Episcoporum authoritate Conciliorum Provincialium faciendas esse. 83

circa 400.
Privatis constitutionibus & propriis informationibus unamquamque Ecclesiam pro locorum varietate, prout cuique visum est, subsistere & regi, S. Augustinus asserit. 34

404.
S. Joannes Chrysostomus in Synodo ad Quercum damnatus, ad Romanum Pontificem aliosque majorum Sedium Episcopos quidem, provocat, sed ab INNOCENTIO I. Papa intelligit, ad causæ suæ juridicam decisionem Synodi cognitione opus esse. 113
Idem Papa rescribit, Majores causas postquam Episcopale de iis judicium prolatum fuerit, ad Romanam Sedem demum referendas esse. 77

416.

INNOCENTIUS I. prætendit, & quidem omnium primus, Occidentales Ecclesias Romano ritui subjicere; sed frustaneo conatu. 93

Patres Conciliorum Carthaginensi & Milevitani, postquam Pelagianam hæresim damnavecrant, hoc suum judicium INNOCENTIO Papæ communicant, ut accedente Apostolicæ Sedis authoritate, malum latius non serpat. 45

Ex quo in causa Pelagianorum INNOCENTIUS Papa pronuntiasset, videbatur quidem illa S. Augustino finita esse; attamen in œcumenica demum Synodo Ephesina effective terminata fuit. 66

417.

Contra statuta Patrum concedere aliquid vel mutare, nec Apostolicæ quidem Sedis authoritatem posse, inquit ZOZIMUS Papa. 96

419.

Patres Africæ scribunt ad BONIFACIUM I. Sardicensis Synodi circa appellationes decretum, apud se, si in usum deduci vellet, intolerabile futurum. 108

420.

S. Augustinus ad eundem Pontificem scribit, commune omnium Episcoporum, maxime tamen Romani Præsulis officium esse, irrumpentibus etiam e longinquo hæresibus occurrere. 25

421.

Theodosius Imp. Episcopo Constantinopolitano concedit privilegium Relationum, simile illi, quo gaudet Romanus Pontifex. 63

425.

Dum CÆLESTINUS Papa formam regiminis monarchicam in Africa affectaret, dehortantur eum ab hoc proposito e majori sua Synodo Africani Patres. 27

Romana Ecclesia est quidem punctum, in quo & per quod reliquæ Ecclesiæ inter se communicant; sed vel ipsa hæc communionis jura & modi communicandi reguntur regulis, non a Romana, sed ab Universali Ecclesia dictatis. 57

426.

Africana Ecclesia non tolerat appellationes ad Romanum Pontificem, etiam ad terminos Sardicensis Concilii susceptas, sive a minoribus Clericis & Presbyteris, sive etiam ab Episcopis. 108. 109

430.

S. Cyrillus Alexandrinus, comperta Nestorii hæresi, scribit ad CÆLESTINUM Papam propter imminens periculum fidei; cujusmodi res ad Apostolicam Sedem deferri suadet longa Ecclesiarum consuetudo. 40

Nestorius in Concilio Romano damnatus, nisi intra decem dies suam sententiam retractet, petit ab Imperatore Concilium Oecumenicum, in quod & CÆLESTINUS consentit. 248

431.

Concilium generale Ephesinum a Theodosio juniore convocatur, in quo ad Imperatoris jussum per Legatos CÆLESTINUS comparet. 222

In hoc Concilio Nestorius non a summo Pontifice, sed a Synodo deponitur. 100. 101

437.

SIXTUS III. PP. scribit: Ut omne corpus Capite regitur, ita ipsum Caput, nisi suo corpore sustentetur, firmitatem & vigorem suum perdit. 63

443.

Dixit S. LEO M. Papa, manere Petri privilegium ubicunque ex ipsius fertur æquitate judicium, nec nimia est severitas vel remissio. 42

Auxiliarius Præfectus urbis Romæ scribit ad S. Hilarium Arelatensem Archiep. Romanos habere aures delicatas, & impatienter ferre homines, qui sic loquuntur, uti sibi conscii sunt. 214

445.

S. LEO Sanctorum Patrum Canones, spiritu Dei conditos, & totius mundi reverentia consecratos, intemeratos haberi decernit, ita ut a regulis præstitutis nulla aut negligentia aut præsumptione discedi valeat. 220

Idem jure Patriarchali per Illyricum utens, partem negotiorum suo in illa provincia Vicario

circa

circa

Non

Non vult Concilia Provincialia fine Pontificis authoritate celebrari posse, aut absque ejus confirmatione rata esse. 69
Item statuit, ab omnibus mundi partibus, & a quocunque, ad Papam appellari posse. 70
Non licere aliis Ecclesiis a consuetudine Romanæ Ecclesiæ dissentire. ibid.
Omnes Episcopos in partem sollicitudinis, non in plenitudinem potestatis, a Romano Pontifice vocatos esse. ibid.
Attamen constanter asserit, Claves in persona Petri *Ecclesiæ* datas esse. 12

1143.

Patres Concilii Londinensis eos, qui Clericis violentas manus injiciunt, pœnitentiæ loco Romam absolvendos dirigunt. 197

1145.

S. Bernardus appellationes Romanas damnat. 110
Idem EUGENIO III. Papæ exprobat, quod Romæ studeatur capturæ auri & argenti ex rebus sacris. 162

1148.

Cardinales in Concilio Remensi contra fidem universæ antiquitatis sustinent, nemini fas esse circa Fidem quidquam determinare circa authoritatem Romani Pontificis. 79
Iidem prætendunt, Pontificem ex officii sui necessitudine culmen Romanæ Curiæ, quibuscunque inattentis, curare & observare debere; secus agenti resistunt. 229
Hoc tempore Confirmationes electionum Episcopalium adhuc obtinebantur a Metropolitanis & in Conciliis Provincialibus. 81

1152.

S. Bernardus scribit ad EUGENIUM Papam, per Regularium exemptiones (quæ tum invalescebant) perturbari terminos, quos Ecclesiis posuere Patres, confundi ordinem, mutilari Diœceses & Ecclesias membris, tolli cum læsione justitiæ jura Episcoporum. 201

1179.

ALEXANDER PP. III. in convocatione Lateranensis Synodi dicit, Generalibus Conciliis, secundum antiquorum Patrum consuetudinem, bonum provideri & firmari a multis: quod si peculiariter fieret, non facile posset plenum robur habere. 151
S. Laurentius Archiep. Dublinensis Presbyteros incontinentiæ convictos, licet tanquam Ordinarius ipse potuisset, tamen noluit absolvere, sed Romam misit, ibidem absolvendos. 196

circa 1181.

Non diffitetur ALEXANDER III. talia subinde rescripta a Romana Curia prodire, quæ fraternum animum exacerbare videntur. 76
Idem Pontifex declarat, mandata Apostolica, si sine scandalo executioni dari non possint, exequenda non esse. 290

circa 1195.

CÆLESTINUS PP. III. dicit, observatæ consuetudini potius deferendum, quam aliud in dissensionem & scandalum populi statuendum, quadam adhibita novitate. 290

1198.

INNOCENTIUS III. ex jure deponendi & transferendi Episcopos primus facit reservatum Sedis Apstolicæ, falso dicens, hoc Divinæ esse institutionis. 82. 83. 84

circa 1208.

Idem Pontifex sustinet, ad Romanum Pontificem pertinere jus electum Romanorum Imperatorem examinandi, approbandi, coronandi, aut si indignum judicaverit, rejiciendi. 72

1212.

Item quod Rex votum ultramarinum non implens, regno privandus sit. ibid.
Idem Pontifex prudenter edixit, sopitis quæstionibus Doctorum, sententias Patrum tenendas esse. 5
Scribit ad Philippum Augustum Franciæ Regem, sibi, si in negotio divortii ejusdem Regis quid absque generali deliberatione Concilii determinare tentaret, forsan ordinis & officii periculum imminere. 150. 172

circa 1222.

Agnoscit HONORIUS III. quod Episcopus propter Ecclesiæ suæ utilitatem in lege per generale Concilium lata dispensare possit. 119

1416.

1447.

1447.

EUGENIUS omnium universim Conciliorum Generalium authoritatem supra Papam agnoscit. 178. 304. 306

Idem Papa morti propinquus de Ecclesiæ & Curiæ Romanæ neglecta reformatione vehementer dolet. 175

1457.

Martinus Meyr Cancellarius Moguntinus scribit ad Æneam Sylvium, mille modis Romanam Curiam a Germanis, tanquam a barbaris aurum subtili ingenio extrahere. 194

Germani Concordata propter Romanorum in eis servandis infidelitatem ita dedignantur, ut de Pragmatica Sanctione ad exemplum Gallorum condenda cogitent. 228. 237

1460.

Universitas Parisiensis & Sigismundus Dux Austriæ ratione variorum gravaminum a Papa ad futurum Concilium appellant. 149

Procurator generalis Regis Galliæ se opponit Bullæ *Execrabilis*, qua PIUS II. appellationes ad Generale Concilium sub pœna excommunicationis prohibet. 149. 150

1461.

PIUS II. Papa scribit ad Capitulum Moguntinum, etiam vera in Papam dicere, esse contra juramentum Episcoporum. 227

1467.

Laudata Parisiensis Universitas iterum ad proximum Generale Concilium appellat, quando Pontifex Pragmaticam Sanctionem abolendam decernit. 110

1471.

Dum CALIXTUS III. & post eum PAULUS II. Mendicantium Monachorum familias ad Jus commune reducere volunt, illi a Pontificio tali decreto provocationis ad Concilium Generale formulam edunt. 208

1479.

Queruntur Ordines Germaniæ de frequenti Concordatorum violatione, Annatarum excessu, Privilegiis Mendicantium, & aliorum exemptionibus a Jurisdictione Ordinariorum. 163. 194

1486.

Status regni Lusitaniæ Regi suo remonstrant, non ei fas esse cum damno subditorum abdicare jus Placiti & retentionis Bullarum Apostolicarum. 286

1493.

Galliæ Proceres Regi supplicant, quatenus Sanctissimo remonstret, ne ægre ferat, si regnum adversus Apostolicas provisiones & Annatas suis imposterum juribus & libertatibus secundum Canonum decreta utatur. 285

1495.

Romani per tricas impediunt, quominus Germani se subtrahant servituti, quam Romani eis imposuerunt. 238

1497.

Philippus Dux Brabantiæ ad Concilium Generale appellat a diversis abusibus, qui in collationibus beneficiorum ab ALEXANDRO VI. committuntur. 150

1501.

Capitulum Cathedrale Parisiense appellat a comminatione censurarum, beneficiatis & subditis suis per Romanum Pontificem facta. 150

1509.

Resp. Veneta ad proximum Generale Concilium appellat ab excommunicatione JULII PP. II. 150

1510.

Queritur Natio Germanica, quod Romani Pontifices ad instantiam etiam vilium personarum pactis & Ecclesiarum privilegiis derogent, indebitasque exigant annatas. 157. 158. 311

Item quod causæ quæ in Germania possent & deberent terminari, indistincte ad Romanam Curiam trahantur. 157

Eadem Natio queritur de pluralitate beneficiorum, a personis etiam vilibus, in vim Romanæ dispensationis possessorum &c. 157. 158. 308

Ludovicus XII. Rex Galliæ Turonis Concilium Nationale convocat, ut ibidem deliberetur ac statuatur de gravaminibus sibi per JULIUM II. illatis. 134

1512.

Summa

Summa
Capitum, & Paragraphorum.

CAPUT I.

De exteriore forma regiminis, quam in sua Ecclesia Christus Dominus instituit.

§. I.

CAPUT II.

De Primatu in Ecclesia, & genuinis ejus juribus.

C A P U T III.

De incrementis jurium Primatus Romani, illorumque ansis tum fortuitis & innocuis tum sontibus.

CA-

CAPUT IV.

De causis, quæ vulgo majores vocantur.

CAPUT V.

De Legibus Ecclesiasticis earum pro Universali Ecclesia ferendi jure; & de Appellationibus ad Romanum Pontificem.

Ar-

CAPUT VI.

De Conciliis Generalibus.

§ IX.

C A P U T VII.

De authoritate Episcoporum ex Jure divino.

§. IX.

CAPUT VIII.

De libertate Ecclesiæ, ejusque restauranda jure & causis.

CAPUT IX.

De mediis recuperanda Libertatis Ecclesiastica.

Cautelæ

INDEX MATERIARUM.

A

B

Basi-

Con-

D.

Doctri-

E

F

G

H

I

L

M

N

O

P

Pro

Q

R

S.

T

V

Z

F I N I S.

11 · 3 · 40

MC